OFFICINA IOAN. RAVISII TEXTORIS.

TOMVS SECVNDVS,

Cum copiosissimo rerum, & uerborum Indice.

VENETIIS, Apud Ioan. Gryphium,
M D LXXIIII.

SERPENTVM QVORVNDAM NOMINA.

PYTHON, a poetis serpens fuisse dicitur natus ex putredine terræ post diluuiũ Deucalionis. hunc Apollo interfecit, & ab interfecti nomine dictus est Pythius. De hoc Ouidius libro 1. Metam. - sed te quoque maxime Python Tum genuit, populisq; nouis incognite serpens Terror eras. tantum spatii de monte tenebas. Hunc deus arcitenens, nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisque fugacibus usus, Mille graue telis ex hausta pænè Pharetra Perdidit effuso per uulnera nigra ueneno.

Hæmorrhois, serpens morsu sanguinẽ elicit. moratur in petrosis recessibus, colore partim sanguineo, partim nigro, tardè pigreque serpit, nec nisi obliquo itinere. Lucan. lib. 9. At non stare suum miseris passura cruorem, Squamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes.

Salpinga formam habet rubæ, eiusque latebra calcata mortifera est. Lucanus lib. 9. Quis calcare tuus metuat Salpinga latebras?

Basiliscus in solitudinibus Africæ habitat. candida in capite macula, uelut diademate quodam, ornatus est. accutissimum habet caput, os rude, oculos & colorem ad nigredinem uergentes. palmum non excedit, solo tamen halitu serpentem quam libet magnum suffocat, tanta est ueneni acuitate. Eum si quis uel baculo attigerit, paulò pòst moritur Hunc Plin. Regulum uocat. Sibillo omnes fugat serpentes, nec flexu multiplici, nec, ut reliquæ, corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices: rumpit saxa: non contactas modò, uerum & afflatas exurit herbas. Talis uis malo est. Huic tamen exitio est mustellarum uirus eius cauernis illatum. Hominem si inspiciat, solo intuitu perimit. Lucanus lib. 9. Sibilaque effundens cunctas terrẽtia

peſtes Ante uenena nocens, latè ſibi ſubmouet omne Vulgus, & in uaguat regna Baſiliſcus arena.

Ceraſtis in corpore eminere dicuntur quadrigemina cornicula, quorum motu, reliquo corpore occultato, ſollicitat ad ſe aues. Lucanus lib. 6. Aut uiuentis adhuc Libycæ membrana Ceraſtæ. Statius lib. 11. Crinalem attollit longo ſtridore ceraſtem.

Geminum caput habet Amphiſibena, hoc eſt ad caput, & ad caudã, tanquam parum eſſet uno ore fundi uenenum, inquit Plinius. Capite intrinſecus nitibundo, ſerpit tractibus obicularis. Luc. lib. 9. Et grauis in geminum ſurgens caput amphiſibena.

De morſis ab Aſpide nullum eſt remedium, præterquàm ſi confeſtim partes contactæ amputentur. Vnde natum adagium, Morſus aſpidis, de malo immedicabili. nam, ut ait Ælianus, eius morſus immedicabilis eſt, præcipuè ſi de rana guſtarit. nec ab ullo uincitur, præterquam a muliere, quæ uel aſpectu contactuque ſolo necat. Nicander apud Eraſmum, Aſpida crudelem cuius ſuper omnia morſus Immedicabilis eſt. aſpis nunquam uagatur ſine compare. quod ſi contigerit alteram interimi, protinus altera perſequitur percuſſorem in mediis quoque fori turbis agnitum. Ictus ab hoc ſerpente intra quattuor horas emoritur. Color huic niger, quandoque cinereus, interdum fuluus. Bellum gerit internecinũ cum Ichneumone: cui quoniam ſe imparem uidet Iehneumon, multo ſe tergorat luto. itaq; ubi ad certamen uenitur, aſpis nihil poteſt arripere morſu, præter loricam terream: quo fit, ut obliquo capite hoſtem ſpeculatus Ichenumon, eius fauces arripiat, monſtrumque exanimet. Lucanus lib. 4. Aſpidas ut Pharias cauda ſollertior hoſtis Ludit, & iratas incerta prouocat umbra &c. Porrò Ægyptii reuerentur Aſpidem, & in deliciis unà cum pueris educant, adeò manſuefactam, ut menſis aſſiſtat, & una comedat pultem farinæ ex melle appoſitam. Eorum reges in diademate aſpidis figuram portant, quod imperii firmitatem portendat. Aſpis quos percuſſerit, in mortiferum ſomnum redigit: unde ſomniculoſa dicitur. Lucanus lib. 9. Aſpida ſomniferam tumida ceruice leuauit. Cinna apud Gel.

liū, Somniculosam ut Pœnus aspidem Psyllus. Perrumpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amnibus arce ur. aut præceleri fuga. Hebetes habet oculos non in fronte, sed in temporibus. Gigni quandoque Aspidas quinum cubitorum, in libris est obseruatum.

Ichneumon nascitur in Ægypto, Aspidem odit usque ab bellum. eiusq; oua sectatur, & inuenta perdit. ut à fœtu sibi timere desinat. Martialis lib. 7. Delectat Marium si per niciosus Ichneumon.

Viperæ fœtus enecta matre prodeunt, ut inter pisces Acus. Mas in coitu exanimatur, capite in os fœminæ inserto, præq; uoluptate ab ea exciso. Sola serpentium Vipera terra conditur, ceteræ arborum aut saxorum cauis. Oua parit unius coloris & mollia, ut pisces. Tertia die intra uterum catulos includit: deinde singulos diebus singulis parit, uiginti ferè numero. Itaq; cæteri tarditatis impatientes, prærum punt latera, & matrem enecant. Mantuanus, Et emoriens infausto uipera partu. Viperam ferunt exustam, & in cinerem dilapsam mederi suo morsu. auctor Lactantius. Apollonius apud Philostratum uiperam esse uisam refert, serpētes, quos perperisset, lambentem, quasiq; expolientem. Legitur in Theophrasti monumentis uiperarum morsibus tibicinē scite modulaq; adhibitū mederi. Ab iis demorsos ferunt nemini uulnus suū uelle patefacere, nisi quos eadem ui morbi quandoque iactatoco mpererint, ceu qui non experti sunt, naturam morbi nesciant In Phœnicia solo Viperarū halitu pernecantur homines. Quod radicum illic succrescentium potentia creditur fieri.

Hydri in aqua uiuunt, nulli serpentium inferiores ueneno. horum iecur seruatum aduersus percussos ab iis, auxilium est. Poetæ fingunt, Hydram serpentem fuisse numerosis capitibus, quorum quum unum ab Hercule demetebatur, mox renascebantur gemina. Percussis ab Hydro odor grauis excitatur: afficiuntur insuper obliuione rerum. uidenturque nebulam præ oculis habere, in horrorem ac rabiem agi. Tertia demum die pereunt.

Stellio serpens est Lacertæ similis, circulis quibusdā, & uelut lucentibus guttis, in modum stellarum depictus.

Eius morſus hominem ſtupidum facit, rarò tamen interfi cit. Fel in aqua tritum muſtellas congregare dicitur. Rore tãtũ uiuit. Nullum animal fraudulentius eſt. unde crimen Stellionatus, & Stellatura dicuntur.

Salamandra figuram habet Lacerti, nunquam niſi magnis imbribus prouenit, à ſerenitate deficiens. Huic tantus rigor, ut ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glaci es. Populos improuidos necare poteſt. nam ſi arbori irrepſe rit, omnia poma inficit ueneno, & eos, qui ederint, necat frigida ui, nihil aconito diſtans. quinimo ſi contracto ab ea ligno uel pede cruſta panis incoquatur, idem ueneficiũ eſt, uel ſi in puteum cadat. Eius uenenum ab iis extinguitur, qui ueſcuntur illa.

In Cantharidum genere non reperitur fœmina. Mas in or bem ſinuatus ſeſe dies XVIII. fouet, mox fœtus paulatim excludit. propterea Ægyptii ſtatuis uirorum fortium hoc animal impreſſerunt, quod nulla muliebri mollitia uirtus effœminata uiris conueniat,

Anger genus eſt ſerpentis, qui aliter Cruciator, & Spatarius dicitur.

Cæcilia, ſerpens eſt, qui à cæcitate meruit nomen. Columella libro7: Eſt & magnorum animalium noxium uirus: nam & Vipera, & Cæcilia ſæpe, quum in paſcuis bos impro uide ſuper cubuerit, laceſſita onere morſum imprimit.

Cherſydros ſerpens tam in aquis, quam in terra moratur. Lucanus, Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arua Cherſydros.

Cæcinia parua eſt & gracilis ſerpens, nullius propè ueneni.

Chelydus eundo ſeſe conuoluit per terram. Luc. Tractique uia fumante Chelydri, Emittit fumum qua ſerpit. Man tuanus, Clades fumoſa Chelydrus, Pamphilus, O quæ ſu miuomos geris Chelydros. Virg. lib.3. Georg.

Dipſas minor eſt Vipera. quos momordit, inardeſcunt ſi ti. quam quum multo potu uolunt extinguere, acrius incen dunt, & ea paulò pòſt emoriuntur. unde & nomen traxit, Dipſa enim Græcè dicitur ſitis, & Dipſao ſitio. Duas habet in cauda nigras lineas, corpore reliquo albicante. Eius ue

uenis resistunt Lauri folia, cortex, & baccæ. De Dipsade Lucanus lib. 9.-stabant in margine siccæ Aspides, in mediis sitiebant Dipsades undis.

Echidna putatus eadem esse, quæ & uipera. Capitur & pro hydra ab Hercule occisa. Ouid. lib. 3. Fast. Sanguine Centauri lernææ sanguis Echidnæ Mistus ad auxilium tempora nulla dabat. Capitur & pro quocunque serpente. Ouid. libro 9. Metamor. Pars quoque lernææ serpens erit unus Echidnæ.

Lacertarum duo sunt genera. Maiores, quæ & uirides dicuntur: Minores, quas Calcides uocant. In utroque genere mas Lacertus dicitur. Virg. Nunc uirides etiam occultant spineta Lacertos.

Natrix serpens aquas inficit ueneno. Lucanus lib. 9. Et Natrix uiolator aquæ. Mantua. in Alphonsos, Et Natrix inimicus aquis.

Nepa scorpium significat. Cicero lib. 5. de Finibus, Serpere anguiculos, natare anaticulas, uolare merulas, cornibus uti uideas boues, nepas aculeis, suam cuique esse naturam.

Pharias dum serpit, sulcum in terra facit cauda, & super eam ferè ambulat. fuluus est colore, oculis uelox, ore lato, morsu nō maligno. Propterea ueteres Æsculapio sacrum fecerunt. Pedes habet prope caudam. Lucan. lib. 9. Et contentus iter cauda sulcare Pharias.

Prester quem momordit, extemplo reddit immobilem, & alienum mente; mox pilis defluentibus cum pluritu ac uentris solutione absumit. Lucanus lib. 9. Oraq; distēdens auidus spumantia prester. Idem Nasidii à prestere percussi mortem hoc modo describit: Nasidum Marsi custodem torridus agri Percussit prester: illi rubor igneus ora succendit, tenditq; cutem pereunte figura, Miscens cuncta tumor toto iam corpore maior: Humanumq; gressa modum super omnia membra Efflatur sanies latè tollente ueneno. Ipse latet penitus congesto corpore mersus, Nec lorica tenet distenti corporis æstū. Mantuanus,- & inflatis prester qui faucibus æstum Expuit.

Seps, modicus est serpens, cuius tamen ictu percussa pu

crescuntur membra: nam quidquid momordit, in putredinē resoluitur. Lucanus lib. 9. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. Colorem quem attigit, reddit. Quattuor dē tibus armatus est.

Boa, serpens in tantam excrescit magnitudinem, ut in aluo occisæ repertus sit infans, imperante Claudio, Alitu primo bubuli lactis succo, unde meruit nomen. Mant. Turpi Boa flexilis aluo.

Céchris crebras habet maculas in milii similitudiné, rectè serpit. Luc. lib. 9. Et semp recto lapsurus limite Céchris.

Crocodilus quadrupes est. fit ex minimo maximus. ex ouo enim ad XXII. cubitos excrescit. quattuor menses hyemales non comedit. elinguis est uentre, dorso & caudæ prælongus, squamis prædurus, ostrearum modo obtectus. audax in fugientes, imperseqventes timidus. Sexagenis diebus oua parit sexagena, totidemque diebus fouet. Dentes habet, & menses uiuit eodem ferre numero. Insidiatur his, qui aquatum eunt. Si in potu hirudines hauserit, adhersus solem in litore dehiscens extenditur: mox auis Trochilus, dapis illecebra captus, rostro oris prælongo hirudinem extrahit: quinetiam dormientem excitat Crocodillum, si ab Ichneumone hoste parari uideat insidias. Hoc animal uenerantur Ægyptii, eiq; sacros dies statuerunt. & si cō tingat liberos ab eo rapi, parentes lætantur, tanquam se deo placere existimantes, cui escam genuerunt. contrà uerò Tē tyri populi reiiciunt, captumque arbore suspendunt, & multis prius affectum uerberibus, postmodum comedunt. Reperitur in Nilo. unde Plinius, Crocodilum, inquit, habet Nilus, quadrupes malum. Oua parit humi, diem in sicco agit, totam noctem in flumine. Oculos habet suillos, dentes magnos prominentes atque serratos. Inferiorem maxillam non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues habet robustos, pellemq; circa tergum impenetrabilem, Inter aquas cæcus, sub odio perspicacissimus.

Enydris serpens est masculus & albus. uiuit in aquis. Gaza Lutricem conuertit.

Iaculus arbores subit, è quibus ui maxima turbinatus penetrat quodcunque animal obuium fecerit fortuna. Lu-

can. Et Natrix uiolator aquæ, Iaculiq́ue uolucres.

Scincos similis est Crocodilo, minor Ichneumone, contra uenena præcipuum antidotum. Idem ad inflammandam uirorum uenerem Nascitur in Nilo.

Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut notatum gratia uidẽtes retardet. Et quoniam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui captat stupentes. Pellem exuit hybernos tempore. Lucan. Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis Exuuias positura suas.

Sepa species est lacertæ, quæ in uino pota morsus suos sanat.

Spondylis serpens omnes persequitur radices. Plinius.

Aconcia teli modo serpendo ruit.

Sipedum reptilis est, Hæmorrhoide aliquando uelocior. Iter obliquat, morsu profundè penetrat, plaga mox putrescente.

Porphyrus palmi est magnitudine, capite candidissimo, reliquo corpore purpureo. Innocuus est morsu, quia edentulus. Inuenitur in uadosis Indiæ locis. Captum incolæ cauda suspendunt, & defluentem ex ore uiuentis liquorem excipiunt uasculis æreis.

Draco bellum, & odium genuinum exercet in Elephantem, eiusq́; oculos & iugulum petit, donec humi concidẽs Elephas, simul & Draconem mole corporis occidit. oculos habet æstimatione gemmarum, dentes graciliores apro. Cristati sunt mares. unde Ouid. lib. 4. Met. Lubrica perlucent cristati colla draconis. Ferunt Indorum regem duos Dracones aluisse, alterum octogenum. alterum uerò nonagenum cubitorũ magnitudine. Epirotæ Dracones in Apolinis templo uenerabantur, ob interfectum Pythonem. Tranquillus scribit, Tiberium imperatorem habuisse Draconem in oblectamentis, quem ex consuetudine manu sut, cibaturus, quum consumptum à formicis inuenisset, monitus est, ut uim multitudinis timeret. Plin. lib. 32. scribit, Draconem non habere uenena, & primum eius spondylum idest, uertebrum, mulcere aditus potestatum. eiusq́; adipem à uenenatis refugi. Aciem habet clarissimam, unde & seruandis thesauris plerũque adhibitus est, ut pomis Hespe

ridum, & aureo uelleri apud Colchos, ſicuti uolunt poetæ. Antiqui præterea Aeſculapio ſacrum fecere, ut uigilantiſſimum, quod febri maximè conuenit. Aciem habet peracutam. Ferunt Herode apud Iudæos principante, puellam iam nubilem, & conſpicuam forma, adamatam a Dracone, ipſumq; Draconem amatoris inſtar prurientem ad uirginis lectum plerunque acceſſiſſe, & inibi decubuiſſe. cuius rei tædio ſimul & horrore percita puella, ſeceſſit longius, & integrum menſem abfuit, ut tam turpi belluæ amoris obliuionem induceret. Res tamen aliter ſe habuit: nec enim deſiit quotidie ad amaſiæ reditum uſquæ, eo loci deuolare, quum ergo rediiſſet exoptata pridem puella, decumbentis cruribus ſe implicuit Draco, eamq; conuerberauit cauda: molliter tamen & amatorè, ut interim palpo feriunt zelotypi. Si quis in hoc mihi deroget fidem, ciat me ipſum ueritatis loco afferere nolle, ſed cum Græcis loqui & ſcribere, quibus mentiri proprium eſt. & genuinum. Porrò oculis Draconis inueteratis, & cum melle tritis inunctos non paueſcere ad nocturnas imagines etiã pauidos cordis. ait Plin. Apud eundem Xanthus hiſtoriarũ auctor teſtis eſt, occiſum Draconis catulum reuocatum ad uitam à parente, herba, quam Balim nominat. Dracones habet India tantæ magnitudinis, ut elephantes (quibuſcum certant) circunflectu facili ambiant, nodiq; nexu perſtringant. Indicis pares habet Æthiopia, uicenum cubitorum. Apud Aſachæos Ætiopum populos naſcuntur maximi. qui cratium modo impliciti erectis capitibus uelificant ad meliora pabula.

Serpens latet hyberno tempore, æſtiuo prodit. ſenectutem fertur exuere, quod in anguſto foramine (cui peruim ſe impenetrat) ueterem deponat pellem. Tibullus, Crudeles diui, ſerpens nouus exuit annos, Formæ nonillam fata dedere moram, Viſum longo ſitu amiſſum feniculo recuperat, Ferunt ſerpentem baculo ſemel percuſſum, exanimem reddi, ſed ſi iterum feriatur, reuiuiſcere. Plutarchus ait, Serpentes ex hominum cadaueribus, mediis medullis gigni, ſicut apes ex bubus gignuntur, ex equis fuci, & ex aſinis crabrones. Terra, auctore Plinio, Serpentem non recipit homine percuſſo. Serpentum morſus non petit ſerpentes

Ferunt ictas saliua, maximè humani ieiunii oris, ut feruétis aquæ contactũ fugere: quod si in fauces penetrauerit, etiã mori. His inimicissima est mustellas. Serpentes Psyllis, Marsisq; populis non nocent. Nunquam in trifolio aspiciũtur, Habentes Oniculum & Staphilinum herbas non feriunt. Lisimachiæ herbæ odorem fugiunt. Inclusæ circulo Betonicæ herbæ, nequeunt exire, quin sese interimunt flagellando: Dextri earum oculi adalligati contra epiphoras prosunt, si uiuæ dimittantur. Ægrè extrahuntur, præterquam læua manu. In India: adolescunt ad tantam magnitudinem, ut solidos hauriant ceruos, taurosq;. Apud Rhindacum amné in ponto superuolantes, quamuis altè perniciterq;, alites haustu raptas absorbent. Earum frequentis nomen fecit Ophiusæ insule. Populi sunt Orientales, Candei nomine, quiuescuntur serpentibus. His aduersantur cancri. Qaum sol est in Cancro, torquentur. Oua pariunt. Coeunt amplexu adeò circumuolutæ sibi, ut una existimari biceps possit. Cornus ceruinis odore fugantur & nidore galbani, Vinum appetunt. Plinius ait, uisas esse pedibus anserinis. Hederam amant, & Fraxinum oderunt. De remediis aduersus earum morsus uide Plinium.

Coluber umbras nemorum incolit. Bibiturus, uenenum prius euomit, ne ipsum cum aqua exhauriat. Nudum hominem reformidat, audacior in uestitum, Colubri in qua uiuentis fel habentibus & adipem. Crocodilus nihil potest nocere. Plinius lib. 32. cap. 4 Dicimus & colubra in fœmineo. Ouidius in Ibin. Pectoraq; unxerũt herebeæ felle colubre.

Ammodites serpens est concolor arenis, quibus se impenetrat. Lucanus lib. 9. Concolor exustis, atque indiscretus arenis Ammodites.

VEHICVLORVM GENERA.

ESseda currus erant Britannis peculiares, quibus utebantur in bello. unde & Cæsar in commentariis, Essedarios uocat milites Britannos, qui ex Essedis pugnabant, & ex his interim desiliebant, rotarumq; strepitu Cesarianorum ordines conturbabant. Promp. lib. 2. Esseda

cælatis ſiſte Britanna iugis. Ouidius, Paruaq; quamprimùm rapientibus Eſſeda Mannis. Horum tamen currũ inuentum Gallis acceptum refertur. proterea Virg. lib. 3. Georg. inquit: Belgica uel molli melius feret Eſſeda collo. Interim Eſſedum promiſcuè pro quouis curru accipitur. Sueton. in Auguſto, Nos in eſſedo panem & palmulas guſtauimus. Eſſedarii uocantur ductores eſſedorum. Idem in Caligula, Quum quodam die muneris eſſedario Porio ob proſperam pugnam ſeruum ſuum manumittenti ſtudioſius plauſum eſſet.

Petoritum Gallica uox eſt, auctore Gellio, ſignificans aliud quoddam uehiculi genus, quattuor rotis ductile. Plin, lib 34. Cœpere deinde & eſſeda, & uehicula, & petorita exornare. Hor. lib. 1. Ser. Atque caballi Paſcendi, ducenda petorita, nunc mihi curto Ire licet mulo.

Veha dicitur plauſtrum, quo quid uehitur. etymo ſatis noto.

Vehes etiam dicitur, ut placet nonnullis, qui apud Plinium legunt & ſcribunt lib. 36. cap. 15. Amplitudinem cauis eam feciſſe proditur, ut Vehem fœni largè onuſtam tranſmitteret. Idem ſibi uult Vehiculum, uocabulum generale.

Arcirua plauſtrum eſt exile, aptum ferendis hominibus. Blondus Arceram uocat, aitque ruſticum eſſe plauſtrum, tectum undique, quo ſenes & ægroti uectari ſolent. Phauorinus apud Gellium, Si homo in ius uocatus, morbo aut ætate æger ad ingrediendum inualidus eſt, arcera non ſternitur, ſed ipſe aufertur, & iumento imponitur.

Baſterna uehiculum eſt itinerarium, quod mollibus ſtramentis compoſitum a duobus equis, aut aliis animalibus deportatur. Ammianus Marcellinus, Quo comitatu, inquit, matronæ complures coopertis capitibus & baſternis per latera ciuitatis cunctè diſcurrunt.

Benna uocabulum eſt Gallicum, ſignificans quoddam uehiculi genus, in quo qui uehuntur, dicuntur Combenones, id eſt, ſedentes in eadem benna.

Biga currus dicitur duobus equis uolubilis, ut Triga tribus, Quadriga, quattuor. diciturque Biga, quaſi biiuga.

Plinius, Bigas primùm iunxerunt Phrygii, Quadrigas Erichthonius. August. Vinctos duos equos bigas uocamus. Suetonius in Tiberio, Natalem suum plebeis incurrentem, Circensibus uix unius bige adiectione honorari passus est. Nota argentei nummi fuerunt bigæ atquæ quadrigæ. inde Bigati & quadrigati dicti. Grammatici contendunt Bigas pluratiuo solùm numero dici debere, quoniam multitudinis numero tenetur. nam sicut quattuor equi iuncti quadrigas faciunt, ita iunctos duos equos bigas uocamus. Grãmaticorum autem opinioni refragatur auctoritas ueterum, qui bigam & quadrigam singulari numero dixerunt. Statius, Roriferum gelida tenuerat aera biga. Plin. In summo mausoleo est quadriga marmorea. A Triga fit Trigarium, id est trigarum certamen. Plinius, Nec equos quidem in trigariis præferri ullis uernaculis animaduerto. De quadrigis sic ait Gellius: Quadrigas Cæsar (etiam si currus unus equorũ quattuor iunctorum agmen unum sit) pluratiuo semper numero dicendas putat.

Birotum. uehiculum est duas habens rotas, ut aperta dictionum monstrat compositio.

Est & Cantherium genus uehiculi. Seneca Epist. 3. M. Cato Censorinus, inquit, (quem è repub. tam fuit nasci, quam Scipionem: alter enim cum hostibus bellum, alter cum moribus gessit) cantherio uehebatur Æthiopico. Canthus uero ferrum est, quo rotæ uinciuntur, teste Quinctiliano. Persius Sat. 5. Nam quamuis prope te, quamuis temone sub uno Vertentem sese frustra sectabere Canthum.

Carruca, uehiculum est, cuius actores dicuntur Carrucarii. Spartianus de Alexandro Seuero, Carrucas Romæ & thedas senatoribus omnibus ut haberent argenteas permisit, interesse Romæ dignitatis putans, ut his tantæ urbis senatores uectarentur. Antiquitus Carrucæ ex argento cælabantur. Plin. Carrucas quoque ex argento cælari inuenimus. Nero nunquam paucioribus mille carrucis inter fecisse dicitur. Mart. lib. 3. Aurea quod fundi precio carruca paratur.

Carpentum uehiculum est Petorito prodè simile, dictum quasi Carmentum, mutatione unius litteræ, à Carmenta

Euandri matre. unde Ouid. libro. 1. Fast. Nam prius Ausonias matres Carpenta uehebant, &c. Cor. Tacitus, Suum quoque fastigium, inquit, Agripina altius extollere, Carpentum capitolium ingredi, qui mos sacerdotibus & sacris antiquis concessus, uenerationem augebat fœminæ.

Thensæ sacra erant uehicula, que in Circensi pompa desferebantur, Tranquillus in Augusto, Accidit uotiuis Circensibus, ut correptus ualetudine, lectica cubans Thensis deduceret. Seruius ait Thensam currum esse, quo deorum portantur simulacra Cicero in ultima Verrina, Omnes dii, qui uehiculis Thensarum solennes cœtus ludorum initis. Thensæ autem dicuntur, quòd ante eas lintea tenderentur quæ manu tangere gaudebant ductores. Asconius, Thensæ inquit, sunt sacra uehicula, pompa ordinum & officiorum Sic odie uocari possunt gestatoriola, quibus Eucharistia & sanctorum reliquiæ in supplicationibus circumferuntur.

Cisum uehiculum est duabus rotis uolubile. unde Cisiarius, id est Carrucarius. Cicero 2. Phil. Inde Cisio celeriter ad urbem aduectus, domum uenit capite inuoluto. Vitruuius, Sunt innumerabiles moderationes machinamentorum, ut sunt rotæ, folles fabrorum, thedæ, Cisia, torni

Comba Sabinorum lingua, significat lecticam.

Couinus, currus erat Britannicus, qui sine auriga æquis pusillis trahebatur. Mart. lib. 12. O iucunda Couine solitudo, Carruca magis, Essedoque gratum. Suspicius ait Couinum currum esse cameratum Gallorum lingua, ubi carnem illud Lucani ex lib. 1. Pharf. declarat, Et docilis rector monstrati Belga Couini.

Currus dicitur uehiculum, quo ueteres ad cursum utebantur. Hoc propriè ueteres in bello, rusticisque, & aliis necessitatibus utebantur. Plutarchus tamen de Cæsare, quum per Italiam inquit, Cæsar curru ueheretur, semper Antonium unà secum habuit. Diminutiuum est Curriculus, uel Curriculum. Curtius, Aliorum turbati equi in amnè præcipitauere curricula. Capitur etiam pro cursu. Cicero pro Rabirio, Exiguum nobis uitæ curriculum natura circumscrip sit.

Rheda uocabulum est Gallicum, significans carrucam: unde Rhedatius, id est, Auriga. Erat Rheda duarum sem per rotarum, sed multiplicium quandoque iugorum, qua omnibus etiam abiectissimis uti licuit, & multi simul eā cō modè uehebantur, dum modo mularum & equorum iuga adhęrerentur, quæ sufficere possent oneri. Cicero pro Mi lone, Quum hic Milo cum uxore ueheretur in Rheda pėnu latus, magno & impedimento ac muliebri & delicato ancila rum puerorumq; comitatu. Porrò mulis ad uehicula usos fuisse ueteres ostendit. Lampridius de Commodo imp. scri bens: Dedit & uehicula cum mulabus & molionibus& iun cturis argenteis, ut ita a coniugio redirent. A Rheda fit uo cabulum compositum & bigenum ex Græco & Gallico Epi redium, significans idem aut simile uehiculi genus. Virgil. Tritoque trahunt Epirhedia collo.

Pilentum, uehiculum erat, quo ferebantur matronæ. erat consimile Petorito. Varro scribit ipsum uenisse in consuetudinem sua primum ætate. Ita autem fiebat, ut ibidem confidentes in puluinis fœminæ pensiles esse uiderētur, & in aere agitari. His aut similibus adhuc utuntur Italæ mulieres. Olim quatt uor rotis uoluebatur: unde nomen illi inditum, lingua Oscorum uolunt. nam impetora Osci quat tuor uocant. Solæ castæ utebantur Pilentis. Pensilia gesta toria sunt, quos tremulos currus uocamus.

Sarracum uehiculum est, quo ligna lapides uehi consueuerunt. Iuuenal. Sat. 3. Scinduntur tunicæ sartæ, modo longa coruscat Sarraco ueniente abies, atque altera pinum Plaustra uehunt.

Traha uehiculum est sine rotis, quo utuntur coloni, di ctum a trahendo. Virg. Tribulaq; trabæq;, & iniquo pōde re rastri, ubi Epenthesim fecit.

Tribula, seu Tribulum, uehiculum est a tribus nūcupa tum lateribus, quo frumenta teruntur in area. Augustinus, sub eadem tribula testæ comminuuntur.

Vectabulum dicitur a uectando, ut a uehendo Vehiculum, & accipitur pro lectica illa uolubili, qua circunferun tur mulieres.

Octophorum fuit octo rotarum uehiculum, quo solus n-

ſus eſt Caligula. Vnde Suetonius, Interdum ſegniter & delicatè inceſſit, ut Octophoro ueheretur. Alii Octophorum uocant lecticam delicatam, quam octo ſerui humeris ferebant, iacentibus reſupinis ibidem magnatibus. Martialis, Octophoro ſanus portatur Auite Philippus: Hunc tu ſi ſanum credis Auite, furis. Vt etiam Hexaphorum lectica dicebatur, quæ a ſex miniſtris ferebatur. Martial. lib. 2. Laxior hexaphoris tua ſit lectica licebit. De hac intellexiſſe uidetur Iuuenal. ſcribens: - quum iam ſexta ceruice feratur, Hinc atque inde patens.

Plauſtrum, currus dicitur, in quo palam eſt, & patens quidquid uehitur. unde tracta eſt origo nominis. Sunt qui Ploſtrum dicant, propter cognationem, quæ eſt inter au, & o, ut Aula & Olla, Lautus, pro Lotus: & contra Auſculū, pro oſculum, Cautes, pro Cotes, propterea Veſpaſianus (ut eſt, apud Tranquillum) quum uideret Florum uelle emēdare conſuetudinem priſcorum uocabulorum, & Plauſtrum dicere quū prius Ploſtrum diceretur, die poſtero Flaurum ſalutauit. Horatius Ploſtellum dixit lib. 2. Ser. ubi ait: Ædificare caſas, ploſtello adiungere muros.

Burdones fuerunt uehiculi genus, unico homini ferrendo idoneum.

Lectica frequentiſſimum fuit apud priſcos uehiculum, quo nobiles uiri & fœminæ utebantur. integebatur uelis, oculos a puluere, ſole, & uentorum flatu defendentibus: quorum aliqua erant denſiora, ad arcendam pluuiam, grandinē, & alios rigores hyemis. erat duorum capax: ea tamen unicus homo quamdoque ferebatur. Suetonius de Nerone, Matris ſæpe Lectica per publicum ſimul uectus eſt. Et ſuccollabant deni duodeniique ſerui, quibus longo in itinere uicariū in laborē alii ſuccedebant: conficiebanturque eo uectationis modo & longa ſimul, & inquieta, & quàm libuiſſet acceleratа itinera. Seneca, Non faciet te beatum turba ſeruorum lecticam tuam per itinera urbana aut peregrina portātium. Iuuenal. Namque facit ſomnum clauſa Lectica feneſtra. Diminutiuum eſt Lecticula. Suet. in Auguſto, A cœna in lecticulam ſe lucubratoriam recipiebat. Lecticarii dicuntur ſerui, qui dominum in lectica portant. Idem in Cali

gula: At primum tumultum Lecticarii cum asseribus in auxilium accurrunt. Curtius ait Alexandrum Magnum crure uulneratum, usum fuisse Lectica militari in expeditione.

Fuit & Staticulum uehiculi genus, ut ostēdunt Plinii uerba lib. 34 scribentis: Cœpere inde esseda & uehicula & petorita exornari. Simili quoque modo ad aurea & argentea staticula luxuria peruenit.

VASORVM DIVERSA GENERA.

AMphithetum fuit poculi genus, ita factum, & ut quauis ex parte positum staret, nullumq; certum haberet fundum. hinc sumptum est adagium: Ex amphitheto bibisti, in eum, qui liberius potaret, ac meracius. Adagium

Ahenum uas est ære factum. Horat. Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum. Virg. Aut foliis undam tepidi despumat aheni.

Ampullanas erat olearium, quo in balneis utebantur. Apuleius in Floridis, Hippias predicauit ampullam quoq; oleariam (quam gestabat) semet sibi fabricatum. Hoc genus uasis turgidum erat & uentrosum. hinc Horat. in Arte ampullas uocat uerba turgentia, ubi ait: Proiicit ampullas & sesquipedalia uerba. Suet. in Domitiano, Ampullam accepit pro uase uitreo, ubi ait: Quoties ocium esset, alea se oblectabat, etiam profestis diebus, matutinisq; horis, ac lauabat de die: prandebatq; ad satietatem, ut non temere super cenam præter Martianum malum, & modicam in ampulla potiunculam sumeret.

Amula uasculum erat, quo ferebatur aqua Lustralis causa religionis & expiandorum scelerum. sumpsitq; nomen ab amoliendis, id est auferendis malis. unde & Amuletum remedium aduersus inuidiam, & ueneficia uocabatur.

Ancæsa dicebantur ab antiquis uasa cælata, à circuncidēdo. quæ signis erant aspersa, uocabantur Anaglypha.

Aristophorum dicitur uas, quo prandium defertur. Latinè uocatur Discus.

Armillum, uas erat uinarium, aptum sacris: ita dictum, quòd armo, id est humero deportaretur. Varro apud Nonium, Etiam pocula, quæ uocant capulas & capides, quod

eſt poculi genus, item armillum, quod urceoli genus uinarium.

Amphora uas eſt uinarium, quod qui ferunt, uocantur Amphorarii. Horat. in arte, - Amphora cœpit Inſtitui, currente rota, cur urceus exit? Martialis, Amphora non meruit tam precioſa mori. Reperio etiam Amphoras dictas fuiſſe de uaſis aut foricis excrementitijs monumentis enim proditur; Romæ in Angiportis & angulis uicorum amphoras fuiſſe collocatas, in quibus tranſitores ebrij & uinolenti meiere ſolebant. quod indicat Caius Titius Lucilii coætaneus, in oratione, qua legem Faniam ſuaſit: Dum meiunt, inquit, nulla eſt in argiportu amphora, quam non impleāt, quippe qui ueſicam uini plenam habeant, Ad hoc faciunt uerba Suetonii ſcribentis: Veſpaſianum nouum, ſordidumq; tributum reperiſſe, pro amphoris in urbe reficiendis, quibus ueſicæ commeantium exonerarentur.

Achana uas erat, quo recondebantur eorum cibaria, qui ad Theorias, id eſt rem diuinam Delphos mittebantur.

Amphorum uas erat utrinque anſatum.

Aconita Græcis dicuntur uaſa non illita, quæ calido diluta humore aquam in ſe trahunt.

Alabaſter, ſeu alabaſtrum, dicitur perlucidum marmor, quo antiquitus uaſa fiebant unguentaria, Interdum tamen pro ipſo uaſe capitur. Martialis lib 11. Quod Coſmi redolent alabaſtra, fociq; deorum. Cicero libro 2. Quæſt. Acad. Quibus etiam alabaſter plenus unguenti putere uidetur.

Ariſanas, Aryſteras, & Aryſtichos pro cyathis inueniri ſcribit Cœlius, facta ab hauriendo nomenclatura.

Antlia uas eſt hauriendis aquis idoneum. Hinc Exantlare uerbum, id eſt haurire. Mart. lib. 9. Curua laboratas Antlia tolit aquas

Bacchar uas eſt uinarium, quod & Baccharum dici poteſt a Baccho, ut etymum docet.

Eſt & Bacchium nomen uaſis uinarii, quo in ſacrificiis Bacchi utebantur,

Baſcauda, uas fuit peregrinum, & Britannis peculiares. Mart. Barbara de pictis ueni Baſcauda Britannis, Sed me iā

mauult dicere Roma suam.

Batris uas est longo manubrio, quod Trullam nonnulli uocant.

Est & patiola nomen uasis. Plaut. apud Nonium, Batiolam auream octo pondo habebat, accipere noluit.

Brochus, uas est uinarium, Gallis peculiare, deorsum uersum rotundum, & capax, sursum uersum uerò angustũ. Brochus, inquit Budæus, uas fundendo uino accommodatum, implendis deplendisq; culeis & uasis conditoriis.

Carchesium poculum erat forma procera, & circa mediam partem compressa, ansis a summo ad infimum pertingentibus, Nomen & formam accepit a similitudine cuiusdam nauigii: nam mediam ueli partem Carchelon, summã uerò Carchesium uocabant ueteres. Macrobius ait, Carchesium poculum Græcis tantummodo fuisse notum. cui hac in re non est adhærendum: nam Liuius Andronicus, Latinorum poetarum uetustissimus, hoc uerbo usus est, ubi ait: Florem antlabant liberi ex Carchesiis. Pherecides apud eũdem Macrobium ait, iouem Alcmenæ precium cõcubitus Carchesium aureum dono dedisse. De Carchesis Virg. Cape Meonii Carchesia Bacchi, Oceano libemus, ait. Idem, Hic duo rite mero libans Carchesia Baccho,

Ciboria propriè dicuntur Colocasiæ follia, in quorum similitudinem pocula facta, idem traxerunt nomen. Horat. lib. 2. Car. obliuioso leuia Massico Ciboria exple.

Concha ab eodem Horatio pro uase ponitur, ubi ait: Funde capacibus Vnguenta de conchis.

Cacabus appellatur uas, in quo pulmẽtarium coquimus. nomen traxit a sono, quem supra ignem positus facit. Apitius, Capita porrorum simul elixabis in Cacabo nouo, ut aqua ad tertiam deferueat.

Cadus uas est uinarium, quo uinum ipsum conditur. Virg. in Coppa, est & uappa, cado nuper diffusa picato. Ouidius lib. 5. Fast. Promit fumoso condita uina cado. Rustici cados ligneos circulis cinctos primi in alpibus excogitauerũt. Diminutiuum est Cadiscus, significatq; uasculum, quò suffragia colliguntur.

Calathus uas est uimineum, in quo mulieres suos fusos

& pensa reponunt, aut uiolas. unde Virg. de Camilla: nō illa colo, calathis ue Mineruę Fœmineas assueta manus Idem in Buc. Tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphæ calathis. A calathus fit diminutiuū Calathicus eiusdem significationis cum primitiuo. Catullus, Vellera uirgati custodiebant calathisci. Politianus in Rust. Aut cista exportant, aut rasilibus calathiscis.

Caldarium dicitur ahenum, quo calida hauritur aqua. nam caldam ueteres calidam aquam dixerunt.

Calix uas est uinarium, licet Varro dictum uelit ab aqua calida, quam ueteres in eo bibebant: conuiuiis enim antiquitus calida & frigida adhibebantur. Iuuenalis, Calidæ gelidæq; minister. De Calice Horatius lib. 4. Prodat perspicuus ne duo uina calix. Interdum Calix accipitur proua se, in quo legumina coquuntur. Ouid. lib. 5. Fast. Stant calices, minor inde fabas, olus alter habebat.

Calparuas est fictile seu dolium. Varo apud Nonium, Quia antequàm nomen dolii prolatum, quum etiam id genus uasorum Calpar diceretur.

Canistrum, seu Canister, dicitur Cista, seu fiscella contexta uimine. Ouid. lib. 8. Met. Prunaq; & in patulis redolentia mala canistris.

Cantharus proprium est Liberi patris poculum. Vir. de Sileno, Et grauis atrita pendebat cantharus ansa. Nomen autem sumpsit a similitudine nauigii eiusdem nominis. nā Cantharum nomen esse nauigii ostendit Macrobius, ex Menandri testimonio.

Capis capidis, nomen est poculi, dicti a capiendo. diminutiuū est Capidula. Hac dictione usus est M. Cato.

Cista uas erat mysticum, quo utebantur in sacrificiis Bachi. Catul. Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis. Nunc pro capsa capitur, aut uase negociatorio. Iuuenalis, Iamq; uetus Græcos seruabat cista libellos. Hinc Cistifer Mercenarius dicitur. Martial lib. 5. Nupsisti Gellia cistifero. Diminutiuum est Cistella, capiturq; pro uase, quo suffragia populi in creandis magistratibus, legibusq; ferēdis colligebantur. Cic. ad Her. Saturninus legem ferre cœpit. collegæ intercedere: ille nihilominus cistellam detulit.

Capsa à capiendo dicitur, significatq; loculamentum, seu uasculũ, quo aliquid includitur. diminutiuũ est Capsula. Capsaces capitur pro Lecytho & oleario uase, Cyprianus lib. 2. Epist. Fidelia farris non deficiet, & capsaces olei non minuetur.

Capula, uas est uinarium, quo utebantur ueteres. ansatum erat, & manu facilè capiebatur: unde inditum nomẽ. Varro, Capis & minores Capulæ a capiendo nominantur, quod ansatæ sint. Est & aliud eiusmodi, quod Capisterium dicitur.

Capunculum, uas est fictile, detorto a capacitate etymo.

Carthallum, Hieronymus in Deuteronomio posuit pro canistro. Toles, inquit, & de cunctis frugibus tuis primitias & pones in carthallo.

Corbis, cista est uiminea, qua utuntur messores. Propert. lib. 4. Corbis in imposito pondere messor eram. Cicero in oratione pro Sextio: Messoria se corbe contexit. Diminutiuum est Corbula. Cato dicit Corbulas amerinas quattuor uillico necessarias esse. id est, ex amerina salice contextas, Fuit enim Ameria urbs Vmbriæ, quondam salicibus ferax unde Virg. Atq; Amerina paret lentæ retinacula uiti.

Catinus, seu Catinum. uas dicitur, in quo iurulentum aliquid ad escariam mensam reponitur. Horat. lib. 2 Serm. Augustoq; uagos pisces urgere. Catino.

Chytra, seu Chytron, Latinè dicitur olla. idem sibi uolũt Chytrapos, & Chytrapida.

Cissimbium dicitur ligneum poculum ex hedera, quod Homerus Cyclopi ab Vlysse datum scribit. Huius poculi Euripides & Callimachus apud Macrob. meminerunt.

Clepsydra dicebatur uas uitreum modico foramine pertusum, horas dimetiens, in cuius fundo erat canalis guttatim aquam emittens. nunc Clepsydras plerique uocant ea uascula multis subter foraminibus pertusa, quibus æstiuo tempore horti irrorantur.

Coculum, uas æneũ aptum actionibus. Plautus, Æneis coculis excocta est mihi omnis materia. Marcus Cato utitur.

Colum, uas est uinarium, contextum uiminibus, dictum a colando. Virg. Colaq; prælorum fumosis diripe tectis.

Cophinux, Græca est dictio, Corbem Latinè interpretatur Priscianus. Iuuen. Stat. 3. Iudæis quorum Cophinus, fænumq; supellex.

Cotyla, uas est aptum bibendæ aquæ, aut uino, quo Diogenem usum fuisse ferunt. Capit, autem sex uncias. Martial. lib. 8. Post hunc in Cotyla rasa selibra data est. Capitur etiã Cotyla pro manus concauitate. Cotyla animalia dicuntur garrula.

Crateram, Nonius ait esse uas uinarium. Craterem uerò olearium. ego differentiam hanc credo nihil i fieri ab auctoribus. Virg. Crateras magnos statuunt, & uina coronant. Idem, Craterasq; duos statuam tibi pinguis oliui. Ouid. 2. Fast. Coruus inauratum pedibus cratera recuruis Tollit. Rarissimè Cratera fœmineum reperitur, si reperiatur.

Crœterra, uas est aptum hauriendæ aquæ, nos situlam uocamus. Næuius apud Nonium, Vidimus præter amnem creterris sumere aquam ex ponte.

Cucumæ, uasa sunt ænea ad calefaciendam aquam. Ambrosius: Dii tui aut ærei sunt, ex quibus Cucumæ melius fiunt ad usus hominum.

Culigna, uas est potorium. Cato, Culignam in fœno græco ponito, ut bene oleat. In eo uinum tantum reponebatur.

Cumera, uas est frumentarium, seu quo frumenta recõduntur. Horat. lib. 1. Serm. Cur tua plus cumeris laudes granaria nostris.

Cuppæ dicuntur maiora uasa ex ligne ad condiendum uinum, in quibus uinitores pedibus primum uuas calcant. Lucan. lib. 4. Nanque ratem uacuæ sustentant undiq; cuppæ.

Cyathus, paruum est poculum uinarium. Hinc Cyathissare Plautinum uocabulum, id est, bibere. Stare ad cyathum, dicuntur pincernæ & prægustatores, qui principibus uinũ præministrãt. Horat. Puer quis ex aula capillis Ad Cyathũ statuetur unctis? C. Memmius obiecit Iulio Cæsari, quòd ad cyathum & uinum Nicomedi stetisset. auctore Tranq.

Cimbium, poculum est uinarium a cymbæ similitndine nuncupatum. Alii Cymbium per syncopam dictum putant, quasi Cissimbium, ut est apud Macrobium. Varro apud Nonium, Item erant, inquit, uasa uinaria, sicut cymbium.

Aquilinæ pateræ, gutti, sextarii. Est tamen Cymbium la ctis quoque poculum. Virgil. Inferimus tepido spumantia Cymbia lacte.

Crossus, uas est, cui oleum & unguenta imponuntur. Plu tarch. in Aristide, Subsequuntur lactis & uini libationes in amphoris, olei quoque ac unguenti Crossos liberi adole scentes deferunt.

Cyrtum, uas est piscatorium, quod in alueorũ angustiis, terræ infigitur, ut eò se intromitant pisces.

Cottabus uocatur phiala, seu peluis ænea. Interdum ca pitur pro genere potionis.

Cyrnea, uas est uinarium. Plautus in Amphitryone, Ca dus erat uini, inde impleui Cirneam.

Cululli, calices erant fictiles, quibus pōtifices uirginesq; uestales in sacris utebantur. Horat. lib. 1. Carm. Diues & aureis Mercator exicet Culullis Vina. Idem in Arte, Re ges dicuntur multis urgere culullis, Et torquere mero, quē perspexisse laborant.

Cratanion, Cranion, Cylicnides, pocula sunt apud Cæ lium. Apud Lacones fuit Cothon. unde Acratocothonas uocant merum ubertim haurientes. Et ebrietas Cothoni smus dicitur. Sunt & Cononiæ, de artificis nomine.

Cypellum dicitur a Græcis poculum ad interna proclina tum. Vocatur & Amphicypellum, uelut undique intrò in flexum.

Depesta fuit poculi genus, quo utebantur uetustissimi.

Diota, uas erat fictile, & utrinq; ansatum, aptissimum ser uando uino. Horat. lib. 1. Car. Atque benignius Deprome quadrimum Sabina O Thaliarche merum diota.

Discus, uas est escarium, in quo reponũtur carnes, & alia cibaria. Apul. Cænarum reliquiis discus ornatus. Capitur etiam pro ludo & rotundo lapide, quem in sublime iaculabā tur iuuenes. Ouid. lib. 10. Splendescunt, latiq; ineunt cer tamina disci, Quem prius aerias libratum Phœbus in au ras Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.

Dolia (inquit Nonius) uasa sunt grandia, in quibus ui num reconditur. Cato de re Rust. Eos conculcatos in do lia picata indito.

Decemmodiæ & Trimodiæ, uasa sunt rustica, quibus, rustici in serendo frumento utuntur. his uocabulis utitur Columella.

Fiscina, uas est uimineum, aut unco textum. Plinius, Frondarias fiscinas quattuor implere fundatorem iustum esse autumat. Est autem propriè uasculum illud, quo exiccātur casei. Virg. in Coppa, Sunt & caseoli, quos iuncea fiscina siccat. Diminutiuum est Fiscella, itidem uasculum uirgulteum significans, quo lac colatur, dum caseus imprimitur. Virg. & gracili fiscellam rexit hibisco. Tibullus lib. 2 Tunc fiscella leui detexa est uimine iunci. Vtraque etiam dictio capitur pro uase, in quo maioris summæ pecunia reponitur. Asconius, Sportæ, Sportulæ, & Sportellæ nummorum sunt receptacula. Et sacci, sacculi, & saccelli, crumenæ, manticæ, & marsupia, item fisci, fiscinæ, & fiscellæ.

Fideliam Nonius ait uas esse Samium ad plurimos usus. Plautus in Aulularia, Mulsi congialem plenam tibi faciam fideliam.

Frixorium dicitur sartago, in qua quid frigitur. nomen à sono deductum.

Futis. uas erat aquarium, quo aqua in triclinium infundebatur.

Guttus, poculum erat, quo in sacrificiis utebantur, quòd fortè oris esset angusti, & guttatim distillaret. Plin. lib. 16. cap. 39. Manius Curius iurauit se ex præda nihil attigisse, præter guttum faginum, quo sacrificaret.

Gabatæ, uasa erant cōcauata, in quibus reponebātur pulmentaria & edulia. Mart. lib. 7. Transcurrunt Gabatæ, uolantq; lances, Has uobis epulas habete lauti.

Gutturinum, uas est gutturosum, ex quo aqua guttatim manat ad lauandas manus. fluit autem stillatim propter oris angustias.

Gaster, genus est uasis. Gasterium dixit Aristophanes: Quali esset forma, non reperi.

Hydriam, Latinè uocamus urnam aquariam. Budæus, Lagena uas est ea forma, qua hydriæ fictiles hodie a Bellouacis importantur.

Heracleum, dici uolunt poculum, in quo enauigauerit Hercules, ac esse Solis proprium. In eo genere sunt Ethamium & Hemitomus. Fuit & Holmon, poculi genus Ceratio simile.

Isthmus, poculum erat Cypriis peculiare, teste Cælio.

Linter, genus est dolii rusticani. Tibul. lib. 1. Aut mihi seruabit plenis in lintribus uuas est etiam lignum cauatum instar nauiculæ. unde & pro naui solet accipi.

Lanx, uas est latum & rotundum, minus excauatũ quã patina. Apta erat lanx rebus diuinis. Virgil. lib. 2. Georg. Lancibus & pandis fumantia reddimus exta. Capitur etiam pro uase escario. Iuuenal. Aspice quam magno distendat pectore lancem.

Lasanum. uasculum est ad euacuandum uentrem. Horat. Te pueri Lasanum portantes Oenophorumq;.

Lebetes, dicuntur uasa ænea apta coquendis carnibus, aut aliis rebus. Ouid. lib. 12. Et prima pocula pugna Missa uolant, fragilesq; cadi, curuiq; lebetes. Virgil. 3. Æn. Ingens argentum, Dodonæosq; lebetes.

Larcos. uas est, in quo feruntur carbones.

Lecythus uocatur ampulla olearia. hinc prouerbium; Lecytho pingior. Hier. lib. 2. Reg. Hydria farinæ non deficiet, & lecythus olei non est imminutus.

Lepista. uas est ampullæ simile, Varro de uita patrum apud Nonium, Aliqui uenditat oleum, Lepistæ etiam nunc Sabinorum fani, pauperioribus plerisque aut fictiles sunt, aut æneæ.

Luter, uas est, quo diluitur uinum, & immiscetur aqua. Hieronymus in Iouinianum utitur.

Labrum, uas est aptum balneis & thermis, dictum à lauando. Cicero in Epist. Labrum si in balneo non est, fac ut sit.

Læbasium, & Lesbium, Cælius reponit inter pocula, & Lyciurges inter phialas,

Lagena, uas est fictile, ad formam hydriæ: a tereti enim collo distenta laxitas sensim ad imum gracilescit. Martial. Nulla catenatis pila est præcincta lagenis.

Malluuium, seu malluuiæ, uas est, in quo lauantur manus.

Mansisterna, urceus est aquarius. Plaut. Effer mansister nam cum aqua foras.

Matella, uas est urinarium, & in quod emittitur lotium. Mart. lib. 10. Dispeream si tu Pyladi præstare matellam Dignus es, aut porcos pascere Pirithoi. Diminutiuum est Matellio, eiusdem significationis. Varro, Postolaret Trulleum, matellionem, peluim. Mergus, mergoris, nomen est uasis à mergendo dicti. Capitur fortè pro situla.

Metreta, nomen est mensuræ: interdum accipitur pro amphora uinaria, seu alio uase. Martialis lib. 5. Plurimus Hispanas mittet tibi nauta metretas. Iuuen. Saty. 3. at hic tignum capiti incurit, Ille metretam.

Mistarius, uas, quo uinum aqua miscebatur. Lucil. Vrceus aut gemina longux mistarius urna.

Mortariũ, uas est, in quo aliquid tunditur pistillo. Plaut. in Aul. Cultrum, securim, pistillum, mortalium, quæ utẽda uasa semper uicini rogant. Aquam in mortario tundere, adagium est de inani opera.

Mulcta quandoque capitur pro uase, in quo mulgetur. Virg. lib. 3. Georg. Quàm magis exhausto spumauerit ubere mulctra, Læta magis pressis manabunt ubera mammis.

Metaniptrum, calix erat, quo post cœnam utebantur ueteres, ubi lauissent.

Mastus, a Paphiis nuncupatur poculum.

Matallides quoque eiusdem sunt usus.

Nassa, uas est piscatorium, quò quum intrauit piscis, egredi nequit. Cic. ad Att. lib. 15. Ex hac nassa exire constitui, non ad fugam, sed ad spem mortis meliorem.

Nasiterna, uas est aquarium, ansatũ, ac patens. Varro de Re rustica: Vt ex ære ahena, urceos, nasiternam faceret.

Nanum, uas est breue & latum. Calepinus ait, aliter dici Situlum barbarum.

Nestorida, Cœlius ait poculũ fuisse, quo sit usus Nestor.

Obba, genes est poculi. Pont. in Lepidina: Obbam lactis, & hæc fumanti farta canistro.

Oenophorum, uas est uinarium, aptum serendo uino, ut Græca compositio docet, Iuuenalis, Tandem illa uenit rubicundula totum Oenophorum sitiens.

Olla, genus est uasis. Varro, Caro ait uuam uimineam in ollis commodissimè condi. Plinius lib. 34. Quidam in ollis fictilibus tusam urunt, ac lauant in mortariis, postea siccant. Aula in eadem significatione potest accipi: unde Plautinæ Aululariæ inditum nomen.

Orca uas est capacissimum, Hispanis peculiare, quo salsamenta, uinum, & oleum, & salgama condebantur. Nomē traxit ab Orcæ marinæ similitudine. Persius, Angustæ collo non fallier orcæ. Item Varro apud Nonium.

Oxybaphum dicitur uas acetarium. Cratinus posuit pro poculo.

Onyx, calix erat ligneus.

Patella, uas est latum & aptum condendis obsoniis. Horat. libro Epistolæ. Nec modica cænare times olus omne patella.

Peluis, uas est aquarium, in quo propriè pedes lauantur, quamuis etiam dicatur de aliis rebus.

Persillum uas erat picatum, in quo seruabantur unguēta.

Phiala, uas erat uinarium, aut aquarium. Iuuen. Saty. 5. Virro tenet phialas, tibi non committitur aurum. Conflabatur enim auro. Nostri Phialas uocant uasa uitrea, in quibus acetum, aut aliquid simile reconditur.

Patera, poculum est latum ac patens. Virg. lib. 4. Æn. Ipsa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.

Patina, uas est, in quo dapes elixæ & iurulentæ feruntur ad mensam, a patendo, ut liquet.

Pelluuiū, seu Pelluuia uas, quo lauātur pedes, a pluēdo.

Poculum uas, quo bibitur. Virg. Pocula bina noua spumantia lactæ quotannis. Idem lib. 2. Georg. Pocula si quādo sæuæ infecere nouercæ. Diminutiuū est Pocillum. Plautus, Tecum una postea, tecum æquè pocilla potiret. Hinc Pocillatores dicuntur pincernæ.

Pollubrum, uas aquatile ad lauandas manus. Fabius Pictor apud Nonium: Aquam manibus dato, pollubrum sinistra manu teneto.

Præferriculum, uas erat æneum sine ansa, & patens, quod in sacrificiis solebant preferre.

Psycter, uas est ad usum mensæ celebre, teste apud Cæ-

Scaphium, uas est excrementicium, & ad recipiendam corporis fæcem. aliter uocatur Matella. Iuuenalis Saty. 6. Et ride positis scaphium quum sumitur armis. Capitur quã doq; pro omni uase lati orificii. Lucretius lib. 6. Et tamen ta simul ferri, furere intus ahenis In scaphiis.

Scyphus uas est potorium, Herculi dicatus, quo ueteres in conuiuiis & sacrificiis utebantur, Cœlius ait Scyphos quasi Scithos, a Scythis populis, quibus frequens est ebrie tas. Hinc Scythissare, id est inebriari. Inter Scyphos lau dantur in primis Bœotii, quibus Hercules primum in expeditionibus usus est; deinde Rhodiari, sequentibus Siracusiis. De Scypho Virgilius, Et sacer impleuit dextram scyphus.

Scutra, seu Scutula, uas est forma rotunda, aliquanto mi nor disco. Martialis accepit pro uase octo unciarum lib. 8. dicens: Bessalem ad scutulam longo peruenimus æuo. Nos etiam Scutellam dicimus.

Scutrisca uas est itidem rotundum, quod a scuta uidetur deduci. Consule Catonem de re Rustica.

Seria, uas est oblongum & fictile. Liuius, Et in uico hi strio, fontem tanta ut aquæ fluxisse, ut serias, doliaque (quæ in eo loco erant prouoluta) uelut impetus torrentis tulerit.

Sitarchia, uas est repositorium cibi. Hieron. lib. 1. Regum: Panis deficit Sitarchiis nostris, & Sportulam non ha bemus,

Situla cista erat, qua suffragia populi colligebantur in creãdis magistratibus, legibusq; ferendis dicimus & Sitella. Cic. pro Cornelio, Neq; maius est legere codicem, quum intercedatur, quàm citellam ipsam ipso cum interce sore deferre. Situla etiam capitur pro uase, quo aqua hauritur. Plautus, Si hanc situlam accepero, omnem illi puteo animam intertraxero,

Sporta, seu sportula, uas est uimineum, canistro non dissimile. aliter potest uocari Corbis. Sallustius libro Histor. E muris canes Sportis demittebant. Capitur etiam pro distributionæ pecuniæ in populum, aut cibis ipsis, qui distribuebantur. Iuuenal. Satyr. 1. nunc sportula primo Limi

ne parua ſedet.

Suturnium urceolus eſt, ſeu guttus, ex quo aqua in pelluuium diſtillat.

Sytropes Sytropedis, uas eſt fictile tribus fultũ pedibus.

Strigilecula eſt genus uaſis. Apuleius, Iuxtaq; honeſtam ſtrigileculam recta faſtigiatione clauſulæ, flexa tribulatione ligulæ, ut & ipſa in manu capulo, &c.

Solium, uas erat, quo lauabantur, qui nolebant in thermis ſudare. Factum eſt olim tanto ſumptu, ut eſſet argenteum, quo mulieres lauabantur. Mar. lib. 2. Zoile qui ſolium ſub luto podice perdis.

Syriſcum uas erat plexile, in quod coniiciebantur fici.

Seleucides Athenæus pro poculis poſuit.

Stamnium a polluce numeratur inter uaſa uinaria.

Sinum, uas erat ſinuoſum, aptum condendo lacti. Virg. Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape quotannis.

Syntheſis, uas eſt fictile, ex diuerſis uaſis compoſitum. Statius lib. 4. Syl. Vnam mittere ſyntheſim quid horres Alborum calicum, atq; cacaborum?

Tepidarium uas eſt, in quo aqua temperatur.

Tinnia apud antiquos uaſa fuerunt uinaria.

Triental uas eſt, tertiam partem ſextarii capiens.

Trua, ſeu diminutium Trulla, genus eſt uaſis, dictum a terrendo. Eo uaſe aqua fundebatur in lauatrinam. Fiebat Trulla ex ære Corinthio, & argento. Martialis poſuit pro Scaphio lib. 9. dicens: Clinicus Herodes Trullam ſubduxerat ægro. Horatius pro uaſe potorio, dicens: Qui Veientanum feſtis potare diebus Campana ſolitus Trulla nappãq; profeſtis.

Trulleum uas eſt latum & aquatile, quo perluuntur manus. Varro apud Nonium: Itaq; ea ſibi modò ponere ac ſuſpendere, que utilitas poſtularet, Trulleum, matellionem, peluim, naſiternam.

Talarus uocatur calathus, qui contexitur uiminibus, in quo coagulatur caſeus.

Thargelus dicebatur olla, in qua percoquebantur fructuum primitiæ in honorem Apollinis.

Tragelaphum Cœlius numerat inter pocula.

Thericlæum poculum est uinarium, in quo bibitur, à Thericle quodam inuentore nominatum. Hinc natū adagium, Thericlæi amicus: in parasitos, & amicos mensæ. Adagium

Vannus fœminei generis, uas est latum & uimine contextum quo sordes a frumentis auferuntur. Alii cribrium cereale uocant. Columella, Ipsæ autem spicæ melius fustibus tunduntur, uannis expurgantur.

Vrna uas est fictile, quo hauritur aqua. Pontanus, Non riui crepitantis opem, non fictilis urnæ. In urna etiam quãdoque uinum & oleum reconduntur, Cato de re Rustica, Vrnæ olearjæ, urcei aquarii, uinariæ urnæ, & alia uasa ænea Capuæ. Dicimus etiam Vrnarium. testis apud Nonium Varro.

Vrceus uas, quo aqua effunditur in urnam. Diminutiuũ est Vrceolus. Cato de re Rustica, de hoc & aliis compluribus sic ait: Item in cella olearia hæc opus sunt, Dolia olearia, & opercula, & labra olearia XIV. conchas maiores duas, & minores duas, trullas æneas tres, amphoras olearias duas, urceum aquarium unum, urnam quinquagenariã unã, sestarium olearium unum, labellum unum, infundibula duo, spongias duas, ulceos fictiles urnales duos. trullas ligneas duas.

VESTIMENTORVM GENERA.

ABolla uestis erat tragica, & grauiorum personarum. ea utebantur externi reges: erat enim magni splendoris & precii. Martialis lib. 4. Cærea quem nudi tegit uxor Abolla grabati. Idem libro 8. Nescit cui dederit Tyriam Cryspinus abollam. Suetonius scribit. Pompeium quendam baculo percussum fuisse a Caligula, quòd spectacula ingressus, conuertisset omnium oculos fulgore purpureæ Abollæ. De hac Iuuenalis, Saty. 3. Atque audi facinus maioris Abollæ.

Adasus tunica erat ab humeris non consuta.

Amictorium, indumentum erat pectoris, quo dormientes se integebant, ne nocturno frigore offenderentur. Erat autem ex lino, mulieribusq; maximè in usu.

Aulæa, teste Nonio, genus erat uestis peregrinæ. nos Aulæum dicimus uelamen belluatis intextum picturis. Ali

ter dici poteſt Peripetaſma, periſtroma & tapes, ſeu tapetum. Virg. lib. 1. Æneī. Aulæis iam ſe regina ſuperbis Aurea compoſuit ſponda.

Amphitapæ dicuntur ueſtes, uillos utrinque habentes. Lucilius apud Nonium. Ampitapæ uillis ingentibus molles, & ſi aliud quid deliciarum.

Arſineum, auctore Feſto, ornamentum erat capitis mulieris.

Anaxyrim Cælius ait indumẽtum fuiſſe Perſis peculiare. nos Tileum dicimus.

Brachialia dicuntur brachiorum tegumenta, ut Tibialia tibiarum. Plinius lib. 25. Nec ullo malo medicamento lædi poſſe, aut ueneno (ſi quis in brachiali habeat) arbitrantur magi.

Erat & burrhanicum genus cuiuſdam ueſtis.

Braccha ueſtimentum erat Gallis quondam peculiare. Vopiſcus, Gallicis, inquit, Bracchis ornatus Tetricus in triumphum eſt ductus. Lampridius ait, Alexandrum principem inter militaria ueſtimenta bracchas donaſſe. Hoc etiã utebantur Sarmatæ.

Bardocucullus, ueſtis erat Gallica, unicuiq; tempori idonea, cum qua milites imbrium tempore iacebant in caſtris, & in agris ruſtici. Lucanus lib. 1. Vrbica Lingonicus Tyrianthina bardocullus.

Batrachides, ueſtes erant uiriles & floridæ, quæ nomen traxerunt a colore ranæ, quæ Barrachos Græcè dicitur. Similis propè erat Bardiachus, ſed ſine cucullo, id eſt capitis ligamento.

Birri genus eſt ueſtis Gallicæ, quo capita integuntur.

Cyclas ueſtis eſt fœminea, & in rotunditatem formata. Sidonius ait, pronubam Cyclade honorari, ſicut toga ſenator honoratur. Alexander Romanus imp. auctore Lampridio, dicere ſolebat, matronas regias contentas eſſe debere Cyclade, quæ ſex unciis auri plus non haberet. De Cyclade Iuuenalis Satyra 6. Hæ ſunt, quæ tenui ſudant in Cyclade. Cycladati dicuntur induti Cyclade. Tranquillus de Caligula, Sæpe depictas, gemmatasq; indutus Penulas, manuleatus & armillatus in publicum proceſſit; aliquando ſericatus

catus & Cyclidatus.

Cento uestis est crassa, uariisque pannis & partibus consuta, ad quam allusisse uidetur. Horatius in Arte dicens: Purpureus latè qui splendeat unus & alter Assuitur pannus. Iuuenalis Saty. 6. de Messalina imperatrice: Intrauit calidum ueteri Centonii lupanar. Nomades, auctore Strabone, tentoriis utuntur Centonum instar pilo contextis. Centones per similitudinem uocantur carminis genus, ex diuersis carminibus, & carminũ fragmentis, hinc atq; illinc accersitis, consutum: qualis est Ausonii Cento nuptialis, ex Virgilianis carminibus concinnatus. Hinc natum adagium, Farcire centones: id est, commentiuiis nugis auditores ludere. Plautus in Epidico, Quin tu, inquit, alium quæras, cui Centones farcias, id est, quem tu gloriosis mendaciis expleas. Adagium

Calantica, tegmen erat capitis muliere. Tullius in Clodium: Quum calanticam capiti accommodares.

Caliga, tegumentum est tibiarum. hinc Caligati, caligis induti. imperator Caligula nomẽ sumpsit a caligis, quas margaritis refertas primus portauit. Ausonius. Caius cognomen caligæ cui castra dederunt.

Calyptra, genus erat uestimenti, quo mulieres integebant sua capita.

Caltula, uestis nomen sumpsit a Calta herba, seu uiola coloris lutei.

Capitia dicuntur tegumenta capitum. Varro apud Nonium, Nec capita, nec strophia, neque zonas.

Capidulum, idem significat quod capitium.

Castula dicebatur palliolum, quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur. Varro, Castulam mulier sumpserat pro succula. Hæc etiam Perizonium, & Præcictorium appellatur.

Causia, seu Casea, tegmen est capitis ad calores. Valerius. Maximus, Quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit Causia, qua uelatum caput more Macedonũ habebat.

Chalasistunica erat laxa & muliebris, uel, ut alii malũt, odus tunicæ muliebris, quo connexa circa ceruicem tunica sumitur.

Campestre dicitur lumbare, seu subligar, quo integuntur lumbi. Horat. lib. 1. epist. Penula solstitio, campestre nivalibus auris.

Chirodita uocatur tunica prolixa, ultra brachia manus operiens. Peculiaris est Dalmatarum genti. Eius pannum Galli Dalmascum uocant.

Chlamys dicitur uestis militaris pallio strictior, & breuior. Val. Flac. lib. 6. Non auro depicta chlamys, nun flaua galeri Cæsaries. Plautus ad ornatum militis ait opus esse chlamyde, machæra & petaso. Tranquillus in Tiberio accipit pro ueste puerili: Munera, inquit, quibus a Pompeia, Pompeii sorore, in Sicilia donatus est, chlamys, & fibula. In Caligula uerò posuit pro ueste militari, dicens: Vt sæpe chlamyde, peltaq;, & galea amatam, & iuxta adequitantem militibus ostenderit. Clamydati dicuntur induti chlamyde. Plautus in Pseudolo, Quis hic homo chlamydatus est, aut unde est?

Chlæna uestimentum erat, quod aliis omnibus superponebatur, nos Lænam dicimus.

Colobium tunica erat sine manicis, qua utebantur quondam Romani.

Crocotula uestis crocei coloris. Plautus, Patagiatam, Calculam, aut Crocotulam.

Adagium Crococon, genus est uestis rotundæ, ac fimbriatæ, qua utebantur diuites matronæ. numeratur a Festo inter delicatas uestes, hinc adagium natum, Feli Crocoton dare, quum indignis honor exhibetur.

Candys, indumentum erat Persicum, & regis quidem Haliporphyros. Plutarchus in Alexandro Magno, Nunquā tamen ut Mœdorum amictum barbarum nimis & ab se alienum assumeret, induci potuit, semper anaxyridas, Candin tyaramq; repudians.

Cucullus, uestis erat, quæ implicabatur collo. nostri monachorum gestamen uocant, quod relinquere planè sit nefas. Cucullam tamen dicere malunt fratres heremitani. De Cucullo Martialis lib. 10 Pullo Meuius alget in cucullo Iuuen. Sat. 6: Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos. Geor Valla ait breue esse tegmen, & uille, quo ca

put humeriq; ad arcendam pluuiam conteguntur.

Chiton uestis erat prætenuis, & simplex, quæ fiebat lino. Capitur etiam pro thorace: unde & Homerus Chalcochitonas Achæos uocauit, tanquam æneis præmunitos tunicis.

Conopeum, genus erat tentorii ad culices prohibendos, quo maximè utebantur Alexandrini, qui Conopeis lectos operiebant, ne à culicibus infestarentur. Propert. lib. 3. Fœdaq; Tarpeio Conopea tendere saxo. Horat. in Epo. Interq; signa turpe militaria Sol aspicit Conopeum.

Cinctus Gabinus toga erat sic in tergum reiecta, ut lacinia eius reuocata hominem cingeret. Ea utebantur Romani consules bellum inducturi. Virg. lib. 7. Æneid. Ipse quirinali trabea cinctuq; Gabino Insignis reserat stridentia limina consul. Porrò Cinctus uirorum erat, Cingulum mulierum.

Cæsitium linteolum erat purum, & candidum, sic dictum, quod oras haberet circuncisas, auctore Nonio.

Carbasus (inquit idem) pallium est quo flumina amiciuntur, aut opulentiæ: Sericeum erat, aut lino tenui. Virg. lib. 8. Æn. eum tenuis glauca uelabat amictu Carbasus.

Culcitram Nonius ponit inter genera uestimentorum. Est autem tella illa, seu linteum, quod dormientibus nobis ab quietem supponimus, cuiq; plumam inculcamus. Mart. Fraudata tumeat facilis tibi culcitra pluma.

Casiaca nomen est uestis, qua utebantur Græci milites, Casianam uocauit Eustathius, à nomine Casi montis,

Capyris tunica erat Persarum manicata.

Calasiris fuit itidem Persarum uestis omnium pulcherrima. Herodotus in Euterpe: Vestibus amiciuntur lineis circa crura fimbriatis, quas Calasires appellant, super quas cádida ferunt amicula tanquam superiecta.

Massiliensium erat Corthæus, Babyloniorum Caunaces.

Diphthera, pastoritium erat indumentum ex pellibus. Herodotus scribit Ionas Biblos dicere Diphtheras, quod aliquando Biblorum, seu papyri penuria, pellibus uterentur tum caprinis, tum ouillis. Alio nomine uocatur Beta.

Diplois, dicitur duplex pallium, ut dictio monstrat. Di-

ploidion Cælius numerat inter uestes mulierum proprias.

Dalmatica genus est uestis, quæ à Dalmatis populis (apud quos frequens fuit eius usus) nomen sumpsit. Hac dictione usus est Lampridius: Dalmaticatus, inquit, post cœnam ambulabat.

Dextrocheria dicuntur dextrarum manuum ornamenta. alio nomine uocantur Dextrariola. Iulius Capitolinus scribit, Maximinum imperatorem pollice fuisse ita nasto, ut uxoris dextrocherio uteretur pro anulo.

Dorsualia dicuntur tegmenta, quibus integuntur equi. Iul. Capitol: Processerunt, &c.

Endromis uestis erat hirsuta & longiore uillo, quibus utebantur in gymnasio & theatro ad munera arenæ exercenda. mittebatur autem ex Gallia ob peritiam textorum, qui illic habebantur præstantissimi. Martialis lib. 4. Dona peregrinam mittimus Endromidem. Hæc uestis exigui erat precii, licet a diuitibus tantum usurparetur: nam soli diuites in gymnasiis solebant exerceri. Idem Martial. Pauperis est munus, sed non est pauperis usus, Hanc tibi pro togula mittimus Endromidem.

Encimibomata, uestes erant quædam puellares, Cato de liberis educandis adud Nonium: Vt puellæ habeant potius in uestitu chalamydes, encimibomata & parnacidas, quàm togas.

Ephestris a Græcis dicitur, quam milites armis superponunt.

Epitogium dicitur pallium, quod superponitur togæ. uerbum est bigenum, ex Græco & Romano compositum.

Exomides erant uestimenta quædam, quæ aliis tunicis superponebantur. Sunt qui Comicorum fuisse putent.

Flammea, erant indumenta capitis, quibus matronæ & nubentes utebantur ad uelandum pudorem in nuptiis. de his uidetur intellexisse Seneca: Cui coniugio corpora uelas captiue pudor. Lucan. lib. 2. lutea demissos uelarunt flammea uultus.

Forensia uestimenta erant, quibus Romani utebantur in foro. aliter uocantur togæ forenses: Suetonius in Augusto: Forensia autem, & calceos nunquam non intra cubicu

lum habuit.

Feminalia, seu Femoralia, dicuntur feminum seu femorum tegumenta. Femina enim pro femoribus capiuntur. Plin. Priori bus pedibus femina onerant, propter id natura scabra. De feminalibus Suet. in Augusto: Hyeme quaternis cum pingui toga tunicis & subucula & thorace laneo & feminalibus & tibialibus muniebatur.

Gausapina uestis erat uillosa, non tamen onerosa. Martialis, Et dolet, & queritur. sibi non contingere frigus, Propter sexcentas Baccata gausapinas.

Gallericulum, capitis indumentum, quo crines operiebantur, in usu erat palæstritis, ne capilli eorum ceromate contaminarentur. Suetonius scribit, Othonem Galericulũ capiti propter raritatem capillorum adoprasse: ubi Galericulum accipit pro adulterina coma, quæ ex alienis capillis instar galeri compingitur, & ita graphicè capiti annectitur ut à uera coma internosci nequeat. De hoc Martial. Ne lutet immundum nitidos ceroma capillos, Hac poteris madidas condere pelle comas.

Galerus dicitur capitis tegumentum factum instar galeæ, poetæ fingunt Mercurium in ferendis Deum mandatis uti galero. Claudianus lib. 1. De Raptu: - Cyllenius astitit ales Somniferam quatiens uirgam, tectusq; galero.

Gabanium, habitus est Græcanicus oblongis manicis, quo nunc utuntur plerique Itali.

Hemitogium dicitur media pars togæ. ratio dictionis nota.

Hypotichos dicitur subucula, estq; pontificum, auctor Hieronymus.

Hemidiplodion numeratur inter mulieres uestes.

Ianthina dicitur uestis uiolacia. Mart. Coccina formosæ donas & Ianthina mœchæ.

Impluuia, uestis erat, qua sacerdotes per imbreum utebantur. Varro, Salium quoque sereno tempore Impluuia amictum fuisse criminabantur.

Indusium uestis erat, quæ super subuculam induebatur. Iudusiatus, id est, indusio uestitus.

Insulæ dicebantur fasciæ factæ instar diadematum, à

quibus ütrinque dependebant uittæ. Virg.- Nec te tua plurima Panthu Labentem pietas, nec Appollinis infusa texit. Infulati dicuntur infula operti.

Ias, nomen est uestis apud Herodotum, scribentem: In quas quum alia ratione animaduertere non possent, uestem illarum in Iadem mutauerunt.

Lacerna uestis erat militaris, coccinea. Erant & Lacernæ albæ apud ueteres, qubus utebantur in spectaculis, & ad usus theatrales. His albentes togas (ut indicat Epigrammaticus) contegebant. De his intellexit Suetonius in Augusto, dicens: Ne quem posthæc de cætero paterentur in foro circo ue, nisi positis lacernis togatum consistere. Plin.lib.16. Statimq; augent lacernarum pretia. Pop.lib. 3. Tu tamen iniecta tectus uesane Lacerna. ubi de militari intelligit.

Læna uestimentum. erat quod superponebatur tunicis omnibus. Virg. Tyrioq; ardebat murice læna Demissa ex humeris. Græci Epigraphon dixere. Ab huius uestis usu nomen traxerunt Lænates Romani.

Lanerũ, genus erat uestimenti confectũ ex lana succida.

Latusclauus, uestis erat senatorii ordinis insigne, ut & Calceus lunatus. Tunicæ purpuram Plinius Latum clauum appellat. Suetonius in Augusto, Sumẽti uirilem togam tunica laticlaui resuta ex utraque parte ad pedes decidit. Clauus etiam & Latusclauus (quod etiam Laticlauium dicitur) capitur pro senatoria dignitate: ut Ius annulorum aureorum, pro equestri ordine. Ouid. Curia restabat, claui mensura coacta est. Tunica laticlaui texi cœpit Plinij temporibus, qui latiore clauo Tullum Hostilium è regibus primũ usum prodidit. Dictus est autem a textura, qua in mappis usos fuisse docet Mart. Et lato uariata mappa clauo. Ab hoc uestimento Laticlauii dicuntur senatores, & senatorum filii. Suetonius in Augusto, Binos plerunq; laticlauios præposuit singulis alis.

Limbus erat uestimentum muliebre, purpuram in imo consultam habens. Virg. lib.4. Æn. Sidonia picto clamydẽ circundata limbo.

Lumbare, quo integuntur lumbi. Hieronymus, Sicut tu

posui isti lumbare istud ad lumbos tuos.

Leuidensa genus est uestis uile, rato tenuiq; textu. hinc Munus leuidensæ, prouerbiali figura dicitur munus mini mi pretii. Cicero ad Dolab. 9. Epist. Sed ego hospiti ueteri & amico munusculum mittere uolui Leuidensæ, crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera.

Adagium

Mastrugæ, seu Mastrucæ uestes erant Sardis peculiares, Plautus Mastrugatus & plenus puluere.

Mollicina uestis a mollitie nomen sumpsit.

Multitia, uestes erant tenues & lucidæ & delicatis aptissimæ: fiebant serico Dicebantur autem Multitia, quòd sua uitate sua mulcerent. Iuuenalis Satyra 2. Non facient alii, quum tu multitia sumas.

Mantile dicitur linteum, quo terguntur manus.. Virg. Tonsisq;ferunt mantilia uillis. Dicimus & Mantelum. Plautus, Nec his sycophantis, nec fucis ullum mantelum obuiam est.

Manicæ dicunrur manuum tegumenta. Hinc Lanicatæ uestes, quæ olim probo datæ sunt, & mollitiei. Virg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mytræ.

Mamillare, indumentum erat ad compescendas papillas mulierum mammosarum. Martialis, Taurino poteras pectus constringere tergo. Nam pellis mammas non capit ista tuas.

Myoton Armeniorum fuisse uestimentum dicunt, muris figura uarie ornatum.

Erat & Mandya uestimenti genus, quo se, ut lorica, muniebant, Latini Mantellum dicunt.

Nebrides, uestes erant uillosæ factæ pellibus ceruorum, quibus in sacrificiis Bacchi utebantur. Sidonius, Rotat Enthea tyrsum Bassaris, & maculis Erithreæ Nebridos horrens.

Otho, apud Homerum nomen est candidi amiculi ex lana, non ex lino, inquit Cælius.

Paludamenta ornamenta erant, & insignia militaria. Ideò quum ad bellum exit imperator, paludatus dicitur proficisci. Cic. in Pisonem & Gabinum: Exierunt duo paludati uulturi. Paludamenta dicuntur a palam, quod his induti pa

iam conſpicerentur. Plin. ſcribit, Coccum fuiſſe dicatum paludamentis imperatoriis. licet autem bellicum & caſtrem ſe imperatoris eſſet indumentum. paludati tamen erant lictores. Liuius, Cum paludatis lictoribus profectus ab urbe Brundiſium uenit. Paludati (ut iam exemplis docuimus) dicuntur paludamentis ornati. Iuuenalis Satyra 6. Cumq́ paludatis ducibus præſente marito, Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſq; mamillis. Paludamentum hodie Cottam armorum uocamus, inquit Budæus.

Penulæ, ueſtes erant ſeruorum, & pauperiorum. Optima. texebantur ex lana Appula. ea utebantur ad arcendam pluuiam, ſed nunquam imperatores. Galba amico roganti Penulā, Si nō pluit, inq̄t, nō opus eſt tibi: ſi pluet, ipſe utar. De Penulis Lāpridius in Alexādro Seuero: Penulis intra urbem frigoris cauſa, ut ſenes uterentur, permiſit, quum id ueſtimentis genus ſemper itinerarium, aut pluuiæ fuiſſet: matronas tamen intra urbem penulis uti uetuit, in itinere permiſit. Horat. lib. 1. Epiſt. Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit quod Penula ſolſtitio brumale niualibus auris. Notatus eſt Caligula, quòd penulis uteretur, quæ Imperatorem minime decebant. Suet. Sæpe depictas, gemmatasq; indutus penulas, manuleatus, & armillatus in publicum proceſſit. Auguſtinus Penulam accepit pro grammaticorum indumento lib. 1. Confeſ. ubi ait: Quis penulatorum magiſtrorum, inquit, audit aure ſobria, ex eodem puluere hominem clamantem & dicentem, Fingebat hæc Homerus. Vlpianus Iuriſcon. inter communia ueſtimenta (quibus uir & mulier promiſcuè utuntur) penulas numerat. Penularium dicitur penulæ repoſitorium, & Penulati penulis ueſtiti. Mart. libro 2. Non ipſe Codrus alpha penulatorum.

Puluinar, Puluinus, & Puluillus dicitur, quod dormientium capitibus ſupponitur, à Plumis pullorum, quibus fit. Catullus poſuit pro plumeo lecto, & geniali thalamo, in quo noua nupta quieſcit cum ſponſo, ubi ait: Puluinar uerò diuæ geniale locatur. Idem, Puluinar complexa ſuo uelabat amictu.

Palla dicitur honeſtæ mulieris ueſtimentum. Statius

libro 7. Theb. Et fibula rasilis auro Tenariam fulua mordebat Iaspide palam. In Gallia uiri etiam utebantur pala. Mart. Dimidiasq; nates Gallica palla tegit.

Parnacides, uestes erant puellares. Varro apud Nonium.

Patagium erat chlamys aurea, quæ pretiosis tunicis super indui solebat. Patagiarii dicuntur uestimenti huius textores, Patagiari, eo induti.

Peplum, seu Peplus, uestis erat solennis, quæ uiro uel fœminæ iniiciebatur. Plaut. Nunquam ad ciuitatem ueni', nisi quum infertur peplum hodie. Virg. Crinibus Iliades passis, peplumq; ferebant. Lactantius grammaticus ait, peplum dici uestem candore eximio, aureis distinctam clauis, sine manicis, quam uestitores deorum simulacris iniiciebãt. Peplum primò instituerunt Athenienses. texebatur matronarum manibus, intraq; triennium numini offerebatur, sed Mineruæ in primis. Seruius ait Peplum pallam esse fœmineã Mineruæ consecratam. Xenophon scripsit Peplum etiam cõuenisse uiris. Lactantius Peplos dixit in masculino genere His peplos, inquit, & induméta pretiosa, quibus usus uelaminis nullus est, his aurum & argentum consecrant.

Periscelis dicitur pectoralis mulierum fascia, seu simile aliquod indumentum puellare, aut (ut alii malunt) brachiorum est ornamentum, quod aliter Dextrocherium uocatur. Hor. lib. 1. Epist. Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam, Sæpe Periscelidam raptam sibi flentis Mænander scripsit puellas gestare periscelidas. Græmialia uocat Cælius.

Perizonium pallium est præcinctum, quo nudæ uirgines infra papillas præcingũtur. aliter Præcinctorium uocatur.

Pileus, seu Pileum, dicitur uirile tegumentum. Persius, Hanc nobis Pilea donant. Cælius Sabinus iurisperitus testis est apud Gellium pileatos seruos uenum solitos ire: quo indicabant ueteres, uenundandi legem non esse operiendam: Corona signum erat captiuorum uenalium: pileus uerò impositus demonstrabat eiusmodi seruos uenundari. hinc pileus interim pro libertate capitur, cuius insigne est. Liuius, Postero die serui ad pileum uocati, & carcere uincti, emissi. Suet. in Nerone, Tantumq; gaudium publice præbuit ut plebs pileata tota urbe discurreret. Idem in Tiberio, Ser-

uis ad pileum frustra uocatis in Siciliam profugit. Serui enim (qui manumittebantur) accipiebant pileum, capite raso. Sex. Aurelius, Omnis, inquit, Roma adeò interitu Neronis exultauit, ut plebs induta pileis manumissionum, tanquam sæuo exempta domino triumpharet. Mart. libro 1. Permittis puto pileata Roma. In Saturnalibus ad exprimendam libertatem pileata erat Roma. unde idem Mart. Dumq; decent nostrum pilea sumpta Iouem.

Petasus dici potest capitis tegmen, seu umbraculum ad instar pilei formatum. Suet. in Augusto, Domi quoq; non nisi petasatus sub dio spatiabatur. Cicero ad Cassium, Sed tabellarii petasati ueniunt, comites ad portas expectare dicuntur. Plin. lib. 36. scribit in summo Labyrinthi Italici petasmum omnibus pyramidibus impositum fuisse.

Poderis dicitur talaris tunica duplici syndone. Iosephus Byssinam uocat. hæc adeò arcta est, & strictis adeò manicis, ut nulla sit in ueste ruga. tales interdum habent milites, ut onere exepediti aptiores sint torquendis hastis, aut uibrandis sagittis.

Polymitus nomen sumpsit a multiplici liciorum uarietate: nam mitos Græcè, filium dicitur Latinè. hinc Polymita uestis dicitur multis liciis contexta. Plinius, Plurimis uerò liciis texere, quæ Polymita appellant, Alexandria instituit. polymitari dicuntur, qui huiusmodi uestimenta conficiunt.

Prætexta uestis erat patriciorum, ab eo dicta, quod purpura prætextabatur. hinc prætextatus Papirius dictus est ob loquendi, tacendiq; prudentiam in ætate prætexta. Et Prætextatus sermo, dictus ab antiquis, qui nihil haberet, obscenitatis. Pompeius Sextus lib. 16. de uerbis priscis. Nefas, inquit, apud ueteres habitum est, uti prætextati pueri uerbis obscenis uterentur, ideoq; prætextatum sermonē appellarunt, qui nihil obscenitatis referret. Quam sententiam apud Macrobium uidetur probare Vectius prætextatus: Nam toga, inquit, prætexta ea ratione pueris additur, ut ex colore purpuræ ingenuitatis pudor regeretur. diuque negatum libertinis fuit, uti prætexta. unde etiam prætextatæ fabulæ apud antiquos dictæ sunt, quibus præcepta &

monitiones ad optimos mores pueris tradebantur. Hor. in Arte: Vel qui prætextas, uel qui docuere togatas. Contrà tamen Suetonius in Tito Vespasiano, uerba prætexta uocat impudica, qualibus solent uti lasciuientes pueri: Erat, inquit, dicacitatis plurimæ & sic scurrilis ac sordidæ, ut ne prætextatis quidem uerbis abstineret. M. Tullius in oratione pro Muræna scribit, filios triumphantium maxime prætextatos sedere consuesse in equis triumphatoris.

Pallium, uestimentum erat Græcis peculiare. hinc palliatæ comœdiæ, quæ scriptæ sunt secundum ritus & habitus Græcorum palliatorum. palliati, & palliolati dicuntur induti pallio Suet. in Cæs. dictatore: Vno quo sagati palliatiue, altero quo togati cũ illustrioribus prouinciarũ discumberent. Martialis, Hanc uolo quæ facilis, quæ palliolata uagatur. De pallio Suetonius in Aug. Togas insuper ac pallia distribuit. Idem in Cæsare Tiberio: Redegitq; se deposito patrio habitu ad pallium & crepidas.

Pallium quoque uestimentum erat philosophicum. Herodes, ut est apud Gellium, quendam barbatum, palliatumq; (qui ex eo habitu philosophus uideri uolebat) ita taxauit: Video barbam & pallium, philosophum nondum uideo. Diminutiuum est Palliolum Iuuen. Satyr. 3. Vxorem comœdus agit, & uel Dorida nulla Cultam palliolo. A Palliolo fic aduerbium palliolatim. Plautus, Palliolatim amictus sic incessi ludibundus.

Phelonem pro quodam tunicułæ genere accipit Cæl.

Perinesa antiqui uocabant indumenta, in quorum extremitatibus assuta esset purpura, quadam insulæ imagine.

Rhenones uestes erant pelliceæ, quibus auctore Cæsare Germani utebantur. Sidonius, Viridantia saga limbis marginata puniceis, penduli ex humeris baltei uel gladii balteis supercurrentibus struxerat clausa bullatis latera Rhenonibus.

Ralla uestis dicta est a raritate filorum. Plautus apud Nonium: Tunica Ralla, toga spissa.

Rechidimna, seu Recidipna, uestes erant peregrinæ, quibus utebantur in Gymnasiis. Iuuen. Sat. 2. Rusticus ille tuus sumit recipidna Quirine.

Recinium uestis fuit antiquissima quadrata, cuius mediã partem iaciebant post humeros. eadem Ricinius, & Riciniũ dicitur a reiiciendo. Festus, Recinium est omne uestimentum quadratum.

Regilia uestis erat regia, unde etiam tractum nomen, ea erat auro & purpura intexta,& regibus peculiaris. Plautus, Basilicam an Regillam induam tunicam?

Richa uestimentum erat,quod nos sudarium dicimus. Serenus,Aut Zonulam, aut auem, aut richam.

Reticulum capitis tegmen muliebre. Varro, Suisq; suspendit laribus marinas, molles pilas, reticula & strophia. Capitur etiam pro quodam instrumento, quo antiquitus panes ferebantur. Iuuen.Sat. 12. Mox cũ reticulis & pane & uentre lagenæ.

Rhyza, uestimentum fuit Thracium.

Strophium dicitur fascia pectoralis ad deuinciendas puellarum mammas. Nonius ait,Strophium breuem esse fasciã, quæ uirginearum papillarum coercet errorem. Martialis Fasciam uocat pectoralem, ubi ait: Fascia crescentes domine compesce papillas, Vt si quod capiat nostra tegatq; manus. De Stropho Catullus, Non tereti Strophio lactantes uincta papillas. Capitur etiam Strophium pro religiosa quadam corona, qua utebantur antiqui sacerdotes. Plinius, Tenuioribus coronis utebantur antiqui, strophia appellãtes. Diminutiuum est Strophiolum. Auctor hymni (qui in honorem diui Ioannis Baptistæ canitur) posuit strophiũ pro uilloso corporis tegumento, ubi ait: Præbuit hirtum tegimen Camellus Artubus sacris, Strophium bidentes.

Sagum erat militare uestimentum, quod teste Cicerone sumi solebat in bello, & quando in sagis tota ciuitas erat, consulares uiri solebant esse togati. Martialis libro 1. Ibis ab excusso missus in astra sago. Plinius lib. 27. Sacerdos candida ueste cultus arborem scandit, Falce aurea demetit: Cãdido id excipitur Sago: Iuuenal. Sat. 6. An saga uendenti nuba caupone relicto? Sagati dicuntur sago induti. Sagarii dicuntur uenditores sagorum.

Sagulum diminutiuum est à sago. Virg. lib. 8. Æn: uirgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectuntur

Hinc etiam Sagulati ſagulo indui. Suet. in Vitello, urbem quoq; ad claſſicum introiit paludatus, ferroq; ſuccinctus inter ſigna atque uexilla ſagulatis militibus.

Semitogium uocatur breuis & dimidia toga. unde Semitogati dicuntur.

Stragulum ueſtis eſt, qua lecti ſternuntur, colorum & figuratum multitudine uariegata. Tibullus lib. 1 Nam neque tunc pluuiæ, nec ſtragula picta ſoporem, Nec ſonitus placidæ ducere poſſet aquæ. Martialis Stragula purpureis lucent uilloſa tapetis. Idem tamen accepit Stragulum pro ephippio, ubi ait. Stragula ſuccincti uenator ſume ueredi. Varro, Quidquid insternebant, a ſternendo ſtragulum appellabant. Hier. poſuit pro ueſte muliebri. Stragulatam (inquit) ueſtem fecit, Byſſus & purpura indumentum eius.

Strigium, ueſtis erat Hiſpanica. Plautus, Nudus eſt, Iurat ſe ſtrigium oppigneraſſe.

Sabucula ueſtis erat interior, q̃ ſub alia induebatur. Varro: Poſtquam binas tunicas habere cœperunt, inſtituerunt uocare ſubuculam. Horatius lib. 1. Epiſt. - rides, ſi fortè ſubucula pexæ Trita ſubeſt tunicæ, uel ſi toga deſſidet impar.

Sudarium dicitur linteum ad detergendum corporis ſudorem, & purgandas nares. Suet. in Nerone: Neque quidquam ſerio iocoue egerit, niſi aſtante Phonaſco, qui moneret, parceretq; arteriis, ac ſudarium ad os applicaret. Ex Setabi Hiſpaniæ urbe mittebantur optima lintea, quæ ſudaria dicebantur. Catullus, Nam ſudaria Setaba ex Iberis Miſerunt mihi muneri Fabullus & Verãnius. Diminutiuum eſt Sudariolum. Apuleius, Quanti ſudores innocentibus hoc uno ſudariolo afferãtur, poſſum equiuẽ pluribus diſputare.

Syrma, ueſtis erat, quæ in recitandis grauioribus poematis trahebatur ab hyſtrionibus. Mart. lib. 4. Muſa nec inſano Syrmate noſtra tumet. Ea ueſte maximè utebãtur Tragœdi, quod etiam innuit illud diſtichon Mart. lib. 12. Tranſtulit ad tragicos ſe noſtra Thalia cothurnos, Aptaſti tragicum tu quoque Syrma tibi.

Supparus, ſeu ſupparum dicitur leuis & anguſta toga. Feſtus ait ueſtimentum eſſe puellare ex lino. nos Subuculam & Camiſiam dicimus. Nonius ait, & Supparum eſſe linteã

femorale usque ad talos pendens, quod subtus appareat. De supparo Afranius, Puella non sum, supparos si induta sum. Lucan. lib. 3. humerisq; herentia primis Suppara. Seneca pro uelis accepit in Medæa: Et alto rubicunda tremūt suppara uelo.

Subligariæ uestes erant, quæ coxas usque ad umbilicum à genibus contegebant. his utebantur Mimi in theatro. Mart. lib. 3. Iuuen. Sat. 6. Aliter uocatur Subligaculum. Cic. in offic. Scenicorum quidem mos tantam habet uetere disciplina uerecundiam, ut in scena siue sublicagulo prodeat nemo. Imperitus subligaculum indutus omnibus id ostentat, adagium est in eos, qui propter insolentiam etiam ineptissimis rebus efferuntur.

Syndones, uestes erant candidæ ex lino, quibus magis utebantur. erant autem subtilissimæ, & tenuissimis filiis intextæ. Mart lib. 4. Nec sic in Tyria syndone tutus eris. Syndones uerò populi sunt in Mæotidis confinio, teste Pomponio Mela.

Subarmalia, saga erant & chlamydes, quibus arma superinduebant. Singuliones, genus erat uestis barbaræ, inquit Baptista Egnacius.

Stola, erat talaris tunica, qua matronæ utebantur. Tibull. lib. 1. quamuis nec uitta ligatos Impediat crines, nec stola longa pedes. A stola, pudor dicitur Stolatus, id est, matronæ conueniens. Mart. lib. 1. Et stolatum permittit meretricibus pudorem.

Instita, erant fasciola, quæ partem unam stolæ ambiebat. Hor. sunt qui nolunt tetigisse nisi illas; Quarum subsura talos tegit instita ueste.

Synthesis, genus est uestis breuis & negotiis aptæ, qua Romani omnes toga deposita in Saturnalibus utebantur. cósuta erat & composita quadam compositione uersicolori, unde inditum nomen Mart. De nostra prasina synthesis empta toga. Synthesiatus hac dicitur indutus ueste.

Toga, communis erat Rom. uestis, qua utriusque sexus homines utebantur. accipitur interdum pro peculiari habitu clientum, & salutatorum, qui togati salutatum ibant, ut sportulam consequerentur. Mart. Mane uel a media nocte

togatus ero. Toga prætexta uestis erat magistratuum. Togatæ fabulæ, quæ scriptæ sunt secundum ritus & habitus Romanorum, earum scenici actores uocantur togatarii. toga pura & uirilis dicebatur, quam adolescentes tyrocinii die, posita prætexta puerili, sumebant in Capitolio. De toga Mart lib 3. Gallia Romanæ nomine dicta togæ.

A Toga Romani dicunrur Togati. Virg. Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.

Tyara, tegumentum erat capitis. Persarum genti peculiare, quo reges & sacerdotes utebantur. simile propè erat mytræ aut galero, Iuuen. Sat. 6. Et Phrygia uestitur bucca tyara. Hier. ad Fabiolam: Quartum genus est uestimenti rotundum pileolum, quale pictum in Vlyssæo conspicimus, quasi sphæra sit diuisa, & pars una ponatur in capite: hoc Græci & nostri Tyaram, nonnulli Galerum uocant. Non habet acumen in summo, nec totum usque ad comas, caput tegit, sed tertiam partem a fronte inopertam relinquit. atque ita in occipitio uitta constrictus est, ut non facilè labatur ex capite. Est autem Byssinum & sic fabre operatum linteolo, ut nulla acus uestigia forinsecus pateant. Ouid. lib. 11. Tēpora purpureis tentant uelare Tyaris. Reperitur etiam in masculino genere, & frequentissime. Virg. Sceptrumq; sacerq; Tyaras.

Tibialia dicuntur Tibiarum indumenta, atque etiam arma quibus crura miniuntur. Suet. in Augusto: Subucula, & thorace laneo, & feminalibus & tibialibus muniebatur. Paulus Iurisc. Si tibiale, uel humerale miles alienauit, castigari uerberibus debet.

Tunica, uestis erat breuior, & sine manicis, qua utebantur uiri. Manicata decebat fœminas, ut arguit illud Virg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula Mytræ. Plautus, Manuleatam tunicam habere hominem decet. Gellius libro 7. Tunicis, inquit, uti uirum prolixis ultra brachia, & usque in primores manus, ac propè in digitos Romanæ, atque omni in Latio indecorum fuit: propterea Publius Afric. Paulli filius P. Gallo, homini delicato probro dedit, quòd tunicis uteretur manus totas operientibus. Diminutiuum est Tunicula. Gell. lib. 1. Elegans illa uestis & molles tunicułæ

ab æmulis aduerſariisq; probro datum. Tunicati dicuntur tunica induti. Horat. lib. 1. Epiſt. Vilia uendentem tunicato ſcruta popello. Tranquillus in Auguſto, Vt ſtare interdum per totum diem iuberet ante prætorium tunicatos.

Tunica talaris eſt, quam Græci uocant Poderim. Idem Suet. Cum palla, tunicaque talari proſiluit.

Tyrianthinæ, ueſtes erant purpureæ, ſumpto nomine à Tyriis, qui uſu purpuræ claruerunt. Mart. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocullus.

Tapetum, ſeu Tapes, uocatur tegmen diuerſis coloribus & figuris uarietatum, quo præcipuè aulæ & cubicula diuitum ornari ſolent. aliter uocatur Aulæum, periſtroma, peripetaſma. Virg. 7. Inſtratos oſtro alipedes, pictiſque tapetis.

Trabea, ueſtis erat togata purpura circunducta ſub tegmine puniceo, quam aureæ fibulæ annectebant. Virg Ipſe quirinali lituo, paruaq; ſedebat Succinctus trabea. Ouid. 1. Faſt. Hoc igitur uidit trabeati cura Quirini. Trabeatus dicitur trabea indutus.

Ventrale, uentris tegumentum, ut femorale femoris, brachiale brachii, humerale humerorum, tibiale tibiarum. Plinius, Patris mei memoria cæpere Amphimala noſtra, ſicut uilloſa. etiam uentralia.

Venſica, tegumentum erat & mitella capitis ſubtiliſſima, qua Germanorum crines contegebantur. Mart. lib. 8. Forcior intortos ſeruas uenſica capillos.

Vmbella, itidem erat indumentum capitis, quo radii Solis arcebantur. Mart. lib. 11. Vmbellam luſcæ Lygde feras dominæ.

Xerapellinæ, ueſtes erant matronales, dictæ ab Ampellino colore, qui medius eſt inter coccum & muricem. Merula ait Atrabicas fuiſſe appellatas. Iuuen. Sat. 6. Et Xerapellinas ueſtes donauerit ipſi.

Xyſtis, auctore Cælio, dicitur, talaris tunica & muliebris alii Tragicum putant indumentum, Xyſtus uerò appellatur lata porticus, in qua athletæ hyberno tempore exercebantur, unde & Xyſtici athletæ dicti ſunt. Suet. in Aug. Nec tamen eo minus aut Xyſticorum certationes, aut gladiatorũ

pugnas

pugnas seuerissimè semper exegit.

Porrò acu uestes facere Phryges inuenerunt, ideoque Phrygiones appellati. Aurum intexere in Asia inuenit Attalus rex Pergami: unde nomen Attalicis. Colores diuersos picturæ intexere Babylon celebrauit, & nomen imposuit. Mart. Non ego prætulerim Babylonica picta superbæ Texta, Semiramia quæ uariantur acu. Plurimis liciis texere, quæ Polymita appellant, Alexandria instituit. Scutulis diuidere, Gallia. auctor Plin. lib 8. cap. 48. Vestimentorum sunt omnia aut lanea, uel linea, uel serica, uel bombicina: omnia item aut uirilia, aut puerilia, aut muliebria, aut communia, aut familiaria. Afri, Mauri, Sarraceni, Scythæ gaudent colorum uarietate. Græci crepidati incedebant. Fuerunt & priuatæ quorundam uestes. Adam & Eua priusquam peccassent, degebant nudi: post peccatum texere foliis uerenda, crudis pellibus humeros amicti. Ioannes Zachariæ filius in eremo utebatur ueste camelorum setis contexta, scorteaq; cingebatur zona. Vnica fuit CHRISTO uestis inconsutilis, quæ nullo usu detrita est. Pallium Barptolemæi per annos XX. neque sordes ullas, neque uetustatem sensit. Iacobus apostolus, qui e corporis similitudine frater CHRISTI dictus est, lino utebatur amiculo. idem intonsus uixit, nunquam cinctus. nunquam balneo usus. Paulus primus eremita uestem habuit palmaceis contextam foliis. Mortui exuuias induit Antonius abbas diebus solùm festis. Capilli texerunt Timotheum Anachoretam, & adeò deformarunt, ut a Panutio in solitudine repertus, fera primo aspectu sit creditus, non homo. Onuphrius eremita consumpta ueste nudus egit, foliis uerenda tegentibus. Franciscus Assisias crassi panni tunicam induit, quam funiculo compressit: nudis pedibus ligneos subiecit socculos. Maria Ægyptia consumptis uestibus nuda egit in eremo. Herculem Nemæi leonis exuuio indutum Græcia fabulata est. Diogenes unico pallio uixit contentus. Porcius Cato nunquam toga usus est, pluris, quàm centum drachmis empta. Pythagoras alba utebatur ueste, & coronam gestabat auream. Empedocles Agrigentinus utebatur ueste purpurea, æreisq; calceamentis. Hippias & Gorgias

purpureis. Porphyrius à purpura nomen sumpsit, quum Maichus diceretur. Fuit Aristoteles uictu uestituq; delicio sus, & ob id Platoni aliquantulum infensus. Cethegi exerto nudoq; erant brachio. Cæsar laxione tunica. Augustus hyberno tempore thorace laneo, tibialibus & quaternis tunicis. Mæcenas mollioribus uestibus: unde & Malacinus ab augusto cognominatus est. Demosthenem Gellius scribit fuisse cultu corporis nitido, & nimis accurato, Hortensium quoque multa cum munditia, & circumspectè fuisse indutum.

De coloribus uestimentorum nunc aliquid adiiciamus. Cymatilem colorem dixerunt marinum & cæruleum Glaucus pro uiridi ponitur, habetq; uirori commistum alborem, hinc glauci oculi, glaucæ salices & oliuæ. Impluuiatus color, quasi fumato stillicido. Crocinus & croceus à croco. hinc croceata uestis. Cerinus à ceræ colore. Ferrugineus, à ferro. Ostrinus, subruber. Murex fuit purpureus. Antracinus niger. Anthrax Græcè dicitur carbo. Amethysthon ut uiola prope purpureum ponit Plinius. Molothinum dixerunt colorem similem maluæ. Luteum croceum à luto herba.

VESTES GENTIVM propriæ.

Pallium Gabinium: Casica Græcorum: Toga & prætexta Romanorum: Mastruga Sardorum: Braccæ, bardocucullus, Gallorum: Germanorum Rhenones: Aulæa Britannorum: Strigium Hispanorum: Arsineum, tyara, candis, capyris Persarum: Chorteus Massiliensium: Myoton Armeniorum: Dalmatica Dalmatarum: Peplum Troadum. Caunaces Babyloniorum.

VESTES QVÆDAM memorabiles.

ANtisthenes Sybarita uestem elaborauit, in qua uariæ deorum effigies erant depictæ. hæc quotannis in Liciniæ Iunonis templo suspendi miraculi causa solebat. Athenienses magno precio eandem sibi com-

pararunt.

Lollia Paullina tunicam habuit ex margaritis æstimatam quadringentis sestertiis. Plin. cap. 35. & 48. lib. 8. & 9.

Tarquinius Priscus aurea triumphauit tunica, testis Verrius apud Plinium.

Habuit Nero triclinaria Babylonica cccc. millibus empta. Syloson, uestem habuit, quam quum Dario Hystaspis filio dono dedisset, totam ab eo & urbem, & insulam Samiorum in hostimentum muneris accepit. Valerius Maximus de Gratitudine. Saxo Grammaticus scribit Frontoni cuidam uestem fuisse, qua circumamictus nullo telorum acumine lædi poterat.

CALCEAMENTORVM GENERA.

Calopodium genus est calceamenti lignei, alio nomine dicitur Soccus.

Sandalium, genus est calceamenti Etruscis peculiare, ut docet Iul. Pollux. Legimus in lib. Iudith, quemadmodum illa induit sandalia in pedibus suis, assumpsitq; dextrariola & inaures. De Sandalio Terentius, Comminuam tibi Sandalio caput. Apollo Sandaliarius dictus est a uico eiusdem nominis, ubi Athenis colebatur. & Sandaliarii etiam dicuntur calceolarii.

Peronem Seruius ait esse rusticum calceamentum è crudo corio. Virg. lib. 7. crudus tegit altera Pero Iuuen. Sat. 14. Nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto Per glaciem perone tegi. Peronatus dicitur perone indutus.

Socci dicuntur calceamenta comœdorum, ut Tragœdorum cothurni. actores enim comœdiarum proscenium intrabant cum soccis ut hi cothurnis. hinc soccus plerunque capitur pro uersu comico. Horat. in Arte, Hunc socci cepere pedem, grandesq; cothurni. Diminutiuum est Socculus. Idem Suet. in Vitellio: Pro maximo munere a Messalina petiit, ut sibi pedes præberet excalceandos, detractumq; socculum dextrum inter togam tunicasq; gestauit assidue, nonnunquam osculabundus.

Cothurnus, aptus est utrique pedi, fiebatq; in modum crepidarum. hinc adagium natum, Cothurno uersatilior. Adagium

in homines inconstantes. Congruebat hoc calceamentum uiris pariter & mulieribus. Virg. Purpureoq; altè suras uincire cothurno. Quod interim pro tragico uersu accipiatur, uaria docent exempla. Statius lib. 5. Syl. Terrifico super intenuere cothurno.

Carpatinæ, calceamentum erat rusticum, quod fiebat ex recentibus coriis bubulis: sic appellatum à Carribus, ut scribit Iul. Pollux lib. 9. ad Commodum Cæsarem. Aristoteles in 2. de animalium historia scribit, camelos calceari carpatinis, nè in exercitu longiore fatiscant itinere. Catull. Cullos & crepidas lingere Carpatinas. Sunt qui Crepidas carpatinas dicant esse calciamenta stercorata.

Hopistocrepides, genus est calceamenti fœminei.

Hypodesis, seu hypodema, calceum latinè significat.

Mullei, primùm fuerunt calcei regum Albanorum, purpurei coloris, qui postea patriciorum. Vopiscus, calceos mulleos, & hederaceos, & albos uiris omnibus abstulit, mulieribus reliquit.

Sculponeæ, calcei sunt ex lana confecti. Plautus, Qui quæso potius quam Sculponeis, quibus batuatur tibi os. Næuius, Sculponeis batuenda sunt latera Cato scribit Sculponeas bonas alternis annis dari oportere familiæ rusticanæ.

Tentipellium, calceamentum est ferratum, quo extenduntur pelles.

Solea, calceamentum est, quo calces plantarum obteguntur: cæteris pedum partibus propè nudis, ipsis tamen pedibus coriaceo uinculo supernè uinctis. Plautus, Date iam soleas, atque intrò me actutum ducite. Fiunt etiam ex ferro, quæ pedibus equorum & mulorum subiciuntur. Solea interdum pro calceo ponitur. Propertius, Prosilit in lata nixa pedem solea. Soleati soleis induti.

Crepida, Græcanicum fuit calceamentum coriaceis superuinctum ligulis. Persius, Non hic qui in crepidis Graiorum ludere gestit. Gellius lib. 13. cap. 20. ait Crepidas & Crepidulas esse, quas Romani soleas uocant. Cicero apud eundem Gallicas uocat, dicens: Cùm Gallicis & lacerna cucurristi. Eius item suttores Crepidarios dixerunt. Sempronius Asellio lib. 14 rerum gestarum Crepidarium, in-

quit cultellum a crepidario sutore.
Crupecia, auctore Cælio, tibicinum sunt calcamenta.
Nymphides, calcamenta sunt muliebria & sponsalia.
Harpides calcamenta sunt multiplici sutura: similes sunt crepidis.
Carpicum, seu Carpisculum, genus est calcamenti, auctore Flauio Vopisco, qui ait Aurelianum absentem a sena tu uocatum fuisse Carpicum. Hodie quoque Itali Scarpos uulgo crepidas uocant.
Phecasii dicebantur ueterum sacerdotum calcei.
Græcanici calcei ex Polluce sunt Basilides, quibus utebantur Athenis. Crepides gestamen militare. Embades sumptuosum calceamentum, Crotopezium ligneum calcea mentum, dictum a sonitu. Sunt item Schistæ, singæ, compedes, asircæ, embacles, utrique sexui communes. Hypo cesma uirile calceamentum, Proschema senile. Peribates ancillarum. Ploearia & Acontia meretricum, Radia uarium & circumuolutũ erat, Baucides sumptuosorum. rursus crocotides, aphracta, opitocrepides, amphisphyra, acro sphyra, canobia. gynepodia, nicsipedeces, mesopersicæ, phytracides, seleucidus, nissides, ambracides, mulebria fuerunt. Vtrique sexui communia, phares, ledarium, chiton, xystis.

LATRONES, ET SACRILEGI.

Prometheus, Deucalionis pater & Iapeti filius. post factos homines, auxilio Mineruæ ascendit in cælum, & ignem ferula de rota Solis surripuit, quem hominibus indicauit. quapropter irati Dij febres & morbos terris immisserunt. Prometheum autem per Mercurium Caucaso alligauerunt abhibita aquila, quæ eius cor exederet. Virg. in Bucc. Caucaseasq; refert uolucr s, furtumq; Promethei.
Scyron latro fuit prope Athenax, qui hospites é saxo præcipitabat in mare. hunc interfecit Theseus, & in mare deiecit, ubi eiusdem ossa mutata sunt in saxa, quæ propterea uocantur Scyronia.
Cacus, Vulcani filius, boues & armenta suffurabatur in Auentino monte, quæ uersis uestigiis cauda trahebat in suã

ſpeluncam, ut furtum non agnoſceretur. hunc Hercules dedit morti; Propert. lib. 4. Sed non infido manſerunt hoſpite Cacco Incolumes, furto polluit ille locum, &c.

Auctolius, Mercurii & Lychiones filius, euaſit clariſſimus latro, imitatus patrem.

Procuſtes, latro fuit inſignis in Attica, qui hoſpites inte rimebat. tandem & ipſe interfectus ab Hercule. Ouid. libro 7. Vidit & immitem Cepheſias ora Procuſtem.

Scinis, latro fuit in Iſthmo Corinthiaco, qui homines arboribus alligatos diſcerpebat in fruſtra. Hunc Theſeus interemit.

Brennus, dux Senonum, cupiditate prædæ inflammatus, Apollinis Delphici templum inuaſit. Propert. lib. 3. Torrida ſacrilegum teſtantur limina Brennum, Dum petit intonſi Pythia regna dei.

Martialis lib 6. Epigrammatum arguit furti Cilicem quẽdam his uerbis: Fur notæ nimium rapacitatis Compilare Cilix uolebat hortum.

Autolicus, Mercurii fuit filius, q ꝓxima Parnaſo loca furtis infeſtauit. Mart. l. 8. Non fuit Autolici tã piceata manus.

Martialis libro 12. inceſſit Hormogenem & Maſſã fures hunc nummorum, illum mapparum: ubi ait:

Hermogenes tantus mapparum Pontice fur eſt,
Quantus nummorum uix puto Maſſa fuit, &c.

Spartacus fuit latro quiſpiam, & gladiatorum princeps qui collecta fugitiuorũ & perditorum hominum manu, bellum Romanis intulit. hunc uicit P. Craſſus. Lucan. lib. 2. Vt ſimili cauſa caderes, qua Spartacus hoſtis.

Tittigias, latro fuit, & plagiarius in Arcadia, qui res alienas (quas furto abſtulerat) uendebat, eoq́; quæſtu diues factus eſt. Zenodotus apud Eraſmum.

Cercyon Atticam regionem latrociniis infeſtauit. Ouid. Cercyonis letum uidit Cerealis Eleuſis.

Capiton latro quum aliquandiu latrocinis uacaſſet, per tæſus uitæ illius, tranſiuit ad eremum, ubi annis quinquaginta durauit in quodam antro.

Siſyphus, Æoli filius, latro fuit in Iſthmo, quem Theſeus occidit.

Stamatus, homo Cretensis, sancti Marci thesaurum Venetiis expilauit. auctor Volateranus.

Dauid, latro fuit apud Hermopolim, qui cum aliis triginta prædonibus quæstum solo parabat furto. tandem meliore ductus spiritu, inclusit se monasterio, ubi ad mortem usque sanctissimè uixit.

Disinas fuit latro, qui ad CHRISTI dextram in cruce pependit, & scelerum ueniam impetrauit.

Tortellius ait Marclylā fuisse latronē in sylua Dodonæa.

Antiquitus Argiui furacitatis infamia laborarunt: unde adagium, Argiui fures. Adagium

Pamphilus ueteris comœdiæ conuiciis notatus est, quòd ærarium expilasset.

Poetæ faciunt Mercurium furem, atq; etiam deum furum. Lactantius, Fur ac nebulo Mercurius, quid ad famam sui reliquit, nisi memoriam fraudum suarum. Mantuanus, Thetidosq; cubile Peleus incestat, rector Neptūnus aquarū Phorcida, Deucalidē fraudis, furumq; magister Mercurius.

Bargulus, nomen est latronis apud Ciceronem lib. 2. de Offic. qui propter æquabilem prædæ partitionem magnas opes assecutus est.

Fuit & Viriatus Lusitanus latro, cuius ferocitatem Lælius prætor fregit & comminuit.

Voranus fuit Q. Luctatii Catuli furacissimus libertus, quem nummularius nummos de mensa subtrahentem, & in calceos infarcientem deprehendit. Cælius lib. 10. cap. 49.

L. Tubullus fuit homo admodum flagitiosus, & rapinator egregius, qui quòd multis sacrilegiis, & peculiaribus uitam infamasset, multamque pecuniam malo cepisset dolo, Lucilii satyris notatus est. Asconius Pedianus ait uirum fuisse prætorium ætate patrum Ciceronis, qui propter multa flagitia de exilio accersitus, ne in carcere necaretur, uenenum hauserit.

Eurybatus latro fuit astutia singulari quem deprehensum quum custodes uellent cogere, ut ostenderet quibus nam modis consuesset domos conscendere: ille aptatis spongiis & stimulis, ferreisq; retinaculis irrepsit in parietem, & spectantibus illis, artificiisq; nouitatem uirantibus, prehenso

laqueari per tegulas effugit, eoq; modo periculum euasit. hinc Eurybatissare uerbum, id est malis moribus uti.

Attabas, Numenius latrones fuerunt famosissimi, qui sequenti adagio locum fecerunt: Conuenerunt Attabas & Numenius, quoties improbus aggregatur cum improbo. Diogenianus apud Erasmum.

Adagium

Ammianus Martellinus scribit Arsacem Parthorum regem inter adolescentiæ rudiméta doctorem fuisse latronum, uerum mutato postea in melius proposito, multa gloriose & fortiter egisse, superato etiam Nicanore Seleoco Alexandri successore.

Amasis, Herodoto teste, quum pecunia uoluptati non sufficeret, solebat circumeundo furari, & quum reposceretur ab his, quos expilauerat, eosdem ad oraculum sistebat. a quo tamen sæpe conuictus est, & frequenter absolutus, neque tamen deorum templa habuit curæ, qui furtis eius pepercerant.

Balista ludimagister quispiam ob infamiam latrociniorũ lapidibus coopertus est, in quem Virg. hoc disticho lusit:

Monte sub hoc lapidum tegitus Balista sepultus,
Nocte die que tuum carpe uiator iter.

Barrabam fuisse latronem docent sacro sancta Euangelistarum uerba.

Tetrinius, teste Suetonio, fuit latro, qui quum postularetur, & qui postularent Tetrinios esse ait Caligula imperator, hoc est ipsos accusatores latrones esse, & tales, quales dicebatur Tetrinius.

Expilauit Nero prouincias, spoliatis etiam in urbe templis, quod triumphis & religioni uniuersus populus R. in metu sacrauerat. per Asiam & Achaiam non dona tantum, sed ipsa etiam numinum simulacra quatuiscunque ornata diuitis abripuit. Corn. Tacitus.

Dionysius Siciliæ tyrannus fana deorum expilauit, eosdé iocularibus uerbis irridens nam (ut est apud Valerium) quũ fano Proserpinæ Locris spoliato, secundo uento ueheretur, ridens amicis Videtis ne inquit, quàm in bona nauigatio ab ipsis diis immortalibus sacrilegis tribuatur? Valer Max. de religione.

C. Verres Siciliam compilauit, sublatis deorum simulacris, ornamentisq; fanorum. eum propterea Cicero comparauit Dionysio. Lactantius lib. 2

Pyrrhus è thesauro Proserpinæ Locrensis pecuniam sustulit. ulciscente demum numine, saxis illisus in mari naufragium fecit. Idem Lactantius eod. libro.

Fuit etiam Harpalus insignis & felix prædo, qui auctore Tullio lib. 3. de natura deorum diis illudebat, quòd in illa fortuna tandiu uiueret.

Sambicus latro templū Dianæ expilauit in Elide. quod flagitium quum fateri nollet, annum perpetuum exquisitissimis cruciatibus ad mortem usque tortus est. hinc adagium, Sambico grauiora pati. Adagium

Leo imper. filius Constantini Capronymi coronam Mauritio principe deo dicatam nefario capiti imposuit, captus gemmarum & auri splendore. Bap. Egnatius.

Fuluius Flaccus censor tectum marmoreum Iunonis Laciniæ spoliauit, ut ædem, quam dedicauerat Equestri Fortunæ, tegeret. Liuius lib. 42.

PYRATAE.

Pyratæ dicūtur prædones marini, qui nauigia cum mercibus inuolant, eoq; furto quæstum faciunt. in his Basilus à Lucano ponitur, ubi ait: Et Basilum uidere ducem noua furta per æquor.

Sex, Pompeius, Pompeii Magni filius, pyraticam itidem exercuit. idem Lucanus. Sextus erat magno proles indigna parentæ, Qui mox Scyllæis exul grassatus in undis, Polluit æquoreos Siculus pyrata triumphos.

Cerpalum Tortellius inter pyratas numerat.

Icarion quoque nomen fuit sæuissimi pyratæ.

Mnas quoque fuit pyrata, qui sub Sexto Pompeio oras Italiæ & omne circum pelagus prædatoria classe infestabat.

Saxo Grammat Rothonem quendam inter Pyratas numerat: Ea tempestate, inquit, Rotho Rutenorum Pyrata patriam nostram rapinæ & crudelitatis iniuriis profligabat.

Eodem Teste Thorias & Bero pyraticum munus exercuerunt.

SVPPLICIORVM DIVERSA genera.

CYprianns apud Cælium prodit Vngulam fuisse torméti genus, aitque Ascias, & Runcinas inter sæuitiæ tormé ta periri.

Rota tormentum est Germanis peculiare. Aristophanes apud Cælium: Rota torquere te illic necesse est. ut exculpatur, quòd perperam fecisti. Erat autem seruile suppliciū. Rotæ inserebantur noxii, & membratim radiis rotarum con uulsi lenta morte primebantur.

Centra stimuli erant, quæ admouebantur reis.

Scalæ Gemoniæ, seu Gemonii gradus, locus erat eminens, qui gradibus quibusdam conscendebatur. eò trahebantur damnatorum corpora. legimus enim M. Claudio (quòd fœdam cum Corsis pacem fecisset) adéptam libertatem, mox & spiritum extinctum: corpus demum contumelia carceris & detestanda gemoniarum scalarum nota fœdatum. Dicuntur autem Gemoniæ a loco gemitus & calamitatum. Suetonius in Cæs. Tiberio: Imputauit etiam, quod non laqueo strangulatum abiecerit in gemonias.

Suspendium est supplicii genus, quo ducti ad furcas malefici faucibus laqueo constrictis infelicem reddunt spiritū. quæ mors maximè erat probrosa. nam in pontificalibus libris cautum fuerat, ut tales insepulti abiicerentur. unde & Virgilius de Amata Lauiniæ matre sic ait: Et nodum informis leti trabe nectit ab alta. Plerique mortem hanc præposteram uocant. ea hodie apud nos puniuntur latrones & homicidæ.

Vncus etiam nomen est tormenti, nam infames multisq; flagitiis adobruti, post mortem unco trahebantur in sentinas, & sordium receptacula. Mortuo Commodo imperatore, senatus, hunc in modum acclamauit: Qui senatū occidit, unco trahatur: Qui omnes occidit, unco trahatur: Qui templa spoliauit, unco trahatur. Hoc & alia instrumé ta carnificinæ quum ostentaret carnifex, ferunt Neronem ad uoluntariam mortem coactum. Suetonius de Vittellio scribens ait: Tandem apud gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, & confectus est, & inde unco tractus in-

Tiberim.

Fuſtuarium dicitur caſtigatio fuſtium, uirgarumq; ſupplicium. T. Liuius, Fuſtuarium meretur, qui ſigna relinquit, aut præſidio decedit. Antiquitus in militari diſciplina duo fuerunt ſuppliciorum genera, Fuſtuarium, & Decimatio, Eum, qui uirgis cædit, Plautus Virgetorem uocat. Liberum erat, cædi fuſtibus; uirgis, ſeruile. Erat & Crates ſupplicium apud priores, quo quis deiectus in aquam, crate ſupernè iniecta, ſagis congeſtis obruebatur.

Pauſanias Anchoram ferream eorum ceruicibus adalligabat, quos crudelius uellet caſtigare, eaque affectos ignominia uniuerſo populo uidendos exponebat.

Neruus ferreum erat uinculum, quo impediebantur pedes. eo etiam ligabantur ceruices. hinc Cato apud Gellium lib. XI. cap. ult. feſtiuè dicit, priuatos fures in neruo & compedibus uitam agere, publicos in auro & purpura.

Icrion erat inſtrumentum, quo martyres cruciebantur.

Paratilmos ſupplicium erat, quo pauperes in adulterio deprehenſi puniebantur, ditiores enim pecunia ſe redimebant, ut conſtat ex uerbis Ciceronis, qui ſcribit, Salluſtiũ uenalem expoſuiſſe domum paternam, ut ſe adulterii crimine purgaret.

Aporaphanidoſis ſupplicium erat, quo Raphiani in pudẽdas reorum partes impigebantur.

Cyphon ligneum erat uinculum aut ferreum, quo maleficorum colla inuoluebantur. Cynophiſmus ipſum eſt ſupplicium. hoc adhuc noſtra ætate uiſitur.

Archius, ſeu Archiuum. locus eſt, ad quem damnati ducebantur, in quo qui legum placita riſui habuiſſet, diebus uiginti uinctus Cyphone perſeuerabat nudus, melle & lacte delibutus, quo moleſtiæ eſſent illi apes & muſcæ.

Draco unicuique, & quantulocunque furto extremum ſupplicium, id eſt mortem irrogauit.

Colaſis genus erat pœnæ, quæ adhibebatur cauſa caſtigandi, aut emendandi.

Colus, maſculini generis, tormentum erat carnificinæ ſeueritatis, quo rei flagellabantur. ipſum erat Coriaceum, auctore Feſto.

Crurifragium supplicium erat, quo crura maleficis mutilabantur, & infringebantur. Apul. lib. 9. Tunc uxor egregia diras in eum deuotiones deprecata, & crurifragium eius abominata exangui formidine trepidantem adulterum abscondit. Eodem modo Plautus Lumbifragium uocat Lumborum fracturam in Amph. dicens: N m si me irritassis, hodie Lumbifragium hinc auferes a me.a

Damnari ad metalla, supplicium fuit apud antiquos, quo uincti sontes in opus metalli trahebātur, seu in mettallicas mittebantur fodinas. In Calcariam quoque & Sulphurariā damnabantur aliqui. nam iurisconsulti inter pœnas metalli nominant Sulphurariam & Calcariam hoc est, fodinas calcis & sulphuris, Item Lathomiam, ubi cæduntur lapides. Plaut. Tyndarus in Lathomias lapidarias ab Egione damnatur. Fuit & Lathomiæ locus carceris Romæ, & Syracusis carcer. De Metallorum pœna Tranquillus in Caligula: Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla & munitiones uiarum aut ad bestias condemnauit, aut bestiarum more quadrupedes caueat coercuit, aut medios ferro dissecuit. Plinius in Epist. Erat fustibus cæsus, damnatus ad metallum, strangulatus in carcere.

Culeus, saccus erat, in quo simia, serpens, canis & gallus gallinaceus cum paricida includebantur, ac demum præcipitabātur in aquas. Iun. Sat. 8. de Nerone: Cuius supplicio non debuit una parari Simia, non serpens unus, non culeus unus. Valerius scribit M. Tullium duumuirum culeo insutum in mare abiici iussum esse a Tarq. rege, ob librum secreta sacrorum continentem, quem excribendum dederat.

Stigma dicitur nota, quæ inuritur fronti reorum in perpetuum probri monumentum. Martialis, Frons hæc stigmate non meo notanda est. Iuuenalis. Sat. 10. Mitius id sanè quod nō & stigmate dignum Credidit. Quinctianus in Cleopoli, nota nulla dolosi Criminis. hanc presso signabit stigmate frontem. Suetonius de Augusto, Valerium Catullū (à quo sibi uersiculis de Mamurra perpetua stigmata imposita non dissimulauerat) satis facientem eadem die adhibuit cænæ. Vbi stigma metaphoricè posuit pro infamia & sugillatione, A stigma fit stigmaticus, idest publica notatus infa

mia. Cic. O miserum, qui fideliorem & barbarum & stigmaticum putaret, quàm coniugem. Plin. scribit columbino fimo deleri stigmata.

Ad bestias damnari etiam suplicium erat apud antiquos, quo rei cum bestiis, ferisq; agrestibus & ieiunis depugnabant. propterea apud Gellium legimus, Androdum a domino datum ab bestias Bestiarii erant, qui bestiis obiiciebantur, aut in eas decertabant. Tertulianus, Iupiter est Romæ, quem ludis suis proluunt sanguine bestiariorum.

Gyaros est insula in mari Ægæo, quò mittebantur noxii. Iuuenalis Sat. 1. Aude aliquid breuibus Gyaris & carcere dignum, Si uis esse aliquid.

Exilium, seu mutatio patriæ, numeratur inter pœnas reorum. exules aliter dicuntur relegati & deportati: differunt tamen: relegatis enim licebat uti bonis propriis in Exilio; deportati uerò nihil possidebant ex suis bonis.

EXVLES NONNVLLI.

M. Æmilius Lepidus quum uellet exules in urbem reuocare, ipse urbe detrusus est. reuersus demum ad obsidionem urbis, à Catulo consulæ & Pompeio pulsus, & hosti patriæ iudicatus, exulauit in Sardinia, ubi dolore animi periit.

L. Apuleius Saturninus tribunus pl. quum propter Agrariam legem (quam per uim tulerat) aliasque item factiones uideret se odiosum plerisq; summatibus, Rhodum profectus est in uoluntarium exilium. Liuius lib. 69.

Aristides Atheniensis post multa in remp. beneficia, tandem sua uirtute incidit in odium malorum, quorum inuidia pulsus est in exilium: ubi tamen deos precatus est, ut omnia Atheniensibus pro uoto & animi sententia benè succederent.

Boetius, imperante Zenone, exilio damnatus est à Theodorico rege, ob affectatæ libertatis suspicionem.

Clisthenes Atheniensis, qui primus legem tulerat de exilio, primus exulauit.

Conon dux Atheniensis impatiens cladis, quam à Lysandro Lacedæmonio in conflictu nauali acceperat, spontaneũ

delegit exilium, fugitq; ad Artaxerxem regem Persarum in Cyprum, cuius auxilio libertati patriam asseruit, cui prius seruitutem attulerat.

Demarathus Lacedæmonius, quum apud Athenienses exularet, non potuit tamen furtim non monere patriam bellici apparatus, qui Athenis fiebat.

Dion Syracusanus quum plerunque monuisset Dionysiũ iuniorem, (apud quem in summa dignatione & familiaritate uiuebat) ut patriæ libertatem restitueret, factus ei suspectus & in exilium pulsus est, ubi tamen ad liberandas Syracusas animum semper adiecit. nam facto Apollini sacrificio, habitaq; ad milites concione contra tyrannum copias mouit, quem facta deditione coegit exilium capere, quod prius aliis dabat. hinc Adagium natum, Dionisius Corinthi. de his, qui à prospera fortuna ad humilem redacti sunt.

Adagium

Athenienses Demosthenem in exilium miserunt, quòd pecunia fuisset corruptus ab Harpalo, qui fugerat ab Alexandro, & Athenas se receperat.

Egesistratus Ephesius ob tribulis sui necem exulauit.

Eustathius Pamphilus, præsul Antiochenus, sub Constantino principe in exilium pulsus est Traianopolin Thraciæ ciuitatem, quod Arrianorum placita refellisset.

Eusebius Vercellensis præsul ob religionem & doctrinam à Constantino principe missus est Cappadociam in exilium.

Hilarius præsul Pictauiensis, qui scripsit in Arrianos, relegatus est in Phrygiam.

Ioannes Gotthus præsul Gerundensis, quum sub Phoca principe Arrianam sectam oppressisset, ab hæreticis relegatus est.

Hyppias dux Atheniensis pulsus in exilium, Darium in patriam commouit. Iustinus lib. 2.

Liuius Salinator quum de Illyriis triumphasset, inuidiam sibi gloria comparauit. iudicatus enim reus peculatus, in uoluntarium exilium profectus est, postea tamen reuocatus Hannibale Italiam opprimente.

Lucifer præsul Caralitanus à Liberio pont. ad imperat. Constantinum missus, ab eodem relegatus est Palæstinam,

Decius Magius quum Hannibali Capuam intranti solus assurgere nollet, ab eodem relegatus est. quum autem in exilium traheretur, aperto capite uociferans, Habetis, inquit, libertatem Campani, quam petiistis, semper enim patriæ deditionem dissuaserat. Liuius lib. 23.

M. Marcellus, Pompeianarum partium ubi uidit Cæsarem uictorem, Athenas profugit in exilium. unde proconsul Africæ, Domitiani tempore damnatus repetundarum, quod Africam diceretur expilasse, actus est in exilium.

Meletius præsul, Arrianæ hæresis sectator, sub Diocletiano pulsus est in exilium, quòd præter opinionem fidem nostram defendisset, quum tamen Arianam uellet tutari.

Metellus Numidicus (qui de Iugurtha triumphauit) relegatus est, quod in legem Apuleiam per uim latam iurare noluisset.

T. annius Milo Massiliæ exulauit, quod cliens fuisset Ciceronis in causa cædis Clodianæ.

Montanum Vatienum oratorem, patria Narbonensem, Tiberius relegauit ad Baleares.

P. Nigidius Figulus, quem Lucanus astrologiæ peritum fuisse scribit, mortuus est in exilio, teste Eusebio.

L. Opimius post Ful. Flaccum uirum cósularé & C. Gracchum tribunitium oppressos, iudicio circunuentus, & in exilim actus est.

Oribasius Sardianus mortuo Iuliano principe, quocum in summa familiaritate uixerat, inuidia succedentium principũ & bonis spoliatus est, & in exilium detrusus: ubi tamen in omni calamitate; constante mansit animo, seq; philosophum uerum exhibuit.

Paulus Diaconus Aquileiensis à Carolo Magno relegatus est ad Diomedis insulam, quòd Desiderio Longobardorum regi eiusdem Caroli inimico faueret.

M. Popilium Romani in exilium egerunt, quòd missus contra Numantinos, rem sua culpa malè gessisset.

Protagoras Abderites, Menandri filius, & auditor Democriti, accusatus ab Athenienfibus, quòd Persarum magium & religionem didicisset, sponte exulauit.

Philistum Syracusanum (qui res Siculas libris duodecim

complexus est) Dionysius senior in exilium pepulit, ubi tamen bonam historiæ partem absoluit.

Tullia, Seruii Tulli filia, acta est in exilium, quod super faciem parentis mortui currum traxisset.

Tarquinius Superbus, qui occiso Seruio Tullo regnũ scelestè occupauit, missus est in exilium cum Tarquinio Collatino filio suo, propter struppratam ab ipso filio Lucretiam.

P. Rutilius cons. Cn. Manlij collega relegatus est à Syllanis, deinde quum reuocaretur, Malo, inquit, ut patria exilio meo erubescat, quàm reditu mœreat.

Thrasybulus dux Atheniensis relegatus est à triginta tyrannis, Athenas per uim occupantibus: quos demum collecta aliorum exulum manu, iuuante Lysandro Lacedæmoniorum duce expulit, patriæq; libertatem peperit

Thucydides Atheniensis missus Amphipolim (quam rex Philippus per uim occupauerat) quum in proditionis suspicionem uenisset, actus est in exilium, quàm tamen fortunam constantissimè tulit.

Cicero ob Clodii inimicitiam actus est in exilium. quod ægrè adeò tulerunt Romani, ut uiginti hominum millia uestem mutauerint, tandem tamen rediit magno omnium plausu, & uniuersa propè Italia illũ suis humeris reuehẽte.

Hostasius Rauennæ dominus à suis ciuibus relegatus est, quod in ocio & ignauia torpesceret, publicæq; administrationi ineptus uideretur.

Berengarius imp. & Albertus eius filius, ab Othone uicti, & in exilium pulsi sunt.

Benedictus pont. maximus ab Othone imperatore, relegatus est, suffecto Leone octauo.

Xenophanes anni LXV. exulauit à patria.

In exilio supra septem annos uersatus est Ouidius, ubi tamen barbaras gentes adeò sibi demeruit, ut in eius obitu Gethæ ac Tomitani lacrymas cohibere nequiuerint.

Sponte Pythagoras Samon liquit. Athenas Solon, Lycurgus Lacedæmona, Romam Scipio, interogatus Socrates, cuias esset, respondit se ciuem mundi.

VIRI

VIRI CELEBRES MORTVI in aliena terra.

SAmos genuit Pithagoram, texit Metapontus.

Ciceronem Arpini ortum, nutritum Romæ, ſinus Caietanus uidit exanimem.

Plinium infantem lauit Athesis, grandæuum extinxit Veſeuus.

Virgilium dedit Mantua, Brundiſium abſtulit.

Genuit Ouidium Sulmo, ponticum exilium ſuffocauit.

Terentium Carthaginienſem, quem Roma docuerat, Arcadia ſepeliuit.

Horatium Apulum, Ennium Calabrum, Statium Narbonenſem, Auſonium Bordegalum, duos Senecas, & Lucanum Cordubenſes, Plautum Arpinatem, Lucilium Aruncum, Pacuuium Brundiſinum, Iuuenalem Aquinatem, Propertium Vmbrum. Valerium Antiatem, Catullum Veronenſem, Varum Cremonenſem, Gallum Foroliuienſem, Actium Piſaurenſem, Caſſium Parmenſem, Claudianum Florentinum, Perſium Volaterranum tumulauit Roma.

Alexandrum Pella genuit, Babylon peremit.

Cyrum Perſis tulerat, Scythia truncum tulit.

Craſſum & Pompeium tulerat Roma, hunc Aegyptus, illum Aſſyria ſuſtulit.

Catoni principium & nomen dederat Roma, finem & cognomen Vtica.

Cornelios Scipiones Roma genuit, Hiſpania obruit.

Decij extra patriam ceciderunt, pater cum Latinis pugnans, cum Etruſcis filius.

Æmilium Paullum Cumæ, Claudium Marcellum Venuſia, Tiberium Gracchum tumulauit Lucania, omnes natos Romæ.

Druſus obiit in Germania, Marcellinus Baionæ, Tarquinius Cumis, Sylla Puteolis expirarunt, Auguſtus Cæſar apud Nolam Campaniæ.

Tiberius apud Campaniæ Miſenum.

Traianus in occidente natus, in oriente mortuus eſt.

Septimius Seuerus ortum habuit in Africa, imperium in Italia, tumulum in Britannia.

Theodosiũ ortum in Hispania, Mediolanum terea operuit Hannibalem, Africæ lumen, cepit urna Bithynica.

Theseum, Themistoclem & Solonem Athenienses sepelierunt Syrus, Persis, Cyprus. Hæc exempla debes Petrarchæ, lector optime, qui in dialogo de moriente extra patriam hæc affert. faciamus nunc auctarium nostro labore.

Sextum Turpilium Romæ natum abstulit Sinuessa hermolaum Barbarum, natione Venetum, Romæ pestilentia suffocauit. Qu. Cornificium, Ro. militaris factio foris abstulit. Æmilius Macer Veronensis obiit in Asia. Cn. Norbanus, a Sylla uictus, apud Rhodios uoluntariam oppetiit mortem. Nero extra urbem seipsum confodit. Otho apud Bebryacum mortus est. Labeonem Marsum Romanum tumulauit Macedonia. Magnentium imperatorem uidit Roma, Lugdunum habuit mortuum. Cleomeni Lacedæmonio tumulum præbuit Ægyptus, Demostheni Atheniensi Calabria, Critolao duci Achæorum Thermopylæ.

Themistocles Atheniensis in Perside taurinum hausit sanguinem, eoq; periit. Iugurtham peperit Numidia, mortuũ uidit Roma Nascentem Æneam uidit Simois in Asia, raptũ absorbuit Numicius in Italia. Didoni patria fuit Phœnicia, Carthago tumulus.

Aiacem Oilei rapuit mare, quem Græcia tulerat.

Leandrum Abydenum, Ægeum Atheniensem, Ægyptiũ Pharaonem, Menandrum poetam, Palinurum & Misenum non sua, sed piscium extinxit patria. Reperirem hiusmodi exempla numero propè infinita, nisi timerem, ne nimia copia saturis plus æquo stomachis nauseam excitaret.

CONTEMPTORES DEORVM.

Glaucus quum sacra Veneris contemneret, illa irata eius equabus furorem immisit, quibus utebatur ad currum, eumque morsu dilacerauerunt.

Aiax Oilei filius Cassandram in templo Mineruæ stuprauit: dea facinus ulciscente, fulminatus est in mari, dum euerso Ilio redire uellet in patriam.

Pub. Clodius Pompeiã Q. Pompeii filiam & Syllæ nepté inter publicas Bonæ deæ cærimonias adulterauit.

Lycurgus rex Thracum, contemptor fuit Bacchi: propterea ulciſcente numine cruribus ſuis aſciam illiſit, dum uellet amputare uites. Propertius lib. 3. Veſanumq́; noua nequicquam in uite Lycurgum. Propterea a poetis Bipennifer & Securriger appellatur, quod ſecuri ſeipſum offenderit. Ouid. lib. 4. Met. Pentea tu uenerande, ſeccurigerumq́ue Lycurgum.

Pentheus Echionis & agaues filius, dum ſacra Bacchi deſpicaretur, à matre, ceteriſq́ue Menadibus interfectus eſt. Propertius, Pentheos in triplices funera grata greges.

Herodotus ſcribit Cleopem Ægypti regem templa omnia obſeraſſe, ne populus ſacrificaret diis.

Amaſis quotieſcunque accuſabatur furti, (erat enim maximus prædo, ut iam diximus) cauſam deferebat ad deos, uelut iniuſtè accuſatus hominum querimonia. conuictus a diis, neque eorum templa curæ habuit, nec illis ſacrificauit, tanquam male de eo mererentur, quod falſa (ut dicebat) oracula redderent. Herod. lib. 2.

Teutis fuit quiſpiam princeps, qui ad expeditione Troianam cum Græcis nauigare uolens, dum in Aulidis rupes impegiſſet, indignatus Palladem uulnerauit haſta. unde exitiali morbo correptus eſt.

Non erubuit Pyrrhus, Achillis filius, Priamum ſenio cõfectum ad aram Iouis Ercæi interficere. Virg. lib. 2. Æn. hoc dicens altaria ad ipſa trementem Traxit, & in multo lapſantem ſanguine nati Implicuitq́; comam læua, dextraq́; coruſcum Extulit, & lateri capulo tenus abdidit enſem.

Inter contemptores diuum numeratur Mezentius à Virgilio lib. 7. ubi ait: Primus init bellum Tyrrhenis aſper ab oris Contemptor diuum Mezentius. Fuit enim impius in homines ſine deorum reſpectu, inquit Macrobius.

Lycaon, rex Arcadiæ, quum Ioui pararet inſidias, ab eodem mutatus eſt in lupum, ut fabulantur poetæ. unde Iupiter apud Ouid. lib. 1. Met. ſic loquitur: An ſatis o ſuperi tutos fore creditis illos, &c.

Alcithoe fuit etiam contemptrix Bacchi. Ouid. libro 4. Met. At non Alcithoe Mineias orgia cenſet, &c.

Eriſichthon Theſſalus, Cereris (quam aſpernabantur) lu

eum abſcidit. ulciſcente dea ad tantam redactus eſt famem, ut ſua ipſe membra corroſerit. Ouidius. lib. 8 Met. pater hu ius erat, qui numina diuum Sperneret, & nullos aris adolere ret honores, &c.

Prœtides filiæ Prœti Argiuorum regis Iunoni ſe præferrẽ tes ab eadem mutatæ ferũtur in uaccas: alii fabulantur hoc factum, quod Venerem ſpreuiſſent.

Atalanta & Hippomenes Venereo concubitu templum Cybeles profanarunt. uterque demum leones facti ſunt, ul ciſcente numine. Ouid. lib. 10. Met.

Diomedes, Tidei filius, Venerem in bello Troiano læſiſ ſe fertur Ouid. lib. 1. Eleg. Peſſima Titides ſcelerum monumenta reliquit. Ille deam primus perculit.

Cambyſes, rex Perſarum, templa & leges ludibrio habuiſ ſe fertur. ubi enim potitus eſt Aegypto, Vulcani templum ingreſſus, riſu & conuiciis inſectari cœpit. alia etiam ſimu lacra per ſummam iocorũ licentiam cauillatus exuſſit. aper tis item conditoriis mortuorum, cadauera introſpicere maximæ duxit uoluptati.

Capaneum ſcalarum repertorem (quem poetæ fulminarum fuiſſe dicunt) deorum contemptorem uocat Statius lib. 1. Theb. ubi ait: Sed enim ipſe manu prægreſſus auorum Facta, diu tuto ſuperum contemptor, & æqui Impatiens.

Iam diximus in capite de Latronibus, & Sacrilegis, Dionyſium Syracuſanum templa deorum ſpoliaſſe, ſuisq; furtis gratulatum diis ipſis illuſiſſe.

Xerxes rex Perſarum notatur impietatis, quod Neptuno maris deo compedes, & Soli tenebras minaretur. Stroza pater, Nec ueluti Xerxes, Neptuno uincla minamur, Claſſibus inſolitum quum patefecit iter. Idem Templa in Græcia inflammauit. quod parietibus includerent deos, qui bus omnia deberent eſſe patentia ac libera, quorum hic mundus omnis templum eſſet ac domus. Cicero libro. 2. de legibus.

Plegyas, rex Lapytharum, & Ixionis pater, templum Delphici Apollinis incendit. hinc ad inferos detruſus, ibi dem grauiſſimè punitur. Virg. lib. 6. Aen. Phlegyasq; mi ſerrimus omnes Admonet, & magna teſtatur uoce per um

bras, Discite iustitiam moniti, & non temnere diuos.

Salmoneus, Æoli filius, Iouis fulmina in aere simulabat, ut Deus in Elide crederetur. Virg. lib. 6. Æn. Vidit & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & soni tus imitatur olympi. Celmis unus fuit ex Ideis Dactylis, qui matrem deorum & Rheam uiolauit stupro.

Diagoras Melius Atheniensium sacrorum mysteria & cærimonias adeò neglexit, ut permultos auerterit à religione. idem arcana mysteria (quæ non licebat profanis innulgare) omnibus detexit. propterea Athenienses eum in exilium pepulerunt, talento proposito, si quis hominem compertum occidisset.

Theopolemus, & Hiero, fratres, Apollinis fanum expilarunt. quo facto pœnam iudicii reformidantes domo profugerunt. Cic. in 5. Verrina.

Cyanippus Syracusanus soli Baccho sacra facere neglexit iratus deus tantam ei ebrietatem immisit, ut repertam in tenebris filiam nefando coitu stuprauerit.

Contemptor eius numinis Armitus, ebrius factus est, & Medulinæ filiæ ulciscente deo se commiscuit.

Theron rex citerioris Hispaniæ, furore correptus, templum, Herculis apud Gades expugnare uoluit, & incendio dare. iratus deus fecit, ut eius naues improuiso igne corriperentur. auctor Macrob.

Leo imperator apud Constantinopolim sanctorum imagines depositas incendit: iussitq; Romano pontifici, ut idem faceret, si imperialem gratiam sibi promereri uellet.

Tertius post Neronem sæuiit in Christianos, & religionẽ catholicam Traianus imperator, sub quo Clemens III. pontifex, Symeon Hiersolymitanus episcopus, Ignatius Antiochenus episcopus passi sunt.

Imp. quoque Decius multa Christianorum millia dedit morti, quod etiam fecerunt Valerianus & Galenus filius. unde pater à principe Turcarum deo uolente captiuus abductus, in misera seruitute consenuit.

Diocletianus per annos quattuor eadem rabie debacchatus est in orthodoxæ fidei cultores.

Athanarichus, seu Athanicus, Gotthorum rex, multos iti

dem Christianos uariis tormentorum generibus enecauit: alios detruncauit gladio, quosdam in exilium pepulit, & ibidem fame & siti languere ad mortem coegit. hinc iusta numinis ira miserum exhalauit spiritum, sanguinis fluxu toto corpore erumpentis.

Euarix, rex Gotthorum templorum aditus spinis obserabat & sepiebat, ut introeundi raritas obliuionem religionis induceret. clericos carceribus includebat. nullum omitebat tormenti genus, in quo feritatem suam non exerceret.

Demonax philosophus Hadriani tempore adduci nunquam potuit, ut ad Eleusina sacra ac ministeria accederet. propterea accusatus à populo, ut religionis contemptor, factum excusauit, testatus ea sacra meritò esse sibi suspecta, quæ in occulto fierent. nam si bona essent, dicebat ea manifestari oportere: si mala, debere refugi.

Anaxagoram Clazomenium Athenienses in uincula conieccerunt, quod solem ignitum dixisset esse lapidem, non deum: quem tamen illi pro deo habebant.

Imperante Constantino, Manuelis filio, quum Turcæ Constantinopolim cepissent, nullæ scelerū facies defuerunt, nulla dignitatis sexus, aut ætatis habita est ratio: stupra cædibus, cædes stupris additæ: templa sanctorum diruta sunt: ossa martyrum canibus & suibus obiecta: Redemptor ipse iterum cruci affixus, luto limoque deformatus est. nullum omissum est ludibrium quod prius exercuissent Iudæi. Princeps tantæ feritatis Othomanus, ubi satis in sanctorum reliquias & simulacra sæuitum est, feritatem conuertit in utriusque sexus homines, quos omnes more porcorum gregatim occidit, præter nonnullas liberali forma fœminas, quas ad maiorem libidinis ignominiam referuauit. hoc autem factum est in annum salutis. MCCCCLIII.

Leo Armenius imperator, parta de Bulgaris uictoria, diuorum imagines deleri penitus iussit: paulo pòst à Michaele Traulo per insidias iugulatus.

Theophilus quoque imperator post Michaelem Traulum quum sanctorum imagines itidem odio haberet, multos earum cultores ad mortem cædi iussit.

Gensericus princeps Vandalorum, quum Carthaginem cepisset, omnesq; opes interfectis ciuibus in ius suum uertisset, animum ad ecclesiarum spoliationem adiecit, quas sacris uasis exinanitas, & sacerdotum administratione priuatas, equorum suorum fecit stabula.

Herostratus templum Ephesiæ Dianæ toto orbe nominatissimum, & inter septem orbis miracula nominatum incendio dedit, ut immortalitatem nominis sibi compararet.

Brennus, dux Gallorum Senonum tẽplum Apollinis Delphici causa prædæ ingressus, ira numinis se interfecit. Valerius, & Iustinus lib. 24.

Fuluius Flaccus in censura tegulas marmoreas ex Iunonis Laciniæ templo detraxit, & in ædem Fortunæ equestris, quam Romæ faciebat, transtulit. post quod factum negatur mente constitisse. quinetiam per summam animi ægritudinem expirauit, quum ex duobus filiis in Illyrico militantibus alterum decessisse, alterũ grauiter uulneratũ audisset.

Pleminius Scipionis legatus thesaurũ Proserpine apud Locros spoliauit, nec defuit ultio. nam postea in carcere teterrimo genere morbi consumptus est.

Pyrrhus quoque è Sicilia rediens, thesauros Locrensis Proserpinæ, intactos ad eam diem, spoliauit, & imposuit classi, quæ postera die uic inis deæ littoribus illisa naufragium fecit.

Milites Alexandri, qui Milesiæ Cereris templum ad prædam irruperant. flamma obiecta, priuati sunt oculis.

HÆRETICI NONNVLLI.

Aetius Sophista Antiochenus, primum Christianus Arrianorum sectæ postmodum adhæsit unde Antiochia pulsus est, & Atheos uocatus.

Ammonius Alexandrinus, præceptor Origenis, fuit à puero Christianus. prouectior uerò factus ad philosophiam se conuertit, deserta fide orthodoxa.

Apollinaris iunior, dicebat animam à deo uerbo facto non assumptam; aut si assumpta esset, non habere mentem. huic propterea Christianorum cõmercio interdictum est.

Arrius Alexandrinus, Armodii filius, filium deum ab æ-

terna patris substantia separabat. ad quam hæresim refellendam iussu Constantini imperatoris celebrata est synodus Nicena, cui interfuerunt Alexander & Panutius præsules. Idem Athanasius diaconus cum CCCXVIII. aliis præsulibus, qui, explosa Artii sententia, filium patri consubstantialem fecerunt. Arrius in exilium pulsus, magnam nihilominus turbam hominum in suam traxit sententiam, sed non impunè. nam, dum in latrina corporis excrementa egereret, animam cum intestinis emisit. Ex Ruffini historia.

Berillus, Bostrenæ urbis Arabiæ præsul, dicebat CHRISTUM redemptorem ante humanitatem non extitisset, nec propriam diuinitatis habere substantiam, sed tantum patris in eo habitasse. quem eius errorem ita repressit Origenes, ut tandem eum ad meliorem menté reuocauerit. Eusebius.

Carpocrates hæreticus Simonis magi superstitiones imitatus est, quas palam tradebat.

Cherinthus dicebat, regnum CHRISTI post resurrectionem Hierosolymis futurum, ubi mille annis homines libidini & uoluptatibus indulsissent.

Ebion putauit, CHRISTUM purum esse hominem, sine ulla deitate; perfectum tamen, & omni uirtute cumulatissimum, eius sectatores uocantur Ebionitæ.

Helchesaitæ quædam de scripturis refutabant, & quædam rursum admittebant nouæ ac ueteris legis testimonia. Paulum apostolum penitus respuebant. librum quendam circunferebant, quem dicebant de cælo lapsum, cuius uerba si quis audisset, delictorum ueniam consequeretur.

Eluidius, Auxentii discipulus, fatebatur uirginem peperisse, uerum postea congressam uiro dicebat alios suscepisse liberos, fratres domini. Insanam eius opinionem confutat Hieronymus.

Eudoxus præsul Constantinopolitanus fuit imitator Arrianæ sectæ Valentis principis ætate,

Eunomius, præsul Cyzicenus, diuinitatem negabat in CHRISTO. plurima scripsit contra fidem, & differendi leges suis sectatoribus reliquit. hunc Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nisseus præsules suis argumentis confutarunt.

Euthyches Cóstantinopolitanus discernebat CHRISTUM

a uerbo DEI. negabat præterea CHRISTI carnem similem esse nostræ, duasq; in eo naturas inficiebatur. aiebat ipsum CHRISTI corpus è cælo descendisset, & in uirginis uterum tanquam Solis radios penetrasse. In hunc celebrata est quarta synodus. Volater.

Eusebius Nicomediensis præsul secutus est Arrium, cui & multos peperit asseclas.

Faustus Afer secta fuit Manichæus. scripsit libros in orthodoxam fidem, quibus abundè respondit Augustinus.

Iouinianus nuptias uirginitatis præferebat, secutus opinionem Stoicorum de uirtutum & Vitiorum æqualitate. eius scriptis respondit Hieronymus.

Pollio Macedonius dicebat, Spiritum sanctum nihil habere commune cum patre & filio: fatebatur tamen filium patri similem.

Manes hæreticus imperante Aureliano Romam uenit è Perside hic ponebat duo principia inuicem contraria. dicebat se natum ex uirgine, & in montibus educatum ponebat unicam in CHRISTO naturam diuinam. eius uerò humanitatem dicebat esse phantasticam causatus non esse uerisimile DEVM pati uoluisse. Contra uerò Paulus præsul Antiochenus affirmauit CHRISTVM simplicem fuisse hominem, maximum alioqui prophetam. uide Eusebium de hoc Manete. Sectatores eius dicti sunt Manichæi.

Meletius præsul in Ægypto Arrianis adhæsit habuitque multos asseclas, eos maximè, qui Petro præsuli Alexandrino aduersabantur.

Menander magus, genere Samaritanus, seruatorem se uocabat ex Olympo ad hominum salutem demissum, docebat nullo pacto angelos ab hominibus uinci posse, quam magicæ artis disciplina. uarias passim hæreses diffudit, quarum lolio multorum oculos uitiauit.

Messaliani cuiusdam demonis effectum expectabant quem sanctum spiritum arbitrabantur. reiiciebant opus manuū, tanquam malignum. somnio & ocio indulgebant. eius sectæ principes fuerunt Datosius, Phibas, Dalphidius, Theodoritus in historia Tripartita.

Montanus, Phryx natione, uocabat se paracletum. mul

tos in suam traxit hæresium, & in his Priscam & Maxillam, quas eò redegit insaniæ, ut relictis uiris eum sequerentur, eiusq; inspiratione spiritum propheticum habere se crederent. sectatores habuit, qui Cataphrygæ dicuntur. hi Spiritum sanctum sibi, non Apostolis infusum prædicabant.

Monothelitæ duas in DEO uoluntates negabant, diuinam scilicet & humanam quum tamen res aliter se habeat. nam CHRISTVS multa, ut homo uoluit, & fecit; multa item, ut DEVS Contra hos celebrata est sexta synodus, anno salutis DLXXXV. Sectæ princeps fuit Sergius præsul Constantinopolitanus. Paulus Diac. de gestis Longobar.

Nauatus presbiter Rom. sectam instituit Nouatianorum, qui se mundos & puros appellabant. hic in tantam lapsus est dementiam, ut eos (quibus Eucaristiam præbebat) prius iurare cogeret, se nunquam Cornelium pontificem secuturos.

Episcopus fuit in parte Aegypti Nepos nomine, qui dicebat Sanctos in terris cum CHRISTO mille annis regnatu ros in libidine, & uoluptate.

Nestorius Germanicus, præsul Constantinopolitanus, cælum suis sectatoribus promittebat, CHRISTVM hominem tantum esse predicabat, duas negando naturas. in hunc celebrata est tertia synodus sub Theodosio iuniore.

Nicolaus (a quo Nicolaitarum secta orta est) legem matrimonii refellebat, uolebatq; promiscuos esse concubitus. Eusebius.

Paulus Samosatenus homo multæ arrogantiæ, & nullius propè sapientiæ, psalmos solitos cantari uetuit. hisq; alios suffecit, quos in suam ipse laudem conscripserat. negabat filium DEI de cælo descendisse, sed in utero uirginis initium habuisse.

Praxeas Asiaticus plures negabat personas in trinitate, sed eundem patrem & creasse omnia; & in cruce pependisse, quod (ut dicebat) communicata pluribus monarchia auctoritatem principatus minuat. huius argumentis respondit Tertullianus.

Photinus, præsul Smyrnæus, humanam solum naturam in CHRISTO posuit, instar Ebionitarum.

Sabinus, præsul Heracleæ, secta fuit Arrianus. is Christianos omnes (qui in synodo Nicena ab Arrio defecerant) idiotas uocabat, & ignauos, eosque infirmitate ingenii lapsos dicebat.

Sabellius hæreticus negabat CHISTVM DEI filium primogenitumque omnis creaturæ: atque etiam Spiritus sancti auferebat intellectum ponebat unicam in trinitate personam. hinc uariæ factiones, & malorum germina pullularunt. eius sectatores Sabelliani, dicuntur. Sunt qui Sabinum & Sabellum eundem faciant.

Simon Magus natione Samaritanus multos artibus magicis, & ope dæmonum elusit Romæ, imperante Claudio principe, ita ut numinis loco habitus sit, & honore simulacri decoratus cum hac inscriptione, SIMONI DEO SANCTO. Eum Samaritani omnes & Deum fatentur. sunt dicant eum, quum per aera deuolaretque, Petri precibus cecidisse, eaque ruina miseram exhalasse uitam.

Symmachus, unus ex interpretibus Bibliorum, putauit CHRISTVM ex concubitu Ioseph & Mariæ natum. quã insaniam probare uoluit ex euangelio Matthæi.

Basilides scripsit in euangelium XXIV. cõmentarios, confinxitque prophetas quosdam, ut Barabam & Barcob, aliosque barbaris nominibus nuncupatos. hic instar Pythagoræ sectatores suos quinquennio silere iussit.

Theodorus Coriarius humanam tantum naturam tribuebat CHRISTO. fatebatur tamen uerbum Dei in eo habitasse ob excellentem uirtutem; Mariamque non Dei. sed hominis tantum matrem esse. In hunc celebrata est quinta synodus Iustiniani principis & Vigilii pontificis tempore, anno salutis DXL. ubi sancitum est, ut Maria Theotocos, id est, Dei mater, uocaretur. Eus. lib. 5.

Tertullianus patria Cartaginensis, quum in fide aliquandiu perstitisset, tandem clericorum Rom. contumeliis ad Montani dogma delapsus est.

Apelles hæreticus dicebat in CHRISTO fuisse corpus phantasticum prophetias non recipiebat, quod sese rescinderent, & implicarent contradictionem.

Acephali duas in CHRISTO negabant naturas, nullo

eius opinionis auctore. unde & traxerunt nomen.

Almericus hæreticus dicebat ideas in mente diuina creare, & creari. hunc Innocentius III. cremari iussit Lutetiæ. Volater.

Barbara, Sigismundi imperatoris coniux, stultas uocabat uirgines pro CHRISTI nomine passas, quod uoluptatis gaudia non gustassent. dicebat animas cum corporibus interire, nec futuram aliam uitam post hanc, quam uiuimus.

Cerdo hæreticus asserebat duo fuisse contraria principia. eius asseclæ dicti sunt Cerdoniani.

Ioannes Hus, & Hieronymus de praga quum sceleratissimas hæreses Boemorum animis inculcassent, sententia publici concilii incendio & flammis deuoti sunt.

Alogii hæretici uerbum negabant esse deum, spreta Ioannis Apocalypsi. Aquarii fuerunt hæretici quidam, qui solam aquam offerebant in calice sacramenti.

Adamiani, exemplo Adam nudi, ac sine ullis uestibus degebant, eoq; modo cum fœminis uersabantur, asserentes illud in uita melius putandum esse, quod ad naturam magis accederet. Crinitus cap. 6. lib. 16.

Nyctages uniuersam noctem somno & quieti concedebant, dicentes naturæ genium uiolari, atque corrumpi, si ipso noctis tempore uigilaretur

Himerobaptistæ apud Iudæos uocati sunt hæretici, qui se ipsos & sua uestimenta quotidie abluebant. Crinitus.

Marcion hæreticus bina principia, binosq; deos ponebat, bonum scilicet, & malum.

Templarii hæretici emerserunt anno post imperium Augusti MXXX. Hierosolymis in tantam sanctitatis opinionem uenerunt, ut breui tempore multas diuitias, ac templa sibi comparauerint, à quibus Templari dicti sunt, quod frequêtes & assidui uersarentur in templis. iidem, CHRISTI sacris impudentissimè abdicatis, in quædam flagitia diuerterunt. conflauerunt enim simulacrum quoddam miro artificio, cui hominis cutem superinduxerunt, collocatis in fronte binis carbunculis, oculorum uice promicantibus. hoc autem loco numinis reuerebantur. morientium cadauera resoluta in cineres cæteris dabant in potum, ut in ea secta fir-

miores essent. natum ex Templarii uirginisq; coniugio tor rebant igne, simul ex humore deliquato suum perungebant simulacrum. nefanda masculorum libidine conflagrabant. damnati sunt autem in Viennensi concilio, & deuoti flammis sententia Clemētis pont. max. qui Benedicto successit.

Donatus, natione Afer. dicebat filium esse minorem patre, & spiritum sanctum filio.

VATES, AVGVRES, ET haruspices.

PRotheum, filium Oceani & Tethyos, poetæ uatem faciunt. Virgilius lib.4. Geor. Est in Carpathio Neptuni gurgite uates Cæruleus Protheus.

Laocoon uates fuit Troianus, qui prædixit Græcos in fatali Sinonis machina delitescere, Troianosq; obiurgauit, quod eam in urbem admisissent. Virg. lib. 4. Æn.

Euripylus uates fuit Græcus, quem Sinon Virgilianus ait Appollinem consuluisse super simulato Græcorum reditu in patriam, ubi ait: Suspensis Euripylum scitatum oracula phœbi Mittimus, isq; aditis hæc tristia dona reportat. Est & Euripylus uates medicinæ apud Plin. lib. 11. nat. hist.

At Hyrtia filia fuit Sesostris regis Ægypti, diuinationis perita, quæ futuram patri monarchiam prædixit.

Melampus filius Amythaonis medicus fuit & augur peritissimus. Propert. lib. 2. Turpia perpessus uates est uincla Melampus Plin. lib. 25. Melampodis fama diuinationis artibus nota est.

Tyresias, rex Thebarum, & augur fuit, qui consultus à Ioue, utri maior esset in Venere libido, uiro ne an fœminæ, quum fœminę dixisset, ira Iunonis excæcatus est, quam eius cæcitatem Iupiter uaticinio pensauit. Alii excæcatum ferunt, quòd Mineruam in fonte nudá conspexisset. Ouid. lib. 3. Met. At pater omnipotens (nequa enim licet irrita cuiquam Facta dei fecisset deo) pro lumine adempto Scire futura dedit, pœnamque leuauit honore. Stat. lib. 1. Thebaid. -longæui uatis opacos Tyresius uultus, uocemque & uellera nota Induitur.

Tages primus omnium haruspicii disciplinam dedit Etru

ſcis. Ouid. lib. ultim. Met. Indigenæ dixere Tagem, qui primus Etruſcam Edocuit gentem caſus aperire futuros.

Caſſandra Priami filia, quum Apollini copiam ſui corporis promiſiſſet, ab eodem uates facta eſt. quum autem non ſtaret promiſſis, iratus Deus fecit, ut eius uaticiniis nõ adhiberetur fides, hæc prædixit futura ex Helenæ raptu in fortunia. Propertius lib. 3. Certa loquar, ſed nulla fides, neque enim Ilia quondam Verax pergameis Phœbas haben da malis. Sola Parim Phrygiæ fatum componere, ſola Fallacem patriæ ſerpere dixit equum. Ille furor patriæ fuit uti lis, ille parenti. Experta eſt ueros irrita lingua deos. Idem lib. 4. & Virg. lib. 2. Æneid.

Calcas augur fuit, Theſtori filius, qui tempore belli Troiani Græcis oracula reddidit. Virg. lib. 2. Æn. Hic Itha cus uatem magno Calchanta tumultu Protrahit in medios. Idem prædixerat Græcos omnes Troia diruta in patriam ſoſpites redituros. quod ſecus accidit: nam multi apud Caphareum Euboiæ naufragium fecerunt. quo liquet ueterum uatum præſagia non ſemper uera extitiſſe. De Calchã te Ouid. lib. 12. At ũ eri prouidus augur. &c. Idem lib. 2. de Arte. Stat. lib. 3 & Cic. lib. 1. de Diuinatione. Ferunt hunc Calchantem cum Amphiloco Amphirai filio ab expeditione Troiana redeunte ad Apollinis Clarii lucum diuer tiſſe, repertoq; ibidem Mopſo, quædam propoſuiſſe: quæ quum ille ſoluiſſet, aiunt Calchantem animi ægritudine periiſſe. quæſtio ab Heſiodo talis memoratur: Mirabor ſanè, poteris ſi dicere ficus, &c. Pherecydes apud Cælium ſcribit, Calchantem ſue oblata interrogaſſe, quot porculos ge ſtaret? Mopſum uero reſpondiſſe, tres, atque ex his unam fœminam. quem ubi uera locutum patuit, illum ægritudine intabuiſſe.

Helenus, Priami filius, uaticinio claruit, auctore Virg. apud quem Æneas ſic eum alloquitur lib. 3. Æn. His uatem aggregior dictis, ac talia quæro: Troiugena interpres diuũ qui numina Phœbis, &c. Ouid. lib. 13. Met. Quam ſum Dar danio (quem cepi) uate potitus. Cic. lib. 1. de Diuin. Quid Aſiæ rex Priamus. nonne & Helenum filium, & Caſ ſandram filiam diuinantes habebat?

Nautes nomen est uatis Troiani apud Virg. lib 5. Æn. qui dum incensæ ab Iride in Sicilia comburerentur Æneæ naues, docuit hoc ipsum fieri Iunonis odio, ut Latio Troianos auerteret. monuitq; Æneam ipsum, ut non succumberet calamitatibus, sed inuicto persisteret animo.

Carmentis, Euandri mater, erat præsaga, & monitrix rerum futurarum prius uocabatur Nicostrata: uerum ubi carminibus dare cœpit responsa, Carmentis uocata est. Virg. lib. 8. matrisq; egere tremenda Carmentis nymphæ monita & Deus auctor Apollo. Martianus Capella, Alii quoque huius generis homines, in diuinandi usum & præscientiam procreati, ut Carmentis in Arcadia, abeffuso per uaticinia carmine dicta.

Manto filia Tyresiæ (a cuius nomine dicta est Mantua) fuit etiam fatidica, & rerũ futurarum præsaga. Virg. lib. 10. Ille etiam patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mantus, Tusci filius amnis, Qu. muros matrisq; dedit tibi Mantua nomen. Ouid. lib. 6. Met. & Statius lib. 10.

Rhamnetes, augur fuit carissimus Turno. Virg. lib. 9. Rex idem & regi Turno gratissimus augur, sed non augurio potuit depellere pestem.

Asilas nomen etiã est auguris, qui suppetias tulit Æneæ contra Turnum. Virg. lib. 10. Tertius ille hominum diuũq; interpres Asilas, Cui pecudum fibræ, cæli, cui sidera parent, Et linguæ uolucrum, & præsagi fulminis ignes, Mille rapit densos acie, atque horrentibus hastis.

Tolumnius nomen est auguris, qui pro Turno bellauit in Æneam. Virg. lib. 12. Expediuntq; manus, primusq; Tolumnius augur.

Iapys. Iasii filius, nomen auguris apud eundem Virgil. lib. 12. Iamque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamq; dabat, celeresq; sagittas, &c.

Choreus sacerdos fuit Cybeles diuinandi peritus. Virg. lib. 11. Aureus ex humeris sona arcus, & aurea uati Cassida.

Aruns uates fuit Tuscus, cuius peritiam in diuinando describit Lucan. Hæc propter placuit Tuscos de more uetu-

sto Acciri uates, quorum qui maximus æuo Aruns incoluit desertæ mœnia Lunæ, Fulminis edoctus motus; uenasque calentes Fibrarum, & motus errantis aere pennæ.

Labyssa mulier fuit fatidica in Boemia, quæ filiam habuit Craco nomine, rerum quoque futurarum peritam. Volat. in Georg.

Phæmonoe uirgo prima Delphici Apollinis uates fuisse dicitur, calmenque Heroicum inuenisse. Plinius lib. 10. Phæmonoe Apollinis dicta filia, dentes ei fuisse prodidit. Luc. libro 5. Phæmonoen errore uagam, curisque uacantem Corripuit, cogitque fores irrumpere templi, &c. & Statius lib. 2. Syl.

Plinius lib. 7. ait, maximam fuisse diuinitatem Melampodi apud Græcos, apud Romanos Martio.

Amphiaraus, Oiclei filius, augur fuit & uates Græcus, quem quum Adrastus rex in bellum contra Thebas uellet ducere, recusauit: ac ne cogeretur, sese occuluit, quòd præuideret ibidem se periturum. fraude tamen uxoris Eryphiles (quam monili corruperat Adrastus) proditus est,. & inuitus in bellum tractus, ubi terræ hiatu absumptus est. Statius lib. 1. & 3. & 7. Theb.

Mæon nomen est uatis, & auguris apud Statium lib. 2. Theb. dicentem:- ille hæc præuiderat omnia doctus Aeris, & nulla deceptus ab alite Mæon.

Branchum ferunt Apollinis fuisse filium, cui pater diuinandi artem concesserit. Statius; primoq; æqualis honori Branchus. Strabo ait eum sacerdotem fuisse delubri Apollinis Didymæi. Mirandula in hymnis, Hinc quoque Branchiaco uatem stimulauit ab axe, Delius innumeris subigens ambagibus orbem.

Thyodamas filius fuit Melampodis. diuinandi quoque peritus. Statius lib. 8. Insignem fama, sanctoq; Melampode cretum Tyodamanta uolunt, quo cum ipse arcana deorum Partiri, & uisas uni sociare solebat Amphiaraus aues, tantæque haut inuidus arti Gaudebat dici similem. iuxtaque secundum.

Idmon, Apollinis & Asteriæ filius, & ex Argonautis unus, claruit etiam uaticinio. hinc a serpente occisum ferunt.

Sen.

Sen. in Medea Idmonem quamuis benè fata nosset, Concidit serpens Libycis arenis.

Trophonius, uates fuit quispiam, speluncam habitans, in quam qui descendebant, perpetuò erant agelasti & irrisibiles. hinc adagium natum, In Trophonii antro uaticinatus est. de homine maximè tristi, & prænimis seuero. Mirandula in hymnis, Phœbeique antrum fundens consulta Trophoni. Adagium

Apollonius, è Tyana ciuitate Græciæ, rerum futurarum præsagiis fertur claruisse. præuidit enim Cilicem quendam lasciuum hominem intra diem tertium occisum iri, & contigit. Aiebat se cuncta facere Deo consultore, & duce dæmone, scireq; omnium linguas, & hominum cogitationes introspicere, futura præuidere, & iam præterita diuinitus cognoscere. somnia interpretabatur, & declarabat portenta, damnabat animalium sacrificia. Eius uitam compendiò se satis describit Volaterranus

Mopsus fuit omnium uatum peritissimus, unus eorum, qui Argonautis futura prædixerunt, cum hoc in certamen descendit Calchas, uictusq; dolore animi in fata concessit, ut iam diximus. Adagium fluxit in uulgus, Mopso certior: de eo, qui citra mendacium futura præuidet, & enunciat. Fuit Mopsus Ampyci filius. Ouid. lib. 10. Seneca in Medea. Val. Fac. lib. 1. Argon. Fuerunt & alii eiusdem nominis, ut Mopsus Tyresiæ filius: alius etiam, a cuius nomine Attica regio Mopsopia uocata est. Adagium

Polyxo, nomine est Phœbadis apud Val. Flac. lib. 1. Argon. Tunc etiam uates, Phœbo dilecta Polyxo.

Philochorus Atheniens fuit uates Eratosthenis tempore, qui extinctus est insidiis Antigoni Macedoniæ regis, quòd uenisset in suspicionem contractæ cum Ptolemæo rege amicitiæ, hic scripsit Athidis lib XVII. qui continent res gestas Atheniensium, & reges, & magistratus usque ad Antiochum deū. scripsit etiā libros quattuor de uaticinio,

Solipatra mulier, genere Lyda, uxor Aedesii sophistæ, spiritu fatidico, & futurorum præsago fuisse prædicatur, atque etiam a quibusdam numinibus educata fertur.

Actius Nauius augur fuit, qui nouacula cotem præscidit

ſpectante Tarquinio. quo factum eſt, ut Tarquinius ipſe in rebus dubiis eo augure ſemper uteretur, & populus de ſuis rebus ad eum deferret.

Maſſurius, & Mucius, nomina ſunt augurum Romanorum, apud Plinium lib. 10. cap. 7.

Soſtratus uates fuit, qui per furorem multa prædixit, Græcis, ut Xerxis aduentum in Græciam.

Spurina uates Cæſarem monuit, ut idus Martias caueret, Tranquillo teſte, eoque die interfectus eſt imperator, quem cauendum eſſe predixerat uates.

Aſtylus Centaurus, Ixionis filius, quum diuinandi peritia clareret, fratres ſuos monuit, ne bellum contra Lapythas molirentur. idem prædixit Neſſo uulnus quod Herculis ſagitta erat accepturus. Ouidius, Aſtylus ille etiam me tuenti uulnera Neſſo Ne fuge, ad Herculeos, inquit, ſeruaberis arcus.

Tyburnum Plin. lib. 16. ait fuiſſe Amphiarai filium, peritum auguris, a quo Tyburtes populi originē traxerint multò ante Romam conditam.

Olenus Calenus nomen eſt uatis apud eundem libro 28. ubi ait: Quum in Tarpeio fodientes delubro fundamenta, caput humanum inueniſſent, miſſis ob id a ſenatu legatis, Etruriæ celeberrimus uates Olenus Calenus præclarum id fortunatumq; cernens, interrogationes in ſuam gentem transferre tentauit.

Prylis, Mercurii fuit filius, diuinandi apprimè peritus, hinc adagium, Lesbius Prylis, in hominem ſagaci coniectura.

Lampon fuit ſacrificus, & uates oraculorum, ſolitus iurare per anſerem, uelut auem auguralem.

Eurycles uates fuit. qui de ſe ſuiſque incommodis aliquid ſemper diuinabat. hic per aſſiſtentem dæmonem uera uaticinabatur. propterea; Euryclitæ dicuntur omnes diuinaculi.

Chryſes, uates fuit Iunonis, cuius filiā Chryſeidem quū Græci rapuiſſent, dea iniuriam ulciſcente, peſtilentia in ſuis caſtris laborarunt.

Aſtyphilus Poſſidoniates uir fuit uaticini peritus, qui

Cimoni Athenienſi (quocum in ſumma familiaritate uiuebat) mortem prædixit ex præcedentibus prodigiis. Plut. in Cimone.

Martha nomen eſt mulieris fatidicæ, quam in lectica ſtãtem honorificè circumduxit Marius, & ſacrificia ea iubente celebrauit. hanc ſenatus, quod futura obſeruaret, & prædicere, libertate donauit. Plut. in Mario.

Apud eundem Milthas nomen eſt uatis, quo in explicandis prodigiis Dion uſus eſt.

Peripolthas, uates fuit ex Theſſalia, qui Opheltem regem ſuosq; in Bœotiam populos deducens, familiam multis deinde temporibus nobiliſſimam ex ſe reliquit.

Ariſtander & Cleomãtes nomina ſunt diuinaculorũ, apud Plutachum in Alexandro, ubi ait: Quod prodigium conſpicatus Alexander, accitis ariolis Ariſtandro & Cleomati Spartano aperit.

Vmbritius apud eundem in Galba nomen eſt auguris: nã illo die, inquit, ſimul cum diluculo & Galba præſentibus amicis ſacrificabat in palatio augur Vmbritius. Cor. Tacitus, Sacrificanti pro æde Apollinis Galbæ haruſpes Vmbritius triſtia exta, & inſtantes inſidias ac domeſticum hoſtem prædicit.

Theocritus nomen eſt auguris apud eundem Plutar. in Pelopida.

Demophoon fuit uates, qui periculum Alexandro imminere prædixit, auctor Curtius, cuius uerba citaſſem, niſi timerem calumnias eorum, qui tantam teſtimoniorum multitudinem, ut nauſeabundam, refugiunt.

Amalthea, Marpeſia, Heriphile, nomina Sibyllarum, aut aliarum Phœbadum apud Tibullum lib. 2. Quidquid Amalthea, quidquid Marpeſia dixit, Heriphile Phœbo grataque quod monuit. Politianus quaſdam Phœbades atque una uiros diuinandi peritos his uerbis enumerat;

quin & ueteres prompſere Sibyllæ
Carmen, Amalthea, & fati Marpeſia diues,
Heriphileq; Idea genus, prædoctaq; Sabe,
Demoq; Phrygoq; &, ueri gnara Phaennis.
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos.

Phemone commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe nimium uiuax, & Martia fratrum
Nomina, lymphatusq; Bacis, subterq; Triodes
Natus hyperboreos Ollen, inq; Attide terra
Clarus honore Lichas, Dodoniadesq; columbæ.

Dauidem ecclesiastici omnes sacrorum uatum principem fuisse fatentur. Idem Politianus, An memorem Solymos præluftria nomina uates, Psallentemq; Deo regem, qui turbine fundæ Icta Philisthæo secuit per ora giganti.

Symachiam Martianus Capella ait unam fuisse ex Sibyllis, quas duas numero solum ponit, dicens; Quas non decē (ut asserunt) sed duas fuisse non nescis, id est Herophilam Troianam, Marmensi filiam, & Symachiam Hippotensis filiam, quæ Erythræa progenita, etiam Cumis uaticinata est.

Theano & Euexippe filiæ cuiusdam Scedasi Spartanis canenda oracula præcinerunt. postea tamen ab adolescentibus eiusdem loci constupratæ, & in puteum coniectæ sunt: quod ubi resciuit pater, animi dolore seipsum interfecit.

Albigerius Carthaginiensis fuit adeo diuinandi peritus, ut dæmonibus afflantibus responderet quidquid egisset quisque, aut omnino cogitasset. quod testatur Augustinus, qui illis ipsis uaticiniis se plerunque scribit interfuisse.

Cælius scribit fuisse in patria sua mulierculam nomine Iacobam, ex cuius uentre immundi spiritus acclamati futura prædicerent, ac unum ex his Cincinnaculum fuisse nūcupatum, & qui & præterita & futura percontantibus responsa dabat mirifica. interrogatus tamen de futuris, mentiebatur sæpenumero.

Ophioneus fuit Messeniorum uates, qui semper a natali die luminibus captus priuatim & publicè uaticinia peregit.

Polybius Corinthius filio Troiam proficiscenti, & multis aliis mortem prædixit. Cicero.

Thrasybulus fuit inter Elæos quispiam, multis præsagiis nobilitatus, quo etiā titulo simulacrū meruit in Olympia.

Lamus Apollinis fuit filius, qui fatidico spiritu magnum apud ueteres nomen adeptus est.

Scirus uates fuit Eleusinius, a cuius nomine Minerua Sci

tas dicta est.

Abaris filius cuiusdam Seuthæ int Scythas, scripsit oracula, quæ nuncupata sunt Scythica. ide Cælium cap. 22. libro 9.

Terentius Varro in libris antiquitum scribit Vectium in augurandi disciplina nobilem fuif, eumque affirmasse, futurum Romani imperii terminum pst M C C, annos.

Saxo Grammaticus ait, Vgerum atem fuisse ætatis incognitæ; & supra humanum terminumpolixæ.

Paulus Diaconus ait, Baudolinui quendam uitæ sanctitate conspicuum prophetico spiritu laruisse regnante apud Longobardos Luitprando.

Fuit & eo tempore alter Theolapus nomine, qui præsago spiritu multa prædixit futura.

Amphilochus rex fuit & augurnter Argiuos. Mirandula in hymnis, Amphilochi aut nonitus adiit male sans nefastos.

Heleus uates fuit Polycrati Smiorum tyranno familiaris. Herodotus.

Callias uates Elæus, qui Amylis uaticinia reddidit.

Perialla, antistes fuit mulierum apud Delphos uaticinātium, ætate Cleomenis.

Cleander quoque nomen est uatis Arcadici apud eundem Herod.

Fuit & Megistias patria Acarnanius, oriundus à Melampode, clarus uaticinio. nam prospectis extis futura prædicebat floruit ætate Leonidæ Spartani. Herod. lib. 7.

Euenius uates fuit apud Apolloniates, initio pastor, quo dormiente quum Lupi LX. gregem inuasissent, ouesque ad unam trucidassent, re cognita uocatus est in ius, & iudicium sententia excæcatus, mox tamen insitam obtinuit diuinationem, habuitq; filium Deiphonem, qui ductus à Corinthiis exercitui uaticinabatur. Herodotus in Calliope.

Apud Græcos haruspex fuit Tisamenus Antiochi filius, qui apud Delphos reddebat oracula.

Habuerunt etiam Græci alium haruspicem Leucadium Hippomachum nomine.

Clatuit Daniel spiritu prophetico. scripsit librum parti

tum in decem uisione;Subsannam falsò accusatam,liberauit à morte. floruit ætæ Nabuchodonosor Caldæorum regis, à quo captiuus duus & enutritus est. datus est leonibus in prædam, à quibs tamen euasit illæsus. Sibeilicus, fatidico iuueni mirabil dictu Sæpius obiecto,sæui parsere leones.

Moses,seu Moyses,Hebræorum dux, uaticino spiritu omnium maximè claruit ei dominus in monte Sinai gloriam suam patefecit. seruantoues apparuit in rubo ardenti, qui tamen non comburebatr. Deum uidit, quòd mortalium nemini contigit unquan. Decalogi præcepta accepit in tabulis æneis, quæ dedit filis Israel. De Mose Iuuenalis,Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moses.

Galeotæ, uates fuerut in Sicilia & Attica, à Galeote Apollinis filio. hos soleat consulere Dionysius.

Cicero lib. 1. de Diuiat. scribit Deiotarum regem fuisse peritum auspicii, ac nihil unquam gessisse nisi auspicato.

Tarchon fuit dux & haruspex in Etruria, cuius meminit Virg. lib. 10.& 11, Æneid.

Prophetarum nomina aud Ecclesiasticos sunt, Esdras scriba Hebræus, Nehemis Artaxerxis pincerna,Agabus, item Amos, Aggæus, Achis, Baruc, Delbora, Ezechiel, Esaias, Helias, Enoch, Syneon, Moyses, Dauid, & alii plerique.

Ocyroe,Chironis Centauri filia,res futuras præscisse dicitur; de qua Ouid. lib. 2. Met.Hæc prædicit Æsculapium adhuc infantem medicinæ artis peritissimum fore, & à Ioue aliquando fulminatum iri.

Æthion nomen est uatis apud Ouid. lib. 5. Met.

Porrò diuinationem Græci Manticen appellant, id est scientiam rerum futurarum. hanc scientiam primi excogitauerunt Ægyptii & Chaldei ex obseruatione siderum.

Cilium & Pisidarum gens, & his finitima Pamphila,uolatibus auium, cantibusque declarari res futuras crediderant.

Romulus urbem auspicato ipse optimus augur condidit.

Auguribus reges usi sunt, nec sine auspiciis olim res gerebantur.

Colophonius Xenophanes diuinationem negauit. con-

trà uerò Democritus comprobauit.

Chrysippus duos libros scripsit de diuinatione, unum de oraculis, unum de somnis. Diogenes Babylonius unum, duos Antipater, quinque Posidonius.

Discipulus Antipatri Panætius dubitauit, an esset uis ulla diuinandi? Cic. ait, Diuinationem esse earum rerum, quæ fortuito putantur, prædictionem atque præsensionem.

Duo sunt diuinandi genera; alterum artis, ut in extis pecudum, & in sortibus; alterum naturæ, ut somniorum & uaticinationum. diuinatio coniectura nititur, ultra quam progredi non potest.

Lituus clarissimum erat insigne auguratus quo Romulus regiones direxit, quum urbem condidit. erat autem Lituus bacillum leuiter à summo inflexum. Tiberius Graci augurum & haruspicum disciplinam comprobauit.

Arte carent diuinatores, qui non ratione aut coniectura, sed concitatione quadam animi futura præsentiunt.

Sagire, est acutè sentire: hinc sagaces, qui multa sciro nolunt. qui sagit priusquam res oblata est, præsagire dicitur. hinc præsagatio diuinatio: quæ si exarsit acrius: furor appellatur, quum abstractus à corpore animus diuino instinctu concitatur.

Vaticinia, quæ explicantur coniectura, aut euentis nota ta sunt, artificiosa dicuntur, non naturalia.

Apud Persas magi congregabantur in fano commentandi causa, ut augurarent, ac diuinarent.

In Telmesso, Cariæ urbe, claruit haruspicium disciplina.

In Syria Chaldæi cognitione astrorum & ingeniorum solertia antecelluerunt.

Etruria facilè interpretabatur, quid quæq; portenta sibi uellent. propterea antiqui Romanæ urbis principes filios Etruriæ populis dabant in disciplinam.

Phryges, Pisidæ, & Cilices Arabiæ auium significationibus obtemperabant: quod & fecerunt Vmbri.

Fortuna, casus, euentus, nihil aliud, quam quum aliquid sic cecidit & euenit, uel non cadere ac euenire, aut aliter cadere atque euenire potuerit..

Constat falsa quandoque haruspicum fuisse uaticinia, &

consilia. nam Cæsar quum à summo haruspice moneretur ne in Africam ante brumam transmitteret, transmisit tamen quod nisi fecisset, unum in locum omnes aduersariorum copiæ conuenissent.

Falsum fuit responsum illud ex Delphico de rege Pyrrho, Aio te Æacida Romanos uincere posse. nunquam enim Apollo Latinè locutus est. deinde Pyrrhi tempore Apollo uersus facere desierat.

Apud Lygureos Thraciæ populos, Antistites oracula redditurí, multo prius uino se ingurgitabant, cōtrà uerò apud Clarios, futura prædicturi aquam prius largè hauriebant. Diuinatio, quæ per aquam fiebat, Hydromantia dicitur. Axinomantia erat diuinatio per securim. Lecanomantia per peluim, qua aqua mouebatur à dæmone, & uox tenuis index futuri reddebatur. Geomantia erat illa, quam de punctis terræ fixis conflabat. Pyromantia erat, quam de uariis figuris ex flāma glomeratis colligebant. Capnomantia erat diuinatio per fumum. Capyromantia, quæ de speculis ex dissultantibus imaginibus trahebatur. Æromantia, quæ fiebat ex ære. Coschinomantia ex cribro. Cleoromantia ex sortibus. Phy siognomina ex membrorum natura. Chiromantia ex manibus. Betanomantia ex herbis. Gastromantia ex amphora uentrosa, quæ à puero solebat introspici. Augutiũ ex auibus, Extispicium ab extis.

Cæterum fidem non esse diuinaculis adhibendam Phauorinus apud Gellium arguit hoc modo: Aut enim, inquit, aduersa euenta dicunt, aut prospera: si prospere, & fallunt; miser fias frustra expectando: si felicia promittunt, eaque uentura sunt; expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudii fructum spes tibi iam deflorauerit. si aduersa dicant, & mentiantur; miser fias frustra timendo si aduersa, & non mentiantur; iam inde ex animo miser fies, ante quàm è fatto fias.

PRODIGIA, ET PORTENTA DIVERSA.

CÆlum sanguinea specie apparuit, quum rex Philippus Græciam inuasit.

Stellæ circa Solis orbem uisæ sunt, Augusto Cæsare in

prima iuuenta urbem intrante post mortem patris.

Circa Solē arcus apparuit, L. Opimio, & Q. Fabio coss.

Trini Soles apparuerunt, Sp. Postumio, & Q. Minutio coss.

Lunæ trinæ uisæ sunt, Cn. Domicio, & L. Annio coss.

Glypeus ardens ab occasu ad ortum scintillans, L. Valerio, & Cn. Mario consulibus.

Relatum est cælum lacte pluisse & sanguine, M. Acilio, & C. Portio coss. item carne, L. Volumnio, & Ser. Suplicio coss. item ferro in Lucanis, paulò antequàm L. Crassus à Parthis occideretur.

L. Paullo & C. Marcello coss. lana pluit, & lateribus coctis. Armorum crepitus & sonitus tubarum auditi sunt è cælo Cimbricis bellis.

Tertio consulatu Marii uisa sunt ab Amerinis & Tudertibus arma cælestia ab ortu & occasu inter se concurrentia, pulsis ad extremum, quæ ab occasu erant.

L. Martio & Sex. Iulio coss. in agro Mutinensi duo montes inter se concurrerunt, crepitu maximo assultantes, & recedentes, & inter eos flamma fumoq; exeunte. quo concursu uillæ omnes elisæ sunt, animalia permulta, quæ intra fuerunt, exanimata sunt.

Tiberio principante maximus post hominum memoriam terræmotus factus est, quo XII. urbes Asiæ una nocte prostratæ sunt.

Quum Dionysius iunior suo principatu pulsus est, accidit prodigium, ut uno die in portu dulcesceret mare.

Inter initia Marsici belli Alcippe mulier peperit elephantum, & quædam ancilla serpentem.

Natus est Hippocentaurus in Thessalia, & eodem die mortuus est.

Quo anno Saguntus deleta est ab Hannibale, puer in eadem urbe reuersus est in uterum matris.

Annotatum est antiquis prodigiis, canem locutum fuisse & serpentem latrasse, quum pulsus est regno Tarquinius. Bouem quoque locutum fuisse, proditur ueterum monumentis.

C. Lepidus apud Plinium testis est arbores locutas, oliua

in totum ambusta reuixit.

In Bœotia derosæ a locustis ficus germinauere.

Laodiceæ aduentu Xerxis Platanus in oleam mutata est.

Paulò ante mortem Cæsaris equorum greges comperti sunt pabulo abstinere, ubertimque flere, pridie uero quàm interficeretur, auem regaliorum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem uolucres uarii generis discerpserunt.

Ante mortem Caligulæ simulacrum Iouis Olympiæ tantum cachinnum repente edidit, ut machinis labefactis opifices diffugerint.

Ante mortem Sergii Galbæ, quum oppidatim uictimæ cæderentur, taurus securis ictu consternatus, rupto uinculo est sedum eius inuasit, & totum cruore perfudit.

Neroni principatu arbores sedem mutauerunt.

M. Lepido & Q. Catulo coss. in uila Galerii locutus est gallus gallinaceus.

Cecinere galli nocte tota, qua Matthæus nicecomes primum suscepit filium, unde Galeaceo inditum nomen.

Neapolis sub Nicolao quincto pontifice maximo tremuit, eoq; motu multa hominum millia periere.

Tertio Tullio, adhuc puerulo, dormienti flamma emicuit circa caput.

Tempore belli, quod Romani gerebant in Veientes. Albanus lacus solitum stagni modum excessit.

Dum L. Sylla consul sociali bello in agro Nolano immolaret, subito ab una parte aræ prolaspus est anguis, quo uiso, Postumus haruspex suasit, ut exercitum in expeditionem educeret.

C. Volumnio & seruio Sulpicio coss. bos mugitu in humanum sermonem conuerso locutus est. Valer. Max.

Puer infans semestris in foro Boario triumphum proclamauit. alius cum elephantino capite natus est.

Traditur etiam in antiquis prodigiis, lapides in agro Piceno pluisse; in Gallia lupum uigili è uagina gladium abstulisse; in Sicilia scuta duo sanguinem sudasse; metentibus cruentas spicas in corbem decidisse; aquas sanguine mistas fluxisse; secundo etiam bello Punico bouem dixisse,

Caue tibi Roma.

D. Hostilo Mancino, in Hispaniam ituro, talis uox sine auctore ullo peruenit ad aures, Mancine mane.

Quum T. Gracchus consul in Lucanis sacrificasset, angues duo ex occulto prolapsi hostiæ, quam immolauerat, secur adederunt, demum in easdem latebras se retulerunt. idem quoque secundum sacrificanti accidit.

M. Crasso in Parthos ituro datum est pullum paludamentum, quum exeuntibus in prœlium album aut purpureum dari soleret.

Quum Pompeius Dyrthacchio egressus in Cæsarem proficisceretur, eius signa apum examinibus obscurata sunt: quo portento Iupiter eum a bello reuocabat. Sonus tympanorum Pergami abditis delubris editus est. Palma uiridis Tralibus in æde Victoriæ sub Cæsaris statua enata est.

In exercitu Xerxis aduersus Græciam contracti equæ partu lepus editus est. eidem priusquàm Athenas deleret, de inuadendis Lacedemoniis cogitanti hoc accidit. Infusum nanque pateræ eius uinum ter in sanguinem conuersum est.

Midæ puero dormienti, formicæ in os grana tritici congesserunt, ut Platoni mel & fauos apes intulerunt.

Anno, quo Hierosolymas deleuit Vespasianus, sidus in cælo apparuit gladii figura, urbi imminens. apparauerunt & currus uariis cæli regionibus uagantes. uisæ sunt armatæ acies concertare in nubibus.

Sedente in pontificatu Ioanne XI. Genuæ fons sanguinis prodigiose fluxit. paulò pòst urbis ipsa à Sarracenis capta est.

Pridie quàm Veneti Ligustico bello uincerentur, Corui diuersis inter se agminibus conflixere, ita ut sanguis superne cadens naues ipsas cruentaret.

Imminente Romanis primo ciuili bello, ignis ex hastis subito emicuit, qui uix potuit extingui. tres corui pullos suos in uiam productos laniarunt: quod ex laniatu superfuit, retulerunt in nidum. mures aurum in templo roserunt. capta ex his fœmina quinos musculos in muscipula enixa est, & tres ex illis deuorauit. tubarum clangor in aere concrepuit.

Triumuiralibus copiis ad Bononiam cõtractis, ſedit aquila ſuper octauii tabernaculum, duosq́; hinc & inde coruos in ceſſantes uehementer afflixit. quod uniuerſo exercitui futuram Triumuirorum diſcordiam portendebat.

Moyſes (cuius uirga ſe in draconem conuerterat, ac demum priorem acceperat formam) rubum uidit incombuſtũ.

Daniel quum Suſis eſſet in Meſopotamia, concidiſſetq́; in faciem terræ motu, iuſſus poſtea cæleſti uoce ſurgere, ipſumq́; cælum intueri, arietem uidit in aere multicornem.

Eo die, quo uirgo CHRISTVM peperit, oleum Romæ in trãſtiberina regione erupit, & diem totum perpetuo manauit fluxu.

Quo die CHRISTVS affixus eſt cruci, ſol à ſexta hora diei ad nonam obtenebratus eſt.

Mauritio imp. (qui Gregorio pontifici erat infeſtiſſimus) apparuit homo ignotus monaſtico habitu cum gladio, quem imperatoris ſtatuæ circunferens, prædixit Mauritium gladio periturum, ut accidit.

Dario Babylonem obſidenti uox è muris reddita eſt, urbem ipſam tunc a Perſis captum iri, quum mula pareret. quo præſagio omnes capiendæ urbis deſperatio iam ceperat donec Zopyri Perſæ mula enixa eſt.

Anno quo Nero excidit principatu, oleæ & prata in contrarias ſedes tranſiere.

Ante paulò, quàm Auguſtus imper. factus eſſet, bos in ſuburbano Romæ, ad arantem locutus eſt, fruſtra ſe urgeri. non enim frumenta ſed homines breui defuturos.

Sedente in Pontificatu Leone VII. Sol per aliquot dies ueluti ſanguinolentus apparuit. quod prodigium calamitoſa peſtis ſecuta eſt.

Anno MCLVII. Chriſtianæ ſalutis figura crucis in luna publicè uiſa eſt.

Imperante Henrico ſeptimo, & ſedente in pontificatu Clemente quincto, tres Lunæ ſimul apparuerunt.

Anno ſalutis MCCCXLVIII. imperante Carolo quarto ceciderunt è cælo quædam beſtiolæ, quarum corruptio & fœtor peſtem attulerunt.

Anno ſalutis MCCCCLVI. ſedente Calliſto tertio na-

tus est in Sabinis uitulus biceps. Romæ apud Veneris portam sanguis cecidit è cęlo. Carnes in Liguria.

Imperante Henrico IV, monstrum superne bicorpor natum est in agro Britannico. Imperante Henrico quinto in Agro Æmiliano & Flaminio sanguis pluit idib. Iunij.

Regnante apud Gallos Ludouico XII. & sedente in pontificatu Iulio II. monstrum natum est Rauennæ, habens cornu in capite, utrinque alas, brachia nulla, pedem unũ, oculum in genu, utrunque sexum, in medio pectore ypsilon, & crucis effigiem.

Quum Roscius esset in cunabulis noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduetit puerum dormientem circum plicatum serpentis amplexu.

Lacedæmone in Herculis fano arma sonuerunt, eiusdéq; Dei Thebis ualuæ clausæ sua sponte se aperuerunt, scuta sublime prius fixa humi reperta sunt.

MIRACVLA QVÆDAM NATVRÆ cum aliquot aliis prodigiis, & portentis.

MIracula naturæ uocamus, quæ præter consuetudinem accidunt, idque rarissimè, cuiusmodi sunt sequentia.

Cælius Agrippa ex utero matris egressus est in pedes. hinc ab ægro partu traxit nomen.

Ammonius Alexandrinus philosophus, Origenis præceptor, Asinum habuit sapientiæ auditorem.

Ferunt Anaxagoram Clazomenium, Catonem, & M. Crassum nunquam risisse; L. Pomponium nunquam ructasse; Antoniam nunquam expuisse; Zenophantum risum cohibere nequiuisse.

Epimenides Cretensis missus an Agisarcho patre ad ouiũ custodiam dormiuit in spelunca annos quinquaginta. Polistratus & Hippoclides, Epicuri discipuli, eodem die nati, eodem die mortui sunt.

Philetas Cous elegiographus fertur fuisse corpore tam tenui, ut necesse fuerit plantis eius plumbum adhibere, ne uentorum flatu raperetur. Telephus Herculis filius iussu aui expositus in sylüis nutritus est a cerua.

Ceneus, Iphis, Tyresias sexum feruntur mutasse. Pôtanus in Stellis, Peniteat generis tamen & se Cenea malint, Aut in fœmineam penitus transire figuram. Ausonius, Mæret in antiquam Ceneus reuocata figuram.

Martia mulier Romana partu fulmine exanimato superuixit.

Plinius ait ad Cutilias aquas opacam esse syluam, quæ nũquam die ac nocte eodem loco uisitur.

In Tarquinensi lacu duo nemora olim circumferebantur; nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam, nunquã quadratam.

Fanum Veneris habet Paphos, in cuius aream nunquam impluit.

Iuxta Harpasa oppidum Asiæ cautes est horrenda, unico tamen digito mobilis, si toto corpore impellatur, resistens.

Locris & Crotone nunquam fuit pestilentia.

Licinio Crasso & C. Cassio Longino coss. Casini puer factus est ex uirgine.

Licinius Mucianus apud Pliniũ prodit uisum à se Argis Aristontem cui nomen Aretusæ fuisse. nupsisse etiam, mox barbam & uirilitatem peruenisse, uxoremq; duxisse.

Plinius ipse ait se uidisse in Africa mutatum in marem die nuptiarum L. Cossicium ciuem Tisdritanum.

M. Curius & Cn. Papirius Carbo cum dentibus nati sunt, quo etiam modo nata est Valeria.

Filius Prusiæ, Bitthiniorum regis, in superna oris parte habuit os unum continuum uice dentium.

Risit eo die, quo genitus est, Zoroastres, eiq́ue cerebrum ita palpitauit, ut impositam repelleret manum.

Orionis corpus XLVI. cubitorum in abrupto quodam monte Cretæ repertum est.

Eutimenis filius triennio in III. cubita adoleuit.

C. Mæcenas ultimo uitæ triennio somnum oculis non uidit ullo horæ memento.

Reuixit in rogo Auiola consularis, crematus tamen; quoniam præualente flamma subueniri non potuit.

Cælius Tubero prætura functus relatus est a rogo.

Hermotinii Clazomenii anima relicto corpore errabat,

& uaga è longinquo multa enunciabat. (tulit.

Corfidius funere locato reuixit, & locatorem funeris ex-

Non est alienum a miraculo, Elephantibus intellectum esse sermonis patrî, & obedientiam, officiorumq́; (quæ didicerint) memoriam; item amoris & gloriæ uoluptatem, Solis & Lunæ uenerationem. regem adorant, genua submittunt, per funes ambulant, Mutianus apud Plinium testis est fuisse quendam, qui ductu litterarum Græcarum didicerit, atque hæc scripserit: Ipse ego hæc scripsi, & spolia Celtica dicaui.

Copas apud Plin. scribit Demarchum Parrasium in sacrificio (quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebant) immolati pueri exta gustasse, & in lupum se conuertisse, ac decimo demum post anno pristinæ restitutum formæ.

Suffossum a cuniculis in Hispania oppidum, a talpis in Thessalia, a ranis ciuitatem in Gallia pulsam, a locustis in Africa, ex Gyaro insula a muribus fugatos, Amyclas a serpentibus deletas, ascribendum est miraculo.

Cecinna Volaterranus equestris ordinis captas hirundines uictoriæ nuncias amicis mittebat, in eundem nidum postea remeantes.

Philarchus apud Plin. testis est, Aspidem in Ægypto fuisse, quæ ad mensam cuiusdam uentitans, ibidem sit enixa catulos. quorum unus quum hospitis filium occidisset, recognita, mater extremum de eo supplicium sumpserit, nec postea redierit in tectum.

Nicolaus quidam, Calapiscis cognomento. ex Apulia oriundus ita a puero urinationi insueuerat, ut postea inter marinas belluas remaneret illæsus dies multos.

Albertus Magnus scribit mulierem fuisse in Colonia Agrippina, quæ per dies xxx durauerit sine cibo. fuisse item uirum melancholicum, captiuus in carcere septem hebdomadas ieiunus manserit.

Cicero apud Plin, testis est in nuce inclusam Iliada Homeri carmen in membrana scriptum.

Achemenis herba coniecta in hostes, facit eorum agmina trepidare, & terga uertere. Plinius.

Pyrrho regi pollex fuit in dextro pede, cuius tactu

Lyenosis medebatur.

Albertus Magnus scribit quandam fuisse mulierẽ in Germania, quæ LX filios peperit, quolibet partu quinque, quorum nullus ad dimidium annum peruenerit.

Alterius meminit Auicenna, quæ duos & XX. abortiuos ediderit.

Ion Chius prodit apud Cælium, Herculem fuisse triplici dentium serie.

Ferunt uetustissimum quendam fuisse Marin nomine, antica corporis parte humana, postica uerò equina, qui equũ primus inscenderit, annos CXXIII. uixerit, ac ter mortuus ter iridem reuixerit.

Anates Ponticæ uenenis uiuunt.

Matreas feram habebat, quæ semetipsam uorabat.

Fuit quispiam nomine Philinus, qui tota uita nullo usus est potu, nullo cibo præterquam lactis.

Smyndirides Sybarita dicebat, se nec orientem uidisse Solem, nec occidentem annis plus minus uiginti: quod etiam de se prædicabat Ponticus Hestieus.

In Co insula ouis de grege cuiusdam Nicippi leonem peperit, præter ritum naturæ, quod Nicippi tyrannidem portendebat, quam mox assecutus est.

Græci Æsopum, Herculem, Tyndareum & Glaucum reuixisse dicunt.

Abaris fuit Hyperboreus, qui per uniuersum orbem terræ sagittam circumtulit, nihil omnino comedens.

Quo tempore Bocchorus Dynastes præerat Ægyptiis, agnum locutum ferunt.

Cælius ait se duorum ferè stadiorum spatio à mœnibus urbis patriæ uidisse cornicem albam, capite nigricante. hinc Cornix alba, prouerbio dici solet, res inuentu rara. Adagium

Sunt qui ueritati & historiæ tribuant Gryllum a Circe deformatum fuisse in brutum.

Ælianus prodit ceruum a Ptolemæo Philadelpho ita educatum, ut Græcè loquentẽ magistrũ perspicuè intelligeret.

In partem miraculi pono, quòd Scipio Africanus annis LIV. nihil emerit, nihil uendiderit, nihil ædificauerit, libras argenti XXXIII. auri tres tantùm moriens reliquerit,

cuius

cuius tamen potestate uicta fuerat Carthago.

Plutarchus in lib. de Oraculis scribit Cleonem ex Daulia multos, quibus uixerat, annos nulla unquam insomnia uidisse, quod & Trasimedi contigit.

Theon Stoicus dormiens passim ambulabat, quo etiam morbo laborauit seruus Periclis, adeò ut dormiens in summa tecta reperet.

Scribit Cœlius Buddam, gymnosophistarum principem, è latere suo uirginem generasse.

Ferunt & principem philosophorum Platonem natum de uirginis partu, Perictione eiusdem matre Apollinis oppressa phantasmate.

Amore lasciuo & uenereo puellam ursu adamauit, uide in capite de Hominibus adamatis à brutis.

Herodotus in Euterpe ait suo tempore hircum palam coiuisse cum muliere.

Xerxe in Græciam copias parante mula peperit mulum masculis, fœmineisq; genitalibus.

Ex una mure genitos cxx. Item apud Persas pregnantes in utero parentis repertas scribit Plin. lib 10. cap. 95.

Euriphæus Cyræneus habuit in superiore maxilla unicū os continuum uice dentium.

Timarchus, Mestori Cyprii filius, habuit utrinque geminum dentium ordinem.

Agrippina Claudii Cæsaris uxor turdum habuit imitantem sermones hominum, quo tempore Plinius historiam suam scribebat.

Habebant & Cæsares iuuenes Sturnum & Luscinias Græco Latinoq; sermoni assuefactas, assiduè noua loquentes, longo etiam uerborum filo.

Atys Crœsi filius semestris locutus est in crepundiis, dum uideret hostilem gladium paterno imminere iugulo.

Fausta mulier è plebe Ostiæ duos mares ac totidem fœminas uno edidit partu.

In Labra, Iouis Gnydii fonte, anguillæ uescuntur manibus humanis, & additas inaures accipiunt.

Idem faciunt in Gabura, Mesopotamiæ fonte.

In Lymira, fonte Liciæ, Apollini sacro, ter fistula euo

cati pisces ad augurium ueniunt,& abiectas carnes diripiũt.

Herapoli Syriæ in lacu Veneris uocati parent æditorum uocibus, ornati auro ueniunt adulantes,& scalpendos se præbent.

Cornelius Rufus, Manii Curionis in consulatu collega, dormiens excæcatus est, quum id sibi accidere somniaret.

Echeneis pisciculus naues quaslibet impetuoso Ventorum flatu agitatas remoratur, si carinis adhæreat.

Formicæ uiuæ mortuas sepeliunt magna in suam speciem caritate.

Lacydi philosopho anser perpetuus adhæsit comes, ab eius latere nunquam discedens.

Circa fontem Gangis populi sunt Astomi sine ore, corpore toto hirti, uestiti frondium lanugine, halitu tantum uiuentes & odore, quem naribus trahunt.

Zoroastres annis uiginti caseo uixit in desertis.

DE Miraculis Aquarum loquemur in capite de Fluuiis.

Eo tempore, quo Veturia Coriolanum filium ab obsidione urbis repulit, Fortunæ muliebris simulacrum bis locutum est.

Seruii Iulii statua, quum ædes Fortunæ conflagrasset, inuiolata permansit.

Pamphilius Phæreus cæsus in acie, decem diebus iacuit, biduoq; postquã inde sublatus esset, impositus rogo reuixit.

Vxor Nausimenis Atheniensis quum liberos in incestu deprehendisset, horrore facinoris permota uocem amisit.

Egles, Athleta Samius, quum uideret sortitionem inter socios non bona fide fieri, indignatione motus, uocalis factus est, quum semper antea fuisset mutus.

Gorgias Epirota in funere matris suæ utero elapsus, lectum ferentes consistere coegit inopinato uagitu.

Iasonem Pheræum quum per insidias nescio quis inferendæ mortis animo percussisset, uomica eum liberauit, quæ nullis medicorum artibus curari potuerat.

Daphidas sophista quum irridendi causa Apollinem Delphis consuluisset, an equum inuenire posset, quum prius nullum habuisset: accepit ab oraculo, inuenturum equum, sed quo deturbatus periret. inde quum neglecto per calum-

niam oraculo reuerteretur, incidit in manus Attali regis, quē contumeliosis uerbis absentem plerunque momorderat, eius itaque iussu præcipitatus est è saxo, cui nomen erat equi.

Philippus rex Macedonum monitus ab oraculo, ut caueret à quadriga, toto regno disiungi currus imperauit. postea tamen interfectus est gladio Pausaniæ, cuius manubrio cælata erat quadriga.

Direptina Mithridatis filia duplici dentium ordine deformata est.

Lynceus oculorum acie tam longè contendit, ut egredientes Carthaginiensiū naues, è Lilybæo portu inspiceret.

Aristomenes Messenius ab Atheniensibus ob caliditatem dissectus, repertus est hirsuto & piloso corde.

Antipater Sidonius omnibus annis eo die, quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremum consumptus est eodem natali suo.

VENEFICI.

Circe Solis & Persæ nymphæ filia: quum uenefica esset peritissima, poetarum fabulis dicta est commutasse socios Vlyssis in porcos. habitauit autem non procul à Caieta, Campaniæ urbe. Virg. in Bucc. Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis. Tibul. lib. 2. Quidquid habet Circe, quidquid Medea ueneni.

Vmbro fuit sacerdos, è gente Marrubiorum prope Fucinum lacum habitantium, adeò peritus ueneficii, & herbarum potens ut hydros sopiret, & innocuos serpentes tractaret manibus. Virg. libro 7. Quin & Marrubia uenit degēte sacerdos, &c.

Medea, filia Aeetæ regis Colchorum & Ipseæ, ac soror Circes, multarum herbarum ac radicū uires inuenit, eamq; artem didicit à sorore, & adeò exercuit, ut tauros, flammam faucibus eructantes, draconemq; peruigilem aurei uelleris custodem sopiuerit, ne rapturo uellus ipsum Iasoni incommodarent, quo beneficio permotus Iason, eam sibi copulauit uxorem. ubi autem ambo in Thessaliam peruenerunt, Medea Æsonem patrem Iasonis, iam senio confectum, suis Artibus reduxit ad iuuentutem. nihilominus Iason obsequii

oblitus, eam postea repudiauit, & Creusam filiam Creontis regis Corinthiorum superinduxit, qua ingratitudine permota Medea nouæ nuptæ, dissimulato odio, pallam uenenis infectam muneri misit; quam quum illa induisset, subito flagrauit incendio, pariq; exitio perierunt Creon & eius regia quo facto Medea filios ex Iasone susceptos laniauit palam; demum à draconibus in aerem subleuata Athenas deuolauit, ibique iterum nupsit Ægeo, cuius filium Theseum potauit Cerberi spuma; ac demum nubes carminibus excitauit, quibus cum Medo filio (quem ex Ægeo susceperat) inuoluta peruolauit in Asiam. Hæc sunt notissima omnium Medeæ ueneficia. Ouid. lib. 7. eam inducit loquentem, ubi artis suæ peritiam fatetur deos omnes alloquens, ut Æsonē iuuentuti restituat: Tuq; triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris, &c. Idem in Epist. Barbara narratur uenisse uenefica tecum. Propertius lib 2 Non hic herba ualet, non hic nocturna Citæis, Non per Medeæ gramina cocta manus. Idem libro 3. & Val. Flac. lib. 8. Contra tartareis Colchis spumare uenenis, Cunctaq; Lethæi quassare silentia rami Perstat. Plin. lib. 25. Certè quid non repleuere fabulis Colchis Medea, aliæq;?

Mycale nomen est ueneficæ mulieris apud Ouidium lib. 12. scribentem: Mater erat Mycale, quem deduxisse canendo, Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.

Erictho maga fuit Thessala multis ueneficiis famosa: de qua Lucanus lib. 6. Hos scelerum ritus, hæc diræ carmina gentis, Effera damnarat nimiæ pietatis Erictho, &c.

Si quis appetit uidere graphicam ueneficæ artis narrationem, uideat apud eundem Lucanum, nemo Latinorum poetarum melius rem aperuit.

Dipsas nomen est uetulæ ueneficæ apud eundem Ouidium lib. 1. Elegiarum scribentem:

Est quædam, quicunque uolet cognoscere lenam,
Audita est quædam nomina Dipsas anus, &c.

Paseces fuit quispiam præstigiarum & magię peritissimus qui suis incantamentis faciebat, ut repente conuiuium omnibus epulis instructissimum appareret. rursus quum uolebat, omnia iubebat euanescere. quum quid emebat, pre

cium, & nummus redibat a uenditore ad emptorem. Erasmus in explanatione illius adagij, Pasetis semiobolus.

Exagonus legatus Oblogenum (qui populi sunt in Cypro) quum Romam uenisset, ibique de herbarum uiribus multa dissereret, uolens coniectus est a consulibus in dolium plenum serpentibus experimenti causa, ubi serpentes ipsi non solum non eum mordebant, at etiam demulcebant linguis. Plin. lib. 28.

Eriphila uenefica fuit, & fascinatrix, quæ quum aliquod animal aspiciebat, illi accidebat mali quidpiam. hinc adagium, Anus Eriphus, in mulierem excantatricem.

Locusta apud Cor. Tacitum nomen est mulieris ueneficæ, quæ boletos uenenis infecit, quibus Agrippina Claudium maritum suffocauit. Capitur etiam Locusta pro quacunque uenefica. Iuuen. Saty. 1. Instituitque rudes melior Locusta propinquas.

Guthrune fuit uenefica, quæ suis incantamentis plerosque excæcauit, nulla morbis causa apparente.

Onomacritus sortilegus fuit apud Athenienses, & Musæi socius, quem Hipparchus Athenis expulit. Herodotus in Polyhymnia.

Marsi populi Italiæ, a Circe oriundi, herbarum uires & ueneficia apprime calluerunt: unde Syllius lib. 8. ac Marsica pubes, Et bellare manu, & Chelydris cantare soporem, Vipereumque herbis hebetare, & carmine dentem, &c. Gellius libro. 16. cap 11. Gens in Italia Marsorum orta fertur a Circes filio Marso. propterea Marsis omnibus ui quadam genitali datum, ut serpentum uirulentorum domitores sint, & incantationibus herbarum succis faciant medelarum miracula.

Psylli populi fuerunt in Africa Nasamonibus contermini, quorum terra quum austri flatu exaruisset, collecto exercitu sumptisque armis, in austrum ipsum, perinde ac hostem profecti sunt, contra uerò uentus magno spiritu occurrens, eos omnes arenarum cumulis adobruit. quod prius, quam accidisset, ferunt eos eadem ui & potentia in ueneficiis præditos fuisse, qua & Marsos. De Psyllis Plin. lib. 7. sic ait: Horum corpori ingenitum fuit uirus exitiale

ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas.

Crates Pergamenus apud Plinium teſtis eſt Ophiogenes populos eſſe in Helleſponto, ſerpentum ictus contactu leuare ſolitos, & manu impoſita uenena extrahere corporibus.

Populi ſunt in Triballis & Illyriis, qui uiſu effaſcinant & interimunt quos diutius intuentur iratis præcipuè oculis: huius generis & potentiæ ſunt fœminæ in Scythia, quæ uocantur Vitiæ.

Canidia Neapolitana fuit unguentaria, faſcinatrix & uenefica. Horatius in Epod. An malas Canidia tractauit dapes. Idem Canidia breuibus implicata uiperis, Crineas & incomptum caput, Iubet ſepulcris caprificos erutas, Iubet cupreſſos funebres, &c.

Apud eundem Sagana, Veia & Folia, nomina ſunt ueneficarum, quæ Varum puerum prætextatum ſuis ueneficiis incantarunt. de Sagana ſic inquit, At expedita Sagana per totã domum Spargens auernales aquas, horret capillis. De Veia, Abacta nulla Veia conſcientia, Ligonibus duris humum Exhauriebat, ingemens laboribus. De Folia, Non deſuiſſe maſculæ libidinis Ariminenſem Foliam, & occioſa credidit Neapolis.

De Mœri uenefico Virgilius in Buccolicis ſic ait: Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta uenena Ipſa dedit Mœris, naſcuntur plurima Ponto: His ego ſæpe lupum fieri & ſe condere ſyluis Mœrim, ſæpe imis animas excire ſepulcris, Atque ſatas alio uidi traduce remeſſes.

Thracia fuit nympha ſaga & faſcinatrix, quæ propter peritiam herbarum & ueneficiorũ habita eſt loco numinis apud Thraces, quorum etiam regioni dedit nomen.

Neuri populi fuerunt in Scythia, incantatores maximi, ut qui ex hominibus in lupos ſe uerterent. Herod.

Choatræ populi, quos Plinius circa Mæotim locat, fuerunt etiam incantatores maximi. unde Val. Flac. lib. 6. Argon. Centoras, & diros magico terrore Choatras.

Apud eundem Coaſtes nomen eſt uenefici, ubi ait: Maximus hos inter Stygia uenit arte Choaſtes.

Harcalo ueneficus fuit, qui innocuos leones impunè attractabat manibus, Syllius lib. 1. Harcalo non pauidus fœ-

ras mulcere leænas. Apud eundem Atyr nomen est incantatoris, qui serpentes solo tactu sopibat, de quo sic ait: Nec non serpentes diro exarmare ueneno Doctus Atyr, tactuque graues sopire Chelydros Ad dubiam amoto sobolem explorare Ceraste:

Parysatis, mater Cyri, famulam habuit Gygem nomine, qua utebatur ad ueneficia.

Porrò uenefici apud Persas hac pœna legibus puniebantur: ampla erat petra, in qua capita eorum imposita alia petra feriebant, quo ad faciem & caput infregissent. quo mortis genere Gyge interiit. Plutarchus in Artaxerxe.

Veneficarum autem uis est, ut suis cantibus homines in porcos commutent, fruges excantent, scabiem, & uelut pestem quandam armentis eorum, quos oderunt, immittant, herbas cogant arescere, mentes illaqueent, oculos fascinent, membra illigent, manus & pedes sic perstringant, ut suum satis officium nequeāt facere, durescere faciant limum, ceram liquescere, quosdam tabescere sensim emorientes, umbras sepulcris eruere, accersere cacodæmones, deducere lunam cælo, & alia relatu mira, & creditu difficillima facere. cuiusmodi sunt ea, quæ Tibullus memorat lib. 1. dicens, Hanc ego de cælo ducentem sidera uidi, &c.

MAGI, ET ALII VENEFICI.

Cetieus magus fuit, cuius augurio Bocrebista, rex Getarum, Romanos uicit.

Dardanus fuit sceleratissimus quispiam magus, a cuius nomine artes magicæ uocantur Dardaniæ. Columella, At si nulla ualet medicina repellere morbum, Dardaniæ ueniunt artes. Hinc etiam Dardanarii dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, ut carius postea uendant; Latine reuenditores. Hic Dardanus libros de magia scripsit, quos in sepulcro fertur construisse. eos Democritus editis commentariis illustrauit, disciplinamque ex illis reconditam accepit.

Conuenit inter auctores, magicam artem in Perside a Zoroastre inuentam, qui etiam centum millia uersuum de ea scripsit, quæ Hermippus commentariis explanauit. præceptorem in ea uanitate habuit Zoroastres Agonacem, qui ali Artis magicæ inuentor

quot annorum millibus floruit ante bellum Troianum, auctore Plinio. nam, si uera est cosmographorum supputatio, Troia capta est annis 4020. post mundi creationem.

Plinius inter primi seculi magos recenset, Apuscorum & Zaratum Mœdos, Babylonium Marmatidium, Hippocum Arabem, Assyrium Zarmocenidam, quorum tamen nula extant monumenta.

De magia etiam commentatus est Hostanes, Xerxem regem Persarum bellum inferentem Græciæ comitatus. cuius artis semina adeo diffudit, ut quacunque commearet, infi ceret, & interficeret plurimos.

Pythagoras, Empedocles, & Democritus ad eam perdiscendam exilium patriæ sibi proposuerunt, quam reuersi prędicauere, & uelut mysterium aliquod in arcanis habuere. de ea etiam scripserunt Apollonices & Captidenes, quorum opera Democritus suis commentaris locupletauit circa bellum Peloponnesiacum.

Plinius ait aliam fuisse magicæ artis factionem, quam exercuerit Moses multis annis post Zoroastrem.

Fuit & Hostanes secundus Alexandri Magni comitatu exornatus, qui huic arti auctoritatem & incrementum addidit professione. eam etiam apud Gallos exercuerunt Druydæ eorundem philosophi.

Plinii temporibus Britanni tantis cærimonis eam celebrabant, ut dedisse Persis uideri possent, quibus tamen eius artis commeatum refertur acceptum. nunc apud Christianos iam desinit ea uanitas

Tyridatem regem Armeniæ magum fuisse indicant uerba Plinii, qui ait. Neronem ab eo cænis magicis initiatū, adeò ut maior citharæ aut cantus libido non ei fuerit, quam eius artis.

Ferunt & Apollonium Tyanæum arte magica insignem fuisse, teste Lactantio: adeo, ut quum Domitianus eum puni re uellet, repente in iudicio non comparuerit.

Medaurensis quoque Apuleius non aliam ob causam fingitur commutatus in asianum, quam ob earum uanitatum peritiam.

Cobares natione Mœdus, magicæ artis professione cele-

ber habitus est, quo tempore Alexander bellum mouebat in Bactrianos. Curtius lib. 6.

Ægyptii crediderũt Amphiona Thebanum magicæ artis peritum fuisse, ac propterea factam esse fabulam de arboribus, auritisque scopulis eius cantui obtemperantibus.

Simon Samaræus magicis artibus & ope demonũ suffultus, egregiè adeò Romanos lusit, & fascinauit, ut plerisque fecerit se numen, metueritque inter duos pontes simulacrum, hoc titulo, SIMONI DEI SANCTO.

Gobrias fuit magus, a quo Socrates multa didicit de pœnis animarum, & beatitudine. idem dicebat, mortalium animas in occultiorem locum sub terram demigrare, in quo Iunonis esset regia. Crinitus cap. 11. lib. 5.

Craca mulier, Thor, & Othinus, nomina sunt magorũ apud Saxonem. quorum illa (ut ait) appositas dapes in aliarum rerum formam commutabat, hi, ludificatis idiotarum mentibus, diuinitatis fastigium sibi arrogabant.

Cynops magus fuit, qui, Ioanni resistens, fingebat se suscitare mortuos, & dæmonibus colloqui in Pathmo insula, quæ est una ex Sporadibus. Mirandula in hymnis: Et Cynopem magiæ confisum dispulit altæ Mentis Ioannes.

Arnuphis Ægyptius philosophus, arte magica & dæmonum præstigiis in aera se sublimabat. idem tempore M. Antonii principis, quum Romanorum exercitus aquarum sitiret pænuria, imbrem cum fulgure & tonitru æstiuo tempore fertur suscitasse.

Iosephus lib 8 antiquitatum scribit, Salomoni à Deo concessum fuisse, ut artem contra dæmones edisceret ad hominum salutem; curationes item instituerct, quibus ægritudines possent mitigari, quam edoctus artem Elezarus, spectante Vespasiano, eos curabat, qui a dæmonibus uexabantur. Porrò uim artis magicæ Ouidius exprimit his uerbis: Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam, Deficiunt læsi carmine fontis aquæ. Ilicibus glandes, cantataq; uitibus uua Decidit, & nullo poma mouente fluunt. Quanto autem in precio fuerit primis seculis, uide apud Plin. lib. 30, nat. hist. cap. 1.

horologij et Gnomonis inuentor

ANaximander Milesius, Thaletis discipulus, sphæram construxit, horologium & gnomonem inuenit, conuersiones Solis notauit & æquinoctia. Plin. lib. 2.

Apollonius Tyanæus scripsit libros de astrologica diuinatione quattuor.

Eudoxus Gnydius, nobilis fuit astrologus, Platonis æqualis. scripsit poetice de astrologia. habuit etiam cum astrologia geometriam quoque & medicinam.

Iulius Hyginus familiaris Quinctiliani scripsit de mundi & spæræ ratione, præterea de signis celestibus libros IV. item commentarios in Virg qui non extant, & librum nomine Gromaticon, de modo obsidendarum urbium & castrorũ.

Conon mathematicus, Aegyptius natione, libros de astrologia septem reliquit. de hoc Virg. in Bucc. In medio duo signa Conon. & quis fuit alter. Descripsit radio totum qui gentibus orbem. Hic quum uellet inire gratiam Ptolemæi regis, dixit crinem reginæ Berenices in cælo collocatum.

Architas Tarentinus Mechanica primus exposuit, & in geometria cubum inuenit. ab eo descendit Horus etiam in astrologia clarus. de utroque & Conone Prop. lib. 4. Me creat Architæ soboles Babylonius Horus, Horus & a proauo ducta Conone domus.

Babylonii primi omnium astrologiam dicitur inuenisse, omnemque curam in contemplatione siderum collocasse. Lucretius lib. 5. Vt Babylonica Chaldæum doctrina refutans. Astrologorum artem. Ab his Grnci polum, gnomonem, & duodecim horas diei didicerunt.

Hipparchus Nicæus scripsit de stellis fixis, de lunæ motu contra Platonem, instrumenta mathematicis inuenit. de hoc Plinius lib. 2. cap 12 & 26. loquitur.

C. Manilius Antiochenus, primus poetarum Latinorum, Astrologiam uersibus aggressus est, quod opus nuncupauit Augusto, Hipparchum, Eudoxum & Aratum secutus.

Manethus Aegyptius scripsit physiologiam & astrorum effectus u ersibus. Cœlius lib. 11. cap. 67.

Meson astrologus Athenienfibus, in expeditionem Siciliæ nauigaturis, tempestatem prædixit futuram, atque etiam insanum se finxit, ne cum eis traheretur inuitus.

P. Nigidius Figulus secta fuit Pythagoræus astrologiæ & medicinæ peritissimus; de quo Lucan. lib. I. At Figulus cui cura deos secretaque mundi Nosse fuit, quem non stellarum Ægyptia Memphis Æquaret uisu, numerisque mouentibus astra.

Oenopides Chius astrologus dedicauit in Olimpia æreũ libellum, in quo magnum annum prædicabat.

Palamedes, Naupli & Climenes filius, quum esset astrologiæ peritus, annum mensesq; ad cursum Solis apud Græcos accommodauit; primusque uisam multorum metu in castris eclypsim, dixit rem esse naturalem & minimè timendam.

Protagoras, Diogenes teste, fuit astrologus; in quem Euphorion scripsit Epicedium.

Ptolemæus Ægyptius (qui floruit Antonini temporibus in astrologiæ scientia antiquos omnes æquauit. primus apud Græcos cæli rationem omnem explicuit, inuentaque ab Hipparcho instrumenta, clarius illustrauit. edidit compositionem illam, quam Almagestum uocant. scripsit & de his, quæ ad practicam astrorum pronosticam spectant, & alia permulta.

Sulpicius Gallus in exercitu Paulli Æmilii contra Perseum, deprehensam noctu eclypsim Lunæ mirantibus militibus enarrauit. Plinius cap. 12. lib. 2.

Thales Milesius astrologiæ secreta penetrauit omnium primus. Solis eclypsim prædixit, & de ursa minore disseruit.

Theon philosophus Alexandrinus scripsit de astrologia & commentarios in Ptolemæum, item paruum astrolabium.

Ideo poetæ fingunt, Atlantem cælum humeris sustinuisse, quod siderali scientia clarissimus extiterit. sunt enim qui sphæræ inuentum eidem referant acceptum.

Cæli signa primus dicitur aperuisse Cleostratus. Plinius.

Sidus Veneris, quod nascentem Solem præuenit, & in ortu Lucifer, in occasu refugiens nuncupatur Vesper. primus Pithagoras enarrauit, eiusque docuit naturam.

Lunæ rationem & naturam primus deprehendit Endymion. hinc poetæ fabulati sunt eum a Luna fuisse adamatū.

Anaxagoras scientia cælestium litterarum prædixit, quibus diebus saxum casurum esset è Sole, anno secundo Olympiadis 78 quod & factum est ad Egos flumem Thraciæ. Plin. cap. 60. lib. 2.

Eius quoque artis peritia Pherecydes Sirius, hausta è puteo aqua, futurum ibidem terræ motum prædixit.

Beroso ob sideralium rerum peritiam diuinasque prædictiones, statuam inaurata lingua posuerunt Athenienses in publico gymnasio. Plinius lib. 7. cap. 37.

Sosigenes fuit astrologus, quem Cæsar dictator annos uitio pontificum per interkalandi licentiam turbatos, ad Solis cursum redigens adiutorem sibi adhibuit. Plinius libro 18. cap. 25.

Melon nomen astrologi apud Plutarchum in Nicia, qui quum esset militiæ, uideretque pessimè suæ parti futurum, insaniam mentitus est, atque etiam domum incendio dedit, ut missionem & militiæ uacationem impetraret. Plutarchus in uitis Alcibiadis & Pyrrhi.

Apud eundem in Alcibiade Metheon ponitur astrologus qui Atheniensibus in Syracusanos expeditionē agitantibus, quum ex astrologiæ disciplina præuideret futuram belli calamitatem, combusta domo, suaque fortuna palam in concione deplorata, sic populum commouit, ut præter consuetudinem filium suum receperit ab omni militia exemptum.

Tarnutius uir fuit tum philosophiæ, tum mathematicæ in primis studiosus, qui quum in astrologia putaretur excellere, huic imposuit Varro, ut Romuli conceptionem in diem & horam deduceret, inspectisque eius uitæ institutis ac rebus gestis, ex illis consequentiam colligeret, ueluti geometricarum propositionum resolutiones præcipiunt. auctor. Plutarchus in Romulo.

Suidas apud Budæum ponit Zoroastrem in numero astronomorum, aitque floruisse Nini regis Assyriæ tempore.

Cicero lib. 4. quæst. Acad. ait Polyenum quendam magnum fuisse mathematicum, qui Epicuro postea adhæserit, totamque Geometriam falsam crediderit.

Necepſus rex fuit Ægyptiorũ in aſtrorum cognitione peritiſſimus, de quo Auſonius ſcribit: Quique magos docui, myſteria uana Necepſi. Iulius Firmicus, Necepſus, inquit imperator iuſtiſſimus Ægypti, & aſtrologus ualde bonus, per ipſos de canos omnia uitia, ualetudinesq; collegit.

Aratus poeta floruit Antigono regnante ſcripſit q; Phœnomenona Latio iure à Cic. & Cæſare Germanico donata item multa alia opera, ut docebimus in Poetis.

Sulla fuit mathematicus, qui Caligulæ conſulenti de genitura ſua certiſſimam necem appropinquare affirmauit. Noſtro ſæculo magna litterariæ reip. utilitate emerſit Iouianus Pontanus poeta (parcant mihi, qui ſolam mirantur & ſuſpiciunt antiquitatem), cum hominibus ſuperioris ſæculi citra ſcrupulum conferendus, qui de Stellis libros v. Meteororum unum ſcripſit, eruditè non minus, quam doctè; quamuis tamen argumentum ipſum ægrè cultum ſermonis, & uerborum phaleras admittat.

Marullus ait Biliotum fuiſſe aſtrologum, extinctum boletis. hæc eius urba: Dum cauet aſtrologus perituris ſidera amicis, Dum ſibi boletos non cauet, ipſe perit.

GEOMETRAE.

ARchimedes Syracuſanus geometriam adeò exercuit, ut ductus aliquando ad balnea, dum ungendus in labro thermulario conſtitueretur, per corporis unguenta figuras & liniamenta digito inſcriberet. Plut. in uita M. Mar.

Archytas Tarentinus etiam geometriæ operam dedit, in qua diſcipulum habuit Platonem, primus mechanica expoſuit, cubumq; reperit, teſte Diogene.

Dicearchus Siculus, Ariſtoclis auditor, geometra fuit ætate ſuę clariſſimus, qui ſcripſit de rep. Lacedæmoniorum, hic regum cura montes permenſus eſt, ex quibus altiſſimũ prodidit Pelion MCCL. paſſuum ratione perpendiculi, nullam eſſe eum portionem uniuerſæ rotunditatis colligens. Plin. cap. 67. lib. 2.

Dionyſius Afer, ex Byzante ciuitate, ſcripſit geographiam uerſibus hexametris, quos Priſcianus latinos fecit

Eudoxus Gnydius primus geometriæ rationes difficiles, q́ue demóstrationes per ſenſum & inſtrumentorum exemplá edidit unà cum Archita præceptore. quapropter ambo con uicia à Platone paſſi ſunt, quòd Geometriæ dignitatem ſu ſtuliſſent, à cogitatione & rebus incorporeis ad ea, quæ ſenſibus perciperentur, declinantes.

Eupompus Macedo, Zeuſis coætaneus, arithmeticæ & geometriæ fuit peritiſſimus, ſine quibus negabat artem poſſe perfici.

Marinus Tyrius geographiam ſcripſit, ex qua Ptolemæus ſuam detorſit.

Pappus philoſophus Alex. ſcripſit de ſitu orbis, de fluuiis Africæ, & commentarios in Ptolemæum.

Pauſanias Cæſarienſis ſcripſit uniuerſæ Græcia geographiam cum eius hiſtoriis.

Polemon Helladicus ſcripſit de origine ciuitatum, & Lacedæmoniæ geographiam, & de curſu Solis libros tres.

Ptolemæus Ægyptius, præter libros de ſiderali ſcientia editos, ſcripſit etiam de geographia.

Scylax Cariandæus (Carianda ciuitas eſt Cariæ) ſcripſit circuitum menſuramq́; maris extra columnas Herculis. Suidas apud Volat.

Steſichorus poeta fratrem habuit Mamertinum geometram.

Timoſthenes, præfectus claſſis Ptolemæi Philadelphi, geographus fuit nobilis. ſcripſit de Portubus libros decem.

Dionyſiodorus fuit quiſpiam geometrica ſcientia nobilis, in cuius mortui ſepulcro affines reperiſſe dicuntur epiſtolam eius nomine ad ſuperos ſcriptam. perueniſſe eum à ſepulcro ad infimam terram, eſſeq́; eò ſtadiorum XLII. millia. Plin. in fine ſecundi.

Leguntur etiam aliorum nomina, qui in hac arte præſtiterunt, ut Euclides, Hippias, Elæus, Theodorus Cyrenæus, Leodamas Thaſius, Eratoſthenes, Plato, Proclus, Theon, Nicephorus. Iſacius, Cenſorinus, Boethus.

Geometriam autem inuenerunt Ægyptii in Nili auctu ac dimenſione. ſita eſt in phantaſia, non opinabili, ſed certa ex apparentibus ſpeciebus notitia.

CITAROEDI, TIBICINES, cantores, & musici.

IOpas nomen est citharœdi apud Virg. lib. 1 scribentem, -cithara crinitus Iopas Personat aurata docuit quæ maximus Atlas. Idem lib. 9. facit Cretea quendam Philomusum & Lyricum, ubi ait: Et Clycium Æolidem & amicum Cretea Musis, Cretea Musarum comitem, cui carmina semper Et citharæ cordi, numerosque intendere neruis, Semper equos, atque arma uirum, pugnasque canebat.

Apud eundem Iapys nomen est auguris & citharœdi lib. 12. ubi ait: Iamque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas, artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamque dabat, celeresq; sagittas.

Philamon fuit Apollinis filius, clarus cithara. Ouidius libro. 11.

Nascitur è Phœbo (nanque est enixa gemellos)
Carmine uocali clarus, citharaque Philamon.

Dorceus cantu citharæ apud Thraces secundam post Orpheum meruit palmam. Val. Flac. lib. 3. Argon. Protinus insignem cithara, cantuque fluenti Dorcea, qui dulci festis assistere mensis, Pectine Bistoniæ magnũ post ausus alumnũ.

Linus, Apollinis & Vraniæ filius, Lyricæ musæ fuit peritissimus, in qua magni nominis discipulos habuit, Orphea, Thamiram & Herculem. de hoc Propertius libr. 2. Tunc ego sim Inachio notior arte Lino. Hunc ab Hercule plectro & cithara occisum ferunt, dum eum rusticius canentem acerbe nimis corripuisset. Cœlius cap. 64. lib. 10.

Arion Methymnæus citharædus, & poeta Lyricus, dum Lesbon patriam peteret, uideretque insidias, coniurationé parari sibi a sociis (quibuscum nauigabat) propter opes, quas ferebat secum, rapta cithara, non nihil prius modulans, in mare se coniecit. cuius cantu illectus Delphin, dorso exceptum portauit ad litus, & exemit a periculo. in cuius rei monumentum erecta est illi statua cum Græco epigrámate, quod Volaterranus Latinum fecit hoc modo: Cernis amatorem, qui uexit Ariona delphin, A Siculo subiens

pondera grata mari. Ouid. lib. 2. Fastorum, de eo abundè memini. De hoc etiam loquuntur Gellius lib. 16. cap. 19. & Her. in Clio. Ab Arione Lyra uocatur Arionia. Idem Ouid. lib. 3 de Arte, Quamuis mutus erat, uoci fauisse putatur Piscis Arioniæ fabula nota Lyræ.

Orpheum Apollinis & Calliopes filium poetæ faciunt principem musæ Lyricæ, adeò ut fabulentur delinitas eius cantu arbores, suis se locis exeruisse, sensificatas cautes egisse choros, fluuios cursum cohibuisse, exanimatas feras posuisse feritatem, & alia id genus incredenda. quod ideo fictum est; quoniam agrestes & belluino propè ritu degentes homines ad meliorem uitæ cultum redegisset. unde Horat. in Arte, Syluestres homines sacer interpresque deorum Cædibus & fœdo uictu deterruit Orpheus, Dictus ob hoc leni re tygres, rabidosq; leones. Fingitur etiam ab inferis cantu suo exorasse Eurydicen uxorem, ea lege, ut sequentem à tergo non prospiceret prius quàm ad superas auras ambo rediissent. cui legi quum amor nimius stare non permisisset uatem, Eurydicen demum euanuisse ferunt. Virg. lib. 6. Æn. Si potuit manes accersere coniugis Orpheus Threicia fretus cithara, fidibusq; canoris. Ab Orpheo Lyra uocatur Hæmonia, Threicia, Orphæa, Bistonia, & Bistonis, quòd Thrax fuerit natione. Ouid. libro 4. Trist. Hæmonia curas attenuasse Lyra. Idem in Epist. Threiciam digitis increpuisse Lyram.

Thamyras citharœdus fuit Thracius Lini discipulus, quẽ poetæ à Musis fabulantur excæcatum, quòd eas ad certamen cantus irritasset.

Amphionem poetæ fabulantur Lyræ adeò peritum fuisse, ut sequentibus cantum scopulis Thebarum muros condiderit. Hor. in Arte, Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda Ducere quò uellet. Martianus Capella, Nam Orpheus, Amphion, Arionq; doctissimi, aurata omnes testudine consonantes flexanimum pariter reddidere concentum.

Germogenes fuit citharœdus, qui Iulio Cæsari suauitate cantus admodum placuit. apud Martialem nomen est furis mapparum. apud Horat. lib. 1. Ser. nomen cantoris.

ubi

ubi ait: Vt quamuis tacet Hermogenes cantor, tamen atq; Optimu- est modulator.

Echion, & Glaphyrus nomina sunt citharœdorum apud Iuuenalem Sat 6. ubi ait: Accipis uxorem, de qua citharædus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusq; Choraules. Hic Choraules proprium est nomen uiri fistulicinis.

Hydimeles, nomen est etiam citharœdi apud Iuuenalem Sat. 6. scribentem: Quo tener Hydimeles operam dedit, hunc tenet, hoc se Solatur, gratoq; indulget basia plectro.

Amœbeas citharœdus fuit castissimus, qui uxorem nunquam attigit.

Anaxenori citharœdo M. Antonius tributa quattuor ciuitatum legenda concessit propter eius artis peritiam.

Antigenides Thebanus fuit musicus & tibicem Philoxeni discipulus, qui calceamentis Milesiis, & lasciuioribus primus usus est. huius meminit Plinius. Idem (ut est apud Ciceronem in Bruto) discipulo frigenti ad populum, dixit: Mihi cane, & Musis. De eo uide non nihil apud Gellium.

Aristonus citharœdus fuit, qui, quum sexies Pythia uicisset, ut Lysandri amicitiam demereretur, pollicitus est se seruum eius, palam proclamaturum, si denuo uinceret.

Hipparchion & Ruffinus præcipui fuerunt apud Græcos citharœdi, qui quum solennibus ludis inter se certaturi essent, contigit, ut theatri tumultu & strepitu commotus & attonitus Hipparchion obticuerit. unde natum prouerbium, Mutus Hipparchion, de his, qui repente silent, à quibus tamen grande aliquid expectatur. Adagium

Clinias philosophus fuit secta Pythagoreus, qui si quãdo ad iram concitaretur, motus animi sumpta protinus cithara leuabat. quod & Achillem fecisse prædicant.

Corœbus filius Atys regis Lidorum in cithara quinctam chordam inuenit.

Eunomius citharœdus Locrensis statuam meruit, quæ insidentem citharæ cicadam habebat. nam quum in certamine, quod cum Aristone regio musico de cantu susceperat, chorda una fracta defecisset, cicada superuolans uocem fertur suppleuisse.

Hippomachus fuit tibicen, qui quum uideret a plebe lau

dari discipulum, quem tamen in arte peccare cognoscebat, baculo tactum desistere iussit, dicens, maximum erroris argumentum esse, quòd ab ignara turba laudaretur.

Lasus Herminæus (qui floruit principante Dario) primus de musica scripsit, & dithyramborũ certamẽ primus protulit.

Marsyas tibicen, Phryx natione, tibiis à Minerua inuentis ausus est Apollinem ad certamen prouocare, à quo uictus & excoriatus est. De quo Ouid. lib. 6. Met.

Mymnernus Colophonius, poeta fuit elegiographus, & tibicen clarissimus. Strabo lib. 14.

Nicostratus, & Laodocus citharœdi fuerunt, qui quum in certamen uenissent, Nicostratus dixit, Laodocum esse in magna arte paruum, se uerò in parua magnum.

Olympius Mysius tibicen citharæ legem dedit, modosq; pulsandi reperit & docuit.

Philistus Milesius, musicæ primum operam dedit, euasitq; clarissimus tibicen. ad oratoriam demum conuersus, auditor fuit Isocratis.

Phyrnis Mitylenæus, discipulus Aristoclidis, primus apud Athenienses pulsauit citharam, & uicit Panathenea.

Scylax Cariandæus, mathematicus, claruit etiam arte musica.

Simon Magnesius insignis musicus, neglecto superiorum musicorum more, Simodiam introduxit, sicut & Lysis Lysiodiam.

Tellen fuit tibicen, qui suauitate cantus sequenti prouerbio locum fecit, Cane ea, quæ sunt Tellenis, quod optima fuissent.

Timotheus Milesius musicus decimam & undecimam Liræ chordam addidit, & antiquam musicam in meliorem modum mutauit: eius sono excitatum ferunt Alexandrum, & ad res bellicas alacrius euibratum. Meminit huius Cic. lib. 2. de Legib.

Xenophilus musicus fuit, patria Chalcidensis, qui annos CVII. uixit citra ullum corporis incommodum, quæ magna est homini felicitas. Plinius.

Moschus, citharœdus fuit imperitus, qui citra respirationem diu & in longum producebat uocem, neque tamen

sonabat aliquid, quod ad stomachum auditorum faceret. hinc adagium natum, Moschus canens Bœoticum. in multiloquos, & intempestiuos locutores. Bœoticum genus erat cantionis. Erasmus.

Aristocenus, genere Italus, patria Tarentinus, cognominatus est musicus, propter peritiam eius artis. Plutar. in Aristotele.

Demodocus fuit citharœdus, quem Homerus inducit canentem in conuiuio Alcinoi regis Phæacum, ubi Alcinous ipse Demodocum uocat diuinum cantorem.

Hismenias tibicen fuit peritissimus, Antigenis discipulus, qui, teste Boetho, multis ægritudine laborantibus omnes animi molestias abstersit. solitus erat gemmis uti fulgētibus & preciosis, ut ea ostentatione artes musicæ pluris æstimarentur. Antisthenes quum audisset Hismeniam optimum habere tibicinem: At; inquit, est homo nequam. non enim si probus foret, tibicen esset. Quo dicto musicos arguebat, ut unguentario, & ministros uoluptatum. Idem fecisse fertur Philippus: qui quum accepisset filium suauius alicubi cecinisse, tacitè eum obiurgauit: Non te pudet, inquiens, quòd tam bene canere scias?

Hismeniæ æqualis fuit Dionysiodorus & æmulus. Plinius

Nicomachus fuit etiam musicus, quem Plinius scribit multas gemmas habuisse, sed nulla peritia electas, sed forte quadam. Aspendius fuit citharistes, qui omnia sibi intus cecinisse dicitur.

Connas fuit citharœdus, seu lyrista, extremè fortis, qui deuorato patrimonio factus est pauperrimus, & homo nihili. hinc adagium natum, Connæ calculus. in hominem nullius momenti, cuiusque opinio nihil æstimatur.

Babys frater fuit Marsyæ, quem quum Apollo excoriato Marsia uellet quoque perdere, supplicium deprecata est Minerua, dicens: Babym abiectiorem esse, & infelicius canere quam ut dignus esset supplicio. Quibus uerbis pacatus Apollo Babym contempsit, suaq; inscitia grauiter satis punitum credidit. hinc adagium, Peius Babys tibia canit.

Ialemus, Caliopes fuit filius, musicus quidem, sed infelix, & in cantu multum frigidus. hinc Ialemi cantilenam,

Adagium

Adagium

Adagium

pro despicabili, & abiecta posuerunt.

Pronomus tibicen fuit, qui barba utebatur promissa, & uestitu nimis accurato, adeò ut mollitiei suspectus haberetur.

Plutar. ait Menedemum fuisse musicum, & discipulum Aristotelis.

Lamia mulier fuit ætate Demetrii formosa. quæ tibiis optimè fertur cecinisse, & canendi suauitate magnam apud homines promeruisse gratiam. qua arte sic Demetrium inescauit, ut illè nihil haberet carius, & quod maiorem beneuolentiam persequeretur. Plutar.

Epicles fuit citharista, magno quondam in precio apud Athenienses, quem Themistocles orauit, ut apud se artem exerceret. uolebat enim domum suam à multis frequentari.

Pylades fuit citharœdus, qui quosdam Timothei uersus audiente Philopemene cantauit ad citharam. quorũ sequens citatur à Plutharcho, Hoc duce libertas Græcas ornauerat urbes.

Philomelus nomen est: citharœdi apud Mart. lib. 3. Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

Diodorus citharistes fuit tempore Vespasiani, cuius arte princeps delectatus, multis eum donis cumulauit. Mart. Tarpeias Diodorus ad coronas Romam quum peteret, Pharo relicta.

Fuit & Tarpeius citharœdus Vespasiani tempore. auctor Tranq.

Canus, fuit, choraules & tibicem. qui multas pecunias accepit à Galba, quum eum in cœna delectasset, Mar. lib. 10. Et concupiscat esse Canus ascaules. Tranq. Cano autem choraulæ mirè placenti denarios quinq; donasse prolatos manu sua peculiaribus loculis suis.

Conus fuit alter fidicen, quo præceptore hac in re usus est Socrates. qui apud Platonem de eo sic meminit: Vnum tamen uereor, ne his dedecori sim, quemadmodum Cono Metrobii filio citharistæ, qui me etiam in fidibus docet. pueri igitur condiscipuli me quotidie rident, & Conum ipsum senum magistrum nuncupant.

Eucerus fuit tibicen, natione Alexandrinus, ut est

apud Cor. Tacitum.

Batalus fuit Ephesius tibicen, qui calceamentis fœmineis primus omnium in scena usus est, fractisque cantibus tibiarum artem emolliuit. hinc Batallos uocamus mulierosos, & parum uiros homines.

Agathon fuit tibicen, cantilenarum suauitate cōmendabilis, sed molliciei nota famosus. ab eo Agathonia cantio dicitur oratio blanda magis, quam fructuosa.

Carnes fuit citherœdus, qui Terpandrum uicisse legitur.

Stratonicus fuit citharœdus, qui habuit in ludo nouem musarum imagunculas, & Apollinis unam, discipulos duos propterea interroganti cuidam, quot haberet discipulos? Cum diis, inquit, duodecim. Idem ridere solebat, & cauillis non nunquam afficere duos alios suos ætate citharistas, Propin Rhodium, & quendam, qui Bos uocabatur, quòd imperiti essent, & rudes in arte.

Chrysogonus fuit modulator, qui tanta arte remigum manus dirigebat, ut quum remorum pulsum Chrysogoni cantibus accommodarent, delectabilem & iucundam redderent harmoniam.

Terpāder Lesbius accercitus a Lacedæmoniis, qui seditionibus inter se tumultuabantur, suauitate cantus eorum animos a deò deliniuit, ut redirent in amicitiam, & a seditione desisterent. unde Lesbii cantores primas semper meruerunt Spartanorum iudicio.

Terpnus fuit citharœdus, cuius cantu oblectatum Neronem scribit Tranquillus his uerbis: Statim ut imperium adeptus est, Terpnum citharœdum, uigentem tunc, præter alios accersit, diebusque continuis post cænam canenti in multam noctem assidens paulatim & ipse meditari exercitarique cœpit, nec eorum quidquam omittere, quæ generis eius artifices uel conseruandæ uocis causa, uel augendæ factitarent.

Macrobius scribit Octauium Herenum fuisse quempiam prima adolescentia tibicinem, qui arti suæ diffisus, mercaturam postea instituerit.

Fortissimus Græcorum Achilles musicis cantibus oblectabatur adeò, ut è Chirone Thessalo harmoniam lyricam

uoluerit edoceri, qua emergentes animi curas discutere, & pristinæ serenitati restituere se sibi posset. sciebat enim nihil esse utilius mortalium uitæ, quam remediũ habere ad abigendas ægritudines mentis, medullarum;& omnis læti tiæ populatrices. de Chirone & Achille, Horatius in Epodis: Nobilis ut cecinit grandi centaurus alumno. Vide caput De Præceptoribus uirorum illustrium. De Chirone, Sido, Apollinaris: hos inter Chiron ad plecta sonantia saltans.

Achillem imitatus Alexander Macedo citharæ dedit operam. ut haberet, unde serias illas de monarchia & principatu meditationes quandoque reperimeret, aut exercitio maiore fatigatum corpus subleuaret.

Tonius nomen fistulicinis pagani, apud Mantuanum scribentem in Buccolicis: Et cum multifori Tonius cui tibia buxo Tandem post epulas & bocula multicolorem Ventriculum sumpsit, buccasque inflare rubentes Incipiens oculos aperit, ciliisque leuatis Multotiesque altis flatu a pulmonibus hausto Vtrem implet, cubito uocem dat tibia presso. Nunc huc, nunc illuc digito saliente uocauit Pinguibus a mensis iuuenes ad compita cantu Saltidico: dulcique diem certamine clausit.

citharæ inuentores — Apollinem & Mercurium musicæ & citharæ inuentores faciunt poetæ. unde Ouidius, Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit. Val. Flaccus, Musarum chorus,& citharæ pulsator Apollo. Plinius, Item Apollinem citharœdum, serpentemque eius conficit sagittis.

fistulæ repertor — Pana deum fistulæ repertorem faciunt. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Instituit. Eandem ob causam Sidonius Panas uocat cicuticines, ubi ait: Alta Cicuticines liquerunt Mænala Panes: Postque chelyn placuit fistula rauca Ioui.

Sambucam instrumentum musicum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præstantissimis meminit Pacificus his uerbis:

Orpheus Eurydicen cithara reuocauit ab Orco;
Eque suis mouit saxa, nemusque iugis,
Pisce fuit pelagus perlongum uectus Arion,

Hac etiam amphion mœnia ſtruxit ope.

Porrò harmoniæ rationem primus extulit, in lucem Ariſtoxenus, repertis etiam inſtrumentis; deinde Ptolemæus, Micephorus, & Gregoras. commentatores in ea fuerunt Pappus, Theó, Alypius, Gaudétius, Iſacius, Apuleius, Boethus.

Lyram trium chordarum inuenit Mercurius Ægyptiús, quinctam chordam Corœbus Atys filius, ſextam Hyagnis Phryx, ſeptimam Terpander. Lyram primus in Græciam attulit Cadmus, Agenoris filius. Lyra prectro & digitis percutiebatur. parum antiquitus differebat à cithara, Hoc inſtrumentum factum in formam teſtudinis, utranq; nunc exigit manum.

Epigenem inſtrumentum erat muſicum, ab Epigono inuentore dictum. hoc ſine plectro pulſabatur chordis x l.

Toſinon chordis xxxv.

Monochordum fuit Arabum, Pentechordum Scytharum, Pſithryos Libycorum. Pſalteriũ exercebatur in hymnis. Barbiton terrachordum Anacreontis inuentum in Lyricen.

Pſalterio canens uocatur Pſaltes, & Pſalmicen a Sydonio.

Olim Magada uocabatur a Magado inuentore. Magades Apud Anacreontem cithara eſt xxx. chordarum.

Sambuca ſoni erat acutiſſimi, a Sambuco inuentore nominata. Ea utebantur Parthi, & Troglodytæ.

Tripus præbebat uſum trium cithararum, ut tres citharœdi concordes uiderentur pulſare. habebat enim triplicem harmoniam.

Cymbala & Crotali agitabantur manibus.

Fuit olim multiplex Tibia: Trenetica, qua utebantur ad luctus. Thebani eam ex ceruinis oſſibus factitabant, Scythæ ex oſſibus aquilarum & uulturum, Ægyptii ex calamis. Anthippus in tibiis reperit harmoniam Doricam, & Lydiã, Nicopheles Athenam tibiam ſacram Mineruæ.

Odontiſmus erat quattuor foraminum.

Parœniæ, erant tibiæ, quibus utebantur in conuiuiis, ut Spondiacæ aptæ erant hymnis, Choricæ dithyrambis, Hiperteliæ uirorum choris, Parathretæ trenis.

Naulium erat muſicum inſtrumentum, organo ſimile. Monaulon erat conuiuiorũ. Caulas poſuit Philemon. Vola-

terranus eas putat, quas hodie Cornumusas uocat. Phœnix fiebat instar Conigaleæ. Fistula compingebatur ex cannis, lino, & cæra. Cornibus, Tubis, Lituis, & Buccinis utebantur in bello, nunc etiam Tympano.

Lacedæmonii instrumentis musicis suorum animos ad bellum euibrabant.

Pandura apud Lampridium, nomen est instrumenti musici, quod qui pulsat, uocatur Panduros. Tibicines, Fistulicines, Cicuticines, Psalmicines, Citharœdi, Citharistę, Lyristæ, Choraulæ, Tympanistæ dicuntur, qui his musicis instrumentis utuntur.

Iulius Pollux multa instrumenta ad hanc artem facientia enumerat: Inter ea, quæ pulsantur, inquit, sunt Lyra, Cithara, Barbiton, Psalterium, Phœnix, Spadix, Lyrophœnicium. Clempsiambus, Pariambus, Iambice, Scindapsus, Epigonem, Hypospadius. Cælius ait Naulum alio nomine Psalterium dici. Fuit & Crembalum organum. De generibus tibiarum uide Cælium lib. 5 lect. antiq. capitibus 23. 25. & 26.

TVBICINES,

Misenum Aeolidem Virg ait fuisse tubicinem Hectoris. mortuo demum Hectore; adhæsisse Aeneæ commite, & tandem a Tritone deo subniersum, quòd ad certamen tubæ deos marinos irritaret. Verba Virg. sunt hæc: atque illi Misenum in littore sicco Vt uenere, uidet indigna morte peremptum, Misenum Aeolidem, quo non præstantior alter Aere ciere uiros, Martemque accendere cantu. Hectoris hic magni fuerat comes, &c.

Triton fertur esse deus & tubicen marinus. Ouid. lib. 2. Metam. Cæruleos habet unde deos Tritona canorum.

Stentor fuit tubicen in bello Troiano; cui Homerus ferream & inuictam tribuit uocem. Iuuen. Sat. 13. Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis. Homerus apud Erasmum, Stentoris in specie ualidi, cui ferrea uox, qui Quinquaginta alios æquas clamore sonoque.

Olympius Phrygius tubicen fuit ætate Midæ regis.

Aglais Megaclis filia tubicinio uitam fouit.

Agyrtes nomen est tubicinis apud Statium in Achil. lib. 4. scribentem: Tecum lituo bonus adsit Agyrtes, Occultansque tubam tacitos apportet in usus.

INVENTORES DIVERSARVM. RERVM

Pan inuenit fistulam. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Instituit.

Mineruа oliuam. Virg. lib. 1. Georg. Adsis ò Tegeæ essauens, oleæque Minerua Inuentrix. Syllius libro. 3. Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita lympha Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Triptolemus, uel, ut alii malunt, Osyris aratrum. Virg. lib. 1. Georg. uncique puer monstrator aratri. Sidonius Non cum Triptolemo uerendam Eleusim, Qui primas populis dedere aristas.

Ceres, cultum terræ, & fruges. Virg. lib. 1 Georg. Prima Ceres ferro mortales uertere terram Instituit, quum iam glandes, atque arbuta sacræ Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

Peletronii Thessaliæ populi fræna. Virg. Fræna Peletronii, Lapithæ, & gyrosque dedere Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Belgæ esseda uehicula. Virg. lib. 3. Aen. Belgica uel molli melius feret esseda collo.

Aristeus rex Arcadiæ apũ & melis usum: Virg. lib. 4 Georg. Tempus & Arcadii memoranda inuenta magistri Pande re. quoq; modo cæsis iam sæpe iuuencis Insincerus apes tulerit cruor. Ouid. inuentum mellis Baccho tribuit lib. 3. Fast. dicens: Liba deo fiunt, succis quia dulcibus idẽ Caudet, & a Baccho mella reperta ferunt.

Achates ignem silice excutere. Virg. lib. 1. Aen. Ac Primum silicis scintillam excudit Achates. secundnm alios Pyrodes Cilicis filius.

Ægyptii sistrum. Virg. libr. 8. de Cleopatra: Regina in mediis patrio uocat agmina sistro. Ouid. lib. 3. Eleg. Quid nunc sacra iuuant, quid nunc Ægyptia prosunt Sistra?

Apollo medicinam. unde Ouid. lib. 1. Met. sic loquitur: Inuentum medicina meum est, opifexque per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.

Ægyptii linum. Ouid. lib. 1. Met. Nunc dea linigera colitur celeberrima turba. Secundum alios Aracne.

Talus puer serram. Ouid. lib. 8.- ferroque incidit acuto Perpetuos dentes, & serræ repperit usum Primus.

Iason & Tiphys nauim, secundum ecclesiasticos Noe. Ouid. lib. 1. Met.- primæque ratis molior Iason. Tibul. hoc inuentum Tyriis ascribit, dicens, Prima ratem uentis credere docta Tyros.

Mercurius lyrã. Sta. in syl. Vocalis citharæ repertor Arcas.

Græci trochum. Horat. lib. 3. Car. Venarique timet, ludere doctior Seu Græco iuberis trocho, Seu malis uetita legibus alea.

Archilocus iambicum carmen. Horatius in Arte, Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Bacchus uinum. Ouidius lib. 15. Victa racemifero lyncas dedit India Baccho.

Zoroastres artem magicam. Stroza pater, Nec Zoroastreas artes, magicive requiram Carminis auxilium.

Purpuram Hercules. Politianus in Rust. Aut bis in Herculea Milesia uellera concha Versantur.

Alcman poeta carmen amatorium.

Anaximander Milesius horologium & sphæram.

Bizes Naxius tegulas.

Sp. Carbilius grammaticus G litteram.

Claudius Centinianus R litteram.

Daphnis pastor carmen Buccolicum.

Palamedes Nauplius ordinem literarum.

Corax & Cresias Siculi, artem & præcepta rhetoricæ.

Ibycus Rheginus Sambucam.

Per illus taurum æneũ, qui propterea dicitur Perillæus. Ouid. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus & bouis ore queri.

Pyseus & Ayrrheus æneam tubam.

Phemone carmen hexametrum. Politianus,- & Delphica longos Phemone commenta pedes.

Simonides Ceus artem memoriæ.

Amphion rationem muſicam. Ariſteus lactis coagulum;

Atreus Solis eclypſim. Æſculapius dentium euulſionem.

Tregillus quadrigam in Græcia:

Amphitrion ſomniorum interpretationes.

Anagallis puella ludum pilæ. Palamedes aleam:

Tages artem haruſpicinam. Capaneus ſcalas.

Cadmus lapidicinas auri,& metallorum conflaturam.

Cyclopes ferrariam fabricam. Cecrops coniugium apud Athenienſes. Dædalus fabricam linguariam, aſciam,& perpendiculum. Empedocles artem oratoriam

Epimetheus ſtatuam ex luto. Etholus iaculum.

Gorgoris mellis uſum apud Hiſpanos.

Anaximenes umbrarum rationem.

Cadmus ſolutam orationem. Belus ſcientiam ſiderarem.

Etruſci prætextas ueſtes.

Idæi Phryges acu ueſtes facere. Aurum Attalus intexere Alexandrini colores picturæ intexere, Galli ſcutulis diuidere.

Fulvius Hirpinus uiuaria inuenit. L. Sergius Orata Oſtrearum, Licinius Muræna reliquorum piſcium.

C. Hirrius murænarum, Deliaci gallinas ſaginare.

M. Lælius auiaria, Cn. Matius nemora conſilia.

Argeus agrorum ſtercorationem.

Numa deorum cultum apud Romanos.

Mercurius Moly herbam, Hercules Heracleon herbam, Mercurius Parthenion, Achilles Achilleon, Melampus Melampodion, Teucer. Teucrion, Gentius rex Gentianam; Lyſimachus Lyſimachiam, Iuba rex Euphorbiam, Scythæ Scythicen, Thraces Iſchemonem, Vetones Vetonicam, Seruilius Democrates Hiberidem, Hirundines Chelidoniã. Canes canariam, Cirnæ Elaphoboſcon, Sardonia Peucedanum herbas.

Ancus Martius Salinas. Seruius rex æs ſignare.

Callias Athenienſis minium.

Aſinius Pollio bibliothecam apud Romanos. Glycera coronas.

Dibutades plaſticen, Græci ſubdialia.

Annus Ægyptius uſum cliba norum, in quibus panes co querentur.
Apollodorus pictor umbrarum imitationem.
Staphilius uinum aqua diluere. Secundum Plin. Ariſteus.
Glaucus ferruminationem.
Atracius artem magicam in Thracia.
Attalus tapetes, qui propterea dicuntur Attalici.
Dipelus ſculpturam marmoris.
Dityrambus Thebanus uerſus dithyrambicos.
Endymion curſum Lunæ. Iphitus Olympiadem.
Melyſus rex Cretenſis, deorum ſacrificia.
Paralus longam nauem.
Pilunnus, Iouis filius, & Dauni pater, pinſendi, frumenti uſum.
Prometheus ignem in ferula ſeruare.
Thon apud Aegyptios medicinam.
Thymele mulier ſalutationem ſcenicam. Martialis, Qua Thymelem ſpectas, deriſoremq; Latinum, Illa fronte precor carmina noſtra legas.
Aegyptij, uel Cleantes picturam. Rhodii Celocenauem.
Cyniras tegulas. Aegyptii ciuitatem regiam.
Hoſtilius rex latum clauum, genus ueſtimenti.
Craſſus coronas argenteas. Danaus puteos.
Bacchus diadema, Nicias artē fullonicam. Cloſte r fuſos.
Hanno Carthaginienſis leonum manſuefactionem.
Chiron artem herbariam. Salaminii hyppagium.
Hortenſius pauos occidere. Lydi lanas inficere.
Dædalus malum nauis. Thraſon muros urbium.
Typhis adminicula nauium. Nero aquæ decoctionem
Perſæ unguenta. Rhadamanthus leges.
Zeno Eleates & Alexamanes dialogos:
Sp. Coruinus diuortium. Prometheus Boues occidere.
Boetius artem ſutrinā. Thales horologiū apud Mileſios.
Bacchus triumphos. Cyclopes turres.
Phryges uehiculum quadrirotum, Icarus uela.
Lycurgus munus humandi. Oppidum Cecrops.
Rhadamanthus Aſſyrias litteras: Anubis & Memnon Aegyptias: Phœnices Græcas: Carmenta, Euandri

mater Latinas.

Copæ populi remum. Plateæ populi latitudinem remi. Phœlon nummum & mensuras. Vulcanus fabricam. Minerua artes. Meson comicus personam.

Damon Atheniensis remissam harmoniam, Clonas elegiographus tibicinicas regulas & concentus, Terpander citharœdicas, Polimnestus Colophonius carmina heroica, secundum alios Phemonoe, ut aliis placet, Delphici in honorem Apollinis post interfectum Pythonem. Sabell. Heroica carmina Phebo Delphica post cæsum cecinit Pythona iuuentus Olympius Phryx legem tibialem. Hyagnis tibiam lugubrem. Cecrops simulacra. Pelasgus tuguria. Lycaon Lycæa. Rhœcus & Theodorus Samnii, artem æris fundendi, & conflandi statuas. Theuth numeros, supputationem, geometriam, talorum & alearum lusum.

Artaxerxes longimanus legem ucnationis.

Chalibes ferrum.

Combe puella, Asopi filia, armaturam Aeneæ.

Anacharsis folles, anchoram bidentem, figuli rotam.

Pyxodorus usum marmoris.

Asclepiades medicus lectos pensiles.

Archytas crepitaculum.

Cresibius hydraulicas machinas.

Pollux palestram: ad quod allusit Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares. palestre inuentor

Chus, filius Cham, idololatriam. Ninus bellum. belli inuen

Vulcanus fulmen. Pontanus, Tum deus igni potens inuento fulmine primum Ipse suum miratur opus. tor

Lydi ludum tesserarum. Darius tributa. tesserarum

Amazones securim, quæ propterea Amazonia, & Penthesilæa dicitur, & Thermodontia, quod Amazones ad Thermodontem fluuium habitauerint. Hor. lib. 4. Carminum, Amazonia securi Dextras obarmet. Ouid. lib. 3. de Ponto, Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis. Mantuanus in Alphonso, Penthesilæa non inferiora securi. ludi inuentores

Cottalus Siculus libare pocula.

Lycaon bellorum inducias.

Prœtus & Acritus Clipeos. auctore Plinio.
Loricam Mydias Meſſenius.
Gladium, galeam, haſtam Lacedæmonii.
Ocreas & criſtas Cares, Arcũ & ſagittam Scythes Iouis, Iaculum cum amento Ætolus Martis filii.
Lanceas Ætoli. Haſtas uelitares, & pilum Tyrrhenus.
Piſeus uenabula. Scorpionem Cretes.
Catapultam Syri. Balliſtam & fundam Phœnices.
Teſtudines Artemon Clazomenius.
Arietem Epæus repertor machinæ Troianæ.
Turres ambulatorias Diades miles Alexandri.
Equeſtrem pugnam Centauri. Bygas Phryges.
Ordinem exercitus, ſigni dationem, & uigilias Palamedes in bello Troiano. Fœdera Theſeus.
Sarmenes primus de equitatu ſcripſit.
Corſes primus barbam ſibi raſit Alexandri ſæculo.
Alexãder Citherius primus pſalteriũ implicuit chordis.
Æginetæ primi nummum cuderunt.
Maris Theſſalus primus equum aſcendit.
Gregorius Pont. Max. primus ſe ſeruum ſeruorum Dei appelauit.
Paulus eremita ſolitudinem eremiticam inuenit.
Calliſtus Pont. ieiunia quattuor temporum.
Si non Græcus ſpeculam. Sidonius menſuras & pondera, regnante apud Solymos Hieroboan.
De litterarum inuentoribus reperti ſunt ſequentes uerſus admodum uetuſti, quos Crinitus ait ſe legiſſe in bibliotheca Septimana:

Moyſes primus Hebraicas exarauit litteras.
Mente Phœnices ſagaci condiderunt Atticas.
Quas Latini ſcriptiamus, edidit Nicoſtrata.
Abraham Syras, & idem reperit Chaldaicas.
Iſi arte non minore protulit Ægyptias.
Gulſila prompſit Getarum quas uidemus ultimas.

Ægyptii geometriam inuenerunt.
Dierum natalium obſeruationem Chaldæi.
Scapham Libyci.
Sunt & diſciplinæ quædã, quarũ inuentũ Muſis tribuitur,

Clio fertur historias inuenisse, Melpomene tragœdias, Thalia comœdias. Euterpe tibias, Terpsicore psalterium. Erato geometriam. Calliope litteras, Vrania astrologiam, Polyhymnia rhetoricam. De aliis rerum inuentoribus uide Plinium.

DE DEIS.

DEi superni sunt, Dæmogorgon, repertus in uisceribus terræ.

Saturnus, inuentor falcis, cuius sæculo ætatem auream floruisse dicunt.

Iupiter, Saturni filius, quem poetæ cælo præesse pulso parente fingunt, ibique fulminare.

Apollo, qui propter interfectos Cyclopes diuinitate priuatus, Admeti regis Thessaliæ pauit armenta, fertur inuentor medicinæ. Triplex est eius potestas: uocatur Sol in cælis, Liber pater in terris, Apollo in inferis. Musis præest, armatur arcu, sagittis & clipeo. Perpetua iuuentus eidem tribuitur. Deus est poetarum, uatum & augurum, Genitus fertur in Delo eodem partu, quo Diana.

Bacchus, Iouis filius & Semeles, bis genitus & fulminata matre natus ex femore Iouis, dictus propterea Femorigena; uinum reperit, uniuersum orbem peragrauit, debellatis Indis primus omniū triumphauit, sacrificas habuit & sacerdotes, quæ dicuntur Bacchæ, Mænades, Thyades. & Mimallonides, perpetuā iuuentutē habere fertur ut Apollo.

Mercurius, deorum nuncius, deus furum, galero & caduceo ornatus, indutus talaria, deus facundiæ, Argi centoculi interfector.

Mars, deus belli & armorum, apud Thraces natus, frater Bellonæ: cuius ministri fingunt Impetus, Discordia, Ira, Furor.

Hercules, monstrorum domitor, armatus claua, exuuium leonis indutus, Iouis & Alcmenæ filius, odiosus Iunoni, cuius mandato portenta subegit, combustus in Oeta propter indutum pallium Nessi cruore tinctum.

Vulcanus, deus ignis, fulminum fabricator, maritus Ven.

DEAE SVPERNAE.

Cybele, uxor Saturni, uecta leonum iugo, Deum mater.

Venus nata maris spuma, dea amorum, uxor Vulcani, mater Cupidinis & Gratiarum, facibus armata, Cesto incincta,

Themis, quam Deucalion & Pyrrha consulerunt super humani generis reparatione.

Iuno, Saturni filia, Deum regina, maxima cælicolum, coniux & soror Iouis, dea diuitiarum, quæ nubentibus præest parientibus.

Ceres, dea frugum, Saturni & Opis filia, legumlatrix apud Siculos, unde legifera uocatur a Marone.

Minerua, nata ex Iouis cerebro, dea sapientiæ, disciplinarum & armorum.

Diana, Iouis & Latonæ filia, dea uirginitatis, quæ in cælo Luna, in terris Diana, in inferis uocatur Proserpina: unde à triplici potestate uocatur Triformis. de hac Catullus ait: Montium domina ut fores Syluarumq; uirentium Saltuumq; reconditorum, Amniumq; sonantiuum, Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Tu potens triuia & noto es Dicta lumine Luna.

DEI INFERNI

Pluto, Cerberus, Charon, Minos, Aeacus, Rhadamanthus

DEAE INFERNAE.

Proserpina, Megæra, Chimæra, Thisiphone, Clotho, Lachesis, Atropos.

DEI MARINI.

Oceanus, Neptunus, Palemon, Pollux, Castor, Nereus, Protheus, Phorbas, Melicerta, Glaucus.

DEAE MARINAE.

Amphitrite, Tetys, Doris, & Nereides.

DII NEMORVM.

Fauni, Panes, Satyri, Syluani.

Pan, fingitur Deus pastorum. Virgilius in Bucc. Pan curat oues ouiumq; magistros.

Tethim, deam esse maris indicat illud Virgilianum lib. 1. Georg. Teq; sibi generum Tethis emat omnibus undis.

De Glauco, Panopæa nympha, & Melicerta, deis marinis,

nis, idem Virg. lib. 1. Georg. Votaq; seruati soluent in litore nautæ, Et Glauco & Panopeæ, atque Inoo Melicertæ.

Alcinous, rex Phæacum, fingitur deus hortorum, quòd hortos & pomaria diligentissimè curauerit. Stat. Quid bifera Alcioni laudem pomaria? Virg. lib. 2. Geor. Pomaq; & Alcinoi syluæ.

De Protheo deo maris Virg. lib. 4. Georg. Est in Carpathio Neptuni gurgite uates Cæruleus Protheus. Aliter uocatur Vertumnus. Prop. lib 4. Quid mirare meas tot in uno corpore formas? Accipe Vertumni signa paterna dei.

Siluanus, Deus est pecoris & aruorum. Virg. lib. 8. Siluano fama est ueteres sacrasse Pelasgos Aruorum pecorisque deo.

Pomona, dea hortorum, & pomorum. Ouid. lib. 14. Rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas Inter Hamadryades doluit solertius hortos, &c.

Aristeus Deus mellis, unde Ouid 1. Fast. Flebat Aristeus ꝙ apes cũ stirpe necatas Viderat inceptos destituisse fauos.

Flora, dea florum. Ouid lib. 5. Fast. Hunc meus impleuit generoso flore maritus: Atq; ait arbitrium tu dea floris eris.

Carna dicebatur dea cardinis. Ouid. lib. 5. Fast. Prima dies tibi Carna datur, dea cardinis hæc est, Numine clausa aperit, claudit aperta suo. Hanc deam ueteres uitalibus humanis præesse opinabantur, petebantq; ab ea, ut iocinora, corda, & alia, quæ sunt intrinsecus, uiscera salua conseruarentur. huic templum dicauit Brutus.

Hippona dea erat equorum, quam stabularii colebant: eius simulacrum locabatur in stabulis. Iuuen. Sat. 8. Iurat Solam Hipponam & facies olida ad præsepia pictas.

Osyris, maritus fuit Isidis, & rex Ægypti, quem à Typhone fratre interfectum Ægyptii in forma bouis coluerunt, & frequenter immersum aquis, quæsiuerunt cum luctu, uocaueruntque Apim. quæ dictio eorum lingua significat bouem. Tibul. lib. 1. Te canit, atque suum pubes miratur Osyrim, Barbara Memphitem plaudere docta bouem. Primus aratra manu sollerti fecit Osyris. Et teneram ferro sollicitauit humum, &c.

Isis, uxor Osyris, & Anubis, fuerunt Ægyptiorum nu-

pro despicabili, & abiecta posuerunt.

Pronomus tibicen fuit, qui barba utebatur promissa, & uestitu nimis accurato, adeò ut mollitiei suspectus haberetur.

Plutar. ait Menedemum fuisse musicum, & discipulum Aristotelis.

Lamia mulier fuit ætate Demetrii formosa. quæ tibiis optimè fertur cecinisse, & canendi suauitate magnam apud homines promeruisse gratiam. qua arte sic Demetrium inescauit, ut ille nihil haberet carius, & quod maiorem beneuolentiam perseque retur. Plutar.

Epicles fuit citharista, magno quondam in precio apud Athenienses, quem Themistocles orauit, ut apud se artem exerceret. uolebat enim domum suam à multis frequentari.

Pylades fuit citharœdus, qui quosdam Timothei uersus audiente Philopemene cantauit ad citharam. quorū sequens citatur à Plutharcho, Hoc duce libertas Græcas ornauerat urbes.

Philomelus nomen est: citharœdi apud Mart. lib. 3. Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

Diodorus citharistes fuit tempore Vespasiani, cuius arte princeps delectatus, multis eum donis cumulauit. Mart. Tarpeias Diodorus ad coronas Romam quum peteret, Pharo relicta.

Fuit & Tarpeius citharœdus Vespasiani tempore. auctor Tranq.

Canus, fuit, choraules & tibicem. qui multas pecunias accepit à Galba, quum eum in cœna delectasset, Mar. lib. 10. Et concupiscat esse Canus ascaules. Tranq. Cano autem choraulæ mirè placenti denarios quinq; donasse prolatos manu sua peculiaribus loculis suis.

Conus fuit alter fidicen, quo præceptore hac in re usus est Socrates. qui apud Platonem de eo sic meminit: Vnum tamen uereor, ne his dedecori sim, quemadmodum Cono Metrobii filio citharistæ, qui me etiam in fidibus docet. pueri igitur condiscipuli me quotidie rident, & Conum ipsum senum magistrum nuncupant.

Eucerus fuit tibicen, natione Alexandrinus, ut est

apud Cor. Tacitum.

Batalus fuit Ephesius tibicen, qui calceamentis fœmineis primus omnium in scena usus est, fractisque cantibus tibiarum artem emolliuit. hinc Batallos uocamus mulierosos, & parum uiros homines.

Agathon fuit tibicen, cantilenarum suauitate cōmendabilis, sed mollitiei nota famosus. ab eo Agathonia cantio dicitur oratio blanda magis, quam fructuosa.

Carnes fuit citharœdus, qui Terpandrum uicisse legitur.

Stratonicus fuit citharœdus, qui habuit in ludo nouem musarum imagunculas, & Apollinis unam, discipulos duos propterea interroganti cuidam, quot haberet discipulos? Cum diis, inquit, duodecim. Idem ridere solebat, & cauillis non nunquam afficere duos alios suos ætate citharistas, Propin Rhodium, & quendam, qui Bos uocabatur, quòd imperiti essent, & rudes in arte.

Chrysogonus fuit modulator, qui tanta arte remigum manus dirigebat, ut quum remorum pulsum Chrysogoni cantibus accommodarent, delectabilem & iucundam redderent harmoniam.

Terpāder Lesbius accercitus a Lacedæmoniis, qui seditionibus inter se tumultuabantur, suauitate cantus eorum animos a deò delmiuit, ut redirent in amicitiam, & a seditione desisterent. unde Lesbii cantores primas semper meruerunt Spartanorum iudicio.

Terpnus fuit citharœdus, cuius cantu oblectatum Neronem scribit Tranquillus his uerbis: Statim ut imperium adeptus est, Terpnum citharœdum, uigentem tunc, præter alios accersit, diebusque continuis post cœnam canenti in multam noctem assidens paulatim & ipse meditari exercitarique cœpit, nec eorum quidquam omittere, quæ generis eius artifices uel conseruandæ uocis causa, uel augendæ factitarent.

Macrobius scribit Octauium Herenum fuisse quempiam prima adolescentia tibicinem, qui arti suæ diffisus, mercaturam postea instituerit.

Fortissimus Græcorum Achilles musicis cantibus oblectabatur adeò, ut è Chirone Thessalo harmoniam lyricam

uoluerit edoceri, qua emergentes animi curas discutere, & pristinæ serenitati restituere se sibi posset. sciebat enim nihil esse utilius mortalium uitæ, quam remediũ habere ad abigendas ægritudines mentis, medullarum;& omnis læti tiæ populatrices. de Chirone & Achille, Horatius in Epodis: Nobilis ut cecinit grandi centaurus alumno. Vide caput De Præceptoribus uirorum illustrium. De Chirone, Sido, Apollinaris: hos inter Chiron ad plecta sonantia saltans.

Achillem imitatus Alexander Macedo citharæ dedit operam. ut haberet, unde serias illas de monarchia & principatu meditationes quandoque reperimeret, aut exercitio maiore fatigatum corpus subleuaret.

Tonius nomen fistulicinis pagani, apud Mantuanum scribentem in Buccolicis: Et cum multifori Tonius cui tibia buxo Tandem post epulas & bocula multicolorem Ventriculum sumpsit, buccasque inflare rubentes Incipiens oculos aperit, ciliisque leuatis Multotiesque altis flatu a pulmonibus hausto Vtrem implet, cubito uocem dat tibia presso. Nunc huc, nunc illuc digito saliente uocauit Pinguibus a mensis iuuenes ad compita cantu Saltidico: dulcique diem certamine clausit.

Apollinem & Mercurium musicæ & citharæ inuentores faciunt poetæ. unde Ouidius, Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit. Val. Flaccus, Musarum chorus,& citharæ pulsator Apollo. Plinius, Item Apollinem citharœdum, serpentemque eius conficit sagittis.

Pana deum fistulæ repertorem faciunt. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Instituit. Eandem ob causam Sidonius Panas uocat cicuticines, ubi ait: Alta Cicuticines liquerunt Mænala Panes: Postque chelyn placuit fistula rauca Ioui.

Sambucam instrumentum musicum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præstantissimis meminit Pacificus his uerbis:

Orpheus Eurydicen cithara reuocauit ab Orco;
Eque suis mouit saxa, nemusque iugis,
Pisce fuit pelagus perlongum uectus Arion,

Hac etiam amphion mœnia struxit ope.

Porrò harmoniæ rationem primus extulit, in lucem Aristoxenus, repertis etiam instrumentis; deinde Ptolemæus, Micephorus,& Gregoras. commentatores in ea fuerunt Pappus,Theó,Alypius,Gaudétius,Isacius,Apuleius, Boethus.

Lyram trium chordarum inuenit Mercurius Ægyptius, quinctam chordam Corœbus Atys filius, sextam Hyagnis Phryx, septimam Terpander. Lyram primus in Græciam attulit Cadmus, Agenoris filius. Lyra prectro & digitis percutiebatur. parum antiquitus differebat à cithara, Hoc instrumentum factum in formam testudinis, utranq; nunc exigit manum.

Epigenem instrumentum erat musicum, ab Epigono inuentore dictum. hoc sine plectro pulsabatur chordis x l.

Tosinon chordis xxxv.

Monochordum fuit Arabum,Pentechordum Scytharum, Psithryos Libycorum. Psalteriũ exercebatur in hymnis. Barbiton terrachordum Anacreontis inuentum in Lyricen.

Psalterio canens uocatur Psaltes,& Psalmicen a Sydonio.

Olim Magada uocabatur a Magado inuentore. Magades Apud Anacreontem cithara est xxx. chordarum.

Sambuca soni erat acutissimi, a Sambuco inuentore nominata. Ea utebantur Parthi, & Troglodytæ.

Tripus præbebat usum trium cithararum, ut tres citharœdi concordes uiderentur pulsare. habebat enim triplicem harmoniam.

Cymbala & Crotali agitabantur manibus.

Fuit olim multiplex Tibia: Trenetica, qua utebantur ad luctus. Thebani eam ex ceruinis ossibus factitabant, Scythæ ex ossibus aquilarum & uulturum, Ægyptii ex calamis. Anthippus in tibiis reperit harmoniam Doricam, & Lydiã, Nicopheles Athenam tibiam sacram Mineruæ.

Odontismus erat quattuor foraminum.

Parœniæ, erant tibiæ, quibus utebantur in conuiuiis, ut Spondiacæ aptæ erant hymnis, Choricæ dithyrambis, Hiperteliæ uirorum choris, Parathretæ trenis.

Naulium erat musicum instrumentum, organo simile. Monaulon erat conuiuiorũ. Caulas posuit Philemon. Vola-

terranus eas putat, quas hodie Cornumusas uocat. Phœnix fiebat instar Conigaleæ. Fistula compingebatur ex cannis, lino, & cæra. Cornibus, Tubis, Lituis, & Buccinis utebantur in bello, nunc etiam Tympano.

Lacedæmonii instrumentis musicis suorum animos ad bellum euibrabant.

Pandura apud Lampridium, nomen est instrumenti musici, quod qui pulsat, uocatur Panduros, Tibicines, Fistulicines, Cicuticines, Psalmicines, Citharędi, Citharistę, Lyristæ, Choraulæ, Tympanistæ dicuntur, qui his musicis instrumentis utuntur.

Iulius Pollux multa instrumenta ad hanc artem facientia enumerat: Inter ea, quæ pulsantur, inquit, sunt Lyra, Cithara, Barbiton, Psalterium, Phœnix, Spadix, Lyrophœnicium, Clempsiambus, Pariambus, Iambice, Scindapsus, Epigonem, Hypospadius. Cælius ait Naulum alio nomine Psalterium dici. Fuit & Crembalum organum. De generibus tibiarum uide Cælium lib. 5 lect. antiq. capitibus 23. 25. & 26.

TVBICINES,

Misenum Aeolidem Virg ait fuisse tubicinem Hectoris. mortuo demum Hectore; adhæsisse Aeneæ comitẽ; & tandem a Tritone deo submersum, quòd ad certamen tubæ deos marinos irritaret. Verba Virg. sunt hæc: atque illi Misenum in littore sicco Vt uenere, uidet indigna morte peremptum, Misenum Aeolidem, quo non præstantior alter Aere ciere uiros, Martemque accendere cantu. Hectoris hic magni fuerat comes, &c.

Triton fertur esse deus & tubicen marinus. Ouid. lib. 2. Metam. Cæruleos habet unde deos Tritona canorum.

Stentor fuit tubicen in bello Troiano; cui Homerus ferream & inuictam tribuit uocem. Iuuen. Sat. 13. Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis. Homerus apud Erasmum, Stentoris in specie ualidi, cui ferrea uox, qui Quinquaginta alios æquas clamore sonoque.

Olympius Phrygius tubicen fuit ætate Midæ regis.

Aglais Megaclis filia tubicinio uitam fouit.

Agyrtes nomen est tubicinis apud Statium in Achil. lib. 4. scribentem: Tecum lituo bonus adsit Agyrtes, Occultansque tubam tacitos apportet in usus.

INVENTORES DIVERSARVM. RERVM

PAn inuenit fistulam. Virg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Instituit.

Minerua oliuam. Virg. lib. 1. Georg. Adsis ô Tegeæ fauens, oleæque Minerua Inuentrix. Syllius libro. 3. Qua uirgo (ut fama est) bellatrix edita lympha Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Triptolemus, uel, ut alii malunt, Osyris aratrum. Virg. lib. 1. Georg. - uncique puer monstrator aratri. Sidonius Non cum Triptolemo uerendam Eleusim, Qui primas populis dedere aristas.

Ceres, cultum terræ, & fruges. Virg. lib. 1 Georg. Prima Ceres ferro mortales uertere terram Instituit, quum iam glandes, atque arbuta sacræ Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

Peletronii Thessaliæ populi fræna. Virg. Fræna Peletronii, Lapithæ, & gyrosque dedere Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Belgæ esseda uehicula. Virg. lib. 3. Aen. Belgica uel molli melius feret esseda collo.

Aristeus rex Arcadiæ apũ & melis usum: Virg. lib. 4 Georg. Tempus & Arcadii memoranda inuenta magistri Pandere. quoq; modo cæsis iam sæpe iuuencis Insincerus apes tulerit cruor. Ouid. inuentum mellis Baccho tribuit lib. 3. Fast. dicens: Liba deo fiunt, succis quia dulcibus idẽ Gaudet, & a Baccho mella reperta ferunt.

Achates ignem silice excutere. Virg. lib. 1. Aen. Ac Primum silicis scintillam excudit Achates. secundnm alios Pyrodes Cilicis filius.

Ægyptii sistrum. Virg. libr. 8. de Cleopatra: Regina in mediis patrio uocat agmina sistro. Ouid. lib. 3. Eleg. Quid nunc sacra iuuant, quid nunc Ægyptia prosunt Sistra?

Apollo medicinam. unde Ouid. lib. 1. Met. ſic loquitur: Inuentum medicina meum eſt, opifexque per orbem Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis.

Ægyptii linum. Ouid. lib. 1. Met. Nunc dea linigera colitur celeberrima turba. Secundum alios Aracne.

Talus puer ſerram. Ouid. lib. 8. - ferroque incidit acuto Perpetuos dentes, & ſerræ repperit uſum Primus.

Iaſon & Tiphys nauim, ſecundum eccleſiaſticos Noe. Ouid. lib. 1. Met. - primæque ratis molior Iaſon. Tibul. hoc inuentum Tyriis aſcribit, dicens, Prima ratem uentis credere docta Tyros.

Mercurius lyrã. Sta. in ſyl. Vocalis citharæ repertor Arcas.

Græci trochum. Horat. lib. 3. Car. Venarique timet, ludere doctior Seu Græco iuberis trocho, Seu malis uetita legibus alea.

Archilocus iambicum carmen. Horatius in Arte, Archilochum proprio rabies armauit iambo.

Bacchus uinum. Ouidius lib. 15. Victa racemifero lyncas dedit India Baccho.

Zoroaſtres artem magicam. Stroza pater, Nec Zoroaſtreas artes, magici ue requiram Carminis auxilium.

Purpuram Hercules. Politianus in Ruſt. Aut bis in Herculea Mileſia uellera concha Verſantur.

Alcman poeta carmen amatorium.

Anaximander Mileſius horologium & ſphæram.

Bizes Naxius tegulas.

Sp. Carbilius grammaticus G litteram.

Claudius Centinianus R litteram.

Daphnis paſtor carmen Buccolicum.

Palamedes Nauplius ordinem literarum.

Corax & Creſias Siculi, artem & præcepta rhetoricæ.

Ibycus Rheginus Sambucam.

Per illus taurum æneũ, qui propterea dicitur Perillæus. Ouid. Ipſe Perillæo Phalaris permiſit in ære Edere mugitus & bouis ore queri.

Pyſeus & Ayrrheus æneam tubam.

Phemone carmen hexametrum. Politianus, - & Delphica longos Phemone commenta pedes.

Simonides Ceus artem memoriæ.
Amphion rationem musicam. Aristeus lactis coagulum;
Atreus Solis eclypsim. Æsculapius dentium euulsionem.
Tregillus quadrigam in Græcia:
Amphitrion somniorum interpretationes.
Anagallis puella ludum pilæ. Palamedes aleam:
Tages artem haruspicinam. Capaneus scalas.
Cadmus lapidicinas auri, & metallorum conflaturam.
Cyclopes ferrariam fabricam. Cecrops coniugium apud Athenienses. Dædalus fabricam linguariam, asciam, & perpendiculum. Empedocles artem oratoriam
Epimetheus statuam ex luto. Etholus iaculum.
Gorgoris mellis usum apud Hispanos.
Anaximenes umbrarum rationem.
Cadmus solutam orationem. Belus scientiam siderarem.
Etrusci prætextas uestes.
Idæi Phryges acu uestes facere. Aurum Attalus intexere Alexandrini colores picturæ intexere, Galli scutulis diuidere.
Fuluius Hirpinus uiuaria inuenit. L. Sergius Orata Ostrearum, Licinius Muræna reliquorum piscium.
C. Hirrius murænarum, Deliaci gallinas saginare.
M. Lælius auiaria, Cn. Matius nemora consilia.
Argeus agrorum stercorationem.
Numa deorum cultum apud Romanos.
Mercurius Moly herbam, Hercules Heracleon herbam, Mercurius Parthenion, Achilles Achilleon, Melampus Melampodion, Teucer. Teucrion, Gentius rex Gentianam; Lysimachus Lysimachiam, Iuba rex Euphorbiam, Scythæ Scythicen, Thraces Ischemonem, Vetones Vetonicam, Seruilius Democrates Hiberidem, Hirundines Chelidoniã. Canes canariam, Cirnæ Elaphoboscon, Sardonia Peucedanum herbas.
Ancus Martius Salinas. Seruius rex æs signare.
Callias Atheniensis minium.
Asinius Pollio bibliothecam apud Romanos. Glycera coronas.
Dibutades plasticen, Græci subdialia.

Annus Ægyptius usum clibanorum, in quibus panes coquerentur.
Apollodorus pictor umbrarum imitationem.
Staphilius uinum aqua diluere. Secundum Plin. Aristeus.
Glaucus ferruminationem.
Atracius artem magicam in Thracia.
Attalus tapetes, qui propterea dicuntur Attalici.
Dipelus sculpturam marmoris.
Dityrambus Thebanus uersus dithyrambicos.
Endymion cursum Lunæ. Iphitus Olympiadem.
Melysus rex Cretensis, deorum sacrificia.
Paralus longam nauem.
Pilunnus, Iouis filius, & Dauni pater, pinsendi frumenti usum.
Prometheus ignem in ferula seruare.
Thon apud Aegyptios medicinam.
Thymele mulier salutationem scenicam. Martialis, Qua Thymelem spectas, derisoremq; Latinum, Illa fronte precor carmina nostra legas.
Aegyptij, uel Cleantes picturam. Rhodii Celocenauem.
Cyniras tegulas. Aegyptii ciuitatem regiam.
Hostilius rex latum clauum, genus uestimenti.
Crassus coronas argenteas. Danaus puteos.
Bacchus diadema, Nicias artē fullonicam. Closte r fusos,
Hanno Carthaginiensis leonum mansuefactionem.
Chiron artem herbariam. Salaminii hyppagium.
Hortensius pauos occidere. Lydi lanas inficere.
Dædalus malum nauis. Thrason muros urbium.
Typhis adminicula nauium. Nero aquæ decoctionem
Persæ unguenta. Rhadamanthus leges.
Zeno Eleates & Alexamanes dialogos:
Sp. Coruinus diuortium. Prometheus Boues occidere.
Boetius artem sutrinā. Thales horologiū apud Milesios.
Bacchus triumphos. Cyclopes turres.
Phryges uehiculum quadrirotum, Icarus uela.
Lycurgus munus humandi. Oppidum Cecrops.
Rhadamanthus Assyrias litteras. Anubis & Memnon Aegyptias: Phœnices Græcas: Carmenta, Euandri

mater Latinas.

Copæ populi remum. Plateæ populi latitudinem remi.
Phœlon nummum & mensuras. Vulcanus fabricam.
Minerua artes. Meson comicus personam.

Damon Atheniensis remissam harmoniam, Clonas elegiographus tibicinicas regulas & concentus, Terpander citharœdicas, Polimnestus Colophonius carmina heroica, secundum alios Phemonoe, ut aliis placet, Delphici in honorem Apollinis post interfectum Pythonem. Sabell. Heroica carmina Phebo Delphica post cæsum cecinit Pythona iuuentus Olympius Phryx legem tibialem. Hyagnis tibiam lugubrem. Cecrops simulacra. Pelasgus tuguria. Lycaon Lycæa. Rhœcus & Theodorus Samnii, artem æris fundendi, & conflandi statuas. Theuth numeros, supputationem, geometriam, talorum & alearum lusum.

Artaxerxes longimanus legem uenationis.
Chalibes ferrum.
Combe puella, Asopi filia, armaturam Aeneæ.
Anacharsis folles, anchoram bidentem, figuli rotam.
Pyxodorus usum marmoris.
Asclepiades medicus lectos pensiles.
Archytas crepitaculum.
Cresibius hydraulicas machinas.

Pollux palestram: ad quod allusit Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.

Chus, filius Cham, idololatriam. Ninus bellum.

Vulcanus fulmen. Pontanus, Tum deus igni potens inuento fulmine primum Ipse suum miratur opus.

Lydi ludum tesserarum. Darius tributa.

Amazones securim, quæ propterea Amazonia, & Penthesilæa dicitur, & Thermodontia, quod Amazones ad Thermodontem fluuium habitauerint. Hor. lib. 4. Carminum, Amazonia securi Dextras obarmet. Ouid. lib. 3. de Ponto, Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis. Mantuanus in Alphonso, Penthesilæa non inferiora securi.

Cottalus Siculus libare pocula.
Lycaon bellorum inducias.

Prœtus & Acritus Clipeos. auctore Plinio.
Loricam Mydias Meſſenius.
Gladium, galeam, haſtam Lacedæmonii.
Ocreas & criſtas Cares, Arcũ & ſagittam Scythes Iouis,
Iaculum cum amento Ætolus Martis filii.
Lanceas Ætoli. Haſtas uelitares, & pilum Tyrrhenus.
Piſeus uenabula. Scorpionem Cretes.
Catapultam Syri. Balliſtam & fundam Phœnices.
Teſtudines Artemon Clazomenius.
Arietem Epæus repertor machinæ Troianæ.
Turres ambulatorias Diades miles Alexandri.
Equeſtrem pugnam Centauri. Bygas Phryges.
Ordinem exercitus, ſigni dationem, & uigilias Palamedes in bello Troiano. Fœdera Theſeus.
Sarmenes primus de equitatu ſcripſit.
Corſes primus barbam ſibi raſit Alexandri ſæculo.
Alexãder Citherius primus pſalteriũ implicuit chordis.
Æginetæ primi nummum cuderunt.
Maris Theſſalus primus equum aſcendit.
Gregorius Pont. Max. primus ſe ſeruum ſeruorum Dei appelauit.
Paulus eremita ſolitudinem eremiticam inuenit.
Calliſtus Pont. ieiunia quattuor temporum.
Si non Græcus ſpeculam. Sidonius menſuras & pondera, regnante apud Solymos Hieroboan.
De litterarum inuentoribus reperti ſunt ſequentes uerſus admodum uetuſti, quos Crinitus ait ſe legiſſe in bibliotheca Septimana:
Moyſes primus Hebraicas exarauit litteras.
Mente Phœnices ſagaci condiderunt Atticas.
Quas Latini ſcriptitamus, edidit Nicoſtrata.
Abraham Syras, & idem reperit Chaldaicas.
Iſi arte non minore protulit Ægyptias.
Gulſila prompſit Getarum quas uidemus ultimas.
Ægyptii geometriam inuenerunt.
Dierum natalium obſeruationem Chaldæi.
Scapham Libyci.
Sunt & diſciplinæ quædã, quarũ inuentũ Muſis tribuitur.

Clio fertur hiſtorias inueniſſe, Melpomene tragœdias, Thalia comœdias. Euterpe tibias, Terpſicore pſalterium. Erato geometriam. Calliope litteras, Vrania aſtrologiam, Polyhymnia rhetoricam. De aliis rerum inuentoribus uide Plinium.

DE DEIS.

Dei ſuperni ſunt, Dæmogorgon, repertus in uiſceribus terræ.

Saturnus, inuentor falcis, cuius ſæculo ætatem auream floruiſſe dicunt.

Iupiter, Saturni filius, quem poetæ cælo præeſſe pulſo parente fingunt, ibique fulminare.

Apollo, qui propter interfectos Cyclopes diuinitate priuatus, Admeti regis Theſſaliæ pauit armenta, fertur inuentor medicinæ. Triplex eſt eius poteſtas: uocatur Sol in cælis, Liber pater in terris, Apollo in inferis. Muſis præeſt, armatur arcu, ſagittis & clipeo. Perpetua iuuentus eidem tribuitur. Deus eſt poetarum, uatum & augurum, Genitus fertur in Delo eodem partu, quo Diana.

Bacchus, Iouis filius & Semeles, bis genitus & fulminata matre natus ex femore Iouis, dictus propterea Femorigena; uinum reperit, uniuerſum orbem peragrauit, debellatis Indis primus omniũ triumphauit, ſacrificas habuit & ſacerdotes, quæ dicuntur Bacchæ, Mænades, Thyades. & Mimallonides, perpetuã iuuentutẽ habere fertur ut Apollo.

Mercurius, deorum nuncius, deus furum, galero & caduceo ornatus, indutus talaria, deus facundiæ, Argi centoculi interfector.

Mars, deus belli & armorum, apud Thraces natus, frater Bellonæ: cuius miniſtri fingunt Impetus, Diſcordia, Ira, Furor.

Hercules, monſtrorum domitor, armatus claua, exuuium leonis indutus, Iouis & Alcmenæ filius, odioſus Iunoni, cuius mandato portenta ſubegit, combuſtus in Oeta propter indutum pallium Neſſi cruore tinctum.

Vulcanus, deus ignis, fulminum fabricator, maritus Ven.

DEAE SVPERNAE.

Cybele, uxor Saturni, uecta leonum iugo, Deum mater.

Venus nata maris spuma, dea amorum, uxor Vulcani, mater Cupidinis & Gratiarum, facibus armata, Cesto incincta,

Themis, quam Deucalion & Pyrrha consulerunt super humani generis reparatione.

Iuno, Saturni filia, Deum regina, maxima cælicolum, coniux & soror Iouis, dea diuitiarum, quæ nubentibus præest parientibus.

Ceres, dea frugum, Saturni & Opis filia, legum latrix apud Siculos, unde legifera uocatur a Marone.

Minerua, nata ex Iouis cerebro, dea sapientiæ, disciplinarum & armorum.

Diana, Iouis & Latonæ filia, dea uirginitatis, quæ in cælo Luna, in terris Diana, in inferis uocatur Proserpina: unde à triplici potestate uocatur Triformis. de hac Catullus ait: Montium domina ut fores Syluarumq; uirentium Saltuumq; reconditorum, Amniumq; sonantiuum, Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Tu potens triuia & noto es Dicta lumine Luna.

DEI INFERNI

Pluto, Cerberus, Charon, Minos, Aeacus, Rhadamanthus

DEAE INFERNAE.

Proserpina, Megæra, Chimæra, Thisiphone, Clotho, Lachesis, Atropos.

DEI MARINI.

Oceanus, Neptunus, Palemon, Pollux, Castor, Nereaux, Protheus, Phorbas, Melicerta, Glaucus.

DEAE MARINAE.

Amphitrite, Tetys, Doris, & Nereides.

DII NEMORVM.

Fauni, Panes, Satyri, Syluani.

Pan, fingitur Deus pastorum. Virgilius in Bucc. Pan curat oues ouiumq; magistros.

Tethim, deam esse maris indicat illud Virgilianum lib. 1. Georg. Teq; sibi generum Tethis emat omnibus undis.

De Glauco, Panopæa nympha, & Melicerta, deis marinis,

nis, idem Virg. lib. 1. Georg. Votaq; seruati soluent in litore nautæ, Et Glauco & Panopeæ, atque Inoo Melicertæ.

Alcinous, rex Phæacum, fingitur deus hortorum, quòd hortos & pomaria diligentissimè curauerit. Stat. Quid bifera Alcioni laudem pomaria? Virg. lib. 2. Geor. Pomaq; & Alcinoi syluæ.

De Protheo deo maris Virg. lib. 4. Georg. Est in Carpathio Neptuni gurgite uates Cæruleus Protheus. Aliter uocatur Vertumnus. Prop. lib 4. Quid mirare meas tot in uno corpore formas? Accipe Vertumni signa paterna dei.

Siluanus, Deus est pecoris & aruorum. Virg. lib. 8. Siluano fama est ueteres sacrasse Pelasgos Aruorum pecorisque deo.

Pomona, dea hortorum, & pomorum. Ouid. lib. 14. Rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas Inter Hamadryades doluit solertius hortos, &c.

Aristeus Deus mellis, unde Ouid 1. Fast. Flebat Aristeus ꝙ apes cũ stirpe necatas Viderat inceptos destituisse fauos.

Flora, dea florum. Ouid lib. 5. Fast. Hunc meus impleuit generoso flore maritus: Atq; ait arbitrium tu dea floris eris.

Carna dicebatur dea cardinis. Ouid. lib. 5. Fast. Prima dies tibi Carna datur, dea cardinis hæc est, Numine clausa aperit, claudit aperta suo. Hanc deam ueteres uitalibus humanis præesse opinabantur, petebantq; ab ea, ut iocinora, corda, & alia, quæ sunt intrinsecus, uiscera salua conseruarentur. huic templum dicauit Brutus.

Hippona dea erat equorum, quam stabularii colebant: eius simulacrum locabatur in stabulis. Iuuen. Sat. 8. Iurat Solam Hipponam & facies olida ad præsepia pictas.

Osyris, maritus fuit Isidis, & rex Ægypti, quem à Typhone fratre interfectum Ægyptii in forma bouis coluerunt, & frequenter immersum aquis, quæ fiuerunt cum luctu, uocaueruntque Apim. quæ dictio eorum lingua significat bouem. Tibul. lib. 1. Te canit, atque suum pubes miratur Osyrim, Barbara Memphitem plaudere docta bouem. Primus aratra manu sollerti fecit Osyris. Et teneram ferro sollicitauit humum, &c.

Isis, uxor Osyris, & Anubis, fuerunt Ægyptiorum nu-

mina, quorum hunc canina specie reuerebantur. Lucan. lib. 8. Nos in templa tuam Romana accepimus Isim, Semideosq; canes, &c.

Castor, & Pollux, inter numina maris ponuntur. Plin. lib. 2. Et ob id Polluci & Castori id numen assignant, eosq; in mari deos inuocant. Catull. Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata, Tale fuit nobis Mallius Auxilium.

Angerona, dea à Romanis culta est, quum tota ciuitas angina laboraret. Sacra eius dicebantur Angeronalia. Simulacrum fingebatur digito labris admoto. Plin. lib. 2. Namque diua Angerona, cui sacrificatur ad diem XII. Kalen. Ianuarias, ore obligato obsignatoq;, simulacrum habet.

Syluani rusticorum sunt numina, ut etiam Fauni & Panes: Plin. lib. 12. Quin & Syluanos Faunosq;, & deorum genera syluis ac sua numina tanquam cælo attributa credimus.

Veteres Seiam, deam à serendo, & Segestam à segetibus appellabant: simulacra Romæ habuerunt ætate Plinii.

Agonius Deus dicebatur, qui rebus agendis præerat.

Gallis Romam aduentantibus, audita est noctu uox quædam, quæ eius rei magistratus monebat. ex eo tempore Aius Deus à Romanis cœpit honorari. de hoc meminit Cic. lib. 1. de Diuin. Budæus lib. 4. de Asse, Nempe, inquit, quòd Aius ille locutius, arcanum nihil esse finit eorum, quæ in aula geruntur.

Anculi & Anculæ putabantur dii & deæ ancillarum.

Anaitis dea colebatur à Lydis, eiusq; ministerio nobilitate præstantes puellas dedicabant, quæ inibi corporis pudicitia in uulgus data uelut augustiores factæ, mox uiris nubunt.

Atergatis dea colebatur à Syriis. Strabo, Trans Euphratem est Bambyce, quam Edessam & Hierapolim uocant, in qua Atergatim Syriam deam colunt.

Deuerrā deā uenerabātur, ut scopis domū posset uertere.

Empanda uocabatur dea, quæ rebus patentibus præerat.

Bona dea colebatur à Romanis mulieribus. ab eius sacrificiis arcebantur mares. Tibul. lib. 1. Sacra Bonæ maribus non adeunda deæ: Ea fuit Dryas Fauni filia uel uxor, quæ uirilem aspectum adeò refugisse fertur, ut nunquam prospecta sit in publico. Maximo opprobrio datum est P. Clodio,

quod eius cærimonias uiolasset, adulterata Pompeia Qu. Pompeii filia, & Syllæ nepte. de hac Iuuenalis, Nota Bonæ secreta deæ.

Priapus Deus & custos hortorum falcem habuisse fingitur, cuius motu aues & furunculos terreret. Col. Inguinibus puero prædoni falce minetur.

Hymenæum, Veneris filium, & Deum nuptiarum fecerunt. eius laudes Catullus in Epithalamio Iuliæ & Manlii cumulatissimè scribit.

Thalassii numen, Romani etiam in nuptiis inuocabant. Catullus, Lusisti nucibus, lubet iam seruire Thalassio.

Feronia fuit nemorum dea. Virg. Et uiridi gaudens Feronia luco.

Fidium sunt qui Iouis filium dicant à fide. Plaut. Per Deum Fidium credis iurato mihi. Fuit apud ueteres R. in honore maximo, adeò ut templa cum sacrificiis meruerit. cultus est à ueteribus in Quirinali iugo nonis Iunijs. Ouid. in fast. Quærebam nonas sancto Fidione referrem.

Lauernam appellarunt deam furum, à qua & Lauerniones dicti sunt fures. Horat. lib. 1. Epist. Pulchra Lauerna Da mihi fallere, da sanctum iustumq; uideri.

Limentinus Deus præerat liminibus.

Meditrina dea erat medicamentorum, à madendo; eius sacra uocantur Meditrinalia.

Mellonia putabatur dea mellis.

Mena credebatur præesse menstruis mulierum.

Murcea dea, q̃ reddebat homines mulcidos & desidiosos.

Myagrus erat Deus muscarum. aliter uocabatur Myodes & Achor, ut docet Plutar.

Portunus Deus, qui portubus præerat. aliter uocatur Palemon & Melicerta.

Robigo dea, & Robigus Deus, quos Romani opinabantur à segetibus rubiginem auertere. eorum sacra uocabantur Robigalia.

Salatia dea dicebatur à concitando Salo. Pacuuius, Hinc sæuitiam Salatiæ fugimus.

Vacuna dea, quæ præerat ociosis & uacantibus. huic sacrificabant agricolæ, quum post collectas fruges quiescebant.

Vallonia putabatur præesse uallibus.

Vitula dea, quæ iuuenili præerat lætitiæ. nam ueteres Vitulari dicebant, pro gaudere.

Nundina erat dea Romanorum à nono die nuncupata, qui lustricus dicitur. die Lustrico pueris imponebantur nomina, maribus nono, fœminis octauo, inquit Macrobius.

Assyrij deo, quem summum habebant & uenerabant, Adad nomen dederunt. quæ dictio significat unum. subiungunt eidem Atergatim deam, de qua iam diximus. his autem duobus omnem rerum potestatem tribuebant.

Dii Palici colebantur in Sicilia. horum autem genealogiam Macrobius hunc in modum scribit: Iuxta Symetum Siciliæ fluuium nympha Thalia compressu Iouis grauida, metu Iunonis optauit, ut terra sibi dehisceret. quod & factum est. sed ubi uenit partus maturitas, reclusa terra infantes emerserant.

Hebe, Iouis filia, & Herculis uxor, dicta est dea iuuentutis. Catullus, Hebe nec longa uirginitate foret.

Fellenus Deus fuit Aquileiensium tutelaris ac præses.

Fro, & Thor nomina sunt deorum in historia Saxonis Grammatici.

Furina significat deam furum. Secundum Etruscos tamen deam fortium ad dirimendas lites.

Horchia erat dea Etruriæ urbis, cui dicatum est fanum. ab ea uicus Horchianus sumpsit nomen.

Razenna Deus erat Etruscorum, cui coniugiis præerat.

Mania fuit dea & mater larium, cui pro familiarium sospitate mactabantur pueri. uerum Iunius Brutus consul hoc sacrificii genus commutauit. nam capitibus alii & papaueris supplicari iussit.

Eanus Deus, qui euntibus præerat, uel deus anni, cuius imaginem, quum Phœnices uellent exprimere, draconem finxerunt in orbem redactum, caudamq; suam deuorantem, ut appareat mundum in se resolui.

Volupta, dea uoluptatis credita est.

Stercutius Fauni filius ob artẽ stercorãdi deus habitus est

Achilles in Epiro olim ut deus colebatur. autor Plutarchus. Eodem teste Oromasdes fuit Persarum Deus.

Rumilia ueteres dixerũt deam, quæ lactantibus adhuc infantulis præerat. nã Ruma dicitur mãma. unde agni subrumi.

Consum appellarunt deum consiliorum, cuius aram sub terra inuentam fuisse dicunt. eius festa uocabantur Consualia. Plutarchus in Romulo.

Dice erat dea & præses iudiciorum, quæ lites & contentiones dirimebat. eius ministri uocabantur Dicastæ, quasi litium diremptores. Simulacrum Apollonii Tyanæi sub Herculis Alexicaci nomine constituum adorabatur ab Ephesiis. Lactantius.

Arungus fuit Deus, qui mala à frugibus auertebat, ut Robigus. Gellius.

Prosa, & Postuerta, deæ fuerunt ita appellatæ a recti peruersiq; partus potestate, ac nomine.

Bubona dea boum & armentorum.

Pecuniam quoq; inter dearum numina reposuerunt. Deus æris uocabatur Æsculanus.

Æolus habitus est uentorum deus, unde Iuno apud Virg. sic eum alloquitur: Æole nanque tibi diuum pater, atq; hominum rex, Et mulcere dedit fluctus, & tollere uentos.

Leucothoe dicitur dea maris, Latini Matutam uocant. Ouid. Leucothoe Graiis, Matuta uocabere nostris. Prop. lib. 2. Quæq; tibi excepi tum dea Leucothoe.

Veteres Pudicitiam, Concordiam, Mentem, Spem, Honorem, Clementiam, Fidem numero deorum ascripserunt. sed & templum Honori dicatum est. Plinius.

Libitina habita est dea sepulcrorum & exequiarum, quã Pompilius instituit coli. de hac Horat. lib. 3. Car. Non omnis moriar, magnaq; pars mei Vitabit Libitinam.

Pytho credita est dea eloquentiæ, hanc Latini Suadam nominant.

Zamolsis, Pithagoræ discipulus, cum præceptore ad Ægyptios penetrauit, quorum ritus & cærimonias quum ad Getas adduxisset, ibidem haberi cœpit numinis loco.

Ianus (quem poetæ bifrontem faciunt, quòd, ut opinor, finem & principium anni uideat, aut quòd præterita sciuerit, & præuiderit futura) templum habuit Romæ apertum belli tempore, clausum uerò, dum pax erat. hinc Patul.

tius dicebatur, & Clusius. Xenon apud Macrobium testis est Ianum in Italia primum diis sacra fecisse, & ritus sacrorum instituisse. simulacrum eius fingebatur manu dextra trecentorum, & sinistra LXV. numerum continens, ad exprimendam anni dimensionem. uariis autem nominibus eum appellabant: quæ quoniam in Epithetis nostris iam posita sunt, non repetimus.

Inter deos etiam numerantur Aesculapius deus medicinæ, Genius naturæ, Harpocrates silentii, Momus reprehensionis, Gloacina cloacarum.

Vitunus deus credebatur uitam largiri, Sentinus sensum.

Dij selecti dicebantur, quorum maior erat potestas. fuerunt autem uiginti numero; duodecim mares, Ianus, Iupiter, Saturnus, Genius, Mercurius, Apollo, Mars, Vulcanus, Neptunus, Sol, Orcus, Liber pater, octo fœminæ, Tellus, Ceres, Lucina, Iuno, Diana, Minerua, Venus, Vesta.

Hesiodus memoriæ prodidit triginta deorum millia in orbe terrarum habita fuisse. Tertullianus ait trecentos Ioues, uel, si mauis, Iupitros a M. Varrone enumeratos.

Reperiuntur alii quamplurimi Dei, ut Fabulanus, Vagitanus, Pilumnus, Picumnus, Cunina, Leuana, Edulica, Potina, Statilinus, Statanus, qui pueris præsunt, quum iam possunt stare. Fabulanum & Vagitanum dixerunt, quum fandi & uagiendi principium esset, & Picumnum & Pilumnum posuerunt pro diis coniugalibus. Cuninam deam infantulorum existentum in cunis. Leuanam, cuius ope de terra leuarentur, Edulicam & Potinam deas eduliorum & potus.

Libentinam deam libidinum & præsidem.

Posuerunt etiam Adoneam, Albeonam, Volunam, Volunum, Fessoniam ad hominum usum.

Pelloniam ad pellendos hostes.

Agenorem, Strenuam, Stimulam, quòd ad aliquid agendum excitarent.

Numeriam ad numeros.

Habuit Febris ædem in palatio.

Ad morbos posuerunt Angeronam, Prosam, Postuertam, Obonam.

Sentiam, quæ dicendis sententiis præerat.

Carmentam ad fata, Camœnas ad cantus.

In coniugiis, mẽstruis, partu, funeribus deos cõfinxerũt, Deuerram, Intercidonem, Demiducum, Domitium, Manturnam, Virginensem, Subigum, Premam, Partundam, Populoniam; Menam, Tellumonem, Rusonam, Neniam.

Ad frumenta & segetes Tutullinam, Nodinum, Volutinam, Patalenam, Hostilinam, Floram, Lactucinam, Maturam, Auerunqum, Runciam.

Spinensem propter spinas, Fructesam propter fructus, Ruinam ruri tribuerunt, Collinam collibus, Iugatinum montium iugis, Forulum foribus, Terminum terminis, Palem pastoribus, Empandam paganis, Arculum arculis, Fornacem fornacibus, unde facta Fornacalia. Adiecerunt Tanagream, Allocutium, Anteuortam, Larundam, Monetam, Februum, Larentiam, Mutinum, Alburnum, Maiestam, Veniliam, Bonum euentum, Vertumnũ, deum Etruriæ.

Permissum non fuit in urbe Roma deos alios assumere, quàm quos senatus consultum iussisset. unde in libris pontificum ita scriptum erat: Separatim nemo sit, habens deos nouos siue aduenas: Nisi publicè ascitos priuatim colunto. Diuos, qui cœlestes semper habiti, colunto. Constructa à patribus delubra habento.

Tutanus, & Tutilina dei a tutando dicti sunt.

Ennius Deus Auiternos & Aeuintegros uocauit, quòd integra eorum ætas atque perfecta sit. Deos quum dicimus, tam de fœminino genere, quàm de masculino intelligere possumus. Virgil. de Venere, Descendo, ac ducente deo, flammam inter & hostes Expedior. Vnde & Lunum deum pro Luna ueteres dixerunt.

Sed & quædam animalia, atque etiam res aliæ apud antiquos numinum loco habitæ sunt. Troglodităe adorant Testudines; auctore Plinio. Aegyptii Allium & Cepas pro deis colunt, & Crocodilum habent in honore maximo: cui etiam sacra faciunt, maximè Ombitæ Aegypti populi, qui sacros dies eidem constituerunt, ut Græci Olympia Ioui. & si contingat liberos ab eo rapi, parentes gaudent, existimantes se deo placere, cui escam genuerunt. Serpentes etiam coluntur a Phœnicibus. In Gadera, Hispaniæ urbe, templa

fuerunt Senectuti & Morti consecrata Senectuti, quòd eam ætatem ut rerum magistram uenerarentur; Morti, ut communi quieti & portui miseriarum. Paupertati quoque & Fortunæ sacra constituere.

Fluuii quoque diuinis quondam honoribus culti sunt, habueruntq; simulacra, quædam humana facie, quædam bubula. apud Lacedæmonios, Plutarcho teste, templa Timori, Risui, & Morti dicata sunt. Ægyptii Solem & Lunam deos fecerunt. apud eosdem, Feles, Ibis, Aquila, Hircus pro deis habentur. Columbæ colebantur a Syriis, Anseres a Romanis, propter seruatum Capitolium anseris clangore. Apud Thessalos capitale erat Ciconiam occidisse. Qui Syenen incolunt, Pharos pisces nenerantur. Qui Mæotin habitant, Oxyringos pisces habent in honore.

In Ambracia Leænam colebant, ut uindicem libertatis; quòd tyrannum interfecisset.

Delphici Lupum, quòd sacrum aurum in templo expilatum & defossum refodisset. Samii Ouem, quòd aurum itidem surreptum è templo indicasset. Argiui Serpentem, Tenedii prægnantem Vaccam, cui fœtæ ministeria ueluti puerperæ exhibent. Draco apud Albam in luco iuxta templum Iunonis Argiuæ colebatur a uirginibus, quem certis diebus adibant, eumque suis manibus pascebant. Aspides Ægyptii habebant in honore ac deliciis, quas una cum pueris educabant. Mustella colebatur a Thebanis.

Medioxumos deos antiqui minores uocarunt. Plautus in Cistel. Ita me dii deæq; superi atque inferi & medioxumi. Idem deos uocat patellarios, qui patellis & uasis sacrificio accommodis pacabantur. Ouid. Fert missos Vestæ pura patella cibos. Plautus ipse, Dii me omnes magni minutique & patellarii.

Semones eos uocant, qui habent, quidquid a media regione aeris ad terram patet; Semidei a nobis appellantur. Fulgentius Semones appellat deos, qui cœlo digni non censerentur, ob meriti paupertatem, cuiusmodi sunt Priapus, Hippo, Vertumnus. Fuerunt in Italia dii municipales, ut Crustiminorum Deluentinus, Narniensium Viridianus, Æsculanorum Ancharia, Volcí niensium Nortia.

FILII DEORVM, ET HEROVM.

FIlii Dæmogorgonis, Litigium, Pan, Clotho, Lacheſis, Atropos, Polus, Python, Terra, Herebus.

Filii Terræ, Tartarus, Taygetes, Antheus, Nox, Fama.

Filii Herebi, Amor, Labor, Metus, Dolus, Morbus, Pallor, Somnus, Charon, Dies, Æther, Gratia, Inuidentia, Fraus, Pertinacia, Egeſtas, Miſeria, Fames, Querela, Senectus, Tenebra, Mors.

Filii Ætheris, Iupiter primus, Cœlius. Filii, Iouis primi, Apis, Sol, Mercurius, Tritopatreus, Epuleus, Dionyſius, Hercules, Liber pater, Epaphus, Scytha, Minerua, Diana, Proſerpina.

Filii Mercurii ſecundi, Cupido, Auctolius.

Filii Beli priſci, Danaus, Ægyſtus, Agenor.

Filii Agenoris tertii, Polydorus, Phœnix, Cadmus, Labdacus, Taygeta, Europa.

Filiæ Cadmi, Semele, Agaue, Autonoe, Ino.

Filii Oedipi, Etheocles, Polynices, Antigona, Iſmena.

Filii Cœlii, Vulcanus primus, Mercurius 3. Toxius Titanus, Iupiter ſecundus, Oceanus, Ops, Tethis magna, Venus magna.

Filii Acherontis, Aſcalaphus, Alecto, Theſiphone, Megæra, Victoria, Styx.

Filii Titani, Hyperion, Briareus, Ceus, Typhon, ſeu Tiphœus, Enceladus, Ægeon, Iapetus, Aſtreus, Alous, Palenes, Runchus, Purpureus, Lycaon, Aurora.

Filii Hyperionis, Sol, Luna.

Filii Solis, Phaeton, Miletus, Phetuſa, Salempetii, Dirce, Paſiphae, Oeta, Cyrce, Ægina.

Filii Latonæ, Apollo, Diana.

Filiæ Heſperi, Ægle, Heretuſa, Heſperetuſa.

Filii Atlantis, Hyas, Eudora, Ambroſia, Pyridile, Croni, Phito, Polixo, Thyenes, Electra, Maia, Steropes, Celeno, Taygeta, Alcyone, Meropes, Calypſo.

Filii Promethei Pandora, Iſis, Deucalion.

Filii Iouis ſecũdi, Apollo, Tityus, Bacchus, Amphion, Ze

tus, Calais, Lacedæmon, Tantalus, Hercules, Arcas, Diana, Pasythea, Egiale, Euphrosine, Minerua.

Filii Apollinis secundi, Mopsus, Linns, Philisthenes, Garama, Branchus, Philemon, Orpheus, Aristeus, Nomius, Actous, Argeus, Æsculapius, Arabs, Lapyta, Eurynome, Pisice.

Filij Bacchi, Hymenæus, Thoneus, Thoas.

Filij Amphionis, Archemorus, Antegorus, Tantalus, Phadimos, Sipolos, Xemarchus, Epinitos, Asticratia, Pelopeia, Cheloris, Cleodoxe, Ogune, Phytia, Nerea.

Filij Laomedontis, Lampus, Clicion, Ioetaon, Titon, Priapus, Antigona, Hesiona.

Filij Priami, Paris, Hector, Helenus, Cuor, Troilus, Deiphobus, Polydorus, Lycaon, Esacus, Antysus, Isus, Teucer, Democontes, Echemon, Gremenon, Gorgiton, Cebrion, Phorbas, Doricon, Pammon, Eliphon, Agathon, Hippothous, Aganon, Laocontes, Mistos, Iphates, Testorius, Tymœtes, Polytes, Creusa, Cassandra, Iliona, Laodice, Lycaste, Medificastis, Polyxena.

Filii Paridis, Daphnis, Idæus.

Filii Saturni, Pluto, Chiron, Ficus, Neptunus, Iupiter tertius, Cromis, Vesta, Ceres, Glauca.

Filij Fauni, Acis, Eurymedon, Latinus.

Filij Martis, Cupido, Enomaus, Tereus, Ascalaphus, Iasmenus, Parthaon, Zesius, Phlegyas, Euannes, Hiperius, Etholus, Remus, Romulus, Britona.

Filij Neptuni, Dorus, Amycis, Phorcus, Albion, Borgion, Thara, Polyphemus, Tilemus, Brontes, Steropes, Pyragmon, Nasicheus, Melion, Acterion, Aon, Mesappus, Busyris, Pelasgus, Mauplius, Sicanus, Siculus, Celeno, Aello, Ocypete.

Filij Iouis tertii, Acheus, Amor, Castor, Pollux, Palistus, Iarbas, Myrmidon, Xanthus, Lucifer, Orion, Minos, Sarpedon, Rhadamanthus, Archisius, Tantalus, Dionysius, Perseus, Aon, Eacus, Pylumnus, Mercurius, Vulcanus, Hercules, Aeolus, Venus, Proserpina, Helena, Clytemnestra, Mena, nouem Musæ.

Filij Minois, Androemus, Glaucus, Deucalion, Ariad

na, Phædra.

Filij Vlyssis, Telemachus, Telegonus, Auxonii.

Filij Tantali, Niobe, Pelops.

Filij Pelopis, Atræus, Thyestes, Phystene, Lysidice.

Filij Mercurij, Eudorus, Myrtilus, Lares, Euander, Pan.

Filij Vulcani, Erictonius, Cacus, Ceculus, Tullius Seruilius.

Filii Herculis, Oxias, Creontiades, Tyriomachus, Dylchoontes, Ithoneus, Gromis, Agilis, Ilus, Sardus, Cyrnus, Diodorus, Tlipolemus, Thessalus, Auentinus, Telephus, Lydus, Lamirus.

Filij Æoli, Macharens, Misenus, Criteus, Salmoneus, Iphiclus, Sisyphus, Cephalus, Athamas, Canace, Alcyone.

LOCA DEIS SACRA.

SEquentia in primis loca Apollini sacra fuerunt, Parnasus mons Phocidis biuertex, ubi è spelunca reddebantur oracula, teste Lucano. Virg. in Buc. Nec tantùm Phœbo gaudet Parnasia rupes.

Gryneum nemus seu oppidum in Ionia, sacrum Apollini habuit fanum. Virg. in Buc. His tibi Grynei nemoris dicatur origo, Nec quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo. Ab hoc nemore Apollo ipse dicitur Gryneus. Virg. lib. 4. Italiam Lyciæ iussere capessere sortes.

Phaselis mons est in Lycia, ubi Apollo oracula reddebat. auctor Ætnæ: dexter mihi carminis auctor Apollo, Seu tibi Dodone potior, te cumq; Phaselis, Seu te Cynthos habet.

Cynthus mons est imminens Delo, ubi Apollo celebre templum habuit, qui propterea Cynthius dicitur. Horatius, Intonsum pueri dicite Cynthium.

Delos insula maris Aegæi, Cycladum una, in qua natus est Apollo. prius Ortygia dicebatur. unde Apollo Delius & Ortygius. Ouid. lib. 2. de Arte, Et Pharos & Clario Delos amata deo. Idem lib. 13. Met. Tibullus lib. 2. Delos ubi nunc Phœbe tua est?

Claros fuit etiam una Cycladum, in qua Apollo colebatur, qui inde Clarius dictus est. Valerius Flaccus, Nec Cla-

rii nunc antra dei, quercusq; tonantis Arguerem.

Delphi oppidum fuit Phocidis, ubi etiam Apollo colebatur, qui propterea Delphicus uocatur. Seneca, Ambage nexa Delphico mos est deo Arcana tegere.

In Patara Lyciæ ciuitate sex anni mensibus dabantur Apollinis responsa.

Tenedos, Ægei maris insula, sacra fuit etiam Apollini.

Chrysa Phrygiæ ciuitas, itidem & Cilla, urbs, sacræ fuerunt Apollini. Ouid. lib. 13. Me Tenedon, Chrysemq; & Cillam Apollinis urbes, Et Syron cepisse.

Chrissa urbs Phocidis, sacrum etiam habuit Apollini templum.

Colebatur etiam in Cyrrha oppido Phocidis. Statius lib. 3. Syl. Aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.

Colebatur etiam apud Therapnas urbem Laconiæ. Statius libro 3. Theb. Tænareumq; cacumen, Apollineasq; Therapnas.

Soracte, mons est in Phaliscis, quondam Apollini sacer. Virgil. lib. 11. Summe deum sancti custos Soractis Apollo.

Apollo apud Rhodios in tanto honore habitus est, ut ibidem Colossum habuerit inter septem orbis miracula numeratum. Politianus, Conferat aut uasti molem Rhodos aurea Phœbi.

Hyperborei, septentrionales populi frugum primitias Delon mittebant Apollini, quem præcipue colebant. Plinius.

Acrepnia urbs fuit Phocidis, ubi Apollo Acrephnius colebatur.

Malloes locus fuit in Lesbo, ubi templum erat Apollinis.

In Entresi Phocidis urbe, Apollo etiam reddebat oracula.

Thegyra urbs Bœotiæ sacra fuit Apollini, a qua Tegyræus dictus est.

In Mileto Ioniæ Asiaticæ urbæ fuit oraculum Apollinis, qui propterea dictus est Milesius. Apuleius, Dei Milesii uetustissimum percunctatur oraculum.

Loca amori sacra fuerunt, Colchorum regio & Idalium nemus. Catull. Sancte pater curis hominum qui gaudia misces, Quiq; regis Colchos, quiq; Idalium frondosum.

Thespienses & Pariani populi in Hellesponto Amorem

ſumma ueneratione proſequuntur, eiuſque ſacra uocant Erotidia.

Apud Ægyram urbem Achæorum Amor colebatur cum Fortuna ſub eodem tecto.

Æſculapium Apollinis filium colebat Epidaurus urbs Peloponneſi. Plinius lib. 4. In eo Epidaurum oppidum Æſculapii delubro celebre. Ab Epidauro dictus eſt Epidaurius. Ouid. libro 15. Æquore placato patrias Epidaurius ara Linquit.

Cos ciuitas ſeu inſula eidem ſacra faciebat. colebatur etiam Pergami. Martialis lib. 9. Pergameo poſuit dona ſacrata deo.

Tricca urbs Theſſaliæ templum habuit Aeſculapio ſacrum, Dolopibus & Pindo uicinum.

Ariſteum mellis deum colebat Arcadia. Virg. lib. 4. Geor. Tempus & Arcadii memoranda inuenta magiſtri.

Thebis colebatur Bacchus, qui propterea & Dircæus appellatur. Horat. lib. 1. Car. Vel Baccho Thebas, uel Apolline Delphos inſignes.

Naxos una Cycladum coluit Bacchum. Claudianus, Herculis & Bromii ſuſtentat gloria Thebas. Plin. libro 4. Nec cedentes Athenis claritate, quæ cognominantur Bœotiæ Thebæ duorum numinum Liberi, atque Herculis (ut uolunt) patria.

Apud Nyſam urbem Arabiæ ferunt Bacchum à Nymphis educatum fuiſſe. hinc Bacchus dicitur Nyſæus. Statius lib. 4. Theb. Omnipotens Nyſæe pater.

Callichoros fluuius eſt apud Heracleam Paphlagoniæ Baccho ſacer, quòd ab India reuertens chorum ibidem conſtituerit. Valerius Flac. lib. 5. Argon. Præterit & feſta uulgatum nocte Lyæi Callichoron, nec uana fides, his Bacchus in undis Abluit Eoo rorantes ſanguine thyrſos.

Tamaritæ populi, Hircanis proximi, Bacchum ab India uictorem redeuntem hoſpitio ſuſceperunt, eiq; ſacra ſolennia conſtituerunt, actis circum torcularia choreis, quàm diu ſpumarent muſto.

Cybelem deorum matrem colebant ſequentia loca. Ida, & Dindymus Phrygiæ montes, Virg. lib. 10. Alma parens

Idæa deum, cui Dindyma cordi. hinc Cybele Dindymene. Martialis, Non per mystica sacra Dindymenes.

In Phrygia Galli Cybeles ministri in honorem deæ inter se concertabant, & digladiabantur ad effusionem sanguinis. demum cruore ubertim manante concurrebant ad aliquem fluuium deæ sacrum, ibidem cultros & plagas loturi. Romani hoc faciebant ad Almonem fluuium, proximum Romæ. xi. Kal. Apriles. Valer. Flac. lib. 8. Argon. Sic ubi Mygdonius planctus sacer abluit Almo, Lætaq; iam Cybele.

Reate Vmbriæ ciuitas. Syllius lib. 8. Magnaq; Reate dicatum Cælicolum matri.

Berecynthus mons Phrygiæ, à cuius nomine Berecynthia dicta est Cybele. Virg. lib. 6. Aen. qualis Berecynthia mater Inuehitur curru Phrygias turrita per urbes.

Pesinuntium oppidum Phrygiæ, a cuius nomine dicta est Pesinuntica. Apul. lib. 11. Inde primigenii Phryges Pesinunticam nominant deum matrem.

Cererem uenerabatur Eleusis urbs Atticæ, quòd ibidem frugum usum & agriculturæ dea docuisset. unde & Eleusina uocata est. Virg. lib. 1. Georg. Tardaq; Eleusinæ matris uoluentia plaustra.

Colebatur etiam in Ætna monte, Enna & Catana urbibus Siciliæ, à quibus locis uocatur Aetnæa, Ennæa, Catanensis. Claudianus, Aetnææ Cereri proles optata uirebat Vnica. Syllius lib. 1. Nec Cerere Ennæa, Phario nec uicta colono. Lactantius, De Cerere Catanensi uel Ennensi, quarum alterius tanta fuit religio, ut adire templi eius secreta penetralia uiris nefas esset.

Sequentia loca Dianæ sacra fuerunt, Parthenius Paphlagoniæ fluuius. Valer. Flac. lib. 5. Argon. & fatis tibi Tiphy negatum Parthenium, ante Alios Triuiæ qui creditur amnis.

Cynthus mons imminens Delo, in quo nata est cum Apolline. hinc uterque Cynthius appellatur. Statius lib. 2. Theb. Illa suas Cyntho comites agat.

Ephesus urbs Ioniæ, seu Lydiæ, in qua templum habuit magnificum inter septem orbis miracula numeratum.

Brauron urbs Atticæ, ubi etiam colebatur.

Colebatur & in Auentino & Algido montibus Italiæ. Horatius, Quæq; Auentinum tenet, Algidumq; Quindecim Diana preces uirorum Curet.

Colebatur etiam in Delo. Virgilius, Notior ut iam sit canibus non Delia nostris.

Item in Tauro Scythiæ monte. Lucanus lib. 1. Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Colebatur Faunus in Arcadia. Ouid. lib. 2. Fast. Faunus in Arcadia templa Licæus habet. Idem lib. 4. Stabat Mænalio sacra relicta deo.

Antium maritima urbs Latinorum Fortunam habuit in honore maximo, cui etiam sacra fecit, templumq; erexit magnificum, unde Horat. lib. 1. Car. O diua, gratum quæ regis Antium.

Rhamnus, seu Rhamnis, oppidum fuit in Attica, in quo Nemesis & Fortuna colebatur. hinc utraque Rhamnusia appellatur. Virg. in Cyri, Haud fallor, quòd te potius Rhamnusia fallat.

In Orchomeno Bœotiæ urbe templum fuit dicatum Gratiis seu Charitibus.

Herculi sacrum fuit Tibur oppidum uicinum Romæ, quod inde uocatur Herculeum. Mart. lib. 1. Tibur in Herculeum migrauit nigra Lycoris.

Bœotiæ Thebæ etiam Herculem coluerunt, qui propterea Thebanus dicitur. Prop. lib. 3. Cymbala Thebano concrepuere deo.

Gadibus quoque, ubi columnas posuit, templum habuit Hercules; in quo quidem templo Iulius Cæsar, animaduersa Alexandri Magni imagine, ingemuit, & quasi pertæsus ignauiam suam quòd nihildum à se memorabile actum esset in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum subegisset. de Gadibus Liuius, Hannibal Gades profectus Herculi uota exoluit. hinc Gades Herculeæ dicuntur.

Tyrintha ciuitas Argis uicina Herculem nutriuit, & ut deum uenerata est. unde Tyrinthius appellatur. Virg. lib. 7. Aen. postquam Laurentia uictor Geryone extincto Tyrinthius attigit arua.

Sequentia loca Iunonem coluerunt. Carthago urbs Afri-

cæ. Virg. lib. 1. Æn. Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam, Posthabita coluisse Samo. hic illius arma, Hic currus fuit.

Colebatur etiam in Prosimna ciuitate. Stat. lib. 1. Theb. Hinc celsæ Iunonia templa Prosimnæ.

In Samo insula maris Icarii habebatur in honore præcipuo, nam & ibidem fuerat nutrita. Ouid. lib. 8. Et iam Iunonia læua parte Samos fuerat.

Argos & Mycenæ urbes Achaiæ Iunonem quoque uenerabantur. Horatius lib. 1. Car.

Falisci populi Iunonem coluerunt. Ouid. lib. 6. Fast. Adde senem Tatium Iunonicolasq; Faliscos.

Creta insula centum urbibus memorabilis, Iouem aluit, eiq; sacra fecit. unde & Cretæus dicitur. Virg. lib. 3. Æn. Creta Iouis magni medio iacet insula ponto, Mons Idæus ubi & gentis cunabula nostræ.

Piræeus, portus Atticæ, sacer erat Ioui, ut etiam Homole mons Thessaliæ, seu Bœotiæ, à cuius nomine Iupiter Homolius dicitur.

Colebatur etiam in Ida, in Latio, in Libya, ubi erat eius oraculum, in Elide. unde Virg. eum uocat Idæum, Lucanus Latialem, Latinum Ouidius & Libycum, Elæum Propertius: quoniam in Elide quinto quoque anno celebrabantur ludi Olympici in eius honorem.

Isim Inachi filiam & deam Ægyptiorum sequentia loca habebant in honore, Paretonium urbs Aegypti, Pharos, Memphis, & Mareotis pars Aegypti.

Ægyptum sacram fuisse Isidi, Propertius docet lib. 2. dicens: An tibi non satis est fuscis Aegyptus alumnis? Copton quoque insula est in Aegypto sacra Isidi.

Latonia colebatur in Delo, quòd Apollinem & Dianam ibidem peperisset. Virg. lib. 3. Georg. Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.

Ithynus fuit domicilium Mineruæ in arce Atheniensi. Catullus, Vnigenamq; simul cultricē montis Ithyni Pallada.

Piræeus, mons Atticæ, sacer fuit etiam Mineruæ.

Colebatur & in Aracyntho Aetoliæ monte, à quo Aracynthia dicta est. Statius de Diana & Pallade lib. 2. Theb.

Illa sua

Illa ſuas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho.

Nea, Cycladum una, ſacra fuit etiam Mineruæ, auctore Plinio lib.4.nat.hiſt.cap. 12.

Præcipua eius dignatio fuit Athenis, ubi & artes inueniſſe fertur, atque etiam urbem ipſam condidiſſe. hinc Athenæa, Attica, Cecropia, & Mopſopia dicitur. Hor.lib.1.Car. Sunt quibus unum opus eſt intactæ Palladis urbem Carmine perpetuo celebrare.

Alcomeneum fuit oppidum Bœotiæ, cuius conditor iuſſit ibidem coli Mineruam.

Loca Marti ſacra ſunt Termodon fluuius Scithiæ, & Rhodope mons, quoniam fertur natus in Thracia. Claud. Fulmina lauerunt purum Rhodopeia Martem.

Colebatur & in tota Thracia & apud Getas. unde Odryſium eum uocat Statius, & Geticum Sythonium Pontanus & Threicium.

Libethris fons Magneſiæ ſacer fuit Muſis, ut etiam Hippocrene, a quorum nomine dicuntur Libethrides & Hippocrinides. Virg. Nymphæ noſter amor Libethrides. Eam ob cauſam Feſtus Auienus Camœnalem uocat Hippocrenem, ubi ait. Lympha camœnalem fudit procul Hippocrenē.

Sunt & alia loca ſacra muſis, ut Sicilia, unde Sicelides dicuntur a Virgilio: Aonia, ſeu Bœotia: Helicon, mons Bœotiæ: Pimpla, locus uicinus Parnaſo: Aganippe, fons Bœotiæ: Sebethus fons apud Neapolim: Theſpiæ, oppidum Bœotiæ, a quibus omnibus locis epitheta meruerunt. uide in capite de Muſis.

Neptunus templum habuit in Tænaro Laconiæ promontorio, a quo Tænarius dicitur. Proper.lib.1. Tænarius facili preſſit amore deus.

Oncheſtus urbs Bęotiæ habuit etiam templum Neptuno ſacrum.

Nemeſis dea ultionis & indignationis, quæ ſuperbos punit & uaniloquos, templum habuit in Ramnunte Aſiæ oppido, a quo Ramnuſia dicta eſt, ut Fortuna. Ouid.lib. 3. Met. Dixerat, aſſenſit precibus Ramnuſia iuſtis.

Oſyris Deus colebatur apud Aegyptios. Tibullus lib. 1. Te canit, atque ſuum pubes miratur Oſyrim Barbara Mem-

phiten plaudere docta bouem.

Proserpina Cereris filia colebatur in Cicilia, teste Plutarcho: unde & Sicula uocatur a poetis. Seneca, Vidisti Siculæ regna Proserpinæ? ubi primam huius dictionis Proserpina corripit, quod est inuentu rarum.

Colebatur etiam in Enna, urbe Siciliæ, unde Ennæa quoque dicitur, Lucanus lib. 6. Eloquar immenso terræ sub pondere, quæ te Contineant Ennæa dapes.

Apud Elæos delubrum sacrum fuit Plutoni semper clausum & obseratum, præterquam quòd semel tantum quotannis aperiebatur. Plutonem autem ideò colebant Elæi, quòd eius præsidium sensissent contra uim Herculis.

Lampsacus urbs Hellesponti Priapum coluit. Ouid. lib. 6. Fast. Lampsacus hunc soli solita est mactare Priapo.

Scythæ unicum Solem deū putant, cui equum immolant.

In Prænéste urbe Italiæ colebantur Sortes & Fortuna, quæ propterea Prænestinæ uocantur. Prop. lib 2. Nam quid Prænestis dubias ò Cynthia sortes, Quid petis Aei mœnia Thelegoni? Syll. sacrisq; dicatum Fortunæ Præneste iugis.

Sequentia loca sacra sunt Veneri: Amathus insula maris Ægæi, a qua uocatur Amathusia, & Amathusis. Virg. lib. 10. Est Amathus, est celsa mihi Paphos, atque Cythera, Idaliæq; domus.

Colebatur etiam in Cypro insula, & Papho eiusdem insulæ urbe. de Cypro & Memphi. Ægypti urbe, ubi etiam fanum habuit, Hor. lib. 3. Car. O quæ beatam diua tenes Cyprum, & Memphym carentem Sithonia niue. A Cypro dicitur Cypria, Cypris & Cyprigena. Mantuanus in Fastis, Cyprygenæ campos & regna per ardua Phœbi.

De Papho, & Gnydo Hor lib. 3. Car. Quæ Gnydon, Fulgentesq; tenet Cycladas & Paphum. Statius lib. 1. Syl. Non secus alma Venus, quàm si Paphon æquore ab alto, Idaliasq; domos, Erycinaq; templa subiret. A Papho Paphia, & à Gnydo Gnydia dicitur. Plin. lib. 7. Praxiteles marmore nobilitatus est, Gnydiaq; Venere præcipuè. Præcedentia exempla docent Idalium nemus & Cyclades & Cythera sacra fuisse Veneri.

Ab Eryce, monte Siciliæ, sibi sacro, dicta est Erycina.

Hor. lib. 1. Car. Siue tu mauis Erycina ridens.

Hypæpa urbs proxima Tmolo sacra fuit etiam Veneri. de hac urbe Ouid. de Aracne, Orta domo parua; paruis habitabat Hypæpis.

Imbros insula est Thraciæ, Vulcano sacra, quem inde Imbranium uocant. Val. Flac. Proræq; accesserat Imbros.

Inter Liparam & Therasiam insula est Terasia, Vulcano sacra. Plin. lib. 3. Præcipuus Vulcani cultus fuit in Lemno insula, à qua Lemnius dictus est, ut Lemnos ipsa, Vulcania. Ouid. lib. 13. Nec Pæantiadem quòd habet Vulcania Lemnos. Virg. lib. 8. Æn. Hæc pater Æolis properat, dum Lemnius oris.

De aliis locis, in quibus dii habiti sunt in honore, Ouidius lib. 3. Fastorum.

Pallada Ceropidæ, Minoia Creta Dianam.
Vulcanum tellus Hypsiphylæa colit.
Iunonem Sparte, Pelopeiadesq; Mycenæ.
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio uenerandus erat, quia præsidet aruis, &c.

Lactantius lib. 1. de falsa religione: Summa ueneratione coluerunt Ægyptii Isidem, Mauri Iubam, Macedones Gabyrim, Pœni Vranum, Latini Faunum, Romani Quirinum, Athenæ Mineruam, Samos Iunonem, Paphos Venerem, Lemnos Vulcanum, Naxos Liberum, Apollinem Delphi.

DEORVM VICTIMÆ.

Caper & Asinus immolabantur Baccho: Caper, quòd eius uites rosisset. Virg. lib. 2. Georg. Non aliam ob causam Baccho caper omnibus aris Cæditur. Ouid. lib. 2. de Ponto, Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho. Martial. lib. 5. Vite nocens roseas stabat moriturus ad aras Hircus, Bacche tuis uictima grata focis. De Asino Plin. lib. 24. Ferulæ Asinis gratissimæ sunt in pabulo, cæteris uerò iumentis præsentaneo ueneno. qua de causa id animal Libero patri assignatur, cui & ferula. Herodotus ait Porcum etiam fuisse immolatum Baccho.

Cereri mactabatur Porca, quòd hoc animal eiusdem fruges uiolasset. Ouid. lib. 1. Fast. Prima Ceres grauida

gauisa est sanguine porcæ; Vlta suas merita cæde nocentis opes. Nam sata uere nouo teneris lactentia succis Eruta satigeræ comperit ore suis.

Persæ immolant Equum Soli. Ouid. lib. 1. Fastorum, Placet equo Persis radiis Hyperione cinctum, Ne detur celeri uictima tarda deo.

Dianæ Cerua immolabatur. Ouid. lib. 1. Fast. Quæ semel est triplici pro uirgine cæsa Dianæ, Nunc quoque pro nulla uirgine cerua datur.

Sabæi & Thessali Canes Dianæ etiam immolabant. Idem Ouid. Exta canum Triuiæ uidi mactare Sabæos, Et quicunque tuas accolit Hæme niues.

Priapo etiam immolabant Asinum, quòd quum hic deus Lotidem nympham dormientem furtim stuprare uellet, intempestiuo asini clamore coitu fuisset impeditus, eumq; excitata uirgo manibus reiecisset magnò omnium, qui aderant, risu. Ouid. lib. 1. Fast. Cæditur & rigido custodi ruris asellus. Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo.

Anser Isidi Inachi filiæ. Ouid. lib. 1. Fast. Nec defensa iuuant Capitolia, quò minus anser Det iecur in lances Inachi lauta tuas.

Gallus gallinaceus immolabatur Nocti. Idem Ouid. Nocte deæ noctis cristatos cæditur ales, Quòd tepidum uigili prouocat ore diem.

Fauno Capra. Ouid. lib. 2. Fast. Cornipedi Fauno cæsa de more capella, Venit ad exiguas turba uocata dapes.

Neptuno Taurus. Statius lib. 5. Achil. Cæruleum regem tauro ueneratur auumq; Nerea. Virg. Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Mineruæ Capra, quòd caprarum morsus exitialis sit oliuæ, quam illa amat. Plin. lib. 8. Oliuam lambendo quoque sterilem faciunt: eaq; ex causa Mineruæ immolantur.

Menœtius Actoris filius Taurum Herculi primus sacrificauit, propter fulmineum taurum ab ipso Hercule interfectum, de quo Seneca in Herc. Oet. Vna est Geryon sparsus manu, Taurusq; populis horridus centum pauor.

Carthaginienses usque ad excidium urbis suæ ingenuos pueros Saturno semper immolarunt, auctore Curtio lib. 4.

de gestis Alexandri. quod genus sacrificii Tauridæ Dianæ factum legimus in Scythia.

Prisci Æsculapio medico, Phœbi filio, Gallum sacrificabant. Cœlius.

Sus prægnans mactabatur Maiæ, auctore Macrobio lib. 1. Satur. De uictimis deorum uide Ouid. lib. 15. Met.

DEORVM FESTA QVIBVS uocentur nominibus.

Festa seu sacrificia Bacchi uocantur Bacchanalia, Orgia, Trieterica, Nictileia, Liberalia, Dionysia, & Cotytia, à Coty de rege Thracum, qui sacra Baccho instituit.

Sacra Cereris uocantur Cerealia, & Thesmophoria, ut Ceres ipsa Thesmophoros, id est legifera. Plin. lib. 24. Quoniam matronæ in Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes iis foliis cubitus sibi sternunt. Plut. ait Adonia fuisse sacra Cereris.

Proserpinæ Cocytia, à Cocyto infernali fluuio.

Saturni Saturnalia, & Chronia: nam Saturnus ipse, Chronos dicitur à Græcis.

Laurentiæ, Laurentia. Opis (quæ Cæli & uestæ filia, & Saturni uxor dicitur) Opalia.

Palis, Deæ pastorum, Palilia pastorum festa. Tibullus lib. 2. At madidus Baccho sua festa Palilia pastor Concinet.

Romuli uel Martis Quirinalia.

Vertumni, seu Prothei, Vertumnalia.

Bonæ deæ Gynecia: nam Græci eam uocant Gyneciam, Plutarchus in Cæsare.

Mineruæ Panathenea. erant autem agones Gymnici, quos Theseus in honorem deæ primus Athenis instituit. Plutarchus, Erant etiam Mineruæ Quinquataria, quæ fiebant quinque diebus post atrum diem. Ater autem dies erat post Idus. Ouid. Vna dies media est, pòst fiunt sacra Mineruæ. Nomina quæ à iunctis quinque diebus habent.

Floræ deæ, Floralia.

Carnæ, deæ cardinum, Carnia, quæ fiebant Spartæ.

Iouis Dispolia, seu Diasia, teste Cœlio.

Iunonis Herea, quòd Iuno ipsa Hera diceretur. Ennius apud Ciceronem lib. 1. de Offic. Vos'ne uelit an me regnare hera. Vbi per heram non nulli Fortunam intelligunt.

Mercurii Mercurialia & Hermæa.

Musarum Musæa.

Herculis Nemæa, ab Argiuis instituta, ob leonem ab ipso interfectum in Nemæa sylua.

Fauni, Lupercalia, quæ Februario mense fiebant.

Solis Mitriaca, quoniam Persæ Solem appellant mitram. apud eos autem fiebant hæc sacrificia in antro, educto cornibus boue, quem deo immolabant.

Priapi Phallagogia: nam phallum antiqui uirile membrum appellabant. Theoderitus Cyrenensis.

SACRIFICIORVM, ET uictimarum genera diuersa.

Agonia, & Agonalia ludi erant, qui fiebant in honorem dei Agonij, uel in monte, quem illi Agonem uocabant. Agonias etiam ueteres dixerunt hostias, ab agendo.

Dapsa, genus erat sacrificii, quod fiebat hyeme sæuiente.

Farreatio in nuptiis fiebat farreo libo. aliter uocabatur Confarreatio. at quum dissoluebantur nuptiæ, Diffarreatio.

Hecatombe, sacrificium erat centum uictimarum, uel quia centum Peleponnensi urbes id faciebant. Iuuen. Sat. 12. existunt qui promittant Hecatomben.

Hostia, erat uictima, quæ immolabatur cæsis hostibus. sacrificabatur autem Laribus, quorum ope uicti credebantur hostes. Ouid. Hostibus à domitis hostia nomen habet.

Hyacinthina erat quædam sacra nocturna.

Armilustrum, sacrificium erat apud Romanos, in quo armati rem diuinam faciebant; tubisq; canebant sacrificantes.

Ianual, erat genus libi, quod soli Iano immolabatur.

Lucaria festa Romani celebrabant in luco, in quo fugati à Gallis sese occuluerant.

Lupercalia, erant sacra instituta ab Euandro rege Arcadum in honorem Panos, propter Romulum & Remum nutritos à lupa in Auentino monte, ubi fiebant. Luperci

dicebantur ministri horum sacrorum. Statius lib. 5. Syl. & tua multùm Verbera succincti formidauere Luperci.

Meditrinalia, sacra erant, quæ fiebant in honorem Meditrinæ, deæ medicamentorum.

Munychia, erant festa Palladis, à Munychio Athenarum portu, uel à Munychio rege quodam, eorum auctore.

Nouendium, seu Nouendiale, sacrificium erat exequiale, quod fiebat nono die post mortem alicuius. Horatius, Nouendiales dissipare pulueres.

Nudipedalia erant quædam sacra, quæ sacerdotes nudis pedibus faciebant Hierosolymis.

Nyctileia Bacchi sacrificia, quæ nocturno fiebant tẽpore.

Palatual, sacrificium erat, quod Romæ fiebat in palatio.

Pastillum, auctore Festo, fuit genus libi rotundi, quod diis offerebatur.

Popularia sacra, quæ ab omnibus ciuibus fiebant, nec erant priuatarum familiarium, sed omnium communia, ut à diis impetrarentur, quæ spectabant ad communem populi salutem.

Proteruia, fuit sacrificii genus, in quo quidquid ex epulis supererat, incendio dabatur. Ausonius, Capripedes agitat quum læta proteruia Panas. Albidius adolescens quum uniuersum patrimonium decoxisset, & ædes unas, quæ supererant, rerum desperatione dedisset incendio, ferunt Catonem hoc in eum cauillo usum fuisse: Hic proteruiam facit. Facere autem proteruiam, adagium est in prodigos, qui omnia absumunt usque ad assem. Adagium

Scænophegia erant tabernaculorum festa, in quibus Iudæi faciebant tabernacula ad similitudinem eorum, in quibus habitauerant, quum peruagarentur Ægyptum.

Solitaurilia, sacrificia erant trium uictimarum, Tauri, Arietis, & Suis. Plin. lib. 8. Si potiatur Marti Solitaurilibus piaculum fieri.

Stata, erant certa ac stabilita, statutisq; diebus fieri solita. Cato, Sacra stata, solennia sancta seruasti.

Rubigalia, dies erant festi instituti ab antiquis ad amoliendam frugum rubiginem, quales sunt nostro tempore Supplicationes, Amburbiæ & Ambaruales, quæ fiunt, ut fru-

ctus terræ agricolarum uoto respondeant. Plin. lib. 18. Rubigalia Numa constituit, quæ nunc aguntur ad septimum Kal. Maij: quoniam tunc ferè segetes rubigo occupat.

Fontanalia sacra erant fontium, quæ fiebant coronatis pueris & fontibus.

Ornea, sacra erant Priapi, quem Corinthi Orneum uocabant. celebrabant autem hæc festa Nymphæ ad Alebedum prope Colophonem.

Parentalia erant sacra funesta, quæ fiebant ab antiquis in honorem parentum mortuorum. cuiusmodi sunt Anniuersaria nostra.

Parentare est hoc sacrificium facere. Cic. in Philip. ut Parentalia cum supplicationibus miscerentur.

In parentatione absumebantur fabæ, quòd in eis mortuorum animas esse dixerint. Blondus lib. 2.

Inferiæ, sacra sunt etiam mortuorum. Suet. in Caligula, Inferiasq; his annua religione publicè instituit.

Consualia, sacrificia fiebant in honorem Consi, qui habebatur deus consiliorum.

Græci Dionysium colebant cognomento Lamptera, id est Faculam, eiusque festa uocabant Lampteria. ferebant enim noctu faces ad templum, uini pateris tota urbe constitutis.

Amburbium, seu Ambaruale, supplicationes erant, quæ fiebant in ambiendis urbibus, agrisq; lustrandis. de hoc intellexit Lucanus lib. 1. dicens: Mox iubet & totam pauidis à ciuibus urbem Ambiri, & festo purgantes mœnia lustro Longa per extremos pomœria cingere fines.

Talia erant apud Romanos Vinalia, qualia apud Thebanos Dionysia.

Thya, festum erat Bacchi apud Elæos, in quo uacuæ hydriæ, templo obserato, uino implebantur noctu.

Holocaustum, seu Holocaustoma, sacrificium erat, in quo exta uictimarum aris superposita comburebantur, de quo Virg. Et solida imponit taurorum uiscera flammis, Pingue superque oleum fundens ardentibus extis. Iosephus, Quando, inquit, tota uictima, quæ immolatur, incenditur, id sacrificium nomen holocaustomatis habet.

Porrò Orgia Orpheus inuenit in Thracia.

Matris deorum ſacra Phrygii quotannis crudeliſſimis cer taminibus faciebant.

Rhodii hominem Saturno ſacrificabant.

In Salamine inſula homo Diomedi immolabatur.

Diana Taurica humanis placabatur uictimis.

Dionyſio apud Chios homo crudeliter diſcerptus ſacrificabatur. Lacedæmonii hominem Marti immolabant.

Phœnices in bello & peſtilentia amiciſſimos homines immolabant Saturno. Eidem in Creta ſacrificabantur pueri.

In Laodicea Syriæ uirgo immolabatur Palladi.

Arabes ſingulis annis puerũ immolãtes ſub ara ſepeliebãt

Græci prius, quàm prodirent in bellum, humanas uictimas diis offerebant.

Ariſtomenes Meſſenius CC. homines Ioui ſacrificauit.

Athenienſes bello petiti, & uicti à Minoe rege Cretæ propter interfectum Androgeum eius filium, cogebantur quotannis ſeptem mares ac totidem fœminas in Cretam mittere ſacrificandos.

Scythæ quoſcunq; aduenas repererint, Dianæ immolant.

In Pella, Theſſaliæ ciuitate, ſingulis annis homo immolabatur Peleo, & Chironi.

Galli Eſum, & Teutatem humano cruore placabant.

Lactantii tempore Latialis Iupiter ſanguine colebatur humano.

Carthaginienſes, ab Agathocle uicti, quum iratum ſibi Saturnum crederent, ducentos ei nobiliſſimos iuuenes immolauerunt. Lactantius.

Apud Romanos ſacrorum auctor fuit Numa, qui inſtituit colere deos fruge, & mola ſalſa ſupplicare.

Vocabula ad religionem ſpectantia ſunt Cærimoniæ, Sacrificium, Conſecratio, Superſtitio, Dedicatio, Piaculum, Iuſiurandum, Hoſtiæ. Mola erat far toſtum, ſale aſperſum.

Sacrificare eſt petere, ut detur uenia.

Litare eſt propitiare, uel ſacrificium ritè facere.

Apud Lyndum oppidum Rhodiorum fiebat ſacrificium in honorem Herculis, quod probris & conuiciis peragebatur. hinc adagium natum, Herculi Lyndo ſacrificare, id Adagium

facris deuotionibus uti.

Ritum facrificii, quod fiebat in honorem Cybeles. Ouid. in Faftis fic exprimit:

Arduam dudum refonat tinnitibus Ida,
 Tutus ut infanti uagiatore puer.
Pars clypeos fudibus, galeas pars tundit inanes:
 Hoc curetes habent, hoc Corybantes opus.
Res latuit, prifciq; manent imitantia facti,
 Æra deæ comites, raucaq; terga mouent.
Cymbala pro galeis, pro fcutis tympana pulfant,
 Tibia dat Phrygios (ut dedit antè) modos.

Salii facerdotes Martis, eidem facra faciebant falientes.

Victimarum fuperftitio emanauit ab Hyperbio, Martis filio, ut placet nonnullis, quòd animal primus occiderit, ut Prometheus occidit bouem.

Apud Delphos nullum reddebatur oraculum, nifi tota uictima ab imo contremiffet, membris omnibus agitatis.

Phafelitæ populi falfos pifciculos diis immolabant.

Cares uerò canem. hinc Caricam uictimam dicuntur immolare, qui uiliffima largiuntur.

Libabatur etiam uinum, fed merum.

Prope Afopum fluuium habitatores fingulis annis diem unum facrum faciunt Eumenidibus, quibus prægnantes oues immolant.

Amaftris, Xerxis regis uxor, pro falute propria decem defodit uiuos homines.

Berofus prodit fuiffe apud Babylonios feftum Saceas nomine, folitum agi quinque diebus, quibus ferui imperabant dominis.

Coi, Iunoni facrificantes, feruos a conuiuio reiiciebant.

SACERDOTES DEORVM.

Apollinis facerdotes fuerũt, Panthus Othrij filius. Virg. lib. 2. Æn. Panthus Othriades arcis Phœbiq; facerdos.

Anius rex. Virg. lib. 3. Æneid. Rex Anius, rex idem hominum, Phœbiq; facerdos.

Lychas. Virg. lib. 10. Inde Lycham ferit exertum iam

matre perempta, Et tibi Phœbe facrum.

Hæmonides. Idem lib. 10. Nec procul Hemonides Phœbi Triuiæq; facerdos, Infula cui facra redimibat tempora uitta.

Phœbades dicuntur Phœbi facerdotes.

Neptuni Laocoon Troianus. Virg. lib. 2. Æn. Lacoon ductus Neptuno forte facerdos, Sollemnes taurum ingentem mactabat ad aras.

Cereris Polybetes. Virg. lib. 6. Æneid. Tres Antenoridas, Cereriq; facrum Polybetem. Fuit & Softratus, Cereris facerdos, auctore Cornelio Tacito.

Alphitus. Ouid. lib. 5. Met. Cererisq; facerdos Alphitus, albenti uelatus tempora uitta.

Iunonis Calybe. Virg. lib. 7. Aen. Fit Calybe Iunonis anus, templiq; facerdos.

Alcyone. Ouid. lib. 11. Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat, Proq; uiro, qui nullus erat, ueniebat ad aras.

Herculis Potitius. Virg. lib. 8. Iamq; facerdotes primusq; Potitius ibant.

Teron. Syllius lib. 2. Iam noua molitus ftimulato milite Theron, Alcidæ templi cuftos, aræq; facerdos.

Fuit & Pinarius cuftos facrorum Herculis. Macrobius.

Cybeles, Choreus. Virg. lib. 1. Aen. Forte facer Cybele Choreus, olimq; facerdos, Infignis longe Phrygiis fulgebat in armis.

Meliffa fuit facerdos Cybeles, à cuius nomine cæteræ eius deæ facerdotes Meffæ poftea dictæ funt.

Fuit & Barthabaces Cybeles, feu Opis facerdos. Plutar. in Mario, Per ea tempora aduenieus Barthabaces, magnæ matris facerdos, nunciauit deam in templo ad fe locutam, uictoriam prædixiffe.

Galli quoque facerdotes erant Cybeles.

Cotyx rex Thraciæ facra quædam inftituit Baccho, quæ Cotytia dicuntur.

Fœminæ Bacchi facerdotes dicuntur Thyades, Mænades, Bacchæ, Eleides, Mimallonides, Aedonides, Euhyades, Baffarides, Triaterides.

Thyades. Val. Flac. lib. 6. Arg. Mox rapuere deum iamiam quodcunque paratæ Thyades, infufis per fua

colla comis.

Mænades Mart. lib. 11. Ad matrem fugiet Pentheus, ad Mænades Orpheus.

Bacchæ. Ouid. lib. 6. Fast. Dissimulata deam Latias Saturnia Bacchas Instimulat.

Eleides. Idem in Epist. Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleides actæ.

Mimallonides. Idem libro 1. de arte, Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis.

Ædonides. Lucanus lib. 1. Ædonis Ogygio decurrit plena Lyeo.

Euhyades. Horat. lib. 1. Car. Non secus in iugis Ex somnis stupet Euhyas.

Bassarides. Sidonius, Rotat Enthea thyrsum Bassaris. Idem, Ire in Bassaridas uel insulatos Aram ad turicremam rotare mistas.

Triaterides. Statius lib. 4. Theb. Et atra sacrum recolit Triateris Ophelten.

Hypeccaustria sacerdos erat Mineruæ apud Solos.

Plinius libro 34. ait Lysimachen fuisse Mineruæ sacerdotem annis LXIV.

Veneris sacerdos fuit Mera. Stat. lib. 8. Theb. Ægææ Veneris quos Mera sacerdos Ediderat prohibente dea.

Dianæ Tauricæ sacerdos fuit Iphigenia Agamemnonis & Clytemnestræ filia.

Megabyzus sacerdos erat Dianæ Ephesiæ eunuchus, a cuius nomine cæteri dicti sunt Megabyzi. Plin. lib. 25. Pinxit & Megabyzi sacerdotis Dianæ Ephesiæ pompam. Idem, Ephesi uerò est Megabyzi sacerdotis Ephesiæ Dianæ sepulcrum.

Fuit & Myxos Dianæ sacerdos, immodicus sui nominis præco & ostentator. hinc Myxos appellamus huiusmodi homines uentosos, qui plus æquo sibi tribuunt.

Sethon rex fuit apud Ægyptios post Amurtæum, quem Herodotus in Euterpe Vulcani sacerdotum fuisse memorat.

Martis sacerdotes erant Salii, quos in portandis ancilibus saltare mos erat, hi per urbem tripudiis canebant quædam carmina admodum obscura, quæ nec ipsi intelligebant,

ut innuunt uerba Fabri.

Hierophantæ erant Atheniensium sacerdotes, qui cicutæ sorbitione seipsos castrabant, quò castius in suo sacerdotio durarent ac persisterent.

Cor. Cethegus, & Q. Sulpicius flamines fuerunt apud Romanos, qui suo sacerdotio priuati sunt: hic, quòd inter sacrificandum apicem (quem flamines ferebant) de capite cadere permisisset; ille, quòd exta uictimæ non ritè admouisset.

L. Bebius flamen fuit Quirinalis, ut Plautius Hypseus.

Coris sacerdos fuit funerarius.

Cinarides, & Basilides nomina sunt sacerdotum apud Cor. Tacitum.

Sacerdotes legis fuerunt Salomon, Hieroboam, Nadab, Behasa, Hela, Zambri, Achab, Ocazias, Ioram, Helseus, Hieu, Ioas, Ionas, Zacharias, Sellum, Manahen, Phaceias, Ozee, Aaron, Elezarus, Phinees, Abiud, Acchito, Samuel, Hely, Abiathar, Sadoch, Achimas, Azarias, Vrias, Gonnias, Eleachin, Chelcias, Soreas, Iesus huius filius, Ioachip, Melchisedech, Simeon, Iad, Onias.

PARCÆ, DEÆ FATALES.

Parcæ, seu deæ fatales dicuntur a poetis Clotho, Lachesis, Atropos.

Cesellius Vindex apud Gellium lib. 3. ponit alia earum nomina, ut Nonam, Decimam, Mortam, citatque uersum hunc Liuii poetæ antiquissimi: Quando dies aduenit, quam profata Morta est.

Finguntur autem Dæmogorgonis filiæ, secundum Ciceronem Herebi & Noctis.

Alio nomine uocantur Fata. Seneca, Multi ad fatum uenere suum, dum Fata timent.

Dicuntur insuper metiri uitam hominum fusis, & staminibus, quæ ex sua colonent, & deducunt unde & Lanificæ uocantur a poetis. Martial lib. 1. Labificas nulli tres exorare puellas Contigit, obseruant quem statuere diem.

Feruntur esse inexorabiles, nullisque precibus moueri, ut quam imposuerunt rebus seriem, commutent, aut uitæ

exitum prorogent, quem nascentibus nobis constituerunt: unde Seneca, Nulli iusso cessare licet, nulli scriptum proferre diem.

Earum autem officia poetæ distinguunt, ut uelint unam esse, quæ uitam hominis ordiatur; aliam, quæ contexat; tertiam, quæ filum rumpat, ac finiat. Prima est Clotho, quam Statius Ferream uocat, Grandæuam Seneca, Improbam & Sedulam Pontanus. Secunda est Lachesis, Dura ab Ouidio, Inuida Martiali, Ferrea Claudiano dicta. Tertia Atropos, de qua Statius lib. 4. Theb. Hos ferrea uenerat annos Atropos. Sunt qui in numero Parcarum ponant Ilithyiam.

IVDICES INFERORVM.

IVdices inferorum poetæ faciunt, quorum arbitrio & sententia puniantur animæ, & cogantur fateri, quæ piacula in seram noctem distulerint, ut inquit Maro. Castigant, dolos audiunt, umbris suas sedes constituunt, nullum scelus relinquunt impunitum. de his Seneca, Et qui fronte nimis crimina tetrica Quærunt, ac ueteres excutiunt reos. Eorum nomina sunt, Minos, Æacus, Rhadamanthus.

Minos rex fuit Cretensium, pater Androgei, & Ariadnes, qui propter extremam seueritatem, quam uiuens exercuerat, post mortem iudex inferorum factus est à poetis, ut alij duo iudices. de hoc Virg. lib. 6. Æneid. Quæsitor Minos urnam mouet, ille silentum Consiliumq; uocat, uitasq; & crimina discit.

Æacus Iouis, & Europæ filius, propter incorruptam æquitatem iudex quoque inferorum factus est. Proper. lib. 4. Aut siquis posita iudex sedet Æacus urna.

Rhadamanthus Iouis fuit filius, & Europæ, frater Æaci, quem æquissimum fuisse, & incorruptæ seueritatis ferunt: hinc adagium, Rhadamanthæo pollere iudicio. Propterea orta est fabula, constitutum fuisse illum umbrarum iudicem. de hoc Virg. lib. 6. Æn. Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna, Castigatq;, audit dolos, subigitq; fateri, Quæ quis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula noctem.

adag'um

HESPERIDES.

HEſperus Iapeti filius tres habuit filias, quæ a patris nomine dictæ ſunt Heſperides. earum nomina ſunt Æglæ, Heretuſa, Heſperetuſa, poetæ fabulantur hortum eis fuiſſe auriferis arboribus conſitum, cui cuſtodem adhibuerint draconem peruigilem, quo tamen uel ſopito, uel occiſo Hercules aurea poma ſuſtulerit. unde Pontanus Heſperides uocat Pomicolas. Senec. in Aga. arborq; pomis fertilis aureis Extimuit manus. Lucretius lib. 5. Aureaq; Heſperidum ſeruans fulgentia mala Aſper acerba tuens immani corpore ſerpens. Diodorus lib. 5.

PLEIADES.

PLeiades filiæ fuerunt Atlantis ex Pleione, à qua traxerunt nomen. de his Ouidius, Pleiades incipiunt humeros referare paternos, Quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent: Seu quòd in amplexum ſex hinc uenere deorum. Nam Steropem Marti concubuiſſe ferunt; Neptuno Alcyonem, & te formoſa Celeno, Maiam, & Electram, Taygetamq; Ioui. Septima mortali Merope tibi Siſyphe nupſit; Pœnitet, & facti ſola pudore latet. Hoc autem ait Ouid. Nam, ut mathematici uolunt, una eſt earum obſcura, quæ nunquam apparet, ut cæteræ. Re uera Pleiades ſtellæ ſunt in genu Tauri, quæ circa æquinoctium uernum oriuntur. unde Latini eas Virgilias uocant. ſunt autem pluuioſæ, & moleſtæ nautis. Lucanus lib. 8. Et imbrifera ſiccas cum Pleiade Thebas.

Dicuntur etiam Atlantides. Seneca in Hercule fur. Illinc timendum ratibus ac ponto gregem, Paſſim uagantes exerunt Atlantides. De his uide Cœlium Lect. antiquarum. cap. 16. lib. 9.

HYADES.

HYades filiæ fuerunt Atlantis ex Æthra, quæ nomen traxerunt ab Hyante fratre, quem a leæna interfectum quum aſſiduis deflerent lacrymis, deorum com-

miseratione relatæ sunt in stellas pluuiosas, uel quòd Hyas Græcè, pluuiam significet Latinè. Locatæ sunt autem in Tauri fronte. Ouidius, Ora micant tauri septem radiantia flammis, Nauita quas Hyades Graius ab urbe uocat. Pars Bacchum nutrisse putat, pars credidit esse Tethyos has neptes Oceaniq; senis. Alio nomine uocantur Suculæ. Plinius lib. 2. Qualiter in Suculis sentimus accidere, quas Græci ob id pluuio nomine Hyades appellant. Earum ortus pluuiam portendit. Claudianus in Ruff. Imbribus humescant hœdi, nymbosaq; taurum Ducat Hyas, totusq; fretis descendat Orion. Alia earum nomina ponuntur à Cœlio ex Hesiodi testimonio, Phœole, Coronis, Cleia, Phæa, Eudora.

PARTES ANNI QVATVOR.

MEnses Veris sunt Martius, Aprilis, Maius. Æstatis Iunius, Iulius, Augustus. Autumni September, Octobér, Nouember. Hyemis December, Ianuarius, Februarius.

Pythagoras comparabat Verno tempori pueros, Æstati adolescentes, Autumno Iuuenes, Hyemi senes. Idem ait Ouid. lib. 13. Quid non in species secedere quattuor annum Aspicis ætatis peragentem imitamina nostræ? Nam tener, & lactens puerìq; simillimus æuo Vere nouo est tunc herba nitens, &c.

Ver botros emittit, hyemis rigorem mitigat, spoliatas arbores induit, terræ suum restituit uirorem, hortis suos flores, & uiolas. hinc, Vtile syluis, Odoriferum, & Purpureum uocatur a Virgilio: Statio Pecorosum à Iucundum: à Catullo: à Ruffo Festo Floricomum: ab Ausonio & Seneca Floriferum & Fidificum: Geniale a Mantuano dicitur.

Æstas enatas iam fruges, & lactentes culmos calore suo concoquit, & maturat.

Autumnus maturos fructus colligit. morbis est obnoxius, propter corruptiones & putrefactiones, quas ex humido & calido generari dicunt Physici. A fructibus uocatur Vnifer, Pomifer, Frugifer. Quattuor anni tempora egregiè describit. Virg. in opusculis,

MEN-

MENSES ANNI.

ROmulus ab urbis origine decem tantùm menſes conſtituit, quòd decimeſtre tempus ſufficeret ad mulieris partum, primumq́; fecit Martium a nomine Martis, qui deus eſt & auctor Romanorum. Numa Pompilius duos adiecit, Ianuarium & Februarium. Ianuarius dicitur à Iano, Februarius à Februis, id eſt, purgatoriis quibuſdam ſacrificiis. nam Februare purgare eſt, & Februm Sabini purgamentum uocant. eo autem menſe conſueuerant Romani per dies duodecim urbem & agros cum ſupplicationibus luſtrare. Quòd genus ſacrificii dicebatur Amburbium, Ambaruale, Februum, & Luſtrale.

Martius à Marte urbis auctore.

Aprilis ab aperiendo, ut opinatur Varro, quòd tunc clauſtra naſcendi aperiat natura; uel ab Aphrodite Venere, ut uult Cenſorinus, quòd Romani ſuam à Venere traxerint originem.

Maius à maioribus & ſenibus.

Iunius à iuuenibus, uel à Iunone, cui eo menſe maximi honores exhibeantur.

Iulius prius dicebatur Quinctilis, quòd eſſet quinctus in ordine, ut Auguſtus Sextilis, quum decem tantùm haberentur menſes. tandem tamen mutato nomine dicti ſunt Iulius, & Auguſtus, in honorem primorum imperatorum, September, October, Nouember, & December, nomina ſua traxerunt ab ordine, quem prius habebant, quum decimeſtris eſſet annus. De quibuſdam Ouid. lib. I. Faſt. Martis erat primus menſis, &c.

Ianuarius erat in tutela Iani & Iunonis; Februarius, Neptuni; Martius, Mineruæ; Aprilis, Veneris; Maius, Apollinis; Iunius, Mercurii; Iulius, Iouis; Auguſtus, Cereris, September, Vulcani; October, Martis; Nouember, Dianæ; December, Veſtæ.

Luna ſingulos ſuos menſes conficit diebus undetriginta circiter & dimidiato. hinc Lunigenæ menſes uocantur à Mantuano in ſomnio Romano, ubi ait: Ex horis nox atque dies, ex nocte dieq́; Lunigenæ ſurgunt menſes, ex menſibus anni.

Mensium alii sunt maiores, minores alii. Aprilis, Iunius, September, Nouember singuli habent dies xxx. reliqui xxxi. præter Februarium, qui solùm habet xxix.

A mensis fit adiectiuum menstruus, ut menstrua Luna.

MVTATI IN VARIAS FORMAS secundum metamorphosim poetarum.

Achelous in anguem, & taurum. Acis in flumen. Actæon filius Autoneos in ceruum. Ægeria in fontem. Aeglc soro, Phaethontis in populum arborem. Aesacus in mergum: Aesculapius in draconem. Aglauros Cecropis filia in lapidem. Alcione in auem. Alcithoe in uespertilionem. Anaxarete in lapidem. Antigone in ciconiam. Aconteus mutatus est in lapidem. Apollo in pastorem, Coruum, Accipitrem, Leonem. Apulus pastor in Oleastrum. Arachne in Araneam. Ardea in oppidum. Ascalaphus in bubonem. Atalanta in leænam. Atlas in montem. Atis in pinum. Bacchus in caprum, uuam, ceruum. Batus in saxum. Baucis in arborem. Biblis in fontem. Bura urbs in scopulum. Cadmus in anguem. Ceneus in auem. Callisto in ursam. Celmus in adamantem. Cercops in simiam. Clytie nympha in heliotropium. Coronis in cornicem. Crocus & Smilax in flores. Cygnus in auem. Cyparissus in cupressum. Dædalion in accipitrem. Daphne in laurum. Daphnis in lapidem. Dercetis in piscem. Diana in felem. Dryope in Loton. Echo in uocem. Ephyre in serpentem. Euphorbus in Pythagoram. Galantis in Mustellam. Harmonia uxor Cadmi in draconem. Hecuba in canem. Heliades, seu Phaethontiades in populos. Hippomenes in leonem. Hyacinthus in florem. Io in iuuencam. Iphis puella in puerum. Iphigenia in ceruam. Iuno in anum. Iupiter in taurum, aurum, arietem, aquilam, cygnum, in satyrum, Amphitryonem, ignem, pastorem, serpentem. Leucothoe in uirgam tuream. Lycaon in lupum. Lycas in scopulum: Lyncus in lyncem. Mera in canem. Marsyas tibicen in fluuium. Menthe nympha in mentham. Mercurius in Ibin. Myrrha in arborem. Nays nympha in pi-

Scripturarij dicuntur tabelliones, quos clericos & commiſſarios uocant: dicuntur & ſcribæ.

Suarii, qui ſues paſcunt. aliter uocantur porcarii, ut iam diximus.

Sagarii dicuntur qui uendunt ſaga. eſt autem ſagum ueſtis militaris, ut poſtea docebimus.

Salarius, qui cibos ſalſos uendit. Martialis, Quod uiles pueri ſalariorum.

Scoparii dicuntur miniſtri, quorum intereſt pauimenta ſcopis deuerrere, & mundare domum. propterea Hieronymus Aquilonem uiarum ſcopam appellauit, quòd diffiando perpurgit quidquid in uia puluerulentum obiacet. Vlp. de Tit. de fundo inſtrumen.

Segmentarii, qui aurum ueſtibus intertextunt: a ſegmentis, id eſt, bracteolis, orbiculisq́; uariegantibus. Ouid lib. 3. de arte.

Quid de ueſte loquar? non iam ſegmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularii dicuntur, qui opus aliquod ſedendo conficiunt, qui & ſedentarij.

Sericarij, textores ſericorum. ſericati homines, pannis ſericis induti.

Solearij, ſolearum ſutores, qui & crepidarii dicuntur. Plautus in Aul. Solearii aſtant.

Statuarii, qui ſtatuas fingunt, Græcè Idoloplaſtæ uocantur: quales fuerũt Lyſippus, Praxiteles, Myron, Polycletus.

Suffarranei dicuntur, qui farra & frumenta in caſtra conuehunt, crebris & uilibus inſtitorum uecturis.

Sutores dicuntur calceolarii, aut ueſtimentorum artifices, qui melius ſarcinatores appellantur.

Sphæriſterici, & ſphæriſtæ dicuntur ſtudioſi ludipilæ, & periti. ſphærizo, id eſt ludo pila, ſphæriſteriũ, ludus pilæ. Lampridius in Alex. Poſt lectionẽ operã palæſtre, aut ſphæriſterio, aut curſui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Termularii dicuntur, qui thermis præſunt, & ex his quæſtum faciunt.

Tonſores, lanæ, aut capillorum dicuntur inciſores. Horat. in Epiſt. Si curtatus inæquali tonſore capillos Occurri,

rides, Hinc culter tonsorius dicitur,

Telonarij dici possunt tributorum collectores, qui & telones uocantur.

Vespillones dicuntur funeratores, & curatores cadauerum. Suetonius in Domiciano, Cadauer eius populari sandapila per uespillones exportatum.

Vnguentarij, qui unguenta exponunt uenalia, aut conficiunt Plin. lib. 12. Ipsiq; unguentarij digerunt, haud difficulter, Idem lib. 31. Et unguentarij propter colorem eo maximè utuntur.

Visceratores dicuntur carnium distributores, & uisceratio ipsa distributio.

Vulnerarij. qui uulneribus medentur, ut chirurgi.

Vascularij qui uasa conficiunt, & uendunt, aurea & argentea, nam inter aurifices numerantur uascularij, celatores, inauratores, & bractearij.

Vinarij, uini uenditores, à Græcis œnopolæ dicuntur. Suetonius, Quum de uinarijs, aut lanijs ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, rustici uinearum cultores. Virgilius,

Aut custos greggis, aut maturæ uinitor uuæ.

Vehicularij, uehiculorum ductores: Carrucarij, carrucæ: Essedarij, essedorum.

Vexillarij qui in exercitu ferunt uexillum: dicuntur etiã antesignani, primipili & uexilligeri.

Vestispici famuli, quorum interest mundare uestes dominorum. & uestispicæ ancillæ eodem modo dicuntur.

Veteramentarij dicuntur sutores crepidarij, qui ueteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiusmodi commemorat in Aulularia, ubi ait;

Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius.
Caupones, patagiarii, indusiarii, flamearii,
Violarii, carinarii, manulearii, myrobrecharii,
Propolæ, linteones, calceolarii,
Sedentarii, sutores, diabathrarii,
Solearii astant, astant molochinarii;
Petunt fullones, farcinatores petunt.
Strophiarii astant, astant semizonarii

Terceni quum strant Phylacistæ in atrijs,
Textores, limborarij arcularij ducuntur.

DENOMINATIONES A NATURALIBUS, SEU ACCIDENTARIJS CASIBUS.

Agrippæ dicuntur ab ægro partu, qui nascuntur in pedes: quod est contra naturam, auctore Plinio lib. 7. cap. 8. quo modo genitum ferunt M. Agrippam.

Vopiscum dixerunt unum ex geminis, qui recenti utero nasceretur, alio interempto abortu.

Planci, qui supra modum pedes planos habent. & plancæ tabulæ dicuntur planæ.

Pansæ à latis pedibus, & apertis: pansum enim apertum significat.

Syllæ unde originem sumpserint, Macrobius lib. 1. Satur. sic refert: Bello Punico hi ludi primum ex Sibyllinis libris sunt instituti, suadente Cor. Rufo, qui propterea Sibylla cognominatus est: & postea corrupto nomine primus cœpit Sylla uocari.

Burri, a colore rufo, Pyrrhi Græcè dicuntur.

Galbæ, a colore auis, quæ Galbula dicitur.

Scauri, qui eminentibus sunt talis.

Opiter appellatur, q patre mortuo, & auo uiuo gignitur.

Torbus qui sero nascitur. unde corda frumenta, quæ sero nascuntur. & autummale fœnum cordum dicitur.

Posthumi, qui nascuntur patre humato.

Cottæ ab iracundia, & oris toruitate dicti sunt.

Scipiones à baculo, qui scipio dicitur. quoniam qui primus hoc meruit nomen, innitebatur baculo.

Lenates à frequenti usu lenæ uestis.

Marcipor, puer, seu famulus Marci: ut Publipor, publij. Lucipor, Lucij. Plin. lib. 33. cap. 1.

Vari dicuntur, qui crura habent obtorta, quiq; sunt pedibus incuruis, & in se contractis. unde etiam uaræ manus. Ouidius lib. 9. tenuiq; a pectore uaras In statione manus, id est, decuruas. Horat. lib. 1. Sermonum, Hunc uarum distortis cruribus. Martialis lib. 7. Vara uocat brachia palæstritarum, quum aduersarium amplectuntur. Vara nec in iecto ceromate brachia tendis.

Vaciæ dicuntur, quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur, cuiusmodi fuisse legitur Seruilius Vacia, uir prætorius, Senecæ temporibus. Varro lib.10 de re Rust. Cruribus rectis ac potius uaris, quàm uacijs. hinc etiam Vaciennorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur, qui diuersas suras habent, hoc est, in diuersum actas, ut sunt Lacertorum pedes, quorum pars intrà conditur. pars extra procedit. ualgi contrarij sunt uarijs. habent enim suras altrisencus prominentes, & in diuersum actas, ut cancri, & lacertæ ipsæ, auctore Aristotele.

Varicosi, qui uenas habent plus æquo intumescentes in temporibus, uentre testibus, inguine, sed maximè in cruribus. quod ex nimio labore solet nasci.

Plauti & Ploti dicuntur à planis pedibus.

Pilumni, qui pilum pistrinis inuenerunt.

Pisones, à pisis leguminibus, quæ optimè serebant, ut Fabij à fabis, Lentuli a lente, Cicerones a cicere.

Bubulci qui bubus optimè utebantur. Plinius.

Coclites uocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, ut ille Horatius Cocles.

Lucini, seu lucinii, qui paruos utrinque habent oculos,

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt, nascunturq; sub Delphine. huiusmodi sunt histriones, funambuli, funerepi & saltatriculi. uocantur & petauristæ.

Labeones, labiæni, & labrosi, à prominentioribus labris. Lucretius l.4. simula Silene, At satura est labrosi Philœne.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communem naturæ modum cuiusmodi fuit Eutimenis filius, quem Plinius scribit in tria cubita triennio adoleuisse, incessu tardum, sensu hebetem, & iam puberē factum uoce robusta. absumptum contractione membrorum subita, triennio circumacto.

Chilones dicuntur, qui sunt maioribus labris. aliter labeones dicuntur.

Cylones, qui sunt fronte prominentiores, & quasi extantes. synonymicè frontones appellantur.

Simi, & simones, qui habent nares introrsum reflexas

quod genus homines facilius ceteris fiunt polyposi. his contrarii sunt aquili, qui sunt naso forinsecus extento.

Benè nasati homines a Lampridio dicuntur mutoniati, ac benè mentulati.

Lusciosi, qui propter uitium oculorum parũ uident. Plautus in milite Ædepol tu quidem cæcus es, non lusciosus.

Tuscus, qui altero captus est oculo, qualis fuit Hannibal. unde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luscum.

Cæcus, qui utroque; aliter desioculus. hinc cæcare, & cæcutire uerba descendunt.

Balbi, qui linguam habent impeditam, nec uerba debitè enunciant, ut qui laborant labdacismo, & iotacismo.

Blæsi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum syllabam syllabæ iungere properè non possunt. dicuntur a Græcis Thrauli, porrò Blæsitas non solum uitiũ est linguæ, sed etiã eorum, qui oblæsum gressum habent, unde & blæsi pro ualgis possunt accipi.

Atypi, qui non satis expedito plectro linguæ utuntur, quasi aerem non ferientes, uel quasi uerba non exprimentes. Budæus in annot.

Ancylogloßi, qui linguam habent astrictam membranulis quibusdam duriusculis, & breuioribus. quod uitium ancyloglossum dicitur, tuncq; naturale est, est & accidemarium, quum ulcus sub lingua cicatricem duriorem obduxit. auctor Budæus. est autem uinculum neruosum, quod Filum uulgariter nuncupatus.

Vacii, q. pedes extrorsus obtortos habẽt, dicũtur & uacie.

Tragromaschali, qui uirus alarum olent. aliter Hicorsi. est enim Hircus fætor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellauit, & aliquando uirus alarum, a Græcis dicitur tragos, unde tragizontes pueri.

Ventriosi dicuntur, qui sunt uentre propenso & extante; dicuntur etiam uentrosi, & uentrigosi.

Cæsaros hoc nomen traxerunt ab Africano Scipione, qui primus Cæsar, a cæso matris utero dictus est. desistant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæsarem a cæso matris utero nuncupatam: nam quo tempore subigebat Gallias, matrem

ipſam amiſit Aureliam nomine, quæ ſuperuiuere nequiuiſſet ſi cæſo eiuſdē utero natus fuiſſet. Solinus lib.4 de Miræ.

Androgyni dicuntur utriuſq; ſexus homines. aliter uocantur Hermaphroditi.

Achili dicuntur, qui ſunt ſine labris, his contrarij ſunt Labeones.

Ancus, qui aduncum habet brachium, nec exporrigi poteſt. Feſtus Pomp.

Brōci, qui ſunt ore producto, & dentibus prominentibus: auctor Nonius.

Buccones, qui ſunt tumidioribus buccis: Plautus. Stulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, blemi, buccones. Solus ego omnes ante eo ſtultitia.

Epigryphi dicuntur, qui habent naſum aduncum.

Flauij, a flauo colore capillorum nomen traxerunt.

Gibboſi, ſeu gibberoſi, qui tuber E tumorem habent in dorſo. tumor autem gibbus & gibber dici poteſt.

Gutturoſi, quorum guttur tanquam ſpongia quædam intumeſcit, aquarum (quæ potantur) plerunque uitio.

Hoſſimi, qui naſcuntur ſine naribus. quarum loco habent foramina. aliter Simones.

Mactici, qui habent magnas malas & os patens.

Monogrammi uocantur tenues, macri, & decolores a pictura, quæ prius, quā coloribus corporetur, lineis fingitur. Monogrammos enim pictura dicitur linearis.

Myopes, qui in luce parum uident, Latinè luſcioſi. Myopida dicitur huiuſmodi uitium.

Nyctilopes, qui uident interdiu, Sole occidente parum, occaſu nihil.

Oſtipi, qui ſunt breui colo, quibusque colla in humeram inclinata ſunt. Suet. in Tib.

Spatici, qui maligno ſpiritu ſunt correpti, quiq; eodem in loco nequeunt ſubſiſtere.

Meroæ a fortitudine neruorum, & ueſtigiorū dicti ſunt. Hala a fœdo oris halitu. Capella a capillorum hirſutie. Feneſtella a caluitie. Columella a proceritate. Naſicæ ab obuncis naribus. Statius nomen eſt ſeruile, Celius lib. 13. cap. 5.

DENOMINATIONES A GENERE.

Avus, pater patris. Proauus, aui pater. Abauus, pater proaui, Auia, patris, uel matris mater. Proauia, Abauia, Tritauia, ut proauus, abauus, tritauus se habent. Pater, qui genuit: Mater, quæ peperit. Patruus, frater patris. Patruelles, fratres filij duorum patruorum. Sorores, patruelles, filiæ duorum patruorum. Matertera, soror matris. Fratria, uxor fratris. Fratrueles, duorum fratrũ filij, qui & fratres patrueles uocantur. Socer, uxoris meæ pater. Prosocer, uxoris meæ auus. Socrus, uxoris meæ mater. Gener, filiæ meæ maritus. Progener, generi pater. Nurus, filij mei uxor. Nepos, natus ex filio meo, uel filia mea. Neptis, filia filij mei, uel filiæ. Nouerca, secunda uxor, quã pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. Priuigni, nati ex prima patris uxore; ut, Hippolytus Phedræ nouercæ priuignus. Amita, patri soror. Consobrini, geniti ex duabus sororibus, quasi consororini. Leuir leuiri, frater mariti mei. Maritus, uir uxoris. Marita, uxor uiri. Opiter. cuius pater mortuus est auo ad huc uiuẽte. Pappus, est auus. Ausonius, Pappos auiasque trementes. Patricius, senatoris filius.

OFFICINÆ ARTIFICVM.

Svtrina dicitur sutoris officina.

Tonstrina tonsoris.

Textrina textoris. Pl. Ipsa per se tenas ratio textrinæ.

Vstrina metallici. Plinius 36. cap. 21. In ustrina ter siccãtur, ita ut torreantur carbone puro.

Oenopolium officina uiuarij.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Mycopolium unguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua esculenta & poculenta calida uenduntur. Plautus, Semper uideas bibentes in thermopolio.

Pinotheca, seu pinacotheca, pictorum est tabula, in quã pictæ tabule reponuntur. Vitruuius lib. 6. Non minus pinacothecæ & plumariornm textrinæ, pictorumq; officinæ uti colores eorum in opere propter constantiam laminis immutata maneant qualitate.

VEstiarium dicitur uestimentorum repositorium. Plin. lib. 15. Vestiarium contra teredines, ac noxia animalia, amurca aspergi.

Dactilotheca, gemmarum repositorium. Plin. lib. 36. Dactylothecam, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.

Panarium panis repositorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria candidasque mappas Subuectant, epulasque lautiores.

Granarium, idest, horreum, seu repositorium granorum. Varo de lingua Latina, Panarium ubi panem seruabant: granarium, ubi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armamentarium repositorium armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Casteria instrumentorum nauticorum.

Myrothecium ubi unguenta conduntur.

POPVLI, ET HOMINES re aliqua insignes, & clari.

SCythæ equitatus & equorum gloria strepunt, inquit Plinius. equo insidere primi docuerunt Thessali. unde nata apud eos de Centauris fabula.

ceres orientales populi nobiles sunt uellere, ut iam docuimus.

Ithuræi, Medi, & Parthi sagittis. Lucanus lib. 7. Tunc & Ithuræi Mediq; Arabesq; soluto Arcu turba minax nusquam rexere sagittas. Catullus, Seu Sacas sagittiferosque Parthos.

Thusci haruspicio. Tibullus lib. 3. Vera monent Thuscis exta probata uiris. Vnde Hetruscum, aruspicem Vitruuius, Thuscum Sidonius uocant.

Hylas cestu, Phegeus palæstra, Lycus stadijs & cursu clari fuerunt. Ausonius, Clarus Hylas cestu, Phegeus catus arte palestræ, Clarus Olimpiacis est Lycus in stadiis.

Pollux palæstra. Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curua-

tus membra palæstris Staret, Amydæa conceptum matre putares.

Castor equis. Idem Statius lib. 5. Syl. non toties uictorem Castora gyro, Nec fratrem cestu uirides plausere Therapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerunt Marsi, Vmbri, Psylli, uenenis; Ægyptij, & Babylonij, astrologia; Lacones, breuitate; Scythæ, Cretenses, & Geloni, sagittis; Curetes, ære; Ægyptii, sistro; Tyssagetæ, & Lyrcæ uenatibus; quibus uiuunt Bæotij, palæstra, & gymnicis exercitationibus; Athenienses naualibus; Lacedæmones, legibus; Græci, ingenio; Alexandrini, dolis; Berosus, astrologia; grammatica Apollodorus; Hippocrates, medicina; Archimedes, geometria; Euclides; numeris; Lyncæus, uisu, Chiron, & Alcon, arcu; Cicero, eloquio; Cyrce, uenenis; Crœsus, diuitijs; Nireus, forma; Execestides, peregrinatione; Amphion, & Orpheus, lyra; Aristeus, melle; Alcinous, hortis; Amazones, peltis & securi; Argus, uisu; Hanibal, stratagemate; Alexander, magnanimitate; Plato, & Aristoteles, philosophia; Arachne, lanificio; Archilochus, iambis; Tiphis, arte nautica; Cato, grauitate; Numa, religione; Regulus, fide; Scæuola, constantia; Rhadamantus, iudicio; Apelles, pictura; Praxiteles, sculptura; Traianus, bonitate; Apollonius, temperantia; Cyneas, memoria; labore Cleantes; Zoroastres, magia; Hippolytus, pudicitia; Manzus Florentinus, sphæristerio; Magiolinus, latrunculis; Scæuola, pila; arte citharœdica, Mitylenæi; tibiarum modulis, Thebani; Alexandrini, grammatica, geometria, & philosophia; arte statuaria, Athenienses; Crotoniatæ, medicina; Æginitæ, atheletica. Sidonius de quibusdam sic meminit:

Pollux tum cestu laudatus: Castor habenis,
Pallas tum cristis, Delia tum pharetris,
Alcides claua, Mauros tum lusit in hasta,
Archas tum uirga, Nebride tum Bromius. Item
Axe Pelops, cursu Hidpomenes, luctaque Achelous,
Æneas bellis, spectatus Gorgone Perseus.

GENTIVM PROPRIA epitheta.

APuleius eruditos appellat Ægyptios, ſicut Iudæos ſuperſtitioſos, Nabathæos mercatores, Fluxos ueſtium Arſacidas, frugum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. legimus Alexandrinos eſſe fallaces. Vopiſcus ſcribit Ægyptios eſſe uentoſos, furibundos, iactantes, iniurioſos, auidosq; nouarum rerum.

T. Liuius perfidiam Pœnis, Cicero calliditatem, ut numerum Hiſpanis, robur Gallis, artes Græcis, Italis ſenſum Romanis pietatem aſcribunt.

Ioan. Picus Mirandula ponebat in Hebræorum doctrina myſteria & prodigia, in Græcorum diſciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius uocat Britannos hoſpitib. feros, Perſas infidos.

Iulius Maternus, ad Mauortiū Lollianum ſcribens, Quædam, inquit, gentes ita à cælo formatæ ſunt, ut propria ſint morum unitate perſpicuæ. Scythæ immanis feritatis crudelitate graſſantur: Itali ſiunt regali ſemper nobilitate præfulgidi; Galli ſtolidi; acuti Siculi; Luxurioſi ſemper Aſiatici, & uoluptatibus occupati; Hiſpani elata iactantiæ animoſitate præpoſiti.

Blondus uocat Afros fraudulentos, Ligures duros, Campanos ſuperbos. Cato uerò libro II. Originum ait Ligures eſſe fallaces, Virg. lib. II. Æneid.

Vane Ligur, fruſtraq; animis elate ſuperbis,
Nequicquam patrias tentaſti lubricus artes,

Chriſtophorus Longolius, Parrhiſienſis, in oratione de laudibus diui Ludouici & Francorum, uocat Britones duros, uafros Northmanos, religioſos Fráćos, induſtrios Flandros, mites Lothoringos, faciles, Andegauos, bellicoſos Vaſcones, Burgundos feroces, Picardos alacres, frugi Santones, atque Pictauos, Narbonenſes fideles, fortes Aruernos. Hanonios pertinaces, magnanimos Senones, uerſutos Cenomanos, militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Inſignia Scytharum fulmen; Gallorum olim buffones,

nunc lilia; Romanorum aquilæ; sus Phrygium; geminæ ro sæ Corallorum; Thraciæ Mars; arcus & pharetræ Persarum; Anglorum leones & rosæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, tridens Neptuni, framea Martis, Herculis claua, Bacchi thyrsus.

REGES DIVERSARVM GENTIVM, quibus nominibus appellantur.

Argiuorum reges dicuntur Abantiadæ, Persarum Achæmenidæ, Ægyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorum Murrhani, Albanorum Syluii, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Libycorum Libyarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arsacidæ, Romanorum Imperatores, Augusti & Cæsares,

VOTA HOMINVM DIVERSA.

SCribit Plinius lib. 7. L. Metellum decem maximas res optasse, ut pote uoluisse primarum bellatorem esse, optimum oratorem, fortissimum imperatorem, auspicio suo maximas res geri, maximo honore uti, summa sapientia esse, summum senatorem haberi, pecuniam magnã bono modo inuenire, multos liberos relinquere, & clarissimum in ciuitate esse que omnia illi contigerunt.

Pyrrhum, Epirotarum regem, ferunt (ubi immolaturus téplа inuiseret) non regni ampliorem modum, non de hoste uictoriam, non gloriam illustrem, aut diuitias, sed sanitatem modò à dijs comprecari solitum, seu parte hac benè constituta, prosperiùs cessura uiderentur omnia.

Augustus Cæsar, quum L I V. annum ageret, precatus est à dijs Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompeij, & Cæsaris fortunam. Plutar. De for. Rom.

Optabat Caligula unicam esse populo Romano ceruicẽ, quò facilius uno ictu obscindi posset. Votum hominis carnificis, & sanguinarij. Bap. Egnatius.

Darius, oblato sibi malo punico, tot optasse fertur zopyros, quot illic essent granorum. Idẽ dicebat se malle zopyrum unum incolumem habere, quam uiginti Babilones occidere. Herodotus lib. 3.

Martialis lib. 1. ad Frontonem uotum suum describit.

Optabat Horat. Tiburi, aut prope Galesum Calabriæ fluuium consenescere, his uerbis: Tibur Argæo positum colono, Sit meæ sedes utinam senectæ, Sit modus lasso maris & uiarum, militiæq; Idem lib. 1. Car. optat mentem sanam in corpore sano.

Beatus Augustinus tria habebat in uotis, uidisse CHRISTVM in humana natura, Paulum de pulpito fulminantē & spectabiles urbis Romæ triumphos.

Votum suum Tibullus sic exprimit.

Me mea paupertas uitæ traducat inerti.
Dum meus assiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur sibi Scopadum diuitias, liberalitatem Cymonis, & Agesilai Lacedamonii uictorias. Plutarchus.

QVI DIV VIXERVNT.

VIxit Adam annis 930. Eua totidem, Seth 912. Enos filius Set 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared 965. Mathusalem filius Enoch. 969. unde Mantuanus, Nestoreos annos & Mathusalemia sæcla. Lamech filius Mathusalem 777. Noe 905. Sem filius Noe 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467, Phaleg fil ius Iectam 239. Reuseu Ragau filius Phaleg 302. Saruch filius Ragau 230. Nachor filius Saruc 148. Thare filius Nachor 205. Aram pater Loth 205. Isaac Abrahæ filius 185. Iacob filius Isaac 175. Aaron frater Moysis 123. Iosue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob. 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyses 120. Ex Plinio, Arganton Tartessiorum rex 150. Sylius libro 3. ait eum uixisse 300. ita scribens: Argantoniocos armat Carteia nepotes. Rex proauis fuit humani ditissimus æui, Terdenos decies emensus belliger annos. Mantuanus in Alphonso, Et uetus ille auri diues, ditissimus æui, Hesperijs quondam rex Argantonius oris. Cyniras rex Cypriorum 160. Æginius 200. Epimenides Gnosius 157. Pictoreus Ætolus 300. Reges Arcadum 300.

adamabatur) impetrasse, ut perpetuum dormiret somnum immortalis, & expers senii. Hinc adagium natum, Endymionis somnum dormire, in homines somnolentos, & desides. Cic. lib. 1. quæst. Tus. Endymion uerò (si fabulas audire uolumus) quando in Lathmo obdormiuit, qui est mons Cariæ, non dum, opinor, est experrectus. Martial. lib. 10. Quid tibi dormitor Proderit Endymion? Poetæ propterea Somnum, & Soporem uocant Endymionæum. Ausonius, - qualis per Lathmia saxa Endymionæos solita affectare sopores.

Adagium

Epimenides Gnosius annis LVII. dormiuisse fertur in spelunca. hinc adagium, Vltra Epimenidem dormire.

Adagium

FVLLONES.

ANastasius Aquileiensis, qui sub Diocletiano passus est, artem fullonicam prius exercebat.

Fuit & Cesippus fullo, cuius meminit Plin. lib. 34. cap. 3.

COLVMNAE HERCVLIS.

ABylа, & Calpe montes sunt in extremis Iberiæ finibus, non procul Gadibus, & Carteia, quos Herculis columnas uocant. Plin. lib. 3. Proxima autem faucibus utrinque impositi montes coercent claustra, Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. quam ob causam indigenæ columnas eius dei uocant, creduntq; per fossas exclusa antea admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Syllius, - at laudibus olim Terminus Herculeis Calpe.

FAMES MEMORABILES.

CAmbyses, Cyri filius, in Aethiopas iugum detrectantes copias mouit; quibus quum deessent commeatus & annona, coacti sunt milites, decimum quemque ad cibum sortiri & occidere. durauitq; tantisper illa calamitas, dum rex ipse sibi metuens receptui cecinerit.

Hannibale Casilinum oppidum in quo erant Romani milites, obsidente, uenisse murem ducentis nummis: eumq;, qui uendiderat, fame periisse, emptorem uixisse, tradit Plin. lib. 8. cap. 57.

Perusia oppidum est Etruriæ, in quo Antonius obsessus ab Augusto, quum extrema fame laboraret, annonæ pænuria coactus est deditionem facere. hinc fames Perusina proprio uocatur epitheto. Lucanus, His Cæsar Perusina fames, Mutinæq; labores Accedant fatis.

Alexandri exercitus aduersus Bessum, Bactrianorum ducem, tanta fame laborauit, ut singulæ amphoræ succi ex si fama, uenirent ducenis quadragenis denariis; singulæ uerò mellis amphoræ, denariis triginta. amphoræ uini totidem; tritici nihil omnino, aut exiguum admodum reperiebatur. itaque frugum pænuria milites herbis & piscibus famem leuabant. his demum alimentis deficientibus, iumenta, quibus onera portabant, interfecerunt, & eorum carne traxerunt uitam. Curtius lib. 6.

Quodam tempore serpentum multitudo apud Laconas emergens, sequentem portendit famem, quæ tanta extitit, ut Spartani ipsi annonę raritate serpentes illos in cibum commutauerint.

Melus oppidum est Thessaliæ, quod Nicias Atheniensium dux expugnauit, non tam machinis bellicis, quam fame. hunc, Fames Melia prouerbio locum fecit.

Saguntus, urbs Hispaniæ, olim amicissima Romanis, longa Pœnorum obsidione eò famis redacta est, ut ciues extructo in foro igni, suas res omnes in eum coniicerent, seque ac suos postremò liberos eodem præcipitarent, ne uenirent in manus inimicorum. hinc, Saguntina fames, dicitur de extrema rerum pænuria. Ausonius, Iamiam peresam iam Saguntina fame Lucaniacum liberet. Hanc autem famem triste prius portenderat prodigium. nam quum fere enixa mulier esset, infans in uterum regressus, ciuitatis excidium significauit. Eutropius.

Calagurium, urbs est Hispaniæ, Quinctiliani patria, cuius incolæ à Cn. Pompeio obsessi, ut fidem Sertorio præstarent, in tantam famem durauerunt, ut uxores suas ac liberos in

ros in usum extremæ dapis conuerterent, quum nullum aliud animal in urbe superesse.

Saxo ait, Hunnos quadam tempestate in tantam famem redactos, ut nec canibus pepercerint, quibus ad pastum uterentur.

Doda, Syriæ rege, Ioram iudæa obsidente, matres inedia coactæ filiorum uisceribus famem expleuerunt.

Tristis adeò fuit illa Samaritana fames, in qua etiam asini caput uenijt octogenis nummis argenteis.

Captis Hierosolymis Romani milites, qui merebant sub Vespasiano, repererunt in domo cuiusdam mulierculæ puerilia membra, minutatim descerpta, quibus infelix mater occultè uescebatur.

Quo tempore Gothi opprimebant Italiam, fœmina obscuri nominis filij a se interfecti carnes elitauit.

Sabellicus ait, tantam suo tempore rei frumentariæ caritatem incidisse in nonnullis Flaminiæ regionis, & Piceni agri locis, ut rude uulgus & plebecula arborum radicibus, herbisq; uictitauerit

Francisco Sfortiæ filio Mediolanum obsidente, modius tritici uenit uicenis aureis nummis.

Obsesso à Gallis Barulo, Apuliæ oppido, tanta laboratum est fame, ut milites detractas scutis pelles, aqua emollitas absumerent, herbisq;, si quas reperissent, uescerentur.

Athenienses à Sylla, qui postea fuit dictator, obsessi, Medimnum tritici mille drachmis emerunt. Plebeii uerò, quibus tanta erat argenti pænuria, quanta annonæ, graminibus circa urbem nascentibus, & calceis coctis auidius uescebantur. Eadem urbs à Demetrio Antigoni obsessa, modium tritici emit drachmis c c c.

Petelini à Pœnis in Italia obsessi, coria ex scutis detracta corrosere, ut præstitam Romanis fidem conseruarent.

Ceterùm Græci olim consueuerant famē uirgis ex ædibus eiicere dicentes, Foras famem, intrò diuitias, & sanitatem.

Magna fames uocatur Bulimus. Famem Ouidius lib. 8. Metam. describit.

PArasanga apud Persas erat mensura quinquaginta stadiorum. Plin. lib. 6. Inconstantiam mensuræ auctorum diuersitas facit, quum Persæ quoque Schœnos, & Parasangas alia mensura determinent.

Chœnix Mensura est escæ diurnæ. hinc Chœnici insidere dicuntur, qui super futuro uictu curiosi sunt. Herodotus in Erato, Regibus ad cœnam non euntibus mittantur binæ Chœnices farinæ, & uini singulæ cotylæ, id est Sextarij. Est & Chœnis semodium. Grammatici aiunt Chœnicas XLVIII. modio contineri. Homerus in Odys. Chœnica accepit pro cibo, ubi ait: Nam quæcunque mea dignabor Chœnice prorsus Haud cessare sinam, quanquam procul aduena fertur. Citantur hi uersus à Budæo.

Congius mensura est sex sextariorũ, & est pars amphoræ.

Gomor interpretatur mensura uini.

Gruma est mensura, qua fixa uiæ ad lineam diriguntur, hinc Degrumari, uiã dirigere; & Exgrumari, à uia recedere.

Hemina mensura dimidium sextarii continet. Gellius Si ex sextario hemina fusa est.

Medimnus sex modios continet. Herodotus, Singulis quoque calendis instantis mensis singula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda, & farinæ Medimnum, id est sex modia, & uini Laconicus quartarius.

Modius continet duo & uiginti sestertia. hinc Semodius & Trimodius. Col. Eadem quattuor modiis, nonnunquam tribus, etiam duobus ac semodio iugerum occupat.

Palmus maior, est digitorum XII. Græcè uocatur Spithama, & Latinè Dodrans. Minor IV. digitorum, Græcè Palestes. dicitur etiam Palmum in neutro genere.

Semissis mensura est dimidij assis. Semissem hominem uocamus uilem, & abiectum.

Sitometra, mensura est frumentaria.

Artaba mensura LXXII. sextariorum, de qua Herodotus, Artaba, inquit, persica est mensura, capacior, quam Atticus Medimnus tribus Chœnicibus Atticis.

Acetabulum mensura est continens quartam heminæ partem, id est, drachmas XV.

dis matris & Themistoclem ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Æneas ex adulterio Anchise cum Venere apud Simoentem. Virgil Tu ne ille Æneas, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygii genuit Simoentis ad undam; Aristonicus rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. Aristeus Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. Hercules Iouis, ex Alcmena Amphitryonis uxore.

Democoon, & Doryclus Priami, itidem ex pellicibus.

Lithyerses nothus fuit Midæ regis. Theseus, & Romulus (inquit Plutarchus) ambo quum spurii forent, existimati sunt à diis immortalibus procreati. Iugurtha nothus fuit Manastabalis fratris Micipsæ regis Numidarum. Manfredus Frederici imperatoris. Ioan. Andreas patre Andrea presbytero, & matre concubina natus est. Petrus Commestor, Gratianus. & Petrus Lombardus itidem fuisse dicuntur nothi. Albanus martyr incestu patris cum filia.

DE VIRTVTVM, ET DOCTRINAE PRAEMIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

SEsostris, rex Ægypti, statuam præclaris facinoribus, & bellica uirtute apud suos adeptus est.

Aristogitoni, & Armodio statuæ ab Atheniensibus erectæ sunt, quòd Athenas ipsas tyrannide Pisistrati liberassent, Plin. lib 34.

Astylo Crotoniatæ, quum tribus continuis Olympicis uicisset stadio, posita est statua.

Autolycus Pancratiastes statuam habuit in Prytaneo: testis apud Volaterr. Pausanias.

M. Porcius Cato fuit Rom. adeò gratus, ut senatus statuam ei consularem in tēplo collocauerit, cum inscriptione restitutos ab eo mores testante. Plutar. in Catone Censore.

Titum Corūcanium quum Tenſa illyricorum regina liberius locutum occidiſſet, mortuum ſenatus ſtatua decorauit. Plin. lib. 24. cap 6.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſtri, ab Athenienſibus (quorum remp. ſumma uirtute, ac prudentia decem annos adminiſtrauerat) CCCLX. ſtatuis honoratus eſt. quas quum poſtea inuidia diſieciſſent, ſatis habuit hæc dicere: At uirtutes non euerterunt, quarum gratia eas erexerant. Laertius & Plinius.

Eunomio Locrenſi artis citharœdicæ præſtantia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & ſtatuam Athenis Fauorinus philoſophus, quæ (quum in odium Hadriani ueniſſet) diſiecta eſt. Philoſtratus apud Volat.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Auguſti præceptor, ſtatuam habuit in Præneſte oppido. Tranquil. de illuſt. Grammat.

Iſocrates orator Athenienſis ſua eloquentia ſtatuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quum propter Gallos iuxta Padum, & Hannibalem apud Nolam ſuperatos, oppugnatas item Syracuſas, in premium uirtutis ſtatuam habuit in æde Palladis cum epigrammate.

Mucio Scæuolæ (qui coram Porſena, Etruſcorum rege, Romam obſidente dextràm flammis admouerat, urbéq; obſidione liberauerat) Romani ſtatuam erexerunt, eique prata dederunt trans Tiberim.

Ptolemæus Philopator Homero poetarum maximo templum cum ſtatua dicauit. Ælianus apud Volater.

Oppianus poeta ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piſcibus ſcripſit) a ſuis ciuibus magnifica ſtatua honoratus eſt, cum hoc elogio: Oppianus ſum ſuauiloquens uates, quem crudelis, atq; inhumani inuidia fati ante diē eripuit: quòd ſi longius in luce moras dediſſet, nullus mihi par gloria mortalium in terris foret. Volat.

Horatio Cocliti ſtatua poſita eſt, quòd Etruſcorum aciem in ſublicio pōte ſolus ſuſtinuiſſet, donec pons a tergo

nibus bonis institutus coniecit se in rogum patroni. Plin. libro 7.

Paronetemus, seruus fuit & Spado, quem Sutorius Priscus magna pecunia uendidit Seiano.

Splachnoptes uerna fuit Pericli, Atheniensium principi carus.

Demetrius seruus fuit Pompeij Plut. in Cat. Vticensi.

Pachus seruus Catonis Censorij, qui mortē sibi consciuit.

Eros seruus fuit Antonij, a quo quum Antonius ipse ab Augusto superatus, rerum desperatione gladium petiuisset ad inferendam sibi mortem, ille gladium quidem accepit quasi Antonium percussurus; at conuerso properè ictu seipsum confodit, & ad pedes domini prolapsus est.

Alcman poeta, inuentor carminis amatorii, seruus fuit Agesidis, propter ingenium manumissus.

Demetrius nomen est serui apud Martialem lib. 1. scribentem, Destituit primos uirides Demetrius annos.

Melanthius seruus fuit Vlyssis, quem Vlysses ipse reuersus ab expeditione Troiana interfecit.

Mys seruus fuit Pythagoræ uel Epicuri secundū Gelliū.

Phœdon Socraticus, cui Plato librum de animæ immortalitate nuncupauit, seruus fuit, quem Cebes Socraticus hortante Socrate emit.

Menippus item, cuius libros Marcus Varro in Satyris æmulatus est.

Pompilius seruus fuit Theophrasti Peripatetici.

Perseus Zenonis Stoici.

Diogenes Cynicus seruitutem seruiuit hunc quum emere uellet Xeniades Corinthius, & quid is artificii nouisset, percunctatus esset? Noui, inquit Diogenes, hominibus liberis imperare. Quod responsum miratus Xeniades emit, & manumisit. filiosq; suos ei tradens, Accipe, inquit, liberos meos, quibus imperes.

Epictetus philosophus seruum se confessus est his uerbis: Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus.

Pauperie pressus, carus eram superis.

Æsopus Thrax, seruus fuit condicione, manu tamen ab Idmone missus.

Iosephus Iudæorum fuit uernaculus & templi sacerdos.
Ammianus ait Eunum ergastularium fuisse seruum, qui in Sicilia dixerit captiuos.
Epaphroditus seruus fuit & libertus Neronis.
Toko seruus fuit cuiusdam Gunnonis, teste Sazone,
Carellus seruus fuit Gundibergæ Longobardorum reginæ. Paul. Diaconus.
Romæ seruiuit Terentius Carthaginiensis, seruiuit & Publius Syrus Attellanarum auctor.
Statium Cæcilium comœdiographum seruum fuisse nomen ipsum arguit. nã Statius nomẽ erat seruile, teste Gellio.
Euporus seruus fuit C. Gracchi, qui dominum ex Auentino fugientem, qua potuit, ratione tutatus est, ac super occisum animam scissis proprio uulnere uisceribus effudit, inquit Macrobius.
Mycithus seruus fuit Anaxilai Messenii Rhegynorum tyranni, qui moriens liberos suos eidem commendauit.
Tiro Tullius, & Laurea Tullius serui fuerunt & liberti Ciceronis. Pompeius Leneus Pompeii Magni, Patrobius Neronis. Plin.
Annicetus, auctore Corn. Tacito, libertus fuit Neronis & Mnester Agrippinæ.
Chilo seruus fuit Porcii Catonis.
Zosimus libertus fuit Plinii oratoris.
Syris serui imperant: nam quum apud eos soli serui militent, ex illis creatur imperator; cuius uirtutem habent exploratissimam, Cretenses seruis suis (quos uocabant Epharmiotas) permittebant omnia præter gymnasia & armorum professionem.
Maryandini à Milesiis subacti, uendebantur in contemptum. Publica seruitus in Creta uocatur Mnœa.
Helotæ dicebantur Lacedæmoniorum serui à Laconiæ ciuitate, quam Helos uocant.
Serui feruntur esse in Pannonia ipsa seruitute seruiliores.
Thracum populis peculiare fuit sale mancipia commutare. hinc adagium, Sale emptum mancipium.
Seruis argento comparatis primum usi sunt Chii.
Apolides dicuntur uiles serui, qui sine ciuitate in opus

perpetuò dantur, & deportantur in insulas, ad metalla, salinas & sulphurarias.

Ferritribaces à Plauto dicuntur, qui semper compediti sunt ferrò. aliter dicuntur, genus hominum ferratile.

Salutigeruli, qui iussu domini, aut dominæ, hunc uel illum salutant.

Mediastini, qui in media domo inter seruos abiectissima quæq; munia obeunt. Horatius, Tu mediastinus tacita prece rura petebas, Tales sunt in nauibus Mesonautæ.

Hercitæ, serui sunt, qui uersantur in agris.

Apud Lacedæmonios ancillæ uocantur Chalcides.

Catanocóphori fuerunt Sicioniorum serui: Prospelatæ Arcadum.

Capsarij dicuntur, qui seruanda in balneis uestimenta mercede suscipiunt. Porcius Cato, uir alioqui in omni uita laudatissimus, seruos senio debilitatos solebat eiicere: ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Mancipia iure belli capta, olim uenibant sub coronis.

Pausicape dicitur orbicularis seruorum machinula, qua ori manus admouere prohibentur.

Trita mancipia, & ueterana dicuntur, quæ emendari nequeunt. Seruorum turba uocatur Therapæa.

Qui mancipia cædunt, Stigmatiæ dicuntur & Stigones, qui ceduntur, Mastigiæ: flagella ipsa uocantur mastigides: hystrichides, rhyteres.

Callicyrij nuncupantur exulum serui.

Trapezopœi dicuntur serui mensam curantes.

Eleatri serui, qui præficiuntur ciborum ministerio.

Scapulares serui, quibus scapulæ cæduntur, & qui ostreatum tergum ulceribus gestant. Equi character fronti impressus seruitutis etiam erat argumentum, auctore Plut.

Vulsinienses quum seruos suos omnes manumisissent, ab eis postea oppressi sunt.

Serui antiquitus accepta libertate, rasis capitibus pilea induebant. Moris erat etiam, ut pedes seruorum uenalium creta notarentur. unde Iuuen. Sat. 1. Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.

Suduculum, flagellum est, ita uocatum, quòd uapulantes sudare faciat. Scutica, uerber factum loris. diminutiuum est, Scuticula.

VINCVLA DIVERSA.

BOiæ dicuntur uincula tam lignea, quàm ferrea, quòd sic illaqueant, ut iuga suos boues.

Circites circuli sunt ex ære facti.

Cochum, lorum est, quo temo buri, iugo adalligatur.

Epidromes, funes sunt, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem.

Lorum', uinculum est ex corio: capitur etiam pro retinaculo iumentorum, & cingulo Veneris. Gellius, Videbamus Androdum & leonem loro tenui reuinctum urbe tota circum tabernas ire. Lorarij dici possunt carnificum famuli, qui reos loris uinciunt imperantibus dominis.

Pedica laqueus pedum. Mantuanus in Buccol.
Vt captam pedicis circundat aranea muscam.

Numella uinculum est ligneum, quo reorum pedes & colla in foramina rotunda immittuntur, & ibidem constringuntur, ut se nequeant educere. Plaut in Asin. Qui aduersum stimulos laminas, crucesq; compedesq;, neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.

Compos uinculum est pedum, quo alligantur rei, ne carceres effugiant Horatius, Ibericis peruste funibus latus Et crura dura compede.

Retia, seu Reticula, dicuntur casses uenatorum, ad illaquendas feras. capiuntur & interim pro aliis uinculis.

Catasta Compes erat seruilis. Persius, Cappadocas rigida pingues pauisse Catasta. Capitur etiam pro loco, in quo uenales pueri & puellæ seruabantur.

Manicæ dicuntur propriè manum uincula. Virgil. Ipse uiro primus manicas atq; arcta leuari Vincla iubet Priamus.

Capistrum, capiti uinculum in equis & iumentis. Martialis, Paret purpureis apis capistris.

Pantheron, genus est retis, ex eo nomen habens, quòd omnes aues concludat.

Panagron appellatur rete piscatorium.

CENTAVRORVM NOMINA.

EVrytius, Neſſus, Aſtylus, Ophionides, Gryneus, Rhetus, Orneus, Lycidas, Meden, Pyſerior, Taumas, Mermeros, Pholus, Menelas, Abas, Eurynomus, Hyreos, Hymbios, Ceneus, Alphidas, Elops, Pacreus, Lycus, Cromis, Dictys, Pharcus, Bianor, Hedianus, Lycetus, Hypaſon, Thereus, Ripheus, Demoleon, Plageon, Hylon, Ephinous, Damus, Dotylus, Cyllarus, Pheo, Thomus, Thebaos, Pyretus, Ethodus, Epidudus, Odites Styphelas, Bromus, Antimachus, Elymus, Pyremus, Latreus, Monychus, Hyllonome fœmina, Maris.

Ixion Phlegyæ filius, ut fabulantur poetæ, Centauros genuit ex nube, qui propterea uocantur Nubigenæ, & ab Ixione patre Ixionidæ. Virg. lib. 7. Ceu duo nubigenæ quum uertice montis ab alto Deſcendunt Centauri. Ouid. lib. 12.-certè mihi ſæpe referre Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat. Finguntur præterea fuiſſe humana facie & equino tergo, unde Semiferi, Bimembres, Bicorpores, & Semimares uocantur. Virg. in Opuſculis: Centaurusq; biformis adeſt. Idem lib. 8. Æneid. Tu nubigenas inuicte bimembres, Hylæumq; Pholumq; manu, tu Creſſia mactas Prodigia. Stat. lib. 9. Semifer aeria talis Centaurus ab Oſſa Deſilit in ualles. Ouid. lib. 12. Nos ſemimari ſuperamur ab hoſte. Hoc autem ideò fingitur, quoniam equus domare & equo pugnare primi omnium excogitarunt, auctore Plinio. Bellum gerunt in Lapythas, uicti ſunt ab Hercule. Aliter etiam uocantur Hippocentauri.

SIRENES.

SIrenes filiæ fuerunt Acheloi & Calliopes muſæ, quarum primam uoce, ſecundam cithara, terciam tibiis aiunt canere hæ cantus amœnitate dicuntur ſopire nautas, ſopitos demum ſubmergere, unde & pro meretricibus accipi ſolent, quæ uerborum lenociniis blandiuntur, ut totum exugant ho

minem. corpus habent supernè fœmineum ad umbilicum usque, infernè desinunt in pisces. earum autem nomina sunt Aglaosi, Telcipoi, Pisno, Illigi. Sunt qui Parthenopen urbem dictam uelint ab earum una, quæ ibidem tumulata sit; nomenq; habuerit Parthenopeia: alii Leucosiam & Ligiam nimphas faciunt.

MINISTRI SOMNI.

POetæ Somnum Deum faciunt (ut uidere est in fine quinti Aeneidos) Herebi filium, cui & ministros assignant, quorum hæc sunt nomina, Morpheus, Icelon, seu Phabetor & Panthus.

Morpheus ille est, qui dormientibus uaria phantasmata & multiplices rerum imagines obiicit. Ouidius lib. 11. At pater è populo natorum mille suorum Excitat artificem, simulatoremq; figuræ Morphea. non illo iusso sollertior alter Exprimit incessus, uultumq; sonumq; loquendi, Addicit & uestes, & consuetissima cuique Verba, sed hic solus homines imitatur.

De Icelone, seu Phabetore Idem - at alter Fit fera, fit uolucris, fit longo corpore serpens. Hunc Icelon superi, mortale Phabetora uulgus nominat.

De Phanto, seu Phantaso, idem: - est etiam diuersæ tertius artis Phantasos, in humum, saxumq; illa undamq; trabemque, Quæq; uocant anima fallaciter omnia transit: Regibus hi, ducibusq; suos ostendere uultus Nocte solent, populos alij plebemq; pererrant.

SYNONYMA QVAEDAM POETICA.

ATheniensés in primis dicuntur Attici, Athenæi, Actæi, Thesæi, Thesidæ, Cecropij, Cecropidæ, Munichij, Mopsopli, Aeacidæ, Erichthæi, Erichthonii, Aegidæ, Marathonii, Cranai, Erichthidæ, Codridæ. Athenienses, & Athenæi a Minerua, quæ Athena Græcè dicitur. Attici & Actæi ab Attione rege. Ouid. lib. 1. Met. Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis. Thesæi, & Theseii, & Thesidæ, à

Theseo filio Aegei Athenarum regis. Virg. lib. 2. Georg. Præmiaque ingentes pagos & compita circum Thesidæ posuere. Martialis eadem ratione suos Thesæos uocat: id est Atticos, ubi ait: Massica Thesæis tam benè uina fauis. Cecropidæ à Cecrope rege. Virg. lib. 6. Aeneidos: -tum pendere pœnas Cecropidæ iussi. Munychia erat Atheniensium nauale, unde & Munychii dicti sunt. Ouid. lib. 2. Met. Munychiosq; uolens agros, gratamq; Mineruæ Despiciebat humum. Mopsopii à Mopso Athenarum rege. Ouid. lib. 5. Met. Mopsopium iuuenem sacros agitare iugales. Aeacidæ ab Aeaco. Idem Ouid. lib. 8. Dant placidi cursum redeuntibus austri Aeacidis Erichthæi & Erichthonii ab Erichtheo & Erichthonio regibus. Ouid. lib. 8. Erichthæas Tritonidas ibat ad arces. Eadem ratione uocantur Erichthidæ. Aegidæ ab Aegeo Athenarum rege. Ouid. in Epistolis. Inter & Aegidas media statuaris in urbe. Marathonii à Marathone Atticæ campo. unde Statius lib. 5. Syl. Erigonem uocat, Marathoniam. Sylliu, lib. 14. Armaque fixa deis, aut quæ Marathonius hostis perdidit. Cranai, à Cranao rege Athenarum. Codridæ, à Clodro rege, qui se pro patria deuouit.

Attica, Mopsopia, Ionia, Possidonia, Cecropia, Cecropis, Attis, Acte, idem sibi uolunt. Athenienses etiam dicuntur Pandionii, à Pandione rege Erichthonii filio.

Ascanius, filius Aeneæ, aliter uocatur Iulus, & Ilus. Virg. lib. 1. Aen. At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo additur, Ilus erat, dum res stetit Ilia regno.

Arcades, Arcadei, Arcadici, aliter uocantur Tegei, Tegeæi, & Thegeatici, à Tegeo Arcadiæ oppido. Virg. lib. 5. Aen. Alter ab Arcadia Tegeæ de sanguine gentis. Idem. lib. 8. Tum lateri atq; humeris Tegeæum subligat ensem. id est, Arcadium. Parrhasii à Parrhasia Arcadiæ regione. Virg. lib. 11. Qui Parrhasio Euandro Armiger ante fuit. Lycæi, à Lycæo monte Arcadiæ. Ouid lib. 2. Fast. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Nonacris locus est in Arcadia, à cuius nomine Arcades uocantur Nonacrini & Nonacrii; Ouid. lib. 5. Fast. Et matri & uati paret Nonacrius heros: id est, Euander Arcas. Idem lib. 2. Met. Dum redit, itq;

frequens, in uirgine Nonacrina Arsit. Parthenii, à Parthenio monte Arcadiæ. Ouidius lib. 9. Vestrum opus Elis habet, uestrum Stymphalides undæ Partheniumq; nemus. Pisæi à Pisa oppido Arcadiæ prope Alpheum fluuium. Ouidius lib. 2. Trist. Quid non Tantalides agitante cupidine currus Pisæam Phrygiis uexit eburnus equis? Pisæam, id est Hippodamiam Arcadicam. Molorchæi à Molorcho Arcadiæ pastore, cuius precibus Hercules leonem interfecit.

Elæi ab Elea oppido Arcadiæ prope Tegeum, ubi Minerua fanum habuit. Statius lib. 4. Syl. Aut Eleæ lucis uidit Tegeæa sacerdos. Erymantii & Erymanthæi ab Erymanto monte. Statius lib 5. Theb. Affuit Hippomedon, rectorq; Erymantius, id est, Parthenopeus. Cyllenii, à Cyllene Arcadiæ monte, à quo Mercurius uocatur Cyllenius. Cleonei à Cleone oppidulo. Callistonij, à Callisto filia Lycaonis, regis Arcadiæ.

Alemani aliter uocantur Teutones, Teutoni, & Teutonici, à Teutone deo, quem uenerabantur. Lucan. lib. 1. Vidimus & Martem Libyes, cursumq; furoris Teutonici. Idem lib. 6. Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis. Germani, quod uicini sint Belgis. Item & Germanici. Sueton. in Aug. Vt tamen in quibusdam Pannonicis atque Germanicis aut interueniret, aut non longè abesset. Rhenicolæ, quòd habitent ad Rhenum fluuium.

Ætoli, populi Græciæ, Epiro & Acarnaniæ finitimi, aliter uocantur Calydonii à Calydone urbe. hinc Calydonides, eius loci mulieres. Stat. lib. 2. Theb. Centum ibi uirgineis uotæ Calidonides aris. Oeneij, ab Oeneo rege Ætoliæ, & Deianiræ patre. Ouid. lib. 8. Et Oeneios ultorem spreta per agros Misit aprum. Pleuronii ab eiusdem loci urbe, quæ dicitur Pleuron. Ouidius lib. 14. Talibus iratam Venerem Pleuronius Acmon Instimulat uerbis. De Pleurone Stat. lib. 2. Theb. Et reduci pateat mihi Martia Pleuron. Eadem ratione uocantur Pleuronis alumni. Idem Stat. lib. 8. Nunc mæstæ fundes Pleuronis alumnos. Naupactæi à Naupacto eiusdem loci oppido. hinc Achelous dicitur Naupactæus. Ouid. lib. 2. Fast. Amphiaraides Naupactæo Acheloo.

sit, quamuis podagricus, eumq; in Caiana uilla honorificẽtissimè excepit, quam cum instructissima bibliotheca eidem obtulit. Crinitus cap. 9. lib. 15.

Robertus, Siciliæ rex, Fr. Petrarcham, omnesq; eruditos uiros in precio habuit. Volat. in Philol.

Ptolemæus Philadelphus senex LXX. Bibliacæ historiæ scientissimos ab Iudæa usque in Ægyptum uocauit; quos regia urbe acceptos, hospitaliter & benignè aluit, magnisq; muneribus donatos dimisit. Sab. in exc.

Ioanni Campeio Bononiensi, in Patauinum gymnasium (quò ad publicam litterarum professionem fuerat inuitatus) proficiscẽti, ab urbis magistratibus gymnasiarchiq; magna hominum frequentia obuiam itum est. Idem Sab.

Vicentina ciuitas Sabellicum argentea patera magni pondêris donauit.

Cæsar Dictator duas Timomachi tabulas LXXX. talentis emit in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Candaules rex Bularchi picturã Magnetum haud mediocris spacii rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hispania ueniens stipendium a fisco accepit ab Eusebio sub Domitiano. Budæus lib. 2. de Asse.

Thaddæus Florentinus medicus tanta fuit nominis celebritate, ut ad curam ægrotorum extra urbem uocatus, non uilius, quàm quinquaginta aureorum mercede singulos dies peregrinaretur; uocatusque ab Honorio quarto centum sibi statui uoluit, a quo curato decem millia reportauit. Volaterranus.

Propter Ialisij imaginem, a Prothogene pictam, Demetrius Rhodon non succendit, ne simul tabula conflagraret. Plin. lib. 35.

M. Popilius Andronicus opusculum quoddam annalium XVI millibus nummum uendidit. Tranquilus de Gram. illust.

Arrianum historicum (qui historiam Magni Alexandri octo liberis scripsit) Hadrianus & Antonius ꝓpter litteras ad honorem consularem euexerunt. Heliconius apud Volat.

Asinius Pollio Varronis imaginem collocauit in biblio-

theca.

Cyrus Ponnopolyta poeta, beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiæ eius uxoris, præsul factus est. Suidas apud Volat.

Democritus Diagoram Milesium philosophum seruum mille drachmis emit, ut eundem erudiret. apud eundem.

LITTERARVM, ET LITTERATORVM qui fuerunt amantissimi.

ANaxagoras omne patrimonium suis concessit, remque omnem publicam & priuatam neglexit, ut liberius uocaret philosophiæ. Laertius, & Valerius de studio.

Nauigauit in Ægyptum Democritus in Persidem usque ad rubrum mare, ut & Chaldeos consuleret, & melius philosopharetur. idem quoque oculos sibi eruit, quòd rerum naturalium, & diuinarum contemplationi impedimento esse uiderentur. existimabat enim cogitationes, commentationesq; animi sui contemplandis naturæ rationibus uegetiores, & exactiores fore, si eas uidendi illecebris, & oculorum impedimentis liberasset, ut autem commodius amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit, quæ tamen tantæ fuerant, ut pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. auctores Gellius cap. 17. lib. 10. Cic. lib. 5. de Finibus. Val. de studio.

Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione permittebat effluere, cuius libros quum peteret, dicere solebat, Da magistrum. auctore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat, Beroaldus auctor.

Gordiano imperatori bonæ litteræ adeò placuerunt, ut pluris fecerit librorum, quàm auri, uel argenti sibi thesaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca LXII. millia librorum. Iulius Cap.

Monimus, Corinthij cuiusdam trapezitæ filius, quum philosophiæ amore raperetur, cuperetq; magnopere dare operam Diogeni, neque tamen hoc ipsum a domino posset impetrare, simulata insania monetam cœpit spargere, eoq; modo dimissus, ad philosophiam se conuertit, Diogenemque

Anien fluuius, Anieno, Anienus.

Aeolus Hippotades, id est nepos Hippotæ cuiusdam Troiani. Ouid. lib. 11. Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes Contineat uentos.

Argo nauis, aliter uocatur Pinus Thessala, & Pagasæa, à Pagasa Thessaliæ ciuitate.

Bithynia, aliter uocatur Mygdonia, à Mygdono rege. & Bebrycia à Bebryce. Ouid. in Epist. Nunc quoq; Mygdonia flabilis astat humo.

Bœotij, aliter Bœoti Lucanus lib. 3. Bœoti coiere duces, Phocæi, & Phocaici, à Phocide propinqua regione.

Hyanthæ à uetustis Bœotiæ populis. Stat. lib. 1. Theb. Exul Hyanthæos inuenis regna per agros. Teumesii à Teumeso Bœotiæ monte Stat. lib. 2. Theb. Non alias tacita iuuenis Teumesius iras Mente acuit. Meleagri, à Meleagro, unde & Pleuron Meleagria uocatur a Statio. Thespiaci à Thespiis oppido eius loci. Stat. lib. 2. Syl. Centum Thespiacis odora lucis Stent altaria. Helyconij ab Helycone monte Bœotiæ musis sacro. Stat. lib. 7. Herrent Tyrrhenos Helyconia plectra tumultus. Cyrrhæi, à Cyrrha oppido Phocidis. Statius libro 7. Mœnia Cyrrhæa monstrauit Apollo iuuenca. Hippocrinisati, ab Hippocrene fonte. Vocabulum est Sidonii Apollinaris. Aganippæi, ab Aganippe, fonte eiusdem loci. Aonij & Aonidæ, quoniam Aonia pars est Bœotiæ. Castalij à Castalia fonte.

Bithyni aliter uocantur Bithynici, Tynniaci, Mygdonij, Bebryaci.

Biturici, Bituriges. Sidonius, Spectabilem uirum episcopum sibi flagitat populus Biturix ordinari.

Bizantij, Bizantini. Bizantium, Ligos. Plin. lib. 4. In quo oppidum Bizantium liberæ condiciones, antea Lygos dictum.

Bononia, Felsina.

Bœotia, Aonia, Ogygia, Hyantis.

Boreas, Aquilo.

Bacchus, Liber, Iacchus, Euan, puer semeles.

Briareus, Aegeon.

Belides, Danaides.

Bellona, Pallas, Enyo.

Belgæ, Belgici.

Burgundi, Burgundiones.

Baleares Gymnesiæ.

Bellouaci, Bellouacenses.

Corinthi uocantur Corinthæi, & Corinthiaci. Ouid. lib. 15. Iamque Corinthiaci carpebam litora ponti Cypselidæ, à Cypselo Ixionis filio. Virg in Cyri, Cypselidæ magni, florentia regna Corinthi. Ephyræi, & Ephyræij, quoniam Corinthus primò uocabatur Ephyre. Lucan. lib. 6. Insedit castris, Ephyræaque mœnia ferunt. Istmiaci, & Isthmij, ab Isthmo terra angusta prope Corinthum, quæ separat Ægæum mare ab Ionio. Stat. lib. 2. Syl. Talis in Istmiacos ploratus ab æquore portus. Cenchræi a Cenchro portu. Stat. lib. 4. Theb. It comes, Inoas Ephyre solata querelas Cenchrææq; manus.

Carthaginienses uocantur Tyrij, a Tirijs colonis, quos illuc adduxit Dido post Sichæi mortem. Virg. Vrbs antiqua fuit Tirij, tenuere coloni, Carthago. Cadmæi quoniam Tyrij & Phœnices descenderunt a Cadmo. Syll. lib. 1. - sacri quum perfida pacti Gens Cadmæa super regno certamina mouit. Asdrubaliani, ab Asdrubale duce: uerbum est Sidonij. Elisæi ab Elisa Didone. Byrsici, quoniam Carthago prius dicebatur Byrsa, a corio. Sidonius, Spernis Elisææ Byrsica tecta domus.

Carthago ipsa uocatur Byrsa, & Chalcedon. Virg. l. 1. Æn. Mercatiq; solum facti de nomine Byrsam. Claudianus in Eutropium, Bacchatus per operta tremor Chalcedone mouit.

Cretenses aliter dicuntur Cretæ. Virg. lib. 3. Æn. Tertia lux classem Cretæis sistet in oris. Cressij. Idem lib. 4. Quam procul incautam nemora inter Cressia fixit Pastor agens telis. Cressi, Idem libro 5. Cressa genus Pholoe. Gnosij a Gnoso urbe Cretæ. Virg. lib. 6. Æn. Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna. Gnosiaci. Ouid. lib. 8. Gnosiacæque hæret comes inuidiosa curinæ. Dictæi à Dycte urbe Cretæ. Virg. lib. 3. Æn. - Dictæa negat tibi Iuppiter arua. Lyctij a Lyctio urbe Cretæ. Virg. lib. 3. Æn. Et Salentinos obsedit milite campos Lyctius Idomeneus,

neus, Cydonæi, Cydonii, & Cydoniaci à Cydone urbe Cretæ. Ouid. lib.8. Armaque, equosq; , habitusq;, Cydonæasque pharetras. Statius lib.4.Theb. Terga Cydoniaca Choritos arundine pulsat. Ariadnæi ab Ariadne Minois filia. Minoii à Minoe rege. Ouid. in Epist. Phædræ, En ego nunc ne fortè parum Minoia credar. Androgeonæi ab Androgeo filio Minois. Gortynii, & Gortyniaci à Gortyna urbe. Statius lib. 4. Theb. Arbiter hoc dura uersat Gortynius urna. Dorici,& Dorienses, quoniam tempore belli Troiani Dorici uenerunt in Cretam,duce Althemene,ibique decem urbes condiderunt.

Creta insula, aliter uocatur terra Curetis à Curetibus, qui in ea habitarunt Ouid.lib.8.Vt egressus natibus Curetida terram Contigit. Terra Gortynis uocatur etiam Aeria ria & Macaros. Plinius libro 4. Maleotes Crates primùm Aeriam dictam,deinde posteri Cuoretim appellauere:& Macaron non nulli a temperie Cæli appellatam existimauere.

Cumani aliter Cumæi, Chalcidici, Euboici.

Capitolium,sedes Tarpeia,templum Iulium.

Cares aliter Bubasii Ouid.lib.9.Bubasides uidere nurus.

Colchi,Colchiaci,Phasiaci,Ætæi,Ææi,Aætii,Cytæi.

Cynosura, Helyce, Arctos, Parrhasis ursa.

Corsica, Cyrnos. Plinius, In mari Ligustico est Corsica, quam Græci Cyrnon appellauere.

Carmentis, Nicostrata.

Cantabri, Cantabrici.

Cappadoces, Cappadoci.

Carteria, urbs Hispaniæ Tarissa.

Delos, Ortygia, a multitudine Coturnicum. Virg. lib.3. Æn. Linquimus Ortygiæ portus.

Danubius, Ister, Adubanus.

Dyrrhachium, Epidamum. Plinius, Epidamnum colonia propter inauspicatum nomen à Romanis, Dyrrachium appellata.

Diana, Cynthia, Luna.

Dido, Elyssa, Phœnissa. Dalmatæ, Dalmatici.

Euboici, Capharæi, Abantii, Tanagræi à Tanagreo Euboiæ ciuitate. Stat.lib.9. Prima Tanagræum turbauit arun-

do Corœbum.

Epirotæ, Epirotici. Leucadii, à Leucade promontorio. Actii, & Actiaci, ab Actio oppido. Phocæi, Phocaici, Chaonii, Dodonigenæ uerbo Sidonii, Molossi, Pyrrhidæ, idem.

Epirus, terra Chaonis.

Euboia, terra Eubois. Statius in Achil. Quatitur naualibus Eubois Ora. Chalcis, Abantis.

Equus Troianus, equus Durateus, Epei machina.

Eduenses, Edui, Augustodunenses.

Euphrates, Pixyrates. auctore Plinio.

Elis, Epia, Elienses, Elæi, Epei.

Flora, Chloris, Zephyritis, dea florum, uxor Zephyri.

Furiæ, Eumenides, Diræ, Erynnies.

Græci, Graii, Graiugenæ, Argæi. Virg. in opusc. Septima iam Argæis stabulis impensa laboris. Argiui, Argolici, Dorici, Dorienses, Pelasgi, Pelopeii, & Pelopeiadæ, à Pelope filio Tantali. Virg. lib. 2. Æn. Vltro Asiam magnam Pelopæa ad mœnia bello Venturam. Stat. lib. 10. Ad patrias fusæ Pelopeides aras. Achillæi, & Achillidæ ab Achille. Argolæ apud Euripidem. Achæi, Achiui, Achaici, Inachi, Inachii, Inachidæ, ab Inacho Argiuorum rege, patre Isidis. Ouid. lib. 5. Fast. Litus ad Inachium puluis inanis eam. Stat. lib. 1. Theb. Qua nostræ cecidere animæ stupet Inacha pubes. Idem lib. 5. Lectique potentes Inachidæ. Agamemnonii, Agamemnonidæ ab Agamemnone. Virg. lib. 6. Æneid. At Danaum proceres, Agamemnoniæq; phalanges. Acrisionæi ab Acrisio rege Argiuorum, Abantis filio. Ouid. lib. 5. Met. Acrisioñæas Prœtus possederat arces. Abantæi, & Abantiadæ, ab Abante Argiuorum rege, patre Acrisii. Ouid. lib. 15. Nuper Abantæis templo Iunoni, in Argis. Thyestæi à Thyestæi. Mycenæi, à Mycenis urbe. Ouid. in Epist. Briseidis, Nulla Mycenæum sociasse cũ bilia mecum Iuro. Menelæi, à Menelao. Phoronydæ, & Phoronæi, à Phoroneo Inachi filio, & Argiuorum rege. Stat. libro 2. Syl. Isi Phoronæis quondam stabulata sub antris. Persæi, à Perseo Acrisii nepote. Stat. lib. 1. Theb. Persæos alter in agros Scinditur. Danaæi. Idem. Tunc se-

det Inachias urbes, Danexaque regna. Dolopeii à Dolopibus Græciæ populis. Val. Flac. Vidisse putant Dolopeiaq; busta. Iasidæ, ab Iasio Argiuorum rege. Tantalidæ; à Tantalo.

Græcia, Achaia, Dulichia, Hellas, Idem.

Galli, Gallicani, Galligenæ, Galatæ, Sequanici, Sequanidæ.

Garamantes, Garamantici.

Gigantes, fratres Phlegræi, Titanes.

Gorgon, Medusa.

Gratiæ, Charites.

Gorgoris, Habis.

Gades, Gadera, Cotynusa.

Hispani, Iberi, Iberici, Iberiaci. Virg. lib. 7. Tyrrhenoq; boues in flumine lauit Iberas. Sidonius, Terrarum indigenas Ibericarum. Syllius lib. 12. Omen Iberiacis ulcta Carthagine terris. Beticolæ, & Betigenæ. Syllius lib. 1. Beticolasq; uiros spatiis agitabat iniquis. Idem lib. 9. Betigenæq; uiri cellus media ipsa coercet. Hesperii, Tartessii, & Tartessiaci, à Tartesso urbe Gadibus uicina.

Hispania, tellus Tartessia, Iberia, idem.

Hyrcani, Caspii.

Hyades, Suculæ.

Heraclæa, Syris, Trachin, auctor. Plinius.

Italia, Hesperia maior, ab Hespero Atlantis fratre. Oenotria ab Oenotre rege Sabinorum. Virg. Est locus, Hesperiam Graii cognomine dicunt, Oenotrii coluere uiri, nunc fama minores Italiam dixisse ducis de nomine gentem. Idem lib. 7. Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus In dubiis responsa ferunt. Latium, quòd ibidem Saturnus latuerit, Arma Iouis fugiens & regnis exul ademptis. Idem Virg. lib. 8. Latiumq; uocari Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris. Saturnia à Saturno. Ouid. lib. 1. Fast. Inde diu genti mansit Saturnia nomen. Dicta quoque est Latium terra latente deo. Terra Ausonis, & Ausonia, ab Ausone Vlyssis filio. Ouid. lib. 2. Fast. captaq; erat lyricis Ausonis ora sonis, Terra Italis. Ouidius lib. de Ponto, Mœstisque cadentes Excepit lacrymas Italis ora genis.

Itali, Italidæ, Italici. Ouid. lib. 14. Litore in Italico Messenia mœnia contra. Laurentes, Lauinii, Laurenti., Tyrrheni, Laurentii, Latiales, Ausones, Ausonii, Ausonidæ. Lucan. lib. 9. - grata uice mœnia reddent Ausonidæ Phrygibus.

Infernus, Infernalis, Auernus, Aurenalis, Tartareus, Herebæus, Plutonius, Cocytius, Acherusius, Phlegetontæus, Stygius, Acherontæus, Lethæus, Orcius.

Indi, Indici, Gangetici, quòd propè Gangem habitent. Syllius lib 3. Hinc laxos arcus olim Gangetica pubes Summittet. Dicuntur etiam Nysæi, à Nysa urbe Indiæ. Idaspæi, ab Idaspe. Sidonius, Frangat Idaspæas aries impactus Erithras.

Illyrici, Illyrii, Taulantii. Syllius lib. 15. Quaq; per Il lyricum Taulantius incola litus.

Inarime, Ænaria, Pythecusa. auctore Plin. Ænaria, à statione nauium Æneæ. Hodie uocatur Ischya.

Iudæi, Iudaici.

India, terra Gangetis, terra Euphratis, Euphratidis. Sidonius, Ripa Euphratide uix putat tuendam.

Ilua insula, Æthala.

Iphigenia, Iphianassa. Lucretius, Iphinassæo turparunt sanguine fœdè.

Iason, Æsonides, ab Æsone patre.

Lydi, seu Lydii populi maioris Asiæ, aliter uocantur Mæonii, Mæones, & Mæonidæ. Virg. lib. 8. O Mæoniæ delecta iuuentus. Idem lib. 11. Duci exemplum euentumque secuti Mæonidæ incurrunt. Item & Mæonici. Ouid. in Epist. Deianiræ, Mæonicas inter calathum tenuisse puellas. Etrusci, & Tyrrheni, quoniam Tyrrhenus Atys filius colonos ex Lydia duxit in Italiæ regionem, quæ nunc uocatur Etruria. Gygæi, à Gyge rege, ut Crœsii à Crœso. Statius libro 12. Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti Cræsia.

Lydia uocatur Tyrrhenia, Mæonia. Ouid. lib. 14. Concurri Latio Tyrrhenia tota.

Laconia prouincia in Peloponeso, aliter uocatur Oebalia, & Tænaris à Tænaro promontorio. Ouid. in Epist. Pa-

ridis, Tænaris est classi terra petita meæ. Idem in Epist. Helenæ, Excepit portu Tænaris ora suo.

Lacones ipsi, seu Laconici uocantur Oebalii, & Oebalidæ. Ouid. lib. 1. Fast. Protinus Oebalii rettulit arma Tati. Statius lib. 5. Theb. ambiguo uisus errore lacessent Oebalidæ gemini. Therapnæi à Therapnis urbe Laconiæ, patria Helenæ. Ouid. lib. 5. Fast. Prima Therapnæo feci de sanguine florem. Tænarii, & Tænaridæ, à Tænaro promontorio.

Libya, terra Libyssa. Idem libro 9. Terræque in fine Libyssæ.

Libyci, Libyssini. Marmarice, à Marmarica regione Africæ. Syllius lib. 3. Marmaricis ales populis responsa canebat. Nasamonii, & Nasomoniaci, à Nasamonibus populis Libiæ.

Liguria, ora Ligustica idem.

Lycii, Pataræi, quoniam Patara est urbs Lyciæ. Stat. libro 1. Theb. Seu te Lyciæ Pataræa niuosis Exercent dumeta iugis.

Locrenses, Hesperii, Ozolæ.

Lucani, Tanagræi, à Tanagro fluuio Lucaniæ. Statius, Tanagræumq; Phalantum.

Latini, Faunigenæ. Syllius lib. 8. Faunigenæ socio bella inuasere Sicano.

Lucifer, Veneris stella, Phosphorus, Cythereius ignis. Syllius libro 12. Haud secus Oceano rediens Cythereius ignis. Vesper, Vesperugo, Hesperus, Sidus Veneris.

Lacedæmones, Lacedæmonii, Tyndarei, à Tyndaro rege Oebaliæ, & Helenæ patre. unde & Syllius Tarentum uocat Tyndarium. Spartani, spartiaci, spartiatæ. Sidonius, Spartiatæ rupium uariatarum poluere crustas.

Lacedæmon, Sparta. Idem.

Ligures, Ligustici, Ligustii, Genuenses. Idem Sidon. Qui Ligustiis, Euganeisq; montibus oriebantur.

Lipara insula, prius Longonis, & Meligunis uocabatur. Plinius lib. 3. cap. 8.

Leucadia, peninsula, prius uocabatur Neritis. Idem auctor.

Lutetia, Parisii, idem.

Mantuani, seu Mantoi, dicti sunt à Manto Tyresiæ filia. aliter uocantur Bianoræi, & Bianoridæ, à Bianore Mantus filio, qui aliter uocatur Ocnus. Virg. in Bucc. namq; sepulcrum Incipit apparere Bianoris. Ocnæi ab Ocno filio Mantus. Stroza filius, Orbita ab Ocnæis euexit ad astra lucunis. Minciadæ & Mincigenæ à Mincio fluuio propinquo. Pontanus, Vos Minciadæ, uos ò mihi manes Este boni.

Melossi, Epirotici, Chaonii, Leucadii, idem.

Mysii, Theutrantæi, Theutrantii.

Messenii, Pylii.

Megarenses, Megarici, Lelegii. Ouid. lib. 8. Met. Interea Minos Lelegia litora uastat.

Mercurius, Hermes.

Macedones, Pallenæi à Pallene urbe, ubi gesta est Gigantomachia. Statius lib. 4 Syl. Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.

Mediolani, Mediolanenses, Insubres. Placet hic obiter aperire etymum dictionis huius Mediolanum. nam non temere reperias, qui hoc edisserat. Certum est in primis urbem hanc à Gallis conditam: cuius fundamentis iaciendis dum excauarentur fossæ, ferunt in terræ uisceribus inuentam fuisse (mirum dictu) suem dimidiatim lanatam, à quo portento inditum sit Mediolanæ urbi nomen: ad quod allusit Claudianus de nuptiis Honorii & Mariæ scribens: Continuò sublime uolans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ suis obstentantia pellem Peruenit. Item Sidonius, Rura paludicolæ temnis populosa Rauennæ, Et quæ lanigero de sue nomen habet.

Messana, Zancle.

Marsi, Celenæi. Statius lib. 2. Theb. Fœda Celenæa committere prœlia buxo.

Mare rubrum, Erithræum.

Miletus, Lelegeis, Phitiusa, Anactoria. auctor Plinius.

Mars, Mauors, Marspiter, Gradiuus.

Minerua, Pallas, Athena.

Musæ, Camœnæ.

Neapolitani, Parthenopæi.

Neapolis, Parthenope, Eubois. Statius lib. 1. Syl. Nitidûm consurgat ad ætherea tellus Eubois.
Nasamones, Nasamonii, Nasamoniaci.
Nortmanni, Neustrici.
Nortmannia, Neustria.
Neptunus, Ennosigæus.
Niobe, Tantalis a Tantalo patre.
Nilus, Melo.
Naxos, Dia. Catull. Namque fluentinoso prospectans litore Diæ.
Orientales, Eoi, Auroræ populi, Memnonii à Memnone Auroræ filio. Nabathæi, à Nabathæa regione. Ouid. lib. 1. Met. Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit.
Occidentales, Occidui. Ouid. Vesper & Occiduo quæ litora Sole tepescunt. Tartessii a Tartesso urbe Gadibus propinqua. Ouid. lib. 14. Presserat occiduus Tartessia litora Phœbus Tartessiaci. Syllius lib 6. Iam Tartessiaco quos soluerat æquore Titan, Hesperii.
Parthi, Parthici, Achæmenii, & Achæmenidæ, ab Achæmene rege. Ouid. lib. 4. Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus. Arsacidæ, ab Arsace primo Parthorum rege. Lucan. lib. 1. Plus illa uobis acie quàm creditis, actum est Arsacidæ.
Phaethontiades, Climeneides à Climene matre, Heliades à patre Sole, qui helios Grecè dicitur. Ouid. ad Liu. Sic fleuit Climene, sic & Climeneides altæ.
Phocœi, Phocenses, Phocaici, Cyrrhæi, Castalii.
Padus, Eridianus, Phaetontius amnis, à Phaethonte ibid submerso. Syl. l. 7. Nunquam Phaethontius amnis Sanguineo Pontum curuasset decolor unda Padosa, Messanicius, Bodincus. Vide causam horum nominum apud Plin. lib. 3. cap. 15.
Puteolani, Dicarchæi, à iustitia administrationis. Syl. lib. 8. Prole Dicarchæa multo cum milite Graia.
Petragorii, Petragorici.
Persæ, Gazetici: nam Gaza Persarum est opulentia. Sidonius, Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna.
Pannonia, Pannonis.
Pestum, Posidonia. Plinius.

Parcæ, deæ fatales, fata.
Phœnices, Pygmalionæi, Agenoridæ.
Pella, urbs Macedoniæ, Bunomus, Bunomea:
Parnasus, Larnasus prius dicebatur.
Penelope, Icaris, Icariotis.
Piratæ, Cilices.
Pictones, Pictauenses.
Peloponnesus, Apia, Pelasgia, arx Helladis.

Romani, Romulei, Romuli, Romulidæ. Æneadæ ab Anea: Iulæi ab Iulo. Lucanus lib. 1.- Phrygiique penates Gentis Iulææ. Latiales, Romulares.

Scythæ, Scythici, Riphæi. Virg. lib. 2. Geor. Gens effrena uirum Riphæo tunditur Euro. Mæotici à mæotide palude. Thermodontæi, Thermodontiaci, à Thermodonte fluuio. Stat. lib. 12. Thermodontiaco lætum remeare triumpho. Borysthenidæ ab eiusdem regionis fluuio. Mæotii, Tanaitici, à Tanai fluuio. Sidon. Telluris Tanaiticum rebellem. Bosphorani. Idem, Plaudentes stupuere Bosphorani. Sacæ, Aramei. Plin. lib. 6. Vltra sunt Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere à proxima gente, antiqui Arameos.

Sicilia, Sicania, Trinacria, Trinacris, Triquetra, Triquetris uocatur. Ouid. lib. 5. Met. Vasta Gigantæis iniecta est insula membris Trinacris. Stat. lib. 1. Serm. Quid militibus promissa Triquetra. Lucr. lib. 1. Insula, quam Triquetris terrarum gessit oris.

Siculi, Sicani, Sicanii, Lilybæi a Lilybæo premontorio. Virg. lib. 3. Æn. Et uada dura lego saxis Lilybæia cæcis. Ennæi ab Enna urbe. Lyparei, & Lyparenses, à Lypara insula. Sidonius, Strauit sub Lyparensibus caminis. Taurominitani, à Tauromінio monte Siciliæ. Arethusii, & Arethusæi, ab Arethusa fonte Siciliæ. Syll. lib. 14. Erigitur subitas in spes Arethusia proles. Claudian. lib. 2. de Raptu, Quas Arethusæi latices, quas aduena nutrit Alpheus. Agatoclæi ab Agatocle rege Siciliæ. Syll. lib. 14. Hic Agatoclæis sedes ornata trophæis. Aeolii, Drepanitani, à Drepano promontorio iuxta Siciliam. Sidonius, Agonem Drepanitanum Troianæ superstitionis imitari. Catanenses à Ca-

tanà urbe Siciliæ, de qua Syllius lib. 14. Tum Catinæ nimium ardenti uicina Typheo.

Syrii, Palæstini, Oronthæi.

Siracusani, Siracusii, Arethusidæ.

Scythia, Mœtis ora.

Samos, Parthenia.

Salaminii, Salaminiaci.

Sabini, Sabelli, Sabellici, Samnites.

Sardinia, Ichnusa. Syllius l. 12. Inde Ichnusa prius Graiis memorata colonis Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens Herculis, ex sese mutauit nomina terræ Sandaliotes.

Strophades, Plotæ.

Symplegades, Cyaneæ.

Syria, Palæstina, Iudæa Phœnicia.

Sardinii, Iolenses.

Sarmatæ, Sauromatæ.

Troiani, Troes, Troici, Troiugenæ, Erichthonii, ab Erichthonio filio Dardani. Virg. in Culice, Vrit Erichthonias oriens non ignibus arces. Idem, Erichthonias prostrauit funditus arces. Idæi ab Ida monte. Ilii, Iliaci, Iliadæ, Æneadæ, Hectorei, Hectoridæ, Dardani, Dardanii, Dardanidæ, Sigæi, Teucri, Teucrigenæ, Phryges, Phrygii, Rhœthęi, Pergamæi, Laomedontæi, Laomedontiadæ, Anchisæi, Anchisiadæ, Priamæi, Priamidæ. Troia, Teucria, Ilion, Ilios, Dardania, Pergamus. Thoades, Iliades, Teucrides, Dardanides, mulieres Troianæ. Thessalici, Thessalidæ, Iolchiaci, ab Iolcho Thessaliæ ciuitate. Virg. in Cyri, Regis Iolchiacis animum defigere uotis. Melibœi & Melibenses, à Melibœa urbe Thessaliæ. Pagasæi, à Pagasa urbe. Ouid. lib. 7. Iamque fretum Minya Pagasæa puppe secabant. Atratii, Atracidæ, ab Atratio, qui magicas artes ibidem edocuit. Peneii, à Peneo fluuio. Ouid. lib. 12. Exigit Atracides Peneiaq; arua pererrat. Lapytheii, à Lapythis populis Thessaliæ. Idem Ouid. - & tum Lapytheia tecta Intrarant. Pelethronii à populis eiusdem nominis. Peliaci, à Pelio monte. Ouid. lib. 1. Fast. Summaq; Peliacus sidera tangat apex. Pheræi, Sen. Pastor Pheræos Delius pauit greges. Amphrysiaci, ab Amphryso fluuio. Stat. lib. 1. Syl. Aut Amphrysiaco pa-

ſtor de gramine carpſi. Pharſalii, Pharſalici. Lucanus lib. 6. Qui iuga deuexus Pharſalica porrigit Hemus. Hæmonii, Hæmonidæ, Magneſi, Magneſii. Hor. lib. 3. Carm. Magneſſam Hippolytem dum fugit abſtinens. Val. Flaccus lib. 6. Stant litore fixi Hæmonidæ. Lariſſæi à Lariſſa. Centauræi à Centauris. Statius, Sperchiusq́; minax, centauræusq́; Lycormas. Lapythonii, à Lapythis Idem Statius, Contudere modos puerum, Lapythonia nympha. Oſſæi, ab Oſſa monte. Stat. lib 12. Nec Oſſæi bello cecidere bimembres. Pholoetici à Pholoe. Sidonius, -non ſic Pholoetica monſtra, Atque Peletronios Lapythas Semeleius Euan Miſcuit. Æmathii, Philippæi, à Philippis campis Theſſaliæ. Luc. Romanas acies iterum uidere Philippi.

Thraces, Thracii, Thraici, Mantini, à Mantinis Thraciæ populis. Virg. in Cyri, Vos ò Mantina ſi qui de gente uenitis. Iſmari ab Iſmaro monte, Pangæi à Pangæo Thraciæ promontorio. Ouid lib. 3. Faſt. Iamq́; erat ad Rhodopen Pangæaq́; flumina uentum. Odryſii à populis eiuſdem nominis. Rhodopei à Rhodope monte. Abderitani, ab Abdera urbe Thraciæ. Martialis lib. 10. Abderitanæ pectora plebis habes. Biſtones, Biſtonidæ, Biſtonæ, à Biſtone fluuio. Oeagrii, ab Oeagro fluuio Thraciæ. hinc Orpheus Oeagrius. Ædoni, ab Ædone Thraciæ monte. Boſphcrani, Boſphorei. Sidonius, Boſphoreis Elephas inglorius ora tributis. Boryſthenidæ à Boriſthene fluuio Thraciæ. Bapt. Pius, Mitior ad ſæuos aura Boryſthenidas.

Thracia, Biſtonidis, Sythonis, terra Ædonis.

Theſſalia, Hæmonia, Pharſalia, Æmathia, Æmathis, Theſſalis ora, Driopis, Macedonia, Pyrrhea.

Thybris, Tiberis, Tiberinus, Albula. Ouid. lib. 2. Faſt. Albula, quem Tiberim merſus Tiberinus in undis Reddidit.

Thebani, Echionii, Echionidæ, ab Echione Cadmi ſocio. Ouid. lib. 5. Triſt. Victor Echionias ſi uir penetraſſet in arces. Hiantii, & Hiantæi, Iſmeni, Iſmenidæ, ab Iſmeno fluuio. Learchæi, à Learcho Athamantis filio. Ouidius lib. 6. Faſt. Mæſta Learchæas mater tumulauerat umbras. Athamantæi, ab Athamante. Cadmei, a Cadmo. Labdacii, & Labdacidæ, à Labdaco rege patre Laii. Statius lib. 2.

Thebaid. Labdatiumque ducem præmissæ consona nocti. Ogygi, Ogygidæ, ab Ogyge rege. Teumesii, à Teumeso Bœotiæ monte. Statius, Subit ore cauo Teumesia cornus. Eryphilæi, ab Eryphile Amphiarai uxore. Stat. lib. 4. Thebaid. Sic Eryphilæos aurum fatale penates Irrupit. Oedipodionii, Oedipodionidæ, ab Oedipo rege Laii filio. Stat lib. 7. Aſt ego non proprio diros impono labori Oedipodionidas. Megarei, à Megara Creontis filia. Stat. lib 12.-magno Megareia præcep. Arua capit passu. Agenoridæ, ab Agenore patre Cadmi. Statius lib. 12. Exanimes in terga reducit Pallor Agenoridas. Draconigenæ à dentibus serpentinis, à Cadmo satis, quibus nati sunt homines armati. Sidonius, Quæq; draconigenæ portas non clauserat hosti. Eadem ratione uocantur Ophionii. nam Ophis Græcè, serpens dicitur Latinè. Seneca, Cadmæa proles, atq; Ophionis ciuis.

Amphionii, ab Amphione.

Tyrii, Saranni, Tyros, Sarra.

Tartessus, Carteia.

Tempsa, Temese.

Thusci, Etrusci, Tyrrheni.

Taurus mons, Imaus, Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Farphariades, Choatras, Oreges, Oroandes, Nyphates. Plin lib. 5. cap. 27.

Veneti, Eneti.

Zephyrus, Fauonius.

AVIVM NOMINA.

Aquila, alitum regina dicitur, quòd aptissimè uolet: ideoque armigerum Iouis eam poetæ uocant. congreditur magnis animalibus, ut ceruo, cuius cornibus insidet, puluerulentas alas de industria concutiens, ut uisu & oculis præpeditus decidat in cursu, mortuusque fiat præda. Ferunt Aquilæ pennam aliis etiam rebus consertam non putrescere. pullos suos probat ad Solem, quem si sustinere nequeant, ut degeneres excludit. oppetit non senio, nec ægitudine, sed fame. crescens enim rostri superioris

aduncitas impedit, ne cibum queat capere. quum senuit, grauantur eius pennæ & oculi. cui rei ut medeatur, quærit fontem, calorem in se colligit, & sanatur. in fontem ter se mergit, eoq; modo redire fertur ad iuuentutem. hinc psalmographus, Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua. Plutarchus in Mario scribit, Aquilam geminos tantùm pullos parere. propterea nonnulli mentitum asserunt Musæum, qui scripsit Aquilam tres pullos parere, duos subtrahere, & unum alere. Aquilarum genera sex sunt, teste Plinio. Melenatos, colore nigrans, minima magnitudine; quæ sola Aquilarum foetus suos alit, cæteræ fugant. conuersatur in montibus. Secundi generis Pigargus, albicante cauda. Tertii Morphos, cui uita est circa lacus; nigerrima est aquilarum, prominentiore cauda. testudines frangit è sublimi iaciendo: qua sorte periit Æschilus poeta. Quarti Percepterus, uel Pernocterus, morans per lacus, specie uulturina, alis minimis, reliquas magnitudine antecellens, sed imbellis, & de gener. nam succumbit coruo. eadem ieiunæ semper auiditatis est, & querulæ murmurationis. sola aquilarum ex anima fert corpora. cæteræ quum occidere, considunt. Quinctum genus Halietus ceruice magna, lata cauda, circum mare uersatur. Sextum Genesion magnitudine media, colore subrutilo, rarum aspectu. Reliquæ aues, quas Aquila petit ad prædã, gregatim sæpenumero uolant, ut respersu pennarum hostem excæcent. Nidificat petris & arboribus. à meridiano tempore operatur & uolat. prioribus horis ignaua sedet, donec impleantur conuentu hominum fora. eius pennæ mistas auium pennas deuorant. ex uolatilibus nunquam fulmine tangitur. pugna est illi in draconem, qui propterea eius oua cõsectatur auiditate malefica.

Alcyones, aues septem diebus nidificant ante brumam, & totidem sequentibus pariunt. duplex est earum genus, alterum uocale, arundinibus insidens; alterum mutum, ampliore corpore. antiqui eas Alcedones uocabant. Dies illi septem, quibus pariunt, Alcyonides, & Alcedonia uocantur. Ouid. lib. 11. Met. Perq; dies placidos hyberno tempore septem Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis. Est Alcyon paulò maior passere, colore nigro, & cæruleo, qui Cyaneus uocatur. dum procellosum est mare, si

Alcyonum oua obiiciantur, inducunt tranquillitatem. Ferunt insuper eas hanc à Ioue gratiam consecutas, ut in tempore solicitudinis suæ serenos XIV. dies in hyeme accipiant. hinc Propertius tempestate uexatus eas alloquitur, & inuocat li. I. Et merito (quoniam potuit fugisse procellam) Nunc ego desertas alloquor Alcyonas. Minores Alcyones canunt in arundinetis: collo sunt gracili & procero: rarò apparent, nec nisi circa solstitia, & in bruma in qua oua deponunt. Pariturae Alcyones nidum instar conchæ spinis incredibili duritia subtexunt; deinde ad mare deferentes undis imponunt, atque illis se constipantes, dum uehuntur, fœtificant. piscibus uiuunt, pariunt oua quina.

Ædon Græcè nobis Luscinia dicitur Calpurnius, Vocalem superet si turpis, Aedona bubo.

Ægocephalus, auis est lyene carens.

Alanda, plumam habet elatam in capite instar Galeritæ. unde & Galerita à Græcis dicitur Corydalus: uocabulo Gallico Alauda. hanc Plinius & Tranquillus aiunt Legioni dedisse nomen, quæ Ablauda uocabatur. de qua Cicero ad Atticum: Antonius, inquit; cum legione Alaudarum ad urbem pergere, pecunias municipiis comparare. Alaudarum duo sunt genera; alterum terreum cristatum; alterum gregale, minore corpore, & sine crista.

Apiastra, auis meruit nomen ab apibus comedendis.

Ardea, auis dicitur uelut ardua, quòd in sublime uolet. Virg.-notasq; paludes Deserit, atque altam supra uolat Ardea nubem. In mediis arenis tristis imbrem indicat, & etiam quum altior uolat. Lucan. lib. 5. quoq; ausa uolare Ardea sublimis pennæ confisa natanti. Eius tria sunt genera. Pulla natura sagax & uictus prouida, colore prauo. reliqua duo pulchro. Ardeam Gaza Erodium uocat.

Asterias, auis est ex Ardearum genere, dicta à colore astrorum. docilis est humanæ uocis, frequens in Ægypto.

Attagen, seu attagena auis Asiatica inter cibos electiles quondam numerata est, maximè quæ in Ionia nascitur auctore Gellio. hinc Attagen Ionicus uocatur. Plinius Attagem maximè Ionius celebratur, uocalis aliàs, captus, uerò obmutescens, quondam existimatus inter raras aues.

Achantis, auis est stridula, quæ pascitur spinis & carduis, unde & carduellis dicitur. Virg. lib. 3. Georg. Litoraque Alcionem resonant, & Achantida dumi. Gaza Ligurinum interpretatur.

Accipiter, auis est rapax & prædatoria, dicta ab accipiendis auibus. de qua Martialis, Prædo fuit uolucrum famulus, nunc aucupis idem Decipit, & captas non sibi mæret aues. Imbelles uolucres insectatur, ut columbas. aucupatur hæc uolucris quadam societate cum homine, maximè circa Amphipolim Thraciæ, ubi homines ex syluis & arundinetis excitans aues, illi superuolantes deprimunt. captas cum iis diuidunt aucupes. Ionas Cymindin uocant. Accipitrum genera XVI. ponit Plinius. Circon claudum altero pede, prosperrimi augurii nuptialibus negotiis & rei penuariæ, Triorchem à numero testium, Buteonem Romani uocant. Esalona Græci uocant, qui solus omni tempore apparet. Varius est omnium in præda modus. alii non nisi ex terra auem rapiunt, alii circa arbores uolitantem, alii sedentem in sublimi, aliqui uolantem in aperto. Accipitres Massiliæ humi fœtificant: nec alibi nascuntur. non comedunt auium corda. Nocturnus accipiter Cymindus uocatur, rarus in syluis, minus interdiu uidens. bellum gerit internecinum cum Aquila. odit hæc uolucris & refugit radicem syluestris Aspa ragi. propterea aiunt tutas esse uillaticas aues, si quis eam ex truxerit in uilla.

Anthus aquatilis est magnitudine Frigillæ.

Argatylis auicula est, nidum filis lineis intexens aditu angusto.

Anseres stomacho sunt calidissimo, gaudent herbis riguis, & frigidis. laurum non attingunt. cor eorum olim fuit laudatissimum inter mensarum cupedias. Scipio, uel Metellus, aut, ut alii malunt, Sessius, primus docuit anseris iecur esse optimi saporis, propter quod olim seruabatur in corte. Mart. lib. 3. Vagatur omnis turba sordidæ cortis Argutus anser, gemmeiq; pauones.

Alectorides aues rostro sunt oblongo, cursu agili, hominem amant. capiuntur inter sepes hortorum & uinearum.

Anas iuxta paludes parit, & statim à partu aquas petit.

aquilam formidat. huius auis pectus tantùm & ceruix gulæ dabatur. Mart. Tota quidem ponatur anas,sed pectore tantùm Et ceruice sapit, cætera redde coquo. Volant Anates protinus in sublime, atque è uestigio cœlum petunt, etiam ex aqua. purgant se herba siderite, quum quid molestum comederunt. Anates Ponticæ uenenis uiuunt

Apodes carent usu pedum, specie sunt hirundinum, nidificant in scopulis, cernuntur toto mari. circumuolitant naues. nulla his requies, nisi in nido, aut pendent, aut iacent.

Æmatopedes, aues sunt aquatiles, peculiares Ægypto.

Æsalus auicula est, quæ oua corui frangit. Ouidius, Nescius assumptis Priamus pater Æsalon alis.

Alueo auis est nocturna, maior gallo gallinaceo.

Asiones capiuntur saltatione quadam ridicula, quam scopam uocant. maiores sunt noctuis, colore plumbeo; alis albo sparsis, duabus pennis à ciliis ad tempora pendentibus.

Auis incendiaria dicta est, quòd incendiis nascatur. ea est inauspicatissima. propterea ea uisa, urbes quandoque lustratæ leguntur.

Bubo auis est feralis, debilis ad uolatum, in cauernis locisq; desertis commorans. noctu uolitat solus: deserta incolit, desolataq; & inaccessa loca: non habet cantum uocalem, sed genitum propterea. uisus in urbibus suspicionem affert, & portentum futuri mali. Quum Capitolium intrasset, Sexto Papelio Istro, & L. Pedano consulibus, urbs lustrata est. plumæ sunt ei uelut aures. Bubonis pedes usti cum pulpagine herba auxiliantur contra serpentes. eius cor impositum sinistræ mammæ mulieres dormientis efficit, ut omnia secreta pronunciet. Aiunt præterea ferentes ipsum in pugnam fortiores fieri: item sanguine pulli bubonis crispari capillum. cinis oculorum eius collyrio mistus claritatem oculis facere promittitur.

Caladrius auis est albi coloris.

Caprimulgi, aues sunt maiores paulò merulis, eodem ferè aspectu, quæ nec interdiu uident, nec uidentur. nocturno tempore sunt furaces. dicuntur autem Caprimulgi, quòd stabula intrent, caprarumque uberibus pro-

pter ſuccum aduolent. qua iniuria ubere moritur, & capræ cæcitatem contrahunt.

Carduelis, auicula eſt capite rubro, alis luteis, albo nigroque diſtinctis. ſemine carduorum paſcitur, unde illi inditum nomen. Cardueles imperata faciunt. auctore Plinio, nec uoce tantùm, ſed pedibus & ore pro manibus.

Caſſita, auicula eſt, quæ habitat & nidulatur in ſegetibus. feſtiuus eſt de ea apologus apud Gellium lib.2.cap.29.

Cenchris, auis eſt ex accipitrum genere, quæ aliter a tinnitu uocis appellatur Tinungulus.

Cercos auis eſt de genere accipitrum, altero claudicans pede, quam aliter Buteonem dici aiunt.

Cicina, auis eſt nocturna.

Ciconiæ lingua carent. nutriuntur à Theſſalis contra ſerpentes, quos perimunt. quonam è loco ueniant, aut quò ſe referant, in compertum adhuc eſt. è longinquo uenire non dubium eodem, quo Grues, modo, illas hyemis, has æſtatis aduenas. Parentes ſenio confectos nutriunt inſigni pietate, propterea Ælianus ait eas deorum beneficio in quibuſdam inſulis conuerti in homines. & Petronius Arbiter ciconiam uocat pietatis cultricem his uerbis: Ciconia etiam grata peregrino hoſpita, pietati cultrix, gracilipes, choraliſtria, Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo. Imago eius olim ſolebat inſculpi in ſceptris regum, quo eorum pietas & induſtria indicaretur. Veniunt Ciconiæ è longinquo eodem modo, quo grues. abituræ congregantur in loco certo, & ſic comitatæ. ut nulla ſui generis reliquatur, niſi forte captiua. certaturæ in ſerpentes Origano herba ſe fouent. in Fidenate agro nidum non faciunt.

Cicanea meruit nomen à circuitu quem facit uolitans.

Coccyx auis nidulatur ſemper in nidis alienis, maximè palumbium. eſt de genere accipitrum, licèt aduncos non habeat ungues. procedit uere, occultatur ortu caniculæ. aliter uocatur Cuculus. interficitur a ſue genere, mutat uocem. parit ſingula oua, rarò bina. ſubiicit pullos, quòd ſciat ſe inuiſam cunctis auibus, ac propterea non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, ni ſefellerit.

Cotur

Coturnix aliter dicitur Ortygometra à sono uocis. hinc etiam Delos Ortygia à Coturnicum multitudine. Coturnicibus ueneni semen gratissimus est cibus. propterea damnatæ sunt mensis; tum etiam propter comitialem morbum, quem solæ animalium sentiunt præter hominem. ad nos antè ueniunt, quàm grues. terrestres sunt potius, quam sublimes. nidulantur in segetibus aut gramineis locis. Austro non uolant: aura tamen uehi uolunt propter modicas uires, & pondus corporum. quum redire uolunt, comitatum sollicitant, ne quam rapiat accipiter. eas uulgus nunc appellat Qualeas.

Curruca auicula est, quæ alienos pullos nutrit, suos esse putans. fouet enim oua Cuculi. Iuuen. Sat. 6. Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis Exorbes.

Cygnus auis est candida, maior ansere, argutæ uocis, qui imminente morte dulcissimè cantat, & uelut funus propinquum deplorat. Ouid. Sic ubi fata uocant udis abiectus in herbis, Ad uada Mæandri concinit albus olor. Poetæ fabulantur Cygnum fuisse amatorem Phaethontis, postq; eius ruinam, mutatum fuisse in hanc uolucrem. mitis est, infestatur ab aquila, cui tamen fortissimè resistit. habitat in locis amœnis circa fluuios. frequens est apud Caycum & Caystrum, ut docuimus in Cornu copiæ. Pythagoras opinabatur immortalem esse animam cygnis, ac propterea lætari imminente funere. Sacri sunt Apollini, ob præsagium finis. mutua carne uescuntur inter se. de his Lucr. lib. 4.

Cypselus auis nidum facit ex luto in modum Cistellæ. Cypseli ab aliis uocantur Apodes. nidificant in scopulis.

Cataractis, Iuba apud Plinium testis est, esse dentes oculosq; igneo colore, cætero candidas tradens. duobus semper ducibus utuntur; altero, qui ducat agmen; altero uerò, qui cogat. scrobes excauant rostro, inde crate consternunt & operiunt terra, quam prius egesserunt. in his fœtificant. binæ sunt fores omnium scrobibus. orientem spectant, quibus eunt in pascua, occidentem, quibus redeunt aluum exoneraturæ subuolant semper, & contrario flatu. Eas habet insula, in qua tumulatus est Diomedes. hinc Diomedæas aues non nulli uocant, cuius ædem pleno gutture &

madentibus pennis quotidie perluunt, & purificant. propterea poetæ fabulati sunt, Diomedis socios in earum effigies mutatos.

Chlorio auis est uiridis, magnitudine turturis, quæ hyberno tempore non delitescit, sed æstiuo per solstitium apparet, malè uolat. docilis est & ingeniosa, tota lutea.

Cynnamulgus auis Arabica, nidificat in surculis Cynnami. eius nidos accolæ nisi sagittis & plumbatis iaculis disiicere nequeunt, quod faciunt mercedis gratia.

Cliuinam quidam clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, apud Nigidium Subis, quæ aquilarum oua frangat.

Cloreus auis est coruo inimica, cuius oua noctu exquirit, ut ille huius.

Commendatur fides & castitas Cornicum in matrimonio. nam extincta consorte, alteri uiduitas manet impolluta. propterea antiquitus in coniugiis uocabatur ad auspicium concordiæ & pudicitiæ. Noctuæ aduersantur cornices, inuicemq; oua sibi suffurantur. inauspicatæ sunt garrulitatis: unde Virg. Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix. Volantes pullos aliquandiu pascunt. inauspicatissimæ sunt fœtus tempore, qui accidit post solstitium. nucum duritiam si rostro perstringere nequeant, in altum uolantes, in saxa & tegulas iaciunt iterum ac sæpius, donec quassatam perfringere ualeant. Ardeolas amant. Cornicis cerebrum coctum, & in cibo sumptum, remedio est ad cerebri & capitis dolores. si contra aquam clangores dederit perfundens sese, pluuiam præsagit. Virg. Tum cornix plena pluuiam uocat improba uoce, Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Corui media æstate sitiunt, in cuius initio profluuio uentris sunt obnoxii, propterea tunc abstinent ab humore. eorum oua prosunt atrandis capillis. Tauros inuadunt, & ex omni corpore oculos appetunt maximè. humanam imitantur uocem. unde & in historiis Romanorum legimus fuisse Coruum, qui populum R. nominatim salutaret, maximè Germanicum & Drusum Cæsares. Martialis propterea Coruum salutatorem uocat. In regionibus fœcundis gregatim uolant. in sterilibus bini. in cibi & escæ penuria, parentes senio confecti pullos concerpunt. hinc adagium, Mali

corui malum ouum. Cameleontem occidunt, qui ne uictoribus noceat, lauro infestum uirus extinguunt. Cloreum oderunt, cuius oua suffocantur. Esalon quoque auicula eorum oua frangit. generant ante solstitium, ægrescunt sexagenis diebus, pariunt quinos, ore coeunt, inauspicatum præsagium afferunt, quum gulitiunt uocem, uelut strangulati. Corui aquatici naturaliter caluent. Corui singultu quodam latrantes, & se concutientes, si continuauerint, uentos præsagiunt; si uerò carptim uocem resorbebunt, uentosum imbrem.

Cinclus auicula est palmipes iuxta mare uiuens. astuta est hæc uolucris & difficilis captu. capta nihilominus subitò mitescit. culum continuò mouet, debilis est posteriore corporis parte propterea quum non sit aptus congerendo sibi nido, incubat alieno. hinc prouerbio, Cynclos dicimus pauperes.

Corydus uilissima est auicula, quæ quum non sit canora, strepit tamen utcunque inter aues mutas. hinc adagium natum, Inter indoctos etiam Corydus sonat.

Cylla auicula est imitatrix humanæ uocis.

Columbus propter genuinum timorem nidificat in summis locis. fœtui plerunque indulget. unde sacer Veneri esse creditur. Parientibus fœminis mares subueniunt, & oua incubant, quum illæ nequeunt. Bina pariunt oua, primùm mas, deinde fœmina. fidem seruant in matrimonio. mutua semper illis ante coitum est exosculatio nihil illis fecundius, quadragenis diebus concipiunt, interuallum tantum ad æquinoctium facientes. Varro ponit duo genera Columborum; Agreste, quod in turribus & culminibus uillarum habitat; Domesticum, domi pascitur. Columbæ communem seruant domum, nec nisi cælibes & uiduæ relinquunt. imperiosos mares, etiam iniquos ferunt. nam tunc suspicio est adulterii, quamuis natura non sit. tunc plenó gutture obmurmurant, & plerunque rostro feriunt. facta demum cociliatione sese osculantur. Æqualis utrique sobolis amor: hinc fœmina tardius ad pullos intrante oritur interdum castigatio. Quum bibunt, colla non resupinant. argè bibunt iumentorum modo. purgant se herba, quæ

uocatur Helxine. uiuunt columbæ annis octionis. Legumina amant, quæ uocantur Græca. amicæ sunt pauonibus, aquilis & accipitribus odiosæ.

Chenalopex dicitur ex uulpis & anseris forma, audax in felem & aquilam, a quibus infestatur. fœtus tanta caritate complectitur, ut aucupi obuium se se offerat, quò fugæ tempus præbeat suis pullis. frequens olim fuit apud Britannos, & in mesaram deliciis.

Crex auis est pugnax & ad comparādum uictū ingeniosa.

Certhia ingenio est audaci, uoce clara; nidificat in arbor.

Cærulea auicula est saxatilis, colore sui nominis, & tenui rostro.

Collurio uescitur iisdem cibis, quibus merula; capitur hyemali tempore.

Cepphus auis est multis operta plumis, exiguo corpore, quæ uociferatur pariens. hinc adagium, Cepphus parturit. in eos, qui magna pollicentur.

Drepanis auis est sine pedibus, rarissimè apparens.

Epopus auicula est sordida & cristata, quæ aliter à sono uocatur Vpupa.

Esalos auis est de genere accipitrum, quæ apparet omni tempore. aliter uocatur Buteo. infesta est coruo, cuius oua etiam frangit.

Egitus auicula est, inimicitias cum asino exercens.

Erithacus auis est solitaria, quæ nunquam ferè in eodem saltu nisi una reperitur. hanc Gaza Siluiam & Rubeculam interpretatur. de hac ortum est adagium, Vnicum arbustum haud alit duos Erithacos. in eos, qui eodem munere concorditer fungi nequeunt.

Falco auis est rapax & prædatoria, curuatis & aduncis unguibus, de genere accipitrum, uarii autem generis sunt Falcones est quem Britannicum uocant, aquilæ magnitudine, capreolos inuadens; alium uocant Gyrofalcum, à gyro & circuitu, quo in minores utitur, ut eas agat in prædam; tertium Montanum; quartum Peregrinum; cuius generis Falcones nidificant in altis montibus; quinctum Gibbosum, quòd breuitate colli, & alis eminentibus, insignis gibbo uideatur.

adagium

Adagium

Ficedula nomen sumpsit à ficubus, quibus uescitur. Martialis, Quum me ficus alat, quum pascar dulcibus uuis, Cur potius nomen non dedit uua mihi? Formam & colorem mutant ficedulæ. hoc solum nomen habent autumno, postea Melanchorphi uocantur.

Frigilla dicta est à frigore, quo cantat & uiget. æstate moratur in locis calidis, hyeme frigidis.

Fulica auis est aquatilis, degens prope stagna & lacus. nomen sumpsit à furuo colore. paulò maior est columba. pullos aquilæ ante tempus exclusos nutrit: matutino clangore tempestatem præsagit, & quum ludit in litore. Virg. lib. 1. Geor. quumq; marinæ in sicco ludunt fulicæ.

Galerita plumam habet in simillitudinem galeri, unde & nomen sumpsit. ea assa & in cibo sumpta colli uitium efficacissimè sanatur, auctore Plinio.

Galgulus auis est, quam si inspexerit affectus morbo comitiali, sanari dicitur; contrà uerò auis emori. alitur ligno. frequens est in Peloponneso.

Gallus nuncius est lucis, Latonæ carus, quòd ei parienti astiterit. mortua fœmina oua incubat, gloriam sentit, noscit sidera, it cubitum cum sole, imperitat suo generi, & regnum, in quacunque domo fuerit, exercet. Certant inter se galli studio gloriæ; canunt in uictoria, & se principes testantur; uicti occultantur, lucemque & hominum aspectum refugiunt. gradiuntur alta ceruice, & elatis cristis. cœlum crebro aspiciunt, in sublime falcatas erigunt caudas. terrori sunt leonibus. unde Lucretius, Quem nequeunt contrà rapidi constare leones, Inque tueri, ita continuò meminere fugai. Nimirum, quia sunt gallorum in corpore quædam semina, quæ quum sint oculis immissa leonum, Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem Præbent, ut nequeant contrà durare feroces. Pugnacissimi galli olim nascebantur apud Tanagram, & Rhodum. Secundus honor fuit Melicis, & Chalcidicis, teste Varr. Nobiles quondam habiti sunt in auguriorum obseruatione. Victoriam Bœotiis aduersus Lacedæmonios præsagiuerunt, quum tota nocte cecinissent. Castrati desinunt canere. Pergami omnibus annis gallorum, ceu gladiatorum, spectaculum publicè

edebatur. Plinius ſcribit Alectoria gemmas repertas fuiſſe in uentriculis Gallinaceorum, criſtallina ſpecie, & magnitudine fabæ. Gallinacei non attinguntur uulpibus, qui iecur eius animalis ederint. Acini Liguſtri ſanant Gallinaceorum pituitas Sacri ſunt Soli, cui uenienti aſſurgunt, quo cum eunt dormitum, ut diximus. Contra ſerpentes & miluos pro gallinis dicant. Vnicus gallus ſufficit multis gallinis. huius naturam ſcitè admodum & ingenioſè deſcribit Politianus in Ruſt. dicens: Adde gregem cortis, criſtatarumque uolucrum, &c. De gallis item & gallinis uide Varronem lib. 3. de re Ruſt. cap. 9.

Gallinarum uaria ſunt genera. Cortales, quæ corte aluntur. Ruſticæ ſimiles ſunt ferè uillaticis, quæ decipiūtur ab aucupe. Numidicæ, uariis ſparſæ plumis, aliter uocantur Melegrides à Meleagri tumulo, quas poetæ fabulantur ex filiabus Oenei (qui Meleagri fuit filius) mutatas fuiſſe in has uolucres. Albertus Magnus ſcribit, Gallinam fuiſſe apud Macedones, quæ duodeuiginti oua fecerit, & ex quolibet eorum duos ſuſceperit pullos. Aiunt Gallinas non poſſe interfici ab aſpide. quo die ciminum animalis fœtidiſſimi comederint. Villaribus Gallinis religionem ineſſe ſcribit Plin. nam inhorreſcunt edito ouo, ſeſeque excutiunt, & circumactæ purificant, aut feſtuca aliqua ſeſe & oua luſtrant. Gallinas ſaginare Deliaci cœpere. Vndecim annis ante tertium Punicum bellum lege C. Fanni conſulis interdictum eſt, ne quid uolucrum in cœnis proponeretur, præter Gallinam unam, quæ non eſſet altilis. Gallinis inimiciſſima eſt pituita, maximè inter meſſis & uindemiæ tempus. Pipire eſt gallinarum, ut boum mugire.

Grues æſtate aduenæ æthera tranant trianguli figura. lapides pedibus liberant contra uim uentorum. gerunt bellum cum Pygmæis. ducem, quem ſequantur, eligunt. habent & in extremo agmine diſpoſitos, qui uiciſſim acclament, ne qua deeſſe uideatur: item qui gregem uoce contineant. ex his non nullæ excubias agunt nocturnas, lapillum pede ſuſtinentes, qui laſſatis ſomno decidens indiligentiam ſono coarguat. cæteræ dormiunt, capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes, de his Lucanus

lib. 5. Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt Poturæ te Nile grues,&c. Cæterum grues silentio uolantes per sublime serenitatem præsagiunt; festinantes uerò, tempestatem. Ferunt eos nullis omninò laboribus delassari, qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant. purgant se grues iunco palustri. dicuntur aliter Naupliadæ uolucres, & Palamedis aues: quoniam Palamedes Nauplii filius ex earum ordine tres litteras reperisse fertur.

Glottis, quam Gaza Lingulacam uertit, linquam exerit: quum peregrinatur, ducitur pœnitentia in uolatu propter laborem. reuerti demum incomitatam piget, & sequi. nec unquam plus uno die cœpto uolatui insistit, & in proximo hospitio considit. Verum inuenitur alia antecedente anno relicta, simili modo in singulos dies, inquit Plin.

Graculi coluntur in Lemno propter locustas, quarum exitio, occurrunt aduerso uolatu. loquaces sunt, & obstrepeti. Graculæ annuum fastidium lauri folio purgant. Graculi serò à pubulis recedentes hyemem præsagiunt. Graculus ab Aristotele uocatur Coracias, à coruina nigredine, rostro tamen rutilo. Docilis est & facilè mansuescens.

Gauia uolucris est litoralis colore cinereo, nidificans in petris.

Gryphem habet India, quadrupedem uolucrem recuruis unguibus, dorso nigrum, priori parte purpureum, alis albicantibus, ore aquilino, igneis oculis, difficilem captu, nisi rapiatur pullus & inuolucer. nidificat in altis montibus, congreditur cuius ferè animali, equis infestus est, maximè aurum fodit apud Bactrianos in desertis locis, & propè accedentes abigit. nidos ex eo sibi texit. ad quod arripiendum numerosæ hominum turmæ simul eunt magno suo periculo. superat elephantos & dracones, & omnia animalia, præter Tygridem, quam propter leuitatem nequit arripere.

Hirundines auiculæ sunt loquaces, & garrulæ, quæ auersæ coeunt, præter naturam cæterarum auium. deficiente Luna imbre sese perfundunt & humi obuoluuntur, donec materiam repererint, qua nidum sibi sternant. quinq; numero pariunt, quos magna nutriunt æquitate. nam portionem singulis alternant, & destribuunt habita ætatis ratione. In-

cipiunt enim à primo ſenſim ex ordine continuantes ad minimum natu. ſi uiderint pullos ſuos non ſat molliter iacere, lanam ab ouium dorſo exerunt, & iacentibus ſubſternunt. quinetiam excæcatis herba quadam uiſum reſtituunt. Ariſtoteles ait eſſe albas in Samo inſula. quibus excæcatis lumen iterum reſtituitur. Cecinna Volater. comprehenſas Hirundines, nuncias belli mittebat amicis, in nidum priſtinum redire ſolitas. Hybernis menſibus diſcedunt Hirundines. ſolæ ex his, quæ aduncos non habent ungues, carnibus ueſcuntur. Thebas non ſubeunt, quòd urbs illa ſæpenumero capta ſit. conſtructos luto nidos ſtramento roborant. inopia luti puluerem aqua pennis madefactum ſpargunt. nidum ipſum mollibus floccis & culmis conſternunt. pullorum excrementa magna munditia egerunt. Sunt non nullæ, quæ ripas excauant, & in terra fœtificant.non ſunt obnoxiæ rapinis cæterarum auium. Ex uolucribus indociles ſunt Hirundines,ut ex terreſtribus mures. bis anno pariunt. Oriuntur ante delphini ortum. nam deprehenſæ intereunt. tempeſtatem præſagiunt, ſi iuxta aquam uolitantes ipſam penna ſæpe percutiant. Chelidoniam herbam inuenerunt, qua oculis pullorum in nido uiſum reſtituunt, erutis etiam oculis. Hirundinem ſub tecto ne recipias: Adagium eſt,quo monemur,ut à conuentu & contubernio uerboſorum hominum caueamus.

Adagium

Hybris, auis ex accipitrum genere, rarò interdiu apparet. nam tunc modicè uidet. contrà uerò uenatur noctu. pugnat cum aquila acriter,adeò ut ambæ mutuo aſſultu implexæ quandoque deferantur in terram.

Harpa.auis eſt bellum gerens cum Triorche.

Herodius, auis eſt litoralis, frequens in Diomedæa inſula. ueſcitur conchis, quas per calorem diſcuneatas inuenit. blanditur Græcis aduenis,ut non nulli uolunt.

Ibis auis Ægyptia duplex eſt, altera nigra, altera uerò Ciconiæ propè ſimilis,quæ ſerpentibus ueſcitur. Cic lib. 1. de Natura deorum: Velut Ibes maximam uim ſerpentum conficiunt, quum ſint aues excelſæ, cruribus rigidis, corneo proceroq; roſtro. auertunt peſtem ab Ægypto, quum uolucres angues ex uaſtitate Libyæ uento Africo inuectas

interficiunt, atque consumunt. ex quo fit, ut illæ uiuæ nec morsu noceant, nec odore mortuæ. eam ob rem inuocantur ab ipsis Ægyptiis Ibes. Hæc auis aduncitate rostri per eam partem se perluit, qua ciborum onera reddi solent.

Immusulum aliqui arbitrantur esse uulturis pullum. Massurius apud Plinium opinatur esse pullum aquilæ prius, quàm albicet cauda.

Lagopus auis pedes habet leporino uillo, unde inditum illi nomen: nam Lagos Græcè, dicitur lepus Latinè. candida est reliquo corpore, & columbarum magnitudine. Mart. lib. 7. Si meus aurita gaudet Lagopode Flaccus.

Larus, auis est nigra, habitans prope aquas, in quibus degit, ut etiam in terra. uoracis & rapacis est naturæ, latoq; oris rictu. hinc Larus hians, prouerbio dicitur homo auiditatis nimiæ.

Lusciniam Græci Philomelam uocant. hæc dum oua quodam uelut sinu corporis & gremio fouet, spatiosæ noctis laborem assiduis fallit canticis. uerno tempore frondescentibus arborum ramis dies xv. continuos persistit in cantu. unica hæc auis paruo corpusculo, paruulisq; faucibus uarios emittit concentus, & diuersa cantica, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitauit. Hæc auis cecinisse fertur in ore infantis Stesichori. Concertant inter se: uicta morte finit sæpe uitam, spiritu prius deficiente, quàm cantu. Iuniores uersus accipiunt, quos imitentur. audiunt discipulæ intentione magna, uicibusque recitant. intelligitur in docente reprehensio & correctio. durat hæc argutia xv. diebus. æstu aucto, aliam habent uocem, non modulatam aut uariam. mutatur & color. hyeme non cernuntur. pariunt uere primo complurimum sena oua. Hæc & alia multa habet Plin. qui ingenium exercuit in luxuriosa tantillæ auiculæ descriptione. Idem ait, Cæsares iuuenes Luscinias habuisse Græco & Latino sermone dociles. præterea meditantes in diem, & assiduè noua loquentes, longiore etiam contextu.

Linx auicula est, colore uario, lingua serpentina, quam mensura quattuor digitorum porrigit, unguibus grandibus, & stridula uoce. hanc aliqui Torquillam uocant.

Mergus nidificat in arbore ueris initio apud mare. tempestatem præuidens reuolat ex æquore, & ad litus contendit cum clamore. Virg. Iam sibi tum curuis malè temperat unda carinis, Quum medio celeres reuolant ex æquore mergi, Clamoremq; ferunt ad litora.

Merula sola uolat, & solitaria pascitur. ex nigra ruffescit. canit æstate, hyeme balbutit, circa solstitium mutabis anno parit. Turdum amat.

Merops auis est, quæ alio nomine uocatur Apiastra à comedendis apibus.

Meropes contra naturam cæterarum auium retro uolantes feruntur. rubentibus sunt cruribus, & ore prælongo. genitores suos reconditos pascunt, pallido intus colore pennarum, supernè cyaneo, priori subrutilo. nidificant in specu sex pedum defossa altitudine.

Monedula auis est auri & argenti furacissima, unde secundum aliquos etymum trahit à moneta, quam surripit. Aristoteles ponit tria eius genera, Graculum, Lupum, quæ parua est & parasita; tertiam palmipedem in Lydia, & Phrygia frequentem. Condit Monedula semina in thesauros cauernarum.

Motacilla auis, semper mouet caudam.

Miluus, auium rapacissimus, sectatur etiam cadauera. mas in hoc genere (ut Ælianus putat) non inuenitur. fœmina Austro aut Eura sese pandens concipit, & pullos parit. insidiatur pullis gallinaceis & Anserinis. molliter uolat. latet hybernis mensibus, non tamen ante discessum hirundinum. Plin. ait, Miluos solstitiis affici podagra. Flagrant odio coruorum, & uulpium. Eorum iocinora efficacissima sunt ad inunctiones omnium uiciorum. de miluo, Mart. lib. 9. Hinc prope summa rapax miluus in astra uolat.

Memnonæ aues, quæ ad sepulcrum Memnonis apud Iliũ quotannis aduolant, speciem habent accipitrum, carne tamen abstinent.

Monticula auis longa cauda, nomen accepit à montibus, in quibus habitat.

Noctua auis est inauspicata. Architrenius, Diuitibus supremus honos, prænuncia fati Noctua præcedit. Hæc Pyr-

rhi contra Argos copias mouentis insidit hastæ, & sinistram ei portendit fortunam. non cernitur in Creta. noctu uidet, canit, & uolat sola. Ouid. lib. 11. si quando luce uagantem Noctis auem cernunt. Martianus Capella, An mage nocti uidæ cibi traditur alitis usus. Odiosa est cæteris auibus, in quas astuta utitur dimicatione. nam maiore circundata multitudine, resupina pedibus repugnat, collectaq; in arctum, rostro & unguibus tota tegitur. ei auxiliatur accipiter, fœdere quodam naturæ, inquit Plinius. Nigidius apud Plinium testis est, noctuas sexagenis diebus hyemis cubare, & nouem uoces habere. Noctua in imbre garrula tempestatem præsagit. contraria est apibus, uespis, crabronibus, & sanguisugis eius cerebrum uel iecur cum oleo infusum prodest auriculis. frequentes fuerunt Athenis noctuæ. hinc factum adagium, Noctuas Athenas mittere. in eos, qui potentioribus, & nullarum rerum indigis aliquid mittunt. Adagium

Noticorax, seu Nycticorax, nocturnus appellatur coruus. hæc auis nigra est, & sola clamat, habitatas domos refugit, desertas amat.

Onocrotalus auis est similis ferè cygno, quæ collum in aqua mergens, spiransq; similem reddit sonum asinino rudi tui. quidquid comedit, in fauces congerit, diuque continet. Mart. lib. 11. Turpe Rauennatis guttur Onocrotali. Onocrotalos habet Gallia septentrionalis oceano proxima.

Ophiomachus auis est dimicans in serpentes, unde accepit nomen.

Oenanthe auis statos latebræ dies habet. exoriente Syrio occulta, ab eiusdem occasu prodit.

Otu, bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus. Asionem Latinè uocantur. Imitatrix alioqui auis, & parasita, & quodam genere saltatrix. arripit quandoque lapidem pondusculа, aut guttur arena replet, ut aduerso uentorum flatu uolet stabilita.

Otides similis sunt perdicibus, quæ præ pinguedine corporum, alis attollere sese nequeunt. quapropter quum uideant se canum latratibus obnoxias, delitescunt inter frutices.

Oenas auis est magnitudine colũbi, quæ capitur autũno.

Ortycometra est quam dicimus coturnicem, cuius no-

cem quum ſentiunt aucupes, parari diſceſſum intelligunt.

Pelicanus ubi pullos ſuos necatos uidet à ſerpentibus, latus ſibi fodit roſtro, & educto ſanguine uitam reſtituit mortuis. Hieronymus, Pelicani, inquit, quum ſuos à ſerpente filios occiſos inueniunt, lugent, ſeq; & ſua latera percutiunt, & ſanguine excuſſo corpora mortuorum ſic reuiuiſcunt. Volaterranus ait Pelicanum eſſe, quem Plinius Plateam uocat. Eſt autem Platea auis aquatilis conchas deuorans, quas ubi calore uentris concoxit, euomit, ut poſtea diſcuneatas comedat facilius.

Perdices aues ſunt ſalaciſſimæ. oua deperdunt mares, ne cura incubatus Venerem impediat. ad aucupes accedunt. uelut deditionem facturę, ut pullis tempus præſtent ad fugam: quos ubi ſecuros uident, proripiunt ſeſe, eosque ſequuntur, & uoce acclamant. fœmina paritura ſtipulis & multa terra ſe circumuallat aduerſus inſidias. ſeptimo die pullos excludit. parit oua xv. Sacra eſt Ioui & Latonæ. Paphlagonię perdices feruntur eſſe duplici corde, auctor Theophraſtus apud Gellium lib. 16. Perdices ouis ſtragulum molle puluere contumulant, nec, in quo loco pepererę, incubant. & ne cui conuerſatio ſit ſuſpecta, nidos transferunt & pullos. capto duce totius gregis, ſinguli facilè capiuntur, atque etiam circa conceptum fœminæ, contra aucupem fœmina exeunte, ut rixando ambigat eum. Si cōtra mares ſteterint fœminæ, aura ab iis flante prægnantes fiunt. hiantes autem exerta lingua per id tempus æſtuant, & ſuperuolantium afflatu concipiunt, interdum uoce tantùm maſculi audita. quod eſt argumentum maximi caloris uenerei, De his maiora multo Plin. Purgant ſeſe lauro. nullæ reperiuntur in Bœotia.

Phœnicopterus auis eſt habens rubras pennas, cuius lingua, præcipui ſaporis eſſe docuit Apitius. Mart. lib. 3. Nomenq; dedit quæ rubentibus pennis. Idem lib. 13. Dat mihi penna rubens nomen, ſed lingua guloſis Noſtra ſapit.

Pygargus, auis eſt de genere aquilarum, albicante cauda.

Picus auicula eſt aduncis unguibus, arbores excauans, in quibus pullos educat. ſacer eſt Marti: unde & Martius appellatur. numeratur inter auſpicatas aues. Pica diſſimilis

pico eodem die commutat uoces. nidificat in arboribus. parit oua IX. expreſſior eſt ei loquacitas, quàm Pſitaco. adamat uerba, quæ loquitur. nec diſcit tantùm, ſed diligit. emoritur uicta difficultate uerbi. & niſi ſubinde eadem andiat, memoria fallitur. Plinius ait, eas facilius diſcere, quæ glande ueſcuntur, & quinos habent digitos in pedibus nullæ tamen duobus primis uitæ annis. Omnibus lata eſt lingua. quæ ſermonem imitantur humanum. Mart. lib. 7. Pica ſalutatrix ſi tibi Lauſe placet.

Porphyrio auis eſt roſtro & cruribus prælongis & rubentibus, quæ auium ſola morſu bibit. omnem cibum aqua tingit, quem pede ad roſtrum ueluti manu affert. laudatiſſimus eſt in Comagena.

Ptinge auis rapax, noctu uolitat, & uenatur more aquilæ, cum qua plerunque dimicat.

Palumbi uiuunt ad annos XXX. hyeme muti, uere uocales. ſunt autem ſyluestres columbæ, nidificant in arboribus & ſepibus. Duo ſunt eorum genera. unum, quod Vinaginem dicunt ab uſu Labruſcæ: alterum, quod Torquatum, à torque, quo uidentur inſigniti. Mart. lib. 13. Inguina torquati tardant hebetantq; columbi. Non edat hanc uolucrem, qui cupit eſſe ſalax. Quum ad ſenectam uenerunt, ſpoliantur unguibus. pariunt poſt ſolſtitia bis in anno oua terna, nec tamen plus duobus educant. Palumbes incubat fœmina poſt meridiem in matutinum; cætero mas. purgant ſe Lauro, hyeme abeunt.

Parra auis eſt inauſpicata, quæ oriente Sirio non apparet, donec occidat. de hac Hor. lib. 3. Car. Impios Parræ recinentis omnem ducat.

Paſſares ſalaciſſimi ſunt, & argutiſſimi, uita breuisſima. Mares diutius anno non uiuere argumentum eſt, quia nullus ueris initio apparet. Nigrities, quæ eſt in roſtro, æſtate incipit. fœminis longior paulò uita. Martialis, Et arguto paſſere uernat ager.

Pauo concipit tertio uitæ anno, quo ferè uarietate colorum induitur, uiuit annos uigintiquinque. glorioſus eſt, & inuidus. erecto pennarum flabello ſeipſum moratur, fimum ſuum reſorbet, hominum utilitati inuidens. eius

caro dura & concoctu difficilis. Samius Pauus (utrunque enim dicimus) numeratur inter cibos electiles. expandit colores aduerso maximè sole, quia sic fulgentius radiat. omnes oculos pennarum contrait in aceruum. cauda annuis uicibus amissa pudibundus quærit latebram, donec renascatur. Pauonem cibi gratia primus occidit Romæ Hortensius orator. Ferunt Alexandrum Magnum Pauone primum in India uiso admiratum fuisse, & edicto cauisse, ne quis tam speciosum animal interficeret. Columbas amant mutuò Pauones. sacri sunt Iunoni.

Phœnicurus, auis est rubra cauda, uocatur Erythacus hyeme. Pyralis auis est inimica turturi.

Phœnicem unum in toto orbe habet Arabia, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureum, cauda cærulea, roseis pennis distincta, faciē cristis ornata, & plumeo apice caput honestante. Quorundam est opinio neminem extitisse, qui uiderit uescentem. sacer est soli. uiuit annos DCLX. senescens casia turisq; surculis construit nidum, quem odoribus replet, & super emoritur. ex ossibus deinde & medullis nascitur uermiculus, inde fit pullus, qui priori funeri iusta reddens totum nidum deferi in urbem quandam Panchaiæ Soli sacram, ibiq; in ara deponit. Plinius ait allatum fuisse Phœnicem in urbem Romam Claudii principis censura, anno urbis DCCC. Mart. lib. 6. alludit ad nidum huius uolucris, dicens: Quod semper casiaq; cynnamoq; Et nido niger alitis superbæ Fragras. De hac Ouid. lib. 15. Vna est quæ reparet, seque ipsa reseminet ales. Assyrii Phœnica uocant. nec fruge, nec herbis, Sed turis, lacrymis, & succo uiuit amomi, &c. Phœnicem Virgilius reparabilem uocat, ubi de animalium ætatibus loquitur, dicens: Alipedem ceruum coruus ter uincit: at illum Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales. Viuacem Ouidius, nobilem Plinius, Pharium Statius, Longæuum Claudianus, Gangeticum Ausonius, Assyrium Stroza.

Psytacos humanæ uocis imitatores habet India. uirides sunt toto corpore torque tantùm miniato in ceruice. quæ accipiunt uerba pronunciant; salutant imperatores; in uino lasciui sunt; duritiam eandem habent in capite, quam & in

rostro. quum loqui discunt, ferreo uerberantur radio, aliter non sentiunt ictus, quum deuolant, rostro se excipiunt, cui innituntur. amici sunt turturibus. Plinius ait syluam esse Gagandem, in qua primùm uisi sunt Psytaci. De Psytaco Claudianus in Eutropium, Qui uentrem inuitant pretio, traduntq; palato Sidereas Iunonis aues, & si qua loquendi Gnara, coloratis uiridis defertur ab Indis.

Phasianæ aues à Phasi Colchorum fluuio sumpserunt nomen, geminas ex pluma aures submittunt, surriguntq;. pediculis infestantur, & interimuntur quandoque, nisi se se puluerent. de his Iuuen. Sat. 11. Et Scythicæ uolucres, & Phœnicopterus ingens Mart. lib. 13. Argoa primùm sum deportata carina.

Phalerides aues sunt aquatiles in Seleucia Parthorum.

Phalacrocoraces peculiares sunt Balearibus insulis.

Pyrrocoraces luteo sunt rostro, peculiares alpibus.

Phoicus auis est harpæ contraria.

Paralus auicula gregatim uolans colore cinereo.

Querquedula auis est semper in aquis natans, aliter Sanqualia dicitur.

Regaliolus, auis est de uolatu cum aquila dissidens. uocatur hoc nomine tanquam rex auium; uocatur aliter Trochillus. Regaliolum aues diuersi generis discerpserunt pridie, quàm Cæsar interficeretur manibus coniuratorum.

Riparia auis nomen sumpsit à ripis, in quibus habitat.

Rustica auis est similis perdici, rostro tamen longiore. Mart. Rustica sum perdix, quid refert si sapor idem, Carior est perdix, si sapit illa magis.

Satyria auis est, quæ aliter Coruus appellatur.

Spinturnix auis est inauspicata, quæ alio nomine uocatur Incendiaria.

Stritomellus auis, aliter dicitur Marinus passer.

Strix auis est nocturna & inauspicata, quæ nomen sumpsit à stridore. Lucanus lib. 6. Quòd trepidus bubo, quòd strix nocturna queruntur, Horatius, Plumamque nocturnæ strigis. Hæc infantes noctu inuidit. Pliniusq; ait non esse fabulosum striges ubera infantium labris immulgere.

Struthius auis est grandi corpore & graui. fœmina uoca-

tur Sthrutio. Hieronymus, Penna autem Struthionis similis est pennæ herodii & accipitris. Sunt qui eundem esse uelint cum Struthiocamelo. Sunt autem Struthiocameli auium grandissimi. in Africa & Æthiopia altitudinem equitis equo insidentis uincunt, & celeritatem. pennas habent, cætero non sunt uolucres, nec à terra tolluntur. ungulas habent ceruinis similes, quibus dimicant, bisulcas, & comprehendendis lapidibus utiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Quum colla in fruticibus occultarunt, latere sese existimant. eorum oua propter amplitudinem usum uasorum præbent. naturaliter caluent. Soli auium palpebras habent.

Sanqualē auē Massurius apud Pliniū ossifragā dicit esse.

Sylla auis est, in cuius uentre reperitur Clorites gemma herbacei coloris.

Sturnis proprium est cateruatim uolare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus. Plinius scribit, Cæsares iuuenes sturnum habuisse Græco & Latino sermone docilem. hæc auis maculosa est, magnitudine merulæ. uulgus Sturnellum uocat, Græcè uocatur Psarus.

Subis auis est, quæ aquilarum oua frangit.

Terraneola auis est Alaudæ propè similis, præterquàm quòd apicem non habet in uertice.

Tragopanades auis maior aquila cornua habet curuata in temporibus, caput phœniceum, cæteras partes ferruginei coloris. aliter uocatur Tragopa, ab arietinis cornibus. hanc habet Æthiopia.

Trochilus auis Crocodilo amica & obsequiosa. nam sanguisugas linguæ eius hærentes deuorat. aliter uocatur Regaliolus.

Truo auis, quæ aliter uocatur Onocrotalus. Cæcilius, Proh dii immortales, unde processit Truo?

Turdi in cacuminibus árborum nidificant luto. à coitu decem diebus oua maturescunt in utero. loquacissimi sunt, sed peculiaris surditas eisdem ascribitur. hinc adagium, Surdior turdo. Fertur hæc auis præcipui esse saporis. Hor. Nil melius turdo, nil uulua pulchrius ampla. Inflatus turdus cum

Adagium

dus cum Myrtibaccis prodeſt Dyſentericis, & urinæ. Turdis color æſtate circum collum uarius, hyeme concolor. frequentes ſunt in Germania tempore hyberno. Agrippina uxor Claudii Cæſaris turdum habuit imitantem ſermones hominum, ætate Plinii. Turdorum fimus optimus eſt ſtercorandis agris.

Turtures uere occultantur, pennasq; amittunt. quum bibunt, colla non reſupinant. octonis uiuunt annis. bis annos pariunt, oua plurimùm terna. Pyralim uolucrem oderunt, Pſytaci amicæ. purgant ſe herba, quæ uocatur Helxine. earum fimum albugines extenuat. Turtur erepta compare ſemper gemit, & caſtitatem ſeruat. Virg. Nec gemere aeria ceſſabit turtur ab ulmo.

Tinyngulus auis terret accipitres adeò, ut eius uocem reformident. propterea amatur à columbis.

Vlula auis eſt luctiſona, & funebris, quæ ab ululatu meruit nomen. fel eius prodeſt ad albugines, ſuffuſiones & caligines; adeps ad claritatem.

Vpupa auis criſtata, ſemper commoratur in fimo. colorem mutat, criſtam habet plicatilem. cor eius laudatur in lateris doloribus.

Vultur, ſeu Vulturius, auis rapax, tardè uolat propter corporis molem. Cadauera ſectatur, & carne uiuit. aiunt hanc auem concipere ſine maſculorum ſemine, & ſine coniunctione generare, natosq; ex iis in multam ætatem procedere ad annum uſque centeſimum. clarent odoratu uultures. nigri præualent. nidificant in altis rupibus nidos nemo attigit. fœtus ferè cernuntur bini. Vmbricius apud Plinium ait parere oua XIII. Biduo præſentiunt futura cadauera. fugantur unguento. comedunt ſemen Siſeris. auxilio ſunt contra ſerpentes. Hermodorus Ponticus apud Cœlium teſtis eſt, Vultures eſſe omnium animalium innocentiſſimos, quia nihil prorſus attingant eorum, quæ ſerant homines, plantent, alant: animantium præterea nullam interimant: uolucribus quoque uel mortuis abſtineant, quodam cognationis intellectu. Præſtantiſſimi habebantur in auguriis, ut indicant urbis Romæ primordia. Euro grauidæ fiunt: membra tabida affectant. Catullus, Lingua exer-

ta auido sit data uulturio. Quum cœperunt oua edere, aliquid afferunt ex Indico tractu, quod est tanquam nux intus habens, quod moueatur, sonumq; subinde reddat. Quod ubi sibi apposuerunt, multos fœtus producunt, sed unus tantùm remanet, qui immusulus uocatur. Ferunt per quingenta millia passuum à uulturibus præsentiri cadaueris putorem.

Vespertilio, sola uolucrum, animal parit; habetque pro pennis membranam. pullos nutrit lacte, ubera admouens, infantes amplectitur, secumq; deportat. unicam habet coxendicem. Culices amat in cibatu, sola uolucrum dentes habet. habet etiam mammas.

Vipiones appellantur minores grues.

Aues inauspicatæ sunt cornix, coruus, bubo, noctua, parra, auis incendiaria, quibus adduntur ex aliorum animalium genere diuerso, prægnans canis, lupa raua, fœta uulpes, mustella, & lepus. Horat. lib. 3. Car. Impios Parræ recinentis omen Ducat & prægnans canis, aut ab agro Raua decurrens lupa Lauinino, Fœtaq; uulpes, Rumpat & serpens iter institutum.

Aues nocturnæ sunt bubo, picus, trogo, cornix, noctua.

Auium aliquæ ambulant, ut cornices: saliunt aliquæ, ut passeres & merulæ: currunt, ut perdices, rusticulæ: ante se pedes iaciunt, ut grues, & ciconiæ. aliæ expandunt alas, pandentesq; raro interuallo quatiunt; aliæ tota latera pandunt; quædam compressis pennis uolant; aliæ iaculantur se in sublime, in rectum, in pronum; aliæ uidentur ab alto cadere; aliæ salire. Auium fecundiores sunt fugaces, quàm fortes. Aquilæ clariùs cernunt, quàm homo. Vultures sagacius odorantur. liquidiùs audiunt talpæ obrutæ terra.

AVIVM, ET ALIORVM ANIMALIVM inimicitiæ.

Bellum inter se gerunt cornices & noctuæ; miluus & coruus; aquila & trochilus; coruus & chlorio; noctuæ & minores aues; turtur pyralis; brenthus phagrus; mustella cornix; ichneumones uespæ; aquaticæ anates Gauiæ; harpæ & Triorches accipiter; sorices & ardeo-

læ; egithus auis cum asino; uulpes & Nili angues; mustellæ & sues; esalon auicula & coruus; thoes leones; araneus serpens; leones galli; hyena pardalis; scorpius scalabotes; uulpes cygnus; tauri cornices; canes, damæ & lepores; lupus ouis & capra; equi & gryphes; delphinus balæna; cestrers lupus; muræna congrus; elephantes oderunt murem adeò, ut si pabulum in præsepio positum contingi ab eo uiderint, fastidiant; bellant & cum draconibus perpetua discordia. cameli odium gerunt naturale aduersus equos. hostis est elephanto rhinoceros. mustellarum uirus exitio est basilisco. aspis bellum habet cum ichneumone. ceruis pugna est cum serpente. lacertæ inimicæ sunt cocleis. leontophonum odit leo. balænis infestæ sunt orcæ. conchis apertis insidiantur polypi. polypum lacerant congri. lupus marinus caudam prærodit mugili. prœlium est aquilæ cum ceruis & dracone; cybindo cum aquila; scorpionium cum stellionibus; salmandræ cum testudine; ranis cum apibus; formicæ cum sorice; apibus cum crabronibus. apes infestantur ab hirundinibus.

Contrà uerò amici sunt pauones, & columbæ; turtures & psitaci; merulæ & turdi; cornix & ardeolæ. oues capris conueniunt; palumbes perdicibus; larus graculo; harpamiluo; musculi balænis; columbæ tinunculis.

AVIVM, ET ALIORVM animalium uoces.

VArii sunt auium cantus, Gallis expergificus, Bubonibus gemulus, Vlulis querulus, Noctuis stridulus, Cicadis ostreperus, Hirundinibus perargutus, Luscinijs dulcis, Turdus trutilat, Sturnus pisitat, cacabat Perdix, gratitat Anser Turtur & Columba gemunt. Palūbæ plausitant, Anates tetriniūt, Grus gruit, Cygnus drensat, Accipiter pipat, Miluus lipit, Galli cucurriunt, Gallina gracillat, pupillat Pauo, trisat Hirundo, Aquila clangit, Vultur pulpat, crocitat Coruus, Graculus fringulat, lotorat Ciconia, Passer pipit, Cuculus cuculat, Cicada fritinit, Apes bompilant, Bubo bubat, Stryx & Vespertilio strident, Noctua cucubat, Vlulæ ululant, Regu-

lus & Merops zinzululant. Thomas Rhadinus de uocibus auium sic meminit Philomela siquidem mille uocum discrimina contexebat, Psitacus & Pica locutu uario mentiebantur homines, cuculabat Cuculus, zinzilulabat Regulus, modulans odis Merulus concinebat, Parus, tinnabat, A credula mitilabat, Turdus aderat trutilans, Sturnus pisitans. Perdix cacabans, Palumbes plausitans, Anser gratitans, Hirundo trinsans, Ciconia glotorans, Coruus crocitans, Graculus frigulans, Pauo pupillans, Vultur pulpans, Accipiter pipans. gaudebat & Cygnus drensare, Grus gruere, Turtur & Columba gemere, Passer pipire, Miluus hiando lipire, Aquila clangere, Anas tetrinire, Gallus cucurrire, Gallina gracillare. Quod ad cætera spectat animalia, Tygres rancant, Leones rugiunt, Lynces fremunt, Vrsi uncant, Lupi ululant, Frendent apri, Elephantes barriunt, Cerui & Onagri glocitant, Tauri mugiunt, Equi hinniunt, Verres quirritant, Aselli rudunt & oncant, Arietes blaterant, Oues balant, Sues gruniunt, Hircus mutit, Latrat canis, Vulpes gannit, Vagiunt lepores, Mures mintrant, Mustellæ dintriunt, Grilli grillant, Serpens sibilat, Rana coaxat.

AVES DEORVM.

Halcyones, Thetidis. Virgilius lib. 1. Georg. Non tepidum ad solem pennas in litore pandunt Dilectæ Thetidi halcyones.

Columbæ & Cygnus, Veneris. de columbis Prop. lib. 3. Et Veneris dominæ uolucres mea turba columbæ. De Cygno Stat. lib. 3. Syl. & molles agitat Venus Aurea cygnos. Hor. lib. 3. Car. Et Paphum iunctis uisit oloribus.

Pauo, Iunonis. Ouid. lib. 1. Met. de Argo centoculo, Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas, extinctum est, centumq; oculos nox occupat una. Excipit hos, uolucrisq; suæ Saturnia pennis Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

Coruus & Cygnus, Apollinis. Ouid. lib. 3. Met. sed ales Sensit adulterium Phœbeios. Apollo apud Ouid. lib. 2. Fast. I mea dixit auis, ne quid pia sacra moretur. Stroza

pater, Albus erat quondam uolucris Phœbeia coruus.

Noctua, Mineruæ. Ouid. lib. 2. Fast. Et fine lite loquax cum Palladis alite cornix.

Picus, Martis. Ouid. lib. 3. Fast. Martia picus auis gemino pro stipite pugnant, Et lupa.

Aquila, Iouis. Syll. lib. 4. Donec Phœbeo ueniens Iouis ales ab ortu. Virg. lib. 1. Æn. Ætherea quos lapsa plaga Iouis ales apeito Turbabat cœlo.

Phœnix, Solis. Manilius apud Plin. testis est, Phœnicem in Arabia sacrum Soli esse. Claud. de laudibus Stiliconis, Conueniunt Aquilæ, cunctæq; ex orbe uolucres Vt Solis mirentur auem.

Cataractas Plinius uocat aues Diomedæas.

Aues Palamedis sunt Grues, quoniam Palamedes ex earum ordine litteras quasdam fertur inuenisse. uocantur etiam Naupliadæ à Nauplio Palamedis patre. Polit. Clangunt Naupliadæ uolucres & peruia Pennis Nubila conscribunt.

ANIMALIA DIVERSA.

IAm scripsimus in Epithetis naturam equorum, asinorum, canum, leonum: ne quid tamen desit huic operi, aut pars ulla uideatur manca, repetemus; sed breuius multò.

Equi, ut ab his principium sumamus, bimi in utroq; sexu concipiunt, sed pullos generant debiliores, quàm qui trimi. Equa fert uterum menses undecim, & duodecimo parit. Columellæ placet, ut & maribus & fœminis concedatur admissura circa æquinoctium uernum; partim ut reuoluto anno eodem tempore pariat; partim etiam, quòd hoc armentum libidinis furiis maceratur, si prohibeatur coitu. Fœminæ tanto coeundi ardore plerunq; mouentur, ut masculorum penuria Venerem sibi figurent, uersæq; ad meridiem hausto concipiant uento. quod aiunt fieri in ulteriore Hispania: unde Virg. lib. 3. Georg. Scilicet ante omnes furor est insignis equarum, Illas ducit amor trans Gargara, transq; sonantem Ascanium superant montes & flumina tranant, Continuoq; auidis ubi subdita flamma medullis, Vere magis (quia uere redit calor omnibus) illæ Ore omnes

uersæ in Zephyrum stant rupibus altis, Exceptantq; leues auras: & sæpe sine ullis Coniugiis uento grauidæ (mirabile dictu) Saxa per, & scopulos & depressas conualles Diffugiunt. Plinius ait hanc rabiem mitigari coma tonsa, Apuleius testiculorum amputatione. Pariunt equæ singulos quandoque gemellos. parituræ se erigunt, stantesq; enituntur: quum tamen cæteræ quadrupedes iacentes pariant. Aristotele equis uitam annorum xxv. ascribit. Plinius tamen ait mares ad annos xxxiii. generare, fœminas gignere ad annos xl. Aristoteles sentit mares minus uiuere, quàm fœminas, quoniam debilitantur coitu. contrà uerò Plinius breuiorem facit equarum uitam. qui domi aluntur, minus uiuunt, quàm qui in grege. Fœminæ finem crescendi faciunt post annos quinque, mares anno addito. Mares citius perficiuntur in utero, quam fœminæ. partu edito non statim generosa impletur equa, sed intermisso tempore. dum peperit, carunculam quandam ex fronte pulli (quam Hippomanes uocant) deuorat, eoque deuorato pullum melius amat. nam si alia equa præriperet, partum ad ubera non admitteret mater. Equæ plerunq; macrescunt desiderio pullorum absentium. propterea dimittendi sunt in eadem pascua, quibus mater. Tanta est in hoc genere caritas, ut amissa parente reliquæ fœtæ educent orbum. Fœminæ grauidæ hyberno tempore, tecto continendæ sunt non angusto, ne aliæ conceptum elidant. Pullus postquam genitus est, terram ante triduum ore non attingit. Equus dentes habet quadraginta: dum bimus est, & sex mensium, medii dentes & superiores & inferiores cadunt: dum quartum annum attingit, deiectis dentibus canini alii nascuntur: intra sextum annum molares cadunt: omnes septimo complentur. Senectute plus solito candescunt, quum cæteris animalibus nigrescant.

Plures sunt dentes maribus, quàm fœminis: uitæ sunt breuioris quibus pauciores, uiuacioris quibus plures. Equi suas matres & filias superueniunt. sunt tamen exempla, quæ cognatam libidinem eis odiosam esse doceant. Equi ducuntur gloriæ cupiditate. nam uictores exultant, & uicti dolent. Camelum reformidant adeò, ut nec eius aspectum sustinere, nec odorem ferre ualeant. aquam amant turbulentam in po-

tu, ut uidere est, nam prius, quàm bibant, limpidam pedibus interturbant. quadriduanam sitim possunt tolerare, sed postea auidissimè bibunt. fruge & herba uescuntur, & potu pinguescunt. Exanimato eorum corpore nascuntur uespæ & crabrones. fœminæ caput affixum palo in hortis fugat erucas. Æthiopia pennatos equos generat, & cornibus armatos. Fluuiatiles uocantur Hippotami. Quod ad eorum bonitatem spectat & generosam indolem. Varro probat equum breui capite, nigris oculis, membris non confusis, naribus non angustis, auribus applicatis, non angusta iuba, crebra, fusca, subcrispa, subtenuibus setis implicata, in dexteriorem partem ceruicis, lato pectore, & pleno, humeris latis, uentre modico, lumbis deorsum uersum pressis, scapulis latis, spina duplici, cauda ampla, cruribus rectis æqualibus, introuersis, genibus rotundis, ungulis duris, toto corpore uenoso. Columella, Quum uerò natus est pullus, inquit, confestim licet indolem existimare, si hilaris, si intrepidus, si neque conspecto nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procurrit, si lasciuia & alacritate interdum, & cursu certaminis æquales exuperat, si fossam sine contactione transilit, pontem flumenq; trascendit. Corporis uerò forma constabit exiguo capite, nigris oculis, naribus apertis, breuibus auriculis, ceruice molli, lato pectore, grandibus armis & rectis, lateribus inflexis, uentre substricto, testibus paribus & exiguis, cauda longa & secta, crispaq;, mollibus & altis cruribus, rectisq;, tereti genu, paruoq;, neque introrsus spectante, rotundis clunibus, feminibus torosis, duris ungulis, concauis & rotundis, quibus coronæ mediocres superpositæ sint. Sic uniuersum corpus compositum, ut si grande, sublime, erectum, ab aspectu quoque agile, & ex longo (quantum figura permittit) rotundum. Varii poetarum uersus naturam & indolem generosi equi exprimentes citantur à me in Epithetis. qui uidere uolet, habeat sibi.

Asinorum duo sunt genera; feri, quos Onagros uocant; mansueti, ut nostrates. uiuunt asini exiguo pabulo, ut foliis, spicis, carduis, stramine: tolerantissimi sunt plagarum, & penuriæ. propterea tardius deficiunt, quàm ullum aliud ar-

mentum. negligentiam custodis fortissimè sustinent: laborem & famem patiuntur: rarò afficiuntur morbis: apti sunt ferendis sarcinis & oneribus. propterea Columella meritò ait eos ruri necessarios esse. impatientes frigoris. hinc Pontus & Scythia, regiones frigidissimæ, asinis carent. Tertio mense coire incipiunt, ubi partus est ocyssimus, sed à trimatu legitimus. Asinæ singulos pariunt, non nunquam etiam gemellos. pariturae lucem fugiunt, & tenebras quærunt, ne ab homine conspiciantur. Viuunt annis xxx. & amplius. fœmina uiuacior est mare. per ignes ad fœtus tendunt, quum tamen interpositum riuum contingere horreant. propterea sicco tramite eunt ad potum, nec pontes transeunt, quorum trabes discuneatæ aquam deorsum ostentant. ferulas amant, quæ cæteris iumentis præsentaneo sunt ueneno: pediculis carent: ex mortuorum tamen cadaueribus gignuntur scarabei. Fœminæ si non pepererint prius, quàm dentes amittant, quod solet accidere mense xxx. sterilitas certa. Laborant morbo, quem Melidam uocant. quod uitium in capite oritur. Asini Indici armantur cornibus. Asini iecur inflatum comitialibus prodest, si ieiuni comederint. cinis quoque ungularum asininarum binis coclearibus potus comitiales ipsos adiuuat, & eisdem strumas discutit. Asinini lactis potus addito melle, prodest dysentericis. prouocat & nitorem cutis. propterea ferunt, Poppæam Neronis uxorem eo lacte faciem sibi perunxisse.

Canes fidelissimi sunt homini, ut multis exemplis docet Plinius. propterea Athenienses canem publicè alendum mandauerunt, quòd in Æsculapii templo custos adhibitus compilantem sacra indicasset. Ptoemphanæ canem habent pro rege, motu eius imperia augurantes. Templum fuit apud Ætnam quod soli custodiebant canes, castè adeuntibus innocui, pollutis uerò infestissimi. bestiam & furem prædicant suo latratu. dominos amant, comitantur, custodiunt, excubant pro foribus. nomina sua & uocem domesticam agnoscunt itinera quamuis longa meminere, magno memoriæ argumento. Lacedæmonii hoc animal temptis omnibus arcebant, quòd impurum sit, & palàm coeat. Romani placandis caniculæ ardoribus ipsum immolabant.

Generosi sunt in primis Laconici, Arcadici, Locrenses, Iberici, Ceretici, Molossici, Hyrcani, Indici, Elymæi, Melitæi paruuli sunt & dominis suis inter delicias. inhumantur apud Molossos. Annui sunt eis partus, & ad pariendum annua ætas. gerunt in utero sexagenis diebus, gignunt cæcos, qui quò largiore aluntur lacte, eò tardius uisum recipiunt; non tamen ultra uicesimum primum diem, nec ante septimum. Optimus est in fœtu, qui nouissimus cernere incipit. Mares quarto anno gignere incipiunt, fœminæ tertio usque in nonum postquam peperunt, coeunt non ante sextum mensem. sunt quæ LXXII. diebus uterum ferant, quarum catelli XLI. diebus cæcutiunt. tenentur libidine diebus ad summi XIV. Lac earum crassum est, & crassius, quam cæterorum animalium, præterquam scrofæ, & leporis. Fœminæ considentes meiunt, mares crure potius elato. Parit canis quinq; aut sex, interdum duodecim. Nec mari, nec fœminæ permittenda uenus ante annum: quia si teneris concederetur, uires carperet. quos uolumus esse generosos, eos oportet non educari alienæ nutricis uberibus; quia lac maternnm magis prodest ad incrementa corporis. In canibus ætatis indicium dentes arguunt. nam iuuenibus albi sunt & acuti, senibus nigri & obtusi. uiuunt annis XIV. mutant dentes, quos caninos dicimus. Canum alii sunt uenatici, ad feras; alii uillatici, ad armentorum & uillarum custodiam. Boni canes debent esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigrantibus & rauis, naribus congruentibus, labris subnigris acutis dentibus, & labro tectis, capitibus & auriculis magnis, & flaccis, crassis ceruicibus, & collo, internodiis articulorum longis, cruribus rectis, pedibus magnis, digitis discretis, unguibus duris & curuis, talo fermentato, & molli corpore à summis feminibus suppresso, spina neq; eminula neque curua, cauda crassa, latratu graui, hiatu magno, colore albo. fœminæ debent esse mammosæ, æqualibus papillis. uillatici debent esse neque mitissimi, neq; nimis crudeles: quòd hi domesticos etiam inuadant, illis facilè adulentur fures. Degeneres sunt, qui caudam sub aluum reflectunt. Infestantur tribus morbis, angina, podagra, & rabie. rabiosi quidquid mordent, in rabiem uertunt. rabi-

es in eis cognoſcitur, quum potum & eſcam auerſantur, largam ſpumantemque pituitam naribus & ore proiiciunt, toruè & ſolito triſtius intuentur, in omnes paſſim ſine latratu irruunt. æquè feras, hominesque, tam ignotos, quàm familiares mordent. aquæ metu officiuntur, ut ea uiſa pili plerunq; inhorreſcant, & non nunquam ex ea formidine emoriantur. quo etiam metu afficiuntur ab iis demorſi. Eorum autem rabies peſtifera eſt in primis homini, Syrio ardente. Radix ſylueſtris roſæ (quam Cynorrhodam appellant) remedio eſt aduerſus eorum morſum. Laborant & ſcabie canes, fiuntque pulicoſi, & his ſcatent uermibus, quos Plinius Ricinos appellat.

Capræ dicuntur à carpendo, teſte Varrone, quòd Virgulta carpant, & agreſtibus paſcantur fruticibus. maleficæ ſunt frondibus & arboribus, oliuæ maximè; quam ſi lambendo contigerint, depauerintq;, ſterileſcere faciunt, & enecant. amant dumeta potius, quàm ſitum campeſtrem; aſperisq; locis & ſylueſtribus optimè paſcuntur. nam nec auerſantur rubos, nec offenduntur uepribus. Citiſum maximè amant, Ocymum uerò aſpernantur, quòd inſaniam faciat. alſioſæ ſunt, & obnoxiæ frigori. propterea melius ad hybernos exortus ſtabulantur. Iubet Columella, ut diligens paſtor earum ſtabula quotidie conuertat, neq; permittat ſtercus, aut humorem conſiſtere, lutum ue fieri, quòd cuncta hæc capris ſint inimica. Varro ait ſtabulum caprile lapide aut teſta ſubſterni oportere, quò minus ſit utiginoſum, & lutulentum. Subſtituenda item uirgulta, ne oblinantur. Capris glans non eſt permittenda, niſi affatim dari poſſit. nam citra ſatietatem data facit, ut abortum pariant. Laudantur mammoſæ, & abundantiſſimæ lactis. debent eſſe firmæ, magnæ, corpore leni, & crebris pilis tecto. meliore ſunt ſeminę, quæ bis pariunt. Deſiſtente autumno exigunt à grege in campo hircos in caprilia. concipiunt Nouembri menſe; Martio pariunt turgentibus uirgultis: reddunt fœtum quarto poſt conceptum menſe: pariunt frequenter duos, interdum quaternos, ſed rarò: implentur terno aut quaterno coitu: uiuunt annos octo: coeunt quandiu uiuunt: crebro loca permutant, ſummaque depaſtorum fru-

ticum solum contingunt. sterilescunt nimia pinguedine. oculis non lippiunt. cornibus inter se quandoque pugnant, quibus sunt cornua, nam non omnibus. auribus spirant, non naribus: noctu cernunt non minus quam interdiu. propterea caprinum iecur uespertinam aciem his restituit, quos Nyctilopas uocant. semper febriculosæ sunt. Sole in occasum decliui auersæ iacent, & sese non contuentur. Villus, quem habent pensilem in mento, uocatur Aruncus, quo si quis unam earum traxerit, aiunt reliquas stupefieri. gustato pulegio ad balatum conci antur. differunt à capreis, quòd hæ syluestres sint, illæ domesticæ. In Africa nascuntur agrestes, equi altitudine. sunt & in regione Caspia eadem magnitudine, sine cornibus, colore albo, uillis longis, & tonsilibus, qui lanis Milesiis certant. apud Mendesios populos capræ coluntur. & caprarii ipsi maximo afficiuntur honore. sunt & in parte Africæ tonsiles, ex equorum uillis nautæ rudentes conficiunt. Habitatores Sardiniæ pellibus caprarum utuntur pro uestimentis. Pestilentia quandoque uexantur. qua quum agnoscuntur correptæ, iis omnibus sanguis detrahendus est. Ebulliente earum sanguine, mollitur Adamas. fel uase in terra conclusum congregat ranas. iecur comestum prodest contra uisus obscuritatem. ungularum cinere perunctæ ex aceto sanantur alopeciæ. earum cornibus uel pilis accensis fugantur serpentes. cinis potus uel illitus prodest contra ictus. fimus in aceto decoctus & illitus contra ictus serpentum. caseus cum origano ad morsus aliarum bestiarum. lac contra cantharidas remedio est. sanguis decoctus cum medulla sumitur contra toxica. lacte etiam caprino tolluntur lendes. urina calefacta & instillata prodest auribus. fel cum uino sumitur contra cicatrices, albugines, & caligines. caseus siccus ex aceto & melle purgat ulcera. Caprearum sanguis cum palma marina pilos detrahit. lacte caprino perunctæ gingiuæ faciles dentiones faciunt. fel sacrificatæ capræ oculis illitum, uel sub puluino positum somnos allicit.

Luporum rapax est natura & ignobilis. nam, ubi caulas intrauerunt, non solùm interficiunt quod satis est ad uentrē: at totum gregem passim iugulant. dicuntur uocem ad præ-

ſens tempus adimere ei, quem priores coſpexerint. Virg. Lupi Mœrim uidere priores. Sæuiores ſunt qui in frigida naſcuntur plaga, quàm qui in Africa, aut Ægypto. habent in cauda amatorium uirus exiguo in uillo, qui tamen non idem pollet, niſi uiuenti fuerit direptus. coeunt toto anno non amplius, quàm dies XII. in ſumma fame ueſcuntur terra. graſſantur noctu. animalia cornuta inuadunt à tergo. flumina tranant ſeriatim, omnes præcedentium caudis mordicus apprehenſis. ſacri ſunt Apollini, & Latonæ, quòd ei parieti aſtiterint. In Mareotide Ægypti parte piſcatoribus aſſiſtunt. more domeſticorum canum, & partem prædæ ab eiſdem accipiunt, alioqui retia & omnem apparatum concerperent. pereunt guſtata herba, quæ ex argumento uocatur Lycoctonia. Lupis oculi noctu ſplendent, & lucem iaculantur. ferunt lupi roſtrum inueteratum ueneficiis reſiſtere. ob id uillarum portis olim præfigebatur. ueſtigia lupi calcata equis afferunt torporem excrementa ſuffoſionibus proſunt, adeps contra lippitudines. luporum iecur ſimile eſt equinæ ungulæ. In Olympo Macedoniæ monte, & in Creta inſula non ſunt lupi. nullos etiam fouet Britannia. In eodem genere ſunt Lupi ſeruarii, quibus in fame mandentibus ſi reſpexerint, obliuionem cibi ſurrepere aiunt, digreſſoſq; quærere aliud. congrediuntur cum leonibus. hominem à cæteris animalibus oppreſſum ulciſcuntur. Lupus à Græcis dicitur Lycos. Lyncanthropia uocatur melancholica affectio, qua qui afficiuntur, uocantur Lycanthropi, quoniam lupos imitari uideantur. Exiliunt quippe noctu, & inter ſepulcra diuerſantur ad diem uſque. Ferunt lupos in magna armenta certaturos uentrem explere terra, ut illa ſarcina factus oneroſior, non tam facilè excutiatur, ſed reſiſtat fortius.

Cerui urgentibus canibus ultrò confugiunt ad hominem, uiasq; humanis tritas ueſtigiis minus cauent, quàm ſecretas, & feris oportunas: concipiunt poſt arcturi ſidus; uterum ferunt octonis menſibus: pariunt interdum geminos, à conceptu ſeparant ſe: relicti mares libidine pruriunt. fodiunt ſcrobes: tunc eorum roſtra nigreſcunt, donec imbribus abluant. Fœminæ ante partum purgant ſe herba, quæ dicitur Sileſis,

ad faciliorem partum. pastæ redeunt ad fœtus, quos exercent cursu, & fugam meditari docent. ducunt etiam ad prærupta, & saltum demonstrant. Mares desiderio libidinis soluti auide petunt pabula, pingues facti redeunt in latebras: fugiunt audito canum latratu: mulcentur cantu & fistulis: erecti auribus acutè audiunt; iisdem depressis, surdescunt: timidissimi sunt & admodum stupidi, adeò ut equo aut bucula propius accedente iuxta uenantem non cernant; aut si cernunt, arcum & sagittas, mirentur. maria tranant gregatim nantes ordine porrecto, & capita imponentes præcedentium clunibus, alternatimq; ad terga redeuntes: natant in odore terrarum, quas non uident: cornua habent mares, quæ amittunt omnibus annis statuto ueris tempore: cornibus amissis delitescunt ut inermes. His accensis odore fugantur serpentes, & comitiales morbi deprehenduntur. Ætatis indicia arguuntur, in illis singulis annis ramos adiicientibus usque ad sexennes. Sunt qui dicant fœminis quoq; nasci cornua. Euripides, Ceruam, inquit, cornigeram manibus Achæorum tradam, quam pro tua mactabunt filia. Et poetæ Ceruam ab Hercule expugnatam aiunt cornigeram fuisse. In ceruis etiam senecta dentibus declaratur. tunc enim aut paucos habent, aut nullos, nec in cornibus imis ramos, qui prominent ante frontem iunioribus. castratis neq; decidunt cornua, neq; nascuntur. Quandiu carent cornibus, noctu procedunt ad pabula. nam interdiu non audent, imbelliæ suæ & infirmitatis conscii. ubi creuerunt, ea ad arborem experiuntur: si firma uiderint, in apertum prodeunt, securiores solito. pugnant cum serpentibus. cauernas inuestigant, nariumque spiritu extrahunt renitentes. propterea adusto cornu ceruino odor serpentes ipsos abigit. febrem non sentiunt, quin potius huic morbo medentur. centenos excedunt annos. cornua in locis inaccessis proiiciunt, ne imbelles inueniantur. felle carent, uermes habent in capite. eorum caro manè commanducata uitam hominis augere dicitur. Nulli sunt in Africa cerui: uulnerati iaculis sanant se dictamo herba, quam primi monstrauere: extractos cauernis serpentes mandunt: in Hellesponto non commeant in alienos fines & circa Arginussam: elatum non excedunt

montem, in quo fissis sunt auribus. Vicissim ad alias transeunt fœminas, & ad priores redeunt. Pariturae ceruae pascuntur Siseli: quum sentiunt se grauidas, lapillum deuorant, qui in excrementis repertus, aut in uuiua partus custodit adalligatus. Vuluas pilo ceruino uffiri prodest. c ruina pellis uocatur Nebris, quoniam nebrus est de genere ceruorum. Ceruorum sanguis tenuis est & aquosus. Mart. Seruos fugitiuos nuncupauit Ceruos, ab huius animalis celeritate: a cuius timiditate uiri ceruini dicuntur homines nimis meticulosi.

Vrsi coeunt hyemis initio, ambobus cubantibus complexisq;: deinde separatim abeunt in latebras, in quibus pariunt tricesimo die, & plurimum quinos, sine oculis & sine pilo ungues tamen prominent. hos partus lambendo paulatim figurant. raro uisa est pariens ursa. Mares x L. diebus latent, fœminae IV. mensibus. latebram si non habeant, fruticum & ramorum congeriem aedificant molli fronde constratam, uentisq; & imbribus impenetrabilem. Primis XIV. diebus adeò graui somno premuntur, ut ne uulneribus quidem excitari queant, tuncque ueterno pinguescunt: ab his diebus priorum pedum suctu uiuunt. Fœta dies XIV. immobilis manet, sine cibo dies XL. Fœtus rigentes pectori admotos fouent, eodem incubitu, quo uolucres oua. Vere procedunt, sed pingues mares ad laxanda intestina concreta Aron herbam deuorant. Eorum oculi hebetantur crebro. Inualidissimo capite sunt ursi. ideo si urgente ui aliqua praecipitare se uelint, ipsum manibus operiunt, & inflictis in arena colaphis quandoq; exanimantur. suspensi taurorum cornibus eosdem pondere fatigant. sunt sollertes in maleficia. non gignuntur in Africa. Vrsa resupinata serpit ad fœtus & latebram, in qua paritura est, ne uestigia uenatoribus speluncam prodant. saturicati occurrit uomitióne quam sibi excitat commanducatis formicis. Si uenatores instent, catulos partim dorso, partim ore rapiens fugit in proximam arborem. Fœmina saeuior est & fortior mare. Vrsus erectus duobus aliquando pedibus ingreditur. carnes depascitur etiam putres. Vrsi sunt in Mysia adeò uenenati, ut solo afflatu canes perimant, apud Roxolanos inueniun-

tur pleriq; mansuefacti. Vrsi in longiore itinere sine calciatu fatiscunt. uiuunt fruge; fronde, uindemia, pomis, apibus, cancris, & formicis. Aiunt eorum manus, id est, anteriores pedes, esse inter esitandum prædulces, & insigni suauitate, quòd frequenter partem hanc agitent, cùm apprehensione, tum incessu.

Mulus gignitur ex asino & equa. eximius est ferendis oneribus. Mula gignitur ex equo & asina, animal tarditatis indomitæ. Conceptum ex equo si sequatur asini coitus, abortu perimit, sed non equus conceptum ex asino. Fœminæ à partu septimo die impleri possunt. fatigati mares melius implent. Equo & asina genitos mares antiqui uocabant Hinulos, seu Hinuleos. Horat. Vitas hinuleo me similis Chloe. Mulæ non pariunt nisi prodigiosè, quoniam ex duobus diuersis generibus genitæ sunt. Theophr. apud Plinium testis est mulas in Cappadocia parere. Mulæ calcitratum inhibet crebrior uini potus. Generantur etiam mulæ ex equa & onagris mansuefactis, ueloces cursu, eximia duritia pedum, rugoso corpore, indomito animo, sed tamen generoso. Nascuntur apud Indos muli ex asino & equa agrestibus. Athenienses mulum emeritum (cuius labore in extruendo templo usi fuerant) publicè aluerunt, data lege ne quis hordeum appetenti auerteret. Aiunt puluerem, in quo mula se uolutauerit, corpori inspersum mitigare ardores amoris. Varro lib. 2. de Re rust. ait mulas non ubique steriles esse, quamuis sint in Italia. nam Mago & Dionysius apud eundem testes sunt, mulam & equam, quum conceperunt, duodecimo mense parere.

Bos in re pecuaria primam habet auctoritatem. est enim socius hominum in rustico opere, & Cereris minister. propterea olim cautum fuit lege, ne quis occideret. ex eius cadauere nascuntur apes mellis matres. Ætatis quattuor sunt gradus in genere bubulo. prima est uitulorum, secunda iuuencorum, tertia boum nouellorum, quarta uetulorum. Vacca sterilis uocatur Taura, prægnans Horda. In hoc armento præcipui sunt, qui sunt membris pilosis, nigrantibus cornibus, latis frontibus, oculis magnis & nigris, auribus compressis, spina leniter remissa, apertis nari-

bus, labris subnigris, ceruicibus crassis, & longis à collo, corpore amplo & bene costato, latis humeris, bonis clunibus, ad inferiorem caudæ partem frequentibus pilis, subcrispis, cruribus potius minoribus, rectis genulis eminulis, distantibus inter se, pedibus non latis neq; ingredientibus, qui displodantur, nec quorum ungulæ diuaricent Commodè pascuntur boues in nemoribus, ubi uirgulta & frons multa. Macra uacca facilius concipit. propterea ante admissuram non debet impleri cibo, aut potione, mensem unum. contrà uerò tauri ante admissionem herba, palea & fœno implendi sunt, & à fœminis secernendi. Quum taurus uaccam iniit, ex eius descensu cognoscitur, an mas conceptus sit an fœmina. si quidem si mas est, abit in dexteriorem partem; si fœmina, in sinisteriorem. Non oportet inire fœminas ante bimatum, ut trimæ pariant: & melior erit fœtus, si quadrimæ. Idoneum tempus ad concipiendum est à Delphini exortu usque ad dies XL. Vaccæ mensibus decem sunt prægnantes, quas pasci oportet in locis uiridibus, & aquosis. Æstiuo tempore infestantur tabanis & quibusdam bestiolis. His frondem substerni oportet, quo mollius quiescant. Æstate ducendæ bis ad potum, hyeme semel. Locus frigidus facit eas macrescere. Vaccæ probantur, quæ sunt maximis lateribus, frontibus latissimis, oculis nigris, & patentissimis, cornibus uenustis, & nigrantibus, pilosis auribus, compressis malis, caudis amplissimis, ungulis modicis & cruribus. Campania boues albos & exiles gignit, Vmbria uastos & albos, Etruria & Latium compactos & ad opera fortes, Apenninus & Gallia uegetos, & labori aptissimos. Ælianus ait taurum cornupetam alligato dextro testiculo cohiberi. Morbi boum sunt podagra & struma. Concipiunt uno initu, quòd si aberrauerint, XX. post die fœmina repetit marem. Tauri non sæpius, quàm bis die ineunt. Boues soli animalium retrò ambulantes pascuntur. Fœminæ uiuunt ad annos XV. mares ad XX. Robur eis in quimatu. pinguescunt lauatione calidæ aquæ. Domitura boum fieri debet in trimatu, antè præmatura est, postea sera. Fuit hoc animal tantæ curæ apud Roman. ut in exilium pulsus sit, qui bouem occiderat ad comedendum omasum. Boues lapillum habent in capite,

quem

quem expuunt, si necem timeant. Ludos Boum causa celebratos Bubecios uocabant. Seruius ouium & boum effigie æs signauit. Fons est in Narbonensi prouincia, Orge nomine, in quo herbæ nascuntur adeò bobus expetitæ, ut mersis capitibus eas inquirant. Boues se olfactantes, seq; lambentes contra pilum, tempestatem præsagiunt. eorum fimum utile est aluearijs. Scabie si inficiantur, ea sanatur Corcoro herba. Buprestis herba est uenenum bobus. nam ea gustata dissiliunt. India boues habet unicornes & tricornes; habet & atrocissimos tauros syluestres, maiores agrestibus, colore fuluo, oculis cæruleis, præstantes cursu, cornibus mobilibus, quorum tergora silicis æquant duritiam, & omne respuunt uulnus. Bouem primus occidit Prometheus.

Sues bis anno pariunt, uterum ferunt mensibus tribus, uicenos quandoq; enituntur porculos, sed tam multos educare nequeunt. inire incipiunt VIII. mense. admissura est à Fauonio ad æquinoctium uernum. implentur uno coitu. Mares post trimatum non generant. fœminæ senio confectæ cubantes coeunt. fœtus comedunt non nunquam. uiuunt ad annos xv. non nulli ad uicenos. Aiunt suem exoculatum citò emori. Obnoxii sunt anginæ & strumæ. Cruor in radice setæ dorso euulsæ & caput obliquum in incessu, indicia sunt infirmitatis. præpingues pænuriam lactis sentiunt. gaudent uolutari in luto; facilius in dextrum iacent, quàm læuum. Veteres existimabant animam eis pro sale datam, quòd ad escam tantum nati sint. Castrantur quandoq; fœminæ. pinguescunt adeo, ut Plinius scribat soricem in corpore cuiusdam præpinguis nidificasse. bis anno pariunt. Porcus olim sacer erat Cereri. & in feriendo pacis fœdere quondam mactari solebat. Sues mares sunt salacissimi, & ab annicula ætate commode progenerant, ac etiam semestres implere possunt fœminam. Columella ait fœminam idoneam esse ad edendos partus usq; ad annos septem, quæ quanto fecundior est, eò senescit citius. Castrati sues celerius pinguescunt. melius pascuntur in agris palustribus, quàm sitientibus. gaudent & syluis glandiferis, ac pomiferis. amant & radiculas aquatilis syluæ. Maribus in coitu plurima est asperitas. tunc inter se dimicant indurantes attritu arborum costas. fœminæ in

partu aſperiores. In Arabia ſuillum genus non uiuit. Sues in coitu ſpumam ore fundunt. Verres ſubantis audita uoce niſi admittatur, cibum non capit in maciem. Fœminæ tantum plerunque efferantur, ut hominem lacerent; candida maximè ueſte indutum. qua rabies mitigatur aſperſo aceto. Fœminæ prægnantes coeunt. Suibus quandoque ſerpentes ſunt in pabulo. Galenus ſuillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Phorine dicitur ſuilla pellis. Porrò Verres dicitur porcus non caſtratus.

Aper, porcus ſylueſter dentatus eſt, & excellit feritate. in morbis medetur ſibi hedera. Solidum aprum primus Romanorum in epulis appoſuit P. Seruilius Rullus. Apris maribus non niſi anniculis generatio. Indicis apris cubitales ſunt dentium flexus gemini ex roſtro. totidem à fronte ceu uituli cornua exeunt. In Creta & Africa nulli reperiuntur apri. multi ſunt in Macedonia. Apri cerebrum cum ſanguine laudatur contra ſerpentes; iecur item inueteratum, & pōtum cum ruta & uino; item adeps cum melle & reſina. Apro tam grauis eſt ſua urina, ut niſi egeſta ſit, fugæ non ſufficiat; & uelut deuinctus opprimatur.

Orygem perpetuò ſitientem habet Africa. quod tamen animal liquorem habet in ueſica magni cōtra ſitim remedii.

Talpæ, oculis capti, frumentum in area populantur. Græci blactas uocant. ſimiles propè ſunt muribus. terram excauant, in qua effodiunt ſibi cubilia, dicente Virg. Aut oculis capti fodere cubilia talpæ.

Oues, quadrupedum ſunt manſuetiſſimæ. in admiſſura ſi fœminas cupiunt, auſtrum obſeruant; ſi mares aquilonem. Oues Arabicæ caudam trium cubitorum per humum uoluunt. In Chio ſunt minutiſſimæ inopia pabuli. quarum tamen lacte caſeus fit laudatiſſimus. Agni ſtatim à partu matrē agnoſcunt, circaq; illam petulca geſtiunt laſciuia. Probæ oues debent eſſe corpore amplo, molli, & denſo uillo, & uentre piloſo, cruribus humilibus. omnes infirmo ſunt capite. uiuunt annos decem. Arietes agnas faſtidiunt, ſenectam ouium conſectantur. Generant in utroq; ſexu à bimatu ad nouenos annos. coeunt à III. Idus Maias ad XIII. kal. Auguſti. gerunt partus diebus CL. Arietis ferocia cohibe-

tur cornu iuxta aurem terebrato. Dextro teste præligato fœminas generat, læuo mares. Tonitrua solitariis ouibus abortus inferunt. propterea congregari debent, ut cœtu iuuentur. Oues tectæ molliores sunt, Colonicæ in pascuo elegantiores. Plinius laudatissimas oues, & lanas facit Apulas, & Italicas: tertium locum dat Milesiis. Circa Tarentum & Canusium summam quoq; nobilitatem habent, & in Asia Laodiceæ. Oues frequentius, quàm ullum aliud animal infestantur scabie, quam facit macies, ut maciem exiguitas cibi. huic morbo nisi occurratur, unica totum pecus coinquinabit. nam oues contagione uexantur. Agni si laborent morbo, non debent admitti ad matres. Tondendarum ouium tempus est in Iulio. Olim multatio non nisi ouium, boumq; impendio dicebatur. Lac ouillum dulcius est bublo, & magis alit. Veruex dicitur, cui inuersi sunt uel adempti testiculi, Aries, qui generat. Ferunt arietinis cornibus defossis asparagum gigni. Laberius poeta uocabat arietes Reciprocicornes & lanicutes, quòd reciproca habeant cornua, & cutem lana opertam. Veruex sectarius dicitur, qui gregem agnorum præcedens ducit.

Simiis figura est homini proxima. imitantur quidquid ab homine fieri uident. propterea uenatores hac ratione eas plerunque fallunt. nam, in radicibus arborum, in quas illæ repserunt, aqua se perungunt, demum uasculum uisco plenum aquæ loco reponunt. quo quum oculos & ora perunxerunt simiæ, facilè capiuntur. Falluntur & alio modo, quum scilicet relictis dedita opera à uenatoribus calceis sese impediunt. tristes sunt luna cana: noua lætantur, fœtus amant, maximè catulos, quos in domibus pepererе, omnibus demonstrant, gaudentq; tractari, & quandoque amplectendo necant. Ex Simiarum genere sunt Cercopytheci, maximi magnitudine, cauda quinum cubitorum, barba propensa, humana coma, alba facie, reliquo corpore nigrantes. confugiunt ad arbores. uersantur in montibus Indiæ. capiuntur eo, quo diximus, modo. Alexandri exercitum quandoq; terruerunt. Item Sphinges, uillosæ, mammis prominentibus, quæ mansuefiunt facilè, & feritatis obliuiscuntur. Callitriches, toto ferè aspectu differunt à cæte-

ris barbam habent in facie, latam caudam. uiuunt in Æthiopico tantùm solo. Satyri, facie sunt admodum grata. Cynocephali, formam habent Simiarum, humani gestus æmuli, & puerorum amatores, quibus etiam mulgenda præbent ubera. Cynoprosopi, capite, dentibus, & pelle similes sunt canibus, reliqua hominibus, ueloces cursu, unguibus manuum præacutis. petiti ad aquas confugiunt. propterea captu sunt difficiles. Cæpus, faciem habet Satyro similem, cætera inter canem & ursum. Nanticora, & Crocuta, sunt etiam de genere simiarum, imitanturq; hominum gestus & sermones.

Animalium maximum est Elephas, & humanis sensibus proximum. patrium enim sermonem intelligit. reminiscitur officiorum, quæ didicit. ducitur gloriæ uoluptate. Solem, Lunam & sidera ueneratur. Regem adorant elephantes, genua submittunt, coronas porrigunt. Indicis minores sunt Arabici. Visi sunt qui per funes incesserint. Plinius scribit unum tardioris ingenii in accipiendis (quæ tradebantur) sæpius castigatum uerberibus, eadem illa meditantem noctu repertum fuisse. Apud eundem Mutianus testis est, fuisse quendam, qui ductus Græcarum litterarum didicerit, atq; hæc scripserit, IPSE HAEC EGO SCRIPSI, ET SPOLIA GELTICA DICAVI. Dentium candore iuuenta in his intelligitur. Homine in desertis obuio & oberrante clementes sunt, atque etiam demonstrant uiam. animaduerso hominis uestigio, tremiscunt insidiarum metu. subsistunt ab olfactu. circumspectant, iras proflant, gregatim ingrediuntur. agmen ducit maximus natu, cogit ætate proximus. Amnem transituri minimos præmittunt, ne maioribus alueum atterentibus, crescat gurgitis altitudo. Sutrum, & Aiax, nomina sunt duorum elephantum apud Plin. Gaudent phaleris argenteis. uicti uocem uictoris fugiunt. pudore nunquam coeunt, nisi in abdito, mas quinquennis, fœmina decennis. fœmina initur biennio, quinis cuiusque anni diebus. Adulteria non nouere. nulla propter fœminas inter se mouent prœlia. memoria clarent: nam aiunt fuisse quendam, qui in senecta nouerit rectorem suæ iuuentutis. tanta sunt clementia in animalia minus ualida, ut in grege pecudum occurrentis manu dimoueant,

ne quid obterant imprudentes: nec nisi lacessiti noceant. Infirmos, fessos, aut uulneratos in medium agmen recipiunt,& & per uices subeunt. In Africa foueis capiuntur oberrantes. Troglodytæ, qui uenatu elephantum uiuunt, arbores eorum itineri propinquas inscendunt, inde nouissimum agminis speculati extremas in clunes desiliunt, neruosque feriunt securi. Fœminæ pauidiores sunt masculis. Domantur fame & uerberibus. domiti militant, & turres armatorum in hostes ferunt, & in Oriente magna ex parte bella conficiunt. prosternunt acies, & proterunt armatos. terrentur minimo Suis stridore, territiq; retrò cedunt, non minore partium suarum pernicie. Decem annis (ut non nullis placet) uterum ferunt. hinc adagium, Citius parient elephanti. Secundum Aristotelem biennio tantùm ferunt, nec amplius, quàm singulos gignunt. Multi uiuunt annis ducentis. iuuenta eorum sexagesimo anno incipit. gaudent amnibus, circa quos uagantur. frigoris sunt impatientes; inflationem & profluuium alui sentiunt. terram edisse iis tabificum est, nisi sæpius mandant. deuorant etiam lapides. truncos habent in cibatu gratissimo. palmas prosternunt, & iacentium assumunt fructum. mandunt ore, spirant, bibunt, & odorantur. Murem odere adeò, ut si pabulum in præsepio positum ab eo attingi uiderint, fastidiunt. in potu quandoque hirudines hauriunt, a quibus maximè cruciantur. uentres habent molles, durissimum in dorso tergus, muscarum tædio afficiuntur. Dentes in tantam magnitudinem excrescunt non nullis, ut postium uicem in domiciliis præbeant, iisq; fiant sepes, & pali in stabulis pecorum. Elephantes habent Africa, Mauritania, Æthiopes, & Troglodytæ; maximos India. Certant cum draconibus.

Hipolaphus animal est forma cerui & equi compositum; cerui magnitudine, uillo & barba hircinis.

Dorcas aliter uocatur Caprea Mart. Tam dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni. Non lippit hoc animal. noctu cernit, ut interdiu. In Lycia Dorcades non transferunt montes Syris uicinos.

Musimones animalia caprarum instar uillos ferunt. rep-

Adagium

riuntur in Germania.

Damæ timidissimi sunt è genere caprearum. gregatim incedunt. & quandoque desiliunt in fuga de his Mart. Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum, Imbelles damæ, quid nisi præda sumus?

Vulpes uafrum est animal, Echinis infestum, quos quum aliter propter aculeos nequit superare, resupinat, & inuersos in uentrem (qui mollis est) lancinat, eoque modo interficit. Vexatus Vesparum multitudine impenetrat se in concauum locum extenta forinsecus cauda, cui quum se implicuerunt uespæ, egreditur, & ad murum siue arborem confugiens eas ibidem perfricando excutit, & atterit, mortuasq; depascitur. insidiatur & pisciculis ripam oberrans, caudaque in aquam demersa, cuius uillis quum se obuoluerunt, extrahuntur quasi defossi Vulpes inimici sunt miluis. gallinaceos non attingunt, qui uulpinum iecur comederint. In Thracia omnes gelatos, lacusq; non nisi ad pastus ituri, redituriq; transeunt. nulli reperiuntur in Creta odorem reddunt graueolentem. Mart. Hic olidam clamosus áges in retia uulpem. Vrgentibus a tergo canibus caudas suas lotio perfundunt, hisq; insectantium propius canum ora diuerberant qua molestia affecti canes, insequi desistunt.

Leo superbum est animal, cuius præcipua generositas arguitur, quum colla & armos uestiunt iubæ. quod contingit conceptis ex leone: nam geniti ex pardis carent hoc insigni, ut fœminæ. Leo ubi pardi coitum sentit in adultera leæna, supplicium sumit, & tota ui consurgit in pœnam. propterea leæna culpam & odorem flumine abluit, aut conscia sceleris, & masculi metu fugientem adulterum comitatur. fœmina primo partu parit quinq; catulos, & per annos singulos uno minus ab uno sterilescit. parit adeò paruos, ut uix post secundum mensem ingredi ualeant: quod accidit uerno tempore. nascuntur apertis oculis. Vrinam mares crure sublato reddunt ut canes, coeuntq; auersi. rari sunt in potu. alternis diebus uescuntur. triduo quandoque inediam ferunt. quum quid deuorauerunt uentri molestum aut perniciosum, iactis in fauces unguibus euellunt, ne nimia corporis sarcina fugam impediat, si fugiendum sit. Leo

non paſcitur cum leæna, ſed ſeparatim errat. cameſorum carnes appetunt. urbes fame coacti interdum adeunt, & in homines ſæuiunt, præcipuè ſenio confecti. tunc enim per corporis imbecillitatem, & dentium defectionem uenari nequeunt. propterea Africani ſibi timentes, captos leones pro portis urbium crucifigunt, ut cæteros pœnæ ſimilis abſterreant metu. Paſti & ſaturi faciles ſunt, & exarmati. Leæna pro catulis dimicans, oculos in terram defigit, ne uenabula expaueſcat. Leo caninos tantum dentes mutat ſexto ætatis menſe. obliquo poſt partum ingrediuntur itinere, ne cubile deprehendatur. ſolida habent oſſa, minimè uacua. dolis carent & ſuſpicione, nec limis intuentur oculis, nec eo modo conſpici uolunt. Leo ſi in uenatu uideatur, erubeſcens dare terga, ſeſe paulatim recipit, ſi multitudine opprimatur. remotus ab aſpectu uenantium fugam properè molitur, turpitudinem abſconſione purgari exiſtimans. ſaltu caret in fuga, quo utitur, dum quid inſectatur. uulneratus percuſſorem obſeruat acutiſſimè, & in quanta libet appetit multitudine. fugit interdum demiſſa in crura cauda, ut canum degeneres. infirmus eſt parte ilium contra ictus, reliquo corpore multas patitur plagas, nimq; ſummam gerit in pectore. oculos habet glaucos, ſplendeſcentes, & cancauos, non ualde rotundos, nec admodum proiectos. quidquid momorderit, aut unguibus lacerauerit, ater inde ſanguis & quædam ſanies profluit. Diu uiuunt: nam plerique reperiuntur dentibus defecti præ ſenio. hoſtem aggreſſuri caudæ uerbere excitant ſibi furorem. Modicè dormiunt. quieſcentum oculi ſublucent. dormientibus cauda non mouetur, qua uigilantum quoque arguitur animus: immota enim, index eſt clementiæ & tranquillitatis; erecta uerò, & quaſi ſpineſcens, iracundiam arguit. Tria ſunt, quibus terrentur maxime, rotarum orbes circumacti, curruſque innanes; Gallinaceorum criſtæ, & cantus; omnium maximè ignes reformidant. Videntur ex natura ſolis ſubſtantiam deducere: nam impetu & calore cætera præſtant animalia, uti Sol, ſidera. præterea oculis ſemper igneis & patentibus cernuntur, ut ſol patenti igneoque oculo terram conſpicit. Hanno Carthaginienſis primus omnium leonem

man suefecit, propterea relegatus, quòd hoc ipsum affectatæ tyrannidis speciem præferret, aut quòd uideretur exoraturus, quidquid petiuisset, qui ignaras societatis humanæ belluas demulceret. Qui in caueis leonum curam gerunt, uocantur Leontocomi. Nigri sunt leones in Syria. eorum adeps cum rosaceo cutem in facie conseruat a uitiis, & quotidianis febribus medetur. eo adipe peruncti faciliorem apud reges & populos gratiam dicuntur mereri.

Lynx esse dicitur de genere Luporum ceruariorum. est autem uario collo & maculoso tergore. Virg. lib. 1. Æn. Succinctam pharetra & maculosæ tegmine lyncis. Eius urina uertitur in Lyncurium gemmam duritie calculi. Ouidius, E quibus ut memorant, quidquid uesica remisit, Vertitur in lapides, & congelat aere tecta. Gemma illa; in quam glaciatur humor lyncum, similis est calculis, & igneo colore fulgens. Lynces acutissimo sunt uisu. mammas habent in pectore. sacræ sunt Baccho.

Camelus bina in dorso habet tubera, unum in pectore, cui incubat, quum genua reclinantur; papillas quattuor, caudam asino similem, genitale retrò, genua singula in singulis cruribus, pedes bisculos, ut bos dentatus. sitim quatriduo tolerat. equos odit. bibiturus aquam pedibus obturbat. peruenit ad annos quinquaginta; quidam ad centenos. castratis feritas tollitur, & augetur robur. Coituri latebras quærunt. crura posteriora gerunt conuersa. pascuntur apud Orientales inter armenta, ubi iumentorum loco seruiunt: fortiores fiunt coitu negato. Cameli cerebrum arefactum, potumq; ex aceto, comitialibus morbis prodest; fel cum melle potum anginæ. cauda arefacta soluit aluum. fimi cinere cum oleo crispantur capilli. Fœminæ uterum ferunt duodecim mensibus a trimatu; pariunt uere; iterumq; post annum implentur a partu. Dulcissimum est lac camelinum.

Camelopardalis (quam Æthiopes Nabim uocant) collo est equino, pedibus bouinis, camelino capite maculis rutilum colorem distinguentibus. Romæ uisa est Circensibus ludis dictatoris Cæsaris.

Onagri sunt asini syluestres, cursu pernices in Mauritania, sed cito desistentes, & anheli a uenatoribus capiuntur. re-

periuntur in India agrestes equi magnitudine, capite pœnè rubenti, oculis cæruleis, uno in fronte cornu, magnitudine cubitali, ab radice albo, in cuspide purpureo, parte media nigro discriminata. Talos habent, & felle carent. Onagri præcipui sunt in Phrygia & Lycaonia. pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant. Onagrorum ossa confracta & decocta pro sunt contra uenenum leporis marini.

Mantichoram habet India magnitudine leonis, pelle uillosa & purpurea, uultu & auribus prope humanis, triplici utrinq; dentium serie, qui acuti sunt, & caninis paulò maiores; oculis item uillosis & ferè noctuinis, unguibus leoninis, cauda bifida, aculeis utrinq; cuspidata, quos pro telis iaculatur. uescitur humano cadauere, excellit cursu propterea Indi catulos eius uenantur prius, quàm aculeati sint.

Hirci obliquis sunt oculis, & ad nares respicientibus. sex menses hybernos supra sinistrum latus dicuntur iacere, quum dormiunt. ab æquinoctio hyberno totidem menses supra dextrum. Hircorum rabies mitigatur, si mulceatur barba. olidi sunt maximè; unde & Hircosos uocamus homines graueolentes. Politianus, Non olidi coniux hirci. Hirci pro fœminis pugnam ineunt. ut tamen placet non nullis, facile permittunt fœmellas sui generis iniri, etiam si uiderint.

Lepores dormiunt oculis apertis, quiescunt interdiu, noctu uagantur: locum natalem amant campestres parui sunt; & ualde pernices; montani magnitudine excedunt. omnes cursu accliui sunt ueclociores, propter priores pedes, posterioribus breuiores. excitant se ad fugam auribus in tergum declinatis. flexuoso cursu carnes plerunque decipiunt. Fœmina enixa suos fœtus multis locis dispertit & abscondit. accipitres reformidat. in uulpem si inciderit, euadere cursu contendit. uulpes uerò dolum opponit celeritati: nam in medio cursu fingit se desistere, & quiescit; paulò post leporem nihil sibi timentem insectatur acrius, cubile inuadit. Præterea ferunt leporem ultrò citròq; commeare, ut confusis uestigiis cubile deprehendi nequeat. Archelaus apud Plinium testis est, lepori tot esse annos ætatis, quot sunt corporis cauernæ ad excrementa. Benigna est natura

& innocua,& omnium prædæ nascens. solus præter Dasypodem superfœtat. illati in Ithacam lepores moriuntur. pariunt omni mense. circa Briletũ, & Tharmen & in Cherroneso ad Propontidem bina habent iocinora. Veteri superstitione creditum est eos olim septem diebus formosos fore, qui leporem esitassent. unde Martialis, Quum leporem mittis, semper mihi Gellia mandas: Septem formosus Marce diebus eris. Si uerum dicis, si uerum Gellia mandas, Edisti nunquam Gellia tu leporem. Lepus ab auriũ magnitudine uocatur Lagos.

Ex Leporum genere sunt etiam Cuniculi, sed aliquanto breuiores: quorum tanta olim frequentia extitit apud Baleares insulas, ut famem populatis messibus attulerint. terram excauant, in quam si urgeant canes, se impenetrant; nec illinc extrudi, aut extrahi possunt, nisi coniectis intrò Viuerris in animalibus eorum generi infestis. nulli sunt in Ebuso.

Dasypodem Plinius distinguit a lepore aliquot in locis, ut lib. 8. cap. 59. ubi ait. Lepus omnium prædæ nascens, solus præter Dasypodem superfœtat. Idem lib. 10. Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, sicut lepores, à partu statim implentur. Qua in re Plinium carpit Budæus, dicens, idem esse Dasypodem, & Leporem, quod & uerbis Aristotelis, & multis aliis confirmat argumentis. Plinio patrocinatur Cælius, facitq; Dasypodem diuersum à lepore.

Alces similes sunt capris figura & pellibus, sed aliquanto maiores. crura habent sine nodis & articulis. propterea in somno arboribus adhærent stantes; quas ut capiant uenatores, arbores ipsas penè totas amputant, ita ut facili impulsu ualeant prosterni. ita decidentibus illis, cadunt & alces, supinæq; nequeunt exurgere. Grandia habent superiora labra. retrogradiuntur in pascendo, ne in priora tẽdentes inuoluãtur.

Vri minores sunt elephantibus, colore & figura tauri, mira uelocitate: in feras & homines æquè sæuiunt. reperiuntur in Germania.

Bisontes prolixas habent iubas, figuram cerui, medium in fronte inter aures cornu. reperiuntur in Germania. Martial. lib. 1. Illi cessit atrox Bubalus atque Bison.

Bubali boues sunt agrestes, quos non nulli Bisontes esse putant. Mart. dissimiles facit, ut præcedens carmen indicat.

Bonasi iuba sunt equina, cætera similes tauro, cornibus ita reflexis, ut pugnæ sint inutilia.

Pardus benè olet, quo odore cæteræ agrestes feræ inuitatæ, propius accedunt, quas ille inuolat. in Caria & Libya reperiuntur admodum prælongi, animo imbelles, saltu agiles, pelle adeò dura, ut ferro non cedat. in prioribus pedibus quinos habet digitos, posterioribus quaternos. fœmina frequentior est iuuentu. Ex pardorum genere est Bitis, qui si a muliere aspiciatur, eam in morbum adducit.

Pantheris uersicolores sunt maculæ, qui color cunctas quadrupedes sollicitat, sed oris toruitas deterret. propterea capite ipso occultato pantheræ reliquas feras dulcedine illectas corripiunt. Feruntur habere in armo similem lunæ maculam crescentem in orbes, & pari modo curuantem cornua. Pantherarum mares sunt Pardi. Scaurus in ædilitate sua CL. misit. Pomp. Magnus CCCCX. Augustus CCCCXX. Tactis aconito carnibus & gustatis necantur. unguium mucrones in corporis uaginas recondunt, ne refringantur & hebetentur. solæ animalium odoratæ sunt. earum oculi in umbris refulgent. hebetantur in sole, & longius, quàm ceteri nitent. His tantum terrorem efferunt Hyænæ, ut ne conentur quidem resistere, quinetiam aliquid de corio earum habentem non appetunt: & si pelles, utriusq; contrariæ suspendantur, aiunt decidere pilos Pantheræ. Pantherarum carnibus uiuunt Agriophagi populi. Pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipuè si & allium fuerit incoctum.

Tygris in India & Hircania reperitur, mirandæ uelocitatis animal. maribus non est cura sobolis, fœminis uerò præcipua. propterea si uenator equo insidens catulos eius abstulerit: illa ubi uacuum cubile respicit. prædonem mira celeritate prosequitur. raptor uerò audito eius fremitu unum ex catulis in uiam proiicit. quem quum illa refert ad nidum, prius, quàm possit regredi, nauem conscendit prædo. mox reuersa Tygris, ubi nullum uindictæ locum superesse uidet, sæuit in litore. Luc. lib. 5. Ocyor, & cæli flammis, & Tygride fœta Transcurrit.

Apud Prasios, Indiæ populos, reperiuntur Tygres dupli-

ci Leonum magnitudine. tres dentium ordines habere dicuntur, item aculeos in cauda, quos ut sagittas iaciunt. Tygrim in cauea mansuefactam primus omnium Romæ ostendit Augustus, Claudius uerò quattuor.

Tarandum animal habet Scythia, dorso & magnitudine tauri, pelle uersicolore, qua Scythæ scuta conficiunt, ferro impenetrabilia. Tarandis cornua sunt ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine ursorum. colorem omnium arborum, fruticum, & locorum (in quibus latent) reddunt.

Hyena sexum alternatim mutat, & naturam, nunc mas, nunc fœmina. uim habet soporiferam, qua actos in prædam canes enecat. quinetiam simulato hominis uomitu eosdem illectos interficit. collum eius & iuba continuitate spinæ porrigitur, flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit. sermonem humanum inter pastorum stabula mentitur, nomenq; alicuius edi scit, quem euocatum foras lacerat. sepulcra eruit inquisitione corporum. Oculis mille sunt uarietates, oculorumq; mutationes. umbræ eius contactu canes obmutescunt: & in uestigio hæret, quodcunque animal iter lustrauerit. Ex Hyenæ coitu Leæna parit Crocutam, uoces hominum & pecorum imitantem, cui acies perpetua in utraque oris parte, nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includitur. Crocutas Plinius ait omnia dentibus frangere, protinusq; deuorata uentre conficere. Hyenæ plurimæ gignuntur in Africa. mares singulis fœminarum gregibus imperitant, grauidas custodiunt, timent enim libidinis æmulos, & morsu natos mares castrant, grauidæ latebras petunt, & furtim uolunt parere, gaudentq; copia libidinis. De Hyena Mantuan. Est in eis pietas Crocodili, astutia Hienæ.

Poephagus est in India, equi magnitudinem duplo excedens, cauda nigranti & speciosa, mulieribus Indicis ad capitis ornatum expetita. animal alioqui timidissimum: nam obuios quosque refugit, præcisa sponte cauda, ob quam appetisse suspicatur.

Monops reperitur in Mœonia magnitudine tauri. fugiens igneum nescio quid, & acutum excreat; in quod si inciderint uenatores, tabem incurrunt, qua facilè pereunt.

Hystrices aculeatas habent pinnas, quas iaculi modo intorquent. hinc adagium, Spinosior hystrice: in homines agrestes & inamœnos. Calpurnius, Venit & hirsuta spinosior hystrice barba. Sunt ex Erinaceorum genere, maioribus tamen aculeis, quibus ora urgentium canum figunt, hybernis mensibus se condunt. partus conceptos hystricum cinis potus continet.

Phartaga animal Indicum, simile est terrestri Crocodilo, magnitudine Melitei catuli, pelle squamosa & aspera, qua etiam ferrum hebetatur.

Ortus reperitur circa Erithræum mare, colore uario, magnitudine cauis, ore usque ad genas albicante, inde lineis aureis ad ceruicem pertinentibus, dorso plano, maculis incursantibus, aureis pedibus, prioribus albis, posterioribus nigris, mammis duabus Mnam mensuram implentibus.

Oricentaurus antiquam corporis partem similem habet humanæ; posticam asininæ, albo colore, cursu uelocissimo. captus amore libertatis mauult inedia perire, quàm cibum manu raptoris oblatum comesse.

Aspalacũ habet Bœotia, unde si transferatur, statim perit.

Phyrna animal est, à quo si quis inspiciatur, dies aliquot maciem contrahet, & pallorem.

Contrà uerò Carandrium si quis ictericus uicissim prospexerit, sanitatem recipiet.

Neades animalia sunt in Samo insula, grandi magnitudine, quorum uoce abrumpitur tellus.

Catoblectus similis est tauro, terribilis aspectu, superliis altis & extantibus, oculis sanguineis, & minoribus paulò, quàm sint bouini, semper in terram aspicientibus, iuba equina, quam ad certamen erigit. frendens ore aperto haurit aera.

Chaus habet effigiem lupi, & pardorum maculas.

Cepphus pedes posteriores pedibus humanis & cruribus, priores manibus similes.

Rhinoceros unum habet in nare cornu. certaurus in Elephantum, cornu ad saxa limato præparat se pugnæ. in dimicatione aluum eius maximè petit, ut partem molliorem. parci longitudo, crura multo breuiora, color buxeus.

Leucrocuta fera est pernicissima, asini magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda & pectore leoninis, capite melium, bisculа ungula, ore ad nares usque resciſſo, oſſe perpetuo uice dentium. imitatur humanas uoces. ea est aut ei similis, quam Crocutam diximus.

Eale fera est magnitudine equi fluuialis, cauda elephanti, colore nigro uel fuluo, maxillis apri, cornibus cubito maioribus, iisdemq; mobilibus, quæ alterna in pugna ſiſtit, uariatq; infeſta aut obliqua.

Monoceros caput habet cerui, pedes elephanti, caudam apri, mugitum grauem, uno cornu nigro media fronte duorum cubitorum eminente. hæc fera nunquam capitur uiua.

Fibri Pontici teſtes ſibi amputant, propter quos intelligunt ſe à uenatoribus urgeri. hoc animalis genus aliter appellatur Caſtor, horrendi adeò morſus, ut arbores iuxta flumina perinde ac ferro cædat. hominis parte comprehenſa, non prius morſu reſoluit, quàm fracta concrepuerint oſſa.

Tragelaphus naſcitur iuxta Phaſim, fluuium Colchorum, ſpecie cerui, barba tantum & armorum uillo diſtans.

Chameleontem habet Africa, ſed frequentiorem India. crura eius recta ſunt. latera uentri iunguntur ut piſcibus, & ſpina ſimili modo. roſtrum habet ſuillo non multùm diſſimile, caudam prælongam, quæ in tenuitatem deſinit, uiperinis orbibus ſe implicans; ungues aduncos; motus ei tardus, ut teſtudini; corpus aſperum, ut Crocodilo. oculi in receſſu cauo, tenui diſcrimine, prægrandes & concolores corpori, qui nunquam operiuntur. nec pupillæ motu, ſed totius oculi uerſatione circumaſpiciunt. celſus eſt & hianti ſemper ore. ſolus animalium nullo alio, quàm aeris alimento nutritur. colorem mutat oculis, cauda & toto corpore, redditq; ſemper quencunq; proximè attigit, præter rubrum, & candidum. hinc adagium, Chameleonte mutabilior: in uerſipelles & uarios homines. Ceterùm defuncto pallor eſt, ſanguis in corde & circa oculos tantùm. uiſcera eius ſunt ſine ſplene, latet hybernis menſibus.

Thoes animal eſt de genere luporum, uenatu uiuens, innocuum homini, habitum, non colorem mutans, hyeme hirtum, æſtate nudum.

Adagium

Pontici mures gustu sunt sagacissimo. conduntur hyeme, ut alpini, quibus magnitudo media est. pabulum in specus conuehunt. fascem herbæ mas & fœmina supini cauda mordicus apprehensa detrahunt ad specum. ideoq; illo tempore detrito sunt dorso. resident in clunes, binis pedibus gradiuntur, prioribus ut manibus utuntur.

Erinacei cibos hyemi præparant, arbores conscendunt, è quibus excutiunt poma, quæ demum uolutati suis infigunt spinis, portantq; ad cauas arbores mutationem Aquilonis in Austrum. condentes se in cubile, præsagiunt. ubi sensere uenantem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi possit præter aculeos. in desperatione uerò urinam ex se reddunt tabificam, tergori suo, spinisq; noxiam, propter quod se appeti sentiunt. urina exinanita præcipua est dos tergoris: si uerò tergus ipsum ea fuerit asperſum, spinæ fiunt putres & deciduæ. propterea nunquam nisi in extrema spe maleficio illo se perfundit. calidæ aquæ aspersu resoluitur pila, in quam se conuoluerunt. apprehensi altero è posterioribus pede suspendio & fame necantur. si interficerentur aliter, tergori noceretur. eorum cute expoliuntur uestes. nulli reperiuntur in Creta.

Leontophonus animal est odiosum leoni, à quo quum rapitur & exanimatur, urinam spargit ipsi leoni exitialem. reperiuntur iisdem in locis, quibus leones.

Meles sufflata cute distentæ, ictus hominum & morsus canum arcent.

Scyuri tempestatem præuident, obturatisq;(qua spiraturus est uentus) cauernis, ex alia parte fores aperiunt. caudam habent uillosam pro tegumento.

Muribus magna est dulcedo furandi. uaria sunt eorum genera in Cyrenaica regione. alii lata fronte, alii acuta, alii pungentibus pilis ex Erynaceorum genere. ex Gyaro insula incolas aliquando fugauerunt, ferrumq; postea roserunt. conduntur hyeme. Murium cinis cum melle instillatus, aut cum rosaceo decoctus, aurium dolores sedat.

Glires genitores senio confectos alunt insigni pietate. senium finitur hyberna quiete. conditi enim hi cubant, rursus æstate iuuenescunt. hyemem integram dormiunt.

Mar. lib. 5. Somniculosos ille porrigit glires. Apud eundem hoc animal sic inducitur loquens: Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Mustellarum tria sunt genera, Gales, Ictis, Meles. testiculi mustellæ mulieri alligati partus continent. Hoc animal infestum est serpenti, cui congreditur commanducata ruta, quam scit esse ipsi serpenti infensam & exitialem. colitur à Thebanis. timidissima est mustella. gaudet latebris. Melim (de quo iam sumus locuti) foinam uel foinum dicimus. Calentius, Et laqueo uulpes, & decipe casse foinas.

Feles antiquitus non erant mansuefactę. uiuebant in agris, inde urbes & domos repleuere. in genere felium mas salacissimus est, fœmina amantissima fœtuum tetro odore offenduntur. ideò excrementa sua terra operiunt, ne ab homine premantur, aut nę prodantur odore. noctu uident non minus, quàm interdiu. insidiantur muribus. uocantur à nobis Cati, & Catæ. Mantuanus in Buc. Sicq; repugnabant uotis contraria uota, Non secus ac muri Catus: ille inuadere pernam Nititur, hic rimas oculis obseruat acutis. Idem in Nicolao Tolentino feles uocat tectiuagos, ubi ait. Putes ululare lupos, grunnire sagaces uulpeculas, grunnire sues, certare canendo Tectiuagos feles. Viuunt sex annos.

Mus araneus est muris magnitudine, mustellina specie, ore oblongo, cauda gracili, ordine dentium quadruplici, frequens in Britannia. Græci Mygalem uocant.

Salamandra habet speciem lacerti. nunquam prouenit nisi magnis imbribus à serenitate deficiens. ignem tactu extinguit ueneni sui frigiditate. nihil gignit. nullus est in hoc animali sexus, teste Plinio. Si arbori irrepserit, omnia poma inficit ueneno, & eos, qui ederint, necat, frigida ui nihil aconito distans. Saliua eius in quacunque corporis parte respersa omnem toto corpore decutit pilum. hoc eius uenenum extinguitur ab iis, qui uescuntur illa. Ranarum marinarum ex aceto & uino decoctarum succus bibitur contra Salamandras.

ANIMA-

ANIMALIA DIVERSA MANSVEFA-cta, quorumq; ministerio usi sunt homines.

REmum in primis & Romulum ferunt à Lupa nutritos fuisse, quos Amulius auus perdendos exposuerat Prop. lib. 2. - tu criminis auctor Nutritus duro Romule lacte lupæ.

Ferunt & Iouem educatum fuisse à Capra, à cuius nomine dictus est Ægiocus. Politianus in Nutritia, - si quidem Cretæa fertur in Ida Capra Ioue puerũ fidis aluisse papillis.

Polyphemus Cyclops nutritus est a Lupa. Syllius lib. 14. Ætneo Polyphemus erat nutritus in antro, Atque inde antiquæ nomen feritatis amabat. Vbera præbuerat paruo lupa.

Cyrus (qui postea rex fuit Persarum) Astyagis aui mandato expositus, nutritus est à Cane. Syd. Non Cyrum Astyagis loquor nepotem, Nutritum ubere quem ferunt canino.

Telephus Herculis filius ex Auge nympha repertus est inter frutices, quum adhuc esset infans, Cerua pastum suppeditante. Ouid. in Ibin, Nec leuius doleas, quàm qui bibit ubera ceruæ.

Pilonomia Victimi & Arcadiæ filia pastoris cuiusdam con cubitu prægnans facta, quum gemellos Parasium & Lycastum peperisset, metu patris ambos abiecit in Erymanthum: ubi in concauam quercum delati Lupum repererunt, quæ abiectis propriis catulis eosdem lactauit. Plutarchus.

Plato quum tener adhuc infans dormiret in cunis, Apes non paruam mellis copiam dormientis labellis instillare uisæ sunt. qua in re consulti prodigiorum interpretes, futurum prædixerunt, ut aliquando ex eius lingua melle dulcior flueret oratio. Plutarchus.

Midæ Phrygio, quum puer esset, dormienti Formicæ in os tritici grana congesserunt. quod ex haruspicum responso portendebat eum mortalium fore ditissimum. Cic. lib. 1. de Diu.

Peliam, Neptuni & Tyrus filium nutriuit Equa.

Alexandro Priami filio (cui postea Paridi fuit nomen) alimentum suggessit Vrsa.

Ægisthum, Thyestis & Pelopiæ filium, educauit Capra,

à qua & nomen sumpsit.

Derceto, Semiramis mater, speciosi adolescentis coitu prægnans facta, dum opprobrium timeret, natam mox puellam in deserta exposuit sylua, uolucrosa quidem & referta multis auibus, quæ Semiramidem ipsam nutriuerunt dato ex re nomine. Syrorum enim lingua Semiramis auitium signat.

Camillam reginam Volscorum armentalis Equæ mammis & lacte ferino nutriuit pater Metabus, auctore Virgilio.

Penelope ab Icaro & Peribœa parentibus in mare proiecta, à Penelopibus auibus nutrimentum suscepit; atq; etiam nomen, quum prius Arnea diceretur.

Habidem, Hispaniæ regem, Feræ, Canes, Sues, & cerua incredibili pauerunt humanitate.

In ore Stesichori infantis cecinit Luscinia. Pli.l.10.c.29.

Pythagoras Vrsam omnibus formidolosam & conspicuam feritate, apud se demulctam & exarmatam aluit.quam dimissurus, uerbis nescio quibus, & quodam uelut iureiurando adegit, ut nulli cunctarum animalium faceret iniuriam. Abiens illa se coniecit in latebras syluarum, summaq; fide præstitit, in quod adiurata recesserat. Idem boui segetes abrodenti quum uerba quædam magica in aurem sufflasset, cumq; monuisset, ut inferendo agricolis damno parceret, aiunt obedientissimum bouem à lacerandis frugibus destitisse. Credat qui uolet: hoc tamen prodit Cœlius ex ueterum monumentis.

Agrippina, coniux Claudii Cæsaris, Turdum habuit, imitantem sermones hominum, ætate Plinii.

Habebant & Cæsares iuuenes Sturnum & Luscinias Græco Latinoq; sermone dociles.

Fuit & coruus Romæ, qui sermoni assuefactus, omnibus matutinis in rostra & forum deuolans Tiberium, Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem populum R. salutabat.

Cecina Volat. equestris ordinis comprehensas Hirundines uictoriæ nuncias amicis mittebat cum litteris, quas earum pedibus ferendas alligabat.

Columbæ epistolas pedibus annexas, obsidione Mutinę

si in castra consulum pertulere, Decio Bruto mittente.

Tygrim Romæ ostendit in cauea mansuefactam diuus Augustus.

Tyrrheo pecoris magistro Ceruus fuit mansuefactus, & quem Siluia puella pectebat ornabatq; uiolis. Virg. lib. 7. Æn. - soror omni Siluia cura Mollibus intexens ornabat cornua setis, Pectebatq; ferum, puroque in fonte lauabat. Ille manum patiens, mensæq; assuetus herili Errabat syluis, rursusq; ad limina nota Ipse domum sera quamuis se nocte ferebat. Ouid. lib. 10. idem ait de Ceruo Cyparissi his uerbis: Gratus erat Cyparisse tibi, tu pabula ceruum Ad noua, &c.

Apes innocuæ sederunt in ore Ambrosii infantis.

Aues Basilio episcopo in eremo pabulum ministrarunt.

Corbiniani episcopi Romã euntis quũ Vrsus Asinum deuorasset, deuorati loco, sarcinã uectauit imperante præsule.

Seuerus abbas Passerem habuit manibus suis intrepidè aduolantem, & porrectum capientem cibum.

Laxatus è spelunca Leo famelicus in Darium martyrem, non solùm non ei nocuit, at etiam ab aliis feris eum tutatus est, sub imperatore Numeriano.

Didimus abbas, & Anachoreta Colubros & Serpentes innocuos pedibus conculcabant.

Erasmo Cãpano episcopo (qui Diocletiano imperante floruit) inter uastas nemorũ solitudines Coruus pastũ attulit.

Eadimundi Anglorum regis & martyris abscissum caput lupus alioqui sæuissimus intactum seruauit & illæsum.

Euticyus Vrsum habuit sibi obsequiosum, & obedienté.

Mandato Eustorgii Mediolanensis episcopi Lupus iugo se submisit, & currum traxit, quo tria Magorum corpora aduehebantur in Italiam. prius enim comederat duo iumenta, quibus currus ipse uoluebatur.

Hadrianus imp. geminos Leones inusitata feritate horribiles & diuturna frendentes inedia, ad concerpendum raptim Eleutherium episcopum laxari imperauit. qui tamen non solùm non nocüerunt sancto, at pedibus eius aduoluti innocua reclinauerunt capita.

Egidio Atheniensi in deserta solitudine degenti, Cerua

ministerium præbuit & alimentum.

Paulo primo Anacorethæ, solitariam in latebris ferarum uitam agenti, Coruus quotidie dimidiatum panem afferebat. quum autem eò uenisset Antonius, ut Paulum ipsum uideret, coruus integrum attulit panem, & propter nouum hospitem cibum duplicauit.

Paulus Leonensis Draconem mansuefecit.

Philippus apostolus Draconi imperauit, ut innocuus abiret in latebras. quod & fecit Draco, nemini prorsus iniurius.

Heraclides philosophus Draconem habuit mansuetactum, euntiq; & quiescenti solitum adesse & assistere uelut comitem.

Syluestres aues, relicto nemore, iutrepidæ aduolabant ad Maxentium abbatem Pictauensem, eius manu tritici grana, & frustula panis rostro decerpentes.

Sindrigal, Lituaniæ princeps post Vitoldum, Vrsam habuit, quæ omnibus matutinis relicto nemore domum eius accedens, foras pedibus percutiebat, apertoq; ostio porrectum capiebat cibum.

Thoas Achaicus Draconem domi diu fouit. considerans demum quàm periculosum esset serpentem alere, ipsum in solitudines procul tulit, atq; ibidem reliquit. quo facto rediens, quum incidisset in latrones, & instantis periculi metu acclamasset, audita hominis uoce, aduolauit Draco, & aduersum uim latronum suppetias attulit.

Ferunt Aiaci Locrensi mansuetum Serpentem fuisse, quo cum bibebat, & uersabatur.

Sertorius Ceruam habuit, quam in expeditionibus suis habebat semper comitem, fingens Dianæ esse numen, à quo res gerendas auspicaretur.

Porus (quem Alexander debellauit) habuit Elephantum, qui rectore iubente procumbebat in genua, & se submittebat. Curtius.

Helias propheta cibum accepit à Coruo in torrente, cui nomen Carith.

Helenus abbas fatigatus sarcina (quam ferebat) Onagrum iussit accedere, & dorsum oneri submittere. paruit fera, & quàm longè sancto placuit, onus ipsum peruexit.

Idem à reperto Crocodilo flumen præteruectus est, quum neq; pons adesset, nec appareret portior.

Liberalis episcopus (qui sub Hadriano passus est) post uaria tormenta, famelico Leoni deuotus, fera ad eius pedes innocua procumbente, illæsus permansit.

Diuersæ quoq; & horrendæ feritatis belluæ laxatæ sunt ad deuorandum Manmetem martyrem, quæ tamen sæuitiæ prioris immemores, ad eius pedes exarmatæ se prouoluerunt.

Habuit Macarius confessor in desertis nemorum locis uicinam cellæ suæ Leænam, cuius catulis cæcis quum restituisset uisum, fera obsequii memor, eidem pelles ouium, & pecudum (quas uenabatur) afferebat.

Zozimo abbati paruit agrestis Leo.

Hanno Carthaginiensis primus omniũ Leonẽ mãsuefecit.

Marthes, rex Ægypti, Cornicem habuit adeò cicurem & mansuefactam, ut quoquò iussisset ille, epistolas deferret; non ignorans quò transuolandum esset, aut ubi considendum.

Cœlius prodit Cynocephalos in Ægypto litterarum ductus prædidicisse, & saltationum gesticulosos motus.

Plinius scribit, Pantheram patri cuiusdam Philenis, affectatoris sapientiæ, blanditam fuisse, ut delapsos in foueam catulos extraheret ille.

Niciæ uenatori in foueam lapso Canes multis latratibus dolorem testati, subsidium ferre uoluerunt, eumq; apprehensa mordicus ueste illinc extraxere.

Mentor Syracusanus Leonem in Syria repertum, quum expauesceret, timenti protinus sese opposuit fera, eiusque uestigia cœpit lambere, similis adulanti, donec ille ex pede Leonis (in quo tumorem & uulnus animaduerterat) surculum ingentem extraxerit, ipsumque Leonem liberauerit cruciatu.

Helpis Samius uiso in Africa Leone pauidus arborem conscendit, tum Leo ad arborem procumbens hiatu miserationem quærebat: habebat enim ingentem spinam pedi infixam, quam quum reuellisset Helpis, gratiam retulit, fera uenatus aggerendo.

Christina uirgo Viperis & aspidibus (quarum simulacra excitabat nescio quis magus) deuota, euasit incolumis, & illæsa.

Vrsus laxatus fouea ad inferendam mortem Cerbonio episcopo, relicta feritate eundem cœpit amplecti, & circum lambere.

Eodem modo laxatus in Donatillam uirginem Vrsus posita feritate ad eius pedes mansuetus decubuit.

Expositus famelicis Leonibus in prædam Daniel propheta euasit incolumis.

Pontianus martyr (qui passus est sub imperatore Antonio) geminos Leones in suam mortem laxatos exarmauit.

Vrsi laxati ad interficiendum Pontium episcopum, decubuerunt ad eius pedes innocui.

Reperiuntur & alii sancti feris & belluis expositi, qui tamen mortem illam effugerunt, ut Andronicus Ephesius, Albanus, Blandina uirgo, Basilides, Benignus presbyter, Thecla, Dorotheus, Quiriacus, Prisca, Pontianus, Probus, Taracus, Flocellus, Germanicus, Venantius, Marinus, Martina uirgo, Mymas, Magnus martyr, Mammes, Theodosia.

Androdus à domino, Africam prouinciam administrante quotidianis uerberibus ad fugam coactus, secessit in deserta Libyæ: ubi cum obuio Leoni ad genua sua prouoluto ingentem stirpem è cruento pede reuellisset, conceptamq; saniem uulnere intimo expressisset, ferunt bestiam in hostimentum beneficii Androdo aliquot post annis comitem adhæsisse, & opimiores (quas uenaretur) carnes præparasse: pertæsus demum uitæ illius ferinæ Androdus, quum reliquisset antrum, fato inauspicato comprehensus est à domini satellitibus, ferisque adiudicatis. ubi idem Leo (qui in uenatu captus fuerat) agnitum medicum ab iniuria reliquarum bestiarum tutatus est. petentibus propterea cunctis (qui aderant) pœna solutus est Androdus, eiq; populi suffragio donatus Leo. quem quum tenui loro reuinctum compitatim per urbem traheret, sequentes cum plausu dixisse feruntur, Hic est leo hospes hominis, Hic est homo medicus leonis.

Campe genus est uermis, arboribus & herbis hortensibus infestissimum. Col. lib. 11. Nec solùm teneras audent erodere frondes Implicitus conchæ Lymax, hirsutaq; Campe.

Cantharides uermiculi sunt uirides aureis sparsi maculis, quorum succus instar est ueneni. Ouid. in Ibin, Cantharidum succos dante parente bibas. Hinc adagium natum, My sia cantharis: de homunculo abiectissimo.

Centipeda, uermis est pilosus, multis pedibus arcuatim repens. Est & Chrysalis genus uermis.

Conuoluolus uermis, eruca minor, rodit pubescétes uuas.

Eruca uermis tenaciter hæret, repit in olerum folia, & abrodit, præsertim brassicas. oliuam arborem turpi facie depastam relinquit. nascitur tempore humido & lento.

Galba uermiculus est exilis, qui nascitur in æsculis.

Cnips uermiculus eroso ligno semper locum mutare nititur. hinc adagium, Cnips in loco stare non potest: in homines inconstantes.

Est & inter materiarum pestes Teredo uermis dictus, quòd dentibus terat & erodat.

Cerastes uermis, ubi tantum erosit, quantum ad corporis uolutationem satis est, generat alium.

Ips cornua & uites rodit, ut Cips frumenta, Trips ligna, Sis uestes, Is uitra, Midas fabam.

Lāpyris noctu lucet, latinè uocatur Noctiluca seu Nitedula

Bombyx aranearum instar fila ducit tenuissima, quibus pretiosæ admodum uestes fiunt, quæ uocantur Bombycinæ. aliter uocatur Bobylius, & Necydalus.

Lytta uermiculus nascitur in lingua canum, qui si catulis eximatur, nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt.

Melolantha genus est scarabei, colore uiridi nascens.

Millepeda nomen sumpsit á pedum multitudine.

Mylochos est de genere blattarum, nascitur circa molas.

Onystus multiplex est, fusci coloris, sub lapidibus uiuens aut figulinis uasis. tactus arcuat sese, & in formam pilæ contrahit. aliter dicitur Tylus, is est, qui aliter Multipeda uocatur.

Pytocāpæ uenenato ſunt morſu. naſcuntur in pinu arbore.

Pyrauſta uermis eſt de ſpecie araneorum, fauis pernicioſus. uolitat ad lucernas tantiſper, dum combuſtis alis pereat. hinc adagium, Pyrauſtæ gaudere gaudium: de momentanea & breui lætitia.

Adagium

Sanguiſuga uermis eſt aquatilis, cruoris appetens. aliter uocatur Hirudo. Horatius in arte, Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

Crabrones ex putridis equorum carnibus enaſcuntur.

Solifuga genus eſt formicæ uenenatæ, lucem refugiens. unde inditum nomen. huic contrarium eſt cor ueſpertilonis.

Tarmes uermiculus carnem exedit. Vitruuius lib. 2. de Architectura, Sed ea quòd habet in ſe plus coloris, procreat & alit tarmitem, ab eoque uitiatur.

Tinea libros & ueſtes abrodit. Hor lib. 1. Epiſt. Aut tineas paſces taciturnus inertes;

Tipula ſex habet pedes. tantæ leuitatis eſſe dicitur, ut ſuper aquam currens non deſidat. Plautus, Neque Tipulæ pondus leuius eſt, quàm fides lenonia.

Voluox uermiculus eſt prærodens pubeſcentes uuas. aliter appellatur Conuoluolus.

Brucus uermiculus eſt uolitans, ſed ſine alis, qui herbas erodit.

Xylophagus albus eſt & obæſus, nigro capite. naſcitur in carie lignorum, quæ corrodit. hunc in Ponto & Phrygia comediſſe, luxuria eſt.

Tenebras amant Blattæ, uitam lucemq́; fugiunt, in balneis maximè humido uapore prognatæ. Virg. lib. 4. Georg. Lucifugis conieſta cubilia blattis.

Rutili aridam terram fodiunt, fauosq́; in modum ſpongiæ fiſtuloſæ medicato melle conficiunt.

Araneus uermis eſt lanuginoſus, & ſerpentis in modum repens, quo diſſecto inueniri dicuntur intus uermiculi duo, qui adalligati mulieribus ceruina pelle ante ſolis ortum, præſtant ne concipiant. flores arborum populatur, & ita quandoque abrodit, ut ſterileſcant.

Bupreſtis ſimilis eſt ſcarabeo. fallit inter herbas bouem, unde meruit nomen, deuoratusq́; tacto felle ita inflammat,

ut rumpat.

Cantharoletrus brachia habet, & in cauda ſpiculum.

Aſilus aculeum habet in ore. latiuſculis quibuſdam beſtiolis (quæ in fluuiis ſupernatant) enaſcitur, frequens propterea iuxta aquas.

Oeſtrum aliter, ſeu Oeſtrus appellatur. de hoc Virg. lib. 3. Georg. Eſt lucos Silari circa, ilicibusq; uirentem Plurimus alburnum uolitans, cui nomen Aſilo. Romanum eſt, Oeſtrum Graii uertere uocantes) Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis Diffugiunt armenta, fugit mugitibus æther Concuſſus. Aſilum quidam Tabanum uocant, alii diuerſum faciunt. Tabanus autem naſcitur ex ligno, in quo plurimus eſt humor.

Chryſalis uermiculus duro cortice mouetur ad tactum aranei.

Cicidelæ ueſpere lucēt per arua, Græci Lāpyrides uocāt.

Caſſi gignuntur ex ligno. his ueteres in cibo uſi ſunt.

Gurgulio uermis eſt frumenti uel fabæ. Virg. libro 1. Georg. - populantque ingentem farris aceruum Gurgulio, atque inopi metuens formica ſenectæ.

Papiliones uermes ſunt, ex quorum ſtercore enaſcuntur Tineæ. lucernarum luminibus aduolant. his contrarium eſt iecur caprinum. ceras depaſcuntur, & relinquunt excrementa, quibus Teredines gignuntur. eorum aduentus ueris initium indicat.

Petauri generantur ſordibus aridi ſoli.

Raucæ uermes naſcuntur in radice quercus.

Phalangium ſimile eſt formicæ, ſed maius tamen, ruffo capite, reliqua parte corporis nigra, albis intercurſantibus reſperſum guttis. acerbius pungit, quām ueſpa. uiuit circa furnos & molas. ab eo percuſſis ſi alterum eius generis oſtendatur, remedium affert.

Ricini uermiculi ſunt, quibus infeſtantur canes.

Rhagio ſimilis eſt nigro acino, ore minimo, ſub aluum breuiſſimis pedibus, tanquam imperfectis, quos momordit, eodem afficit dolore, quo Scorpius.

Aſiortion uermis eſt, cuius morſu genua labefactantur.

Myrmecion caput habet ſimile formicæ, aluum nigram

guttis albis distinctam. eodem torquet dolore, quo uespæ.
Triphæ similes sunt culicibus. Sunt & alia pleraque nomina, ut Crysalis, Cymex, Collotus, Gryllus, Hepacontinus.

SCVLPTORES, CÆLATORES, Statuarii, & Marmorarii.

Alchimedon nomen est cælatoris & uascularii apud Virgilium dicentem: pocula ponam Fagina, cælatum diuini opus Alchimedontis.

Alcon nomen est argentarii, qui Æneæ pateram cælauit. Plinius scribit proximos à Mentore fuisse Betum & Agraganta de Alcone & Bœto Virgilius in Cul.-nec pocula gratum Alconis referunt Bœtique toreuma.

Eurycion nomen est fabri argentarii apud Virg. lib. 10. Quæ bonus Eurycion multo cælauerat auro.

Polycletus statuarius fuit, Ageladis discipulus, qui quantum reliquos superauit in forma hominum ad ueritatem effigiandam, tantum absuit ab auctoritate reddenda formæ numinum, quod Phidiæ & Alcmeni datum est. signa fecit ex ære nobilitata scriptorum præconio, ut Astragalizontes, id est, talis ludentes. de eo & aliis Mart. lib. 8. Quis labor in Phiala docti Myos? an ne Myronis? Mentoris an manus est, an Polyclete tua?

De Euphranore Fabius lib. 12. sic ait: Euphranorem admirandum facit, quòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit. Iuue. Sat. 3. Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti.

Mentor primus claruit argento cælando, qua in re magnam promeruit laudem. testimonium laudis ei perhibuit Capitolinus Iupiter, & Ephesia Diana, quibus consecrata fuerunt artis eius uasa. Iuu. Sat. 8. Multus ubique labor, ratæ sine Mentore mensæ.

Phidias sculptor Atheniensis claruit minoribus simulacris sculpendis. idem fecit statuam Mineruæ ex auro & ebore amplitudinis XXVI. cubitorum: in cuius scuto cælauit prœlium Amazonum & Gigantomachiam, in soleis pugnam Lapytharum, & Centaurorum. Plinius cum uocat

artificem nunquam satis laudatum. Fabius: Phidias, inquit, diis, quàm hominibus efficiendis melior. In ebore uerò longè citra æmulum, uel si nihil nisi Mineruam Athenis, aut Olympium in Elyde Iouem fecisset. Mart.lib.1. Artis Phidiacæ toreuma clarum, Pisces aspicis, adde aquam, natabunt.

Inter omnium opera præcipuam laudem meruerunt Tabula Aristitis Thebani pictoris, quam centum talentis licitatus est rex Attalus. Medea & Aiax Timomachi; quas tabulas Cæsar dictator emit talentis octoginta. Candaules rex Heraclidarum Bularchi picturam, in qua erat Magnetum prœlium, pari rependit auro. Rhodiis pepercit rex Demetrius, ne Protogenis tabulam cremaret. Vesanus amor pueri Gnydiam Venerem maximè nobilitauit. Immortale nomen peperit Phidiæ Iupiter Olympius, ut Mentori Capitolinus & Diana Ephesia. Dyadumenus molliter iuuenis Polycleti centum talentis nobilitatus. Cichæ tabulam Argonautas talentis CXLIV. mercatus est Hortensius orator. Nicias Atheniensis pictam Homeri necromantiam uendere uoluit Attalo regi talentis LX. Zeusis pinxit Archigallum, quam picturam LX. sestertiis æstimatam Tiberius princips cubiculo suo inclusit.

Myro statuarius fuit numerosior in arte, quàm Polycletus. utebatur ære Deliaco. Ageladis fuit discipulus. hunc maximè nobilitauit Bucula celebratis uersibus. fecit & Canem & Discobolon & Persea & Pristes & Satyrum admirantem tibias, & Mineruam, & Delphicos pentathlos Pancratiastas; item Herculem, Cicadæ monumentum, & Locustæ, & Apollinem. Ipse tamen corporum tenus curiosus, animi sensus non expressit. Iuu. Sat.8. Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis.

Lysippus Sicyonius adeò claruit sculptura, ut ab eo solo fingi uoluerit Alexander, quemadmodum pingi à solo Apelle. Horatius, Edicto cauit, ne quis se præter Appellem Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra. Hunc Plinius ait fecisse ad 610. opera.

Arcesilas sculptor fecit simulacrum Dianæ, in quod Simonides lusit epigramma.

Callimachus sculpturam in tenuiorem, ex quisitioremque

disciplinam reduxit. nam ipse prius lapidem perforauit, minutatimq; tractauit.

Diopœnus, & Scybis Cretensis, Sicyonem se contulere, ubi fuit quondam præcipua omnium metallorum officina, ibique sculpendo marmori primi claruerunt.

Epitherses discipulus fuit Lysippi.

Praxiteles marmore nobilitatus est, duplicique Venere, Coa & Gnydia, sed Gnydia præcipuè, cui ob elegantem formam noctu congressus est puer, relictis maculis tantæ libidinis indicibus. Quinctianus, cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem. Sunt tamen qui hoc dicant de alio simulacro. scripsit quinque uolumina nobilium operum in toto orbe. speculum argenteum primus fecit.

Theodorus, & Teladeus fratres, Samii, Rœci filii, sculptores celeberrimi fuerunt, quorum Teladeus Pythii Apollinis signum in Samo incepit, Theodorus Ephesi alio saxo absoluit, quibus simul compositis, ita cohæsit & conuenit, ut ab unico artifice & eodem lapide factum uideretur. fuit etiam Theodorus nobilis archirectus, qui suasit ut carbones subiicerentur fundamentis templi Dianæ Ephesiæ. idem primus ferrum fundere docuit, & ex eo statuam fecit ferream.

Timotheus sculptor unus fuit eorum, qui Mausolæum Arthemisiæ cælauerunt.

Calamis cælator fuit, cuius manu cælata duo pocula Germanicus Cæsar donauit Cassio Syllano. fecit & Apollinem positum in hortis Seruilianis.

Scopas cælauit Mausolæum cum Bryazi, Timotheo, & Leocare, ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Bryax, à meridie Timotheus, ab occasus Leocares.

Pythis in fastigio Mausolæi quadrigam fecit marmoream altitudine pedum CXL. quæ totum opus inclusit.

Fecit Menestratus Herculem, & Ephesi in templo Dianæ Hecaten, tanta marmoris radiatione, ut in eius contemplatione æditui admonerent parcere oculis.

Socrates sculptor fecit Charites in prophyleis Atheniẽsiũ.

Papippus Praxitelis discipulus fecit Zetum, & Amphio-

nem, Dircem & Taurum.

Eutichides Liberum patrem. Timarchides fecit Apollinem canentem cithara.

Philiſchus Venerem in Octauiæ porticu, item Latonam, Dianam, Muſas nouem, & nudum Apollinem.

Polycles & Dionyſius filius Timarchidis Iouem in æde proxima.

Heliodorus Pana & Olympum luctantes.

Polycharmus Venerem lauantem ſeſe, & Dædalũ aſtantẽ.

Lyſias Quadrigam, currum, Apollinem, & Dianam ex uno lapide.

Amphiſtratus ſimulacrum Calliſthenis hiſtoriarum ſcriptoris.

Ageſander, Polydorus, & Athenodorus, Rhodii, ex uno lapide fecerunt Laocoontem & liberos, draconumque mirabiles nexus.

Chratherus cum Pithodoro, Polydectes cum Hermolao, Pythodorus cum Artemone palatinas Cæſarum domos repleuere probatiſſimis ſignis.

Diogenes Athenienſis & Carſatides decorarunt Pantheum Agrippæ.

Arceſilaus fecit Leænam marmoream, quam Varro dixit ſe habuiſſe. item aligeros ludentes cum ea Cupidines, quorum alii religatum tenerent, alii è cornu cogerent bibere, alii calcearent ſoccos, omnes ex uno lapide.

Coponius fecit XIII. nationes, quæ ſunt circa Pontum.

Canacus ſtatuarius ſimulacra fecit marmorea.

Sauros & Bathraces Lacones fecerunt templa Octauiæ porticibus incluſa.

Myrmecides Quadrigam fecit cum agitatore, quam cooperuit alis muſca.

Callicrates Formicas, quarum pedes & alia membra uideri non poterant.

Mys cælator fuit argentarius. Martialis, Quis labor in Phiala? docti Myos, an'ne Myronis?

Pyrgoteles ſculptor fuit gemmarius, à quo ſolo in gemma ſculpi ſe uoluit Alexander.

Alcimenen, Athenienſem docuit Phidias, ſculptorem nobilem, cuius permulta opera Athenienſes in ſacris ædibus

po ere, præclaramq; Veneris imaginem extra muros, quæ appellatur Aphrodite Exapolis: huic supremam manum imposuit Phidias.

Agoracritum Parium docuit Phidias, quem adeò amauit, ut eius nomini pleraque ex suis operibus donauerit. certauit Agoracritus in Alcmanem de Venere facienda, uicitq; Alcmanes, non opere, sed ciuitatis suffragiis contra peregrinum suo fauentis. quare indignatus Agoracritus signum suum uendidit, ea lege, ne Athenis esset, appellauitq; Nemesim. quod simulacrum positum est in Rhamnunte pago Atticæ, quod M. Varro omnibus signis prætulit.

Antipater Satyrum in Phiala grauatum somno collocasse uerius, quàm cælasse dictus est. Inter eos, qui in argento cælando claruerunt, sequentes numerantur à Plinio, Mentor, Acrages, Bœus, Mys, Antipater, Stratonicus, Cyzicenus, Tauricus, Aristom, Onichus, Hecateus, Praxiteles, Possidonius, Ephesius, Lædus Stratites, qui prœlia & armatos cælauit.

Zopyrus, qui Areopagitas, & iudicium Orestis cælauit in duobus scyphis XII. pondo æstimatis.

Pyrrheas, cuius duæ uinciæ uiginti uenierunt: Vlysses & Diomedes erant in Phialæ emblemate Palladium surripientes. Fecit & iocos in paruulis potoriis.

Habuit & Teucer Crustarius famam.

Zenodorus Mercurii statuam fecit in ciuitate Galliæ Aruernis. item mandato Neronis colossum CX. pedum longitudine dicatum Soli.

Phidiæ æmuli fuere Alcamenes, Critias, Nestocles, Hegleas, deinde Agelades, Callon, Polycletus, Phragmon, Gorgias, Lacor, Mycon, Pythagoras, Scopas, Perelius.

Polycletus discipulos habuit Argium, Asopodorum, Alexim, Aristidem, Phrinonem, Dinonem, Athenodorum, Dameam, Clitorum, Myronem, Lycium. Olympiade XCV. floruere Naucydes, Dynomedes, Canachus, Patrocleus.

Olympiade CII. Polycles, Chephisiodorus, Leocares, Epatodorus. Olympiade CIV. Praxiteles, Euphranor. Olympiade CVII. Echion, Thermachus. Olympiade

cxiv. Lysippus, Lysistratus, Sthennis, Euphronides, Sostratus, Ion, Syllanion nullo doctore nobilis factus: qui discipulos habuit Theusim & Iadem. Olympiade cxx. Eutychides, Eutycrates, Lahippus, Chephisiodorus, Timarchus, Pyromachus. Olympiade clv. Antheus Callistratus.

Pythagoras Rheginus Pancratiastem Delphis posuit. hunc uicit Leontius, qui fecit Stadiodromon Astylon, qui Olympiæ ostenditur; & Lybim puerum nudum tabellas tenentem & ferentem mala; Syracusis autem claudicantem, cuius ulceris dolorem spectatores uidebantur sentire; item Apollinem Citharœdum. primus neruos, & uenas, & capillum diligentius expressit.

Pythagoras Samius, Pythagoræ Rhegini discipulus, fecit signa fortunæ seminuda. Lahippus, Beda, Eutycrates discipuli fuerunt Lysippi. Eutycratis discipulus fuit Thysicrates Sicyonius.

Telephanes Phocæus habitauit in Thessalia, ubi opera eius latuerunt. fecit Larissam, Spirarchum, Pentathon, & Apollinem.

Aristides Polycleti discipulus fecit quadrigas, & bigas.

Iphicrates Lenam meretricem, quæ Aristogitonem & Harmodium tyrannicidas nullis unquam tormentis adacta uoluit prodere.

Aliorum & Sculptorum & Statuariorum nomina sunt Cresilas, Pericles Olympius, Cephisiodorus, Chereas, Ctesilaus, Demetrius, Dædalus Dynomenes, Eutychides, Hegias, Butyreus, Lycius Myronis discipulus, Menechmus, Nancerus, Niceratus. Polycles, Pyrrhus, Phœnix Lysippi discipulus, Stypax Cyprius, Syllanion; Theodorus auctor Labyrinthi Samii, Xenocrates Tysicratis discipulus, Ariston, Callases, Desias, Cantharus Sicyonius, Dionysiodorus Critiæ discipulus, Deliades, Euphorion, Eunicus, & Hecateus.

Argenti cælatores Lesbocles, Prodorus, Pythodicus, Polygnotus, Scinus, Apollodorus, Androbolus, Asclepiodorus, Antimachus, Anthenodorus. Alia sunt infinita huiusmodi nomina apud Plinium lib. 34.

PICTORES DIVERSI.

FVit Phidias initio pictor, pinxitq; Clypeum Athenis.

Panęus eius frater pinxit Ægidam Mineruæ.

Bularchus Magnetum prœlium.

Hygiemon primus in pictura marē fœminamq́, discreuit.

Eumarus Atheniensis figuras omnes imitari ausus.

Cimon Cleonæus eius inuenta excoluit, obliquasq; imagines inuenit, articulis membra distinxit, uenas protulit, in ueste rugas, & sinus inuenit.

Pythis certauit in Timagoram Chalcidensem de præstantia picturæ.

Polignotus Thasius primus mulieres lucida ueste pinxit, instituit os adaperire, dentes ostendere, uultum ab antiquo rigore uariare. pinxit Delphis ædem, & Athenis porticum, cuius partem etiam mercede pinxit Mycon.

Mycon alter minor filiam habuit Timareten Pictricem.

Olympiade xc. fuerunt Aglaphon, Cephisodorus, Phrylus, Euenor pater Parrhasii pictoris.

Apollodorus Atheniensis primus species exprimere instituit; primusq; gloriam penicillo contulit. fecit sacerdotem adorantem, & Aiacem fulminatum.

Zeusis arte picturæ tantas opes sibi comparauit, ut in earum ostentatióne Olympiæ nomen suum aureis intextum litteris ostentaret. postea opera sua donare instituit, ut Alcmenam Agrigentinis, Pana Archelao, quòd nullū precium putaret esse illis dignum. fecit & Penelopem, & Athletam, adeoq́; sibi in illo placuit, ut uersum subscriberet celebrem ex eo, inuisurum aliquem facilius, quam imitaturum. fecit & magnificum Iouem in throno astantibus diis, & Herculem infantem dracones strangulantem, Alcmena matre coràm pauente, & Amphytrione. tanta fuit diligentia, ut Agrigentinis facturus tabulam, (quam in templo Iunonis Laciniæ dicarent) uirgines eorum nudas inspexerit, & quinque elegerit, ut quod in quaque laudatissimum esset, pictura redderet.

Æquales eius, & æmuli fuerunt Timanthes, Androcides, Eupompus. Parrhasius descendit in certamen cum

Zeuside:

Zeuside: & quum Zeusis detulisset uuas adeò ingeniosè picta, ut ad eas aues deuolarent, Parrhasius linteum attulit, ueritate adeò repræsentata, ut Zeusis alitum iudicio tumens flagitaret, remoto linteo ostendi sibi picturam, & intellecto errore, palmam concederet. quoniam ipse aues fefellisset, Parrhasius uerò se artificem. Idem Zeusis postea pinxit puerum uuas ferentem, ad quas quum deuolassent aues, iratus est operi suo, quòd uuas pinxisset melius, quàm puerum nam si puerum consummasset, aues timere debuerant. Pinxit quoque Helenam & Marsiam religatum. Parrhasius primus Symmetriam picturæ dedit. primus argutias uultus, elegantiam capilli, uenustatem oris expressit, & artificum confessione in lineis extremis palmam adeptus est. Vide alia eius opera quamplurima apud Plin. Superatus est tamen à Timante in Aiace.

Pinxit Timantes Iphigeniam aris immolandam, parentibus propè lacrymantibus, uelato patris eius uultu, quem dignè non poterat ostendere; item Cyclopem dormientem. Alii in hac arte celebres fuerunt, Euxinidas præceptor Aristidis, Eupompus Pamphili, Apellis Pamphilus, qui neminem minoris talento docuit annis decem. quam mercedem ei dederunt Apelles & Melantius. Clarii etiam extitere Echion, Therimachus, quos omnes superauit Apelles, uoluminibus editis, quæ etiam doctrinam continent. cedebat tamen Amphioni de dispositione, Asclepiodoro de mensuris. Idem nauigauit Rhodum ad uidenda opera Protogenis pictoris excellentissimi. Apelli autem fuit perpetua consuetudo nullum diem, quibuscunq; negotiis occupatum, præterire, quin lineam aliquam duceret, ducendo exerceret artem. Ad eius officinam frequenter uentitabat Alexander, qui etiam edicto uetuit, ne ab alio pingeretur. Venerem Cois inceptam moriens reliquit imperfectam, nec repertus est, qui tam egregio operi uellet succedere. Pinxit Alexandrum Magnum fulmigerum in templo Dianæ Ephesiæ talentis xx. numerosa insuper opera, quæ ponuntur à Plinio.

Aristides Thebanus æqualis fuit Apelli. primus animum pinxit, & sensus omnes expressit. unam eius tabulam

Attalus rex centum talentis emisse fertur.

Asclepidorum in Symmetria mirabatur Apelles. ei Mnason tyrannus pro XII.deis dedit in singulos Mnas tricenas.

Idē dedit Theomnesto in singulos heroas Mnas centenas.

Nicomachus, Aristodemi filius, pinxit raptum Proserpinæ; item Vlyssem pileatum, Apollinem, Dianam, deum matrem leoni insidentem, & nobiles uaccas arreptantibus Satyris, & Scyllam. fuitq; in ea arte omnium uelocissimus. discipulos habuit Aristidem fratrem, Aristoclem filium, & Philoxenum Eretrium, qui ultimus pinxit prœlium Alexandri cum Dario; item Lasciniam, in qua tres Sileni comessantur.

Nicophanes fuit elegans & concinnus.

Apellis discipulus fuit Perseus.

Aristidi discipuli fuerunt Niceros & Aristippus, qui pinxit Satyrum cum scypho coronatum. Aristippi Antorides & Euphranor.

Pyreicus, humilia secutus, humilitatis tamen summam adeptus est gloriam. pinxit tonstrinas, sutrinas, asellos, & obsonia.

Serapion pinxit scenas, & hominem pingere non potuit.

Dionysius nihil præter homines pinxit, unde & Anthropographus dictus est.

Callicles parua quædam pinxit.

Antiphilus Hesionem, Alexandrum & Philippum cum Minerua, Liberum patrem, Cadmum, Europen, Gryllum.

Arellius floruit Romæ paulò ante Augustum.

Amulius Mineruam, quæ spectantem spectabat, quacunque aspiceretur.

Post eū in precio fuere Cornelius Pinus, & Actius Priscus

Pausias Sicyonius, Brietis filius, discipulus fuit Pamphili; qui primus lacunaria pingere instituit, paruas pingebat tabellas, maximè pueros. pinxit Gliceram coronarum inuentricem (quam amabat) sedentem cum corona.

Euphranor Isthmius fecit Colossos, & Marmora, ac Scyphos sculpsit. scripsit uolumina de Symmetria & Coloribus.

Euphranoris coætaneus fuit Cyclias, cuius tabulam Argonautas Hortensius orator mercatus est talentis CXLIV. ut iam diximus.

prope Gnydon) floruit Dionis Syracusani temporibus, scripsit Dorica lingua elegans poema, trecentis uersibus absolutum, aliaq; item epigrammata. ferunt eius carmina ad Homericam accessisse maiestatem. mortua est annos XIX. nata. Propertius lib. 2. Carminaq; Erinnes non putat æqua suis.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Stesichori poetarum. maritum habuit Cercylam, ditissimum uirum ex Andro, ex quo filiam suscepit Clio nomine. scripsit Lyricorum libros IX. præterea epigrammata, elegias, iambos, & monodias. carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) cedit nomen. Sunt qui dicant aliam fuisse Lesbiam, poetriam quoque, quæ adolescés Phaonem adamauerit, & è Leucade in aquas se demiserit utracunque fuerit, unam tantum commendát Latini poetæ. Statius lib 5. Syl. Stesichorusque ferox, saltusque ingressa uiriles, Non formidata, temeraria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit uxor, testimonio Martialis: Hæc est illa dies, quæ magni conscia partus Lucanum populis, & tibi Polla dedit. Tanta dicitur fuisse doctrina, ut maritum iuuerit in emendandis tribus primis libris Pharsaliæ. Statius lib. 2. Syl. Huc castæ titulum, decusq; Pollæ, Iucunda dabis allocutione Eadem inceptos permultos uersus perficiebat pari grauitate & elegantia.

Aspasia, mulier Milesia, magna doctrinæ fama claruit: in studiis philosophicis abundè promouit: rhetoricen exercuit, fuit Periclis magistra, & tandem uxor. Plutarchus in Pericle.

Cleobulina, Cleobuli Lindij (qui fuit unus ex septem sapientibus Græciæ) filia, scripsit ænigmata quædam uersibus hexametris, quorum unum adhuc extare fertur. Est unus genitor, nati bona pignora bis sex, Triginta cuius uatæ sed dispare forma, Hæ niueæ aspectu, nigræque coloribus illæ, Atque immortales omnes moriuntur ad unam Laertius.

Cornificia. soror Cornificij poetæ, elegantissima scripsit epigrammata.

Cornelia, uxor Africani, & mater Gracchorum, epistolas reliquit ornatissimè scriptas, unde & filiorum fluxit eloquẽ

tia. unde Quinctil. Nam Gracchorum eloquentiæ, inquit, multum contuliſſe accepimus Corneliam matrem, cuius do ctiſſimus ſermo in poſteros quoq; eſt epiſtolis traditus.

Idem de filiabus Lælij, & Q. Hortenſij ſic inquit: Lælij filia reddidiſſe in loquendo paternam eloquentiam elegantio rem dicitur. & Q. Hortenſij filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur, non tantùm in ſexus honorem.

Liciniarum quoque in dicendo lepos a patre L. Craſſo emanauit.

Muciæ duæ filiæ ab utroq; parente eloquentiam didicere.

Anaſtaſia, diſcipula Chryſogoni martyris fuit, & uxor Publij Romani, cuius rorum ſimulato morbo euitauit. ſcripſit epiſtolas ad Chryſogonum, quibus conquerebatur facultates ſuas a ſacrilego uiro abſumi, ſeq; in carcere detineri. hæc ad palum cremata eſt, quòd ſanctis miniſtraret: Volater.

Damophila Græca, uxor Pamphili, ſocia Sapphus poetriæ, poemata ſcripſit amatoria, & Dianæ laudes. Theophra ſtus in uita Apollonij.

Typathia, mulier Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & uxor Iſidori philoſophi, uixit imperante Arcadio. ſcripſit in aſtronomiam, profeſſa Alexandriæ uaria diſciplinarum genera magno & frequenti auditorio, conuolantibusq; turmatim, & undecunque diſcipulis. Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adoleſcentula, philoſophicas diſcipli nas adeò ſectata eſt, ut etiam non dubitauerit cum magna ſui nominis laude in Theophraſtum philoſophum, alioqui laudatiſſimum, ſcribere.

Praxilla Sycionia fuit poetria, quæ in ſuis carminibus Adonidem inducit ab inferis interrogatum, quid apud ſupe ros pulcherrimum reliquerit, reſpondere Solem, Cucumeres, Mala quod quum uehementer inſulſum uideretur, cu cumeres, & mala cum Sole componere, fluxit inde prouerbium, Stultior Praxillæ Adonide. in homines nullius iudicij. uide Eraſmum.

Phemone prima Apollinis Delphici uates fuiſſe, carmen que heroicum inueniſſe dicitur. Suidas apud Volat.

Soſipatra, uates fuit Lyda, multis diſciplinis cumulatiſ-

ſima, quam propterea creditum eſt a numinibus quibuſdam ſuiſſe educatam. Eugapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros, in Lyricis præcellens. alia fuit Metapontina, ſeu Creſſa genere, mulier Pythagoræa, uxor Brotini Crotoniatæ. quæ ſcripſit commentarios in philoſophia, de uirtute, poemata quoque & apophthegmata Pithagoræa. Laertius.

Zenobia, regina Palmyreorum, Græci Ægyptiiq; ſermonis fuit peritiſſima, & Latini non ignara. ſcripſit epitomen in Orientalem Alexandrinamq; hiſtoriam, Herennianum, & Timolaum filios litteris erudiit, elegantiſſimas orationes ad milites ſuos plerunque habuit, quas Galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Alpaides uirgo, quum religionem magno cultu amplecteretur, cælitus meruit ſcripturæ ſacræ bibliorumq; ſenſum percipere.

Delbora mulier de tribu Ephra in uaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis uirum mentita, Athenas ſe contulit, ubi litteris ſtudioſè adeò operam impertiuit, ut Romam rediens, paucos haberet doctrina pares in ſacris litteris. unde tantum apud omnes beneuolentiæ & auctoritatis ſibi demeruit, ut artibus illis pontificatum ſit adepta poſt Leonem quartum, quum uir eſſe crederetur. Sabell. libro 1. 9. Æn.

Lucceia Mima, auctore Plinio, centum annis in ſcena pronunciauit.

Laſtheniam Mantineam, & Axiotheam Philiaſiam Platone uſas præceptore ſcribit Plutarchus, ornatuq; interim uirili auditorium ingreſſas. Laertius.

Michale, Centaura mulier, docuit Theſſalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & Aſpaſia mulieres adeò in philoſophicis promouerunt diſciplinis, ut alteram Diotimam appellare magiſtram, alterius lectionibus intereſſe non erubuerit Socrates, philoſophorum omnium longè optimus. Plato in Sym̃p. & in Menexemo.

Lactantius ait. philoſophos nullas unquam mulieres philoſophari docuiſſe, præter unam ex omni memoria Themi-

ftem. sed quænam hæc & cuias fuerit, non docet.

Arete mulier eò doctrinæ conscendit, ut filium etiam institueret, qui appellatus est Aristippus. fuit Cyrenaica, & Aristippi patris Socratici dogma secuta est. mortuò patre scholam rexit in philosophia magno & frequenti auditorio.

Dama, Pythagoræ filia, & ipsa philosophiæ sectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis sententiarum in uolucris exercuit.

Thargeliam quoq; fœminam sola illustrauit philosophia. Plutar. in Pericle.

Ferunt & Muscam poetriam fuisse Lyricamæ, quæ & epigrammata scripserit, & lyricos nomos. Cel. cap. 1. lib. 8.

Fuit & multorum carminum auctor Charixena, cuius meminit Aristophanes comicus.

Celebratur item Mœro, condito in Neptunum hymno.

inuentor Pilæ

Fuit Agallis Corcyræa illustris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli ascribunt. Cel. ibidem.

Telesilam in poetica illustrem celebrat Pausanias, cui etiam apud Argos ante Veneris templum statua sit erecta. hanc Fulgosus Thelesellidem uocat. Plut. in lib. de uirtutibus mulierum.

Philosophicis quoque disciplinis ualde excelluit Hipparchia mulier Græca. Laertius de Hipparchia.

Cassandra, Priami filia, uaticinio & doctrina illustris habita est, & apud hostes in Lacedæmone tẽplo fuit insignita.

Statius Papinius uxorem habuit nomine Claudiam, magno ingenio, doctrinaque non uulgari præditam.

Eudoxia, Theodori iunioris uxor, præter egregiam formam, singularemq; pudicitiam etiam litteris excellunt, adeò ut librum quendam emiserit. Egnatius.

Istrinna Scytharum regina, Aripithis uxor, Sylem filium Græcam linguam literasq; edocuit. Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus cõmendat Cassandram Fidelem, Venetam puellam, quam ait pro lana librum, pro fuso calamum, stylum pro acu tractasse, Latinasq; epistolas scripsisse. sic enim de ea in principio cuiusdam epistolæ meminit: O decus Italiæ uirgo, quas dicere grates, Quas ue referre parem, quod etiam honore me tuarum literarum non

dedignaris, &c.

Themistoclea, soror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus plerisque in locis usus est Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, græcis latinisque litteris eruditissima, truncatos Virgilii uersus, ad fidem & mysteria catholicæ religionis conuertit, fecitq; de CHRISTI gestis, & eius morte opus nobilissimum, quod Centones appellauit.

Amaltheæ Sibyllæ Cumanæ libris æ non secus ac diuinis oraculis in imperii administratione populus Romanus semper usus est.

Elizabeta, Abbatissa Germanica, multas orationes ad sui conuentus sorores conscripsit, opusque de uiis, quibus ad Deum itur.

Baptista, prima Galeatij Malatestæ Pisauriensis principis filia, & Guidoni Montefeltrensi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctissimis uiris plerunq; magna sui laude disputauit; libros quoque de humana fragilitate, & de uera religione conscripsit.

Isota Nouarrolla, Veronensis, philosophiam uerbo & opere professa est. scripsit quandoque ad Nicolaum quintum, & Pium secundum pontifices. scripsit quoque dialogum, quo disputatur, uter grauius peccauerit Adamne, an Eua. quibus litterarum laudibus adiecit perpetuum uirginitatis uotum.

Minerua Iouis primi filia non aliam ob causam relata est in numerum deorum, quam propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) peritiam, unde & ueteres illæ Athenæ sui nominis imortalitatem mutuatæ sunt.

Manto, Tyresiæ uatis filia (quæ Mantuæ nomen indidit) doctrina quoque & uaticinis claruit, adeo ut ex pecudum fibris, extorumq; intuitu futura præscentisceret, ac præsagiret.

Nicostata, seu Carmentis, Græcas litteras impense doctas plerasq; ex latinis primum reperit. quo coniectare licet mulierem uersatili ingenio, uariaq; doctrina fuisse præditam.

Catharina uirgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris lit

teris partim ſtudio, partim diuini ſpiritus afflatu adeò fuit imbuta, ut accerſitos a patre undecunque doctiſſimos uiros & philoſophos ad perſuadendam idolatriam, refellendamq́; unius Dei religionem, uiuaciſſimis terruerit argumentis, ſuæq́; opinioni attraxerit; nedum non ſuccubuerit eorum rationibus.

Fabiola, Romana mulier, quum magno ſtudio ſacras litteras amplecteretur, prophetias, euangelia, & pſalmos frequentiſſimè reuoluebat, ut iterata plerunque lectio amorem diuinæ religionis (qua deflagrabat) augeret uehementius. unde & beatus Hieronymus librum de ueſte ſacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter ſacras litteras (quas egregiè callebat) frequentibus epiſtolis a beato Hieronymo ſalutata eſt. ad eam enim ſcripſit, de mundi contemptu, de decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur Deus, de fide noſtra & hæreticorum doctrina, de blaſphemia in ſpiritum ſanctum, de ſtudio Theophili epiſcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Euſtochium, Paulæ mulieris Romanæ filia, Latinarum, Hebraicarum & Græcarum litterarum ſtudiis plurimum excelluit. unde & ſuo tempore nouum orbis prodigium uocata eſt. ingenium ſacris litteris deuouit maximè, atque adeò, ut pſalmos Hebraicè legeret curſim & mira celeritate. qua in re amorem beati Hironymi multum ſibi demeruit

Genebria mulier natione Veronenſis tempore Pij ſecundi pontificis Romani, ſua egregia eruditione meruit nomen immortale. epiſtolas ſcripſit luculentas & maxima refertas doctrina. recitabat decoro geſtu, uoce uirili, permiſta ſuauitate.

Conſtantia, Alexandri Sfortiæ uxor, numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina. ab infantia bonis diſciplinis operam dedit, adeò ut imparata quoque diſertiſſimè loqueretur. habebat aſſiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambroſij, Gregorij, Ciceronis & Lactantij. ualebat etiam ſcribendis ex tempore carminibus, non ſine magna multorum admiratione. quod ſine præceptore ferebatur didiciſſe. Nec defuit tam illuſtri fœminæ germen ſimile. habuit enim filiam, Baptiſtam nomine, tanta doctrina. ut do-

ctiſsimos quoſq; ſua terreret eloquentia Politianus in Nutricia pleraſque mulieres doctas & eruditas carminibus enumerat.

MVSÆ NOVEM.

MVſas poetæ fingunt eſſe Iouis & Meſeumoriæ, Mnemoſynes filias, quòd doctum oporteat fæcunda eſſe memoria. dicunt inſuper has Muſicæ præeſſe, & carminum inuentrices uocant, quòd Muſa cantum ſignificet, & poeſis proximè ad Muſam accedat, quum præſertim & numeris conſtet, & proſodia. Fingunt earum ſedem eſſe in Helycone, Bœotiæ monte, prope Phocidem, a quo, ut a confinibus locis, diuerſa meruerunt nomina. Vocantur ſiquidem Helyconides, & Heliconiades ab Helycone: Parnaſides, a Parnaſo Phocidis monte, ubi etiam finguntur habitare: Aonides, & Aoniæ, ab Aonia, quæ eſt propinqua Phocidi: Citheriades, a Cytherone Bœotiæ monte: Pierides, a Pieria regione Macedoniæ, ubi etiam Muſarum domus eſſe dicitur: Theſpiades, a Theſpia oppido, Helyconi propinquo: Pegaſides, a Pegaſo equo Bellerophontis, qui pedum ungulis fontem è terra dicitur elicuiſſe, ſacrum Muſis, nomine Hippocrenem, a quo & Hipocrenides dicuntur. Libethrides a Libethro Macedoniæ monte ſibi ſacro: Pympleides, ſeu Pymplææ, uel a Pymplæo Macedoniæ fonte, uel monte Orchomenorum: Caſtalides quoque pari ratione dicuntur a poetis, a Caſtalio fonte Parnaſi, quem etiam ſacrum muſis fabulantur. Supereſt, ut hæc omnia teſtimoniis confirmemus. Virgilius in Bucolicis, Nymphæ noſter amor Libethrides. Columella lib. 11. Nunc uos Pegaſidum comites Acheloidas oro. Ouidius in epiſtola Sapphus, At mihi Pegaſides Blandiſſima carmina dictant. Idem ibidem, Nec mihi Pierdeis ſubeunt, Dryades ue puellæ. Nec me, Theſpiadum cetera turba iuuat. Lucretius lib. 3. Adde Helyconiadum comites, quorum unus Homerus. Ouidius lib. 4. Faſtorum. Pandite mandati memores Helyconis alumnæ. Statius lib. 1. Syl. Nunc opus Aonidum comites tripodumq; miniſtri. Idem lib. 2. Syl. Et ſuperet Pymplæa ſitim. Sidonius, Hippocreni ſatas iungebat Pegaſus alas. Dicuntur etiam Aganippides, & Aganippeæ, ab Aganippe Bœo-

iæ fonte. Marullus, Nec melior uita ſcientia eſt, Exemploq; Aganippidum. Item Iliſſiades, a fluuio Athenarum: Ligyæ, ob canorum genus: Corycides a colle uel antro apud Delpho, Mnemoſynides, a memoria. Calliope dicitur bona uox: Clio, gloria, uel celebritas: Erato, amor, uel cantus amoris: Thalia, cantus laſciuia: Melpomene, cantus: Terpſichore, exultans choreis: Euterpe, concentus ſuauitas: Polyhymnia, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia ſunt earum inuenta. Clio inuenit hiſtoriam, Thalia georgiam & circa plantas pragmatia, Euterpe mathemata, Terpſichore pædiam, Erato occheſim, Polyhymnia lyram, Melpomene cantum, Vrania aſtrologiam, Calliope poeſim. Muſis in Helicone rem primum diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: ſacrumq; illis dixerunt montem, quas tres tantum intelligi uoluere, Meleten, Mnemen. Aœden. Nouem poſtea fecit Pierus Macedo, nominibus (quæ nunc habentur) impoſitis, inquit Cælius cap. 8. lib. 10.

GRATIÆ TRES.

QVas uocamus Gratias Latinè, Græci Charites uocant. Heſiodus poſuit Æglen, Euphroſynem, & Thaliam. Homerus unam ex his Paſytheam uocat. De Euphroſyne Bap. Pius, Geſtibus Euphroſyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie uirginum, hilari uultu, ueſtibus lucidis & fluentibus. item ut iuuenes, manibusque complexis ſe ipſas inſpicientes. Inducuntur a poetis ſaltantes uerno tempore. Vnde Horatius, Iunctæq; nymphis Gratiæ decentes Alterno terram quatiunt pede. Politiam. in Ruſt. In medіis reſoluta comas, nudata papillas Ludit. & alterno terrā pede Gratia pulſat. De Paſythea Statius lib. 2. Theb. Non hoc Paſythea blandarum prima ſororum. Finguntur Iouis & Eurymones fuiſſe filiæ & Veneris pediſſequæ.

SIBILLÆ DECEM.

FVerunt primis ſæculis puellæ uaticino ſpiritu afflatæ, & futura præſagientes, quas Sybillas dixerunt. decem autem ſcribit fuiſſe Varro. Cumana proprio nomine uocatur Amaltea. a Virgilio Deiphobe. Tiburtinam ueteres, Albuneam appellarunt. Polit. in Nutricia quaſdam enumerat his uerbis:

-quin & ueteres prompsere Subyllæ.
Carmen Amalthea, & fati Marpesia diues,
Herophileque Idæa genus, prædoctaqueSabbe,
Demóque, Phigoque, & ueri gnara Phænnis,
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoe commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe. Sed hæc forte nomina sunt aliarum Phœbadū. Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita est. prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptum. Lactantius scribit, Amaltheam eandem esse cum Herophile, seu Damophile. Qui omnium uaticinia uolunt cognoscere, uideant Lactantium.

FOEMINARVM QVARVNDAM illustrium nomina. Vxores.

HEcuba uxor Priami, Andromache Hectoris, Creusa Aeneæ, Artemisiia Mausoli, Monyma Mithridatis, Ersilia Romuli, Herpilida Aristotelis, Hipsicratea Mithridatis, Amastrix Xersis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani, Cassandane Cyri, Atossa Darii, Penelope Vlyssis, Dido Sichæi, Porcia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pirrha Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proserpinæ, Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Constantini, Critheis Homeri, Beronice Ptolemæi Philadelphi, Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulii Cæsaris, Alcimede Iasonis.

Filiæ. Cassandra filia Priami, Hesione Laomedontis, Helena Ledæ, Musæ Iouis, Proserpina Cereris, Aegina Aesopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois Hypermnestra Danai, Niobe Tantali, Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypsiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis; Maia Atlantis, Antigona Iocastæ, Manto Tyresiæ, Vesta Saturni, Direptis Mithridatis.

Reginæ. Semiramis regina Assyriorum, Camilla Volscorum, Nicaula seu Saba Aethiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum, Hester Persarum, Cleopatra Aegy

pti, Zenobia Palmyreorum, Amalaſuntha Gothorum, Theodolinda Longobardorum, Radegundis Franciæ, Caſſiope Æthiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magneſiæ, Teuca Illiricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Iſis, Diana, Delbora, Medea, Nicoſtrata, Pentheſilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Clœlia, ſiue Clœlia, Irene imperatrix, Ioanna Gallica, Briſeis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna ſoror Turni, Oenone amica Paridis, Dionaſſa Lycurgi Æthiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poetriæ, Atalanta uenatrix, Nyſſa, Scribonia, Victoria, Elpinice, Faunia, Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia, Oibia, Papiria, Perictoria, Pheſtias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophonisba, Stratonice, Terentina, Teſta, Tymea, Tymoclia, Nauſica, Victorina, Siſigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Thargelia, Mammeia, Theodora, Phya, Nitocris, Euryale, Hiera. Sunt & aliæ propè infinitæ, quarum nuda nomina creſcerent in uolumen. nec ego commentarium hac in re uolui contexere, quum quòd eſſet operis propè infiniti, tum etiam ne alienis ueſtigijs inſiſterem. nam hoc iam negotium præmoliti ſunt Boccacius, & aliquot alij. Si cui uidebor inaudita confinxiſſe nomina, legat Plutarchi uitas. reperiet eorum (quæ uidentur inuſitata) partem non modicam.

MVLIERES BELLICOSÆ, ET maſculæ uirtutis.

PEntheſilæa, Amazonum regina, muliebrem aſpernata mollitiem operibus ſemper (quæ uirum decent) innutrita eſt. Troianis fauit contra Græcos, fuitque uexillifera, & turmas equitum duxit. Propert. lib. 2. Auſa ferox ab equo quondam oppugnare ſagittis Mæotis Danaum Pentheſilæa rates. Aurea cui poſtquam nudauit caſſida frontem, Vicit uictorem candida forma uirum. Virg. lib. 1. Æneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Pentheſilæa furens.

Cunabula Camillæ Volſcorum reginæ manifeſtum futuræ uirtutis lumen promiſerunt. nam ab ipſa iam tum infantia, non molliculis inuoluta eſt pannis, non ablandientibus

nutriculis educata, sed a patre Metabo in mediis syluarum latebris ferino lacte pasta est. relictis demum crepundiis paulo prouectior facta, neque tractandis insueuit lanis, nec fusos aut pensa manibus accepit, sed ferinis amicta pellibus, fundas cœpit circumagere, complicare arcus, & sagittas torquere, ceruos & capreas lassare cursu. cui uirtuti adiecit studium uirginitatis, orto demum inter Turnum & Æneam bello, Rutulis adhæsit, fuitq; ductrix copiarum. quam eius uirtutem Virgilius in fine 7. sic describit.

Hos super aduenit Volsca de gente Camilla,
Agmen agens equitum, & florentes ære cateruas, &c.

Cleopatra Ægypti regina, Dionysij, Auletis filia, quum mortuo iam Cæsare Antonium lasciuientibus memordisset oculis, & in amorem sui pellexisset, præter Syriæ & Arabiæ regnum ausa est Romanum quoq; imperium sperare. quum ergo magis ac magis in dies cresceret libido principandi, imperium ipsum ab Antonio petere non dubitauit. quod quum exorasset, sumptis cum eo armis, in Augustum, eiusq; generi Agrippam copias duxit, mouitq; bellum, cuius fortuna anceps aliquandiu pependit. uictis ad extremum Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac se in pedes dedit cum adultero, quos secutus uictor Augustus ita oppressit, ut neglecta pacis condicione, Antonium ad inferendam sibi mortem compulerit. quo extincto, ubi nullum rebus afflictis subsidium uidit Cleopatra, brachium aspidi mordendum præbuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propertius libro 3.

Scilicet incesti meretrix regina Canopi
Vna Philippæo sanguine adusta nota,
Ausa Ioui nostro Latrantem opponere Anubim, &c.

Helerna, Iani filia, mortuo patre apud Tiberim regnauit, præfuitque uiris sine uirili auxilio.

Apud Meroen quoque principatã est Candace regina, & imperauit Æthiopium genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiisse fertur a marito Nino, ut quinque dies tantum imperaret, & sceptro uteretur. quod quum exorasset, satellitibus iussit, Ninum ut interficerent. hoc itaque modo regnum consecuta,

Assyriis tantisper dominata est, dum a Nino rege iuniore filio interfecta sit, quòd eius concubitum rogasset. eadem muros Babylonis condidit, aut a Nitocri regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina, quum instat ceterarũ bello insuesceret, ausa est arma capere in Theseum, a quo expugnata, & in uxorem ducta est. Propertius, Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyreorum regina, post morrem Odenati mariti sui imperium arripuit in Syria: nec dubitauit arma capere in Aurelianum imperatorem, a quo uicta, & in triumphum ducta est quum autem probro daretur ipsi Aureliano, quod de ea triumphasset, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triumphasse, quæ uirtute plus, quàm uirili sit prædita. Pontanus, Qualis & Æthiopum quondam sitientibus aruis In fuluum regina gregem sese armat, & audet Sola pedes sese irato obiectare leoni, Insigniquè arcu, & duplici Zenobia tello.

Hypsicratea Mithridatis coniux in omni bellorum discrimine adiutrix astitit marito, quin etiam capillos sibi rasit, ne ferendæ galeæ essent impedimento.

Valasca Boemorum regina, facta cum ceteris mulieribus coniuratione de excutiendo uirorum principatu, copiarum ductrix bellum mouit, interfectisque uiris, fœminas omnes asseruit libertati; adeò ut Amazonum instar multos annos principatæ sint sine uiris.

Regnante apud Gallos Carolo septimo, quum Angli omnia populabundi passim irrumperent, deuastarentq; omnia, & iam prospero fortunæ Zephyro adiuti, nihil sibi non pollicerentur; desperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni spiritus uirguncula, quæ attritos Gallos animans ad ultionem, & libertatis gloriam, prima belli campum ingressa, non prius suos hortari & ipsa certare desit, quam hostem in fugam ueterit, reportata uictoria.

Artemisiam reginam Cariæ, & Mausoli coniugem, mirantur Græci, quòd irruentis Rhodios classe exuerit, insulam quoque domuerit, erecta in urbe statua, quæ ciuitati

peregit Claudius in omnes montes urbis leuatos, in quos influebant Curtius & Cæruleus fontes. erogata in id opus DLV. millia sestertia.

Cicero non minoris quinquaginta millibus aureis habitauit. quam pecuniam furto & rapina comparatum scripsit Sallustius in sua contra eum inuectiua.

Aurea Neronis domus tanto sumptu; tantoque rerum omnium apparatu constructa est, ut ad eam peragendam Otho quingenties sestertium, id est, duodecies centena & quinquaginta millia aureorum nostrorum attribuerit, quum tamen nihil deesset operi: atque hoc tam prodigiosum edificium à theatro M. Scauri uictum contendit Plinius. Habebat illa Neronis domus stagnum instar maris, uineta, syluas cum omni pecudum genere & ferarum; item aues argenteas, quæ in modum cœli mouebantur; in solariis lapidem quendam Sphengitem, quo perpetuus dies illucebat. De hac domo intellexit Mart. lib. I. dicens: Hic ubi sidereus propius uidet astra Colossus, Et crescunt media pegmata celsa uia, Inuidiosa feri radiabant atria regis, Vnaque iam tota stabat in urbe domus. Hic ubi conspicui uenerabilis amphitheatri Erigitur moles, stagna Neronis erant.

In M. Scauri uillæ incendio bis millies sestertium absumptum legitur.

Pergama, seu muri urbis Troiæ feruntur habuisse in ambitu XL. millia passuum. nec aliam ob causam ascribuntur deis auctoribus, quam propter magnificentiam. de his Lucan. lib. 6. Nunc uetus Iliacos attollat fabula muro, Ascribâq; deis.

Nitocris Assyriorum regina (quæ multis annis post Semiramidem floruit) Euphratem fluuium, qui mediam Babylonem rectus præterfluebat, fecit tortuosum, supraq; pontem, erexit trium stadiorum, difficillimum factu propter paludes, quæ urbem ambiunt. fecit & ingentes cauernas ad excipiendum fluminis impetum, egessitq; quidquid erat limi ad iacienda fundamenta. Herodotus & Curtius.

Traianus lapideum pontem fecit in Danubio, in quo uiginti ex quadrato lapide erant pilæ, quarum altitudo CL. pedum præter fundamenta extabat: latitudo sexaginta

pedes continebat. distabant inter se CLXX. pedibus, fornicibus uerò coniungebantur; quum tamen fluuius ipse sit admodum præceps & impetuosus,& non nunquam imbrium mole concitatus ripas longius submoueat, & ubi angustior est, ibidem sit ferox,& uorticosus. Hanc tamen postea molem seu liuore maligno, seu alia causa dirupit Hadrianus. auctor Dion Cassius.

Murus Byzantii urbis fuit olim Milesio quadrato lapide, adeò indiscreta laterum structura, ut una propè muri compages spectantibus uideri posset.

Alexander Macedo tabernaculum fecit, in quo centum lecti sternebantur, aureæ columnæ sustinebant uerticem aureum uariis textum ornamentis. in eo consistebant mille Persæ, mille sagittarii Macedones, & quingenti cum scutis argenteis. in medio autem erat sella aurea, super quam sedebat Alexander, stipatus suis Sarissophoris.

Inter mirabilia hominum opera sunt Athos factus à Xerxe nauigabilis; Isthmos cœptus à multis perfodi, nec absolutus; Alpes aceto diuisæ; Lucrinus lacus undecim annis à triginta hominum millibus exiccatus; Luculliana uilla, ubi exciso monte Euripus admittebatur.

Cæsar uno die pontem in Arari constituit; alium supra Rhenum mira celeritate, quem decem diebus absoluit.

Colossus fuit Tarenti XL. cubitorum factus à Lysippo.

Fuit in Capitolio Colossus Apollinis translatus à Lucullo ex Apollonia Ponti urbe XXX. cubitorum, factus talentis CL.

Fuit & Colossus Apollinis Tuscanicus quinquaginta pedum à pollice, dubium ære mirabilior an pulchritudine.

Ætate Plinii Zenodorus fecit colossum Mercurii in ciuitate Galliæ Aruernis, sestertiis CCCC.

Idem quum uenisset Romam, simulacrum fecit mandato Neronis CX. pedum longitudine, quod postea Soli dicatū est.

Ambitus Memphis urbis Ægyptiorum ab Ogdoo rege ædificatæ fuit CL. stadiorum.

Martialis lib. I. Domitiani imp. Amphitheatrum omnibus miraculis, superbisq; ædificiis anteponit, dicens: Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro, Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Sabel-

Sabellicus ædificia quædam & magnifica loca ſequentibus uerbis enumerat: Nunc uetus Ogygios attollat Græcia muros, Aſcribatq; deis Neptunia mœnia, laudent, Mirenturque ſuos Parthi Babylona labores. Nec ſileat Pharios iam barbara Memphis honores, Aeternumq; ſui memoret pia buſta tyranni Caria diues opum, magnum uulgata per orbem Tercentum populi celebrem delubra Dianæ.

Supereſt magnificum illud Templum, quod anno regni ſui quarto ædificare cœpit Salomon Dauidis filius. triginta in primis hominum millia cædendis arboribus, ut cedris, & cupreſſis, ſunt in Libanum diſtinata. lapicidarum uerò exterunt octoginta millia. latitudo templi fuit uicenum cubitorum, ſexagenum longitudo, altitudo fornice diſtincta centenum & uicenum. inferioris ſtructuræ materia erat ex candenti ſaxo. amplitudo ueſtibuli denum cubitorum. cellæ erant uicenæ peruio inter ſe uſu, & aliæ his ſuppoſitæ. trabes erant cedrinæ, cedrina concameratio auro illita, ut parietes omnes. Sanctior locus à reliquo templi corpore diſtinguebatur muro, in quo erant ianuæ ſculptæ, uela ductilia, uariis mæandris & floribus intexta. duo cherubini (ita enim dici ſolent) ex puro auro, pauimentum petalis aureis inſtructum, ianuæ uicenum cubitum altitudine auro coruſcantes. ante ueſtibulum erant duæ columnæ æneæ XIIX. cubitorum altitudine, ambituque duodenum. Erat & uas æneum tantæ magnitudinis, ut ab re nominatum ſi mare, quòd uituli duodecim diuerſas mundi plagas terni ſingulas proſpectantes circumſtabant. fuit uas illud trium millium batorum capax. Erant & aliæ figuræ, quas longum eſſet recenſere. Altare fuit æreum denum pedum altitudine, longitudine duplo maiore, item menſa una aurea, phialæ & pateræ aureæ decem millia; argenteæ quadruplo maiore numero, candelabra decem millia ex auro & argento fabricata. circa templum aula capaciſſima, in qua profanus populus conſiſteret. Hoc autem opus ſeptem annorum ſpatio ad finem perductum eſt.

Fecit & Salomon ſibi regiam candenti pauimento, triplici intus materia, cedro, argento & auro. quod opus abſoluit tredecim annorum ſpatio.

Abies arborum pulcherrima eſt & rectisſima, quæ in tranſuerſum poſita renititur ponderi, nec prius rumpitur, quàm carie deficiat. pars eius inferior eſt enodis, & uocatur ſapinus; ſuperior nodoſa & durior. ſitus eius in montibus, expetitur nauigiis, & trabibus, & plurimis uitæ operibus. de hac Ouid. lib. 10. Reſina huic arbori uitium. Gignit pilulam, quæ in medicina uim habet urendi. folia non amittit, quæ habet pectinum modo. terna edit germina. inter ſquamas corticem ſpargit. ſemen reddit poſt Virgiliarum occaſum. ramos habet in cœlum tendentes, non in latera pronos. cacuminibus ramorum deciſis moritur, totis uerò detrucatis durat. & ſi infra ramos præſcindatur, quod ſupereſt, uiuit: ſi uerò cacumen tantum auferatur, emoritur tota. Laudatisſima eſt in Alpibus, Apennino, Vagelo monte, Corſica, Bythinia, Ponto, Macedonia; deterior Arcadia: quoniam ibi facilè putreſcit. Abietis umbra ſatis pernicioſa eſt. Ab abiete fabrilignarii uocantur Abietarii; & opus abiegnum abiete factum. hinc equus Troianus à Propertio & Politiano uocatur Abiegnus. Stat. lib. 6. Thebaidis, abietem uocat audacem, quòd naues marinis ſe exponant periculis. ſic autem ait, Hinc audax abies, & odora in uulnere pinus.

Æſculus arbor eſt glandifera. cuius fructu ueſcebantur homines ætatis aureæ ſub Saturno. ſacra eſt Ioui. huius ramis fiebat corona ciuica. ſemen reddit autumno. tantum radice deſcendit in terram, quantum corpore eminet in aere.

Amygdalus arbor eſt fructifera, cuius fructus duro & carnoſo integitur cortice. prima omnium arborum floret menſe Ianuario. ante maturitatem facilè fructum amittit. ſerenda eſt ab occaſu arcturi ad brumam. In hanc arborem poetæ fabulantur mutatam fuiſſe Phyllidem.

Amyris arbor eſt infructifera, quam ſterilitatem penſat odore fragrantisſimo.

Apina arbor eſt media inter pinum & piceam, piceæ tamen ſimilior, unde etiam Pinus picea uocatur.

Aquifolia, arbor eſt ex Ilicis genere, quam Græci Simi-

lacem uocant. baccas habet sine succo. folia ei non decidunt, quæ habet aculeata. germinat uerno tempore. sata in domo, aut uilla ueneficia arcet. flore eius aquam glaciari tradit Pythagoras apud Plinium. hanc arborem Theophrastus Crateogonon uocat.

Acaron arbor est breuis & fruticosa.

Acer terè est amplitudinis tiliæ, arbor operum elegantia & subtilitate nobilis. multa eius genera. album candoris præcipui: alterum crispo macularum discursu in Istria & Rhetia præcipuum: uilius Crassiuenium uocatur. Vide alia discrimina apud Plinium. Aceris radix confusa iecinoris doloribus uilissimè imponitur. germinat paulò ante æquinoctium uernum. semen redit messibus. Acernæ trabes dicuntur, quæ sunt ex eius ligno.

Adrachne arbor est syluestris, similis unedoni, folio tantùm minore, & nunquam decidente, cortice non scabro, sed qui circumgelatus uideri possit, tam tristis est aspectu. fertur semper frondere.

Alburnacum arbor est colore nigricante.

Alnus arbor nullum fert fructum, aut semen. prouenit in locis aquosis. unde Syll. lib. 3. Fulminea sonipes religatus dicitur alno. Pinguis est ei umbra, folia crassissima. utilis est nauigiis. Lucan. lib. 3. Syluaq; dodones, & fluctibus aptior alnus. Stat. lib. 6. Theb. Alnus amica fretis, nec inhospita uitibus Vlmus.

Apiastrum, arbor est uenenata in Sardinia.

Balsamum arbuscula est aromatica, uni Iudææ concessa, uiti similior, quàm nitro. ea seritur malleolis. frequens est in montibus. sustinet se absque ullis adminiculis. excrescit in bina cubita. trima frutifera est. eius succus uocatur Opobalsamum, omnibus odoribus anteferendum. Lignum Xylobalsamum inciditur uitro, lapide, uel osseis cultellis. capitur & Balsamum pro arboris succo.

Bdellium arbor est nigra, magnitudine oleæ, folio, & robore similis caprifici. nascitur apud Bactrianos, habet naturam gummi. Plinius lib. 12. cap. 9.

Betula arbor est eximii candoris, qua fiunt circuli uasis uinariis idonei. gaudet frigidis locis. bitumen ex ea

quondam excoquebant Galliæ. utilis est conficiendis cistis, & sporcellis, flexibili crate.

Buxus arbor est tonsilis & semper uirens, uiscum producens & semen, quod Cartegon dicitur. ea fiunt multiforatiles tibiæ. unde & pro musico instrumento non nunquam accipitur. Seneca, Tibi multifora tibia buxo solemne canit. Fiunt & laudatissimi pectines, & unguentariæ pixides. Plurima reperitur in Pyrenæis & Citoro montibus. commendabilis est duritia & pallore. Plinius tria ponit eius genera, Gallicum amplitudine procera, oleastrum grauis odoris in omni usu damnatum; tertium syluestre semper tonsile. Montes amat. folia eius sunt concaua, quæ non decidunt. spississima est arborum. non fluit in aquis, nec cariem sentit, nec uetustatem.

Carpinus arbor est nota, quæ alio nomine Acer dicitur. montes amat. ea quondam fiebant faces nuptiales.

Camerepes, arbor est folio lato & molli, peculiaris Cretæ & Siciliæ.

Cynnamum, seu Cynnamomum arbuscula est aromatica, præstãs odore, dulcis, & cinerei coloris, cuius succus ad multa remedia utilis est. nascitur in Aethiopia, India, & Sabæis.

Citrus arbor est peculiaris Mauritaniæ in Atlante monte, Romanis olim gratissima, & maximè expetita ad mensarum & lectorum usum. de his intellexit Lucanus lib. 10. Dentibus hinc niueis sectos Atlantide sylua Imposuere orbes, quales ad Cæsaris ora Non capto uenere Iuba. Huiusmodi Citreæ mensæ fulciebantur eboreis pedibus, ut his uerbis liquet: Citrus Maurusia folium habet arbusti aut lauri. Arborem hanc Græci Medicam uocant.

Cornus arbor ramos habet duritie & rigiditate similes cornibus. propterea usus eius bellicis hastis & iaculis dicatus est. unde & plerunque accipi solet pro telo. Syll. lib. 10. - uix prima momordit Tegmina Calliaci cornus tremebunda metalli. Virg. lib. 10. - Volat Itala cornus. Exitialis est apibus hæc arbor: nam flore eius degustato aluo concita moriuntur. Succus est ei sanguineus. montes amat, & primo Fauonio germinat. nullam habet medullam.

Corylus arbor gaudet planis locis. ex ea olim fiebant

faces nuptiales, ut carpino, graciles ſunt eius trunci, lata folia, delicati fructus, & ſecundis menſis expetiti. Colurna dicuntur opera, quæ fiunt eius ligno.

Caſtanea fructum ſignificat & arborẽ. fructus integruntur ſpinoſo cortice. Virg. Stant & Iuniperi, & caſtaneæ hirſutæ.

Cedrus arbor procera eſt, nec tamen oneroſa. folia habet cupreſſinis ferè ſimilia, lignum iucundi odoris, & tineis imperuium, & infeſtum. propterea opus dignum Cedro dicimus, quod laudabile eſt, & ab iniuria blattarum & tinearum maximè conſeruandum. Horatius, Speramus carmina fingi poſſe linenda Cedro, & leui ſeruanda Cupreſſo? Vel quòd eius oleum illitum res omnes conſeruet à tineis & carie. Duo ſunt minoris Cedri genera, Lyria, & Phœnicia. differunt folio. nam quæ durum, acutum, & ſpinoſum habet, uocatur Oxycedros, ramoſa, ac nodis infeſta; altera odore præſtat. Duo item genera Cedri maioris: florifera fructum non fert; fructifera non floret, & in ea antecedentem fructum ſtatim nouus occupat. ſemen eius ſimile. materiæ æternitas; ideoq; ſimulacra deorum ex ea factitauere. Reſinam fundit ad faciendas pices. montes amat. folia non amittit, quæ habet capillata. laudatiſſima eſt in Creta, Africa, & Syria. rimam fiſſuramq; non capit ſponte.

Ceraſus nomen ſumpſit à Ceraſunti Ponti ciuitate. fructus uocatur Ceraſum & interim pro arbore capitur. Ceraſi Romæ non fuerunt anteuictoriam Mithridaticam Luculli. Is anno DCXXC. urbis conditæ aduexit è Ponto. In Ægypto nulla cura potuere gigni. Ceraſorum, teſte Plinio, Aproniana maximè rubent, nigerrima ſunt Actia, Cæciliana rotunda. Iulianis gratus ſapor, adeò teneris, ut geſtatum non tolerent. Principatus Duracinis in Belgica, Luſitanis, & in ripis Rheni. Ceraſis ſuccus eſt ſanguineus. conſtant cute & ſucco. gaudent aquoſis montibus. inſeruntur poſt brumam dempto cortice. Præcoces fiunt & mature ſcunt calce radicibus admota. Ceraſus capitur etiam pro fructu. Propertius, Hic dulces Ceraſos, hic autumnalia poma.

Coſtus arbuſcula eſt aromatica, cuius radix flagrat odo-

re præstantissimo. Stroza fil. Accumulansq; rosas & odore germina costi. Antiqui supplicabant ture & costo.

Cynacanthe arbuscula acinos instar uuæ producit. Latini Caninam sentem, & uuam spineam nominant.

Cyperum habet Ægyptus, semine Coriandri, candido & odorato, quod in oleo coquitur. hæc arbor est ocyssima. protinus enim floret, & semen profert.

Cotinum Plinius ait arbusculam esse in Apennino, colore insignem.

Cupressus, seu Cyparissus, arbor feralis, succisa non regerminat. propterea in exequiis adhibita est, ut funebre signum. Virg. - & ferales ante cupressos Constituunt. Stat. lib. 5. Syl. - hilaresq; hederas plorata Cupressus Excludit ramis. Plantabatur in funestis nobilium domibus, eiusq; ramis rogorum intexebantur latera. Lucan. lib. 3. Et non plebeios luctus testata cupressus. Hæc arbor morosa est natu, fructu superuacua, baccis torua, folio amara, odore uiolenta, & ne umbra quidem gratiosa, Diti sacra. nascitur in Creta; in Enaria tantùm succisa regerminat; picem fundit acerrimam sapore; aquas odit; folia habet carnosa, quæ non amittit; trifera est: nam baccæ eius colliguntur mense Ianuario, Maio, & Septembri. cariem non sentit aut uetustatem. semper nitorem seruat eius semen gratissimum formicis. tritum seruat à uermiculis, ut folia.

Caprificus appellatur ficus syluestris, erumpens in saxis ruptis. fructus eius nunquam maturescit.

Plinius ait Elatem arborem esse ad unguenta utilem. laudatur Hammoniaca maximè, mox Ægyptia, deinde Syriaca duntaxat in sitientibus locis odorata, pingui lacryma.

Ficus arbor breuitate radicum citò senescit. laudatur Iudæa rubens oliuæ magnitudine, crassitudine cubitali, ramosa materia ualida, uiridi cortice, folio tiliæ, sed molli, Hircana dulcior nostris, & fortior, ut quæ modios CCLXX. ferat; Chalcidica, Lydia, Mamillana, à similitudine mammarum, Callistrutia sapore præstans; item Africa, Rhodia, & Tyburtina. Ficubus omnibus mollis est tactus; maturis frumenta intus, maturescentibus succus lactis, percoctis mellis; senescunt in arbore. præstantissimæ sunt in Ebuso

insula. dulci sunt succo & lacte in capite, in corpore non. item nullus iis odor. folia sunt latissima. fructum ante maturitatem facilè perdunt. non florent. pomum habent supra folia, quæ serius nascuntur. fertiliores sunt inferiore parte, quam cacuminibus. utiles sunt faciendis scutis. nascuntur in his uermes, qui uocantur Cerastes. his maxime perniciosa est uermiculatio, quam sentiunt. laborant & radicibus madidis. serotinæ fiunt, si primæ grossi (quum magnitudinem fabæ excessere) detrahantur.

Fraxinus dicitur à fragosis locis, in quibus nascitur. procera est, & teres, & pennata folio, Achillis hasta multùm nobilitata. materies eius ad multa est utilis. Quæ nascitur in Ida Troadis monte, adeò similis est Citro, ut ementes fallat sublato cortice. eius duo sunt genera: longa enodis, altera breuis, durior fusciorq́; laureis foliis. amplissimam habet Macedonia, quam Bumeliam uocant. diuiduntur in situ. campestris crispa est, montana spissa. Folia fraxini iumentis mortifera sunt, cæteris ruminantium innocua. succo expresso ad potum contra serpentes, & imposita ulceribus opifera est. tantaq; est uis, ut nec matutinas, nec occidentes umbras serpens arboris eius attingat, adeò ut ipsam procul fugiat. Si ea fronde gyro claudatur ignis & serpens, in ignes potius fugiet, quam in fraxinum. Floret fraxinus prius, quàm prodierint serpentes, nec ante conditas folia dimittit. gaudet aquosis montibus. messibus reddit semen. obedientissima est quocunq; in opere, faciendis hastis melior Corylo, Cornu leuior, Sorbo lentior. Ouid. lib. 10. Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis.

Fagus arbor est glandifera, cuius glans triangula cute includitur. folium eius autem tenue & leuissimum est, celerrimè flauescens, gignens supernè paruulam baccam, uiridem, cacumine aculeatam. Fagi glans muribus gratissima est, qui propterea unà proueniunt. grata est etiam gliribus, & turdis. fertilitas eius alternat, ut omnium ferè arborum. glans fagina omnium dulcissima est, ut qua obsessi homines durauerint in oppido Chio. Huius arboris cortex in magno usu est agrestum. ligni honos præcipuus fuit in uasis. Manius Curius iurauit se ex præda nihil attigisse præter guttũ

faginum, quo facrificaret. Virg.- pocula ponam Fagina cælatum diuini opus Alcimedontis. Vtilis eft etiam capfis & fcriniis fagus, propter lentorem plicabilem.

Ferulam Plinius afcribit arborum generi. ea nafcitur in calidis locis. nulli fruticum leuitas maior: propter quod facilius baculorum ufum fenectuti præbet. eius radix candida. ea incifa lac emanat. in ferula optimè feruatur ignis. procedit in Ægypto.

Hedera femper uiret, ftare non poteft fine adminiculo. muros amplectitur quadam lafciuia, adeò ut erodat. uiuaciffima eft omnium arborum. eius racemus uocatur Corymbus. Virg. Diffufos hedera ueftit pallente corymbos. Hæc arbor inimica eft fatis omnibus. flos eius fimilis eft rofæ fylueftri, nifi quòd caret odore. Triplicem facit Plinius, candidam, nigram, & tertiam, quæ uocatur Helix. Huius arboris foliis olim coronabantur poetæ ei folia non decidunt, facra eft Baccho, feipfam propagat. duplex in foliis color, uiridis & flauus. propterea Sidonius eam bicolorem uocat, ubi ait: - quoties per frondea lora Flectis penniferos hederis bicoloribus armos.

Hebenus arbor eft Indiæ, tefte Virgilio, quam Herodotus Æthiopiæ maluit tribuere. non fluitat in aquis, neque fentit cariem, neque uetuftatem. Meridiano Æthiopiæ cardine fyluæ hyberno maximè uirent. Scobem eius oculis unicè mederi dicunt, lignoq; ad cotem trito, cum paffo caliginem difcutit: ex aqua uerò & radice albugines oculorum. Cæfa hæc arbor durefcit in lapidem. Dicimus hoc Hebenum & hæc Hebenus, tefte Seruio. Virg. lib. 2. Geor. Diuifæ arboribus patriæ, fola India nigrum Fert hebenum, Lucanus, - Hebenus Mareotica uaftos Non operit poftes.

Hyppocriftes arbor eft hederacei generis.

Ilex eft glandifera. in carpentariis fabricis circa Elim & Lacedæmonem, ubi non nafcitur, pro ea utuntur Subere. duplex in hoc arborum genere fexus reperiri fertur. Glans Ilicis breuis eft & gracilis. Mafculas ilices negant ferre. huic arbori folia funt aculeata, quæ non decidunt. nullo flore exhilaratur. nouus in ea fructus cum autumno pendet. Ciuica corona primò fuit iliginea, poftea magis placuit ex

æſculo, deformatur interim nobis. Luc. lib. 3. Procumbunt orni, nodoſa impellitur ilex.

Iuniperus arbor frequens eſt in locis arenoſis. uiret coma perpetua. cariem non ſentit, aut uetuſtatem. non florer. eadem eſt iunipero uirtus, quæ & cedro, medulla eius ubique ſolidior eſt, quàm Cedrus. lignum apprimè durum. unde Mantuanus in quercu Iulia: Addam & Iuniperos, carie impenetrabile robur. Vaſta eſt hæc arbor in Hiſpania; maximisq; baccis. montes amat, ſpinas habet pro folijs, flexuoſa eſt, & intricata. combuſta odorem reddit, & pollutum purgat aerem.

Iuglans odio diſſidet cum quercu. Iuglandes nuces gemino proteguntur operimento. optimæ ſunt Perſicæ. earum cortice tinguntur lanæ, & ruffatur capillus primùm prodeuntibus nucleis. pingueſcunt uetuſtate. aquas odit iuglans. inferiore parte fertilior eſt. non facilè ſentit cariem. eius umbra grauis eſt, & noxia capiti humano, omnibuſque ſatis.

Larix arbor uſtis radicibus non repullulat. montes amat. incorrupta ei uis, humori contumax. nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis ui conſumitur, quàm lapides. Ei folia ſunt pungentia, quæ non decidunt. florem neſcit. terna edit germina. corticem ſpargit inter ſquamas. Larix & acies arborum ſunt altiſſimæ, quibus ſuccisis humor diu fluit. Larix neſcit cariem, ualidè pondus ſuſtinet.

Laurum arborem Græci Daphnem uocant, ab eiuſdem nominis puella, quam Apollo adamauit. ſpectatiſſima eſt in Parnaſo. coniecta in ignem maximos crepitus edit. unde & in maleficijs amatorijs incendi conſueuit, tanquam amantium querimonias repræſentans. Virg. in Buc. Daphnis me malus urit, ego hanc in Daphnide laurum. Credita eſt inſuper aduerſus uenena remedium habere. hinc laureum baculum geſtare dicebantur, qui periculum feliciter effugiſſent. arborum ſola non percutitur fulmine. olim dum incendebatur, ſi crepuiſſet abundè, felicitatem portendi opinabantur. Tibullus, Laurus ubi bona ſigna dedit, gaudete coloni. Contrà uerò ſi tacita deflagraſſet, inauſpicatiſſimum arbitrabantur omen. Propert. Et tacet extincto

laurus adusta foco. Magorum superstitio promittit, Lauri folia (si noctu puluillo subiiciantur) ueritatem somniorum conciliare. efficacis est auxilii in numinum afflatu, & futurarum rerum præsagiis. Claudianus de Raptu Proserp. lib. 2. Ilex plena fauis, uenturi præscia laurus. Ea olim coronabantur sacerdotes & diuinaculi. Lauri fructus Daphnidas uocant. Dicabatur olim triumphis Ouid. lib. 2. Eleg. Ite triumphales circum mea tempora Lauri. Plin. scribit, nullum genus Lauri fuisse quondam in Corsica. Perpetuò uiret. sacra est Apollini. portata inter armatos hostes erat indicium pacis & quietis, ut Oliua. Statius lib. 12. pacifera Lauro crinem uitiisq; decorus. Tiberius princeps, tonante cœlo ea se coronabat contra fulminum motus. Adhibebatur olim purificationibus urbis. Pinguis est eius succus. amat loca montosa. folia non amittit. primo Fauonio germinat. inimicum est ei frigus. ignem cum hedera excutit. folia rubigini sunt obnoxia, si arbor fuerit inter segetes ea peste laborantes. Lauri folio annuum fastidium purgant palumbes, graculæ, merulæ, & perdices.

Lentiscus arbor trifera est. Mastichen resinam sudat instar gummi. Baccifera est. Plinius citat uerba hæc Ciceronis de lentisco: Iam uerò semper uiridis semperq; grauata Lentiscus triplici solita est grandescere fœtu, Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi. Eius ligno fiebant olim dentrificia, & dentiscalpia. Martialis, Lentisco melius, sed si tibi frondea cuspis Defuerit, dentes penna leuare potest. Lentiscum mandere, prouerbio dicebatur, qui nimio comendi corporis studio superfluebat. nam dentium cura olim ut delicatis probro datur.

Ligustrum arbor est, cuius ligno aptissimæ fiunt tesseræ. succus eius neruis, articulis, algoribus; folia ueteri ulceri cum salis mica, & oris exulcerationi prosunt.

Loton habet Africa, præcipuam Syrtes, & Nasamones. magnitudo est huic arbori, quæ piro; ligno color niger. expetitur ad tibiarum cantus, unde & pro tibia plerunque solet accipi. Politianus in Manto, Dant & multiforam modulanda ad carmina Loton. Eius radice fiebant olim cultelli & capuli. baccas profert. cariem non sentit. florem-

amittit, cuius ſuauitate homines rerum omnium obliuiſci dicuntur. Lotophagi populi nomen inde ſumpſerunt, quòd frequens apud illos reperiatur. Aquas amat. Mart. lib. 4. Veteres eam Apollini ſacram fecerunt, quòd ante ſolis ortum folia implicet, proſurgente autem explicet paulatim. Eſt & eiuſdem nominis herba.

Malacra arbor eſt magnitudine oleæ, folio roboris, fructu caprifici. eius fructum Bdellium dicunt, quod eſt genus gummi.

Melia arbor fructum parit ſuauiſſimum.

Meſpili arboris fructus uocatur Meſpilum. Palladius, Meſpilaq; exarmata pugn acibus horrida membris. Eius folia prius, quàm decidant, rubeſcunt. multas habet radices altas & inextirpabiles. non fuit hæc arbor in Italia Catonis æuo. infeſtatur uermiculis ruffis & piloſis.

Morus arborum ultima floret, exacto iam frigore. unde prudentiſſima uocatur à poetis. Politianus in Ruſtico, Mox ubi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus, antè quidem ſapiens, nunc ambitioſa, nec ullum Quæ pariat pomum, ſed ſerica penſa miniſtrat. Fructus eius uocantur Mora, quæ quum prius alba eſſent, cruore Thysbes & Pyrami rubra facta ſunt. Pontanus, Atque in ſanguineam morus pòſt uerſa figuram. Fructibus ſuccus in carne uinoſus, trini coloris, candidus primò, mox rubens, maturis niger. tingunt manus ſucco, maturi ruunt, acerbi minimè. ſerenda eſt hæc arbor ab idibus Februarii in æquinoctium. montes amat. tardiſſimè ſeneſcit, fructibus minimè laborans.

Myrrham arbuſculam aromaticam habet Arabia, altitudine quinum cubitorum, cortice duro & intorto, guttis eiuſdem nominis ſponte ſtillantibus. Eius uirtus eſt, ut corpora uindicet a putredine.

Myrtus baccas parit optimi ſaporis, amat litora. Virg. lib. 4. Georg. Pallenteſq; hederas, & amantes litora myrtos. Sacra eſt Veneri. odoratiſſima eſt in Ægypto. eius oleo ineſt quidam uini ſapor. nobilitata eſt ouali corona. creſcit quandoque in locis planis. anguſta ſunt eius folia, quæ non decidunt. uita eſt breuiſſima.

Malobathros arbor eſt Syriæ, folio conuoluto, arido colo-

re, ex quo exprimitur oleum ad unguenta. ſapor eius ſimilis eſt nardo. hoc unguentum urinam cit. oculorum epiphoris uino expreſſum medetur.

Oleæ, ſeu Oliuæ arbori folia non decidunt. ſacra eſt Mineruæ. nefas erat olim eam in profanis uſibus polluere, ut nec propitiandis quidem numinibus ex ea altaria accenderentur. ea coronabantur equitum turmæ, idibus Iuliis, & minoribus triumphis ouantes. fructus conſtat nucleo, oleo, carne, amurca. arbor ipſa tardè creſcit. morſu capræ fertur ſterileſcere. immunis eſt à carie & uetuſtate. Conuenit inter auctores, arborem hanc durare annis ducentis. & inimiciſſima eſt ei pluuia circa Vergilias. gaudet cinere & calcariis fornacibus. Fuit olim arborum maxima in Betica, auctor Plin. Vermiculationem patitur, & fungum. Rami eius portati olim præſtabant indicium pacis. Virg. lib. 8. Paciferæque manu ramum prætendit oliuæ.

Ornus arbor montes amant. naſcitur in ſaxoſis montibus. procera eſt, & tamen infrugifera. rugoſus & aſper eſt eius cortex.

Rhamnus arbuſcula & ſpinoſa, gaudens ſaxoſis locis, & petricoſis. Architrenius, Nec ſimulat ſparſa criſtatam cuſpide Rhamnum.

Platanus arbor latè ſpargit ramos. ſterilis eſt. nec ad alium uſum olim adamabatur, quàm ombrarum, quibus adeò placuit, ut meró infuſo enutriretur. hinc genialis uocatur à poetis. Stroza filius, Nec Veneris myrto, aut platanis genialibus ullam Indulget ueniam. Sub ea celebrabantur conuiuia. nam Plin. ſcribit, Licinium Mucianum ter conſulem ſub una fuiſſe epulatum cum duodecimo comite, & Caium principem ſub alia cum XII. conuiuis. Poetæ fabulantur Iouem cum Europa ſub platano concubuiſſe. non eſt alia maior eius commendatio, quàm ſolem æſtate arcere, hyeme admittere. Idem Plin. ſcribit Antandri Platanum circumdolatis iam lateribus reuiruiſſe, & uitæ fuiſſe redditam. Hæc arbor citò germinat. lata habet folia. iucunda eſt eius umbra. erat in uſu apud Rom. in uilla aut hortis urbanus ad umbras inambulationum, quæ ad ocium litterarum primùm inuentæ ſunt. Iuuen. Sat. 1. Frontonis

platani conuulsaq; marmora clamant. Martialis uiduam uocat Platanum, uelut sterilem lib.3.ubi ait· Non ociosis ordinata myrtetis, Viduaq; platano, tonsiliq; buxeto.

Pomus & Pomum uocabula sunt generalia. nam Poma dicimus omnium arborum fructus, siue molles, siue duros, esu idoneos. Nuces uerò ea tantùm uocamus poma, quæ duro integuntur operimento.

Prunus arbor Pruna pariens, quorum diuersa genera ponit Plin. sed omnium laudatissima sunt Damascena. Columella, Armenisq; & cæreolis, prunisq; damasci Stipantur calathi. Pruna syluestria ubique nascuntur. aquoso sunt succo. arbor rarò crescit in montibus.

Pyrus arbor dicta est, quod ex lato in acutum feratur instar pyramidis. Crustumina pyra cunctis gratissima sunt, proxima Falerna, à potu, propter copiosum succum. turbinata sunt figura, quibus eadem proprietas uini, quæ & pomis. uinoso sunt succo. folia arboris circinata. ipsi arbori uita est admodum breuis. fructus facilè perdit. nascitur quandoq; in montosis locis, Pyri syluestres tarde germinant.

Pala arbor est maior Pomo, & suauitate præcellentior, cuius fructu (qui Ariena dicitur) sapientiores Indorum uiuunt. folium alas auium imitatur longitudine trium cubitorum, latitudine duum. arbor ipsa fructum è cortice mittit admirabilem succi dulcedine, ut uno quaternos satiet.

Paliurus, arbor est fructuosa. cui Cyrenaica regio suam postponit Loton. eius nucleus non simul manditur, iucundus per se, & uino suauior, germinat concepto uere.

Palmis abundat Iudæa. repeiuntur etiam in Europa, sed steriles. in maritimis Hispaniæ fructum ferunt, sed immitē: dulcem in Africa, sed statim euanescentem. Orientales ex his uina conficiunt, & non nullæ gentes panem. terra feruida & fabulosa habet frugiferam palmam. gaudet & riguis. coma eius est in cacumine, & pomum non inter folia, sed inter suos ramos. folia cultrato sunt mucrone, lateribus in se bifidatis. huic arbori est uterque sexus, ut omnibus aliis. mas in palmite floret, fœmina circa florem germinat tantùm spinæ modo. Pomum palmæ est oblongum, non ut oliuæ orbiculatum arbor portat in trimatu. Genera eius XLIX. non

nulli posuerunt. fructui dulcis est succus, nullum lignum. arbori folia non decidunt. longum esset in compendium quo que redigere, quod de ea multis admodum uerbis scripsit Plin. propterea satis erit nobis unum adiicere, quod ex Aristotelis & Plutarchi testimonio scribit Gel. lib 3. cap. 6. Si super palmæ arboris lignum, inquit, magna pondera imponas, ac tam grauiter urgeas, oneresq; , ut magnitudo oneres sustineri nequeat, non deorsum palma cedit, nec intrà flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruaturq; . propterea in certaminibus palmam signum esse placuit Victoriæ, quoniam ingenium eiusmodi ligni est, ut urgentibus, præmentibusq; non cedat.

Persicus, nomen sumpsit à Perside, unde primùm aduecta est. hæc arbor in Rhodo floret, nec fructum parit.

Pinus arbor in floret. folia habet capillata, quæ non decidunt, firmissima est aduersus cariem & tineas. umbra eius necat germina. sterilescit, si quis cacumen auferat; nec tamen emoritur. eius erucæ uocantur Pyto campæ excisa nullam remittit sobolem, sed prorsus emoritur. propterea Crœsus (ut est apud Herodotum in Erato) minabatur se extirpaturum Lampsacenos pini in morem.

Pinaster uocatur syluestris Pinus muri altitudine, & à medio ramosa, sicut Pinus in uertice, copiosam parit resinam. folia non amittit. ea sunt prætenuia, & mucrone aculeata.

Picea arbor est feralis, & funebri indicio ad fores poni solita. unde Virgilius de tumulo Miseni loquens, ait: Procumbunt piceæ, sonat icta securibus Ilex. Tonsilis est, & resinosa: montes amat: non floret. eius umbra satis perniciosa est. cortex eius usui est agrestibus ad uasa & corbes; folia sunt instar pectinum.

Populi tria sunt genera, teste Plinio, Alba, Nigra, & quæ uocatur Libyca, folio minima ac nigerrima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiore parte uiridis. Nigræ, folia sunt circinatæ rotunditatis in iuuenta, uetustiore fiunt angulosa. Populorum foliis gratissima est lanugo. Fluuios amant. Virg. Populus in fluuiis, abies in montibus altis. Sacra est Herculi. pediculus ei tremulus, umbra nulla, folia inter se trepidantia. cito germinat, nullum semen aut fru-

ctum parit. placet uitibus, utilis est scutis faciendis.

Rhodedaphnes arboris folia ueneno sunt quadrupedibus, homini uerò contra ferentes præsidio, ruta addita, & è uino pota. Pecus etiam & capræ, si aquam biberint, in qua ea folia mandauerint, mori dicuntur. Arborem hanc sunt qui Nerium uocent, sempiternum fronde, rosæ similitudine & caulibus fruticosum.

Ricinus arbor est altitudine oleæ, caule ferulaceo, folio uitium, semine uuarum gracilium & pallidarum. frequens est in Ægypto.

Ridica arbor est pedamentis apta.

Robur arbor est glandifera, quæ præter fructum plurima alia gignit, ut quædam ueluti mora, quibus fructus inest nucleis oliuæ similis; item pilulas nucibus non absimiles, intus habentes flocculos molles, lucernarum luminibus aptos: nam sine oleo flagrant. gignunt & culices, & quædam alia. montes amat. folia habet sinuosa. terna edit germina, & inter squamas corticem spargit. carnosas habet radices, quas in profundum agit. Teredines patitur. durissima est arborum. non facilè uetustatem sentit, aut cariem.

Salsicortex arbor est glandis amaræ, quam nullum animal contingit præter sues.

Salix arbor est uiminosa, & multis perticis se surrigens: infructuosa est, & infrugifera, amaro cortice. Virg. Florentem cytisum, & salices carpetis amaras. Plicatilis est, lenta, colore glauco, uentis agitabilis. amat litora, & humida loca. Ouid. Amnicolæq; simul salices & aquatica lotos. Columella aptissimo epitheto eam uocat Perticalem, dicens: Perticalis ferè salix eundem agrum, quem ulminalis desiderat: melior tamen riguo prouenit, atque ea taleis conseritur. quum germinauit, ad unam perticam summittitur. pampinatur instar uineæ, ut in longitudinem potius, quàm ramorum latitudinem euocetur: sic culta quarto cæditur anno & uinculis præparatur; abscissa cito repullulat: mutationem loci facilè patitur in iuuenta: semen ocyssimè perdit, & ante maturitatem, ob id dicta ab Homero frugiperda: citò germinat: longa sunt eius folia, & non multùm lata. quum flauescunt, ruunt sua sponte. eius fe-

men mulieri ſterilitatis medicamentum eſt. leniſſima eſt, & propterea faciendis ſcutis aptiſſima. auctore Plinio breuis ei uita. Fructus ante maturitatem abit in araneam. ſed ſi prius colligatur, ſanguinem reiicientibus prodeſt. Varia ſunt ex ea medicamenta. cinis corticis è ramis primis clauum & callum aqua miſta ſanat. uitia cutis in facie emendat magis admiſto ſucco ſuo, qui triplex eſt. folia coacta cum cera trita imponuntur podagricis. cortice & foliis in uino decoctis ſonantur nerui. Flos tritus cum foliis furfures purgat in facie. folia contrita & pota intemperantiam libidinis coercent, & in totum auferunt uſum ſæpius ſumpta. alio nomine uocatur Siler. Virg. Sponte ſua ueniunt, camposque & flumina latè: Curua tenent; ut molle ſiler, lentæq; geniſtæ.

Spinus arbor eſt prunifera. Virg. & ſpinos iam pruna ferentes.

Sycomorus dicitur ficus fatua nomine Mariſca. habet multitudinem lactis. fructus non egreditur ex ſummitatibus ramorum, ſed ex ramis ipſis. grana eius ſunt minora granis ficuum: nec matureſcunt niſi radantur inſtrumento ferreo. frequens eſt apud Rhodum locis frumentariis.

Sambuco plurima eſt medulla. ocyſſimè floret. eius interiora mirè firma eſſe traduntur, ita ut uenabula ex ea præferantur omnibus. conſtat ex cute & oſſibus. cæditur tempeſtiuè quum decorticatur. cortice eſt extricabili, & carie ſubnaſcente ei, materiaq; nigreſcente. numeratur à Plinio inter eas, quæ faciendis ſcutis aptæ ſunt.

Smilax arbor hederæ ſimilis, ſpinoſa & denſis caliculata genibus, fruticoſa ramis, folio hederaceo, paruo non anguloſo, flore candido, & lilium olente. fert racemos inſtar labruſcæ, colore rubro. lugubris eſt ob eiuſdem nominis uirginem, quæ amore iuuenis Croci in hunc fruticem mutata eſt. ea fiunt codicilli. admota auribus leuem ſonum reddit.

Sorbo folia uniuerſa decidunt. infeſtatur uermiculis ruffis & piloſis, & ita emoritur. gaudet aquoſis montibus.

Suber minima eſt arbor, cuius lignum, non ſolùm non mergitur aquis, ſed aliis quoque rebus alligatum, facit, ne

mergantur. hinc adagium, Subere leuior. usus eius anchoralibus nauium, piscantium tragulis, & caderum obturamentis, & in hyberno fœminarum calceatu. apud nos utuntur etiam uiri. folia non decidunt. non facilè sentit uetustatem aut cariem. iuuatur detracto cortice, quod tamen omnibus ferè arboribus exitiale est. lignum foraminosum est, & leue. Politianus, Multiforumque replent operosa examina suber. Adagium

Taxus similis est abieti. baccas profert uenenatas, præcipuè in Hispania. hinc plerique Toxicum dictum arbitrantur, ut taxicum, mutata littera. Claudianus, Qualis pestiferas animare ad crimina taxos. Feralis est. Ouid. lib. 4. Est uia decliuis funesta nubila taxo. Eius fumo necantur mures. Est in arcadia adeò uenenata hæc arbor, ut si quis sub ea dormiat, aut capiat cibum, protinus emoriatur. Plinius ait esse innoxiam, si in ipsam clauus æreus infigatur. Ea pastæ apes mel conficiunt amarissimum. frequens est in Corsica. Virg. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Tæda arbor liquorem, seu picem stillat, & abundat liquido succo. ea optimæ fiunt faces, quæ propterea Tædæ uocantur, ut Ceres tædifera, quod in perquirenda Proserpina tædas inflammauerit. Ouid. lib. 3. Fast. Quos cum tædifera nunc habet ille dea. Grata erat flammis, & lumini sacrorum. hanc mares duntaxat ferebant. montes amat.

Terebinthus arbor soliditatem habet in speciem buxi. Resinam emittit odoratam, quæ inde uocatur Terebinthina. Mascula est sine fructu. Fœminarum duo sunt genera. alteri fructus rubet lentis magnitudine, alteri pallet. Frequens est & magna in Syria. fruticosa in Macedonia. lenta eius materies & fidelis ad uetustatem. lignum nigri splendoris. flos racemosus oliuæ modo. densa folia, quæ non decidunt. fert folliculos emittentes quædam animalcula, ceu culices, & lentorem resinosum, qui cortice erumpit. messibus reddit semen.

In Tilia mas & fœmina differunt. materies maris dura est, nodosa, russior, & odoratior. cortex crassior, & detractus inflexibilis. nec semen fert aut florem, ut fœmina, quæ crassior arbore materia candida præcellensque est. succus folio-

rum & corticis dulcis est. fructus eius nullum animalium attingit. Inter corticem & lignum tenues habet tunicas multiplici membrana, è quibus uincula fiunt, quæ uocantur tiliæ, quorum tenuissimum uocatur Phylira. Horatius, Displicent nexæ Phylira coronæ. Materies teredinem non sentit. proceritas ei permodica, uerùm utilis montes amat. erat quondam apta scutis. germinat paulò ante æquinoctium. mollissima est & calidissima, quia citissimè ascias retundit. de hac Virgilius, Nec Tiliæ leues, aut torno rasilæ Buxum.

Vnedo arbor fructum emittit eiusdem nominis, similem fragis, sed inhonorum: qui unus tantum mandi potest. unde inditum arbori nomen. ei folia non decidunt. fructus ipse anno maturescit. Iuba apud Plinium testis est, esse in Arabia unedones quinquaginta cubitorum altitudine.

Vlmus amica est uitibus. Pontanus, Tecum inter salices, sub amicta uitibus ulmo. Græci duo eius faciunt genera, Montosam, quæ sit amplior; Campestrem, quæ fruticosa. gummi profert. semen eius uocatur Samara. folia eius sunt ramulosa. citò germinat, rigorem fortissimè seruat, ob id cardinibus, assamentisq; portarum utilissima.

De uariis arboribus meminit. Virg. lib.2. Georg. Fluminibus salices, crassisque paludibus alni. Nascuntur steriles saxosis montibus Orni. Litora myrtetis lætissima, denique apertos Bacchus amat colles, Aquilonem & frigora taxi. Item Ouid.lib.10. Et Statius lib. 6. Theb. Et Claudianus lib.2.de Raptu.

Porrò arborum succi uarii sunt uinosus Pomo, Piro, Myrto: pinguis Oliuæ, Lauro, Nuci, Iuglandi, Amygdalis: dulcis Vuis, Ficis, Palmis; aquosus, Prunis.

Differunt & colore succi. sanguineus Moris, Cerausis, Cornis, Vuis nigris; albis candidus; lacteus in capite Ficis, in corpore non item; spumeus Malis, nullus Persicis.

Ferales arbores sunt Picea, Taxus, Cupressus.

Veteres eas arbores uocabant Infelices, quæ sunt in tutela inferum deorum: ut quæ baccam nigram, nigrosq; fructus ferunt. Cato Infelices uocat arbores infrugiferas. Plinius Damnatas religione, quæ neque seruntur unquam, nec

fructum ferunt.

Felices uerò putantur Quercus, Æsculus, Ilex, Sapinus, Fagus, Corylus, Sorbus, Ficus alba, Pirus, Malus, Vitis, Prunus, Cornus, Lotos.

Arbores montanæ sunt, Cedrus, Larix, Tæda, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Iuniperus, Terebinthus, Populus, Ornus, Cornus, Carpinus. Montes & ualles amant Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Cornus. Aquosis montibus gaudent Acer, Fraxinus, Sorbus, Fagus, Carpinus.

Folia non decidunt Oleæ, Lauro, Palmæ, Myrto, Cupresso, Pinis, Hederæ, Rhododaphnæ, Abieti, Larici, Pinastro, Iunipero, Cedro, Terebintho, Rubo, Ilici, Aquifolio, Suberi, Taxo.

Aquas odere Cupressi, Iuglandes, Castaneæ, Laburnum.

Cariem & uetustatem non sentiunt Cupressus, Cedrus. Hebenus, Lotos, Buxus, Taxus, Iuniperus, Oleaster, & Olea.

Arboretum, Quercetum, Vepretum, Dumetum, Oliuetum. Pinetum, Senticetum, Carectum, Æsculetum, Buxetum, Populetum, Salictum, Vepretum, Lauretum, Myrtetum, Mespiletum, Ornetum, Rhamnetum, uocantur loca, in quibus crescunt eiusmodi nominis arbores.

ARBORES DEORVM, ET DEARVM.

POpulus, Herculis: Virg. in Bucol. Populus Alcidæ gratissima, uitis Iaccho, Formosæ myrtus Veneri, sua Laurea Phœbo. Plin. lib. 12. Arborum genera numinibus suis dicata perpetuò seruantur, ut Ioui Æsculus, Apollini laurus, Mineruæ olea, Veneri myrtus; Herculi populus.

Bacchi arbor Vitis, & etiam Hedera. de Vite, auctor opusculi de nuce: Sæpe tuas igitur Liber miratus es uuas, Mirata est oleas sæpe Minerua suas. De hedera Ouidius lib. 3, Fast. Cur hedero hæc cincta est? hedera est gratissima Baccho. Ferula etiam assignatur Libero patri, teste Plinio.

Veneris arbor est Myrtus. Virg. lib. 5. de Ænea. Sic fa-

cus uelat materna tempora myrto. Venus apud Statium lib. 1. Syl. Maluit & nostra laurum subtexere myrto.

Apollinis, Laurus, & Lotos. Virg. in Battarum, Laurus item Phœbi decus. Apollo apud Ouid. lib. 1. Met. Daphnem alloquens: - at quoniam coniux mea non potes esse, Arbor eris certè, dixit, mea. semper habebunt Te coma, te citharæ, te nostræ laure pharetræ. Veteres quoque Loton Apollini sacram fecerunt, quòd ante solis emersum sua folia implicet, prosurgente autem sensim ac paulatim explicet.

Æsculus & Quercus, Iouis. De Æsculo. Virg. lib. 2. Georg. nemorumq; Ioui quæ maxima frondet Æsculus. De quercu Ouid. lib. 1. Met. Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes. Item lib. 7. Sacra Ioui quercus de semine Dodonæo.

Mineruæ, Oliua. Virg. lib. 2. Georg. Palladia gaudent sylua uiuacis oliuæ. Ouid. lib. 6. Met. Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ.

Cybeles, arbor Pinus. Cybele apud Virg. lib. 9. Pinea sylua mihi multos dilecta per annos. Ouid. lib. 10. Hirsutaq; uertice pinus Grata deûm matri.

Plutonis, Cupressus. Plinius lib. 16. de ea loquens: Diti sacra, & ideò funebri signo ad domos posita.

Pinus, Panos. Proper. lib. 1. Fagus & Arcadio pinus amata deo.

SYLVÆ.

HErcinia sylua est Germaniæ, cuius quondam latitudo habuit iter nouem dierum. Plinius ait, in septentrionali plaga esse Herciniam syluam roborum uastitate intacta, in qua colles occursantium inter se radicum repercussu attollantur.

Carmon, lucus est in Messenia.

Nemea sylua est Græciæ inter Cleonas, & Phliuntem oppida: in qua Græci Nemæa sacra instituerunt in honorem Herculis, ob leonem, ibidem interfectum. Ibidem etiam fiebant agones in memoriam Archemori filii Lycurgi re-

gis, qui negligentia nutricis Hypsiphiles fuerat occisus à serpente. De hac Mart. lib. 1.

Prostratum Nemees, & uasta in ualle leonem,
Nobile & Herculeum fama canebat opus.

Ida sylua est Cretæ, & Phrygiæ, in qua Paris sententiam tulit de pulchritudine dearum. De Cretæa Martialis lib. 4. Conscia Dictæum qua tulit Ida Iouem.

Arsium, Plutarchus ait esse lucum, prope quem Arnus Tarquinii filius & Brutus unà concurrerint bello.

Liuius lib. 8. ab urbe condita de Ciminia, Etruriæ sylua hunc in modum scribit: Sylua erat Criminia, magis tum inuia atque horrenda, quàm nuper fuere Germanici saltus: nulli ad eam diem ne mercatorum quidem adita eam intrare haud ferè quisquam audebat.

Calidonia, sylua est Britanniæ, à cuius nomine Britanni ipsi uocantur Calidoni. Luc. lib. 6. Calidonios fallit turbata Britannos.

Arduenna, sylua Galliæ incipiens à Rheno per fines Treuerorum, Eburorum, & Menapiorum x. millibus passuum longitudine per mediam Belgicam in Oceanum tendit.

Albunea uetus fuit Etruscorum sylua, ad quam populus Romanus confugebat oraculorum gratia.

Prope Ariciam, oppidum Italiæ, fuit nemus Aricium. Dianæ sacrum. Lucanus lib. 6. Parua Myceneæ quantum sacrata Dianæ Distat ab excelsa nemoralis Aricia Roma.

Bacenis, sylua est Germaniæ amplissima, Cheruscos à Sueuis dirimens.

Clarium nemus Colophoniæ olim sacrum fuit Apollini.

Coricum erat propinquum Thebis.

Daunia, Apuliæ sylua, nomẽ acepit à Dauno patre Turni.

Poetarum carminibus laudatissima syluarum est Dodona Chaoniæ, cùm propter usum glandis ibi repertum, tum ob simulacrum Iouis Dodonæi, & columbas, quæ quercubus insidentes reddebant oracula.

Pholoe, mons est, & sylua Thessaliæ.

Grynęum nemus est in Ionia Apollini sacrum, in quo Mopsus & Calchas de diuinandi peritia uenerunt in certamen.

Idalium nemus est Cypri, Veneri sacrum, quæ Idalia

propterea dicitur.

Hyrcania: sylua miræ uastitatis, & multiplici belluarum genere referta, nomen dedit regioni eiusdem nominis.

Micana, sylua Galliæ.

Marathonia, sylua fuit in Attica, in qua Theseus taurum toti regioni formidolosum occidit.

Parthenium, nemus est Arcadiæ, in quo uirgines solebant exerceri uenationibus.

Pelion, mons & nemus Thessaliæ, ortu Chironis illustratum.

Tegæa, sylua Arcadiæ, Pana, deum rusticorum, numen uenerabantur.

LEGVMINA DIVERSA.
& frumenta.

ERuum, Vicia, Cicer, Cicercula, Faba, Lenticula, Lens, Phaseolus, Pisum, Lupinum, Faba, Milium, Panicum.

Frumenta sunt & fruges, Far, Siligo, Triticum, Ador.

Frugum pestes Lolium, Tribulus, Carduus, Lappa, Rubus, Auena, Paliurus. Virg. Pro molli uiola, pro purpureo Narcisso Carduis & spinis surgit paliurus.

FRVTICES DIVERSI.

CYtisus, Myrica, Capparis, Chamæmyrisine, Erica, Gnaphos, Gossipion, Helenium, Laserpicium, Myrsinites, Ophiostaphyles, Oxymyrsine, Rhododendrus, Scammonia, Tamarix, Tithymalus, Vlex, Amomum, Chamælæa, Caritoblepharon, Cynostraton, Elleborine, Epipactis, Ervx, Genysta, Opheostaphyle, Phycos, Pyrosachne, Pytusa, Plocamon, Quisquilium, Rubus, Saripha, Scorpio, Spartum, Thymelæa, Tragon, Lentiscus, Nardus, Cinnamum, Scioton, Silarum, Tragacanthe.

FLORES, ET VIOLÆ, ET alii frutices odorati.

ROſa, Lylium, Calta, Bacchar, Combretum, Lotos, Crocus, Hyacinthus, Abrotonum, Amarachus, Saliuncula, Polion, Ametyſtus, Cyamon, Holochryſos, Chryſitis, Origanum, Thymus, Coniza, Cytemis, Narciſſus, Amaranthus, Epithymon, Oenanthe, Phrygma, Roſmarinus, Anethum, Acanthus, Anemona, Cherinta, Liguſtrum, Vaccinium, Conuoluous, Cyanus, Cyclaminus, Siſymbrium, Tymbra, Satureia, Caſia, Melilotos, Lyrium, Lichnis.

HERBARVM DIVERSA NOMIMA.

ABſinthium, Aconitum, Ægolethron, Alcibiadion, Alga, Aloe, Altercum, Amygdalite, Anagirys, Anchuſa, Andrachne, Anethum, Anthemis, Apium, Apiaſtrum, Aſclepion, Aſterium, Atractylis, Atriplex, Auruncus, Abrotonum, Acanthus, Achanon, Achemenis, Acinos, Acopon, Acoros, Acros, Agrios, Acta, Action, Adiantum, Adipſos, Ægilophs, Ægocere, Æthiopis, Agaricum, Aglaophoti, Aizoon, Albucum, Alcanna, Alectorolophos, Alypon, Alyſina, Alyſſon, Alopecuros, Alſine, Altercangenum, Althea, Amomum, Ampelodiſme, Amuletum, Anabaſis, Anagallis, Anacampſeretis, Anarrhinos, Andriala, Androſæmum, Anemora, Anodynon, Anthalium, Anthericus, Anthillis, Anthriſcum, Anthicellium, Antirrhinos, Aparine, Apate, Aphrodes, Aphrum, Apioſiſchas, Apronia, Aproxias, Arachiona, Arachos, Archezoſtis, Arctios, Argemone, Arus, Arſenogonon, Artemiſia, Aſaron, Aſcalonia, Aſyla, Aſphodelus, Aſplenum, Aſſarum, Aſter, Ateramnum.

Balis, Balotis, Batis, Batrachion, Bechion, Beta, Betonica, Blachnon, Blataria, Botrys, Brabilla, Bryenia, Bryon, Bromos, Biotis, Bubenion, Bucera, Bucolion, Buphthalmos, Bupleuron, Buſelinum, Baccar, Barbula, Blattaria.

Cacalia, Cactos, Cacubalum, Calla, Calligonon, Cal-

lion, Callitrachia, Callithrix, Chameciſſos, Chamæleuce, Canaria, Cantabrica, Capnos, Capparis, Carduus, Caryte, Caſia, Catannache, Caulis, Cemos, Centaurion, Centunculum, Ceratia, Cherintha, Ceſtros, Chalceos, Chamæacta, Chamæciſſus, Camædaphne, Chamælea, Chamæmilon, Chamæmirſyne, Chamæpeuce, Chamæpitys, Chamæſice, Chamæcypariſſos, Chamædrys, Chamæleon; Chamæpythios, Chamærops, Camæzelos, Chenamychon, Chenapodis, Chironia, Chondrylon, Chondris, Chryſippea, Chryſocome, Chryſochanon, Chryſotheles, Cyclaminus, Cicorion, Cicuta, Cinare, Cynocephalia, Cynogloſſos, Cynoides, Cynomyais, Cynomorion, Cynops, Cynoſorchis, Cypariſſias, Cyperus, Circea, Cincion, Cytiſus, Clemacleonicion, Climenos, Cincon, Cnidos, Cochla, Colocaſia, Combretum, Coniza, Conſigilis, Conſiligo, Corcorus, Cordylis, Coricon, Corymbia, Corymbite, Corion, Coris, Cotyledon, Cotonea, Crateogenon, Crategis, Cremon, Crepis, Crethinos, Crocus, Cunila, Cærefolium, Cannabis, Carduus, Carex, Carminothum, Carpopylos, Centaurea, Chibis, Conſolida, Corambla.

Dactylos, Damaſomos, Dendroides, Digitellum, Dimenum, Diopteris, Diphonon, Diſpirion, Dodechateum, Dolychos, Dorypetron, Doris, Dracunculus, Dictamus.

Echite, Elaphoboſcum, Eutomon, Ephedra, Ephemeron, Ephydros, Epictymum, Epimedion, Epipactis, Epipetro, Equiſelis, Era, Erica, Erigeron, Erineon, Eringe, Eriphia, Eris, Eriſimone, Eriſithale, Eritheles, Eruca, Eruilia, Euphorbia, Exedum, Ephraſinum.

Farfigium, Felix, Fœnum, Fragum.

Gentiana, Glaſtum, Gnaphalium, Galeopodelon, Gallion, Gelotophylis, Geranium, Glaucion, Glyciſtis.

Hali, Haliamon, Haliacacabum Helenium, Heliocallis, Heliotropium, Heliſcopium, Helleborus, Hemionos, Heptapleuros, Heraclion, Herma, Hermerocalles, Heroion, Hibiſcum, Hyoſcyamus, Hioſcyris, Hypericon, Hypocheris, Hypociſthis, Hypogeſſos, Hypogloſſa, Hypopheſton, Hippolathos, Hippoſelinum, Holcus, Holo-

chryssos, Holosteon, Hippuris, Hysge.

Iberis, Iris, Ischemon, Isoetes, Isopyron, Ixine, Ixion, Intibus.

Lactuca, Lada, Lago, Lassione, Latace, Lathyris, Lauer, Lemonium, Letophyllon, Leucanthe, Leucacata, Leucatemum, Leucographis, Libadion, Libanotis, Lingulaca, Lotos, Lapsana, Lectipes, Leonina, Leontopetalon, Leocopodium, Lilium, Linoystois, Linostrophon, Lithoron, Lolium.

Magyderis, Malua, Marathrum, Massaris, Mastos, Mecon, Melampodion, Melanion, Melilotos, Melitena, Menta, Mentastrum, Mesoleucon, Myagros, Myoctonon, Myophonon, Myosoton, Myrsinite, Myrtis, Moly, Molybdena, Mollon, Marrubium, Medica, Mellealotos, Mandragora, Muratis, Muscus, Myrtopetalum.

Nasturcium, Nautea, Neutris, Nepentes, Nepete, Nyctegreton.

Ocymum, Oenanthera, Oetum, Ononis, Onopyxos, Onopordon, Onosma, Orchis, Orto, Oreoselinum, Osyris, Oxalis, Oplicys, Origanum, Oserites, Olus.

Paliurus, Panaces, Papauer, Parietaria, Partenis, Pentaphyllon, Perdicium, Personata, Peruinca, Petroselinum, Phleos, Pycostallasion, Piperites, Plantago, Polygalon, Polygonaton, Polypodion, Polytricon, Portulaca, Pseudocasia, Puleium, Pyretrum, Pæderos, Pæonia, Panax, Pancration, Pappus, Paralius, Pentapetes, Peplion, Periclymenos, Petilium, Phernion, Phylantes, Phlox, Phonos, Pieris, Pistana, Polemonia, Polycantos, Polygonon, Polium, Polypodion, Polytricon, Potamogeton, Poterios, Pseudanchusa, Psyllion, Pteris.

Radicula, Raphanus, Regiascopa, Rhexia, Rhodora, Rhus, Rhopalos, Rubia, Ruscus, Ruta.

Saliuncula, Saluia, Sampsucus, Sandix, Sanguinaria, Sardoa, Saturea, Satyrion, Scandulaca, Scandis, Scorpiuros, Sedum, Serpillum, Syderion, Syderitis, Sili, Silicia, Sinapis, Siser, Sparton, Stygmum, Sympherium, Sabina, Sacopenium, Sagapenum, Sagitta, Samolum, Sandix, Sarapias, Saxifragum, Scylla, Scythice, Seraphium, Sesama, Sici-

lion, Syce, Sylibum, Silphion, Syrum, Sisarum, Spartania, Splenion, Stachys, Staphylinos, Stommatice, Strichnon, Strumea.

Thapsia, Thelictonon, Teucria, Teuthrion, Thelygonos, Thelypteris, Therissaga, Thesion, Thlaspe, Thymus, Thymbra, Thyslelium, Tithymalus, Triorchis, Tragopogon, Trichomanes, Trifolium, Trientalis, Tragonia.

Veratrum, Verbena, Verrucaria, Vitreolum, Vnicaulis, Vrtica, Vlua, Xiphion, Zoophthalmos, Zopyrocheron.

COCI.

PHyrnis Lesbius coquus fuit Hieronis Syracusani, datus postea Aristoclidi.

Mystillus, & Taratalla nomina sunt coquorum apud Martialem scribentem Si tibi Mistillus coquus Æmiliane uocatur, Dicetur quare non Taratalla mihi.

Perdix fuit caupo quispiam claudus, qui sequenti prouerbio locum fecit, Perdicis crura. in homines distortis cruribus.

Adagium

VESPILIONES.

DIaulus nomen est Vespillonis apud Martialem libro I. scribentem: Chirurgus fuerat, nunc est uespillo Diaulus.

Plutarchus in Phocione ait Cympionem fuisse quendam inter Athenienses homuculum, qui in tumulandis efferendisq; cadaueribus quæstum faceret. is interfectum Phocionem accepta mercede in Eleusinam deportauit.

Sunt autem Vespillones tumulatores cadauerum, qui mortuos efferunt ad sepulcrum. Suetonius de Domitiano loquens: Cadauer eius populari sandapila per uespillones exportatum. Aliter dicuntur Libitinarii, & Sandapilarii.

MANGONES, ET ALIÆ professionis homines.

CArpophorus mango fuit temporibus Domitiani, alius ab illo uenatore, de quo scribit Martialis: Est quota Carpophori portio fusus aper.

Thoranius fuit mango, qui uendidit Marco Antonio duos eximia forma pueros, alterum Asiaticum, alterum Gallicum, ut geminos & uterinos, tanta erat formæ unitas & similitudo. De eodem sic ait Macrobius: Delectatus erat Augustus inter cœnam symphoniacis Toranii mangonis, atq; eos frumento donauerat. Meminit & Suet. Qui matres familias, inquit, & adultas ætate uirgines denudarent, atque perspicerent, tanquam Thoranio mangone uendente. Erant autem mangones seruorum & puerorum liberali forma diuenditores, quibus moris erat medicamentis puerorum uenalium paupertatem & barbam coercere, ut formosi semper apparerent. hoc autem faciebant Hyacinthi radice bulbacea, quæ uino dulci illita non patitur pilos erumpere. Mangonium uocatur ipsum mangonis artificium. Plin. Nec tamen in hoc mangonio quidquam totum placet.

Alphenus nomen est sutoris apud Horatium lib. 1. Ser. dicentem. Vt Alphenus uafer omni Abiecto instrumento artis, clausaq; taberna Sutor erat sapiens operis.

Cadmus fuit quispiam notæ impietatis carnifex. Horatius, Tu ne Syridamæ, aut Dionysi filius audes Deiicere à saxo ciues, aut tradere Cadmo?

Apud eundem Lycinus nomen est tonsoris, ubi in arte scribit: Si tribus Antyciris caput insanabile, nunquam Tonsori Lycino commiserit.

Fuit Diadumenus pincerna Augusti. Secundus (id proprium est uiri nomen) pincerna Nicomedis regis Bithyniæ. Ganymedem poetæ faciunt Iouis prægustatorem.

IANITORES.

BVtes armifer fuit Anchisæ & Ianitor. Virgilius libro 9. - forma tum uertitur oris Antiquum in Buten, hic Dardanio Anchisæ Armiger antè fuit, fidusque ad

limina custos.

Cerberum poetæ fingunt esse custodem & ianitorem inferorum. Virg. lib. 8. Æn. Te Stygii tremuere lacus, te ianitor Orci.

Ammianus Marcellinus ait Eunum fuisse Ergastularium quendam, qui duxauerit in Sicilia fugitiuos.

PASTORES, ET ARMENTARII.

TAmburlanus, primùm fuit bubulcus: demum tamen adeò fauentem reperit fortunam, ut ad imperium Scytharum conscenderit.

Apollo, priuatus deorum ambrosia ob interfectos Cyclopes, pauit armenta Admeti regis Thessaliæ. Tibul. lib. 2. Pauit & Admeti tauros formosus Apollo.

Crathis, seu Crathides, pastor fuit apud Sybarim, quem infando amore capræ exarsisse iam diximus.

Sybotes, fuit Suarius, qui Vlyssem profugum, & iam suis ignotum, in patriam deduxit.

Primislaus, è buculco factus est Bohemorum rex.

Actius Nauius, augur clarissimus, ob paupertatem sues puer pauit. auctor Cicero lib. 1. de Diuinatione.

Alsus, nomen est pastoris apud Virg. lib. 12. scribentem: Sic rigido latus ense ferit, Podalyrius Alsum Pastorem.

De Amynta pastore Martialis lib. 1. Indulget pecori nimium dũ pastor Amyntas, Et gaudet fama luxuriaq; gregis.

Tytornus, fuit bubulcus mirandæ fortitudinis, qui cum Milone certauit.

Mirmillo, fuit armentarius, cuius similitudo obiecta est Cassio Seuero celebri oratori. Testis Plin. lib. 7.

Obares, fuit equiso, & armentarius Darii, cuius astu Darius ipse regnum Persarum assecutus est.

Faustulus, fuit pastor, cui Amulius dedit Romulum & Remum exponendos. aliis placet Faustulum eum fuisse, qui expositos nutriuerit. Plutar. in Romulo.

Euthycus, apud Suetonium nomen est Asinarii, ubi ait: Apud Actium descendenti in aciem asellus cum asinario occurrit. Homini Euthycus, Bestiæ Nicon erat nomen.

Mithridates apud Herodotum nomen est pastoris, cuius uxor Spaco nomine Cyrum infantem (qui postea rex fuit Mœdorum) ab Astiage deuotum feris, aluit.

Daphnis, fuit pastor, qui carmen Bucolicum reperit.

Giges, beneficio cuiusdam anuli rex è pastore factus est. auctor Cic.

Sophi (qui postea rex fuit Turcarum) in agendis armentis uictum puer quæritauit.

Philetius, fuit bubulcus Vlysis, & Eumeus porcarius. de his intelligit Ouid. in Epist. Vlysis: Hoc faciunt custosq; boum, longæua q; nutrix, Tertius immundæ cura fidelis haræ.

Tilippus, fuit pastor, qui Lycastrum & Partusium à Philonomia matre expositos, educauit. auctor Plutar.

CRVDELISSIMI HOMINES.

LVcius Sylla, Romam & uniuersas Italiæ partes ciuilis sanguinis fluminibus inundauit. quattuor legiones contrariæ partis, misericordiam implorantes, obtruncari iussit. Prænestinos (qui iuniorem Marium receperant) post factam P. Cethego deditionem extra mœnia iussit occidi, & eorum corpora per agros spargi; qua immanitate perierunt quinque millia hominum. quattuor millia & septigentos diræ proscriptionis edicto iugulatos in publicas tabulas referri uoluit, ne tanti facinoris deleretur memoria. uirorumq; cædibus non satiatus sæuiit in mulieres. abscissa miserorum capita afferri sibi iussit, ut diro illo aspectu satiaretur feritas. M. Marium prætorem non prius uita spoliauit, quàm oculos eidem erueret, & singulas corporis partes confringeret. M. Plætorium (quòd ad supplicium Marii exanimis cecidisset) mactauit protinus. C. Marii erutos cineres, in Anienem sparsit.

C. Marius, urbe potitus est exilium, cum Cinna, Carbone, & Sertorio statim ad cædem principum animum conuertit. Octauii consulis caput exposuit pro rostris. Antonii consularis caput mensis apposuit. Cæsarem & Fimbriam in penatibus domorum suarum trucidauit. Crassi pater &

filius in mutuo alter alterius aspectu iugulati sunt. Bebius & Numitorius per medium forum uncis carnificum tracti sunt. Catulus Luctatius haustis carbonibus hostili se exemit ludibrio. Archarius & Merula flamendialis confossi sunt. quæ omnia feritatis exempla à Ianuarii Kal. intra Idus absoluit.

Damasippus, homo nulla præditus uirtute, nobilissimos ciues (qui Syllanis partibus adhæserant) inter uictimas tanquam belluas crudeliter enecauit. Atuinæ tribuni plebis truncum in sublime elatum per ora uulgi deferri iussit, tandem à uictore Sylla obtruncatus.

Numatius Flaccus, Pompeiani nominis defensor, obsessus à Cæsare in Hispania, & inclusus Attinguensium mœnibus, omnes eius oppidi ciues (quos Cæsari studere intellexerat) iugulatos è muris præcipitauit. fœminas quoque uirorum (qui in contrariis erant) cum liberis interfecit. alios infantes in conspectu parentum humo infixit, alios superiactos pilis excipi iussit.

Carthaginienses Atilium Regulum palpebris antè resectis in machina referta aculeis concluserunt, ibiq; inaudito mortis genere necauerunt. Claudianus, Prorogat æternam feritas tibi Punica palmam Regule. interfecto demum duce, milites fundo nauium substratos necauerunt.

Horum dux Hannibal, pontem humanis cadaueribus in Gelo flumine construxit, superq; exercitum traduxit. Ouidius in Ibin, Vt quos dux Pœnus mersit putealibus undis, Et iacto canas puluere fecit aquas. Idem Hannibal captiuos Romanorum itinere fessos prima pedum parte succisa relinquebat in itinere: quos uerò in castra perduxerat, ferro cogebat decernere, paria fratrum & propinquorum iungens. nec ante explebatur feritas, quàm ad unum uictorem omnes redegisset.

Mithridates, rex Ponti, una epistola xxc. millia Romanorum per Asiam dispersa mandauit interfici.

Cysenis, filia Diogiridis Thraciæ regis, uiuos homines dissecabat medios, & parentibus comedendos apponebat liberos.

Ptolemæus Phisco, rex Ægypti, filium suum Memphitē

(quem ex Cleopatra uxore eadem & sorore sustulerat) occidi iussit. interfecti demum præcisos pedes, caputq; & manus cista conclusos pro munere natalitio matri misit. Idem quum animaduerteret se suis omnibus odiosum esse, ut periculo posset obsistere, frequens iuuentute gymnasium armis & igni circumdedit, inclusosque omnes partim ferro, partim flamma necauit.

Darius rex Persarum constitutus, quum populo iureiurando affirmasset se nullum ex septem principibus (qui coniurauerant aduersus Magos) ueneno, ferro, aut inedia oppressurum, ut religione solutus uideretur, locum parietibus cinxit cineribus plenum, superque suspensum imposuit lignum, cui principes ipsos benignè cibo & potione exceptos incidere iussit, ut somno sopiti deciderent in insidiosos illos cineres.

Ochus Artaxerxes Ocham sororem, eandem & socrum, uiuam capite defodit. patruum cum centum liberis & nepotibus telis imperauit transfigi, quòd in his maximam apud Persas probitatis laudem uidebat consistere.

Athenienses Æginetis adolescentibus, nauticarum artium peritis, pollices præciderunt, ne in certamen nauale secum deinceps descenderent.

Excogitauit æneum taurum Perillus, quò inclusi subditis ignibus longo & abdito cruciatu mugitum bouis imitarentur, ne eiulatus similes humanæ uoci Phalaridem tyrannum ad misericordiam inducerent. quod teterrimum artis suæ opus primus artifex inclusus expertus est. Ouidius in Ibin, Ære Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono.

Etrusci uiuorum corpora saniosis & tabidis mortuorum cadaueribus alligabant, ora oribus, manibus manus, & pedes pedibus componentes. feritatem hanc in Mezentio notat Virg. lib. 8. dicens: Mortua quinetiam iungebat corpora uiuis, Componens manibusq; manus, atque oribus ora, Tormenti genus, & sanie taboque fluentis Complexu in misero, longa sic morte necabat.

Scythæ exenteratis animalibus uiuos homines includebant eminentibus solis capitibus, ut cibo capto diutiu-

languerent, uiuerentque, donec putrefactis animalibus excrescerent uermes, á quibus consumarentur. præcedentia hæc exempla habet Val. Maximus.

Saul, rex Iudæorum, audita ab aratro suorum hominum legatione de Hammonitarum iniuria querentium, bobus (quos præ se agebat) succidit crura, præfatus sic omnes perituros, qui sibi eodem die ad Iordanem fluuium præsto non essent in armis.

Abimelech, Gedeonis filius, regnandi cupiditate LXX. fratres crudeliter occidit, uno duntaxat excepto, qui fuga & pedibus salutem sibi reperit. Idem Sichimitas (quòd ab his urbe & tribu eiectus fuisset) noctu adortus, omnes trucidauit, nulla sexus aut ætatis habita ratione. urbem ui captam diruit, & in eius area salem sparsit pro semine. eos uerò, qui spe salutis ad templa se receperant, facta lignorum congerie ibidem flammis & fumo necauit.

Athalia, fœminarum sæuissima, omnem Dauidis stirpem sustulit, ne quis superesset, á quo prohiberetur dominio.

Herodes, multa puerorum millia occidi iussit, aut auctorem nostræ salutis interciperet.

Vitoldus, princeps Lituaniæ, homines mortis destinatos mira crudelitate ursinis includebat pellibus, eoq; modo inuolutos canibus dabat concerpendos. in bellicis expeditionibus arcum semper habebat intentum, ut ordine aberrantem sagitta configeret. Multi tantæ feritatis metu ultrò sine carnifice animas proiecerunt.

Ecelinus (qui circa Taruisium, & in Euganeis exercuit tyrannidem) castrabat pueros, stupro uitiabat uirgines, matronis adimebat mammas, prægnantum secabat uteros, partus exertos in ignem mittebat. bis lena Patauinorum millia, sub suo uexillo merentia, ad unum interfecit, audita Patauii defectione.

Diomedes, & Busyris equos humana carne pauerunt. Virg. lib 3. Georg. quis aut Eurysthea durum, aut illaudati nescit Busyridis aras? Ouid. lib. 3. de Trist. Sæuiores tristi Busyride, sæuior illo, Qui falsam lento torruit igne bouem.

Phalaris, tyrannus Agrigentinorum, non contentus exquisitissimis cruciatibus, æneo usus est tauro, quo miseri

mortales

mortales inclusi boum mugitus effingerent. Ouid. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri.

Cambyses fratrem & duas sorores occidit. Apim bouem ferro uiolauit. captis inimicorum urbibus, neque pepercit templis, neque simulacris deorum.

Alexander Pheræus, uiuos homines obuersis in se faciebus sepeliebat, alios ursorum pellibus inuolutos dabat conficiendos uenatoribus, & feris confodiendos. Polyphranem auunculum peremit hasta, quam sacrauit, & festa præcinxit corona.

Tamburlanus, Scytharum rex, nihil habeat iucundius, quàm animi feritatem humano cruore oblectare. cuidam roganti, cur in omnes usque adeò sæuiret, toruo aspectu retortisque oculis fertur respondisse, An tu me hominem putas, & non Dei iram potius, ad hominum perniciem in terris agentem?

Parysatis, mater Cyri iunioris, rationem commenta est, qua humana corpora ibi gignerent uermes, à quibus demum lenta morte consumerentur.

Septimius Seuerus imperator post Didium Iulianum Clodium Albinum tumultuantem interfecit; & capite eius Romam misso corporis truncum equo refugienti conculcandum præbuit.

Tullia, filia Tarquinii, currum super faciem mortui parentis duxit, equis etiam refugientibus. Ouid. lib. 6. Fast. Filia carpento patrios initura penates, Ibat per medias alta feroxq; uias. Corpus ut aspexit, lacrymis auriga profusis Restitit: hunc tali corripit illa sono: Vadis, an expectas precium pietatis amarum? Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas. Certa fides facti est, dictus sceleratus ab illa Vicus, & æterna res ea pressa nota est.

Romanus, Iunior imper. matrem Helenam à se reiecit & sorores, quas ablatis imperialibus pannis inclusit cœnobio.

Huius filius nomine Basilius, imperator post Ioannem Zimiscem Bardam Silerum unum ex suis ducibus rebellantem quum uicisset, oculis priuauit. Bulgaros tumultuan-

tes, quum in poteſtatem ſuam redegiſſet, quindecim millibus capris, oculos effodit, uno tantùm incolumi relicto, qui ex cæcatos ad Samuelem eorum ducem dirigeret.

Caligula auiæ Antoniæ defunctæ nullum exhibuit honorem, proſpexitque ſiccis oculis è triclinio ardentem rogum. fratrem Tiberium interemit. Sillanum ſocerum ad ſecandas nouacula fauces compulit. cum omnibus ſororibus ſuis ſtupri conſuetudinem fecit, easque (quod eſt omnium longè turpiſſimum) exoletis ſuis proſtrauit. Ptolemæum regis Iubæ filium conſobrinum ſuum, item Macronem, & Enniam (quos habuerat imperii adiutores) pro meritorum gratia penſauit morte. multos ex ſenatoribus interfecit. quæ ſtorem ſuum in coniuratione nominatum flagellauit ueſte detracta. multos honeſti ordinis prius ſtigmate deformatos, ad munitiones uiarum, ad metalla, aut ad beſtias condemnauit, aut beſtiarum more quadrupedes cauea coercuit, aut medios ſerra diſſecuit: idque ob leuiſſimam culpam, aut nullam potius. parentes ſupplicio filiorum cogebat intereſſe: quorum uni ualetudinem excuſanti, lecticam miſit. curatorem munerum & uenationum, per continuos dies in conſpectu ſuo catenis uerberatum, non prius occidit, quàm offenſus putrefacti cerebri odore. comœdiographum quendam ob ambigui ioci uerſiculum igni cremauit in ipſo ſtatim amphitheatro. equitem R. obiectum feris quum ſe innocentem proclamaſſet, reduxit, abſciſſaque lingua induxit rurſus. quendam ab exilio reuocatum, quum interrogaſſe, quidnam ibi facere conſueſſet, quum per adulationem hæc reſpondiſſet, Semper oraui, ut periret Tiberius, & tu imperares: capta ex eo uerbo coniectura exules ſuos mortem ſibi imprecari, miſit qui uniuerſos contrucidarent. præter facta, uerbis utebatur, feritatem immanem ſpirantibus. dicebat omnia ſibi in omnes licere. Gallis Græcisq; aliquot uno tempore condemnatis gloriabatur Gallogræciam ſe ſub egiſſe. quos torquebat, minutis ictibus plecti iubebat, quò diutius languerent, addito etiam præcepto, Curate ut ſe mori ſentiant. Iactabat & illud tragicum: Oderint dum metuant. optauit plerunque, ut populus R. unicam haberet ceruicem. querebatur & dolebat ſua tempora nullis cala-

mitatibus publicis insigniri. optabat exercituum cædes, famem, pestilentiam, incendia, & hiatum aliquem terræ. Puteolis dedicatione pontis multos è litore ad se inuitatos omnes præcipitauit. quosdam gubernacula apprehendentes, contis detrusit in mare. publico epulo seruum ob detractam lectis argenteam laminam carnifici confestim dedit, ut manibus abscissis, & ante pectus è collo pendentibus per cœtus epulantium circumduceretur, præcedente titulo, qui causam pœnæ indicaret. Mirmillonem secum rudibus certantem, sponte prostratum, confodit ferrea sica. admota altaribus uictima elato malleo cultrarium mactauit. insistens Iouis simulacro quum Appellem tragœdum interrogasset, uter illi maior uideretur, cunctantem flagellis discidit. uxorem, ut amiculam quum osculabatur, addebat, Tam bona ceruix simul ac iussero, demetur. Hæc omnia ex Tranquillo.

Diocletianus paucis diebus XVII. millia Christianorum uariis suppliciis affecit.

Auidium Cassium Romani alterum Catilinam uocarunt, quòd cruoris esset cupidus. is inauditum & nunquam prius uisum tormenti genus commentus est. trabem enim longitudine xxc. aut c. pedum infixam terræ erigebat, cui à summo ad infimas partes alligatos homines flamma & fumo suffocabat.

Macrinus imper. prodigiosi fuit animi in exhibendis suppliciis. nam geminos boues miræ magnitudinis aperiri iussit, hisque milites singulos (qui ancillæ hospitis pudorem uiolasse ferebantur) inclusit, capitibus boum exectis, ut facilius unà colloqui possent.

Maximinus imp. tam crudelis fuit animi, ut Cyclops, Busyris, Gyges, & Typhon diceretur. unde sequentibus uersibus eiusdem sæuitiæ illusum est: Et qui ab uno non potest occidi, à multis occiditur. Tygris acerrimus est, & tamen occiditur. Caue multos, si singulos non times.

Irene imperatrix, uxor Leonis quarti, Constantino sexto, filio suo in carcerem coniecto, oculos eruit, quòd ab ipso prius fuisset expulsa.

Domitius Nerò, Domitii Ahenobarbi & Agrippinæ filius, matrem interemit. Octauiam & Sabinam Poppæam in

matrimonium duxit uiris earum trucidatis, ipsasq; demum uxores dedit morti. Petro & Paulo uitam abstulit. Antoniam filiam Claudii, recusantem sibi nubere post Poppææ mortem, occidit; item Aulum Plaucium iuuenem, quem ante mortem per uim constuprauerat. Ruffum Crispinum priuignum Poppæa natum impuberem adhuc submersit. Tuscum nutricis filium relegauit. Senecam præceptorem ad necem compulit. Plerosque libertos diuites & senes (quos semper fautores inuenerat) occidit. Cassio Longino iurisconsulto oculos effodit. Polyphago cuidam Ægypti generis, crudam carnem mandere assueto, uiuos homines laniandos obiiciebat, & absumendos. Populo & mœnibus patriæ non pepercit, urbem enim palam incendit, quasi offensus deformitate ueterum ædificiorum: quod incendium lætis oculis prospexit è Mæcenatiana turri. inflammatis iam domibus nemini permisit ire ad reliquias rerum suarum.

Tiberius uerò, tertius Romanorum imperator, testamentum matris pro irritò habuit. tres ex Germanico nepotes Neronem, Drusum, & Caium uariis modis afflixit. Neronem ad mortem compulit, quum ei laqueos & uncos ostentaret carnifex. Drusum in ima palatii parte sublatis alimentis adeò macerauit, ut ille tomentum è culcitra tentauerit mandere. Ex uiginti uiris patriciis (quos elegerat consilii causa) uix duos aut tres incolumes reliquit, cæteros diuersis causis necauit. Seleucum Grammaticum ad mortem compulit. Piscatori, qui sibi secretum aliquid agenti mullum inopinanter obtulerat, perfricari eodem pisce faciem iussit, & os locusta lacerari. militem prætorianum ob surreptum è uiridario pauonem capite puniuit. Nullus à pœna hominum cessauit dies, ne religiosus quidem ac sacer. multos accusauit & damnauit cum uxoribus ac liberis suis. interdixit ne capite damnatos propinqui lugerent. nemini delatorum fidem abrogauit pleriq, citati ab eo ad dicendam causam, partim se domi uulnerauerunt, partim in media curia uenenum hauserunt: quos tamen colligatis uulneribus & semianimes in carcerem rapi imperabat. puniti omnes in Gemonias unco tracti sunt. uiginti uno die adiecti tractiq; nulla ætatis aut sexus habita ratione. uirgines pleræque

prius à carnifice uitiatæ, demum strangulatæ sunt mori uolentibus, uim adhibebat uiuendi. mortem adeò leue supplicium putabat, ut quum audisset quendam Carnulium eam anticipasse, exclamauerit: Carnulius me euasit. Furiatus dolore, quem ex morte filii sui Drusi conceperat, multos nulla causa interfecit. Rhodiensem hospitem, quem benignis litteris Romam euocauerat, ubi aduenit, torqueri iussit & occidi. Carnificinæ locum habuit Capreis, unde damnatos post exquisita tormenta præcipitari coram se in mare iubebat, excipientibus deorsum classiariis & cadauera remis elidentibus.

Domitianus multa crudelitatis exempla exercuit. discipulum Pantomimi puberem occidit, nullam aliam ob causam, quàm quòd magistro similis esset forma; item Hermogenem Tarsensem propter quasdam in historia figuras. interemit & multos senatores, in his aliquot consulares, ut Ciuicam Cerealem Asiæ proconsulem, Saluidienum, Orfitum, Acilium Glabrionem, Ælium Lamiam ob suspiciosos iocos, Metium Pomposianum, quòd habere imperatoriam Genesim uulgò ferebatur, & alias quasdam ob causas leuiculas. præterea Sallustium, Lucullum Britannio legatum, & Iunium Rusticum philosophos omnes, urbe, Italiaq; summouit. occidit & Eluidium filium, quòd sub persona Paridis & Oenones diuortium suum cum uxore tractasset. Flauium Sabinum, quòd eum præco non consulem, sed imperatorem salutasset. Aretinum Clementem consularem capitis condemnauit.

M. Antonius allatum sibi Ciceronis caput in mensa apponi, uoluit, perq; diem illud aspexit, quousque tali spectaculo animam exatiasset.

Eiusdem Antonii uxor Fuluia caput ipsum maledictis ac diris execrata est, demum inspuens gremio suo apposuit, acriusq; inspiciens linguam illi è faucibus euellit: eamque frequenter confodit acicula, qua tunc ad ornamenta capitis utebatur.

Vedius Pollio quùm piscinas magno studio ac diligentia coleret, seruos suos occidebat, eosq; piscibus dabat in prædam, ut hominum cruore pasti delicatiores essent.

Manlius Torquatus consul, dum cum Latinis bellum gereret, edictumq; esset, ne quis extra ordinem pugnaret, filium securi percussit, quòd à Genutio Metio, Tusculanorum equitum præfecto, lacessitus manum conseruisset, licet parta de hoste uictoria.

Amalasuntha, mater Atalarici regis Gothorum, mortuo filio adiutorem sibi delegit Theodatum, à quo tamen in balneo strangulata est.

Claudius Cæsar (qui interfecto Caligulæ successit in imperio) tormenta quæstionum, pœnasq; paricidarum repræsentabat, & exigebat palàm. gladiatores retiarios iubebat interfici. ut expirantium faciem uideret. bestiariis meridianisq; gladiatoribus adeò delectabatur, ut à prima luce ad spectaculum descenderet, & meridie dimisso ad prandium populo perscenderet.

Aulus Vitellius nobiles uiros & condiscipulos omnibus blanditiis ad societatem imperii allicefactos uario genere fraudis occidit, & in his unum ueneno manu sua porrecto in aquæ frigidæ potione, quam is febre affectus poposcerat. portitorem quendam nulla penitus culpa interfici iussit, uelle se dicens oculos pascere; duos item iuuenes patri supplicium auertere conantes. quendam equitum Rom. iugulari mandauit cum liberto; item plebeios quosdam, qui Venetæ factioni maledixerant. uenit & in suspicionem matri uenenum porrexisse, quòd audiuisset à Cata muliere uaticina diutissimè se imperaturum, si superstes parenti extitisset.

Æmilius Censorinus, Ægestæ urbis Siciliæ tyrannus, multis muneribus eos prosequebatur, qui inauditum aliquod tormenti genus excogitassent. spe igitur lucri commotus quidam Aruntius Paterculus, equum ex ære fabricatum ei dono dedit. ille autem muneris auctorem primum ibidem conclusit, & emori fecit.

Achilles interfectum Hectora currui seu equinæ caudæ alligauit, & circum muros urbis Troiæ ter exanimem pertraxit: demum uenale cadauer exposuit parenti Priamo. Virg. lib. I. Æneid. Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros, Exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.

Scinis, latro Corinthius, arbores complicabat, hisq; al-

ligabat hominum brachia, ut sublime redeuntes lacera membra discerperent Proper lib. 3 Arboreasq; cruces Scinis, & non hospita Graiis Saxa. & curuatas in sua facta trabes.

Atreus, Pelopis filius, uxorem habuit Meropen, quam quum stuprasset Thyestes frater, & grauidam fecisset, susceptos ex ea liberos Atreus decoxit & conuocato per speciem beneuolentiȩ fratri apposuit comedendos. quod facinus adeò Sol exhorruit, ut refugus matutinum repetiuerit cubile. unde Ouidium lib. 1.

Therodamas fuit nescio quis carnifex, qui leones pascebat humano sanguine. Ouid. in Ibin, Therodamantæos ut qui sensere leones.

Phineus, rex Arcadiæ, filios suasu secundæ uxoris exoculauit, propter quod facinus ultricem numinum uindictam passus est amisso paulò pòst uisu. Ouid. lib. 1. de arte, Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis.

Cleomenes, Lacedæmoniorum dux, ab Antigono uictus profugit ad Ptolemæum, à quo benignè primùm exceptus est, demum tamen Nicagoræ cuiusdam calumnia suspectus regi factus est, & ab eodem excoriatus.

Arpiages fuit quispiam, qui filium comedit. Ouid. in Ibin, Vt puer Arpiagæ referas exempla Thyestæ, Inq; tui cæsus uiscera patris eas.

Alphonsus tertius, rex Hispaniæ, quattuor fratribus oculos eruit.

Atelstanus, rex Angliæ, Edimum adolescentem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit.

Sigiprandus, Arisprandi filius, & Longobardorum rex, Ariperto (quocum certabat) oculos eruit, uxoremq; eius naso auribusq; truncis dehonestauit.

Atila, rex Pannoniæ, undecim uirginum millia in expugnatione Coloniæ interfecit. fratrem Budam morti dedit. Aquileiam diruit.

Alboinus, Longobardorum rex, ex capite Cunimundi Gepidarum regis bello uicti craterem sibi fecit.

Narses, Italiæ præfectus, Sindualdum, Britonum ducem, armis domitum in trabe suspendit.

Boleslaus, tertius Bohemorum rex, Mosconi regi Polo-

niæ ſuperato oculos eruit, ut etiam Odoalricus Boleſſai frater alteri fratri Iamuro.

Tomyris, Scytharum regina, quum Cyrum Perſarum regem ſuperaſſet, caput eius abſciſſum demerſit in utrem ſanguinis plenum, eique his illuſit uerbis: Satia te ſanguine, quem tantopere ſitiſti Cyre.

Totila, rex Gothorum, capta Roma tertiam partem murorum diſiecit, Capitolium incendit, omnia diripuit: & tanta paſſim feritate debacchatus eſt, ut dei flagellum diceretur.

Dirce, Thebana mulier, ubi ſenſit Lycum maritum captum amore Antiopæ Nictei filiæ, puellam tauri ceruicibus alligauit, ſuſpenſis à cornibus tædis ardentibus, bos tormento furioſior Antiopam ipſam per abruta & ſcopulos tractam diſcerperet.

Clodomyrus, Clodouei primi filius, Sigiſmundum, filium Gundebaldi regis Burgundiæ, bello captum unà cum liberis & uxore in puteum coniecit.

Huius frater Childebertus Almaricum regem Gothorum ſororis ſuæ Clotildis maritum obtruncauit, & Toletum urbem (in qua ille ſe tutabatur) diripuit. duos item fratres Clodomyri filios ſimulata beneuolentia conuocatos interfecit.

Clotharius, horum duorum frater, & Clodouei filius, Conabrum ducem Britonum interfecit, & Crominum eius filium cum uxore & liberis igne cremauit.

Colomanus, rex Pannoniæ, Almo fratri oculos eruit.

Cambyſes rex Perſarum blandè ſubmonitus a Prexaſpe domeſtico, ut ab ebrietate & potu nimio caueret, quòd id malum quandoque rationis uſum auferat, ſtatim furore correptus filium eiuſdem ſagitta confodit. Idem Cambyſes templa & leges ludibrio habuit, deorum ſimulacris illuſit. recluſis conditoriis mortuorum inſpexit cadauera. Amaſis cadauer è monumento reuulſum uerberibus cædi iuſſit, & omnibus probris affici, demum cremari. duodecim Perſarum primores nulla penitus cauſa interfecit, uiuos in caput defodiens.

Sapor, rex Perſarum, quum Aurelianum imperatorem bello uictum cepiſſet, equum aſcenſurus curuatos eius

humeros premebat suppedanei loco.

Eadem feritate usus est Tamburlanus, rex Scytharum, in Pazaitem, principem Turcarum, quem bello captum caueis inclusit, & catenis uinctum, sub mensa instar canis iussit comedere, & mandere ciborum analecta.

Sanctius, quartus Hispaniæ rex, patrem suum Alphonsum decimum, è Germania redeuntem, occupato regno non admisit. quattuor hominum millia trucidari iussit, quòd in tumultu quodam Alphonsum fratris sui filium regem appellassent.

Egebertus, Sicoberti filius, & post patrem Angliæ rex, fratris filios enecauit.

Ptolemæus Philopator, rex Ægypti, patrem, fratrem, & amicos ferè omnes interfecit.

Alphonsus primus, rex Lusitaniæ, matrem coniecit in uincula, quòd mortuo primo marito secundas tentasset nuptias.

Hippomenes, Atheniensium princeps, Limonem filiam in adulterio deprehensam, equo feroci & famelico præbuit absumendam. Ouid. in Ibin, Solaque Limone pœnam ne senserit illam, Et tua dente ferox uiscera carpat equus. Ortum est hinc adagium, Magis impius Hippomene.

Orodes, rex Parthorum, Mithridatem fratrem, quamuis supplicem, in conspectu omnium interfecit.

Ioannes Maria, dux Mediolanensis, quotidie nouo tormenti genere ciues opprimebat. idem matrem (à qua interim corripiebatur) in carcerem detrusit, & ibidem mori coegit.

Mamertes Sysaphonis Corinthii fratris suis filios interfecit cupiditate dominandi.

Septimuleius excisum C. Gracchi caput liquato plumbo respexit.

Solebat Erix, filius Veneris & Budæ, hospites crudeliter enecare. hunc Hercules occidit. Martialis lib. 5. Et grauis in Siculo puluere fusus Erix.

Dionysius tyrannus Marsiam quendã interfecit, ea tãtùm causa, qđ is per quieté iugulare se Dionysiũ existimauerat.

Antoninus Commodus, gladiatoriis cædibus adeò Romanum attriuit imperium, ut nomen gladiatoris uulgò meruerit. Idem, teste Lampridio, homines, qui

pedibus debiles forent, sagittis solebat conficere. claua multos etiam afflixit, Herculem se fingens. sacra Mithriaca homicidio polluit. irridentes se feris obiecit. eum, qui Tranquilli librum uitam Caligulæ continentem legerat, feris obiecit. si quis se mori uelle prædixisset, hunc inuitum iubebat præcipitari. obæsi corporis hominem medio uentre dissecuit, ut eius intestina subitò funderentur.

Cleomedes athleta Lachum Epidamnium ictu pugni interfecit, interfecti latera adaperuit, & iniecta manu intestina eduxit.

Temerus fuit quispiam, qui humana capita confringebat. hunc Hercules interfecit claua.

Othomanus, Turcarum princeps, anno salutis DCCCC. LIII. Constantinopolim cepit. Constantini imperatoris mortui caput ad ludibrium palo affixit, & totis castris gestauit. mares & fœminas illustres iugulauit, aut ad usum nefariæ libidinis reseruauit.

Apteras fuit quispiam, qui patri testes eruit, & filios occidit. auctor Annius in Berosum.

Spendius fuit quidam Italici generis, Capua oriundus, qui captiuos in bello bestiis laniandos obiiciebat. Polyb.

Orœtes Persa Polycratem, Samiorum tyrannum, affixit cruri. auctor Herodotus.

Xerxes maximum filiorum Pythii Bithonii hominis ditissimi, à quo tamen cum toto exercitu fuerat hospitio susceptus, medium dissecari iussit.

Thrax fuit quispiam, qui filiis suis omnibus oculos effodit, quòd neglecto patris mandato, Xerxem secuti, aduersus Græciam militassent.

Amastris, Xerxis uxor, uxorem Masistæ, Bactrianorum præsidis, excarnificauit. eius mamillas præcidit, quas obiecit canibus. item nares, aures, labra, linguam inhonestissimis deformauit plagis.

Creon tyrannus militum in bello mortuorum cadauera uetabat sepeliri, & inhumari. hunc Theseus interfecit. Ouid. in Met. - prohibentem busta Creontem Atticus Ægides rupit Marithodine quercu.

Progne, Pandionis Athenarum regis, filia, Ityn filium

marito suo Tereo Thracum regi apposuit comedendum, quòd stuprum intulisset Philomelæ eiusdem Prognes sorori. Virg. in Buc. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit. Vbi Philomelam posuit pro Progne.

Medea fratrem Absyrtum, & filios ex Iasone susceptos membratim discerpsit. Ouidius in Ibin, Et tua, sic latos spargantur membra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere uias.

Tydeus arrosit caput Menalippi. Idem Ouid. Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quaq; Parte potes, Tydeus temporis huius eris.

Gerion Mercurio natus patri hospites immolabat. Plut.

Tartari Pannoniam ingressi, Varidano oppido capto; fœminas templis inclusas cremauerunt, & Belam, quartum eius populi regem, sic terruerunt, ut ad præsidium salutis, latebras inquisiuerit.

Traiano imperante Iudæi, duce Andrea, multos ex Græcis & Romanis obtruncarunt. qua cæde non contenti, humanis carnibus uesci cœpere, seque occisorum intestinis, stillante adhuc sanguine, incingere, eorundem pellibus obuoluti. multos item per medium usque ad uerticem dissecuerunt: multos obiecerunt bestiis laniandas. alios inter se digladiari coegerunt, ut ducenta & amplius hominum millia eo furore, & armis Iudæorum interierint. auctor Dion Cassius.

Q. Mucius Scæuola, tribunus plebis, nouem collegas duce Sp. Cassio ad dominationem aspirantes, uiuos cremauit. Valerius de Seueritate.

CLEMENTES, ET HVMANI.

DRomocheres, Getarum rex, Lysimachum hostem bello captum mira clementia dimisit illæsum.

Hannibal inuentum Æmilii Paulli consulis, & collegæ Terentii Varronis cadauer, honorificè tumulauit.

L. Æmilius Paullus, huius Æmilii filius, Perseum Macedoniæ regem uinctum fleuit, & assidere sibi iussit.

Ladislaus rex Pannoniæ uictum à se inimicum regnare permisit. quinetiam si per proceres licuisset, oblatum re-

cusasset principatum.

Solebat Traianus ægrotantes amicos uisere, exinanita imperatoria maiestate. Ausonius.

Alexander capto Dario Leonatum ex purpuratis suis misit, qui eius matrem, uxorem, aliasque fœminas consolaretur, & à lacrymis auerteret, & impediret. atque etiam matri Darii (cui nomen erat Sisigambis) permisit, ut quos uellet bello extinctos milites patrio more sepeliret. eius uerò uxorem (quam nulla id ætatis fœmina corporis pulchritudine uicit) non solùm non uiolauit, at summam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet. omnem insuper cultum fœminis reddi iussit, nec quidquam ex pristinæ fortunæ magnificentia adimi, & (quod omnium maximum humanitatis argumentum) Darium ipsum amisso iure belli regno restituit.

Ludouicus Pius, Gallorum rex, quum quattuor liberos uariis principatibus honorasset, ab his tandem incommoda multa passus est, atque etiam coniectus in carcerem. quod tamen animo adeò ciuili & mansueto pertulit, ut cum his postea redierit in gratiam.

M. Aurelius Antonius Imp. Auidio Cassio, aliisq; conpluribus (à quibus insidias parari sibi cognouerat) pepercit, immemor furoris & uindictæ: qua tamen summi principes debacchari solent, si uel fracta nuce, aut ungue prauè secto offendantur

Cæsar, captis apud Pharsaliam Pompeii scriniis, epistolas omnes inclusas bona cremauit fide, nulla earum lecta. Plin. lib. 7. Idem imperator simultates contra nullos tam graues accepit unquam, ut non occasione oblata deponeret lubens. C. Memmio (cuius maledictis probrosisq; uerbis fuerat lacessitus) fuit in petitione consulatus. C. Caluo post famosa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti, ultrò & prior scripsit. Valerium Catullum (cuius uersiculis ineluibile stigma receperat) satisfacientem eadem die adhibuit cœnæ, hospitioque patris eius, sicut consueerat, uti perseuerauit. Cornelio Phagitæ (cuius insidias uix effugerat) noceri non permisit. statuas Syllæ & Pompeii inimicorum à plebe disiectas reposuit. si qua grauius in se di-

cerentur, inhibere maluit, quàm uindicare. nocturnos coniuratores satis habuit monere, ne perseuerarent. criminosissimis Auli Cæcinæ & Pitholai scriptis laceratam suam famam ciuili animo tulit.

Cydon Corinthius fuit hospitalitate adeò insignis, ut eius fores omnibus essent peruiæ. hinc adagium natum, Semper aliquis in Cydonis domo.

Polycrates matres militum, qui in bello periissent, opulentioribus ciuibus dabat nutriendas.

Maras fuit quispiam apud Berœam Syriæ ciuitatem ditissimus, humanus & officiosus in omnes, tũ ciues, tũ hospites.

Probus imperator Arrodionem (quem singulari certamine pugnans confecerat) magnificentissimo honestauit sepulcro.

Darius eos obiurgauit, qui Histiei caput truncauerant. testis Herodotus.

Fabricius Cornelium Ruffinum, quem hostiliter oderat, iuuit in petitione consulatus.

Titus Vespasianus duos in urbe clarissimos uiros (quos habebat compertos insidiarum in suam uitam) non tantùm non puniunt, at etiam sibi assidere iussit. fratrem Domitianum insidias quoque parantem flens sæpe obtestatus est, ne paricidio assequi cuperet, quod breui esset habiturus. idem laborantes morbo, & ægrotantes suis pascebat manibus, & suorum mortibus afflictos consolabatur.

Antonius Pius fuit adeò initis, ut quum ob inopiæ frumentariæ suspicionem lapidibus à plebe Romana perstringeretur, maluerit placare, quàm ulcisci seditionem.

Fl. Vespasianus Vitellii hostis sui filiam splendidissimè maritauit, dotauitq;, & instruxit. nullius unquam cæde lætatus est. iustis etiam suppliciis illacrymauit, & ingemuit.

Iulianus imperator Nebridium Constantii (in quem ille bellabat) fautorem ad genua sua prolapsum paludamento protexit, ne à militibus interficeretur.

Domitianus inter initia imperii sui adeò ab omni cæde abhorrebat, ut edicere destinauerit, ne boues immolarentur. Suetonius.

Alphonsus expugnata per uim Neapoli noceri uetuit,

pepercitque ciuibus, à quibus tamen fratrem suum sciebat interfectum fuisse. Proteæ cuidam homini uerboso (cui iure plurimùm succensuerat) non modò ueniam petenti dedit, at quinque etiam talenta ultrò obtulit.

Scipio Hispanos captiuos sine precio dimisit.

Ptolemæus rex, fugato Demetrio, quoscunque Demetrii amicos cepit captiuos, unà cum eius supellectile statim remisit.

Antiochus rex captum Scipionis filiũ remisit sine precio.

Pyrrhus captiuos Romano populo reddidit.

Demetrius, classe Ptolemæi (qui prius fuerat uictor) superata, eorum, qui ceciderant, corpora sepeliri iussit, & captiuis omnibus liberum concessit reditum.

Philippus Maria Mediolanensis captum nauali pugna Alphonsum cum duobus fratribus non libertate solùm, at multis etiam honestauit muneribus.

Antigonus Alcionem filium, Pyrrhi ad se caput deferentem, baculo percussum reiecit, ut barbarum, ut pollutum inclamans; oculosque obduxit, ne lugubri fœdaretur aspectu. multis insuper lacrymis inimici mortem prosecutus est.

Lucius Albinus quum animaduertisset uirgines Vestales sub sacrorum onere laborantes, & ope hominum destitutas, statim exonerato sarcinis curru, uxore & liberis iter pedibus facere iussis, uirgines cum sacris conscendere currum imperauit.

Hannibale Capuam tenente Faucula Clunia captiuis egentibus suppeditauit alimenta.

Beatrix Romana uirgo corpora martyrum occisorum in agro suo furtim sepeliebat, quod etiam fecisse ferunt Bibianam uirginem.

Cyprianus Afer diuitias omnes pauperibus erogabat.

L. Crassus orator tanta fuit clementia, ut murænam mortuam multos dies atratus fleuerit.

Crispus & Crispinianus quidquid lucri faciebant arte sutoria, quam exercebant, pauperibus impartiebantur.

Anastasia Chrysogoni discipula sanctis (qui in carceribus tenebantur captiui) tacitè uictum ministrabat. Idem quo-

que fecerunt Praxedes & Pudentiana forores.

Pompeius Syllæ cadaueri honorem exhibuit, teſte Plut.

Petrus Vrſeolus, Venetiarum princeps, pauperum ægrotantium cubicula ſolebat furtim uiſere, & opibus ſuis iuuare. Idem xenodochium ſuo unius ſumptu extruxit.

Moſes Ægypto fugiens Ioſephi ſecum oſſa tulit.

Tobias ſepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus poſt prœlium in Gorgiam commiſſum iuſſit, ut occiſorum corpora ſepelirentur.

Iehu rex Iſrael hoſtem ſuū Iezabelē fecit ornari tumulo.

Pericles mortuos iu bello Peloponneſiaco primus oratione publica laudauit.

MODESTI, ET VERECVNDI.

THemiſtocles iacentem hoſtem armis pulcherrimis indutum ſequenti militi exuendum reliquit, quum ab huiuſcemodi facto ipſe abhorreret.

Quum Mitylenæi Pyttaco multum agri offerrent gratuito munere, tantum ſumpſit, quantum haſta percurreret, ut apud Romanos P. Claudius quantum uno die araſſet.

Cato ob modeſtiam nullam ſibi ſtatuam erigi paſſus eſt, dicens: Se malle, ut poſteri percunctarentur, cur Catoni poſita non eſſet ſtatua, quàm cur poſita.

M. Fabius conſul deuictis Veiis oblatum triumphum renuit ob fratris & collegæ mortem.

Pompeius oblatam ſibi ad Hebræorum rege menſam, & ſedem auream deferri iuſſit in publicum ærarium.

Fabius Gurges, Fab. Pictor, C. Numerius, & Q. Vgolinus legati ad Ptolemæum miſſi, accepta ab eodem munera in ærarium retulerunt.

Q. Cincinnatus dictatura ſe ſponte abdicauit. quod etiam L. Sylla fecit ultro.

Cn. quoque Plancus cenſuram uolens exuit.

Cimon Athenienſis reip. munera caſte ſemper & incorruptè obiit, & ab omni genere expilationis abſtinuit.

Peſcenius Niger ſic ſe ipſum & milites rexit, ut nihil à prouincialibus non oleum, non lignum, operam'ne extorſerint.

Agathocles rex Siciliæ nullo unquam luxuriantis fortunæ zephyro auerti potuit à recordatione figulinæ patris officinæ. quamuis enim haberet auri & argenti abunde, semper tamen abacum uasis fictilibus onerabat. Ausonius, Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem, Atq; Abacum Samio sæpe onerasse luto. Quærenti causam respondit, Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus. Fortunam reuerenter habe, quicunque repentè Diues ab exili progrẽdiere loco.

Terentius Varro delatam sibi ab uniuerso senatu & populo dictaturam recusauit, quòd remp. confregisset Cannensis pugnæ temerariæ congressu.

Cicereius quum prætoriis Comitiis Cn. Scipioni, superioris Africani filio, competitor omnium suffragiis præponeretur, erubescens se tanti uiri filio prælatum, ex competitore suffragatorem se fecit.

Pompeius in acie Pharsalica uictus à Cæsare, quum postero die Larissam intraret, oppidique illius uniuersus populus obuiam ei processisset, Ite, inquit, & istud officium præstate uictori.

Iulius Cæsar, tribus & uiginti uulneribus coniuratorum mucronibus confossus, à uerecundia absterreri non potuit. nam eo tempore, quo spiritus à mortali corpore secernebatur, togam utraque manu demisit, ut inferior pars corporis tecta collaberetur.

Spurina, egregius adolescens, quum sua forma complurium fœminarum sollicitaret oculos, uerecundia motus oris decorem uulneribus deformauit.

CONTEMPTORES HONORVM & Diuitiarum.

SExtum Ælium Catum, uirum consularem, quum legati Ætholorum uasis fictilibus prandentem reperissent, eidem uasa argentea miserunt, quæ tamen recusauit. neque aliud argenti extremum uitæ diem habuit, quam duo pocula accepta à L. Paullò, socero suo. auctor Plinius.

Cimon dux Atheniensis spolia uictis hostibus erepta suis ciuibus partibus est.

Agnes

Agnes uxor Henrici tertii imp. omnibus & diuitiis & honoribus se abdicauit, ut religioni daret operam.

Crates Thebanus non paruum auri & argenti cumulum proiecit in mare, quò melius philosopharetur citra impedimentum.

M. Curium rapam in foco torrentem quum legati Sanitum reperissent, eique multum obtulissent auri: Malo, inquit, hæc in fictilibus meis comesse, & aurum habentibus imperare.

Raymundus, Io. Germanus, Vmbertus Viennensis, Albertus magnus se suis episcopatibus abdicarunt ultrò.

Clotildis, seu Batildis uxor regis Clodouei, dimissis opibus & regno, cœnobio se inclusit.

Diocletianus relicto sponte imperio in propriis agris consenuit.

Beata Eugenia relictis opibus paternis cœnobio se inclusit.

Eburga filia Eduardi senioris regis Angliæ, relicta itidem paterna domo, claustrum ingressa est, in quo ad mortem durauit sanctissimè.

Homobonus, ciuis Cremonensis, opes nundinariis & negotiatoriis partas laboribus reliquit, ut spiritali consuleret lucro.

Lotharius imperator & rex Gallorum imperio sponte se abdicauit.

Iudocus, regis Britonum filius, relicto principatu, cui post patrem erat successurus, byssum & purpuram in pannosas, & uiles commutauit tunicas.

Antonius Anachoreta ne eligeretur episcopus, læuam sibi auriculam ferro præsecuit.

Tuditanus patrimonium populo diripiendum sparsit.

Democritus agros suos reliquit, eosq; pascua publica fieri passus est.

Legati Sammitum, Fabricii domum ingressi, quum uiderent multa ad splendorem & tanti uiri deesse maiestatem, magnam uim auri eidem obtulerunt. quam repudiauit ultrò. Gel. lib. 1. cap. 14.

Maior Scipio publicam rerum administrationem sponte reliquit, ut priuatus ageret.

Maximianus princeps, relicto imperio, uitam quoq; priuatam elegit.

Amurathes Turca dimissa filio regni cura priuatus egit.

Petrus, rex Angliæ, dimisso suis regno Romam uenit, ubi in paupertate priuatus uixit.

Lysander, rex Lacedæmoniorum, uestimenta magni precii filiabus suis à Dionysio missa recusauit.

Messalla primus omnium Romæ urbis præfectus constitutus, die sexta ab ea dignitate se abdicauit.

Theodosius, Atramytenus imperator, post Artemium, pertæsus belli ciuilis cessit imperio, monasticamq; uitam amplexus est.

Michael Curoplates, imperator post Stauratium, Leoni Armeno curam imperii reliquit ultrò.

Manuel quoque habenas imperii Alexio reliquit, monasticam secutus uitam.

Idem fecit Ioannes Catacuzenus imperator, qui successit Andronico iuniori.

In Tygris alueo oppidum est Babythace, cuius incolæ mortalium soli aurum in odio contrahunt.

Arsenius, Romanus patricius, quum uocem hanc incerto auctore audiuisset, Fuge, tace, & quiesce, relicta paterna hereditate ad cœnobium properauit.

Rachis, Longobardorum rex, regno se sponte abdicauit, ut monachum ageret.

Placidia uirgo, Valentiniani imperatoris & Eudoxiæ filia, repudiatis opibus nulli rei, præterquàm saluti, inhiabat.

Forseus, Hiberniæ regis filius, neglecto regno monachum egit.

Æneas militis cuiusdam Turno adherentis (cui nomen erat Magus) diuitias spreuit, quas offerebat, ut ueniam consequeretur uictus. Æneas apud Virg. lib. 10. Argenti atq; auri memoras quæ multa talenta Natis parce tuis.

Nicolaus, Pataræus, Smyrnæ antistes patrimonium pauperibus impertiuit.

Phocioni quum Alexander ex Persica Gaza bello parta magnum auri pondus misisset, recusauit ille.

Midas rex fuit Phrygiæ, cui propter Bacchum hoſpitio ſuſceptum conceſſum eſt, ut quidquid uellet,optaret, uoti futurus compos. Optauit autem, ut quidquid corpore contigiſſet, in aurum uerteretur. Tantæ fuerunt eius diuitiæ, ut in prouerbium abierint. Stat. lib. 1. Syl. Digne Mide, Crœſiq; bonis, & Perſide gaza.

Opulentia Crœſi, Lydorum regis maximè quondam nobilitata eſt apud Græcos, & adeò, ut fecerit prouerbio locum. propterea (ut ſcribit Herodotus) exiſtimabat, ſe mortalium feliciſſimum. Mart. lib. 5. Crœſo diuitior licet fuiſſem.

Virgilius ſcribit Sycheum Didonis maritum fuiſſe ditiſſimum agri inter Phœnicas: quæ opulentia fuit exitio, impulitq; Pygmaleonem regem Tyri, ut eum interficeret. Quantum autem auri & argenti habuerit, hinc ſuſpicari licet, quòd eius theſauris profuga Dido æmulam Romani imperii Carthaginem ædificauit.

Volunx fuit quiſpiam ditiſſimus, de quo Syl. libro 5. ſic ſcribit:ditiſſimus agri Occumbes generoſe Volunx,ne clauſa repoſtis Pondera theſauris,patrio nec regia quondam Præfulgens ebore, & poſſeſſa mapalia ſoli Profuerint.

Æſopus Tragœdus, amicus Ciceronis, arte hiſtrionica, ad tantam peruenit opulentiam, ut ſexcentis ſeſtertiis ei patina ſteterit: reliqueritq; filium adeò diuitem, ut is uniones liquefactos cœnis apponeret.

Cæcilius Claudius teſtamento ſuo edixit, Quamuis multa bello ciuili perdidiſſet, tamen relinquere ſeruorum quattuor millia centum & ſexaginta; iuga boum tria millia & ſexcenta; reliqui pecoris ducenta quinquaginta ſeptem millia; in numerato pondo ſexcenta millia.qui funerari ſe iuſſit ſeſtertiis undecim millibus.

M. Craſſus negabat diuitem, eſſe niſi qui reditu annuo legionem poſſet alere. in agris ſuis poſſedit ſeſtertium bis millies:hoc eſt ære noſtro quinquagies centena millia aureorum coronatorum. Nec ſatis fuit, inquit Plin. niſi totum Parthorum eſuriſſet aurum. Harum autem diuitiarum maximam partem ex ciuilibus bellis atq; incendiis compa-

parauerat, calamitates publicas in suam unius utilitatem uertens. nam quum trecenta solùm talenta ex paterna hereditate accepisset prius, quàm aduersus Parthos exercitum duceret, septem millium & centum talentorum summam coegisse traditur, quum etiam decimam partem facultatum suarum Herculi consecrasset, & publicum epulum dedisset populo, ac tres minas ciuibus uiritim contulisset. Seruos habuit circiter quingentos, fabrilis artis, & architecturæ peritos, quibus non solùm ad propriæ domus extructionem usus est, sed ciuibus ædificare uolentibus eorum operas mercede locauit.

Pallas, Claudii libertus, Crasso ditior fuisse prohibetur uicies & quinquies centenis millibus.

Plinius præter hunc Pallantem ait Callistum, & Narcissum Claudii principatu fuisse opulentiores. Narcissi autem diuitiæ in prouerbium uenerunt, quum Iuuenalis dicat: Nec Crœsi fortuna unquam, nec Persica gaza Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi, Indulsit Cæsar cui Claudius omnia. De Pallante Iuuen. Sat. 1. Ego possideo plus Pallante & Licinis. Hi duo Pallas & Narcissus liberti fuerunt Claudii, quos decreto quoque senatus, non solùm ingentibus præmiis, at etiam magistratibus ornari passus est. Tacitus scribit Claudium Pallanti prætoria insignia & centies quinquagies sestertium censuisse, & Pallantem ipsum sestertii ter millies possessorem fuisse. Idem lib. 14 ait Neronem ueneno interfecisse hunc Pallantem, quòd immensam pecuniam longa senecta detineret.

Licinius, Cæsaris libertus, tantum agrorum fertur habuisse, quantum peruolarent milui.

Quamuis numerosæ fuerint Crassi diuitiæ, Plinius tamen facit Syllam ditiorem, ubi de Crasso loquens ait, Quiritum post Syllam ditissimus.

Pompeio res gerente circa Iudæam Ptolemæus octona millia equitum sua pecunia tolerauit, mille conuiuas totidem aureis potoriis mutans uasa cum ferculis saginauit.

Pythius Bithynius platanum auream, uitemq; nobilem Dario regi donauit. Xerxis copias, hoc est septies centena XXCIIX. millia hominum excepit epulo: stipendium

quinq; mensium, frumentumq; pollicitus, ut è quinq; liberis senectuti suæ saltem unus concederetur. Testes Herodotus & Plinius. Interrogatus a Xerxe quantum possideret: respondit, se habere argenti talenta duo millia, auri myriadas quadrigentas, staterum Daricorum septem millibus minus. Quam summam quum obtulisset ipsi Xerxi, demiratus rex propensam hominis liberalitatem, expleuit quod illi deerat ad quadrigentas myriadas.

Seneca philosophus rerum actui præpositus à Nerone quadriennio ter millies sestertium quæsiuit.

Tarius Ruffus infima natalium humilitate consulatum militari industria meritus circiter mille sestertium liberalitate Augusti confestum, agris cœmendis exhausit.

Idem Seneca testis est Lentulum augurem eodem Augusto imperante quater millies sestertium suum uidisse.

Herodes Atticus tanta fuit rerum opulentia, ut Isthmum uellet perfodere, & maria coniungere diuersa, si per imperatorem licuisset. quod tamen frustra tentauerat Nero.

Plerique ueterum suam satis opulentiam prodiderunt arduis conatibus, quibus rerum naturæ faciem mutare uoluerunt: ut Nicanor Seleucus, qui excogitabat perfodere spatium à Bosphoro Cimmerio ad Caspium mare, quod interuallum erat CL. mil.

Sesostris, rex Ægypti, intestitium à rubro mari ad Nilum proscindere adorsus est. quod postea Darius molitus est.

L. Luscius Syllanarum partiũ amplius sexcenties possedit.

Galesus fuit in Latio quispiam ditissimus agrestis Gazæ. Virgil lib. 7. Æn Corpora multa uirum circa, seniorq; Galesus, Dum paci medium se offert, iustissimus unus Qui fuit, Ausoniusq; olim ditissimus aruis. Quinque greges illi balantum, quina redibant Armenta, & terram centum uertebat aratris.

Camertes, Volscentis filius, partium Turni fautor in Æneam, ditissimus fuit. Virg. lib. 10. Persequitur fortemq; Numam, fuluumque Camertem Magnanimo Volscente satum, ditissimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnauit Amyclis.

Dorylas ponitur ab Ouidio lib. 5. Met. ditissimus agre-

ftis opulentiæ, ubi ait: Nasomoniaci Dorilas ditissimus agri, Diues agri Dorylas, quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.

Cyrus deuicta Asia xxiv. millia pondo auri. inueuit: præter uasa aurea, aurumque factum, & in eo folia ac platanum uitemque. qua uictoria argenti quingenta millia talentorum reportauit.

Cleopatræ quoque diuitiæ arguuntur ex coctilibus illis muris inter septem orbis miracula numeratis: ex cratere, cuius pondus erat xv. talentorum: ex apparatu conuiuii: quò Antonium excepit: ex unionum sorbitione, & multis item sumptibus.

Esubopes rex in Suanorum terra, uelleribus aureis inclyta, plurimum argenti auriq; fertur eruisse.

Cæsar in munere patris funebri, omni apparatu arenæ argento usus est.

C. Antonius ludos scena argentea fecit. item & L. Murena.

Caius princeps in circo pegma duxit, in quo fuere argenti pondo cxxiv.

Nero Pompeii theatrum operuit auro in unum diem, quod Tyridati regi Armeniæ ostendit.

Populus Romanus septem annis ante primum bellum Punicum habuit in ærario auri pondo DCCXXVI. millia, argenti XCII. millia, & extra numerum CCCLV. millia. item Sex. Iulio & L. Martio consulibus XXCIV. auri pondo Cæsar primo introitu urbis in ciuili bello suo ex ærario protulit laterum aureorum XXVI. millia, & numero pondo CCC.

Paullus Æmilius, Perseo Macedoniæ rege deuicto, retulit in ærarium prædam pondo trium millium.

Scipio Africanus, uicta Carthagine, MCCCCLXX. pondo auri inde transtulit; item argenti cælati millia CCCCL. uasorum aureorum pondo centum millia.

Mamurram Catullus dixit habere quidquid habuisset comata Gallia. Cornelius Nepos adiecit eum totis ædibus nullam nisi è marmore columnam habuisse, omnes solidas è Carystio, aut Lunensi.

P. Clodius (quem Milo occidit) habitauit domo empta sestertiis CXLVII. millibus.

Ciſſamis Cous fuit gregibus pecuariis ſupra modũ diues.

Dionis Syracuſani opes immenſæ fuerunt, & regia in uiuendo propemodum pompa,& ſupellex, Plutarcho teſte.

Lucullus quum reipub. infenſus, priuatæ uitæ ſe dediſſet, ædibus & prætoriis extructis, hortis & conationibus amœniſſimis incredibili ſumptu paratis, & bibliotheca libris utriuſque linguæ cumulatiſſima, opes bello quæſitas conterere non potuit. Idem Pompeio & Ciceroni extemporariam apparauit cœnam impendio quinquaginta millium; tanta epularum, & rerum lautitia, ut conuiuas in admirationem traheret. Idem perfodit montem, & flumen immiſit in piſcinas, quæ reciprocæ fuerunt.

Plinius iunior tanta fuit opulentia,ut ducenta millia nummum pro acceſſione precii agrorum contempſerit, emptrice Cornelia hoc petente, ut ſuis ipſe uerbis docet ad eandem fœminam ſcribens, Tu quidem, inquit, honeſtiſſimè quòd tam impenſe & rogas & exigis, ut accipi à te iubeam precium agrorum non ex DCC.millibus,quanti illos a liberto meo, ſed ex nongentis, quanti à publicanis partem uigeſimam emiſti. Inuicem ergo & rogo & exigo, ut non ſolùm quid te, uerùm etiam quid me deceat, àſpicias. Idem Plin. patriæ ſuæ donauit annua ſeſtertia tricena, quæ à nobis DCCL. aureis æſtimantur. Hanc eius opulentiam pluribus uerbis deſcribit Budæus.

Quantæ fuerint opes Dauidis, coniectare eſt uerbis eiuſdem,qui cap.22.Paralip.ita loquens ad Salomonem inducitur: Confortare, & uiriliter age, ne timeas, neque paueas: ecce ego in paupertatula mea præparaui impenſas domus domini, auri talenta centum millia, & argenti mille millia talentum. Hiſtoria Regum ſcribit Dauid habuiſſe argenti mille millia talentum, id eſt decies centena millia, & auri centum millia, quæ mille millia talenta argenti ualent. propterea Budæus ait opes Dauid decies fuiſſe maiores opibus Darianis.

Fuerunt & immanes Salomonis diuitiæ, ut teſtatur quod lib. 3. Regum & cap. 10. ſcriptum eſt hoc modo: Non erat argentum, nec alicuius precii putabatur in diebus Salomonis: quia claſſis regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per

tres annos ibat in Tharsis deferens inde aurum & argentum: Et paulò inferius, Fecitq;, ut tanta esset abundantia auri & argenti in Hierusalem, quanta & lapidum. consumpsit in templi sui columnis & uasis aureis quadragies sexies centena millia, argenti uerò ad clauos & alia instrumenta MCC xxxii. talenta, æris uerò in columnis, fornicibus, & cæteris talenta xiix. millia.

Victo Dario inuenta sunt in Perside cxxc. millia talentum: quum tamen Darius septem millia fugiens rapuisset.

Mynias fuit quispiam sua ætate mortalium ditissimus, qui primus thesaurum recondendis pecuniis struxisse fertur.

Cœlius ait Mæandrum, Protagoræ patrem, tanta rerum opulentia præcelluisse, ut Xerxem Persarum regem domo & donis excipere ausus sit. quod iam de Pythio memorauimus.

Heliogabalus mensas & capsas habuit argenteas. primus etiam cacabos, uasa deinde centenaria argentea sculpta & non nulla stigmatibus libidinosissimis inquinata. Ælius Lampridius.

Tantali diuitiæ prouerbio locum fecerunt, quem prædiuitem fuisse ostendit carmen illud ex tragœdia apud Plutarchum de exilio, Viam dierum duodecim sero iugera.

Callicrates fuit quispiam Carystius, qui ciues suos omnes opibus longè præstitit. hinc adagium natum, Vltra res Callicratis.

Herodotus scribit Rhampsinitum regem immanem pecuniæ copiam habuisse, quam nemo regum posterorum adæquauit.

Darius Vectigalem sibi fecit Asiam, ex qua quotannis D. LXXV. millia talentorum accipiebat, præter aliud tributum, quod ex Africa & iis, qui Europam Thessalia tenus incolebant, eidem afferebatur.

Indorum regio, teste Curtio, diues est non auro modò, sed margaritis & aliis gemmis, ad luxus magis, quàm ad magnificentiam exculta.

Inter populos diuitius memorabiles recensentur Lydi, Babylonii, Seres & Arabes. Stat. lib. 5. Syl. Si Babilonis opes, Lydæ si pondera gazæ, Indorumq; dares, Serumq;, Arabum que potentes Diuitias.

Fuit & Achæmenes rex Persarum ditissimus. Horatius lib.2.carminum, Non tu quæ tenuit diues Achæmenes, Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes, Permutare uelis crine Lyciniæ?

In Tolosano, Italiæ oppido, à Q. Cæpione direpto, inuenta sunt auri pondo cx. millia, argenti pondo quinquies decies centena millia.

Luerius Aruernus, pater Bitiri (qui Bititus cum maximo Æmiliano & Domitio Ahenobarbo ducentorum hominum exercitu conflixit) tantis deliciis, diuitiisq; circumfluxit, ut aliquando ostendendarum opum gratia curru uectus campum ingrederetur, nummos aureos argenteosq; huc atque illuc spargens. Quibus colligendis amici atque comites occupati sequerentur.

Antiochus Magnus, Syriæ rex, tantis affluxit diuitiis, ut in Romanos certaturus exercitum collegerit ornatissimum, in quo plerique milites hastis scutisque aureis & argenteis enitebant. propterea quum ostentasset Hannibali copias illas tanto munitas apparatu; rogassetq; nunquid satis essent Romanis facturæ; Pœnus ignauiam imbellium militum eius eludens, Satis facturæ, inquit, etiam si auarissimi fuerint Romani.

Habuit Iob septem millia ouium, tria millia camelorum, quingenta iuga boum, quingentas asinas, reliquiq; pecoris armentum numerosissimum.

PAVPERES.

Irus fuit Ithacensis pauperrimus, quem Vlysses ab expeditione Troiana reuersus ictu pugni interfecit. Mart. lib. 5. Iro pauperior forem Carine.

Menœtes fuit Arcas quispiam occisus à Turno, cuius paupertatem describit Virg. lib. 12. his uerbis: Et iuuenem exosum ne quicquam bella Menœtem Arcada, piscosæ cui circum flumina Lernæ Ars fuerat, pauperq; domus, nec nota potentum Munera, conductaq; pater tellure serebat.

Acœtes paupertatem suam apud Ouid. lib. 3. Met. his uerbis exprimit: Ille metu uacuus, nomen mihi dixit Acœtes, Patria Mæonia est, humili de plebe parentes. Non mi-

hi quæ duri colerent pater arua iuuenci, Lanigerosque greges, non ulla armenta reliquit. Pauper & ipse fuit, linoque solebat, & hamis Decipere, & calamo sitientes ducere pisces.

Baucis mulier & Philemon eius maritus, in maxima paupertate consenuerunt. idem Ouidius lib. 8. Sed pia Baucis anus, pariterque ætate Philemon Illa sunt annis iuncti iuuenilibus, Illa, &c.

Faustulus pastor fuit extremæ paupertatis, qui uel Romulum exposuit, uel expositum nutriuit. Ouid. lib. 3 Fast. Nec taceam ustras Faustule pauper opes.

Apud eundem libro eodem Anna nomen est pauperrimæ uetulæ, ubi ait: Orta sub urbanis quædam fuit Anna Bouillis Pauper, sed multæ sedulitatis anus. Illa leui mitra canos incincta capillos, Fingebat trepida rustica liba manu.

Hecale nomen est pauperrimæ fœminæ apud eundem lib. 1. de Rem. Cur nemo est Hecalen, nulla est quæ nouerit Irum? Numpe quòd alter egens, altera pauper erat.

Amyclas, nomen est pauperrimi nautæ apud Lucanum, de quo iam uerba fecimus in capite de Nautis.

Apud Horatium Ibycus nomen est pauperis, cuius uxor dicebatur Chloris. Hæc Horatii uerba: Vxor pauperis Ibyci Tandem nequitiæ fige modum tuæ.

Horatius ipse laborauit paupertate, qua urgente animum appulit scribendis carminibus. unde lib. 2. Epist. sic inquit: Et laris & fundi paupertas impulit audax, Vt uersus facerem.

Martialis libro 2. Hyli papertatem eludit his uerbis: Vnus sæpe tibi tota denarius arca Qaum sit, & hic culo tritior Hyle tuo.

Idem Thelesium turpi quæstu diuitem factum ridet his uerbis ex libro 6. Quum coleret puros pauper Thelesinus amicos, Errabat gelida sordibus in togula. Obscœnos postquam cœpit curare cinœdos, Argentum, mensas, prædia solus emit.

Apher apud eundem nomen est uiri extremæ paupertatis, ubi ait: Quum sis tam pauper, quàm nec miserabilis Apher.

Ab eodem ridetur Cinna quispiam, quòd quum pauper

cet, pauper uideri uellet. sic enim inquit: Pauper est Cinna, & uult uideri pauper.

Catullus Furio cuidam pauperrimo sequentibus illudit uersiculis: Furi cui neque seruus est, nec arca, Nec cymex, neque araneus, neque ignis: Verùm est pater, & nouerca, quorum Dentes uel silicem comesse possunt.

Codri poetæ pauperrimi, & Proculę eiusdem uxoris paupertatem sic describit Iuuenalis· Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex, Ornamentum abaci, nec non & paruulus infra Cantarus, & recubans sub eodem marmore Chiron: Iamq; uetus Græcos seruabat cista libellos, Et diuina opici rodebant carmina mures. Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud Perdidit infelix totum nihil. ultimus autem Ærumnæ cumulus, quòd nudum, & frustra rogantem, Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabat.

Æliorum familia Romæ fuit pauperrima, & modicarum adeò facultatum, ut septemdecim eodem tempore unicam habitauerint domum, unicum agrum possidentes.

Paullus Æmilius, qui de Liguribus, & Perseo Macedoniæ rege triumphauerat, adeò pauper mortuus est, ut funebres ludi celebrari nequiuerint, nisi diuenditis eius possessionibus.

Ætius sophista Antiochenus aurificinam, urgente rerum penuria, exercuit ab initio.

Menenius Agrippa, qui de Sabinis triumphauerat, pauper adeò mortuus est, ut sepeliri nequiuerit, nisi collatis à populo quadrantibus.

M. Pompilius Andronicus ob inopiam coactus est uendere opus annalium XVI. millibus nummum.

Aristides, qui rempublicam Atheniensium clarissimè administrauit, inops adeò mortuus est, ut eius funeri sumptus defuerit.

Callias Atheniensis comœdiographus torsit funes ob paupertatem.

Val. Cato grammaticus, qui floruit ætate Syllæ, consenuit in summa paupertate, dimissaq; Tusculana uilla (qua cessit ob creditores) habitauit angusto & breui gurgustio. unde Bibaculus his in eum carminibus lusit: Si quis forte

mei domum Catonis, Depictas minio assulas, & illos Custodes uidet hortulos Priapi, Miratur, quibus ille disciplinis Tantam sit sapientiam assecutus. Quam tres calculus ac selibra farris, Racemi duo tegula sub una Ad summam propè nutriant senectam.

Demonax philosophus (qui floruit Hadriano imperante) nullum unquam sibi uiaticum præparauit, sed quum esuriret, proximam domum, quam apertam uidebat, ingrediebatur, & uictum ibi quæritabat. Centenarius decessit, elatus publico sumptu.

Epaminundæ Thebanorum principi & totius Græciæ unicum fuit indumentum, rude & pertritum. quod si quando expurgandum fulloni traderet, alterius uestis inopia domi interim se continebat. nihilominus tamen in tanta pauperie magnam uim auri, quam offerebat rex Persarum, recusauit ultrò.

Epictetum philosophum iam diximus seruum fuisse, & summa inopia laborasse.

Aglaus Psophidius in angustissimo Arcadiæ angulo consenuit, exili contentus prædio, quo nunquam egressus est. hunc tamen Apollo in tanta paupertate felicem testatus est. Val. Martialis epigrammatista pauperie pressus uiaticum accepit à Plinio nepote.

Menas, inter Samnites natus, in solitudine uixit & paupertate curandis apibus intentus: neque tamen deerant adeuntium dona, quos ad bonam frugem solebat conuertere.

Origenes extrema laborauit paupertate, bonis eius in fiscum relatis, quòd Christianæ adhesisset pietati.

Plautus ob paupertatem uictum quæritabat in agendis molis illis, quas trusatiles uocant. à quibus quum impetrabat ocium, ad scribendas fabulas se conuertebat, ut eas postmodum uenditaret.

Tellus fuit nescio quis pauper, cuius inopiam Solon Crœsi diuitiis feliciorem esse prædicauit, ut iam de Aglao prædiximus, nisi quis fortè uelit eundem esse.

Theagenes Caprus fuit pauper quispiam, qui tamen diues haberi uolebat. Idem multa facilè pollicebatur, & nihil præstabat.

Fuit & Lysistratus summæ paupertatis homo, adeò ut prouerbio locum fecerit.

Antigonus, ciuis Florentinus, quum uniuersas facultates pauperibus impartiuisset, pauper adeò decessit, ut eius funeri defuerit sumptus.

Euripidis mater lucellum faciebat, in uendendis oleribus, auctore Plinio. Ei nomẽ erat Clito, patri uerò Menesarchus.

Glycera coronas uenales exponebat ad sustinendam paupertatem.

Telenicus homo fuit adeò notæ paupertatis, ut Seriphii prouerbium inde formauerint.

Pauson fuit pictor insigni tenuitate.

Plutarchus in Nicia prodit Lamachum fuisse adeò insigni paupertate, ut quoties illum Atheniensis populus imperatorem crearet, aliquantulum pecuniæ ad pallium & crepidas comparandas decerni opus esset.

Valerio Publicolæ in morte defuit sumptus, auctore Tito Liuio.

Acilio Prætorio post consumptum ingens patrimonium paupertate confitenti, Tiberius, Sero, inquit, experrectus es.

Gellius scribit Protagoram sophistam adolescentem uictus quærẽdi gratia uecturas onerum corpore suo factitasse.

Sunt qui dicant Lucilium poetam satyrographum publico funere fuisse elatum.

Eumæus fuit subulcus Vlysfis, mendicus, & pannosus.

Telemachus fuit quispiam Acarnensis, qui ob paupertatem fabis sæpenumero uictitabat. Hinc Telemachi olla prouerbio locum fecit. Adagium

Conna tibicen fuit pauperrimus, qui nihil habuit præter oleastrum.

Caunius fuit quispiam pauperculus, qui quum utriculum aquæ sitienti Artaxerxi porrexisset, ab eo ad summam rerum opulentiam euectus est.

Cleobis, & Biton, fratres Argiui, fuerunt pauperrimi. testis Herod.

Plinius scribit Protogenem pictorem contentum fuisse casula, quam habebat in horto suo.

Seruilius Isauricus, qui proconsul debellauerat Cilices, publico elatus est funere.

Abrahamus Anachoreta nil habuit in solitudine præter catinum & cilicinam uestem cum sago rustico.

Hilarion interrogatus à latronibus, quos offenderat, cur non expauesceret, Quia nudus sum, inquit.

QVI EX HVMILI FORTVNA clari, aut diuites euaserunt.

Demosthenes, fabri filius, clarissimus euasit philosophus. Sidon. Qui fabro genitore procreatus Oris maluit expolire linguam.

Agathocles è figulina patris officina ad regnum Siciliæ peruenit. unde apud Ausonium sic inducitur loquens: Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus.

Æsopus Tragœdus quum histrionicam artem exerceret, ea tamen euasit ditissimus.

Gadareus sophista, qui prius more mendici peregrinabatur, Maximiani beneficio consulatum adeptus est.

Hadrianus & Marcus Antonius principes Arrianum historicum euexerunt ad consularem dignitatem.

Cyrus Panapolyta beneficio Theodosii imperatoris, & Eudoxiæ uxoris eiusdem præsul factus est.

T. Coruncanius è plebe factus est pontifex maximus.

Giges anulum habuit, in quo erat gemma tantæ uirtutis, ut ea ad se uersa inconspicuus esset, uersa uerò ad alios, conspicuus. propterea legatus ad regem missus anuli beneficio ipsum interfecit, & stuprata regina rex è pastore factus est.

C. Marius senior, septies consul, Arpinas fuit, obscura prognatus origine.

Telephanes quum antea currus factitaret, tandem rex Lydorum factus est.

Terentius Varro, sordido natus loco, tandem quæstura, & duabus ædilitatibus functus est.

Tamburlanum à tenera ætate porcarium, fortuna Scytharum regem constituit.

Cælestinus Quintus ex Anachoreta factus est Pontifex maximus.

Lamissionem in piscina (quum infans esset) repertum fortuna fecit Longobardorum regem.

Narses Eunuchus è chartulario patriciam consecutus est dignitatem, & totius Italiæ principatum.

Ptolemæus filius Lagi ex gregario Alexandri milite factus est rex Ægypti.

Rhodope meretrix ex immundo illo corporis quæstu ad Ægypti regnum conscendit, nupsitq; Psamnitico.

Ioannes Campanus, qui infans pascendis ouibus tempus contriuerat, tandem beneficio Pii Secundi Pontificis Maximi præsul factus est.

Franciscus Sfortia, dux Mediolani, patrem habuit Sfortiam Attendulum, qui quondam in exercitu fuerat lixa.

Gordius ab agricultura ad imperium euectus est.

Valentinianus imperator patrē habuit funes torquentem.

Helena imperatrix & uxor Constantii inter Britannos humili orta est loco.

Proculus quum latrunculus lusitaret, & decies in eo ludo imperator extitisset, accessit protinus scurra, qui eum purpura ornatum salutauit ut imperatorem. qua ille occasione uel oblata, uel arrepta, uerè assecutus est, quòd periocum dicebatur.

Mauritius Cappadox, è famulo & excubitore imperium adeptus est post Tiberium Secundum.

Ioannes Zimisces prius ludi magistrum egerat, imperiali tamen dignitate functus est tandem.

Nicolaus Quintus, natione Lunensis, humili natus loco, & professione medicus, ad summum tandem pontificatum peruectus est.

Innocentius Octauus ab ineunte ætate coactus est ob paupertatem famulari, & inter Alphonsi Siciliæ regis ministros uictum sibi comparare. mox tamen Xysto IV. successit in pontificatu.

Pius Secundus ob parentum paupertatem peregrinari coactus est, & uictum emendicare. prouectior factus, successit Callisto tertio.

L. Tarius Ruffus natalium humilitate consulatum militari industria meritus est, auctore Plinio.

Quinctius Cincinnatus, quum agrum coleret, sudore deterso prætextam accepit togam, & ab aratro conscendit ad dictaturam.

Ventidius Bassus adeò sordido natus est loco, ut uictum ægrè sibi quæreret adolescens. demum tamen quum in C. Cæsaris beneuolentiam introrepsisset, eius patrocinio & fauore factus est primùm tribunus plebis, mox prætor, inde pontifex, & consul. Ad extremum qui prius curandis mulis uictum sibi quæritabat, eò conscendit gloriæ & auctoritatis, ut primus subegerit Parthos, ac de his triumphauerit. cui eius gloriæ usque adeò inuidit populus Rom. ut sequentes in eum uersiculi uulgò iactati sint: Concurrite omnes augures, haruspices, Portentum inusitatum conflatum est recens. Nam mulos qui fricabat, consul factus est. auctor Gellius lib. 15. cap. 4.

Euripides ex matre olerum uenditrice euasit poeta celebratissimus.

Primislaus, rex Bohemorum, ab ineunte ætate bubulcus erat, & armentarius.

Hiperbolus Chremidis filius (qui prius lucernas factitabat) Athenis tandem principatus est.

Darius, Histaspis filius, Cyri primùm extitit pharetrophorus, & lictorio functus est munere, rex Persarum factus.

Macedonũ rex Archelaus natus est Simiche matre serua.

Perseus, quem Paullus Æmilius attriuit, fuit Argiuus genere, ignobili prognatus patre.

Eumenes inopem habuit parentem.

Antigonus Philippi artificio se confouebat.

Latrocinia exercuit Polyperchon.

Phocion patrem habuit, qui coclearia conficeret.

Demetrius Phalereus seruiuit apud Demetriũ, & Conona.

Sycioniorũ tyrannus Cleon pyraticam prius exercuerat.

Mandro fuit quispiam, qui ex nauiculario factus est imperator. hinc adagium, Fuit & Mandroni ficulna nauis.

Bonosus imperator, filius fuit pædagogi litterarii, auctore Flauio Vopisco.

Probus patrem habuit agrestem, & olitorem.

Ælio Pertinaci origo gentis fuit sordida.

Aurelius patrem habuit mediocrem & colonum.

Galerius pastor fuit armentorum, habuitq; parentes agrarios.

Adramitenum Andriscum, in Fullonia natum, fortuna ad opes & dignitates euexit.

Iustinus, qui ante Iustinianum imperauit, fuit armentarius, & sues egit.

Basilius Macedo captiuus inter uenales Constantinopolim ductus, factus est imperator.

Artaxerxes humili apud Persas loco natus, imperium à Parthis ad suos transtulit, & Artabanum triplici prœlio cúm tota deleuit familia.

Romulum & Remum infantes aluit lupa, quos conditores habuit Roma.

Viriatus Lusitanus in Hispania è pastore uenator, è uenatore latro, ex latrone dux postremò factus uniuersam occupauit Lusitaniam.

Cicero homo nouus, Arpinas, (ut improperabat inimicus) præter dignitatem consularé eò diuitiarum peruenit, ut habitaret domũ, quæ fuerat M. Crassi Romanorũ ditissimi.

Incunabula Tullii Hostilii agreste cepit tugurium. eiusdem adolescentia in pascendis pecoribus fuit occupata, ualidior ætas Romanum rexit imperium.

Tarquinius Priscus natus est patre Demarato, etiã exule.

Tullius Seruius, uerna, & ancillæ filius, Romanis principatus est.

M. Perperna (qui peregrinus Romam uenerat) consulatu potitus est.

Cornelium Syllam ex Nicopolis meretriculæ sinu absumptum sustollens fortuna, super Cimbricos Marii triumphos, septemq; consulatus, imperiis dictaturisq; affecit.

Lycastus & Parrhasius à Philonomia matre expositi, & à Tilipho pastore nutriti, Arcadiæ regno tandem præfuerunt.

Xystus primus, pastorali ortus tugurio, ad summum Pontificatum conscendit.

Anselmus ex monacho abbas, ex abbate Cantuariensis episcopus factus est.

Sadragesillus, Dagoberti pædagogus, è ludi magistro

dux Aquitaniæ.

QVI EX PROSPERA FORTVNA ad humilem, & miseram redacti sunt.

Dionysius iunior Syracusis (ubi tyrannidem exercuerat) pulsus, exulauit Corinthi, ibique ludi magistrum egit, teste Cicerone.

Pazaires, rex Turcarum, Tamburlano uictori equum inscensuro subinclinauit humeros, & scabelli usum præbuit, ut etiam Valerianus imperator Sapori regi Persarum.

Belisarius, Romanis præfectus copiis, quum Vandalos deleuisset, de Parthis triumphasset, urbem non semel à Barbaris liberasset, post multas uictorias Iustiniano mandante exoculatus uictum in uia publica à transeuntibus emēdicauit.

Cassius, qui bis triumphauerat, ter consulatu fuerat potitus, supplicio capitali clausit uitam.

C Carbo post tres consulatus, uentrem purgans interfectus est.

C. Cotta ante diem futuri sibi triumphi expirauit.

Caninius quo die factus est consul, in fata concessit.

M Claudius Marcellus, qui Hannibalem superauerat, Syracusas expugnauerat, tandem apud Venusiam interfectus est.

Ne Paullus Æmilius duobus triumphis, priore de Liguribus, posteriore de Perseo supra modum insolesceret, ei filiorum mortem immisit fortuna.

Suadocopus, rex Morauiæ & Boemiæ, ab Arnulpho imperatore superatus, mutata ueste consenuit in deserta nemorum solitudine cum tribus anachoretis.

Christophorus Papa, summo pontificatu detrusus, monasticam egit uitam.

Cælestinus v. Ioannes i. Ioánnes xiv. in carcere perierunt.

Benedictus v. Benedictus x. Martinus Tudertinus, Ioannes xii. suo pontificatu detrusi, omnes consenuerunt in exilio.

Polycrates, Samiorum tyrannus, post multos ridentis

fortunæ zephyros, ab Orœte, Cyri præfecto, superatus, & suspendio affectus est.

Xerxes qui Ægyptum subegerat, à Themistocle uictus, ab Artabano interfectus est,

Artabanus, ab Artaxerxe occisus.

Mithridates, rex Ponti, qui annis quinquaginta Romanos uariis cladibus affecerat, Asiam occupauerat, Q. Oppium proconsulem, & Aquileium legatum, in uincula coniecerat, à Lucullo primùm, deinde à Pompeio superatus, mortem sibi intulit.

Pompeius, expugnato Domitio, Iarba triumphato, Sertorio in Hispania sublato, Pyratis subactis, & Tygrane rege Armeniæ, debellatis item liberis, Albanis & Iudæis cum Aristobulo rege, & Mithridate ad hauriendum uenenum coacto, ad extremum post tot illustres uictorias à Cæsare uictus in Thessalia, iussu Ptolemæi, ad quem in extrema rerum desperatione confugerat, interfectus est.

Cæsar, uictor Pompeii, quum de Gallis, Alexandrinis, Ponticis, Africanis, & Hispanis triumphasset, & maximam orbis terrarum partem subegisset, coniuratione C. Cassii & Decii Bruti XXIII. uulneribus in senatu confossus est.

Legitimus Persæi Macedoniæ regis filius artem ferrariam exercuit ad tolerandam paupertatem, testis Ammianus Marcellinus.

Iunior Marius, post trucidatos in urbe Syllanos, uictus apud Præneste, Pontio Telesino fugæ comite iugulandum se præbuit.

Senior uerò Marius, qui septies consul fuerat, de Iugurtha triumphauerat, Cimbros & Theutones subegerat, Apuleium & Glauciam seditiosos interemerat, uictus à Sylla aliquandiu delituit in Minturnensium paludibus. Ouid. lib.4. de Ponto, Ille Iugurthino clarus, Cimbroq; triumpho, Quo uictrix toties consule Roma fuit, In cœno Marius iacuit, cannaque pallustri, pertulit & tanto multa pudenda uiro.

Tarquinius Superbus regno pulsus est. Horat. lib. I. Serm. Vnde superbus Tarquinius regno pulsus fuit.

ILLIBERALES, AVARI, & Feneratores.

Pygmalion, rex Tyri, Sichæum sororis suæ Didonis maritum interfecit, ut eius auro potiretur. Virg. lib. 1. Æn. – ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferreo incautum superat, securus amorum Germanæ.

Achilles, ductus auaritia, cadauer Hectoris Priamo exposuit uenale. Virg. lib. 1. Æn. exanimumq; auro corpus uendebat Achilles.

Polymnestor, rex Thraciæ, Polydorum Priami & Hecubæ filium fidei suæ tempore belli Troiani commissum interfecit, ut eius auro potiretur. Virg. lib. 3. Æn. Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro Vi potitur.

Vnidii auaritiam describit Horat. lib. 1. Serm. dicens: Vnidius quidam (non longa est fabula) diues Vt metiretur nummos, ita sordidus ut se Non unquam melius seruo uestiret, adusq; Supremum tempus, ne se pænuria uictus Opprimeret, metuebat. at hunc liberta securi Diuisit medium, fortissima Tyndaridarum.

Idem arguit Fusidium feneratorem his uerbis: Fusidius uappæ famam timet ac nebulonis, Diues agris, diues positis in fenore nummis. Quinas hic capiti mercedes exiget, atque Quantò perditior quisque est, tantò acrius urget.

Eodem modo Martialis notat auaritiæ Saleranum quendam, qui fingebat se tristari de morte uxoris, quum tamen lætaretur plurimùm, ut solus potiretur bonis.

Stroza pater eandem inurit notam cuidam Scauro, ubi ait: Scaurus habet uillas, urbana palatia, nummos, Pinguiaq; innumeris prædia bobus arat. Huic tamen assiduè major succrescit habendi Nunquam diuitijs exatiata fames. Ditior est igitur patrio contentus agello, Qui uiuit nullo fenore Fabricius.

Cato Vticensis insimulatus est auaritiæ à Cæsare, quum Martiam coniugem Hortensio amico roganti concessisset, eamq; postea Hortensij recepisset heredem. Dimisit, inquit, ut locupletem reciperet.

Demosthenes habitus est auarus, quòd pecuniam à rege Persarum acceperat, ab Harpalo corruptus, ut ageret contra Philippum.

Aulus Postumius Albinus missus ad inferendum Iugurthæ bellum, pecunia corruptus destitit.

Simon fuit auarus, qui à Petro spiritus sancti gratiam mercari uolebat unde Simoniæ inditum nomen.

Achæus, rex fuit Lydorum, qui quum noua tributa à subditis uellet extorquere, ob auaritiam populari factione suspensus est elatis pedibus, & demerso in Pactolum capite. Ouid. in Ibin, Morte uel intereas capiti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua.

Didius Iulianus imperator porcellum atque lepusculum ad se muneri missum in triduanas partiebatur cœnas: prandebatque interim paucis oleribus & herbulis contentus.

Ælius Pertinax imperator, dimidiatas lactucas aut carduos conuiuiis solebat apponere. & si quid interdum uellet amicis mittere, binas tantùm offulas aut paucula mittebat poma. aut si quando lautius uellet facere. dabat lumbos gallinaceos.

Martinus Pont. Max. clanculum cereos in templis solebat extinguere, gratia nocturni luminis. idem ut oleo parceret, instituit crudos pisces dari domesticis à dispensatore.

Pontanus scribit Angeloctum sacerdotem Cardinalem particulam hordei singulis ab equis clàm è præsepibus surripere consuesse, donec è magistro stabuli pro fure deprehensus in tenebris uapulauit.

Quo tempore Hannibal opprimebat Campanas bello, Valerius Bestius Ruscium, Imbrici soceri sui filium, quem acceperat seruandum, auaritia stimulantem morti dedit, ut eius auro potiretur. auctor Plutarchus.

Arismapi, populi Thraciæ, assiduum gerunt bellum cum Gryphis auri cupiditate.

Patroclum quendam taxauit Aristophanes, quòd in summa rerum opulentia sordidè & immundè uiueret, ne faceret sumptum.

Non satis fuerunt Crasso numerosæ illæ (quarum iam meminimus) diuitiæ, nisi & aurum Parthorum esuriret.

Gellius ait Cornelium Rufinum, manu quidem strenuum & bellatorem bonum fuisse, sed furacem & acri auaritia.

Cassius Seuerus, Labieni amicissimus, supra omnes imperatores auaritia insignis habitus est.

Ochus, rex Persarum, auaritiæ nota adeò laborauit, ut urbem nunquam iniret, ne mulieribus congiarium imperti-retur. nam Cyrus lege sanxerat, ut ubi primùm Persarum rex ingrederetur, mulieres, quotquot adessent, singulos auri nummos ab ipso rege acciperent.

Semiramis in monumento, quo post mortem erat recondenda, hæc insculpi iussit: Quicunque regum post me futurorum pecunia indiguerit, recluso conditorio sumat inde quidquid uisum fuerit. Id Quum perlegisset Darius, auri cupiditate sepulcrum iussit recludi, in quo tamen pecuniam inuenit nullam, sed hoc tantùm litteris sculptum: Nisi malus fores, & auarus, mortuorum loculos non moueres. auctor Herod.

Condalus domesticus Mausoli, regis Cariæ, tanta laborauit auaritiæ nota, ut si qua arbor in uias procumberet, fructus ipse decerperet, & exponeret uenales. Eidem regionem peragranti si quis ouem aut uitulum attulisset, danti imperabat, ut domum referret, & nutriret. Longo demum post tempore ipsum repetebat, & si quid inde foret natum emolumenti.

Eutropius scribit Flauium Vespasianum auidissimum fuisse pecuniæ.

Iustinianus iunior tanta fuit cupiditate, ut ciuibus & senatoribus aurum & argentum extorqueret, quod capsis ferreis ad hunc usum factis includebat.

Cæsar in Hispania à proconsule, & à sociis pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni. & Lusitanorum quædam oppida, quanquàm nec imperata detrectarent, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hostiliter. templa deûm donis referta expilauit. urbes diruit sæpius ob prædam, quàm ob delictum. in primo consulatu M M M. pondo auri furatus est è Capitolio. societates & regna precio dedit. sex millia talentorum suo & Pompeii nomine Ptolemæo abstulit.

Tiberius Cæsar fuit adeò parcus,& tenax pecuniæ,ut comites expeditionum & peregrinationum cibariis tantùm iusserit, non salario.

Caligula sororum ornamenta, & suppellectilem, & seruos magno precio uendidit. uectigalia noua & inaudita exercuit, nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret pro edulis(quæ tota urbe uenibant) certum statumq; exigebat.

Nero tabernulas effringebat, & expilabat: exhaustus pecunia animum calumniis & rapinis intendebat. matronam, purpura cultam, ueste & bonis omnibus exuit. templis compluribus dona detraxit.simulacra ex auro uel argento fabricata conflauit.

Sergius Galba ciuitates Hispaniarum & Galliarum, quæ constantius fecerant deditionem, grauioribus tributis puniuit. Iouis coronam aureã librarum xv. conflauit. milites aquilam & signa flagitantes decimauit. Germanorum cohortem, à Cæsaribus ad custodiam corporis institutam, dissoluit, & sine ullo commodo remisit in patriam. apposita lautiore cœna ingemuit, quasi sumptum ægrè ferens. ordinario dispensatori breuiarũ rationũ offerenti, nihil præter paropsidem leguminis pro sedulitate ac diligentia porrexit.

Ferunt in Flauio Vespasiano, de quo iam diximus, auaritiæ argumenta: nam omissa sub Galba uectigalia reuocauit: noua etiam & grauia addidit, & auxit tributa prouinciis, non nullis etiam duplicauit. auiditate lucri negotiationes, uel priuato homini pudendas palàm exercuit. candidatis honores, reis absolutiones uenditauit, procuratorum rapacissimos ad ampliora officia promouebat ex industria, quò locupletiores mox condemnaret. quibus propterea dicebatur uti pro spongiis, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Hæc Suet Nec eum puduit uictigalia ex urina colligere.

Domitianus, operum & munerum impensis exhaustus, nihil pensi habuit bona uiuorum prædari & mortuorum. si qualecunque factum aut dictum aduersus maiestatem principis alicui obiectum esset, confiscabatur eius hereditas. stipendia ab his exigebat, qui Iudaicam uiuerent uitam.

Eriphyle, desiderio habendi monilis aurei, quod ferebat Adrastus rex Argiuorum, Amphiaraum maritum suum prodidit, qui se occuluerat, ne Thebas ad bellum raperetur, quòd ex uaticinio præuideret ibidem se periturum.

Alcmæon, Megaclis filius, quum legatos Crœsi Lydorum regis Delphos ad oraculum itantes humanissimè frequenter accepisset, Crœsus, ut responderet tantæ humanitati, & beneficium reponeret, eum donauit tanto auro, quantum ille corpore suo ferre posset. Tum Alcmæon talarem tunicam laxosque cothurnos induit, quos ærarium ingressus impleuit pecunia. quinetiam os refersit, & ramenta quædam alligauit suis capillis, adeò ut oneri succumberet. Homine conspecto, Crœsus irrupit in cachinnum, eumque tanto instructum munere dimisit. Herodotus.

Euclio, apud Plautum nomen est auari, qui quum haberet ollam pecunia refertam, & abditam terra, domo non audebat egredi, ne quis suffuraretur. Omnes, qui ad eum itabant, habebat suspectos furti.

Claudianus auaritiam Rufini his incessit uerbis: Plenus sæuitiæ, lucrique cupidine feruens. Non Tartessiacis illum satiaret arenis Tempestas preciosa Tagi, non stagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum, Ardebit maiore siti.

Apollonius Tyanæus arguebat Platonem auaritiæ, quòd pecuniæ causa secutus esset Dionysium in Siciliam.

Huius sceleris suspectum se suis uerbis fecit Simonides poeta, quòd rogatus à quodam, ut encomium in eius scriberet laudem, gratiam loco muneris accepturus, responderit, duas se habere arcas, unam gratiarum, alteram argenti. Hanc quum aperiret, communem plenamq; reperire, illam uerò inanem & uacuam.

Quum Brennus, Senonum dux, Ephesum obsideret, Demonica mulier auiditate monilium, quibus ille ornatissimus enitebat, urbem ipsam prodidit. Brennus uerò urbem ingressus, tanto auro fœminam onerauit, ut dedita opera oppresserit uiuam, muliebrem illam pertæsus auaritiam

Eandem ob causam Tarpeia uirgo Romana capitolium Sabinorum regi Tatio prodidit.

Volater. ait Leonardum Aretinum auaritiæ maculam contraxisse.

Philippus Augustus, Gallorum rex, decimas imperauit, reclamantibus Innocentio quarto & uniuerso Galliarum clero. At hoc uitium nunc adeò frequens est, ut nemine iam obmurmurante transiuerit propemodum in legem.

Q. Cassius, in Hispania Syllium, & Calpurnium occidendi sui gratia cum pugionibus deprehensos, quinquagies sestertium ab illo, ab hoc sexagies pactus dimisit.

L. Septimuleius C. Gracchi (qui prius erat familiaris) caput abscidit, & per urbem pilo fixum ferre sustinuit, quia Opimius consul auro id se repensurum edixerat.

Alphium Horatius fœneratorem uocat, ubi ait: Hæc ubi locutus fenerator Alphius, Iamiam futurus rusticus Omnem redegit idibus pecuniam.

Menippum philosophum, genere Phœnicem, aiunt feneratorem extitisse.

Carictes nomen est feneratoris apud Plut. in Phocione.

Iulius Capitolinus scribit Antoninum Pium imperatorem fenus trientarium, hoc est minimis usuris, exercuisse, ut patrimonio suo plurimos adiuuaret.

Temeseus fenerator fuit quispiam, quem Eutymus Locrensis athleta coegit reddere quidquid illicito usuræ quæstu sibi comparauerat.

Atislus nomen est feneratoris apud Saxonẽ Grammaticũ.

LIBERALES, ET MVNIFICI.

Dido Troianis in Africam appulsis misit uiginti tauros, suesque [illegible], totidem agnos cum matribus, si fides est Virg. lib. 1. scribenti: Nec minus interea sociis ad litora mittit uiginti tauros, magnorum horrentia centum Terga suum, pingues centum cum matribus agnos, &c. Eosdem quoque excepit epulo & conuiuio, cuius apparatum idem poeta describit his uerbis: Dant manibus famuli lymphas, Cereremque canistris Expediunt, tonsisq; ferunt mantilia uillis, Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo Cura penũ struere, flammis adolere penates, &c.

Idem Virg. lib. 4. Æneid. ſcribit Iarbam Getulorum regem centum Ioui delubra & aras totidem poſuiſſe, ignemq́; uigilem & perpetuum ſacrauiſſe.

Cyprianus Afer facultates ſuas omnes pauperibus impartiuit,

Cimon Athenienſis hoſtiles exuuias ciuibus ſuis contulit. parabat quotidie domi conuiuium, quò pauperes turmatim conueniebant. famulis iubebat, ut ſi quem paupertate laborantem animaduerterent, eum collata furtim pecunia adiuuarent. agrorum ſuorum & prædiorum ſæpes auferri iuſſit, ut omnes fructibus impune ueſcerentur. Hanc eius liberalitatem commendant Plut. & Lactantius de uero cultu.

Sedente in pontificatu Bonifacio IX. Ludouicus rex Panno niæ, Caroli regis filius, Romam ad annum iubileum profectus, quattuor aureorum millia aræ Petri obtulit.

Germanus, præſul Antiſſiodorenſis, uas argenteum à Placidia Valentiani matre ſuſceptum pauperibus dono dedit.

Lucina uirgo Romana Chriſtianos ſuis iuuabat ſumptibus, & affectos martyrio in agro ſuo ſepeliebat.

Mæcenas eques Etruſco de ſanguine regum omnes eruditos ſui ſæculi amauit plurimùm, multiſque iuuit muneribus.

Paula Buſa fœmina exercitum populi Romani ex fuga cladis Cannenſis frumento iuuit & uiatico. Liuius.

Pudentiana, & Praxedes, uirgunculæ, pauperes Chryſtianos ſuis nutriebant ſumptibus.

Valdo (à quo pauperes quidam Lugdunei Valdenſes appellati ſunt) uniuerſum patrimonium pauperibus erogauit, dictitans omnia inter Chriſtianos communia eſſe oportere.

Abdias centum prophetas in ſpelunca metu Iezabelis uxoris Achab delitiſcentes, occultè pauit.

Apollonius confeſſor mendicis morbo laborantibus operam & paſtum ſupeditabat.

Andoenus epiſcopus, qui floruit, regnante apud Francos Lothario, cœnobium patrimonio ſuo erexit.

Anaſtaſius IV. pontifex Max. pauperes pauit ſua pe-

cunia, quum uniuersam propè Europam publica torqueret fames.

Alexander v. pontifex tanta erat munificentia, ut prædicaret per iocum se diuitem Episcopum fuisse, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem.

Alphonsus x. rex Hispaniæ in nuptiis filii sui & Blanchæ diui Ludouici filiæ congiarium populo dedit, & pauperes ue stimentis uiritim ornauit, imperatorem Constantinopolitanum à Soldano captum ingenti redemit pecunia.

Alfredus rex Anglorum permulta construxit cœnobia.

Batildis, seu Clotildis, Francorum regina, duo cœnobia construxit.

Theodoricus filius Clodouei ædem sancti Modesti Atrebatensis.

Tiberius secundus, qui ante Mauricium Cappadocem imperauit, Narsetis thesauros in puteo repertos egentibus impartiuit.

Clotarius rex Francorum condidit templum Sancti Medardi Suessionense.

Cunto, Anglorum rex, cœnobia quattuor erexit. tria ordinis sancti Benedicti, quartum in honorem diui Eduardi regis.

Dagobertus rex Francorum fecit cœnobium beati Dionysii in Francia.

Etgarus rex Angliæ singula erexit monasteria singulis quibus regnauit annis.

Eligius, Nouionensis episcopus, quum antè aurifex esset, quidquid ea arte consequebatur lucri, dabat pauperibus.

Epiphanius præsul Salaminiæ episcopatus sui fructum dabat mendicis.

Egidius Atheniensis spoliauit se ueste, ut repertum in uia pauperem operiret.

Paula, Romana mulier, marito mortuo, suas facultates indigentibus erogauit.

Plato martyr, qui passus est imperante Maximiano, paternam hereditatem concessit pauperibus.

Philippus Augustus cœnobium apud Syluanectum excitauit, & ciuitatem Andegauensem dirutam restituit.

Petrus Vrseolus dux uenetorum templum diui Marci incendio absumptum restituit, & pauperum xenodochium extruxit.

Theolinda, Longobardorum regina, multas sacras ædes erexit, multas ruinæ iam proximas reparauit.

Robertus, Hugonis Capeti filius, Francorum rex plurima religiosa loca excitauit. apud Aureliam cœnobium sancti Anniani, in sylua Aquiliana S. Medardi, & sancti Leodegarii, in Viteraco castro S. Regalis, in ciuitate Syluanectensi, apud Augustudunum sancti Cassi.

Vuenceslaus, rex Boemorum, regni pauperes egregia fouebat munificentia.

Otho tertius imperator, diuendito patrimonio, Germaniam multis ornauit cœnobiis.

Ludouicus Crassus, Francorum rex, fecit cœnobium S. Victoris in suburbiis Lutetiæ.

Innocentius tertius xenodochium S. Spiritus fecit in Saxia. altare S. Petri Romæ exornauit. Xysti templum restituit, turrim maximam erexit.

Nicolaus episcopus Pataræ sua pecunia iuuit paupertatem cuiusdam hominis, qui rerum pænuria decreuerat formosas, quas habebat, filias prostituere in lupanari, ut quæstũ facerent suo corpore, & uictum sibi compararent libidine.

Constantinus Monomachus imp. templum instituit, in quo grauati senio, & ad laborem inutiles fouerentur.

Lupus, Senonensis archiepiscopus, tanta erat in pauperes munificentia, ut nullum sibi relinqueret thesaurum, sed totum se hauriret.

Augustus opera publica multa Romæ extruxit, ut forum cum æde Martis, templum Apollinis in palatio, ædem tonantis Iouis in Capitolio. principes sæpe hortatus est, ut monumentis uel nouis, uel refectis urbem adornarent. spatium urbis diuisit in uicos & regiones. aduersus incendia excubias nocturnas commentus est. ad coercendas inundationes alueum Tiberis laxauit. ædes sacras uetustate collapsas, aut incendio absumptas refecit, & donis ornauit. in cellam Capitolini Iouis XVI. millia pondo auri, gemmasque & margaritas quingenties sestertium una donatione.

contulit. tot denique ædificia uel erexit, uel diruta reparauit, ut gloriaretur, urbem marmoream se reliquisse, quam lateritiam inuenisset.

Darius, Histaspis filius, insulam Samon, & omnes ex ea prouentus Sylosonti dedit, ob acceptam ab eo uestem quandam magni precii.

Proculeius fratres suos Scipionem, & Murenam, impendiis bellorum ciuilium attritos & spoliatos, partito iuuit patrimonio. unde Hor. lib. 2. Car. Viuet extento Proculeius æuo Notus in fratres animi paterni: Illum aget penna metuente solui Fama superstes.

M. Scauri magnificentiam iam docuimus in capite de sumptuosis ædificiis.

Flauius Vespasianus fecit templum pacis foro propinquum, item amphitheatrum in media urbe. expleuit censum senatorium. Consulares inopes quingentis sestertiis annuis sustentauit. Plurimas per totum orbem ciuitates terræ motu aut incendio afflictas in melius restituit. Primus è fisco Græcis Latinisque rhetoribus annua centena constituit. Præstantes poetas & artifices coemit. Colossi refectorem magna mercede donauit. Cuidam sumptum increpanti respondit, Sineret se plebeculam pascere pane. Dedit Apollinari tragœdo cccc. sestertia, Tarpeio Diodoroque citharœdis ducenta. Apophoreta dabat uiris in Saturnalibus, & fœminis kalendis Martiis.

Plinius orator, Historici nepos, Quinctiliano rhetori dedit abundè pecunia, qua nubilem dotaret filiam. quod ad ipsum scribens edocet his uerbis: Et tanquam parens alter puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummum.

Alexander Taxilæ regi mille talenta contulit, uasa item conuiuialia ex auro & argento plurima, item uestes Persicas, & equos xxx. suis insignibus ornatos.

Idem Porum hostem ægrum curauit, & in amicorũ numerum recepit, & ampliore donauit regno, quàm prius tenuisset. Bis Persarum ciuitatem ingressus, toties mulieribus erogauit nummos, prægnantibusq; munus duplicari iussit.

Solebat Africanus Scipio non prius è foro discedere, quàm unum aliquem ex his, quibus congrederetur, bene

uolum sibi & amicum efficeret. & quamuis eius potestate uicta fuisset Carthago, moriens tamen argenti libras XXXIII. auri duas duntaxat reliquit, tanta in omnes exiterat munificentia.

Nerua imperator ad sustentandam ciuium uitam decies & quinquagies centena millia nummum erogauit, & quosdam senatorii ordinis delegit, qui agros emerent, eosque egenis partirentur. unde inops pecuniæ factus, uestes, uasa, & uniuersam supellectilem auctioni subiecit, agrosq; & domos uendidit. auctor Dion Cassius. Quidquid antea pœnæ nomine tributis accesserat, indulsit. afflictas ciuitates releuauit. puellas, & pueros natos parentibus egestuosis sumptu publico per singulas urbes Italiæ foueri iussit teste Aurel. Victor.

Hadrianus nulli iniustè pecunias abstulit. multa publicè & priuatim multis elargitus est.

Fuit in Tito Vespasiano liberalitas adeò magnifica, ut die quadam uesperi recordatus nihil se cuiquam præstitisse, dixerit, Amici perdidimus diem. Monentibus domesticis quòd plura polliceretur, quam præstare posset, respondit, Non oportere quenquam à sermone principis tristem discedere. Non solùm nihil negauit petentibus, at etiam hortatus est ultrò, ut quæ uellent, peterent. plebem quandoque admittebat in thermas, quibus lauabatur. ciuitates incendio Vesẽui in Campania dirutas reparauit. afflictis morbo nullam non adhibuit opem & medelam, inquisito omni sacrificiorum remediorumque genere.

Iulianus imper. aras multo uictimarum sanguine profundebat, & tauros quandoque immolabat centenos, & innumeros uarii pecoris greges.

Gallienus imp. Valeriani filius, nihil unquam cuiquam petenti denegauit.

Alexius Comnenus orphanotropheion erexit, in quo puellas & pueros parentibus orbatos sua pecunia refouebat. fecit & Musæum, in quo alios iubebat erudiri, pecunia ex regio uectigali data.

Antonius Pius (qui successit Hadriano) magnam sui thesauri partem amicis & militibus impartiuit, Eutropio teste.

Traianus urbes trans Rhenum in Germania reparauit. nihil iniustum ad augendum fiscum egit. publicè & priuatè omnes sibi familiares muneribus cumulabat & honoribus. multas immunitates ciuitatibus tribuit.

Theodoricus, qui mortuo Odoacre Serulo imp. totius Italiæ adeptus est ditionem, Romanis singulis annis dedit uiginti millia modiorum tritici. auctor Paul. Diaconus.

Caligula imp. absoluit templum Augusti, & theatrum Pompeii. inchoauit aquæ ductum & amphitheatrum Syracusis. Collapsa uetustate mœnia & deorum ædes refecit.

Caligulæ successor Cæsar Claudius perfecit aquæductum ab ipso Caligula inceptum. Riuum Anienis lapideo opere in urbem perduxit, diuisitque in plurimos lacus. per tria passuum millia montem effodit, & excidit ad emittendum Fucinum lacum: quod opus ægrè absoluit post undecim annos, quamuis triginta hominum millia sine intermissione operantia adhibuisset. Congiaria populo sæpissimè dedit.

Domitianus congiarium populo nummorum CCC. ter dedit, & inter spectacula muneris largissimum epulum. Septimontiali sacrorum die senatui & equitibus panaria & sportellas cum obsonio distribuit. sparsit & dona missilia in populum. multa opera incendio absumpta restituit, ut Capitolium. excitauit ædem in Capitolio custodi Ioui, & forum.

Marcus Aurelius, uocatus à matre ad diuidendum cum sorore patrimonium, uniuersum sorori concessit.

Agesilaus delata ad se Agidis bona, inter cognatos inopia pressos diuisit.

Probus Augustus in plurimis uictoriis nihil præter tela & arma sibi retinuit: cætera militibus concessit liberè.

Aurelianus tunicas uiritim per populum dedit, item frumentum, & oleum, cum uino.

M. Antonius, Triumuiri filius, munerum magnitudine Philotam quendam adeò terruit, ut ille capere reformidaret.

Pomponius Atticus fugientem è patria Ciceronem sestertiis CCXL. millibus donauit. cedenti Italia Bruto sestertia centum millia muneri misit. tam multa in P. Volumnium contulit, ut plura proficisci à parente non potuerint.

Idē publicā Athenienſium inopiam ſuis opibus ſubleuauit.

Tanta fuit L. Luculli in omnes, eruditos præcipuè, liberalitas, & beneuolentia, ut domus eius Græcorum Romam uenientium portus diceretur.

Alphonſus rex populorum aut regum oratoribus publico aut priuato nomine ad ſe uenientibus ædes iubebat exornari, & gratuitas epularum delicias miniſtrari, nec unquam abire permittebat indonatos.

Alexander Magnus cuidam Perillo quinquaginta talenta numerari iuſſit, ad dotem pauperculæ filiæ, quum illa decem non amplius talenta poſtularet.

Vrſus Comes Nolanus, ſingulis annis, quibus Nolæ præfuit, auri & argenti uim non paruam contulit, ad dotem paupercularum uirginum.

Vide liberalitatem multorum in eruditos, in hiſtoria de precio litterarum. Suppetunt mihi alia de liberalibus, & munificis uiris, infinita pœnè exempla, quæ ex induſtria miſſa facio: quòd non ignorem, ex nimia quandoq; abundantia faſtidium prouenire: quodq; (ut inquit Horatius) Omne ſuperuacuum pleno de pectore manet. Qui alia id genus deſiderabit exempla, uideat Val. Sabellicum, & Fulgoſium.

PRODIGI.

Catullus Formianum quendam inceſſit ut decoctorem, & ære alieno oppreſſum, ubi ait: Iſta turpiculo puella naſo Decoctoris amica Formiani.

M. Tigellius Hermogenes fuit adeò prodigus, ut tibicines, hiſtriones, paraſiti, gnathones, mimi, epulones, balatrones, mendici, unguentarii, caupones, reliquiq; ocioſæ, & perditæ uitæ homines mortem eius multis lacrymis defleuerint. Hor. lib. 1. Ser. Ambubaiarum collegia, pharmacopolæ, Mendici, mimi, balatrones, hoc genus omne Mæſtum ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigelli, Quippe benignus erat.

Filius Æſopi tragœdi tanta fuit prodigentia, ut uniones aceto liquefacto cœnis apponeret. Hor. lib. 2. Serm. Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ Scilicet ut decies ſolidum exorberet, aceto Diluit inſignem baccam.

Martialis

Martialis lib. I. notat Basam fœminam, quòd excrementa corporis aureo exciperet uase, ubi ait: Ventris onus misero (nec te pudet) excipis auro, Bassa, bibis uitro, carius ergo cacas.

Idem Martialis lib. 9. Cinnæ cuiusdam luxum ita arguit: Nam tu dum metuis, ne quid post fata relinquas, Hausisti patrias luxuriosus opes.

Albidius fuit adolescens perditissimæ uitæ, qui, decocto uniuerso patrimonio, unas (quæ supererant) ædes rerum desperatione incendio dedit. Quod uidens Cato, Hic, inquit, Proteruiam facit.

M. Liuius quum omnia per luxum dilapidasset, stultitiæ suæ per iocum illudebat dicens: Se nihil cuiquam reliquisse, præter cœlum & cœnum. itaque quum pecunia egeret, multa per scelus commisit.

T. Annium Milonem sestertia DCC. millia æris alieni debuisse, inter prodigia animi humani dicit Plinius lib. 36.

Rhemnius Palemon Grammaticus luxuriæ ita indulsit, ut sæpius in die lauaretur, nec sufficeret sumptibus, quamuis ex schola quadragena annua caperet, & non multò minus ex re familiari.

Plinius scribit Felicem Arabiam non tantum Cynnami, Casiæ, aliorumque odorum annuo fœtu parere, quantum Nero princeps nouissimo pompæ suæ die concremauit. Idem sordidos uocabat & parcos, quibus ratio impensarum constaret. eos uerò lautos ac magnificos laudabat, qui abuterentur & perderent. Mirabatur auunculum Caium Caligulam, quòd ingentes à Tiberio relictas opes in breui spacio prodegisset. In Tyridatem regem Armeniæ octingenta nummum millia diurna erogauit. Abeunti super sestertium millies contulit. Menecratem citharœdum & Spiculum mirmillonem triumphalium uirorum patrimoniis ædibusq; donauit. Cercopithecum panerotem feneratorem propè regio extulit funere. Nullam uestem bis induit. Quadragenis in punctum sestertiis aleam lusit. Piscatus est reti aurato, purpura & cocco funibus nexis. nunquam carrucis minus mille iter fecit. Mulos argenteis crepidabat soleis, & Canusina operiebat lana. Theatrum auro totum operuit in ho-

norem ipsius Tyridatis. Idem cubicula uiatoria unionibus consternebat. Annis XIV. quibus imperio præfuit, bis & uicies millies donationibus effudit: id est quingenties & quinquagies centena millia aureorum.

Agomencelus, Alexandri magni præfectus, aureis clauis sufficiebat crepidas.

Antonius Sopus in cõtumeliã naturæ, utilitaté auro fecit.

Poppæa, Neronis uxor, iumentis suis soleas ex auro induebat.

C. Caligula opes immensas à Tiberio congestas, ac uicies septies millies sestertium intra annum absumpsit. Idem Liburnicarum nauium gemmatis puppibus utebatur, & diuersicoloribus uelis, in quibus thermas, porticus, & triclinia statuit magna laxitate, dispositis etiam pomiferis arbusculis.

Demetrius, Antigoni & Stratonices filius, CCL. talenta scorto dari iussit, auctore Plutarcho.

Tantus fuit Agrigentinorum in omni re luxus, ut Plato diceret, eos ædificare, ac si uicturi perpetuò forent; ita demum conuiuari, uelut semper morituri. Vtebantur lecythis & sistris argenteis: habebant & lecticas totas ebore.

Græci adeò sibi indulserunt, ut mistum unguento uinum (quod dicebatur Myrites) largius haurirent.

Batylli populi unguentis madent, auctore Plinio, ut Cyprii, Cycizeni, Corinthii, & Parthi.

De Luculli prodigo luxu iam diximus in diuitibus

Omnium fere luxum & prodigentiam nepotinis heluationibus superauit Apicius, de quo Mart. lib. 5. Dederas Apici bis trecenties uentri, Sed adhuc supererat centies tibi laxum. Hoc tu grauatus, ne sitim & famem ferres, Summa uenenum potione duxisti. Quod sic interpreratur Budæus: Apici sexcentis sestertium, id est, quindecies centena aureorum coronatorum millia inexplebili illa ingluuie heluatus, quum posses adhuc CCL. millibus (quod centies laxum appellat) uitam lauto & eleganti uictu producere: tamen uenenum miser hausisti, ne patrimonio tanto superesses, quod iamiam te deserturum uidebatur.

Cleopatra, ultima Ægypti regina, cœnam parauit Antonio, in qua centies sestertium, id est CCL. millia aureo-

rum uno ferculo secundæ mensæ consumpta sunt. Vnde Sidonius Cleopatricas dapes uocat.

Singuli Vitellii apparatus non minus quadringentis millibus constiterunt. in cœna eidem à fratre data duo millia lectissimorum piscium, septem auium apposita traduntur. idem Vitellius in suo principatu ducentis sestertiis condidit patinam, cui faciendæ fornax in campis ædificata erat. Habuit autem in ea patina scarorum iecinora, phasianorum & pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, murenarum lactes, a Carpathia usque fretoq; Hispaniæ petitarum. auctor Suetonius.

Licinius Crassus quum omnia decoxisset, occurrentium tamen cachinnis uocabatur diues, his uerbis: Qui in Parthos militauit, non fuit appellatus diues primus, sed hic.

Heliogabalus inuitatis ad prandium summis uiris croco mensam sternebat, dicens e fœnum pro eorum dignitate exhibere. idem triclinia, lectos, & porticus omni florum genere strauit, liliis, uiolis, hyacinthis, & narcissis, quos flores pedibus conculcabat. naues preciosis mercibus onustas mergi in portum iussit. aureo utebatur uase ad corporis excrementa. gemmas ab optimis sculptas artificibus in calceamentis ferebat, quæ nunquam iterabat. preciosas uestes sæpe conscidit. minxit etiam in myrrhinis & onychini uasis. omnibus meretricibus sine effectu libidinis multos quandoq; dedit aureos nummos.

L. Neratius, homo egregiè improbus, auctore Gellio, quum pro delectamento haberet, os hominis liberi manus suæ palma uerberare: seruum comitem habebat, crumenam plenam assium portitantem. & quencunque depalmauerat, numerari statim secundum duodecim tabulas xxv. asses eidem iubebat.

Callias fuit quidam, qui corsectandis meretricibus uniuersum dilapidauit patrimonium. Hinc per iocum dicebatur à scortis deplumatus.

Phocus, Phocionis filius, quum paternas opes prodigo luxu dilapidasset, Atheniensibus usque adeò factus est odiosus, ut occurrentes omnes diffamatorem sui generis illum nuncuparent.

Alphonsus, rex Neapolitanorum, quum multa per luxum prodegisset, conflatoq; ingenti ære alieno, iam non haberet, unde creditoribus satis faceret, dolore & ira permotus plerosque spoliauit bonis.

Alexander Macedo Promachum bibacissimum hominem uictorem in uini certamine, aurea corona donauit.

Belflorius Siculus, homo priuatus domum inchoauit tanto sumptu, ut fundamentis modicè adhuc ab humo extantibus pecunia sit exhaustus, quam tamen multis annis improbo labore sibi comparauerat.

Iam diximus Cleopem Ægypti regem sumptu Pyramidis eò redactum inopiæ, ut coactus sit filiam exponere uenalem ad meretricium quæstum.

C. Curio tribunus plebis excenta æris alieni sestertia debuisse fertur. auctor Val. Max.

Galenus imp. Valeriani filius, gemmatas ferebat caligas exemplo Caligulæ, qui inde traxit nomen.

Petrus præsbyter Cardinalis, sedente in pontificatu Xysto, duobus annis trecenta aureorum millia luxu prodegit, & uenitatibus.

Cæsar, Alexandri pontificis filius, quotidianis epulis ducentos aureos dicauit. parasitis uestes duorum millium donauit. exercitum octo millium hominum, uiuente patre, semper aluit.

Galeatius, filius Ioannis Galeatii primi Insubrium ducis, in filiæ nuptiis (quibus interfuit Petrarcha) ad centum millia nummum erogasse fertur.

GVLOSI, EDACES, & uinolenti.

Marcus Apicius nepotum omnium fuit altissimus gurges, ut iam diximus. Is quum audiuisset grandes caricas nasci in Libya, nauigauit illuc: quod demum quum falsum deprehendisset, Libyam eiusque habitatores diris imprecationibus deuouit. Hic omnium primus indicauit linguam phœnicopteri esse optimi saporis. De Apicio Martial. lib. 2. Ipse quoque ad cœnam gaudebat Apicius ire, Quum cœnaret, erat tristior ille, domi. Hic

& congiaria principum, & ingens Capitolii uectigal comessationibus hausit.

Aristoxenus Cyrenæus adeò gulæ studiosus extitit, ut hortenses lactucas uespere mulso irrigaret, quò luxuriosius crescerent, & saporis essent delicatioris.

Sancta nomen est gulosi, de quo Mart. lib. 7. scribit, Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra.

Vitellius epulas trifariam aut quadrifariam partiebatur, in ientacula, prandia, cœnas, & commessationes, solus omnibus sufficiens uomitandi consuetudine. Suetonius testis est, eum fuisse non profundæ modò, sed intempestiuæ, & adeò sordidæ gulæ, ut carnes holocaustorum non peractis sacrificiis ante aras absumeret. Sidonius, - mihi fœda Vitelli Intulit ingluuies uentrem.

Iam locuti sumus de luxu Æsopi, qui tragœdi fuit filius.

Aristippus Cyrenæus summum bonum locabat in uoluptate. idem principes solebat comitari, ut parasitus, & amicus mensæ propterea Diogenes Canem regium eum appellabat.

Clodius Albinus tam profunda fuit uentris ingluuie, ut quingentas ficus, centum Campana persica, melones Ostienses decem, uuarum Labicanarum pondo uiginti, ficedulas c. ostrea xl. una deuoraret cœna.

Domitium Afrum Eusebius prodit cibi præter modum ac cepti superfluitate redundantem in cœna periisse.

Q. Hortensis orator studio gulæ primus omnium Romanorum Pauonem apposuit mensis.

Maximinus iunior bibebat uini amphoram; carnis libras undecim comedebat.

Theodorus scribit Milonem Crotoniatam carnium minas xx. deglutisse, & panis totidem, uini choas persiccasse tres. idem in Olympia quadrimum solus absumpsit taurum, quem per stadium retento anhelito portauerat suis humeris.

Astydamas Milesius à Persa Ariobarzane uocatus ad conuiuium, solus deuorauit, quidquid conuiuiis omnibus fuerat præparatum.

Cambles, rex Lydorum, eò uoracitatis euectus est, ut nocte quadam uxorem absumpserit.

Vedius Pollio seruos coniiciebat in piscinas, ut pisces

psi humano cruore pasti delicatiores essent.

Abronis luxus & deliciæ trito uulgarique adagio locum fecerunt.

Caligula maximam partem thesauri à Tiberio relicti cœnis & comessationibus cum lenonibus & scortis deuorauit.

Herculem & Vlyssem polyphagiæ & edacitatis nota famosos fuisse scribit Cœlius.

Theagones Athleta taurum uorabat solus.

Aglais tibicina Megaclis filia decē carniū minas, & quattuor panum chœnicas absumebat. hauriebat & choam uini.

Thessalis inusta est uoracitatis nota, ut etiam Pharsalii. Mnesimachus apud Cœlium, Pharsalorum uenit aliquis ut mensas uoret ipsas.

Philoxenum Eryxidis & Gnathonem Siculum inter gulæ proceres & cupediuoros posuit antiquitas, quòd conuiuiis adhibiti sese in paropsides emungerent, ut abstinentibus cæteris largius soli fruerentur. Aiunt & Philoxenum ipsum optasse sibi collum gruis, quò maiorem in bibendo perciperet uoluptatem. Hoc tamen non nulli tribuunt Melanthio, ut apud Cœlium Clearchus.

Philoxenus Dithyrambicus polypum edit duū cubitorū.

Inter polyphagos & edaces etiam numerantur Pityreus Phryx, Cleonimus, Pisander, Charippus, Mithridates rex Ponti, & Erisichthon, qui sua ipse membra corrosit.

Alcman poeta suis uerbis sese pamphagum nominauit.

Ferunt Mithridatem illis certa constituisse præmia, qui plures cibos uentri destinassent, aut maiore se ingurgitassent uino, ut sui similes haberet. Idem omnes sui temporis mortales haustu uini longè excessit.

Heraclides Pyctes infiniti propè cibi, potusq; fuit capax nec parem reperit in bibendo. alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, quosdam ad cœnam, quibus omnibus sine interstitio sufficiebat solus.

Pub. Gallonius homo fuit postremæ gulæ, in cupediis assiduè uersatus, unde à Lælio gurges dictus est. Hinc ganeonem fuisse scribit Horatius. Cuius mensam acipensere magno infamem notat Lucilius his uerbis: Lælius præclare & rectè Sophos, illeq; uerè, O Publi Gurges Galloni,

homo miser inquit. Cœnasti in uita nunquam benè, quum omnia in isto Consumis squilla, atque acipensere cum decumano. Tertullianus Curii aleam, Apicii gulam, Galonii, sumptum, & Antonii ebrietatem incessit.

Heterognathus ob uoracitatem utraque mandibula alternatim commandebat.

Phago fuit quispiam adeò gulosus, ut adhibitus mensæ Aureliani, aprum integrum, centum panes, ueruecem, & porcellum uno die comederit, biberitq; Orcam uini. auctor Flauius Vopiscus.

Erat Galba imp. cibi plurimi, quem hyberno tempore capiebat ante lucem. inter cœnam uerò usque eò abundanti, ut congestas per manus reliquias circumferri iuberet, spargiq; ad pedes stantibus.

Gnosippus hac uoracitatis infamia adeò laborauit, ut Athenienses liberis suis interdixerint, ne cum eo uescerētur.

Ferunt Neronem quandoq; à meridie ad mediam noctem usque epulas protrahere consueſſe ad inexplebilem uentris ingluuiem. cœnitabat inter scortorum, ambubaiarumq; ministeria.

Andebuntus, rex Anglorum, conuiuio quodam tantum cibi deglutiuit, & uini, ut eo suffocatus repentè animam efflauerit.

Demetrius Phalereus ducenta quotannis talenta absumebat in luxu & compotationibus.

Heliogabalus nunquā minus centū sestertiis epulatus est.

Gathis regina Syriæ edicto cauit, ne quis piscem comederet, quin ipsa adesset.

Aristoteles philosophus ab initio obsophagus & decoctor fuit.

Hercules cum Leprea rege de gula contendit, uicitque tauro toto paulatim deuorato.

Syri populi & Asiatici continuò erant in conuiuiis, balneis, & unguentis.

Prusias, rex Bithiniæ, popinas semper adamabat.

NVNC DE VINOLENTIS VINCENDVM.

Elpenor uino largius hausto impos animi factus, scalarum lapsu exanimatus est. Ouidius lib. 14. Eurilochumq; simul, nimiiq; Elpenora uini.

Eurycion fuit quispiam centaurus, ebrietatis infamia notatus. Ouid. lib. 1. de Arte, Occidit Eurycion stultè data uina bibendo.

Anacreon Teius poeta arguitur ut deditus uino, cui quum liberalius indulgeret, uuæ acino suffocatus dicitur. Ouid. lib. 3. de arte, Sit quoque uinosi Teia musa senis.

Hilæus centaurus deditus fuit ebrietati. Hor. lib. 2. Car. Nec sæuos Lapithas, & nimium mero Hilæum.

Cato minor (qui proauum habuit Catonem maiorem) quamuis omni uirtute esset cumulatissimus, interdum tamen cum amicis dabat operam compotationibus tota nocte ad auroram. Hor. lib. 3. Car. Narratur & prisci Catonis Sæpe mero caluisse uirtus. Hoc ebrietatis uitium præcipuè illi obiecit Cæsar duobus libris, quos uocauit Anticatones.

Homerum uinolentum fuisse arguit Hor. lib. 1. Epist. dicens: Laudibus arguitur uini uinosus Homerus.

Ennius poeta nunquam accingebat se scribendis carminibus, nisi multo madidus uino. Idem Horatius, Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma Prosiluit dicenda.

Diotimus Atheniensis infunibulo ori admoto incessanter uinum hauriebat.

Xenarchus Rhodius ex bibacitate Metretes cognominatus est.

Fescenniam Martialis li. 1. Arguit ut uinolentam, dicens: Ne grauis hesterno fragres Fescennia uino, Pastillos Cosmi luxuriosa uoras.

Myrtale uinolenta mulier uino commiscebat folia lauri, ne uinum oleret. Mart lib. 5. Fœtere multo Myrtale solet uino: Sed fallat ut nos, folia deuorat lauri.

Idem lib. 6. arguit Panaretum potorem, quòd solus amplissimam uini lagœnam exiccasset.

Philostratus quum esset in balneis Sinuessanis, tantum uini potauit, ut ebrius factus, scalarum lapsu pænè exti-

ctus sit. Mart. lib. 11. A Sinuessanis conuiua Philostratus undis conductum repetens nocte iubente larem, Pœnè imitatus obit læuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit usque gradus.

Polyphemus cyclops hausto largius uino dum in somnum concidisset, ab Vlysse excæcatus est.

Lausellam Iuuenalis ut temulentam incessit.

Videns Androcides Alexandrum procliuem in pocula, intemperantiam eius his uerbis cohibebat: Vinum potaturus rex memento te bibere terræ sanguinem, nam sicut uenenum est homini cicuta, sic & uinum. Quibus præceptis si ille obtemperasset, amicos intemulentia non interemisset, ut fecit. Idem Alexander ex hac uinolentia biduum sæpe obdormiuit integrum. hinc prouerbium natum, Alexandrum bibendo regem præcellis. Inter pocula amicos indignatione rapida ferro transuerberabat.

Archesilaus philosophus immodico uini haustu excessit.

Cleomenes, rex Spartanorum, quum Scytharum uinolentiam imitari cuperet, in insaniam redactus est. Solent autem Scythæ & Thraces liberius compotare usque ad certamen temulentiæ. unde Horatius, Natis in usum lætitiæ scyphis Pugnare Thracum est.

Nouellius Tricongius Mediolanensis meruit cognomen à tribus uini congiis, quos uno impetu hauriebat, spectante miraculi causa Tiberio principe. auctor Plinius lib. 14.

L. Piso maiorem noctis partem conuiuiis & temulentiæ impendebat. biduo per potationem continuauit apud Tiberium principem.

Famam apud Græcos ex ebrietate meruit Alcybiades. auctor Plin.

Cicero iunior, M. Tullii filius, binos congios simul hauriebat.

Bibit Bonosus, auctore Flauio Vopisco, quantum hominum nemo. De hoc Aurelianus dicebat: Non ut uiuat natus est, sed ut bibat. Siquando legati barbarorum ad eum uenissent, ipsis propinabat, ut eos inebriaret, & ab his per uinum omnia cognosceret, & extorqueret ueritatem. Quantumlibet bibisset, semper securus uidebatur & sobrius.

prætereà tantum mingebat, quantum biberat, sic ut eius uesica nunquam grauaretur. postea quum à Probo superatus laqueo uitam clausisset, emanauit iocus, Amphoram pendere non hominem.

Cambyses quum per temulentiam quandoque ratione excideret, monitus à Prexaspe domestico, ut tantam caueret infamiam, eius filium percitus furore, iaculo confodit.

Lacydes philosophus ex nimia compotatione concidit in paralysim, qua mortuus est.

Amitus, & Cyanippus Syracusani potu nimio in ebrietatem lapsi filias stupro contaminauerunt. Plutarchus.

M. Varro apud Plinium testis est Mezentium, regem Etruriæ, auxilium Rutulis contra Latinos tulisse, mercede uini.

M. Antonius librum edidit de sua ebrietate, quo patrocinari sibi uoluit, ut ea probaret mala, quæ per temulentiam orbi intulisset.

Plinius ait, tanto magis sitire Parthos, quanto plus biberint.

Promachus fuit homo bibacissimus, quem Alexander talenti corona donauit, quòd in uini certamine euasisset uictor. testis Plutar.

Xenocrates uini choam hausit, quum Dionysius præmium obtulisset ei, qui hoc faceret.

Dionysius iunior usque ad oculorum uitium mancipatus est ebrietati.

Aristoteles tradit ebrietatem in Syracusanorum luxu diebus quandoq; nonaginta non fuisse interpellatam.

Conna tibicen fuit uinosus, qui in conuiuiis coronatus potabat assiduè.

Tiberius Nero propter nimiam uini auiditatem in castris pro Tiberio Biberius, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero uocabatur. idem cum Pomponio Flacco & L. Pisone noctem continuumq; biduum epulando potandoq; consumpsit. Asellio Sabino sestertia ducenta donauit pro dialogo, in quo Boleti, & Ficedulæ, & Ostræ, & Turdi certamen induxerat.

Claudius Cæsar conuiuia celebrauit palàm, tanta popu-

li frequentia, ut plerunque sexcenti simul discumberent. cibi & uini fuit appetentissimus. sedens in tribunali quum olfecisset nidorem prandii, quod in proxima Martis æde parabatur à Saliis, deserto foro commeauit ad Salios ipsos, & unà discubuit. nec unquam à triclinio abscessit, nisi distentus & madens.

Nisæus Syracusarum tyrannus ubi ab haruspicibus didicisset, breui se periturum, quidquid superfuit uitæ, comessationibus impendit, & ebrietati.

Apud Didonem Virgilianam Bitias sic hausit merum, ut eo se totum Proluerit.

Antiochus Magnus dies totos dormire solebat ob uinolentiam. pugnaturus in Rhodios, captus amore puellæ Chalcidensis, nuptias etiam ipso belli tempore celebrauit, & totam hyemem cum ea uino indulsit & Veneri.

Darium uinolentum fuisse arguit inscriptio sepulcri eiusdem, quæ talis erat: Potui & multum uini potare, & hoc probè ferre.

Alcæus, Aristophanes, & Cratinus quum ebrii forent, erant tamen ad scribendum carmen idonei.

Timocreonti Rhodio propter cibi & uini auiditatem epitaphium sequens inditum est: Multa bibens, tum multa uorans, malè denique dicens Multis, hic iaceo Timocreon Rhodius.

Lacedæmonii eundem calicem in conuiuiis circum agebant, ut sitim & uini auiditatem irritarent.

Bizantios Menander poeta notauit ut ebrios.

Bela, secundus Almi filius, Pannoniæ rex, corruptissimæ fuit temulentiæ.

Nicolaus quinctus Pont. Max. nimio bibendi studio tenebatur. exigebat enim diuersa uinorum genera; &, quæ magis ad palatum facerent, eligebat.

Holoferne ebrius ab uxore Iudith interfectus est.

Bœotii ab Atheniensibus uocabantur fatui, pingues, & rudes propter inexplebilem edendi auiditatem.

ABSTEMII.

Apollonius Tyanæus à uino & carnibus abstinebat. Fulgentius, episcopus Ruspensis, nulla unquam necessitate adduci potuit, aut cogi, ut esitaret carnes, aut uinum biberet.

Iacobus minor uinum aut siceram non bibit, carnes nunquam manducauit, oleo nunquam unctus est, nunquam usus balneo, nunquam nouacula rasus.

Anchimolus & Moschus, sophistæ Elienses, tota uita hydropotæ fuerunt, solisque ficis desiderio uentris satis fecerunt.

Emericus, filius S. Stephani regis Pannoniæ, uinum tota uita non degustauit.

Locrenses Zephærii uino uti capitale decebant.

SOBRII, ET TEMPERANTES.

Porus rex Indorum aqua & pane uiuebat contentus, Massanissa rex Numidarum, iam nonagenarius, semel tantum interdiu uescebatur, sine pulmento.

Mithridates rex Ponti iam senex cibum capturus non accumbebat, uerùm stans uescebatur.

Viriatus, princeps Lusitaniæ, ubi bellum aliquod mente conceperat, non prius accumbebat mensæ, aut in lecto quiescebat, quàm propositum absoluisset.

Fuit Augustus breuissimi cibi. ad medias interdum epulas satiatis iam conuictoribus accedebat, primusque surgebat mensa.

Lacedæmonii nullam disciplinam abstinentia habuerunt potiorem. pinguis & obesi uentris adolescentes inedia macerabant.

Ægyptia iuuentus Amasis edicto non prius cibum capiebat, quàm cxxc. stadia percurrisset.

Platonis frugales erant cœnæ. propterea dicebat Timotheus benè cum his fore, quos Plato excepisset conuiuio. delicatiores epulas & opipara spreuit conuiuia. uiuebat contentus oliuis academicis, pane item, & aqua.

Hieronymus annos ferè LX. durauit incredibili abstinétia

Hilarion modicis ficubus aridis & exiguo pane decrepitam fouit senectutem.

Nicolaus quidam inter Heluetios, sine ullo penitus cibo multis annis durauit inter uastas solitudines, incredibili sanctitatis fama.

Colūba uirgo Perusina solis fructibus reprimebat famem.

Demetrius Chidonius, uir Græcus, abstinentia singulari multos dies persistebat ieiunus.

Socrates minimo uiuebat sūptu. uescebatur pane & lacte.

Anacharsis apud Ciceronem, Mihi, inquit pulpamentum fames, cubile solum, uestis Scytharum tegmen.

Epictetum sunt qui putent deliciis, & uoluptati semper indulsisse: fuit tamen temperans.

Venerius monachus herbis diu uictitauit.

Zeno crudis duntaxat uescebatur, & pallium prætenue ferebat. aquam bibebat loco uini, ut discipulos suo exemplo ad temperantiam inuitaret. hinc exiit prouerbium, Zenone temperantior. Adagium

Temelachus Acarnensis uictitabat fabis:

Socrates tanta fuit temperantia, ut omnia ferè uitæ suæ tempora ualetudine inoffensa uixerit.

Rogatianus senator semet tātū interdiu dabat operā cibo.

Erat Epaminondas Thebanus obesis & corpulentis adeò infestus, ut quendam aqualiculo portentoso summouerit ab exercitu, quòd ad tegendum eius uentrem uix clypei tres sufficerent. Ipse uerò uictu fuit adeò parco & tenui, ut à uicino ad cœnam inuitatus quum dapsilem & affluentem deliciis mensam reperisset, iratus recesserit, dicens: Ego te opinabar rei diuinæ operam dare, non de contumelia cogitare.

Lycurgus dicebat non esse utendum maiore cibo, quàm qui ad repellendam famem sufficeret, amota crapula.

Ægyptiorum sacerdotes præparci erant in uictu usque ad stuporem. carnibus & uino abstinebant. pane etiam rarò uescebantur, ne onerarent stomachum. oleum tantum in oleribus nouerant. ouum quoque & lac uitabant pro carnibus, triduiq; inediam sustinebant.

Persarum Magi nihil in cibum præter farinam & olera

recipiebant.

Indorum Gymnosophistæ alebantur pomis aut farina.

Diogenes nunquam pendebat de crastino, sed in præsentem modò horam sibi corrogabat cibum.

Constantium imperatorem Marcellinus scribit nunquam gustasse pomum, nunquam nares in publico extersisse, nunquam spuisse. idem superatus à Persis frusto panis à quadam uetula porrecto inediam repulit.

Iulium Cæsarem uini parcissimum fuisse, nec inimici negauerunt. unde dicebat M. Cato, Vnum ex omnibus Cæsarem ad euertendam remp. sobrium accessisse. Fuit & circa uictum adeò indifferens, ut quondam ab hospite conditum oleum pro uiridi appositum, aspernantibus cæteris, solus largius acceperit, ne hospitem aut negligentiæ, aut rusticitatis uideretur arguere.

Pericles Atheniensis à cœnarum & conuiuiorum apparatibus abhorrebat adeò, ut nec apud amicos cœnaret.

ALII HOMINES TEMPERATISsimi, uitæq; austeræ, ac solitariæ.

HElias prope torrentem Carith uixit in solitudine, pastus coruorum ministerio.

Primus eremita Paulus annos XVI. natus secessit in latebras nemorum, in quibus durauit annos XCVII. spelunca breui contentus, esitabat fructus palmarum, bibebat aquam, palmacea tunica nudum contegebat corpus. nullum in solitudine hominem uidere uoluit præter Antonium. usus est ministerio corui dimidiatum panem quotidie afferentis.

Antonius, qui Paulum hunc tumulauit, uixit etiam in solitudine annos XX. pane & aqua famem refocillans.

Hilarion in desertis Syriæ locis breuissimum habitauit tugurium, iunco & caricibus contextum. denos demum annos arctissima cellula & sepulcro simillima usus est.

Onophrius adeò solitariæ uitæ fuit studiosus, ut annos LX, hominem non uiderit. unde & ex illa solitudine agrestis adeò factus est, ut in superiore corporis parte barba totus & capillis integetur, uerenda foliis & arborum cor-

tice adopertus. Vixit annos xxx. herbis & bacchis ſylueſtribus contentus. Eidem cœlitus quotidie dimidiatus panis afferebatur, ut Paulo. Hunc quum reperiſſet Pannutius, extimuit, Satyrum eſſe ſuſpicatus.

Conuentus hominum & populi frequentiam Hieronymus habebat carceris loco, ſolitudinem uerò pro paradiſo. unde ſacco uili amictus Syriæ latebras, feris & ſcorpionibus infeſtas, numeroſis prætulit ciuitatibus, humi, cubans, herbisq; uictitans, & aqua.

Maria Magdalena xxx. annos eremum incoluit, cælesti cibo refocillata. nec interim hominem uidit, aut ab ullo uiſa eſt.

Maria Ægyptiaca eremi cultrix durauit etiam in ſolitudine incredibili uitæ abſtinentia, ubi cubitali altitudine inter orandum ſublimis à terra in uacuo pendere uiſa eſt.

Amomius tanta fuit abſtinentia, ut nunquam niſi panem aſſum ederit, nunquam iratus, nunquam mentitus fuerit.

Hoſpitius apud Nicenſem urbem antro ſe intruſit, perpetuò cilicio carnem macerans, corpore ferreis catenis ligato. ueſcebatur pane. tempore quadrageſimæ ſolas herbarum radices eſitabat.

Patroclus Anachoreta uſq; adeò quandoq; ieiuniis corpus atterebat, ut diuturna inedia incideret in morbum. abſtinebat uino, bibebat aquam melle perfuſam, cilicium ferebat acutiſſimum, & proximum corpori.

Menas, inter Samnites natus, ſolitudinem mirè amabat, in qua ne quid per ocium peperàm faceret, apes curabat.

Amos Ægyptius, pater fuit CL. monachorum, quos ore operto menſæ iubebat accumbere, ne parcè comedentium uirtus appareret. uxorem, quam inuitus duxerat, nunquam attigit.

Agatho lapidem in ore triennio continuit, ut tacere diſceret. dicebat tria eſſe neceſſaria ad Dei cultum, Silentium, orationem, manſuetudinem.

Andreas, & Thadæus eremitæ durauerunt in ſolitudine annis quinquaginta.

Arnulphus Metenſis epiſcopus, relicto Lotharingiæ principatu, eremum ingreſſus eſt.

Alcippiades martyr omnem cibum auerſabatur. aquam bibebat inſperſo ſale, ne corpori eſſet perniciosa.

Tora uirgo, nunquam uti uoluit noua tunica, nunquam nouis calciamentis.

Amata uerò limen cœnobii(quo ſe incluſerat) annos XL. nunquam egreſſa eſt. pane uiuebat & oleribus,

Artebius præſul Pamphilienſis uitam ſolitariam in Epiſcopatu non deſeruit.

Amodeus Hiſpanus, unica opertus tunica, nudis ambulabat pedibus. ſemel tantum interdiu ueſcebatur, contentus aqua & pane. cauernam montis incolebat.

Baſolus abbas in finibus Rhemorum eremiticam egit uitam, habitauitq; ſpeluncam montis annos XL,

Beniamin uixit in deſerta ſolitudine annos XXC.

Timotheus in Ægypto ſpeluncam montis intrauit, in qua durauit annos XXX. nulli cognitus,

Theremon abbas centenarius deceſſit in ſolitudine. hic aſſiduis orationibus adeò incuruauit ſibi humeros, ut in ætate dicrepita repere magis uideretur, quàm ambulare.

Carilephus in deſerta ſolitudine omnem mulierum aſpectum refugit.

Coſmas græcus toto ſuæ ſolitudinis tempore ieiuniis ſemper dedit operam.

Symeon apud Antiochiam annis quadraginta delituit in antro cuiuſdam concauæ columnæ. ueſcebatur aqua, pane, & radicibus herbarum, idq; ſemel tantum in hebdomade. corpus uinculis & catenis adeò conſtringebat, ut cicatrices ipſe ſubter putreſierent. Quinetiam multis annis durauit in quodam puteo, aqua uacuo, in quem ſe demiſerat uolens. ſemora eius putruerunt, aut ex pedore ſpeluncarum, quas habitauit, aut inedia nimis pertinaci.

Stephanus Anachoreta ſolitarius manſit in eremo annis LX.

Sara mulier, imperante Theodoſio ſeniore, durauit ad ripam cuiuſdam fluminis annos LX.

Siſinnius monachus, diſcipulus Elpidii, ſepulcro ſe incluſit, in quo pane & aqua uixit contentus ad mortem uſq;,

Serapion pater fuit decem millium monachorum, quo

omnes

omnes tempore messis precio conducebat, ut sua opera iuuarent laborem pauperum. uiuebat ipse pane & aqua, unica ueste contentus.

Zoximas in regione Palestrinæ LIII. annos absoluit in eremo, contentus cibo tenuissimo. Mariam Ægyptiam ad bonam frugem reuocauit, & mortuam tumulauit.

Pion xxx. annis solitariã egit uitam sub Hilarione. comedens deambulabat, ne quam in cibo uoluptatem persentisceret sororem morbo laborantem clausis adiit oculis.

Helias Anachoreta fuit sub Antonio mira sanctitate; qui uixit annis CXVI.

Moses Æthiops latro annis LXXV. durauit in solitudine, cellula sua annis VII, nunquam egressus est.

Pastor presbyter matrem, ad se uenientem, clausa repulit cella.

Dorotheus Ægyptius sex tantùm panis uncias cum paucis aleribus quotidie esitabat. dicebat se nũquã dormiuisse, aut comedisse ad saturitatem. congestis lapidibus quotannis extruebat habitaculum ad excipiendos peregrinos. mansit in spelunca annis LX.

Elpidius Cappadox durauit in quodam antro annis XXV. ubi bis tantùm uescebatur in hebdomade.

Hor abbas prestitit admiratione digna. nunquam mentitus est, nunquam citra necessitatem locutus, nemini unquam maledixit.

Gadanus apud Iordanem magna consenuit abstinentia, sub dio degens, & nullo opertus tecto.

Episius interrogatus à Ioanne Anachoreta, quid tota uita egisset memorabile, Annis quadraginta, inquit, nunquam sol uidit me comendentem. Tum Ioannes, Nec me, ait, irascentem.

Augustinus Afer quum in quadam spelunca degeret, offensus multitudine populi eò confluentis, remotiore antro se inclusit, ubi tugurium inter saxa sibi breuissimum fecit, uixitque magna sanctitate.

Vlfranius Archiepiscopatu Senonensi sponte se exuit, ut solitudini uacaret.

Hugo abbas Carthusiensis annis quinquaginta faciem

mulieris non uidit.

Dominicus Hispanus humi iacebat, annis decem abstinuit uino.

Iordanes instituit silentium mensæ.

Adam felix fuit in solitudine: comitatus fœmina, factus est infelicissimus.

Abraham in solitariis tabernaculis & conuallibus Deum meruit collocutorem,

Syluester pontifex latuit in Soractis monte.

Egidius Atheniensis sollitudinis studio, genus, patriam, & opes reliquit, blandientis ceruæ lacte in eremo nutritus.

Narcisus, Hierosolymorum episcopus, multos annos in desertis locis egit.

Eucherius, ordinis senatorii dignitate conspicuus, speluncam dumis horridam & tutam nigro lacu habitauit in agro Lugdunensi.

Vrsatius apud Niceam Bithyniæ solitarius egit.

Cælestinus, relicto summo pontificatu, ad solitariam uitam se contulit.

Ioannes Baptista adhuc infans, relictis hominum turbis, ad eremum perrexit, ubi pelle cameli opertus, sanctitatem præstitit, qualem nemo post homines natos.

Maiorus episcopatui cessit, ut in solitudine uiueret.

Dominianus abbas solitariam egit uitam in agro Lugdunensi.

Diogenes Antonii discipulus dixit, & mortuus est in solitudine.

Euagrius presbyter annis XIV. mansit in solitudine, contentus pane & oleo. si quando ueneris titillaretur aculeis, demergebat se in puteum, ut aquę frigiditas libidinis feruorem compesceret.

Ethbinus, honestissimis parentibus inter Britannos natus tugurium sibi fecit in sylua, in quo ad finem uitæ durauit constantissimè.

Paulus Simplex Antonii fuit discipulus, cuius mandato tacuit triennium, nemini loquens.

Paulus Abbas pater fuit quingentorum monachorum in Libya, nunqnam uescebatur, quin prius CCC. oratio-

nes exoluisset domino.

Phyllorrhonius presbyter extruxit sibi cellam in solitudine, in qua fortissimè conflixit aduersus uoluptates & illecebras corporis. nam annos XIIX. catenis ferreis corpus macerauit, eosque tempore abstinuit pane coctò. annos XXXII. nullo pomorum genere usus est. metu mortis per sex annos sepulchro se inclusit. pauit pauperes, affectos morbo, labore suarum manuum.

Syluia uirgo, filia Rufini, præfecti Alexandriæ, annos LX. absoluit in solicitudine, quò tempore nullam corporis partem lauit, præter digitos. non in lecto iacuit, sed humi tantùm.

Diocles eremum quandam Thebaidis habitauit, ibique multos annos cella conclusus delituit.

Caditon latron scelerum pænitentia ad eremiticam uitam conuersus, antro latuit inclusus annis XXC.

Vacchoris, rex Ægypti, relictis diuitiis, humi iacuit.

Vuenceslaus, filius Vratislai regis Boemorum, per mediam brumam, & medias niues discalceatus petebat templum, horasque obibat canonicas.

Nicolaus Tollentinas abstinentissimus omnium sui temporis. pane & aqua semel tantùm in die uescebatur, procul ab omni ocio, & uerborum uanitate.

Mathanael Anchoreta studio uitæ solitariæ inclusit se cellæ, qua annis triginta septem nunquam egressus est.

Liberalis confessor singulis diebus dominicis sacram sumebat eucharistiam, qua refocillatus, nihil ferè aut parum sibi capiebat tota hebdomade.

Maxentius abbas Pictauensis pane ordeaceo tantùm & aqua uescebatur.

Medericus Eduensis semel tantùm in hebdomade cibum capiebat, & perpetuo cilicio carnem domabat.

Marinus confessor annum integrum in spelunca delituit. nec faciem hominis uidit. aqua erat illi potus, agrestes herbæ cibus.

Richarius confessor panem comedebat ordeaceum, quem aspergebat cinere, ne præseferret suauitatem. aquam lacrymis suis tepefaciebat, eaque faciebat balnea, quibus

abluebat leprosos, & se postremum.
Timon Atheniensis congressus & societatem hominum refugiebat. auctor Cicero in libello de amicitia.

CIBI, ET PANES DIVERSI.

Artologanum genus est panis, seu placentae, ex simila in oleo cocte. ei infunditur modicum uini cum pipare uel adipe. Hic panis quondam habebatur in delicijs.

Bellaria, cibi dicuntur secundæ mensæ. apponuntur ad irritandam gulam. uocantur à Græcis Tragemata, & Pemmata.

Botulus, seu Botellus, genus farciminis ex suilla carne. Mart. lib. 11. Bottelos imitatur & boletos. Fiebat Botulus initio hyemis, gratus quidem omnibus mensis, sed maximè celebratus in Saturnalibus. Idem Mart. Qui uenit Botulus medico tibi tempore brumæ, Saturni septem uenerat ante dies.

Carica genus est ficuum, uel ficus sicca. Ouidius lib. 1. Fast. Quid uult fama sibi rugosaq; carica dixi. Caricas anti qui uocabant esculentum lautum, & uariis conditum cupedijs. Carica enim genus erat cibi Lydii, multi iugis lautitiis, & sanguine confectum.

Coccentum edulium erat ex melle & papauere.

Coliphium genus panis. Plautus, Coliphia mihi ne incocta detis.

Conchis edulium est ex faba, uel leguminibus genus. uocatur aliter Concha, & Conchus. Iuuen. Sat. 14. Alterius Concham æstiui cum parte lacerti Signatam.

Epityrum genus est edulii, seu casei Siculi.

Est etiam Minutal genus edulij, quod Persius Minutum uocat. fiebat Cero marino pisce, liquamine, oleo, uino, porris & coriandro. Iuuen. Sat. 14. Hesternum solitus medio seruare minutal Septembri. Vocatur autem Minutal, quòd minutatim consideretur, & particulatim.

Farreum, genus est libi ex farre. Plinius, Nouæ nuptæ farreum præferebant.

Forbea erat quidem cibus, qui calidus absumebatur.

Fritilla cibus erat ex pulte.

Irceus genus erat farciminis.

Laganum cibus est ex farina & aqua, distentus in modum membranulæ, condiebatur olim caseo, pipere, croco, cynamomo.

Artocrea fiebat ex pane & carne, nam ortos panis, creos caro dicitur, Pers. Sat. 6. Væ nisi comminues oleum artocreasque popello.

Libum fiebat ex farre, melle & oleo. Ouid. Liba deo fiunt: succis quia dulcibus ille Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.

Lucanica genus farciminis, quod porcina carne fieri consueuit. Martialis lib. 4. Et lucanica uentre cum falisco. Est & Venter Faliscus genus farciminis, inuentum à Faliscis populis. Stat. lib. 4. Syl. Non lucanica, non graues falisci.

Pernam antiqui, & lardum, & petasonem sumebant ex porco. idem Statius, Non lardum graue, debilis ue perna.

Merenda uocatur cibus postmeridianus. Calpur. Seræq; uidebitur hora merendæ.

Ozimum edulium erat redolens, quod fiebat ex intestinis. Aliqui ozimum uocant ab eiusdem nominis herba, citò in hortis crescente. Persius Sat. 4. Cum benè discincto cantauerit ozima uernæ.

Placenta, libum farinaceum, caseo & melle conditum. cuius pistores uocantur Placentarii. Martialis lib. 4. Nec te liba iuuant, nec sectæ quadra placentæ.

Popanum erat lata placenta, quam ueteres offerebant diis. Iuuen. Sat. 6 Scilicet & tenui popano corruptus Osyris.

Pulmentum capitur pro pulte, aut cibo aliquo facto instar pultis. Plautus in Pseud. Ego pulmento utor magis unctiusculo.

Pulpamentum capitur pro cibo lautiore. Terent. in Eunucho, Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

Sagina uocatur cibus pingue faciens, & reddens obesum corpus. Hinc Saginare uerbum. Pontanus in pompa Lepidina: Ecce uenit pingui multùm saturata sagina.

Scribilita erat cibus omnino placentæ similis: præter quam quòd sine melle coqueretur, & absumeretur adhuc

calida. Martial. lib. 3. Circumlata diu mensis scribilita secundis, Vrebat nimio sæua calore manus.

Sumanalia erant liba farinacea facta in modum rotæ.

Tomacula edulia fiunt iecore porcino semicocto, & minutatim conciso, permistis ouis crudis, caseo, liquamine pipere, aniso, & gingibere, teguntur que tomento suillo. Iuuenalis Sat. 10 Exta & candiduli diuina tomacula porci.

Tuceta uocantur cibi regii sapore præstantes. Apul. lib. 2. Met. Abacum pascue uinulentum & quidem naribus iam mihi ariolabat Tucetum perquam sapidissimum.

Bucellatum cibus erat militaris, ita dictus, quòd in bucellas & frusta confectus esset. Ammianus, Frumentum ad usus diuturnitatem excoctum, Bucellatum, ut uulgò appellant, humero impofuit libentium militum.

Pulpa cibus est minutatim concisus, qui & minutal dicitur. Apuleius, Quæ suis dominis parabat iuscum fartim circumcisum, & pulpam frustatim confectam.

Mattya condimentum est carnium unctum, à uerbo Græco matto, id est, oblino. Hoc genus edulii excogitauerunt Macedones. Mart. lib. 10. Diues, & ex omni posita est instructa macello Cœna tibi, sed te mattrya sola iuuat.

Lagunculi, & Gaioli cibi erant deliciarii, in quibus signa & effigies Gai & Lagonis puerulorum repræsentabantur, ut nunc nostro tempore uidemus placentas formari in rosas & lilia. Statius. lib. 1. Syluarum, Molles Gaioli, Lagunculique.

Caryotides dicuntur palmarum fructus, qui delicatis olim mensis adhibebantur. Statius, Et mustaceus, & latente palma Prægrandes Cariotides cadebant. Nam Caryota species est palmæ.

Epidipnides apellantur dapes, quæ post dipnon, id est cœnam apponuntur. Idem Mar. Hic feras epidipnidas parabit, Hinc pistor farreas facit placentas.

Mustaceus, seu Mustaceum, erat libum, quod fiebat ex farina siliginis musto conspersa Iuuen. Causa nec est, quare cœnam & mustacea perdas.

Fertum genus est libi, sacris adhiberi solitum. Flauius Vopiscus Faratum uocat. Persius, Attamen hic extis &

opimo uincere ferto Intendit.

Artoptesia, panis erat, quem faciebant quirites prius, quàm usus pistorum esset Romæ.

Varia panis genera ponuntur à Plin. lib. 8 ut Artolagani à deliciis, Speusici à festinatione, Furnacei uel Artoptesij à coquendi ratione. Picentini panes fiebant ex alicæ materia nouem diebus macerata, decimo ad speciem tracta, & subacta uuæ passæ succo.

Secundarius, seu Secundus panis. dicitur plebeius. Horat. Pastus siliquis, & pane secundo. Suetonius de Augusto, Cibi minimi erat atque uulgaris: Secundarium panem, & pisciculos minulos, & caseum bubulum mani pressum, & ficos uirides biferas maximè appetebat.

Panes hi probantur Iulio Polluci, Cribanitæ, Obeliæ, Collices, Collabi, Nasti, Amyli, Collyre, Zimetes, Siganitæ. Charisis, Canchridæ, Maza, Melictuti, Hyglea, Anthema, Thridacine. Phystæ, Oemita, Ephieras, Dandalis, Loledia, Comon, Iupe.

Placentarum species sunt Ames, Ametidais, Pyramus, Sextamius, Erychytus, Erithrya, Strecta, Cotiliscus, Phthœdia, Crepis.

Tragemata, quæ Latini uocant bellaria, constabant ex Cocco, Fàba, Chondro, Caseo, Melle, Sìsamide.

Obsoniũ dicitur omnis cibus, qui per ignem præparatur,

Maza uocatur rigidus panis, qualis est, quo utuntur nautæ: plebecula Biscoctum uocat. fuit tamen species præstantis edulii. Hinc adagium Græcis usurpatum, Supra mazam. in eos qui diffluerent deliciis. Fiebat ex farina, oleo aqua, & lacte. Adagium

Pityriæ panes sunt uiliores, ut furfurei, Triticei appellantur Pyrini. Sitanii, qui fiunt ex quadrimesti tritico. Callistei apud Ægyptios uocantur panes in acutum formati.

Orinda panis est factus ex orindio semine Æthiopico.

Orthostrates erat sacer panis.

Nastpanes, seu Sacti, fiebant ex melle, uuis passis, & aromate, quorum artifices uocabantur Nastocopi.

Obeliæ offerebantur Dionysio.

Pelani communes erant diis omnibus. fiebant ex tenuis-

ſima farina.

Erant & boues panes nuncupati, quòd cornua haberent præfixa. offerebantur Apollini, Dianæ, Hecatæ, & Lunæ

Myſtile uocabatur panis, ſorbitionis gratia excauatus.

Collyræ minuti erant panes.

Phacinus panis dicebatur à lente.

Collabi à ſimilitudine quadam Collaborum in cithara. ſunt autem clauiculi, quibus circumuectuntur fides.

Colix panis quem ſubcineritium nō nulli interpretantur.

Bucellam panis Pſomon: Enthesin, & Blomon uocant.

Elaphus placenta fiebat ex Seſamo & flore farinæ.

Choria erant cibaria ex lacte & melle.

Alia Placentarum genera numerantur à Cœlio: ut, Tarentinum, Craſſianum, Siculum, Cluſtrum, Plicium, Guttatum, Montianum ex uino & caſeo, erant & Tyrocoſcimon, Coptoplacus, Pantarpia, Polton, Pyanion.

Conos fiebat ex uuis paſſis & amygdalis.

Echinus & Eſcharites habebantur inter placentas.

Thiagones in Ætholia dicuntur panes deo dicati.

Arcam panariam Ariſtophanes Sypiam uocat. inſtrumentum ſubigendæ farine idoneum Mactram.

Artopteum eſt officina coquendi panes.

Tripodes, & Magades uocantur menſarum fulcra.

In caſtris menſas habebant quadratas, quas Cibilas uocabant, domi uerò rotundas.

Monopodia dicuntur menſæ, quæ unico pede fulciuntur.

Abacus menſa uaſcularia & uinaria.

Antiquitus tres tantùm adhibebantur conuiuæ ex numero Gratiarum, deinde nouem ex numero Muſarum.

Cyrus conuiuas ſiniſtro lateri admouebat, ut cordi propinquiores & cariores.

Antiquitus prandere & cœnare in propatulo uerecundiæ non erat.

Conuiuii locus uocatur Sympoſium, Andron, Syſſition, Triclinium.

Conuiuas Græci Sympotas, Homoſitos, Syſſitos, Sinuſiaſtas, Thiaſotos, Thiſitas, Illapinaſtas, & Eraniſtas, uocant, ſunt prouerbiales quædam locutiones, quibus deli-

catum cibum possumus exprimere, cuiusmodi sunt istæ, Deorum cibus, Deorum ambrosia; Cæleste manna, Iouis cerebrum; Qualia purpurei comedunt obsonia reges. Pontificalis cœna, opipara, dapsilis, adiicialis, dubia, saliaris.

CIBI ELECTILES, ET DELICATI.

Genera eduliorum aliis præstantia hæc ponuntur à Gellio, ex testimonio Varronis. Pauus è Samo, Phrygia Attagena. Grues Melicæ, Hœdus ex Ambracia, Pelamis Chalcedonnia, Helops Rhodius, Scari Cilices, Palma Ægyptia, Glans Iberica.

Horatius electiles cibos enumerat his uerbis: Non me Lucrina iuuerint conchylia Magis ue rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyemis ad hoc uertat mare. Non Afra auis descendat in uentre Meum non Attagen Ionicus iucundior.

Statius lib. 1. Syl. inter mensarum delicias ponit Adoria Bellaria, nuces Ponticas, palmas Idumæas, Pruna Damascena, Ebosiæ Zacharum, Gaiolos & Lagunculos, Pira Amerina, Mustaceum & Caryotides.

His annumerandæ sunt lauticiæ, quas habuit Vitellius in sua patina. Tranquillus ait, fuisse Scarorum iecinora, Phasianorum & Pauonum cerebella, linguas Phœnicopterorum, Murenarum lactes à Carpathio usque freto per Nauarchos petitarum.

In ueterum quoque luxu fuerunt Rhombus, Placenta Samia, Murena Tartessiá, Thynnus Tyrius, Cestreus ex Sciatho, Conchæ Pelotinæ, Menidus ex Lipara, Rapæ apud Mantineam, Ctenes Methymnæi, Galeus Rhodius, Psetæ Eleusiniæ. Cythnius & Siculus caseus, Sal Tragaseus, à Tragasa Epiri loco. Faba Ægyptia.

Scriptorum monumentis probantur Rauennæ Asparagi, Ægyptium acetum, Atilius Padi, Anguillæ Bænaci, Gangis, & Timaui, Auratæ Actiacæ, Anthiæ maris Rubri, Alosæ Tiberis, Bulbi Megarici, Casei Lunenses & Vestini, Lucrinæ Conchæ, Cumarum cæpæ, Bænaci Carpiones, Petragoricetum Castaneæ, Gallinæ Numidicæ,

Venetiarum Gobius. Circellarum lactucæ, lac Sasinæ, Arcadiæ Musculi Melones Ostienses, Auellanæ nuces & Tarentinæ, Napi Amiterni, Oleum Venafranum, Velitrarum Oua, Poma Phæacum & Faliscorum, Porri Ariciæ & Tarenti, Placentæ, Picentinæ, Capuæ Pepones, Rhombus Hadriaticus, Germaniæ Raphani, Rapa Nursina, Salmo Aquitanicus.

CIBI, QVIBVSDAM HOMINIBVS grati, cum diuerso populorum uictu.

Claudius imp. gaudebat Scaro pisce. Iulia quotidie inula herba uescebatur.

Plato gaudebat ficubus, unde & Phylosycon eum dixerunt non nulli.

Philippus, & Alexander dicti sunt Philomeli, à pomis, quæ auidè esitabant.

Nero gaudebat porris, quibus uocis gratia omnibus æstatis diebus permisto uescebatur oleo, nihilque aliud præter panem esitabat. auctor Plinius lib. 19.

Gaudebat lupinis Protogenes.

Ante usum frugum Arcades uescebantur glandibus, Argæi piris, ficubus Athenienses, piris syluestribus Tyrinthii, Palmulis Carmani, millio Meotici & Sauromatæ, Persæ cardamo.

Nomades Æthiopie uescuntur elephantis, ut Symbari: Cynocephali populi lacte: Agriophagi pantheris & leonibus: Antrophagi humana carne: Mandi locustis, ut etiam Parthi, Solitæ piscibus: Opiophagi serpentibus, Arpæi baccis.

Ætate Hieronymi carnes humanas esitabant Scori.

Amazones lacertis olim uescebantur, unde & Sauropatidas Græci eas appellarunt nam & Sauras lacertas uocant.

SVBSELLIORVM GENERA.

Subselliorum uocabula sunt Tripodes, Stratum, Hemicyclum, Trochus Exhedra, Lectica, Cathedra, Hypodion, Torus, Segastra, Scabellum, uel, ut alii malunt, Scamellum: Silicastrum, Sella, Bisellium, Scimpodium,

Gellius Græcienſe uocat, quòd frequens fuerit in Græcia: Offendimus, inquit Frontonem Cornelium in ſcimpodio Græcienſi cubantem, quum pedes grauiter ægrotaret. Erant & Stibadia, tori humi iacentes, ex lignis, ramis ue ſtructi. Accubita, & Accubitæ ſedilia ſunt accumbentium, ut etiam Sponda. Virg. aulæis iam ſe regina ſuperbis Aurea compoſuit ſpunda.

HOSPITALES.

ARiadna ſuſcepit hoſpitio Theſeum profectum in Cretam, & Minutario deſtinatum.

Phyllis, Lycurgi regis Thracum filia, Demophoontem ab expeditione Troiana redeuntem, & uentis pulſum in Thraciam. Propertius, Paruo dilexit ſpatio Minoida Theſeus, Phylida Demophoon hoſpes uterque malus.

Hypſiphile, Thoantis filia, & Medea, filia Æetæ regis Colchorum, Iaſonem ſuſceperunt hoſpitio. Prop. Nec ſic Æſonidem rapiētibus anxia uētis. Hypſiphile uacuo conſtitit in thalamo. Hypſiphile nullos poſt illos ſenſit amores, Vt ſemel Hæmonio tabuit hoſpitio.

Alcinous, rex Phæacum, Vlyſſem Troia redeuntem ſuſcepit hoſpitio.

Molorchus paſtor, Herculem. Mart. lib. 4. Tam comi patet hoſpitalite, Credas Alcioni pios penates, Aut facti modo diuitis Molorchi.

Pholus Centaurus fuit Herculis hoſpes Lucanus libro 6. Hoſpes & Alcidæ magni Phole.

Fuit & Midas hoſpes Bacchi, teſte Ouidio.

Calypſo naufragum Vlyſſem ſuſcepit in Ogygia inſula, Propert. lib. 1. At non ſic ithaci digreſſu nota Calipſo Deſertis olim fleuerat æquoribus.

Eodem modo Ianus excepit Saturnum: Euander Æneam: Canuſina Romanos à clade Cannenſi redeuntes: Raab apud Hebræos Dei populum.

Contra uerò inhoſpitales fuerunt Thraces, Polymneſtor, Diomedes, Buſyris, Scythæ,

NVNCII, ET LEGATI.

IRis, fertur esse nuncia Iunonis. Virgilius, Irin de cælo misit Saturnia Iuno.

Mercurius, Iouis & omnium deorum. Ouid. lib. 2. Metam. Hinc se sustulerat paribus caducifer alis.

Cyneas, legatus fuit Pyrhi. Ilioneus, Æneæ, Idmon Turni. Virg. libro 12. Nuncius hæc Idmon Phrygio mea dicta tyranno Haud placitura refer.

Pontius Caii principis. Plin. Pontius legatus Caii principis eas tollere conatus est libidine accensus.

Longinus legatus fuit Traiani. auctor Dion Cassius.

Agisis legatus fuit Arsacis regis Parthorum. auctor Plutarchus in Crasso.

Proculeius Augusti Cæsaris, ut etiam Tyreus, quem Antonius post mutuum cum Cleopatra sermonem uerberari iussit doli suspicione.

Clathis, Darii: Hippocrites, Chalcidonis: Thasiles, & Isidorius, Mithridatis: Syllus, Agesilai: Turullius Antonii fuerunt legati & præfecti copiarum.

LEGISLATORES.

MInos dedit leges Cretensibus.

Charandes Tyrius apud Athenienses legem tulit, ne quis armatus ueniret in concionem.

Corn. Cinna tribunus pl. legem tulit de reuocandis exulibus unde à Cn. Octauio collega pulsus, bell[illegible] urbi intulit.

Clisthenes Atheniensis primus tulit legem de exilio, primusque exulauit.

Cotta orator legem tulit, ut liceret tribunis pl. alios accipere magistratus.

Tiberius Gracchus legem tulit, ne quis plus mille agri haberet iugera.

Licinius Stolo, gener Fabii Ambusti, legem tulit, ne quis plus, quam quingenta agri iugera possideret. quam quum postea infregisset comparatis mille iugeribus, accusatus est à M. Popillio Lænate.

Fuit & Masurius legislator. Persius, Masuri rubrica

notauit.

Methelus Macedonicus in censura legem tulit, ut omnes uxorem ducere cogerentur.

Cn. Oppius tribunus pl. legem tulit de comprimendo matronarum cultu.

L. Calpurnius tribunus pl. primus legem tulit de repetundis pecunis, Censorino, & Manlio consulibus.

Philolaus Corinthius leges dedit Thebanis.

Roscius Otho tribunus pl. legem tulit, ut equitibus Romanis in theatro XIV. gradus primi asseruarentur, neque esset quisquam, qui auderet præripere. unde lex ipsa uocatur Roscia, ab Horatio.

Q. Voluminius, tribunus pl. legem tulit, ne quis mulierem heredem institueret.

Androdamus Rheginus leges condidit Chalcidensibus.

Acilius Glabrio, de repetundis pecuniis legem tulit, quæ Acilia uocata est.

Plotius tribunus pl. legem tulit, ut qui cum Lepido fuerant, redire in patriam possent impunè.

Lycurgus leges dedit Lacedæmoniis, quibus fecit, ut agri æquè diuiderentur, causa uitandæ inuidie. Sustulit conuiuiorum apparatum & mensarum lautitias, è quibus ocium, & torporem nasci cognoscebat. unde opulentis adeò infensus factus est, ut Alcander adolescens alterum oculorum eidem effoderit. Iubebat pueros, quum attigissent XII. annum, discalceatos ambulare, & in arundine palustri cubitare.

Plato suis legibus docuit, quales deberent esse in rep. ciues. Instituit & remp. imaginariam inuentu difficillimam, ut est perfectus orator Fabii. Vini usum usque ad annum XIX. non probabat. Iubebat, ut iuuenes coram senibus uino uterentur, ut carperentur, si indulgentius potassent. Volebat pueros operam dare musicæ, ut seria negocia honesto recrearent ocio. Laudabat Veritatem, ut omnium bonorum ducem.

Indis leges dederunt Gymnosophystæ, ut Ægyptis prophetæ, Chaldæi Babyloniis, Magi Persis, Druidæ Gallis, Moses Hebræis, Phido Corinthis, Zamolsis Scythis, Hip-

podamus Milesiis, Phaleas Carthaginiensibus.

Draco suis legibus (quas Atheniensibus dedit) unicuiq; uel minimo furto extremum supplicium irrogauit. unde dicebat Demades, eum sanguine, non atramento leges conscripsisse.

Bocchorus Dynastes Ægyptiis iura constituit.

Solon Atheniensibus leges dedit, abrogatis illis, quas Drago tulerat. Legem tulit Sisachtheam, qua prohibebat, ne creditores ius haberent in corpora debitorum. sed bona duntaxat.

Ceres, dea frugum, legem dedit Siculis: unde & Legifera uocatur à poetis.

Apud Romanos Papirius regias leges in unum uolumen Contulit. Cl. Regillanus decemuir auctor fuit conscribendarum duodecim tabularum. M. Mucius, L. Brutus, & P. Manilius ius ciuile fundauerunt. Q. Mucius pontifex maximus ius ciuile in XIIX. libros redegit. Seruius Sulp. CLXXX. libros de iure ciuili reliquit.

Leges sumptuarie institutæ sunt ad cohibendum rerum omnium luxum, & prodigas impensas. Primam tulit C. Orchius tribunus pl. qua numerum conuiuarum præscribebat, iubebatque ut ianuis parentibus cœnaretur.

Licinia (quam L. Crassus diues tulit) erat ut Kalendis, Nonis. & Nundinis, cuique liceret triginta tantùm asses in cibis consumere, reliquis autem diebus ne amplius apponeretur, quàm carnis aridæ pondo tria, & salsamentorum libra.

Sylla precium rebus uenalibus imminuit.

C. Fannio, & M. Valerio Messalla consulibus principes ciuitatis iuramento adacti sunt, uerbisq; conceptis obligati non amplius in singulas cœnas sumptus facere, quàm centenos uicenosq; æris, præter olus, far, & uinum; neq; uino alienigena, sed patrio uti, neque argenti in conuiuio plus pondo, quàm libras centum inferre.

Post hoc senatusconsultum lata est lex Fannia, quæ ludis Romanis, item Plebeiis & Saturnalibus, in singulos dies centenos æris insumi concessit, decemque aliis diebus, in singulis mensibus tricenos; cæteris autem omnibus die-

bus, denos.

Æmilia lege non solùm cœnarum sumptus, sed ciborum genus & modus præfinitus est.

Lex talionis iubebat reos eadem puniri pœna, quam aliis intulerant, si dedita fecissent opera. ictus enim consultus & fortuitus non cadebant sub eiusdem talionis similitudine.

Lege Papia cauebatur, ut pontificis maximi arbitratu uirgines è populo uiginti legerentur, sortitioque in concione ex eo numero fieret in contrahendis matrimoniis.

SEVERISSIMI, ET MAXIME TETRICI.

AEacum, Rhadamanthum, & Minoa, poetæ fecerunt iudices inferorum, ob incorruptam & inexorabilem seueritatem. Ouid. lib. 9. Quum uideat fessos Rhadamanthon, & Æacon annis, Et Minoa queri, & c.

M. Crasus tanto fuit animi rigore, ut semel tantùm in uita riserit. Sidonius, Tam censorius haud fuit uel ille, Quem risisse semel ferunt in æuo.

Fuit Socrates eodem semper uultu, nec aut hilari magis aut turbato.

Zaleucus legem statuit Locris, ut in adulterio deprehensis eruerentur oculi. Quam legem quum filius eius temerasset, eidem oculum ex cuti iussit, & sibi alterum ut eam probaret firmius. Hinc, Zaleuci lex, abiit in prouerbium, de tetrico nimis edicto.

Sextus Aurelianus scribit, Philippum imper. (qui Gordiano successit) tam seueri & tristis fuisse animi, ut iam tum à quinquenni ætate nullo cuiusquam commẽto ad risum solui potuerit, aut ab inflexibili naturæ toruitate dimoueri.

Orbilius Beneuentanus, ludi magister fuit Romæ tanta in discipulos seueritate, ut plagosus appellaretur, & uulnerarius.

Tenes fuit quispiam, qui legem indixit, ut à tergo iudicis astaret spiculator, securim tenens, ut qui perperàm aliquid in iudicio dixisset eum protinus securi percuteret. Hinc orta parœmia, Tenedius homo.

Ælianus ſcribit, Anaxagoram Clazomenium nunquam riſiſſe.

Epaminondas uictorem filium interfecit, quòd præter edictum congreſſus eſſet inimicis.

Lucius Brutus filios ſuos, Tarquinii dominationem à ſe expulſam reducentes, comprehenſos primùm uirgis cædi iuſſit, hinc ad palum ligatos ſecuri percuti. Virg. libro 6. natosque pater noua bella mouentes, Ad pœnam pulchra pro libertate uocabit.

Sp. Caſſius filium itidem uerberibus affectum necari iuſſit, quòd quum eſſet tribunus pleb. legem agrariam primus tuliſſet, multaque largitione animos hominum ſibi conciliauiſſet, ſenatui propterea & populo ſuſpectus affectatæ tyrannidis.

T. Manlius Torquatus filium Syllanum expilatæ Macedoniæ, quam habebat prouinciam, accuſatum, & conuictum, ſua ſententia publicè damnauit, at deuouit morti.

Dum apud Atheſim Romani impetu Cimbrorum exterriti diffugerent, M. Scaurus filio ſuo, illius conſternationis & fugæ participi, miſit, qui dicerent, ſe libentius in acie eius interfecti oſſibus occurſurum, quàm ipſum tam deformis fugæ reum uiſurum. quo audito, filius animi dolore gladio ſuo ſe confodit.

Aulus Fuluius filium ſuum, prauo conſilio amicitiam Catilinæ ſecutum, & in eius caſtra temerario impetu ruentem, itinere abſtractum, ſupplicio mortis affecit: præfatus, non ſe Catilinæ filium aduerſus patriam, ſed patriæ aduerſus Catilinam genuiſſe.

Artaxerxes, rex Perſarum, quum ſenſiſſet parari ſibi inſidias a quinquaginta filiis, Darii ſuaſu omnes extremo affecit ſupplicio.

Phœnix, Amyntoris filius matri gratificaturus patris interfecit pellicem.

Simili exemplo Oreſtes matrẽ Clitemneſtram interfecit, quòd ilia Agamemnonem, eiuſdem Oreſtis patrem, occidiſſet maritum ſuum.

Fuit in Tamburlano Scytharum rege tanta mieſtas, & in coercendis militibus ſeueritas, ut gregarium militem (qui

mulier

mulierculæ cuidam lac furto ſuſtuliſſe ferebantur) mandauerit interfici, apertiſque inteſtinis & uiſceribus lac epotum extrahi.

Apud Turcas Ioannis Huniadis ducis fortiſſimi nomen uſque adeò fuit terrificum, ut nutrices ad comprimendos infantulorum uagitus Huniadem adeſſe ſemper confingant.

Auguſtus Herothen, Ægypti procuratorem, malo nauis iuſſit configi, quòd coturnicem aliarum uictricẽ comediſſet.

Peſcennius Niger quum Galliam regeret, imperante Septimio, tribunum quendam lapidibus obrui iuſſit, quòd is militum ſtipendia decimaret.

Matthias Coruinus, rex Hungariæ, tonſori ſuo barbam & naſum deſecuit, quòd uxoris ſuæ poſteriores ueſtium partes per iocum mutilaſſet.

Damatriona, Spartana mulier, filium occidit, quòd eum ignauo eſſe animo, & inutilem bello accepiſſet.

Talantia, alia Spartana, quum audiuiſſet filium ſuum Pedaretum iniquè apud Chios principari, his ad eum uerbis ſcripſit, Aut te melius in Chii adminiſtratione gerito, aut iſtic maneto. nam ſi Spartam redieris, non eſt quòd ultra te ſperes uicturum.

Tigranes, rex Armeniæ, collapſus equo ſuo inter uenandum, ſtatim, ut ſurrexit, alterum ex filiis maiorem natu interfecit, quòd parenti dextram non porrexiſſet.

Mithridates, rex Ponti, filium ſuum catenis uinctum mori coegit, quòd eius opera Poſphoranos & Colchos putabat defeciſſe.

Herodes Antipas filios ſuos Ariſtobulum & Alexandrum falſò accuſatos & ſuſpectos inſidiarum iuſſit interfici. propterea dicebat Auguſtus, Malle ſe Herodis porcum eſſe, quàm filium.

Lenogildus, Gothorum rex, & hæreſis Arianæ ſectator, quum reſciſſet filium ſuum Hermogildum ex Ariano catholicum effectum, eundem crudeliſſimè interfecit.

Federicus ſecundus imper. filium ſuum Henricum peremit in carcere, quòd ſuſpicabatur eum fauere Gregorio pontifici, quocum bellum ipſe ſuſceperat.

Vſſumcaſſanus rex Perſidis & Armeniæ filium ſum Maſu

beum secum semper duxit catenatum, & ad extremum adegit ad mortem, quia cum fratre ipsius regis Gurlumonech, (qui ab eo desciuerat) sensisse uidebatur.

DE IRA ET ODIO.

NEro, audita Galliarum defectione, discumbens præ nimio dolore mensam subuertit, fregitque duo immensi precii pocula.

Ecelinus tyrannus tanto interdum furore correptus est, ut acceptum in bello uulnus, frendens in morem seuientis fœtæ unguibus dilaniauerit.

Alexander ira percitus Clitum nutricis suæ filium conuiuio adhibitum ferro confodit.

Perseus rex, uictus à Paullo Æmilio, duos ex domesticis uictum solari uolentes, ira & dolore præcipitantibus sensim morti dedit.

Mahometes Othomanus quum duos cucumeres in horto pubescentes foris rediens decerptos inuenisset, protinus duos iuuenes eleganti forma præditos (quos ad usum nefariæ libidinis domi enutriebat) se decerpsisse negantes, gladio traiecit.

Saul quum audisset Dauidem sibi odiosũ ab Abimelecho in Nobea ciuitate hospitio susceptum, ira & odio ciuitatem & hospitẽ incendit, hominibus utriusque sexus interemptis.

Clotarius, seruatis per decennium odii fauillis, Galterum Yuetotum Rothomagensem, sanctissima illa die & parasceue (qua CHRISTVS pro nostra omnium salute mortem passus est) ad genua prouolutum, ira feruens, interfecit in sacro, illo sacello, quod est Lutetiæ.

Eurilochum (qui Eliensem Pyrrhonem audiuit (tam biliosum, & iracundum fuisse constat, ut quum in Elide uariis quæstionibus gitaretur, essetque respondendo fatigatus. abiecto pallio Alpheum flumen traiecerit. interdum quoque sumpto cum carnibus ueru ad forum usque cucurrerit, coquum suum persequens.

Speusippus, Eurymedontis filius, ira aliquando percitus catulum in puteum deiecit.

Quanto Ciceronis odio deflagauerint M. Antonius &

Fuluia, iam diximus.

Quo die sacra Cineritia celebrantur à catholicis, quum presbyteri Cardinales ad genua Bonifacii pontificis de more se reclinassent ad excipiendos cineres, pontifex ipse paropsidem cum cineribus proiecit in faciem Prochoti Genuensis Archiepiscopi, cuius odio conflagrabat, uerbisq; immutatis dixit, Memento homo, quia Gebellinus es, & cum Gebellinis morieris. erat autem Gebellinorum factio Guelphis (quos amabat pontifex) inimica.

Hipponax poeta tanto odio Bubalum pictorem insectatus est, ut eum suis scriptis ad laqueum perpulerit.

Commodus imp. ira percitus balneatorem in fornacem ardentem coniecit, quòd balneum intraturus tepidiusculum inuenisset.

Anna, socer Cayphæ pontificis, audita à CHRISTO ueritate, ueste à pectore dissecuit, quasi blasphemiam audisset.

Q. Metellus quum utranque Hispaniam consul, & demũ proconsul subegisset, ægreferens Q. Pompeium consulem (quem summe oderat) sibi sucessorem mitti, ira percitus exercitum diminuit, cômeatus & horea miritibus reliquit diripienda, arcus & sagitas confregit, elephantis cibaria dari uetuit, nihil deniq; (quo se tueretur Pompeius(dimisit.

Semiramidi, circa cultum capitis occupatæ, quum nunciatum esset Babylonem defecisse, ira feruens, altera crinium parte incompta ad eam expugnandam cucurrit.

Olympias, Alexandri mater, tanta fuit iracundia, ut Iolã pincernam (~~qui~~ Alexandro uenenum præministrasse ferebatur) mortuum, & iam tumulatum refodi ~~iusserit~~, ac refossum minutatim discerpi.

Cleomedes Athleta, post interfectum & exenteratum Lachum Epidamnium pugilem, quum à iudicibus inius uocaretur, indignatus columnam, qua fulciebatur domus ludi literarii, deiecit: eaque ruina extinxit plurimos.

Horatius fatetur in suapte natura iracundũ fuisset, facilè tamen placabilem, ubi ait: Irasci facilem, tamen, ut placabilis essem.

Cottæ apud Romanos dicti sunt ab iracundia, & oris toruitate.

Fuit Ausonius poeta in iram propensus. quod suo ipse fatetur testimonio, dicens; Irasci promptus properaui condere motum, Atque mihi pœnas pro leuitate dedi.

Malacho poetæ Syracusano immoderata bilis plerunque usum rationis auferebat. eratque tum præstantior in absol uendo carmine, dum erat alienatus mente.

Archelaus Macedonum rex, sic atra bile afficiebatur, ut spei plenus sibi maiorem in modum confideret.

Philagrus sophista Cilix, auditor Lolliani, fuit iracundus maxime. nam & dormitanti quandoque auditori pugnum in malam fertur impegisse, & infregisse colaphum.

Cosys, rex Thracum, natura fuit prærapidus ad iram, & ad ultionem præceps & impetuosus in seruorum delictis. propterea accepta à quodam fictilia uasa, preciosa quidem, & tornatili opere conspicua, sed tamen fragilia, & obnoxia iniuriæ, pensauit collato precio, postea tamen fregit, ne si à ministris fracta essent, temperare non posset ab inferendo supplicio.

Vedius Pollio fuit usque adeò iracundus & præceps in choleram, ut seruum, qui cristallinum ruperat, ad suppliciũ rapi iusserit, & murenis dari prædam. & iam actum erat de seruo, nisi ad Cæsaris pedes se prouoluisset, non mortem deprecaturus, sed mortis genus. demiratus crudelitatem Cæsar, ueniam exorauit puero.

Chærephon, Atheniensis philosophus, impetuosa fuisse fertur iracundia. hinc adagium natum, In Palladis uestigiis nihil Chærephontis gubernabis.

Hercules ob nimiam bilem sacro morbo fuit obnoxius.

Bellerophon ob mæstitiam solus in campis uagabatur.

Socrates quoque & Plato atrabile dicuntur laborasse.

Tantum fuit Hannibalis in Romanos odium, ut annos octo natus, altaria tenens iurauerit, se, quum per ætatem liceret, acerrimum hostem populo Romano futurum.

Martius Sabinus egreferes Hostilium sibi prælatum in regno, cui aspirabat, tanto furore exarsit, ut tædio uitæ mortem sibi consciuerit.

Simili exemplo Valerius Poplicola, dolens Lucretium Collatinum collegam Bruto in consulatu fuisse designatum,

ſenatoriæ dignitati, cauſarumque patrociniis & clientelis renunciauit.

Septimius Seuerus Clodium Albinum prœlio uictum interemit. nudum eius corpus pro palatio proiici iuſſit, ac poſtremò equum abhorrentem calcaribus adactum coegit ſupinum cadauer conculcare. qua rabie non dum contentus ipſum retinuit, quo ad fœtore compulſus, iuſſerit in flumen præcipitari.

Stephanus ſextus pontifex Formoſum pontificem (quem in petitione pontificatus aduerſum habuerat) mortuum iuſſit erui è ſepulchro, ademptiſque pontificiis ornamentis extra eccleſiam ſepeliri, abſciſſis prius digitis.

Pari odio Sergius tertius pontifex Formoſum ipſum inſectatus eſt. eius enim corpus denuo erutum palàm in foro capite multauit, ác deinde in Tiberim proiecit; in gratiam Lotharii Gallorum regis: cui Formoſus ipſe odioſus fuerat uiuus.

Etheocles & Polynices mutuo odio in tantum exarſerunt, ut mutuis quoque uulneribus, fruſtra renitente Iocaſta matre, ſe confecerint dominandi ambitione. quin etiam pertinax ille odii tenor apparuit in cadaueribus: nam dum cremarentur, rogus ipſe in duas partes ſe diuiſit. unde Ouid. Scinditur in partes; geminoque cacumine fugit: Scinditur in partes atra fauilla duas.

Æſchines orator Demoſthenem ſibi infenſum mordaciſſimis orationibus inſectatus eſt.

Vatinius propter flagitia adeò fuit odioſus Romanus, ut in prouerbium fluxerit, Odium Vatinianum. Catullus, Munere iſto odiſſem te odio Vatiniano.

Cornelius Sylla C. Marii reliquias, apud Anienem ſitas diſſipari iuſſit, ſolo motus odio. propterea moriens primus apud Rom. cremare uoluit, talionem ueritus.

Promerus, domeſticus Archelai regis Macedoniæ, Euripidem uſque adeò inſectatus eſt, ut eidem à regis cæna redeunti furtim cannes immiſerit, qui poetam ipſum diſſiparunt.

Heliogabalum populus Rom. ita odit, ut mortuum proiecerit in cloacam, mox in Tiberim cum matre Scenide tra-

xerit, eiusque nomen è publicis monumentis eraserit.

Mortuo quoque Michaeli Palæalogo imperatori populus Romanus sepolturæ locum denegauit.

INVIDI

AIax Telamonius inuidens arma Achilis interfecti, data in præmium Vlissi, uersus in furias se interemit. Cato Vticensis, uictoriam Cæsaris ægreferens, eiusque principatui inuidens, se occidit.

Hadrianus Traiani gloriam adeò iniquè tulit, ut Armeniam, Assiriam, Mesopotamiam, ab illo acquisitas, Parthis concesserit, & pontem supra Danubium (quem ille magno construxerat impendio) furiosus euerteret.

Laborans hoc morbo Zoilus Homerum, poetarum maximum, conuiciis lacerare non destitit. Martialis, Ingenium magni liuor detraxit Homeri, Quisquis es ex illo Zoile nomen habes.

Didymus Alexandrinus liuore motus sex libros in Marcum Tulium edidit, dictus propterea Ciceromastix.

Nec mutua caruerunt inuidia Sallust. & Cicero, quum ille huic impingat, quòd eloquentiam pudicitiæ iactura apud M. Pisonem perdidicerit, uxoremque sacrilegam, & filia matris pellicem habuerit. hic uerò illi, quòd impudicissimi corporis questu uictum sibi parauerit. patrē mori coegit, quod eo non dū mortuo pro herede omnia decoxerit. bis itē ad iudicum subsellia tractus in extrema steterit fortuna.

Inter Xenophontem & Platonem tacitæ cuiusdam æmulationis liuor extitit, quum hic illius nusquam operum suorum meminerit, contrà uerò Xenophon ipsius Platonis libros de optimo statu reip. administrandæ multis scriptis impugnauerit.

Sunt qui dicant Aristotelem præceptori suo Platoni adeò inuidisse, ut bonam eius operum partem flammis & incendio dederit.

Ægreferens Cæsar catonem sibi inuisum à M. Tullio multis celebratum laudibus, duos libros in eundem scripsit, qui ex re Anticatones inscripti sunt, in quibus omnia

propè Catonis uitia collegit, & inter alia ebrietatem, ut maximum probrum, illi obiecit.

M. Varroni (quem Maurus Terentianus uirum undecunque doctissimum appellauit) adeò inuidit Rhemnius Palemon grammaticus, ut eum porcum appellauerit.

Inuidia mortos Galigula Torquato torquem, Cincinnatò crimen & Cn Pompeio stirpis antiquæ magni cognomen cum abstulit. Esium quoque Proculum formosissimum adolescentem iugulari fecit.

Videns Cain Abelis fratris sui fortunas feliciore semper incremento, quàm suas augeri eundem gladio traiecit.

Eodem morbo laborantes Dathas & Abyrus, Aaroni sacerdotium adimere conati sunt.

Fecit liuor, ut Herodes multa puerorum millia morti dederit, ad intercipiendum uirginis partum, futuræ cuius gloriæ inuidebat.

Venditus est in seruum à fratribus Ioseph, quòd patri esset carior illis.

Poetæ fabulantur Hyacinthum liberali forma iuuenem, quum disco luderet, à Borea interfectum, quòd Apollineni carius diligeret, quàm ipsum Boream.

Simili figmento aiunt fulminatum à Ioue Æsculapium, quòd Hippolytum ad uitam reuocasset. unde Quinctianus in Cleopoli, Iuppiter Hippolyto stygia à fornace redempto, Ecquid Apollineam retonanti fulmine prolem Opprimis?

Iudicium Paridis, & Ganymedis raptus tantam Iunoni inuidiam conflauerunt in Troianos, ut eosdem multis procellis naufragos semper agitauerit, & auerterit ab Italia, ut fabulatur Maro.

Circe uenefica, inuidens Scyllam nympham à Glauco amari, fontem (in quo illa se lauabat) infecit ueneno, cuius uirtute Scylla in monstrum marinum mutata est.

Bauius & Meuius, ineptissimi poetæ, uirgilio suam inuiderunt gloriam, de quibus ipse Virg. in Buc. Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui.

Asinius Pollio adeò fuit infensus nomini Ciceronis, ut eius laudes audire nequiuerit. nam quum Sextilius poeta carmen hoc retulisset, Deflendus Cicero, patriæque silen-

tia linguæ, Asinius ea re permotus audire uoluit.

Hyarbita Maurus, dum Timagenem philosophum inter pocula declamantem uellet imitari, & non posset, inuidia crepuit, Hor. Lib. 1. Epist. Rupit Hyarbitā Timagenis æmula lingua. Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.

Catullus poeta inuidiosus fuit cuidam Sicconio, quem his uersibus insectatur: Sicconi arbitrio populi tua cana Senectus Spurcata impuris moribus intereat. Non equidem dubito, quin primùm inimica bonorum Lingua exerta auido sit data uulturio, Effossos oculos uoret atro gutture coruus, Intestina canes, cætera membra lupi.

Dœdalus Telon discipulum suum interemit ob inuidiā, & quòd figuli rotam & serram excogitâsset.

Mucius fuit quispiam apud Romanos maleuolus, & alienam prosperitatem adeò ægreferens, ut quum Publius eum solito tristiorem aliquando uidisset, statim dixerit: Aut Mucio nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni.

Drances fuit Rutulus, qui Turni gloriæ semper inuidit, Virg. lib. 11. Tum Drances idem infensus, quem gloria Turni Obliqua inuidia, stimulisque agitabat amaris.

Illud porrò adiiciendum est multos patria sponte excessisse, ad declinandam inuidiam, & in aliena terra uixisse: ut fecit Iphicrates in Thracia, Conan in Cypro, Timotheus in Lesbo, Chabrias in Ægypto, Chares in Sigæo. Apud Romanos Pompeius post tot triumphos, & imperia, domi aut ruri se continebat, rarò in publicum prodiens. Syllius lib. 17. de inuidia hoc modo scribit: O dirum exitium mortalibus, ò nihil unquam Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia. Et Ouid. lib. 2. Met. Pallor in ore sedet, macies in corpore toto, &c.

ALIENÆ LAVDIS, AVT uirtutis æmuli.

Alexander, uiso Achillis sepulcro, propemodum collacrymari cœpit, studio gloriæ & æmulatione uirtutis eumque felicem prædicare, cui contigisset habere laudum suarum præconem Homerum.

Iulius Cæsar quum ueniſſet Gades, animaduerſa apud Herculis templum Alexandri Magni imagine, ingemuit: & quaſi pertæſus ignauiam ſuam, quòd nihil tum à ſe memorabile actum eſſet in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet.

Nihil maiore uoto ſtuduit Theſeus, quàm Herculis imitari uirtutem: quod ut faceret, monſtra plurima confecit in terra Græcia. Scyronem, Procuſtem, & Scinin latrones, Creontem tyrannum, Minotaurum bicorporem, & Centauros oppreſſit, Thebas domuit, ad inferos penetrauit.

M. Craſſus apud Romanos æmulus fuit rerum, à Pompeio geſtarum.

Themiſtocli Athenienſi Milciadis trophæa ſomnum excutiebant.

Salmoneus apud Elidem Græciæ, & Alladius apud Albam Italiæ Iouis fulmen & tonitrua mentiri & confingere uoluerunt.

CONSTANTES, ET PATIENTES in rebus aduerſis.

Ariſtidæ quum improbus quidam os ſputo coinquinaſſet, riſit hominis improbitatem, ſatisque habuit eum monere, ne poſtea ſimile quidquam faceret.

Val. Homullus interrogatus ab Antonio, unde columnas porphireticas ſibi comparaſſet, reſpondit: Imperator quum in domum alienam ueneris, & ſurdus & mutus eſto. Quod tamen inſolens uerbum Antonius non tantùm non moleſtè tulit, at etiam habuit præcepti loco.

Hadrianus ſeruum, qui in ſe irruerat armatus, non ſolùm non puniuit, uerum & curari iuſſit, quòd eſſe furioſus.

Bibulus, audita duorum filiorum morte, ita ſe ipſum uicit ut die poſtero ad ſolita reip. officia proceſſerit.

Q. Martius rex, amiſſo magnæ ſpei filio, dolorem tanta animi magnitudine compreſſit, ut, peractis exequiis, curiam ſtatim petiuerit, & uocauerit ſenatum.

Dion in cubiculo cum amicis ſedens, ubi audiſſet filium è ſummo culmine domus prolapſum, & exanimatum, nul-

lo signo mœroris dato, illum ad sepulturam ferri iussit, sermonemque institutum continuauit.

Rex Antigonus mortem Alcionis filii adeò constanter tulit, ut diceret illum serius aliquanto quàm putasset, occubuisse.

Cornelia quum post amisos duodecim partus, Tiberium & Caium cæsos, & insepultos misera a matronis prædicaretur, Nunquam, inquit, me ego felicem non dicam, quæ Gracchos pepererim.

Rutiliæ post amissum filium Cottam (quem in exilium fuerat secuta) lacrymas nemo uidit.

Socrates uxoris suæ Xantippes conuicia & iniurias domi constantissimè ferebat, ut aliarum mulierum insolentiam foris pati disceret. idem sitim & famem tolerantissimè perferebat. nudis pedibus glaciē & priuinas calcabat facilius, quàm calceati milites. quantuscunque foret hyemis rigor, nihil addebat quotidianis uestimentis.

Lycurgus à temulento quodam iuuene, altero priuatus oculo, non tantùm non permisit eum à ciuibus puniri, at blandè submonuit.

Alphonsus Tarraconensis, rex Siciliæ, nunquam uisus est iratus.

Gabriel Brixiensis, ordinis Minorum & Cardinalis presbyter, iurare solebat, se annos xxx. nulli mortalium succensuisse.

Symphorosa Getulii martyris uxor mortem septem filiorum, pro catolica fide occubentium, patientissimè tulit, quin, etiam ad martyrium animauit.

Parem filiorum numerum Felicitas, mulier Romana, pro religione Christiana sub Antoni emori læta conspexit.

Sophia mulier tres filias sub Hadriano iugulari uidit cum gaudio.

Therامnes philosophus iusso xxx. tyrannorum in carcerem misus uenenum constantissimè hausit, dicens: Propino hoc Critiæ. fuerat is causa mortis eius. Iocabatur in morte uirille fortissimus.

Thucydides Atheniensis historicus, à suis in exilium missus ob proditionis suspicionem, fortunam illam æquo ani-

mo tulit, neque unquam flere aut queri uisus est, neq; Brasidam exilii auctorem scriptis suis carpere.

Asinius Polio intra quartum diem, quam filium amiserat, declamauit.

Iob mortalium omnium patientissimus amissis liberis, omnibusq; fortunis, satis habuit dicere: Nudus exiui è matris utero, nudus reuerar: deus dedit, idem abstulit: Sit eius nomen benedictum.

Diuus Hieronymus. in eremo degens, asinum sibi ablatum æquo animo tulit.

Excrementicia hirundinum fæce excæcatus Tobias, sinistrum illum casum tulit constantissimè.

Petrus Clareualensis abbas, ammisso ob ægritudinem altero oculo, non solũ non uisus est conqueri, immo uerò plurimum lætari, quòd ex duabus corporis partibus sibi inimicissimis, alteram amisisset.

Harpalo in conuiuium regis Persarum accito quum appositi essent filii, finitaq; cœna, rex interrogasset, an cœna ipsa fuisset opipara? ubi dolum & sæuitiam agnouit Harpalus, lacrymas tamen tenuit, dolorem suppressit, uocem coercuit, atque etiam placido uultu, & gratias agenti similis, cœnam laudauit.

Pigmenius presbyter Romanus Deo gratias egit, quòd utroque captus esset oculo, ne ecclesiæ inimicos uideret.

Diogenes Cynicus in conuiuio quodam ab insolenti iuuenum cœtu cruentis affectus plagis, contumeliosam illam iniuriam tolerauit constantissimè, idem in maxima ui frigoris æneam statuam frigidissimam solebat amplecti.

Gloriari solitum ferunt Sertorium, ducem Romanum, ob amissũ in bello oculũ, quòd (ut dicebat) cæteri fortes sua spolia bellica domi relinquerent, ipse sua ubique haberet.

Esaias propheta uiuus in duas partes sectus, tam constanti fuit animo, ut nihil patienti similis uideretur.

Ananias, Azarias, & Misael pueri in fornace ignis coniecti, hymnum domino ibidem cecinerunt.

Quum Stephanus protomartyr lapidibus obrueretur, non potuit tamen de percussorum salute non esse sollicitus.

Marcellinus martyr Diocletiani iussu stipitibus cum

fratre affixus, Psalmum illum cecinit: Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in unum.

Agathæ uirgini Cataneæ quum mandato Quinctiani Siciliæ proconsulis euellerentur mammæ: puella tortori pauca hæc uerba satis habuit dicere: An te non pudet Quinctiane in me laniasse, quod te in matre aluit?

Mucius Scæuola tam pertinacis fuit constantiæ, ut in conspectu Porsene, Etruscorum regis, manum flammis dederit comburendam, quòd regem ipsum non interfecisset. Lucan. lib. 2. Te quoque neglectum uiolatæ Scæuola dextræ. De hac constantia Mart. lib. 1. Dum peteret regē decepta satellite dextra, Iniecit sacris se peritura focis, & c.

Anaxarchus quum in lapidea pila iussu Anacreontis Cyprii tunderetur ob ueteres iniurias, nullum doloris præsetulit indicium: quin conuersus ad carnifices, Tundite inquit pillam Anaxarchi: nam Anaxarchum non tunditis. Ouid. in Ibin, Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta, Iactaque pro solitis frugibus ossa sonent.

Scriptorum monumentis laudatur Atilii Reguli constantia, quòd ad supplicium redire maulerit, quàm Carthaginiensium captiuos redimi.

Ioannes, Aragoniæ rex, candens chirurgi ferrum adeò constanter tulit, ut supra quàm oportebat, uteretur.

Leæna meretrix Attica nullis tormentis à Pysistrato cogi potuit, ut Harmodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet.

Pascasius tyrannus quum Luciæ Syracusanæ nunciari iussisset, se illius amore captum, & oculorum pulchritudine illectum: nihil morata uirgo, oculos sibi eruit, ac tyranno misit.

Horacius Puluillus pontifex, quū in Capitolio Ioui ædē dedicaret, atque inter sacra mortuum esse filium audisset, neque templi dedicationem interrupti, neque uultum à publica religione ad priuatum dolorem flexit.

Paulus Æmilius quum quarto die ante triumphum suum Macedonicum alterum filiorum amisisset, alterum tertio post triumphum die iacturam illam æquo animo tulit, progressusque ad populum, fortunæ gratias egit: deosque

precatus eſt, ut, ſi quid diſcriminis reip. immineret, ſua eſſet calamitate deciſum.

Pericles, duobus filiis intra quadriduum ſpoliatus, iiſdem diebus uultu priſtinum habitum retinente concionatus eſt.

Xenophonti philoſopho, Grylli Ateníenſis filio, ſacrificanti, quum nunciatum eſſet alterum ex filiis natu maiorem in acie cecidiſſe, coronam tantùm depoſuit. percunctatus demum, quonam modo occubuiſſet. ut audiit fortiſſimè pugnantem cecidiſſe, depoſitam capiti repoſuit: numina teſtatus, ſe maiorem ex filii uirtute lætitiam, quam ex morte mærorem ſentire.

Anaxagoras audita filii morte, nuncianti, Nihil, inquit, nouum memoras. ego enim illum ex me natum ſciebam eſſe mortalem. Stroza pater, Viderat hoc celeber Samiæ telluris alumnus, Hoc & magnanimus ſenſit Anaxagoras. Hoc Xenophon ſenſit, quem non reuocauit ab aris Filius extinctus, nec doluiſſe ferunt.

Pompeius a Gentio rege interceptus, quum ſenatus conſilia prodere comminationibus tormentorum ſollicitaretur, digitum lucernæ admouit comburendum. qua patientia regi ſpem qnidquam cognoſcendi abſtulit, & expetende populi Romani amicitiæ cupiditatem ingenerauit.

Gallieno imperatori tanta fuit in acceptis cladibus patiẽtia, ut in his etiam iocari non dubitauerit. nam quum accepiſſet, Ægyptum à Romano imperio deſciuiſſe: Quid inquit, ſine lino Ægyptio eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, ridens, Et non eſt, inquit, tuta reſp. ſine trabeatis ſagis? Aſia Alemanorum & Scitharũ incurſationibus uaſtata, Quid, inquit, ſine Aphronitis eſſe non poſſumus?

Zeno Eleatis à Phalaride tyranno correptus, atque in foro cruciatus, ut coniurationis participes aperiret, conſtantiſſimè reluctatus eſt, ſociosque tyranni amicos eius facti ſuſpectos reddidit.

Theodorus nullis uerberibus aut tormentis ab Hieronymo tyranno cogi potuit, ut tyrannicidii cõſcios proderet. fingens tamen ſe cruciatibus tandem conuictum, Traſonem tortorem, coniurationis ignarum, declarauit, qui protinus ad ſupplicium raptus eſt.

Q. Fabius Maximus fraudatus pecunia, quam pro captiuis Hannibali publicè numerauerat, publicè tacuit. com pluribus etiã lacessitus iniuriis semper eodem uultu mansit.

Augustus sparsos de se in curia famosos libellos nec expauit, nec eorundem auctores requisiuit. ei etiam in senatu uerba facienti quum à multis, reclamatum esset, id mansuetissimè pertulit.

Tib. Cæsar, auditis quibusdam maledicorũ conuiciis, respondit, In ciuitate libera liberas esse linguas oportere.

Aristippus cuidam, qui ob iram in uerba uenerat, dixit Ne quæso à uerbis propter iram discedamus, sed potius ab ira propter uerba. idem cuidam malidicenti ait, Tu maledicendi dominus, Ego audiendi.

Agesilaus Lacedæmoniorum dux, in castra Xerxis regis profectus, Mardonium Persam occidit, putans se regem occidisse. raptus igitur ad supplicium, quum post uaria tormentorum genera nullum suspitium prorsus emitteret, constantia illa meruit impunitatem.

Thraseas Stoicæ disciplinæ studiosus, quum damnatus à Nerone solutis uenis moreretur, magna constantia suorum fletum compescuit, litauitque sanguinem Ioui liberatori. Huius meminit Mar., lib. 1. dicens: Diuitior Crispo, Thrasea constantior ipso.

Plinius scribit Gymnosophistas Indorum philosophos ab exortu ad occasum perstitisse contuentes solem immobilibus oculis, atque etiam feruentibus arenis toto die alternis pedibus institisse.

Phormio dux fuit quispiam in perferendis militiæ incommodis notæ patientiæ. hinc natum adagium Erasmo positum, Phormionis tori. De stratis minimè delicatis.

Phocion Atheniensis ruri ac militiæ nudis semper incessit pedibus.

Aristodemus Cydathenæus nudo itidem pede semper uisus est.

Lygus fœmina quum metu militum filium occultasset, & illi per cruciatus interrogarent, ubinam occuluisset, uterum ostendens, ibidem respondit latere: nec ullis tormentis cogi potuit, ut constantiam uocis egregiæ mutaret.

Cor. Tacitus.

Massanissa, rex Numidarum, nonaginta natus annos, nudis pedibus incessit: nec imbre ullo, aut frigore potuit adduci, ut operto esset capite. Cic. de Senectute.

C. Marius, Rusticanus uir, quum secaretur, uetuit se alligari, tormentumq; solutus pertulit cōstantissimè, nec ullo rigore supplicii corpus immutauit. idem lib. 2. quest. Tusc.

Herodianus scribit Seuerum imperatorem iter facere solitum sine ulla intermissione, neq; labores ullos curasse: fuisse insuper frigoris & æstus patentissimum, media quandoque bruma & agris omnibus gelu constrictis, aut niue & pruina albicantibus, in montes altissimos iuisse aperto capite, ut suo exemplo milites ad laborem & alacritatem induceret.

Auditis Atheniensium legatis, & iam Athenas remigraturis, quum Philippus rex dixisset, Est ne aliquid obsequii, quod à me proficisci ualeat in ciuitatem uestram? Demochares legatorū unus, Si te, iniquit. suspēderis. Quod uerbū procax & ingratissimū Phlippus ipse quieto pertulit animo, quum tamen posset ulcisci, & deberet iure. Sen. lib. 3. de Ira.

M. Antonius, tanta fuit animi constantia, ut nullo unquam affectu, nullis rerum fortunis uultum immutauerit.

Cato quoque nullis casibus unquam mutatus est, nulli succubuit calamitati.

Dion Alexandrinus in conuiuio probris cuiusdam loquaculi, & infamibus uerbis multùm lacessitus, maledictis nihil penitus respondit, cæterùm ubi rediit domum, comitantibus plerisque, & conuiciorum contemptum suadentibus respondit, Ne Gry quidem. Quod egreferens conuiciator iuuenis, laqueo se præfocauit.

Turbo, præfectus pretorianorum sub Hadriano, tanta fuit constantia, & animi magnitudine, ut nec morbo laborans domi se contineret, præpositos rerum stantes mori oportere dicens.

Seuerianus, Hadriani iussu moriens, ignem petiit, & accenso ture, Vos, iniquit, dii testes estote, nihil à me morte dignum esse commissum. tantum hoc precor, ne, quum mori uelit, possit.

Clitomachus Carthaginiensis non tantùm forti animo tulit excidium patriæ, sed ciues quoque cohortatus est ad perferendum.

Stilbon Megarensis, patria capta, ac direpta, interroganti Demetrio, quid perdidisset. Nihil se amisisse respondit.

Metellus in exilium ire, quàm Saturnini tribuni. pl. iniquissimas leges ferre maluit.

Albutius æquissimo animo Athenis phlosophabatur, Marcellus Mytilenis.

P. Ouidius exilium, non tantùm fortiter tulit, at etiam multa in eo scripsit.

Pallas Strozia, Florentia pulsus, Paduæ ita uixit, ut exilium ad ocium litterarum conuertisse uideretur.

Iugurtha regno amisso Romam captiuus ductus ad carceris ostium iocatus dicitur.

Carolus Malatesta uictus, captusque à Philippi Mariæ Mediolanensis militibus, admirabilem in captiuitate animi firmitatem retinuit.

Alphonsus, rex Neapolitanorum, captiuus, ea fuit constantia, ut libertatem non uideretur amisisse.

Æsopo in neruo apud iudices captiuitas animi firmitatem non abstulit.

Mauricius seruus quum à Neapolitano prætore candenti forcipe concideretur, traheretur q; per urbem ad maius supplicium, quòd liberum hominem occidisset, nullos unquam eiulatus misit, neque uultum mutauit, neque statum corporis.

Æmilia, Scipionis uxor, non modò dissimulanter tulit ancillam suam haberi à uiro in deliciis: uerùm, Scipione mortuo, manumissam eam liberto suo dedit uxorem.

Federicus Vrbinas tam æquo ferebat animo alterum oculum sibi deesse, ut interdũ in deformitatẽ illã iocaretur.

Antonius Panhormita multos annos tormina & urinæ difficultatem tam patienter tulit, ut etiam dissimularet ægritudinem.

Fran. Foscarus, Venetorum princeps, filium flagitiosis criminationibus infamem relegari constantissimè passus est.

Scipionem Africanum tanta in exilio comitata est patien-

tia, ut audita fratris morte animum retinuerit.

Mors filii non deterruit L. Syllam, quo minus aduersus hostem rem egregiè gereret.

Femella Amatriciana quum intellexisset filium demisso minus animo ad supplicium trahi, eidem occurrens iussit ut, exuto periculi metu, cælum & solem suspiceret, quod quum fecisset, An, inquit, ignoras fili, te confestim in arces illas emigraturum?

Homullus quidam quum Romæ causam ageret, audita filii morte institutum non interrupit sermonem.

Quum Cambyses, rex Persarum, filium Prexaspis (à quo monitus fuerat uitandæ ebrietatis) sagitta confodisset, pater dolorem suppressit, atque etiam regem laudauit, ut peritum artis sagittariæ.

MAGNANIMI.

Horatius Cocles Porsonæ regis Tuscorum, tumultu repentino & insperato Romam inuadentis, solus impetum sustinuit, donec à tergo pons solueretur à sociis, quo soluto, armatus & uulneratus in Tiberim se coniecit.

Clœlia, eidem regi ad conditionẽ pacis obses datã, traiecto Tiberi Romam rediit, seque exemit captiuitate. De hac puella & Coclite Virg. lib. 8. Æn. pontem auderet quod uellere Cocles, Et fluuium uinclis innaret Clœlia ruptis.

Antigonus Philippi regis miles fortissimus in obsidione Perinthi catapulta confossus, non prius eam euelli passus est, quàm hostem fugatum intra mœnia compulisset.

Maluit Metellus exulare, ut iam diximus, quam in perniciosas Apuleii Saturnini leges iurare.

M. Scæuæ centurionis fortitudinem iam diximus in capite de Bellicosis.

Iuba rex Mauritaniæ superatus à Cæsare mortem sibi consciuit, ne in triumphum raperetur.

Asdrubal capta Sicilia Romanis bellum indicit, in quo L. Glaucus uir præcipua nobilitate comprehensam Asdrubalis nauem non prius dimisit, quàm utranque amiserit manum. testis Plut.

L. Postumius Albinus dum in conflictu contra Sa-

mnites accepto uulnere cecidisset, nocte concubia accepto spiritu surrexit, & ex interfectorum hostium clypeis trophæum erexit, tinctaque cruore dextra titulum inscripsit: ROMANI DE SAMNITIBVS IOVI, IN CVIVS POTESTATE SVNT TROPHAEA. auctor apud Plutarchum Aristide.

Fabius Maximus dum in conflictu contra Pœnos suos omnes quingentos numero amisisset, ipse mortifero accepto uulnere, uehementi cursu irruit in Hannibalem, eique diadema abstulit, demum iacuit supinus.

Cn. Popilius, legatus ad Antiochum missus, regem ipsum differentem responsum, uirga circumscripsit, & priusquam egrederetur circulo illo respondere compulit, magno dubium fortitudinis, an temeritatis argumento: auctore Plinio.

Epaminondas quum uicisset Lacedæmonios apud Mantineam, ubi accepto ibidem uulnere exanimem & iam morti proximum se uidit, percunctari cœpit, an saluus esset clypeus, & fusi hostes: quum autem audiuisset quod cupiebat, auelli iussit eam, qua erat transfixus, hastam, & ita multo sanguine profuso in letitia & uictoria mortuus est.

Leonidas, rex Lacedæmoniorum, se in Termopylis, trecentosque alios, quos eduxerat Sparta, opposuit hostibus, quum proposita esset aut fuga turpis, aut gloriosa mors. auctor Cicero lib. 2. de Finibus.

Socrates, accusatus ab Anyto, nec patronum quæsiuit ad iudicium capitis, nec iudicibus supplex fuit adhibuitq; liberam contumaciam à magnitudine animi inductam, non à superbia. & paucis antè diebus quum facilè potuisset educi à custodia, noluit, quumque mortiferum in manu poculum iam teneret, ita locutus est, ut non ad mortem trudi, sed in cælum uideretur ascendere. auctor idem Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul.

Quinctus Sertorius, accepto in bello uulnere, deformatus gloriabatur, atque hoc ipsum tribuebat laudi, & æterno fortitudinis monumento.

Mithridates, rex Ponti, tanta fuit animi magnitudine, ut filiis, præsidiis, & uniuerso principatu destitutus, quum nec amplius Romanorum uirtuti posset obsistere, nihil

tamen humile aut abiectum conceperit animo: quinimò ad Celtas profectus, cogitauit unà cũ illis in Italiã irrũpere.

Ea fuit animi fortitudine Scytharum regina Tomyris, ut, amisso exercitu & filio, quem Cyrus interfecerat, animum tamen non remiserit, aut desperauerit uictoriam: nam quo tempore lugendus erat filius, & exequiis uacandum, incredibili uirtute fœmina uictorem iam gloriosum, & nihil sibi non promitentem, regno iussit excedere per legatos. Quod mandatum quum nihil fecisset Cyrus, non prius suos hortari, & ad profligandum barbarum desiit animare, quàm, simulata fuga, hostem in meditullium regni sui pellexerit, pellectum numerosa militum caterua circumsepserit, circumseptum uicerit, uictum interfecerit, interfectum coniecerit in utrem plenum sanguinis, ut eo se saturaret, quem tantopere sitiuerat. Herodotus hæc.

Boges Persa, Xerxi carissimus, quum ab Atheniensibus & Cimone Milciadis filio obsideretur, liceretque ei accepta fide egredi, & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse uideretur: propterea ad extremum usque perstitit. Atque ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, rogum accendit: cui liberos, coniugem, concubinas, familiam iniecit; totumque urbis aurum & argentum è muris proiecit in Strymonem. quo facto seipsum postremum incendio dedit.

Hegesistratus Elæus, captus à Lecedæmoniis, & in uincula coniectus, rem fecit uniuersæ posteritati commendabilem: nam quum feratis soleis uinctus esset, dimidium pedem precidit, ut se compedibus illis eximeret, demum subruto muro periculum effugit, deceptis excubitoribus. auctor Herodotus in Calliope.

Alcibiades Atheniensis, dum unà cum sociis in uia lusitaret, accedentem cum quadriga bubulcum monuit, ut plaustrum sisteret, dum absolueretur ludus. quod quum ille recusasset facere, Alcibiades in terram se ante boues strauit, bubulco monito, ut, si uellet, lupinum corpus boum pedibus & rotis quadrigæ conculcaret. Idem quum à ludi litterarii magistro Homericum aliquod opus petiisset, atque is respondisset, non esse sibi, colaphum eidem infre-

git, dictitans non oportere bibliothecam litterari hominis tantis operibus esse immunem.

Cyrus adhuc puerulus, rex per iocum inter pastores creatus, eos, qui errassent, uerberibus seuerè castigabat. propterea accusatus à quodam (quem acerbus depalmauerat) apud Astyagem regem mœdorum, quum ab eodem carperetur, quòd in tam tenera ætate, uilibusque pannis iam imperium exerceret, respondit, Regum interesse, ut deliquentes corriperent: unde & ex eo tempore Astygi factus est suspectus.

Ariarathes, res Cappadociæ, à Perdica obsessus, quum iamdesperaret effugium, ne quid fructus aut trophæorum accederet inimicis, urbem incendit, sibique & suis omnibus consciuit mortem.

Leonidas Spartanus ad Termopylas Persarum expectans congressum, Eutychum militem domum remisit propter cæcitatem, quam is quodam oculorum morbo contraxerat. Discendens Eutychus pænitentia & rubore cœpit affici, quòd sociis periculum expectantibus solus subterfugium uideretur inquirere. propterea seruo duce regressus in prœlium utcunque poterat pugnando interiit.

Thelesis argiua mulier Argos, oppidum Græciæ, à Cleomene Spartanorum rege obsessum, una cum cæteris mulieribus, quum deessent uiri, tutata est.

Alia fortitudinis & magnanimitatis exempla iam posui diuersis in locis. supersunt tamen plurima, quæ omittenda putauimus, quoniam nullus est delectus, ubi de multitudine certatur.

DE CARITATE IN PATRIAM exempla.

Regnante apud Phrygios Mida, quum prope Celenas urbem dehiscens terra sese aperuisset, erupissetque ex ea uoragine uis aquarum plurima, propinquas domos eruens: rex oraculo consulto, quid ea in re faciendum esset, responsum habuit, hiatum illum non prius clausum iri, quàm quis intro se demitteret ad pacandam iram numinum. Quod uidens Ancurus, Midæ filius,

dato patri & uxori osculo, in uoraginem præceps desiliit: auctor Plutarchus.

Eodem exemplo quum in urbe Roma hiatus terræ paulatim excrescens accidisset, Curtius amore patriæ intrò se demisit.

Quum Lacedæmonii ob interfectum contra ius gentium Xerxis legatum peste laborarent, ad finem mali reperiendum utile fore dixerunt, si quis ex Lacedæmone facinus indignum sua pensaret morte. Quod audientes Spartius & Bulides læti se obtulerunt, & ad Xerxem profecti culteris deuouerunt iugulos, ut uiolato iuri satis facerent.

Monitus in somnis C. Marius consul, se ex Cimbris uictoriam reportaturum, si filiam Calpurniam sacrificasset, arrepto cultro paruit nocturnis phãtasmatibus, & filiã immolauit. auctor Plutarchus ex testimonio Dosithæi Græci.

Erecteus in Eumolpum bello contendẽs consultis oraculis responsum habuit, futuram sibi & patriæ uictoriam, si filiam immolasset: quod quum audisset, filiæ uitam abstulit, ut afferret salutem patriæ.

Cleomenes, dux Spartanorum, contracto cum Ptolemæo fœdere aduersus Antigonum & Achæos, in pignus fidei perpetuæ matrem eidem Ptolomæo dedit obsidem. quæ cùm resciisset honestissimas pacis condiciones Cleomeni filio offerri ab Achæis, litteris eum monuit, ne propter cariosum uetulæ corpus pacem illam renueret, quàm intelligeret esse utilem patriæ.

Quum Cæsar odio Pompeii patriam uellet opprimere, M. Brutus ipsi Pompeio adhæsit, à quo tamen sciebat patrem suum bello Syllano interfectum fuisse Mutinæ, condonauitque priuatas iniurias patriæ.

Nihil Cassium Cherream compulit ad inferendam Caligulæ sanguinario principi mortem, præter caritatem patriæ, quam ille multis homicidiis, probrosisque flagitiis contaminabat.

P. Rutilium pulsum Roma, & exulantem, quum nescio quis monuisset ad inferendum patriæ bellum, quo facilius reditum assequeretur: respondit, se ciuium salutem pluris facere, quàm reditum suum; & malle, ut exilii sui puderet

Romanos, quàm propter reditum defleret patria.

Vlysses apud Calypso, patriam pretulit immortalitati auctor Cicero in orationibus his uerbis: At si nos patria delectat, Quirites, cuius est tantus amor, ut Itacham uir præstantissimus, nidulumque illum affixum saxis immortalitati prætulerit, multi tamen extra patriam melius rem gessere.

Cretinus Magnesius bello Mithridatico aduersus ipsum Mithridatem delegit imperatorem Hermiam, quocum tamen priuata gerebat inimicitias, professus se interim iturum in exilium, ne quis tumultus ob illam duorum factionem suboriretur. quòd, si patria malet Cretinum imperatorem, quàm Hermiam, orauit, ut interim exularet Hermias. Aduersarii modestia permotus Hermias, sponte exulauit.

M. Lepidus Pont. Maximus, & M. Fuluius in censura collegæ priuatas inimicitias ad patriæ utilitatem posuerunt.

P. Seruilius, & M. Lucullus priuata quoque odia reliquerunt in administrationes reip.

Tres fuerunt Decii, qui pro salute patriæ sese deuouere. Pater quum Latino bello Romanorum aciem inclinatam pænè, & iam prostratam uideret, seipsum deuouit ac protinus concitato equo in medium hostium agmen patriæ salutem; sibi mortem petens irupit. Filius in quarto consulatu Q. Fabii collega aduersus Gallos & Samnites profectus pro patria fortissimè pugnans occubuit. Nepos periit in bello Pyrrhi, quod gessit pro Tarentinis. De his Cicero lib. 1. Quest. Tusc. Si mors, inquit, timeretur; non cum Latinis pater decius decertans, cum Etruscis filius, cum Pyrrho nepos hostium telis occubuissent. idem in primo Paradoxo de his & quibusdam aliis.

Romanus populus Cannési clade attritus, quum nihil nisi de fuga, & patriæ cogitaret exilio, Scipio Africanus adhuc admodum iuuenis stricto gladio mortem unicuique minitans iurare omnes, nunquam se relicturos patriam coegit

Quum Athenienses à Doriensibus bello premerentur, adeò ut resistere non possent, diffidentia humani auxilii ad Apollinis oraculum confugerunt. Consultus deus fu-

per futuro rerum statu, & uictoria, respondit, partem illam uictricem fore, cuius rex occumberet in ipso bello. Quod responsum quum utriq; exercitui innotuisset, utrinque edictum est, ne quis regem hostem interficeret. Id ubi cognouit Codrus, Atheniensium rex, depositis insignibus imperii; familiarem & abiectum cultum induit, & diffusis hostibus se obiiciens, unum ex his falce percussum in cædem suam compulit. quo facto uitoriam suis reliquit. Horatius lib. 3. Car. Codrus pro patria non timidus mori.

Thrasybulus tanta fuit in Athenas caritate, ut parua stipatus militum manu animum adiecerit ad eam liberandam à triginta tyrrannorum teterrima dominatione. Cui intentum operi quum quidam interrogasset hoc modo, Quantas tandem tibi Athenæ, per te libertatem consecutæ, gratias debebunt Thrasybule? Respondit, Dii faciant, ut quantas ipse illis, debeo uidear retulisse.

Themistocles, Athenis patria pulsus, coactus est se recipere ad Xerxem Persarum regem, quem prius debellauerat. à quo mira exceptus beneuolentia, & hospitalitate, quum postea sollicitaretur ad inferendum ingratæ patriæ bellum, mortem sibi consciuit, epoto sanguine taurino.

Quum Carthaginienses, & Cyrenenses, disceptantes de finibus agrorum mutuis bellorum cladibus se attriuissent. ad dirimendam armorum causam in hoc fœdus coiuerunt ut certo die utrinque legati domo proficiscerentur, & quo in loco obuii inter se fuissent, communis utriusque populi finis haberetur. Missi sunt igitur ex Carthaginiensibus duo fratres, nomine Phileni. qui quum seu festinantissima celeritate, seu gressu citra horam constitutam maturato in longius terminos promouissent, Cyrenensium iuuenes de fallacia eorum questi optionem facerunt Carthaginiésibus, ut uel illi quo fines populo suo peterent, ibi uiui obruerentur, uel condicionem hanc sibi relinquerent. Phileni, condicione probata, uitam suam reipub. condonauere, & uiui obruti sunt. Carthaginienses in rei memoriam mortuis aras posuerunt; hi q; honores diuinos domi constituerunt

Aristoteles Atthenis in lectulo iacens non potuit tamen non esse sollicitus de patria: quam quum euertisset Alexan

der, ab eodem litteris obtinuit, ut instauraretur.

Theseus, quamuis Ægei Athenarum regis (aut, ut placet Ciceroni, & Plurarcho. Neptuni) esset filius, non grauatus est tamen deuouere se Minotauro, ut patriam seruitute eximeret. Catullus, ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis Proiicere optauit potius, quàm talia Cretam Funera Cecropiæ, nec funera portarentur.

Protogenia, & Pandora, filiæ Erichthei Athenarum regis, ingruente Bœotio bello, se pro patriæ salute ultrò iugulandas obtulerunt, & immolandas. Quod factū est in pago Hyacintho: unde & uirgines Hyacinthides sunt cognominatæ.

Quodam tempore quum annonæ caritas Atticam premeret, consulta oracula cecinere finem malo non prius futurum, quàm aliqua immollaretur puella. id ubi rescíuit Leos. Orphei filius, publico permotus bonò, filias suas Phasitheam, Theopem, & Eubulem exhibuit immolandas.

Macaria quoque Herculis filia pro incolumitate publica se deuouit.

De Atilio Regulo, Coclite, Fabiis, Epaminonda, & Lysandro uariis in locis, ut res postulauit, locuti sumus.

Argiuis Thebas obsidentibus Menœceus Thebanus pro patriæ salute se è muris præcipitem dedit, gladio iam perfossus. Statius lib. 10, insignemq; animam mucrone corusco Dedignantem artus pridem, mestamque teneri Arripit, atque uno quæsitam uulnere rumpit. Sanguine tunc spargit turres, & mœnia lustrat, Seque super medias acies non dum ense remisso Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achiuos.

Petronius Granius, centurio octauæ legionis, sub Cæsare Gallico bello militans, & Gorgoniæ portus tantisper ab hostili protexit impetu, dum sociis ad fugam tempus dederit. Reuertentibus demum iisdem ad subsidium, uulneribus deficiens, Ite nunc, ait, incolumes.

Agesilaus filiū suum Pausaniam inedia consumpsit, quòd quinquaginta auri talenta accepisset à Xerxe, ut Spartam proderet.

Eadem ratio impulit Cassium ad inferendam Crasso Bru-

to filio suo mortem, quòd is portas urbis Romæ dicta mercede Latinis uoluisset aperire. Vtriusque exempli testis est Plutarchus.

Dion Syracusanus usque adeò patriæ studiosus habitus est, ut animum semper adiecerit ad eam liberandam à Dyonisii tyrannide, quod tandem fecit uirtute, pulso in exilium tyranno.

Demarathus Lacedæmonius, patria pulsus, quum Athenis exularet, non potuit tamen suos non monere belli, quòd tacitè parabant Athenienses.

Aratus Sicyonius patriam liberauit à Tyrannide.

TYRANNI PLERIQVE.

Agathocles tyrannus fuit Syracusanus. Alexander Pheræus tyrannidem exercuit in Thessalia: Busyris in Ægypto: uterque Dionysius, Syracusis: Hieronymus in Sicilia: Hipparchus, & Pysistratus, eius pater, Athenis: Periander Corinthi: Melanus, eius filius, Ephesi: Polycrates & Syloson, fratres, in Samo: Procopius, Constantinopoli: Phalaris, Agrigenti: Candaules, Sardibus: Creon, Thebis: Clearchus, Heracleæ: Crabrinus, Cremonæ: Milo: Pisæ; de quo Ouid. in Ibin. Vtque Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno, Cælus in æquoreas præcipiteris aquas. Gelon, & Hiero, in Sicilia: Aristoclides, & Erginus, in Orcomeno: Cypselus, Corinthi Aristomachus, & Aristippus fuerunt Argiuorum tyranni auctor Plutarchus in Arato: Critias, tyrannus Atheniensis Hecatheus, Cardianorum: Hippo, Messanæ urbis Machanidas, Lacedæmoniorum: Mamerchus, Catanæ urbis Siciliæ: Nicocles, Sicyoniorum: Onabis, Lacedæmoniorum Arideus, Pamphiliæ: Aristagoras, Mileti: Clisthenes, Sicionis: Anaxileus, Rheginorum. Inter tyrannos numerantur Tetrici XII. Ecelinus, Histicus, Mnason, Nabis, Aristonicus, Nicocreontes, Hegesistratus, Stesenor, Cleander, Sabyllus, Strates, Aristratus.

AMICI ARCTISSIMI, ET QVOrundam seruorum in dominos fidelitas.

QVum Orestes & Pylades uenissent in regionem Tauricam ad deponendas furias, quibus Orestes laborabat propter matrem occisam, essentque à rege comprehensi quòd simulacrum Palladis inde auferre uoluissent; rex Orestem (quem audiuerat esse auctorem furti) damnauit capitis: quum uerò nesciret, uter esset Orestes, Pylades eum se esse affirmabat, contendebatque, ut pro socio interficeretur. Orestes uerò uolebat irrogari sibi supplicium, nomen suum accusans & furtum. Cicero in Lælio, Quum ignorante, rege, inquit, uter esset Orestes, Pylades se Orestem esse diceret, ut pro illo necaretur, Orestes autem ita, ut erat Orestem se esse perseueraret, stantes plaudebant in re ficta. Ouid. lib. 4. de Trist. & lib. 2 de ponto.

Theseus cum Pyrithoo amicitiam iureiurando confirmarit auctore Plutarcho, quæ nunquam diuelli potuit. propterea finguntur à poetis comitatu indissolubili ad inferos descendisse ad rapiendam Proserpinam. Ouidius, Pyrithoum Theseus Stygias comitatur ad umbras. Horatius, Nec Lethæa ualet Theseus abrumpere fido Vincula Pyrithoo.

Constituerat Achilles nunquam redire ad bellum Troianum; propter ereptam sibi ab Agamemnone Briseidem: ubi tamen intellexit Patroclum amicum ab Hectore fuisse peremptum, mutato proposito bellum adit: nec prius quieuit ex animo, quàm socii mortem uindicauerit. unde mortuo Patroclo, sic apud Homerum loquitur: Nunquam pari, dum uiuam, dolore afficiar. Prop. lib. 2. & Stat. lib. 4. Syl. & lacerum qui circa mœnia Troiæ Priamidem cæso solatia traxit amico.

Nysus Hyrtaci filius, & Euryalus amici fuerunt arctissimi, qui pro Ænea certauerunt in Turnum. quorum alterum Euryalum quum Rutuli interfecissent, Nysus, qui periculum cursu euaserat, rediit tamen ad ulciscendam socii mortem. quod quum fecisset, super mortui corpus se confodit, & exanimem proiecit. De his Virg. lib. 9. His amor

unus erat, pariterq; in bella ruebant. idem de Nyso. Tum super exanimem sese proiecit amicum Confossus, placidaq; ibi demum morte quieuit.

Castor & Pollux fratres fuerunt, filii Ledæ, hic ex Ioue, ille ex Tyndaro. propterea poetæ fabulantur, Castorem fuisse mortalem, quem immortalis Pollux suo interitu fraterna redemerit pietate. Quod ideò fingitur, quia eorum stellæ sic se habent, ut una occidente, oriatur altera, Seruio. teste. Virg. lib. 6. Æn. Si fratrem Pollux alterna morte redemit, Itque reditque uiam toties.

Damon, & Pythias, Pythagoræi condiscipuli, arctissima inter se amicitia coaluerunt. nam quum alterum eorum Dionysius Syracusanus interficere uellet suspicione proditionis, alter se mortis uadem præstare non dubitauerit, tantisper dum is, qui rapiendus erat ad supplicium, reuerteretur à componendis rebus domesticis. Quum autē adesset hora morti destinata, & iam obses proximus esset supplicio, unusquisque stultitiæ tam temerarium sponsorem damnabat. at is nihil se de fide amici dubitare predicabat. Eodem autem momento, quo supplicium tyrannus indixerat, qui discesserat, superuenit, obsidem liberaturus De his Cicero in Officiis.

Achates perpetuus Æneæ comes & socius fingitur à Virgilio, sicut alter altero semper comitatus abeat. Stroza pater nec minus hunc colui, quàm dux Troianus Achatē quàm rector Graiæ Nestora militiæ. nam & maxima fuisse fertur amicitia inter Nestorem & Agamemnonem.

Inter paria amicorum numerantur etiam Hercules & Theseus. nam hic illius uirtutem & facta semper imitatus est: & hunc in inferis captiuum redimere conatus est ille. Ambo in Amazones armati sunt, in Scythiam Phrygiamq; una profecti, eisdem armis instructi, eodem telorum genere muniti, similibus studiis paribusque exercitationibus usi, ex geminis fratribus geniti, Hercules ex Ioue, Theseus ex Neptuno, secundum Plutarchum.

Fuit & mutuus amor inter Herculem & Nestorem. nam Hercules Messenem dedit Nestori, Nestor primum instituit iuramentum per Herculem.

Statius Dimanta & Hoppleum amicitia insignes fuisse memorat, Syllius Marium & casprum lib. 9. dicens. sacro iuuenes Præneste creati, Miscuerant stupia, & iuncta tellure scerebant. Velle nolle ambobus idem, sociataque toto Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus. Occubuere simul, uotisque ex omnibus unum Id fortuna dedit iunctam inter prælia mortem.

Alexander tanta fide coluit Ephestinionem, ut eo mortuo propugnacula urbium diripi, equos mulosque tonderi, plerosque gregarios homines interfici ad mæroris argumentum iusserit: idque uocauerit Ephestionis inferias In eius quoque exequiis decem millia talentum profudit. auctores Plutarchus & Harrianus.

Quum Senatus Ro. Caium, & Tiberium Grachos, ob grauissimas seditiones, quas in populo concitauerant, hostes patriæ iudicasset, iussissetque comprehendi, & interfici cum omnibus eorum asseclis: Blosius, qui Tiberium secutus fuerat, in senatum uenit, culpam deprecaturus apud Lælium, quod tanti Cracchum fecisset, ut quidquid ille uellet, sibi faciendum esse putaret. cui Lælius, Dic, inquit, Si Gracchus te in Capitolium faces ferre uoluisset, nunquid fecisses? Tum ille: Nunquam id quidem uoluisset Gracchus, sed, si uoluisset, paruissem. Quæ uox quantá uim amicitiæ promittat, unicuique relinquitur coniectandũ

Pomponius & Lectorius tanta fide C. Graccho adhæserunt, ut ad eius salutem morti sese obtulerint. nam quum L. Opimius Gracchum ipsum fugientem cum armata manu uelut hostem patriæ insectaretur, Pomponius & Lectorius persequentium furori se se obtulerunt, ut ille salutem fuga sibi quæreret. nec prius cesserunt impetui, quàm telis & uulneribus undique perfossi expirarent.

Seruilium Cæpionem, in uincula coniectum, L. Rheginus, ui amoris impulsus, custodia liberauit, & fugæ illi se comitem dedit.

Volumnius tam effusis caritatis habenis M. Lucullum complexus est, ut quum Antonius Lucullum interfecisset, quòd adhæsisset Cassio & Bruto, Cæsaris interfectoribus, Volumnius amico mortuo noluerit superesse. quum tamen

facilè posset euadere.

Cœlius, à Cinna & Mario Placentiæ obsessus, ne in eorum potestatem ueniret, Petronium amicum sum orauit., ut inferret sibi mortem. Petronius quum ab ea sententia amicũ non posset auertere interfecit, seq; illi comitẽ dedit.

Non minora beneuolentiæ indicia præstitit Terentius Decio Bruto: nam quum Antonius spiculatores misisset, qui Brutum interficerent; Seruius Terentius, ut eum à morte liberaret, seipsum interfectoribus obtulit, nomen Bruti mentitus. re tamen cognita, Terentium dimiserunt incolumem, tracto ad supplicium Bruto.

C. Lælius, & Africanus Scipio inter raras amicitias numerari sunt.

Metrodorus Lampsacenus annis XVII. nunquam discessit ab Epicuro.

Pomponius Atticus tanta beneuolentia iunctus fuit Ciceroni, ut Ciceronis Atticus diceretur.

Phydias statuarius Agorantum Parium discipulum suum adeò dilexit, ut nomen eius suis operibus inscripserit plerunque.

Nicomedes, rex Bithiniæ, tam propenso fuit in Romanos animo ut raso capite pileum sumpserit, & se Romanorum libertum uocauerit,

Iulius Cæsar Syllanæ factionis inimicus, adeò fauit Mario, ut deiecta eius trophæa restituerit, statuasque noctu erexerit in Capitolio.

Galetes puer usque adeò amatus est à Ptolemæo, ut quum uideret reos ad supplicium trahi, salutem eis & impunitatem exorauerit à rege.

Hispides Menedemo socio à Spitamene inimicis occidendum se præbuit, quum tamen liberum esset periculum declinare. auctor Curtius.

Timagoras Meletem Atheniensem usque adeò dilexit, ut eo iubente se præcipitauerit.

Cyziceni adeò fideles Romanis extitere; ut in bello Mithridatico diutissimè obsessi, neque fame, neque tormentis ullis ad deditionẽ cogi potuerint, auctore Plutracho.

Amelius cum Plotino philosopho, annos supra uiginti

summa familiaritate uixit.

Darius usque adeò amauit Megabyzum Persam, ut, diducto malo punico, optauerit sibi tot Megabyzos, quot illic essent acinorum. Testis Herodotus.

Iam docuimus quanta in Xerxem regem Persarum beneuolentia fuerit Boges, quoque modo eius causa se, suaque omnia morti & flammis deuouerit.

Licinius Surra tanta familiaritate & beneuolentia coniunctus fuit Traiano, ut imperator ipse post delationem domum eius uenerit, pransusq; cum illo eius medico oculos tentandos exhibuerit, tonsoriq; operam dederit. mox ad amicos conuersus, Ecquid accusare Surram amplius potestis, inquit? Eidem mortuo sepulcrum fieri, & statuam poni iussit.

Memorabilis est amicitia duorum hominum quos Saxo Grammaticus Asmundum & Asuitum uocat: quorum quum Asuitus morbo consumptus esset, alter Asmundus ob amicitiæ iusiurandum uiuus cum eo tumulari uoluit.

Vrbinum in Agro Reatino delitescentem quum milites ad mortem inquirerent, seruus eius domini ornamentis indutus in eiusdem cubile se reclinauit, ut irruentes hostes Vrbinum esse suspicarentur, & ita primo impetu iugularent. In cuius rei monumentum Vrbinus mortuo erexit statuam cum titulo & inscriptione, quæ tam memorabilem testaretur fidelitatem.

Æsopus, libertus Demosthenis, patronum suum adeò dilexit, ut nullo tormenti genere potuerit cogi ad reuelandum adulterium domini. Auctor Macrobius.

Antium Restionem proscriptum, & noctu fugientem seruus eiusdē secutus est, abditumque ministerio suo aluit. quum deinde persequentes adesse sensisset, senem (quem casus primum obtulit) iugulauit, & in constructam pyram coniecit. eadem accensa eis occurrit, qui Restionem inquirebant, dicens: damnatum sibi pœnas luisse, multoque acrius à se uexatum, quàm ipse uexabat. quo factum est ut Restio liberatus effugeret.

Cæpionem morti adiudicatum quòd insidias parasset Augusto, seruus ad Tiberim in cista detulit, peruectumq;

Hostiam in agrum Laurentem ad uillam patris nocturno itinere perduxit. cuius deinde nauigationis naufragio unà expulsum dominum Neapoli dissimulanter occuluit, exceptusq; à Centurione nec precio, nec minis potuit adduci ut dominum proderet.

Cluentium Pelignum Italicensem, comprehensum ab inimicis, seruus occidit, ne traderetur Pompeio hosti: ac se, ne domino superstes fieret, interemit.

C. Gracchum ex Auentino fugientem Euporus seruus qua potuit ratione tutatus est, super occisum deinde animam scissis proprio uulnere uisceribus effudit.

Seleuci seruus quum seruiret amico eius, à quo dominus fuerat interemptus, cœnãtem in ultionem domini confodit.

Mycithus seruus Anaxilai Messenii acceptum à domino regnum eiusdem liberis: ubi adoleuerunt, restituit. sumptoq; exili uiatico cũ summa trãquilitate cõsenuit Olympiæ.

Neæra, & Charmione ancillæ fuerunt Cleopatræ reginæ, quæ spontaneam dominæ mortem imitatæ sunt, ac semiuiuæ repertæ: dominæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes.

Solebant Spartiatæ & Mesenii uirgines ad sese mutuò mittere, ad confouendas semper amicitias.

Quædam amicorum paria numerantur à Politiano his uerbis: Vt tibi collatus iuuenis Phocæus Orestem Oderit. & spernat Thesea Pyrithous. Sicanium Pyladem credatur fallere Damon, Vixque bonum frænis Castora frater amet.

AMOR CONIVGALIS

ORpheus, ut fabulantur poetæ, descendit ad inferos non alia causa, quàm ad repetendum Eurydicen uxorem, quam prius multis lacrymis defleuerat. Virg. lib. 4. Georgi. Ipse caua solans ægrum testudine amorem, Te dulcis coniux, te solo in litore secum, Te ueniente die, te decedente canebat.

Alcestis maritum suum admetum, regem Tessaliæ, tanto amore delexit, ut quum Admetus ipse morbo laboraret, consultaq; oracula respondissent, futurum eum incolu-

mem, si quis amicorum pro eo mori uellet, sola uxor, recusantibus pietatem illam cæteris amicis, pro uiri salute mori se deuouerit. propterea poetæ fabulati sunt reuiuiscendi munus ei à diis concessum. Admetus uerò, beneficii memor, perpetuas defunctæ nænias instituit. Iuuen. Sat. 6. spectant subeuntem fata mariti Alcestim.

Tantus fuit Penelopes in Vlyssem amor, ut eo absente per annos uiginti castitatem seruauerit impollutam, nullisque procorum blandimentis succubuerit. Prop. lib. 2. Felix Admeti coniux, & lectus Vlyssis.

Capanei apud Thebas mortui dum celebrarentur exequiæ, uxor Euadne in rogum mariti se coniecit. Ouid. lib. 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebimus, inquit Iphias, in medios desiluitque rogos. Martial. Arserit Euadne flammis iniecta mariti.

Quũ Belides omnes facta coniuratione maritos interfecissent, sola Hypermnestra pepercit marito Lino, seu Linceo.

Protesilaus, sub cuius imperio fuerunt Antron, Phylaca, & Larissa urbes Thessaliæ, primus Græcorum interfectus est apud Troiam à Dardano quodam. quod quum rescivisset Laodamia, in solatium mæroris optauit, ut mortui umbram uideret. quod quum impetrasset, in illius amplexibus expirauit. Propertius, Illic Phylacides iucundæ coniugis Heros Non potuit cæcis immemor esse locis: Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis, Thessalis antiquam uenerat umbra domum.

Porcia, Catonis filia, quum audisset maritum Brutum apud Philippos interfectum, haustis carbonibus se suffocauit. Pamphilus, Vixisset Brutus, tunc non tam clara fuisset Porcia.

Hypsicrathea Mithridati marito in omni bellorum discrimine fuit adiutrix, eumque armata in expeditionibus secuta est, tasis etiam capillis, quò commodius uteretur galea. Stroza pater; Nec Mithridatæas quæ comitata uias.

Pericles Aspasiam uxorem adeò dilexit, ut nunquam egrederetur domo, quin eam dissuauiaretur. unde ueteres comœdiographi Deianitam & Iunonem eam uocabant.

Vxorem adeò delexit Periander Corinthus, ut etiam

mortuæ

mortuæ se commiscuerit.

M. Plaucius in Asiam cum LX. nauibus proficiscens, quũ Tarentum uenisset, Oristillam uxorem (quam secum duxerat) ibidem morbo absumptam, amisit cuius dum celebrarentur exequiæ, impatiens mæroris Plaucius pugione se confodit.

Antimachus poetæ Græcus Lysidicem uxorem adeò dilexit, ut eius mortem lamentabili defleuerit elègia, qua omnes Heroum calamitates enumerabat.

Antonium quum superasset Augustus, Cleopatra animi dolore mortem sibi consciuit.

Saxo Grammaticus ait, Gunnildam fuisse mulierem, quæ quum uideret exequias Asimundi mariti sui spiritum ferro sibi surripuerit.

Publius Rubrius Celer uixit cum Caia Ennia, uxore sua annos XLIII. menses VIII. sine ulla querela.

Albutius uixit in coniugio cum Terentiana Velentiana annos XXV. siue ullo iurgio.

Antonius Pius uxorem Faustinam tanta dilexit fide, ut mortuæ diuinos honores instituerit, & statuas erexerit.

Idas ausus est in Apollinem certare, propter ereptam sibi Marpissam uxorem.

Æmilius adolescens seipsum interfecit, quòd delitescentem in uepribus uxorem pro fera interfecisset. auctor Plutarchus.

Idem quoque fecit Cyanippus Thessalus propter uxorẽ à canibus dilaniatam. auctor idem.

M. Lepidus, Apuleiæ uxoris caritate, post repudium obiit.

Iulia, Cæsaris filia, & uxor Pompeii, quum uidisset uestem mariti sui cruentam, & infectam sanguine quorundam, qui iuxta Pompeium ipsum mutuis uulneribus se læserant, subito pauore consternata, & exanimis collapsa est, ex eaque turbatione partum edidit immaturum. auctor Plutarchus.

Artemisia Mausolo marito superstes, in perpetuo luctu & mærore uixit, quo etiam confecta contabuit. Amoris eius fidem facit sepulcrum illud memorabile, quod erexit

mortuo. Sunt qui uelint eam cineres cadaueris uino misto hausisse: quorum opinio arridet Architrenio.

Darius existimans uxorem suam ab Alexandro uictore fuisse interfectam, eiulatibus impleuit astra, atque in hæc uerba prorupit: Quod ego tantum nefas commisi Alexander? quem tuorum propinquorum necaui, ut hanc uicem sæuitiæ meæ reddas? odisti me non quidem prouocatus. Sed finge iustum intulisse te bellum: cum fœminis ergo agere debueras? Quibus uerbis coniicere est, quantus fuerit Darii amor in uxorem.

Panthea, uxor Abradatæ uiri Persæ quum audiuisset maritum in bello periisse, arrepto pugione seipsam interfecit.

DE MVTVO FRATRVM, ET sororum Amore.

SOrores Phaethontis, quæ Heliades, & Phaethontiades appellantur, fratrem cælo deturbatum tantis lacrymis deplorauerunt, ut deorum commiseratione in arbores cōmutatæ sint. Virg. in Culice, At quibus insigni curru proiectus equorum Ambustos Phaeton luctu mutauerat artus: Heliades teneris amplexæ brachia truncis, Candida fundebant lentis uelamina ramis.

Anna apud Virgilium conqueritur, quòd sorori suæ Didoni comes non fuerit in morte, ad simile genus mortis sibi conciscendum, Hæc autem Annæ uerba ad Didonem ex 4. Ænei. comitem ne sororem Spræuisti moriens? eadem me ad fata uocasses. Idem ambas ferro dolor, atque eadem hora tulisset.

Antigone, Oedipi filia, fratrem suum Etheoclem in bello peremptum sepeliuit, inuito Creonte tyranno. Ouid lib. 3. Trist. fratrem Thebana pereptum Supposuit tumulo rege uetante soror.

Dagobertus, Francorum rex, consortem regni fratrem Aripertum constituit, donata ei Aquitania.

Ramyrus Veremundi filius, Hispaniæ rex, consortem regni assumpsit Garsiam fratrem adhuc impuberem.

P. Rutilius leui morbo impeditus, nūciata fratris repulsa in petitione consulatus, illico expirauit, auctore Plin.

Cleomenes Lacedæmonius fratrem Euclidam secum regnare permisit. auctore Plutarcho.

Contra uerò mutuo conflagrarunt odio, Romulus & Remus, Etheocles & Polinyces, Atreùs & Thyestes, Æta & Perses.

Hyam à leone deuoratum sorores Hyades lamentatione miserabili prosecutæ sunt, adeò ut mærore uitam finiuerint. Deorum demum commiseratione relatæ sunt in stellas. Pontan, Mox Hyadum chorus Eois emerget abundis, Fratris Hyæ quas perpetuus dolor indidit astris.

Fuit maximus amor inter Castorem & Pollucem, ut iam diximus. Stroza pater, Talis Amyclæos non iunxit gratia fratres, Alterna quorum uita redempta nece est.

AMOR, ET INDVLGENTIA parentum in liberos.

ANtiochus Soter, rex Syriæ, Stratonicen nouercam, cuius amore pruriebat, indulgentia patris Seleuci Nicanoris obtinuit.

Hippo & Miletia, filiæ fuerũt cuiusdã Scedaci inter Bœotios ditissimi: quas quum impudici adolescentes per uim construpassent, ac demum occultandi sceleris causa in puteum demersissent, pater impatiens mæroris ad earum tumulos seipsum confecit.

Gordianus senior, audita filii morte, seipsum suffocauit laqueo.

Orodes rex Parthorum ubi resciuit Pacorũ filiũ in bello contra Ventidiũ periisse, animi dolore uersus est in rabiem.

Niobe filios suos ab Apolline interfectos tantis defleuit lacrymis, ut in scopulum diriguerit. Propter. lib. 2. Nec tãtùm Niobe bis sex ad busta superba Sollicito lacrymans defluit à Sypilo.

Hecuba Polymnestori regi Thraciæ genero suo oculos eruit, quòd Polydorum eius filium interfecisset.

Valerius Beltius simile modo excæcatus est à L. Inbrico socero suo, quòd eius filium Ruscium interfecisset.

Anius, Tuscorum rex, filiam. habuit Saliam nomine: quam quum repuisset Carheus adolescens. iratus pater, in

fluuium Anienem, inde cognominatum, ſeſe procecit, Plutarchus.

Artaxerxes Darium filium adhuc uiuens regem conſtituit, contra morem Perſarum.

Pythius Bithynius animi dolore, quem conceperat ex morte filii, à Xerxe interfecti, relicto uxori regno in mortui monumentum ſe coniecit atque inibi quod ſupererat uitæ flebiliter compleuit.

Nauiganti in Cretam Theſeo quum Ægeus pater iuſſiſſet, ut ſi, confecto Minutauro, reuerteretur incolumis, albis uteretur uelis, ac Theſeus, uerborum patris imemor. reuertens nigrum tetendiſſet linteum; pater, eo procul uiſo, in mare ſe coniecit, quòd putaret actum eſſe de filio. Fabulam hanc, ſeu, ſi mauis, hiſtoriam fuſiſſime deſcribit Catullus.

Nihil magis curabat Æneas, quàm Aſcanium ſuum: unde Virgil. libro. 1. Æneid. Omnis in Aſcanio cari ſtat cura parentis.

Confectum ſenio Priamus ubi uidit filium ſuum Polyten à Pyrrho Achillis filio interfectum, non potuit iræ aut uoci parcere, quin homicidam inſectaretur conuiciis, licet in eadem eſſet alea, ut docet Virg. lib. 2. Æn.

Auctolia Sinonis filia & uxor Laertæ quum falſo nuncio intellexiſſet Vlyſſem filium apud Troiam in bello decubuiſſe, impatientia mæroris uitam proiecit.

Iam diximus Nioben in ſcopulum diriguiſſe, propter liberos ſuos ab Apolline interfectos. Idem quoque dolor impulit Amphionem Niobes maritum mortem ſibi conſciſcere. Ouid. in Ibin, Addidit ut fidicen miſeris ſua funera natis, Sic tibi ſint uitæ tedia iuſta tuæ.

Euenus Martis & Steropæ filius quum ſtupratorem filiæ Marpiſſæ, Apharetum nomine, comprehendere non poſſet ad ſupplicium, coniecit ſe in Licormam fluuium animi dolore. Plutarchus.

Thomyris, Scytharum regina, filium ſuum Sargapiſem adeò dilexit, ut non prius ſibi conſtiterit, quàm mortem eius ulta ſit ſeueriſſimè comprehenſum enim interfectorem Cyrum, cruci affixit, teſte Diodoro, & ablatum mortui ca

put demersit in utrem sanguinis.

Mycerinus rex Ægypti filiam, quam habebat unicam, adeò dilexit, ut mortuæ cadauer incluserit aureo bouis simulacro, quod in templis proxime deos posuit, floribusq; ornauit, quotidie admota noctu perpetua lucerna. auctor Herodotus.

Attedius Melior duos habuit liberos, Blesum, & Glauciam nomine, quos adeò dilexit, ut diem Blesi mortui natalem singulis annis celebraret. Mart. lib. 8. Præstas hoc Melior sciente fama, Qui solemnibus anxius sepulti Nomẽ non finis interire Blesi, Et de munifica profusus arca Ad natalicium diem collendum Scribarum memori piæque turbæ Quod donas, facis ipse Blesianum.

Mater Antistiæ, quum uidisset filiam à Cn. Pompeio repudiatam, superinducta Æmilia, mortem sibi consciuit.

Blauus quum audisset filium à Triumuiris interfectum, ab iisdem impetrauit, ut interficeretur, & filio mitteretur comes.

AMOR LIBERORVM in parentes.

ARtaxerxes rex Persarum patris sui interfectorem dedit morti, mutata deindustria cum eo lorica.

Icarum patrem Erigones quum agrestes Attici interfecissent, filia doloris impatiens laqueum implicuit collo. Ouid. in Ibin, Quodque dolore necis patris pia filia fecit, Vincula per laquei fac quoque guttur eat.

Atis, filius Crœsi, quum esset natura mutus, ubi tamen uidit hostilem gladium imminentem paterno iugulo, solutis dentium claustris, prorupit in uerba, quibus docuit affectum animi sui. Gellius.

Amphinomus & Anapius, Siculi fratres, quum Ætnæ incendio Catana urbs, & omnia propè Siciliæ loca deflagrarent, parentes humeris superpositos, periculo subduxerunt Syllius, Tum Catanæ nimiùm ardenti uicina Typhœo, Et glomerasse pios quondam celeberrima fratres. Auctor Ætnæ: Amphinomus fraterque pari sub munere fortes, Quum iam uicinis streperent incendia tectis, Accipiunt pigrumq;

patrem, matremque senilem, &c.

Simili exemplo laudatur pietas Æneæ, quod flammis uniuersam Troiam populantibus, inualido patri humeros subincuruauerit, relictisque diuitiis, unicum pignus redemerit ab incendio. Claud. Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones, Æneam Phrygio raptus ab igne pater.

Scipio adhuc puer patrem Pœnis hostibus circumseptum liberauit apud Tycinum, seu Trebiam, auctore Liuio. Statius libro 3. Syl. Quique tener sæuis genitorem Scipio Pœnis Abstulit.

Lausus, Mezentii Tyrrheni filius, patrem in bello aduersus Æneam seruauit, eoque liberato, ipse ab Ænea interfectus est. Statius, & Lydi pietas temeraria Lausi.

Oppium à triumuiris proscriptum, dum ad supplicium quæreretur, filius humeris extulit, & incolumen peruexit in Siciliam.

Antigonus quum ingenti prœlio superasset hostem, præmium belli transtulit ad patrē, & imperiū illi tradidit Cypri.

Antigona patri suo Oedipo exoculato ducem se præbuit.

Rosimunda, filia Cunimundi Gepidarum regis, maritum suum Alboinum regem Longobardorum ueneno suffocauit quòd is Cunimundum bello uictum interfecisset, & ex interfecti ceruice fecisset sibi poculum.

Leo iunior, quum annum unicum præfuisset imperio, Zenoni patri manibus suis diadema imposuit, ipsumque deinceps imperare iussit.

Alphonsus patrem suum Ferdinandum decem ac septem aurerorum millibus funerauit, magno pietatis argumento

Cleobis & Biton, fratres, Argiam sacerdotem matrem suam currui insidentem equorum pænuria ab oppido traxerunt ad phanum, seque iugo alligarunt, quòd ius esset sacerdotem ipsam ad sacrificium curru uehi. auctor Cicero lib. 1. Quest. Tusc. Claud. Si uetus Argolicos illustrat gloria fratres, Qui sua materno colla dedere iugo.

ARROGANTES, SVPERBI, gloriosi, & ambitiosi.

DAres, ut est apud Virgilium, fuit nescio quis gloriosus, qui in ludis & certaminibus (quæ Æneas ad Anchisæ patris tumulum celebrauit in Sicilia) mani brachiorum ostentatione gloriabatur, & immodicis laudibus se prædicabat, unumquenque ad duellum prouocans, & suam unius uirtutem extollens immodicè. Virg. lib. 5. Æneidos Nec mora, continuò uastis cum uiribus effert Ora Dares; magnoque uirûm se murmure tollit,

Misenus fuit Æneæ tibicen, qui deos marinos ad certamen tubæ ausus est irritare.

Numanus Remulus fuit quispiam Rutulus, qui quum multum sibi tribueret, & immodicè placeret; Troianos in Italia obsessos arguebat imbelliæ, & mollitiei. Verba Virg. sunt hæc: Is primam ante aciem digna atque indigna relatu Vociferans, tumidusque nouo præcordia regno Ibat, & ingentem sese clamore ferebat. Eodem teste.

Murrhanus fuit quispiam, qui antiqua generis nobilitate gloriabatur. sic autem ait lib. 12. Murrhanum hic atauos & auorum antiqua sonantem Nomina per reges actû genus omne Latinum Præcipitem scopulo, atque ingenti turbine saxi Excutit.

Narcissus puer liberali forma tantæ fuit superbiæ, ut pueros omnes & puellas, à quibus adamabatur, nihili faceret. Ouid. lib. 3. Met. Multi illum iuuenes, multæ cupiere puellæ. Sed fuit in tenera tam dura superbia forma, Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.

Martialis illudit cuidam Sosibiano, quòd patrem appellaret dominum, qui tamen erat seruus. sic autem ait: Et seruo scis te genitum, blandeque fateris, Quum dicis dominum Sosibiane patrem.

Appion Grammaticus Alexandrinus tanta fuit arrogantia, ut ei immortalitatem polliceretur, cui opera sua nuncupasset.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, tanta fuit insolentia, ut Atheniensium legatos bien

nium suspensos tenuerit sine colloquio: ac demum, re infecta reuerti iusserit.

Marcias tibicen notatur hoc uitio, quòd Apollinem ad tibiæ certamen prouocauerit, ut fabulantur poetæ.

Menecrates medicus nullam ab his mercedem solebat accipere, quibus medebatur: sed hoc tantum petebat, ut liberati se ipsius seruos esse faterentur, eumq; Iouē dicerent.

Nestorius hæreticus factus præsul Constantinopolitanus, orationem postero die habuit ad populum arrogantiæ plenam & superbiæ, qua cælum se unicuique daturum promittebat.

C. Næuius, comœdiographus, superbiam suam testatus est epitaphio. quod sepulcro suo iussit inscribi. erat autem tale: Immortales mortales si foret fas flere, Flerent diuæ camœnæ Næuium poetam. Itaque postquàm orci traditus est thesauro, Obliti sunt Romæ Latina loquier lingua. auctor Gellius.

Rhemnius Palæmon grammaticus gloriabatur secum natas esse litteras, ac secum demum morituras. Idem M. Varronem porcum appellare non ueritus est.

Paulus Samosatenus hæreticus, diues factus è paupere excreuit in superbiam intolerabilem. nam incedens per uicos & compita, doctrinam & litteras ostentabat publicè, & notariis in propatulo quidquid primum in buccam uenisset, dictabat.

Polydamas athleta ea fuit animi confidentia, & temeritate, ut ruinam scopuli, quem præuidebat casurum, exspectauerit, existimans se posse resistere: quo tamen obrutus est, ut iam diximus.

Tamyras poeta, Thrax natione, ausus est cum Musis de cantu certamē suscipere, ab eisdem propter ea exoculatus.

Iam diximus Theagenem Caprum pauperem fuisse, qui haberi uolebat diues.

Timæus Siculus historicus gloriabatur sese Thucydiden & Philistum in historia superaturum. auctor Plutarchus.

Ausa est Arachne certare cum Minerua de lanificio, ut testantur poetarum fabulæ.

Erat Athila rex Pannoniæ superbus incessu, huc atque il

luc oculos circumferens, ut elata potentia in ipso corporis motu appareret.

Poetæ fabulantur Cassiopem, Cephei filiam. Nereidibus se prætulisse, ut Nioben Latonæ, Antigonam filiam Laomedontis Iunoni, Lychionem filiā Dedalionis, Dianæ.

Domitianus iactabat in senatu patri se & fratri imperium dedisse, illos sibi reddidisse, gaudebat appellatione Domini, atque etiam Dei. unde Eusebius, Primus, inquit, Domitianus Dominum se & Deum appellari iussit. Hinc fluxerunt duo uersiculi cuiusdam poetæ assentatoris: Edictum Domini, Deique nostri, quo subsellia cærtiora fiunt. unde institutum est ab eo, ut ne scripto quidem. aut sermone cuiusquam aliter appellaretur. Statuas sibi in Capitolio non nisi aureas, & argenteas poni permisit. Septembrem & Octobrem menses ex apellationibus suis Germanicum Domitianumque transnominauit, quòd altero suscepisset imperium, altero natus esset.

Heraclides philosophus Pontius draconem aluit, quem feretro suo post mortem imponi iussit, ut ex hoc putaretur ad deos migrasse.

Maximus iunior tanta fuit arrogantiam, ut manus & pedes senatoribus præberet osculandos.

Actius poeta in Camænarum æde maxima forma statuam sibi posuit, quum tamen breuis admodum esset. Plinius libro 34.

Suffenus fuit ineptissimus poeta, qui in suis operib. mirabatur se plurimum, sibique blandiebatur, & arridebat. Catullus, Quem non in aliqua re uidere Suffenum possis.

Sesostiis, rex Ægypti, fuit adeò superbus, ut domitos reges ad currum iungeret, eoque modo triumpharet.

Maricus quidam ex plebe Boiorum ausus est se deum facere, auctore Cornelio Tacito.

Caius princeps seipsum inter Diuos retulit, & Iouis maximi nomine statuas erigi sibi imperauit.

Myxus fuit Dianæ sacerdos gloriosus, & uirtutum suarum eximius præco.

Senetio fuit quispiam, qui grandia semper cupiebat dicere. Idem seruos nolebat habere, nisi grandes, & argen-

tea nasa non nisi grandia.] concubinam habebat ingentis staturæ. summis insistebat digitis, quum diceret, quo gran dior uideretur.

Themison Cyprius Hercules dici uolebat, eoque nomine rem sibi diuinam fieri patiebatur.

Callipides Græcus fuit tragædiarum histrio, qui in ea re plurimum se mirabatur. propterea quum Agesilao regi occurrisset, arrogantius eum salutauit, subinde illi se ostentans, & inter astantes sese intrudens, arbitratus fore, ut comiter à rege exciperetur. Verùm is quum grauioribus intenderet, ac ne Callipidem respectaret, Non admodum, in quit, nosse me uideris. o rex, nec, qui sim, inaudisse. Ridens Agesilaus, An non ex inquit, Callipides ille minus?

Varus Pergæus fuit quispiam, qui uerbis assentatorum corruptus, persuasit sibi, se esse omnium formissimum, arte quoque & robore in palæstra omnes excellere, immò ne musas quidem cantare suauius.

Iam diximus quonam modo Salmoneus tonitrua mentiretur, ut Deitatis opinionem sibi uendicaret.

Acco mulier ad speculum ineptè sibi blandiebatur.

Sapor, rex Persarum, uocabat se regem regum, participem siderum, fratrem Solis & Lunæ.

Iulius Cæsar dicebat debere homines pro legibus habere quæcunque diceret: eoque arrogantiæ progressus est, ut haruspice tristia & sine corde exta quondam nunciante, futura diceret Lætiora, quum uellet.

Zeusis adeò sibi placuit in Helena, quam pinxit, ut non expectato aliorum testimonio, hos uersus ipse adiecerit: Haud turpe est Troas, fulgentesq; ære Pelasgos Coniuge pro tali diuturnos ferre labores, Æternis facies nimis est æquanda deabus.

Marcus Drusus tanta fuit arrogantia, ut L. Philippum consulem quia se interpellare concionantem ausus fuerat, obtorta gula per clientem suum adeò uiolenter in carcerem detruserit, ut multus è naribus eius cruor profunderetur. Quum senatus ad eum misisset, ut in curiam ueniret: Quare non potius, inquit, ipse ad me uenit?

Cn. Pompeius balneo egressus ante pedes suos prostra-

tum Hipseum, ambitus reum, nobilem ac sibi amicum, iacētem reliquit contumeliosa uoce proculcatum.

Alexander Macedo Iouis Ammonis filius dici uoluit.

Hannibal, Cannensis pugnæ successu elatus, neminem suorum ciuium admisit in castra, nec ulli responsum dedit, nisi per interpretem.

Hanno Carthaginiensis aues capere solebat, quas hanc edocebat uocem, Deus est Hanno. adultas demum & doctas quaquauersum emittebat, ut eandem emitterent uocem. Hoc Erasmus refert in quendam Psaphonem.

Herostratus nominis & famæ libidine templum Dianæ Ephesiæ incendio dedit, auctor Gellius.

Manes hereticus predicabat se natum ex uirgine, deitatisq; numen sibi uendicabat.

Perpenna consul regnandi cupiditate Sertorium inter epulas incautum occidit, ut solus principaretur in Hispania.

Amulius Numitorem, Artabanus Xerxem, Athalia uniuersum Dauidis semen interfecerunt, ut apud suos dominarentur.

Spitigneus, rex Boemorum, dominandi libidine bellum gessit cum fratre Vratislao.

Empedocles, Agrigentinus poeta, in Ætnam se coniecit, ut ad superos conuolasse putaretur.

Heraclius Phocam interfecit, ut solus imperaret.

Iugurtha fratres suos Hiempsalem & Adherbalem morti dedit, ut Numidarum regno solus potiretur.

Constantinus imperator Irenem matrem expulit, ut imperaret solus.

Sellus fuit quispiam, qui quum esset pertenui fortuna, uolebat tamen haberi diues.

Solebat Calliphanes poeta diuersorum carminum & orationum initia conscribere ad tres aut quattuor uersus, ea que pronunciare & ostentare, ut commentum ignorantibus multiscius & eruditus uideretur.

Hadrianus fuit adeò cupidus famæ, & laudis, ut libros, à se scriptos de sua uita, libertis suis litteratis dederit, qui eos suis nominibus publicarent. auctor Ælius Spart.

Ducebatur Nero æternitatis perpetuæque famæ cupidi

ne: unde & mensem Aprilem Neroneum appellauit, & Romam Neropolim constituit appellare. auctor Sueton.

AVDACES, ET TEMERARII.

POetæ Phaethontis arguunt temeritatem, quòd patris currum acceperit regendum, quum tamen non esset idoneus auriga. Ouid. lib. I. Trist. Vitaret cælum phaethon si uiueret, & quos Optauit stultè, tangere nollet equos.

Ausi sunt Gigantes Iouem armis lacessere, & in eum scopulos iaculari, ut uolunt Mythologrum fabulæ. Auctor Ætnæ, Tentauere (nefas) olim detrudere mundo Sidera captiuiq; Iouis transferre Gigantes Imperium, & uicto leges imponere mundo.

Fuit & in primis temerarium Sinonis facinus, quì fatalem machinam in medios Troianos duxerit solus, in utran que paratus aleam, auctor Virg.

Finguntur Theseus & Pyrithous irremeabiles umbrarum domos irrupisse, ut dominam Ditis thalamo deducerent.

Icarus confictis à patre Dædalo pennis supra modum intumescens, ausus est mediocrem parentis uolatum deserere, & in sublime niti, donec liquefactis à Sole pennis, præceps deciderit in mare. Ouid. libro I. Trist. Dum petit infirmis nimiùm sublimia pennis Icarus, Icariis nomina fecit aquis.

Crotoniates Milo nimia roboris confidentia tentauit arbores diducere.

Bellerophon insidés Pægaso per mediũ aeré ferri uoluit.

Iason & Typhis uitam uentis primi cómiserunt, & uias maris (quas natura negat, teste Claudiano) aggressi sunt, tristes Hyadas, rabiemq; noti, infames scopulos, Acroceraunia, & mare turbidum, ut ille, siccis oculis prospicientes.

TIMIDI, ET METICVLOSI.

ARchilocus scripsit, satius esse clypeum abiicere, quàm interire. unde & Lacedæmonii suis eum finibus iusserunt excedere.

Notatur apud Aristophanem Cleonymus, quòd abiecerit clypeum.

Theagenes fuit adeò superstitiosè timidus, ut domi haberet Hecathes simulacrum, nec usquam pedem moueret, nisi illo consulto.

Artemon apud Græcos metu fractus & stupidus, diu intra domus septa se continuit. duobus seruis æreum scutum supra eius caput sustinentibus, ne quid noxium superne excideret. Si quando autem tecto egredi cogeretur, lectica tecto adoperta gestabatur.

Cn. Vatienus sinistræ manus digitos sibi amputauit, ne bello Italico militaret.

Timebat Pisander, necubi animæ suæ occurreret, à qua uiuus esset destitutus.

Dionysius eò formidinis progressus est, ut cultros metuens tonsorios, candente carbone sibi aduteret capillum. quin & tondere filias docuit. ferro tamen remoto; instituitque, ut candentibus iuglandium putaminibus barbam adurerent.

Aristogiton fuit Atheniensis quidam sycophanta, qui Martem habebat in lingua, & nunquam non loquebatur de bellis, ut propterea bellicosus appareret, quum tamen re ipsa foret meticulosus. proinde quum die quadam intellexisset exercitum parari, & conuocari milites, simulata ualetudine crus obligauit,& baculo innixus in publicum se protulit, clauditatem simulans. Quod ubi primum conspicatus est Phocion, cognita primo intuitu hominis uafricia, exclamauit,'Arostogiton claudicat.

Aristophanes, Lucianus induxerunt, Plutum quendam omnia formidantem.

Demosthenes pro ignauo& maximè timido accusatus est, quòd in propria causa dicturus, prius aufugerit, quàm deuenerit in iudicium.

Lycas furentem fugiens Herculem, complexus aras tremebunda manu mortem metu consumpsit, ut nimio de metu exanimatus mortem sensisse non uideatur.

Taurea Campanus, uerbis quàm re ferocior Claudium Asellum militem Romanum superbis comminationibus ad

duellum irritauit ultrò : ubi autem uentum est ad conflictum, repentè concitato equo fugam arripuit, & aufugit Capuam.

Athanasius Alexandrinus antistes, impar Arrianorum inuidiæ, sex annos in profundissimo cisternæ lacu metu mortis delituit.

Quum Diocletianus multos idolis sacrificare nolentes morti dedisset, unus omnium Marcellinus pontifex ad simulacra dæmonum, metu mortis immolauit.

Iurauerat Petrus apostolus, se non defecturum à Domino, etiam si Apostoli omnes hoc fecissent : ubi tamen uentum ad discrimen, subduxit se periculo, & secutus est à longe : captumque ter ante gallicinium negauit, impietatis Iudaicæ metu.

Perses, rex Macedoniæ, fractis opibus regni humiliter & abiectè prouolutus iacuit ad Æmilij pedes.

LITIGIOSI.

Parnus fuit quispiam, qui ob amissam nauiculam obuiis quibusque litigabat. hinc adagium, Disceptare ob Parni scaphulam, id est, ob res minutulas multum mouere litium & querelarum.

Solebat Patacion bonis uiris calumnias struere, eoque turpi quæstu rem domesticam augere, hinc adagium, Patacione calumniosior.

Anus quæpiam fuit Ptolemais, quæ quoad uixit, liter agitabat, nec unquam ab agendis causis feriebatur. auctor Diogenianus apud Erasmum.

Eurymnus fuit calumniator, qui dissidium inter Castorem & Pollucem conatus est serere, alterum apud alterum insimulans.

Hyperbolus fuit quispiam mirum in modum appetens litium. hinc adagium, Vltra Hyperbolum.

Gellius scribit Xantippen Socratis uxorem morosam fuisse admodum, & iurgiosam: quod etiam de altera eius uxore.

Myrrho, Aristidis filia, prædicatur, ambæ enim in muliebres contentiones propter ipsum Socratem deueniebant.

Herodotus scribit Euristhenem & Proclem fratres ubi adoleuerunt, per omne uitæ tempus inter se dissensisse. & eorum posteros itidem perseuerasse.

Empedoclem aiunt iis fuisse moribus, ut assiduè simultatem cum aliquibus susciperet. easque pertinacissimè exerceret.

Notum est; quemadmodum Etheocles & Polynices fratres mutuo dissidio ad certamen, & mutuam mortem uenerint regnandi libidine.

Cornelius Tacitus ait, Verginium seditionibus obnoxium fuisse.

Plinius scribit discordiam ignotam esse Hyperboreis uiritim, gregatimque degentibus.

Fuit Pomponius Atticus tanta erga domesticos facilitate, ut iurauerit se cum matre nonagenaria nunquam in gratiam rediisse, cum sorore pariter nullam gessisse simultatẽ.

TACITVRNI.

Paulus Simplex, Pauli primi Anachoretæ discipulus, magistro iubente, integrum triennium obstinatissimè tacuit.

Discipulorũ Pythagoræ nemo minus biennio conticuit

Agatho lapidem in ore tenuit per triennium, ut silere disceret.

Thomam Aquinatem condiscipuli bouem appellabant, quòd semper taceret, audiretque tantum.

De silentia Secundi philosophi iam diximus in capite de Incestuosis.

Zeno quum legator Antigoni regis missos Athenas cum non nullis philosophis ad cænam inuitasset, ac cæteri omnes uerborum multitudine doctrinam suam ostentarent, solus ipse tacuit. silentii causam percunctantibus legatis. respondit, difficillimum omnium esse, retinere sermonem.

HOMINES LIBERÆ, & importunæ loquacitatis.

LAra fuit nympha, cui Iupiter linguam abstulit, quò furtiuos eius amores Iunoni reuelasset. Ouid. lib. 2. Fast. Iuppiter intumuit, quaque est non usa modestè Eripit huic linguam, &c.

Tantalum apud inferos damnatum aiunt, quòd deorum secreta hominibus reuelasset. Ouidius, Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.

Daphitus grammaticus in Thorace monte cruci affixus est, quòd reges maledicis carminibus incesseret.

Anaxarchum ob petulantes iniurias Anacreon Cyprius in pila contundi iussit.

Calisthenes liberius cum Alexandro locutus eiusdem mandato adiudicatus est morti, hæc autem eius uerba ad Alexandrum fuisse feruntur: Si deus es; beneficia largiri mortalibus, non sua debes eripere: si homo; id quod es, semper te esse cogita.

Lacedæmonii libros Archilochi ob solam dicacitatem, & ingenii uirulentiam ab urbe sua summouerunt, ne illorum lectione corrruptum aliquid imbiberent lectores.

Dyonisio inquirenti, ubinam terrarum exquisitius haberetur æs; Antiphon Sophistes respondit, optimum se nosse Athenis, ubi statuas habebant Armodius & Aristogiton tyrannicidæ. Innuebat autem Antiphon Dionysium esse dignum, qui ab huiusmodi hominibus interficeretur, quæ petulans, & uerbosa dicacitas homini malè cessit.

Susarion, Machnes, Cratinus, Aristophanes, & Eupolis, Græci poetæ, flagitia hominum tanta libertate insectabantur, ut opus fuerit lege, quæ maledicam illam & effrænem mordendi licentiam cohiberet, & comprimeret. de quibusdam horum meminit Horatius, dicens: Eupolis atque Cratinus. Aristophanesque poetæ, Atque alii, quorum comœdia prisca uirorum est, Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret aut sicarius, aut alioqui Famosus, multà cum libertate notabant.

Meuius

Meuius poeta Metellos ac Scipiones suis uersibus ausus est proscindere. propterea Metellus consul hoc ei uersiculo respondit: Dabunt malum Metelli Næuio poetæ. Tandē autem propter nimiam illam in scribendo maledicentiam à triumuiris in uincula coniectus est. & in carcerē detrusus.

Audax fuit & licentiosum C. Memmii uerbum, qui ausus est obiicere Cæsari, tanquam pathico, quòd stetisset ad cyathum Nicomedi regi inter exoletos.

Antigonus rex Theocritum Chium occidit propter salsum & mordax scomma ab eo de se dictum. quum enim quasi puniendus ad Antigonum raperetur, solantibus eum amicis, ac spem pollicentibus, quòd omnino clementiam regis experturus esset, quum ad eius oculos uenisset: respondit, Ergo impossibilem mihi dicitis spem salutis. Quo uerbo illudebat regi, quòd altero orbatus esset oculo. auctor Macrobius.

Nullum opus tam absolutum esse poterat, quod non calumniaretur Momus. Idem Scandalium Veneris Praxiteli cæ culpauit, quum Venerem ipsam non posset.

Oscus fuit quispiam natus ad contumelias omnium Ingeniis impingendas. nulli non iussit notam Seneca.

Medius fuit quidam ex Alexandri adulatoribus, qui calumnias in quēuis iactabat, & alios ad idē hopus hortabatur.

Iam docuimus, quàm liber & petulans Demochares Atheniensiū legatus in sermone apud Philippū regem fuerit.

Timagenes historicus Augustum & uniuersam eius familiam maledicis uerbis, probrosisq; conuiciis ausus est denigrare. benignus tamen imperator ad uindictam satis habuit ei domo sua interdicere.

Staterius ætate Marci Tulii, ob conuiciosa uerba & mordaculos sermones rei capitalis iure damnatus est.

Theon fuit poeta quispiam rabiosæ loquacitatis, petulantissimæque maledicentiæ. hinc Adagium, Dente Theonino rodi. Adagium

Hipponax poeta fuit Iambographus amarulentus, & notæ mordacitatis. hinc Hipponacteum præconium cessit in parœmiam.

Zoili quoque mordacitas prouerbio locum fecit. nam Adagium

et poetarum principem Homerum ausus est suis scriptis lacessere.

Æsopus Delphos profectus gentis illius iram in se conuiciis & contumeliosis apologis concitauit.

VERACISSIMI.

Pomponius Atticus nec mendacium dicebat, nec pati poterat.

Benius abbas, qui in Thebaidis solitudine uixit, nunquã uisus est iurare, nunquam mentiri, nunquam irasci, nunquã uerbum otiosum dicere.

Hor abbas nunquam mentitus est, nunquam cuiquã maledixit.

ASTVTI, ET FRAVDVLENTI.

Ismenias Thebanus, legatus ad regem Persarum missus, quum sciret ex consuetudine gentis nihil ab ipso rege impetrari posse, nisi prius quis adorans procumberet ubi in eius fuit conspectu, anulum de industria ad pedes cadere permisit, ut in eo colligendo reclinatus, uideretur adorasse regem.

Atheniensibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis Meson Astrologus insaniam mentitus est, ut onus detractaret.

Papirius Prætextatus ductus à patre in senatum, quum arcana quædam illic audisset, reuersus domum, & interrogatus à matre, quidnam actum esset in senatu? ad declinandas importunas eius preces, respondit, constitutum esse, ut uni uiro duæ nuberent uxores. Gellius.

Pysistratus timens primores Atheniensium, uoluntariis affectus plagis in publicum processit, ubi de principum crudelitate questus populum concitauit ad ulciscendam fictam iniuriam.

Quo astu usa sit Phryne meretrix in Apellem, iam diximus in capite de Meretricibus.

Scyllis Sicyonius tanto astu claruit, ut quo tempore Xerxes imminebat Græciæ, Persarum nauium rudẽtes & anchoras natando & urinando præscinderet.

Ladislaus, rex Poloniæ, Cracouiam oppidum obsessum

ad deditionem compulit opinione castrensis copiæ, strata, gemate deceptum, quum montes farina integi mandauisset.

Theopompus Lacedæmonius permutato cum uxore habitu euasit è carcere ut mulier.

Pyrrhander fuit sycophanta quispiam, egregiè uersutus, notæq; malitiæ. Aristophanes apud Erasmum: Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica ista techina.

Quum mortuo Cambyse septem Persarum magi inter se conuenissent, ut cuius equus primùm soli orienti adhinniret, rex salutaretur, Oebares, seu, ut aliqui scribunt, Cebares Darii equiso admissum intra equæ genitalia manum naribus equi Dariani admouit. quo odore irritatus equus, ante omnes hinnitum dedit.

Eucrates fuit uersutus quispiam, qui aliquo prætextu sussugiebat semper, si quando fides esset præstanda, hinc adagium natum, Vias nouit quibus effugit Eucrates.

Cantharus fuit quispiam impostor & maleficus apud Athenienses,

Phrynondas fuit etiam uersutus & maleficus, summusque malarum rerum artifex. unde quotiescunq; hominem insigniter malum uolebant inuere, Phrynondam appellabant. Ariostophanes apud Erasmum: Scelerate tu, ac Phrynonda, & impurissime.

Vlyssem & Sisyphum uafros admodum uide pro comperto est, unde Homerus apud Erasmum: Sisyphus in terris, quó non astutior alter.

Ciphissodorus, Pantoleon, & Matreas impostores fuerunt apud Alexandriam, qui uafris quibusdam commẽtis spectantes eludebant.

Sertorius, ut est apud Gellium, in temporibus difficilimis mentiebatur ad milites, si mendacium prodesset & litteras compositas pro ueris legebat, & somnium simulabat, & falsas religiones conferebat, ut his rebus militum animos quoquò uellet, induceret.

Dionysius tyrannus citharœdo cuidam sibi plurimùm grato. in spectaculis multa pollicitus est: neque tamen sequenti die erogauit quidquam mercedem uerò reposcenti, hoc modo respondit, Abundè tibi gratiam retuli citharœ

de. quantò enim tempore oblectasti canens, tantò etiam sperans es oblectatus.

Hyperbolus fuit quispiam Chremidis filius, uersutia in fallendo præsignis. nam quum lucernas factitaret, plumbum imiscebat æri, ut ponderosiores factæ maius demererentur pretium.

Antonio Athenas intranti quum ciues urbis obuiam processissent, dixissentq́; esse sibi Mineruam nubilem, quam Libero patri (ita enim eum uocabant assentandi studio) despondere uellet, arrepta occasione ducturum se respondit, sed oportere futuræ nuptæ mille dari talenta nomine dotis.

Iulius Cæsar in obeundis expeditionibus exercitum nunquam duxit per insidiosa itinera, quin prius locorum situs experiretur; nec ante in Britanniam transuexit, quàm portus & nauigationem & accessum ad insulam explorasset.

Cyrus Messagetis in se irruentibus castra reliquit diripienda, ut cibo potuq́; graues & somno deditos postmodũ aggrederetur, & uinceret, ut accidit.

Hannibal Romanam classem adortus, serpentes fictilibus uasis inclusos, in hostem nihil tale sperantem eiaculatus est & insperata formidine concussos in fugam uertit.

Alexander tertius pont. Max. Venetias habitu serui fugiens. manus Federici subterfugit.

Boemundus Roberti regis Siciliæ frater ab expeditione Hierosolymitana rediens, quum per fines Alexii imperatoris inimici transire cogeretur, se clausum in loculo ut mortuum ferri iussit; eoq́; modò manus hostiles euasit.

VERSIFORMES, SEV IN VARIAS Formas mutabiles.

Metra filia Erisichthonis, ut fabulantur poetæ, in uarias formas sese commutabat. Ouid. lib. 8.

Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò ceruus abibat

Hinc adagium, Mutabilior Metra Erisichthonis.

Achelous dimicans in Herculem pro Deianira, quum uideret se multo inferiorem uiribus, in serpentem primò

deinde in taurum, postremò in fluuium sese transformauit. unde apud Ouid. libro 9. sic loquitur: Inferior uirtute, meas diuertor ad artes: Elaborque uiro longum formatus in anguem.

Periclymenus Nestoris frater beneficio Neptuni in quascunque formas se commutabat. Idem libro 12. Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras Sumere quas uellet, rursusq; reponere sumptas Neptunus dederat.

Eadem transformatio tribuitur Protheo Oceani & Tethyos filio. hinc adagium, Protheo mutabilior. Vertumnus dicitur à Latinis. Ouid. lib. 1. Fast. Ille suam faciem transformat, & alterat arte: Mox domitus uinclis in sua membra redit. adagium

INGRATI.

Theseus Ariadnam Minois filiam, cuius beneficio labyrinthum euaserat, reliquit in Chid insula. Ouid. lib. 8. comitemque suam crudelis in illo Litore destituit.

M. Porcius Cato seruos senio confectos tanquam bruta solebat eiicere, & exponere uenales.

Crœsus Lydorum rex Cyrum Persarum regem, à quo primum uictus, & impunitatem & ueniam acceperat, armis iterum lacessiuit.

Pharnaces, in amicitiam à Pompeio receptus, Mithridati patri suo bellum intulit.

Romani Scipionem illum Africanum, cuius auspicio emulam imperii sui Carthaginem sub iugum redegerant, & Asdrubalem superauerant, accusatum à Petilio in ius uocauerunt atque proscripserunt, quòd pecuniam Asiaticam non totam in ærarium retulisset.

Ludouicus Pius, Caroli magni filius, à filiis in carcerem coniectus est.

Amalasuntha, Gothorum regina, interfecta est opera cuiusdam Theodori, quem tamen regni consortem delegerat.

Iustinianus imp. Belisarium ducem exoculauit, cuius tamen ductu Persas in Oriente, Vandalos in Africa, & Gothos in Italia superauerat.

Demophoon, Thesei filius, Phillidem reliquit, & ad laqueum impulit, cuius tamen hospitio fuerat usus, quum ab expeditione Troiana rediens, delatus esset in Thraciam.

Iason quoque Medeam, cuius opera uellus aureum surripuerat, & draconem effugerat, ab dreauit, superinducta Creusa, filia regis Creontis.

Decebalus, rex Decorum, uictus à Traiano & uenia donatus, imperatorem denuo sollicitauit ad bellum.

Friscus, filius Actii Ferrariæ principis, patrem in carcerē coniectum ibidem mori coegit, ob inductam nouercam.

Cicero iussu M. Antonii triumuiri interfectus est à Pompilio: quem tamen capitis reum defenderat.

Lucius Ostius tempore bellorum ciuilium patrem suum Annalim proscriptum, quē triumuiri ad supplicium perquirebant, latentem prodidit, ut eius bona acciperet.

Darius cōsilium cepit de interficiendo patre Artaxerxē, à quo tamen rex per indulgentiam creatus fuerat.

Imperator Henricus quintus Henricum patrem macerauit carcere.

Alphonsus, primus rex Lusitaniæ, Tiresiam matrem coniecit in uincula, quòd post mariti mortem secundas tentasset nuptias.

Phraates patrē suum Orodē regem Parthorū interfecit.

Romanus iunior matrē à se reiecit, & animi dolore, quem illa de filii ingratitudine conceperat, ad mortem compulit.

Michael Calaphates imp. Zoē matrem imperio spoliauit.

Michael Thraulus Leonem imp. de medio sustulit, cuius tamen beneficio multas dignitates fuerat assecutus.

Diomedes direpta Troia rediens in patriam, uentis delatus est in Libyam, ubi Lycus rex Marti hospite immolabat. Callirrhoe uerò, Lyci filia, Diomedem, cuius amore flagrabat, liberauit ab insidiis paternis. at ille spreto salutis auctore enauiganit: unde puella dolore animi se suspendit.

Eodem modo Calpurnius Crassus Balsacciam puellam reliquit, cuius tamen beneficio mortem eualerat in Massilia.

Xerxes filium Pythii Bitynii medium discindi iussit, quum tamen pater regem ipsum cum toto exercitu hospi-

tio suscepisset:

Tatius, rex Sabinorum, Tarpeiam puellam uiuam defodit, cuius tamen beneficio Capitolium expugnauerat.

Alexander immemor primæ nutricationis & lactis, quòd ab Hellanice nutrice infans biberat, eius filium Clitum interfecit.

Commodus imper. interfectus est insidiis Martiæ concubinæ suæ.

Cõstantinus Leonis filius Irenẽ matrẽ imperio deiecit.

Isacius Angelius imper. ab Alexio fratre, quem captum à Turcis redemerat, per summum scelus oculis imperioque priuatus est.

Alexius demum interfectus est a Muzyphlo quodã ignobili, quem tamen ad summum dignitatis gradum extulerat.

Magna fuisset Æneæ in Didonem ingratitudo, si post benignum eius hospitium oblatasq; ultrò nuptias eam reliquisset, ut Virg. fabulatur.

Cæsar Tiberius toto triennio, quo uiuente matre abfuit ab urbe Roma, & moram traxit in secessu Caprearum, semel omnino matrem, nec amplius quàm uno die paucissimi uidit horis. Mortua demum quum intellexit, non prius accessit ad exequias, quàm corrupto & tabido corpore funeratam prohibuit consecrari, eiusque testamentũ pro irrito habuit, atq; unum ex his interfecit, quibus illa moriens funeris sui curam demandauerat.

Thrasimundus Pharoaldo patri suo, Spoletanorũ duci, caput in modum presbyteri rasit, ut principatum arriperet. Paul. Diaconus.

Hercules adhuc puerulus præceptorum Linum interfecit, quum ab eo ob tardius ingenium culparetur. Ioan. Annius in Berosum.

Quàm ingrata fuerit Tullia in parentem atque inhumana, iam in capite de Crudelitate diximus.

Paris Helenam rapuit uxorem Menelai, à quo tamen benigno susceptus fuerat hospitio.

Athenieſes Milciadem pro Marathonis trophæis carcere macerarunt.

Syracusani Dionem: cuius opera libertatem receperant,

eiecerunt de inde reuocatum interfecerunt.

Aristidem Athenienses in exilium miserunt beneficiorum eius immemores.

IVSTISSIMI.

Ripheus Troianus fuit quispiam, quem Virg. lib. 2. Æn. iustissimum fuisse ait his uerbis, cadit & Ripheus iustissimus unus, Qui fuit in Teucris: & seruantissimus æqui.

De Emathione Ouid. lib. 8. Met. Emathion æqui cultor, timidusque deorum.

Idem lib. 6. Met. de Erichtheo sic meminit: Sceptra loci rerumq; capit moderamen Erichtheus, Iustitia dubium est ualidis ne potentior armis.

Hermes Ægyptius tanta fuit æquitate & iustitia, ut quũ quid emeret, iustum semper exolueret pretium, cariusque emeret, quàm uenditor æstimaret.

Bocchyris rex fuit Ægyptiorũ adeò incorruptæ in iudicandis litibus iustitiæ, ut si quẽ magnopere iustum significare uellent, Bocchyrim appellarent. Suidas apud Erasmum.

Chirõ fuit Centaurorum iustissimus. Germanicus in Arato, Hic erit ille pius Chiron iustissimus omnes Inter nubigenas, & magni doctor Achillis.

Aristophanes Messenius tanta fuit æquitate, ut quosdam ex sociis interfecerit, q̃ puellas uirgines stuprare uoluissent.

Maris philosophus ex Laodicea fuit omnium ætatis suæ iustissimus.

De Zeleuci æquitate iam diximus in capite de Seuirissimis hominibus.

Quum Philippus in tribunali dormitans aduersus Machetam quẽdam pronuntiasset, ubi uigilantior factus cognouit factam Machetæ iniuriam, non rescidit quidam iudiciũ, sed iniustam ipse exoluit multam.

Idem rogatus ab Harpalo, ut Crateta eius familiarẽ iudicio liberaret. Eũ, inquit, rectius est, quàm nos ob ipsum male audire.

Aristides ab incorrupta æquitate Iusti cognomen apud Athenienses meruit. Idem interrogatus, quid esset iusti

tia, Nihil, inquit, alienum desiderare.

Aiunt Biblium fuisse uirum tantæ integritatis & abstinētiæ, quum inter eundem reperisset aliquid alienum, omnino intactum præteriret.

Philoxenus poeta maluit reduci ad fodinas lapidarias, quàm contra animi iudicium carmina Dionysii probare.

Biantis Prienæi integritas in iudicandis causis sequēti prouerbio locum fecit. Prienensi pollere iustitia. Adagium

Prodicus fuit quispiam apud Græcos in iudicandis litibus & arbitris inter dissentientes amicos acerrimi iudicii.

Alexander Seuerus imp. tanta fuit æquitate, ut nullas unquam sanciret leges, nullam constitutionem sacraret sine uiginti iurisperitis, & doctissimis ac sapientibus uiris. nec ulla in re iudicium ferret. quin prius iret per sententias singulorum; & scriberetur quid quisq; dixisset. quum de iure aut negotiis tractabat, solos adhibebat doctos & disertos; si de re militari, milites ueteres & senes. si unquam furem uidisset iudicem, paratũ habebat digitum, ut illi oculum erueret tanto odio prosequebatur iudices, qui furtorum fama laborassent, ut si eos casu aliquo uideret commotione animi cholerum stomacho euomeret, toto uultu inardescente. auctor Lampridius.

Vrsus Nolanus tãta fuit iustitia, ut ne lapis quidem unius in Nolanas ædes (quas inchoauerat) nisi soluta mercede conuectus fuerit.

Herodotus scribit Micerinum, Cleopis filium omnes Ægypti reges æquitate & iustitia superasse. si quis apud eum querebatur de re aliqua furto sibi sublata, sua ipse pecuniam iacturam conquerentis resarciebat & iniuriam.

Darius Scithen Zanclæorum regem censuit omniũ, quos uidisset, iustissimum. Herodotus.

Idem ait Glaucum Lacedæmonium Epycidis filium tam celebri & incorrupta fuisse iustitia, ut ad eum uidendũ multi alienigenæ Spartam conuenirent.

T. Manlius iuris pontificalis peritus, iudex inter Macedonas accusatores & filium constitutus, audita causa, ita pronuntiauit. Quum probatum sit Silanum filium meum pecuniam accepisse. ipsum repudio, & prole mea indignum

iudico, protinusque à conspectu meo abire iubeo.

Tranquillus ait Augustum tanta fuisse æquitate, ut nulli unquam genti sine iustis & necessariis causis bellū intulerit.

Camillo, Faliscos obsidenti, ludi magister liberos Faliscorum, tanquam spatiandi causa, extra murum edoctos tradidit, dicens, repetendis obsidibus ciuitatem imperata facturam. Camillus non solum spreuit perfidiam, at magistrum, reuinctis post terga manibus, pueris dedit uerberandum, & ad parentes cum plagis reducendum. Falisci ob hanc iustitiam sponte deditionem fecerunt. Claudianus in Rufinum: ductosque Camillus Trans murum pueros obsesse rediditurbi.

Timochares, seu, ut aliis placet, Nicias, Pyrrhi Epirotarum regis medicus, quum ad Fabritium accessisset, promisissetque se pacta mercede præministraturum Pyrrho uenenum: Fabricius non tantum aduersatus est facinus, at etiam Pyrrhum hostem litteris monuit, ut à domesticis caueret insidiis. Valerius & Antias apud Gellium.

Cato & Phocion præcipuis amicis quandoque aduersabantur causa seruandæ æquitatis. Plut.

Timoleon Corinthius, quum nullis prœcibus fratrē posset inducere ad exuendam tyrannidem, eius interfectoribus adiutorem se præbuit.

Cambyses iudicem sibi carissimum, quòd perperam & iniquam sententiam tulisset, corruptus pecunia, e uestigio comprehendi iussit, & pelle ex toto eius corpore detracta tribunal iudicum insterni, ut aliena fruerentur insania, eoque periculo rectius iudicarent.

I N I V S T I.

Vltimus regum Romanorum Tarquinius uir fuit iniustus, ut docet Ouid. lib. I. Fast. dicens: Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat Regna, ui iniustus, fortis ad arma tamen.

Amulius Numitorem fratrem regno expulit, & paruulos ne potes perdendos in Tiberim deuouit, Ouid. lib. 5. Fast. Hoc ubi cognouit contemptor Amulius æqui, Nam raptas fratri uictor habebat opes, Amne iubet mergi geminos.

Themistocles monitus à quodam ut æqualem se præstaret in iudicio, Absit, inquit, ut ego dum potero, non magis amicis faueam cunctis in rebus.

Panis rex Calcidis Hesiodum Homero prætulit, ut Midas agrestem Panos cantilenam Apollinis musicæ.

Sisamnes nomen est illius iudicis, quem ob iniquam sententiam à Cambyse excoriatum prædiximus. eius uerò filius uocabatur Othanes. Herodotus.

Pilatus Hierosolymorum præsul auctorem nostræ salutis adiudicauit morti, ne in Cæsaris offensionem impingeret.

PRODITORES, PERIVRI, & perfidi.

Laomedon Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauit mercedem. Virg. lib. 4. Laomedontææ sentis periuria gentis.

Metius Suffetius, quum apud Albanos summam rerum teneret, à Romanis in auxilium contra Fidenates uocatus iure societatis, uenit quidem, sed in ipso prœlio ad hostes defecit, propterea Tullus Hostilius parta uictoria eum religauit ad binas quadrigas, hisq; in diuersa rapientibus membratim discerpsit. De perfidia Thesei in Ariadnam, Iasonis in Medeam, Demophoontis in Phyllidem, Æneæ in Didonem, iam diximus in capite de Ingratis.

Sinonem Virgilius fabulatur fuisse Græcum nescio quem periurum, qui suis mendaciis & perfidia Troianos eluserit, & fatalem machinam uatibus nequidquam reclamantibus intra muros duxerit. Virg. lib. 2. Talibus insidiis periuriique arte Sinonis Credita rex, &c.

Curio quum prius esset inimicissimus Cæsari, mutata postea uoluntate, factus est acerrimus eius propugnator, quum ab eo liberatus esset maximo ære alieno. unde Lucanus, Audax uenali comitatur Curio lingua. Et alibi de eodem, Gallorum captus spoliis & Cæsaris auro. Seruius ait Curionem uendidisse Romam Cæsari xxvi. millibus aureorum.

Qua perfidia Paris Menelaum hospitem eluserit rapta eiusdem uxore, iam diximus. Horat. Pastor quum trahe-

tet per freta nauibus Idæis Helenam perfidus hospitam.

Eryphile capta aureo monili, quod ferebat Adrastus, maritum suum Amphiaraum delitescentem prodidit, ut prius dictum est.

Qua perfidia Polymnestor rex Thraciæ Polydorum interfecerit, dictum est in capite de Auaris.

Conuenit inter historiographos, Troiam ab Ænea, Antenore, & aliquot aliis, qui postea profugi multis fuerunt annis, proditam fuisse Græcis.

Hannibal senior appellatus, Asdrubalis filius, quum primo bello Punico totam Italiam uastaret, Cornelium Asinam consulem spe Pacis uocatum ad colloquium Punica fraude interfecit.

Cn. Domitius Bituitum Aruernorum regem specie colloquii comiter inuitatum uinxit, ligatumq; Romam misit.

Fl. Fimbria Valerium Flaccum in Asia curauit interficiendum corrupto exercitu.

M. L. Drusus Magulsam, Mauritaniæ principem, quem hospitio susceperat, Baccho prodidit, pecunia corruptus.

L. Magius, & L. Fannius legati à Mithridate ad Sertorium missi, defecerunt ad populum Romanum.

De Nicia Pyrrhi medico, eiusque in dominum proditione iam diximus,

Perperna consul Marianarum partium, Quinctum Sertorium, quocum prius magna amicitia dimicauerat, inter epulas nihil sibi timentem interfecit, ut solus imperio poti retur in Hispania.

Aulus Postumius Albinus missus ad bellandum Iugurtham, pecunia ab eodem corruptus, fœdissimam contraxit pacem.

Ptolemæus Iudæus, Abobi filius, socerum suum Simonem Iudæorum principem, conuiuio exceptum cum duobus filiis interfecit, regnandi cupiditate.

Zopyrus Persa benignè à Babiloniis exceptus urbem eorum Dario prodidit.

Tarpeia puella Capitolium Tatio regi Sabinorũ tradidit.

Boleislaus tertius rex Boemorum Moschonem regem Poloniæ simulatione colloquii exoculauit.

Cethegus Romanus cum catilina in remp. coniurauit.

Dion Syracusanus interfectus est proditione cuiusdam Callicratis, quocum summa familiaritate prius uixerat.

Cocalus rex Siciliæ Minoem regem Cretæ, qui Dædalum persequebatur, ad colloquium prætextu amicitiæ inuitatum, per proditionem in thermis suffocauit.

Grimoaldus, Pipini filius, Dagobertum, Sigisberti secundi filium, fidei suæ post mortem patris eius commissum interfecit, ut Austrasiæ regnum, cui præerat pupillus, sibi uendicaret.

Helena Deiphobum Troianum, cui post mortem Paridis nupserat, dormientem Græcis prodidit, foribus eius apertis. Virg.

Iolas Alexādri pincerna dominum suū ueneno suffocauit.

Io. Galeatius dux Insubrium Barnabam socerum suum quem simulabat se salutare uelle, obuiam prodeuntem in itinere per proditionem cepit, coniecitq; in carcerem.

Myrtilus Hippodamiam Oenomai filiam curruli certamine dimicantem prodidit pacta mercede corruptus à Pelope. Seneca, Deceptor dominæ Myrtilus.

De perfidia Septimuleii in T. Gracchum iam diximus in capite de Auaris.

Cillicon Milesius prodita Prienensibus Mileto patria, inhonestè ditatus est.

Lasthenes Olynthum prodidit Philippo Macedoni.

Cleomenes Spartanus Argiuos induciarum fiducia consopitos noctu inuasit, aliosque contrucidauit, alios duxit captiuos.

Phrinicus fuit quispiam Lacedæmoniorum proditor.

Euribatus missus à Crœso cum multa pecuniarum ui, ut contraheret exercitum, ad Cyrum Crœsi hostem defecit.

Sedechias medicus Carolo Caluo regi ac domino suo uenenum præministrauit.

Harpagus Astyagem dominum suum prodidit Ciro regi Persarum.

Milo Epirotarum urbem Papiris Cursori spe mercedis prodidit.

Appollonius Samios, quibus erat præfectus, Philippo

dedit occidendos.

Vlysses Calypso nympham, cuius hospitio septem annos fuerat usus, fide uiolata deseruit. Propertius libro 2. Sic à Dulychio iuuene est elusa Calypso, Vidi amatorem pandere uela suum.

Pelops filius Tantali periurio decepit Myrtilum in Hippodamiæ certamine fabulantur poetæ. Catullus, Periuri Pelopis uastabit tertius hæres.

FIDELISSIMI

MAluit Atilius Regulus ad supplicium redire, quàm datam Carthaginiensibus fidem uiolare, ut iam docuimus. Sill. libro 6. Seranus clarum nomen, tua Regule proles Qui longum semper fama gliscente per æuum, Infidis seruasse fidem memorabere Pœnis.

De fide Penelopes in Vlyssem, & Zopyri in Darium suis locis iam diximus.

MEMORIA CLARI.

CYneas Pyrrhi legatus Romam à domino missus, omniũ senatorum nomina edidicit uno die: quorum consessum totidem regum sibi uideri retulit Pyrrho.

Mithridates duarum, & uiginti gentium, quas habuit sub ditione, linguas percalluit, earumq; gentium uiris sine interprete locutus est. Plinius & Gellius.

Themistocles tanta fuit memoria, ut Simonidi artem memoriæ pollicenti, dixerit se male artem obliuionis. & quod etiam meminisset, quæ nollet, & obliuisci non posset, quæ uellet. Cicero lib. 2. de Finibus.

Iulius Cæsar eodem tempore quaternas dictabat epistolas. Plinius scribit eum legere, simul dictare, & audire consuesse.

Aiunt & Theodectem, Aristot. discipulum, multæ fuisse memoriæ.

Habuit Lucullus diuinam quãdam rerum memoriam, maiorem uerborum Hortensius. Cicero lib. 4. quæst. Acad.

Seneca scribit memoriam in seipso adeò excelluisse, ut non ad usum modò sufficeret, sed in miraculum usque pro-

cederet. nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta referebat. ducentos uersus ab ultimo incipiens recitabat.

Ælius Hadrianus tanta fuit memoria, ut locos, negotia, milites absentes quoque nominibus accenseret.

Cyros rex nomina cũctorum militum in exercitu tenebat.

Hortensius orationem iisdem uerbis scriptitabat & pronunciabat, quibus meditabatur.

Carmides in Græcia quę quis exegisset uolumina in bibliothecis, legentis modo repræsentabat. Plinius.

Esdras sacerdos uniuersas Hebræorum doctrinas habuit in memoria.

Tanta fuit Porcio Latroni memoria, ut quæ dicturus erat, ediscendi causa nunquam relegeret. edidicerat quum scribebat, dicebat ita, ut in nullo unquam uerbo memoria eum deciperet, iubebat aliquem nominari ducem, statim illius gesta ad unguem reddebat.

Antonius Rauennas ætate Antonii Sabellici multam rerum millia stans percipiebat animo.

Scipio in exercitu Romanorum tenebat nomina.

OBLIVIOSI, ET QVI MEMORIA exciderunt.

MEssala Coruinus morbi diritate sui nominis oblitus est. Plinius.

Bamba rex Gothorum austu ueneni ab Heringio successore dati memoriam amisit.

Franciscus Barbarus, Hermolai amicus, Græcas litteras (quarum prius erat doctissimus) in extrema senectute oblitus est.

Seneca scribit Caluisium Sabinum tam fragili, aut nulla potius extitisse memoria, ut illi modò Vlyssis modò Achillis, modò Priami nomen excideret, quos tamen nouerat optimè.

Thraces tam obtuso sunt ingenio, & adeò infecunda memoria, ut quarternariũ numerando nequeant transcendere.

Atticus, Herodis Sophistæ filius, tanta fuit ingenii hebetudine, ut ne elementorum quidem nomina perdiscere.

aut retinere unquam potuerit.

Orbilius Beneuentanns in extrema senectute excidit memoria. unde Bibaculus, Orbili ubinam est literarũ obliuio?

Georgius Trapezuntius in extrema senectute oblitus est litterarum.

Curio pater tam nulla fuit memoria, ut olim totam causam in iudicio sit oblitus, teste Cicerone.

ALII, QVI VERBA FACTVRI, memoria exciderunt.

THeophrastus apud Athenienſem populum dicturus præ pudore obticuit.

Demosthenes apud Philippum regem Amyntæ filium.

Herodes Atticus coram M. Antonio, Heraclitus Lycius sophista coram Seuero principe uerba facturi præter spem obmutuerunt.

Barptolemæus Sothinus nomine suæ ciuitatis Alexandro Pontifici maximo gratulaturus, in media propè oratione excidit, ut Franciscus Barbarus apud Philippum Insubrium ducem.

Hiparchion ueniens in certamen cum Rufino citharœdo spe omnium elusa conticuit, hinc adagium, Mutus Hiparchion.

adagium

FORTVNATI, ET FELICES.

TYrannus Samiorum Polycrates tanta usus est felicitate, ut nullum unquam mæroris argumentum in tota uita potuerit reperire, nam quum ad excitandum sibi dolorem anulum ingentis pretii coniecisset in mare, eundem postmodum reperit in pisce, oblato sibi à piscatore. ad extremum uerò affixus est cruci, ut iam diximus.

Gyges rex Lydorum gemmam habuit tantæ uirtutis in anulo, ut ea ad se uersa uideret quoscunque uellet, nemini conspicuus. unde beneficio anuli omnia consequebatur ex animi uoto.

Xenophilus musicus uixit c v. annos sine ullo corporis incommodo. Plin.

Antiquitas non paruæ ascribit felicitati, quòd Diagoras Rho-

ras Rhodius duos Olympionicas filios eodem die uictores choronari conspexerit. Cicero lib. 1. quest. Tusc.

Marius post septem consulatus domi suæ senex mortuus est. Cicero lib. 3. De natura deorum.

Timotheo Atheniensium duci felix adeò risit fortuna, ut in omni bello facilem ac uelut certam referret uictoriam. cui prosperitati inuidentes æmuli Fortunam pinxerunt, quæ in eius dormientis nassam & retia urbes immitteret ultrò. quod conspicatus, Si dormiens, inquit, urbes cappio; quid putatis me facturum, quum uigilaro?

Quandiu Lydis principatus est Alcimus, perpetua usus est tranquillitate, habuitque diuitias quantas uoluit.

Apollo felicem pronuntiauit Aglaum Psophidium, qui tamen in augustissimo Arcadiæ angulo consenuerat prædioli sui fructibus contentus.

Datylus fuit quispiam apud Athenienses adeò fortunatus ut illi quotidiæ nouus honor accresceret.

Herodotus scribit Aminoclem uirū fuisse Magnesium qui in excauanda terra multa pocula aurea & argentea; thesaurosque Persarum inuenerit.

Lucius Sylla apud Romanos Felicis cognomen sibi adoptauit.

Plinius tribuit magnæ felicitati, quòd Lampedo mulier Lacedæmonia regis filia, regis uxor, & regis mater fuerit.

Berenice uocatur felix à Plinio, quòd filia soror & mater fuerit Olympionicarum.

In familia Curionum tres continua serie oratores extiterunt.

In Fabiorū familia tres continui principes senatus, M. Fabius Ambustus, Fabius Rutilianus, & Q. Fabius Gurges.

Q. Metello contigit, quod optauerat, ut scilicet primatius esset bellator, optimus orator, fortissimus imperator, auspicio suo maximas res gereret, maximo honore uteretur summa esset sapientia, summus haberetur senator, pecuniam magnam bono modo inueniret, multos liberos relinqueret, & charissimus esset in ciuitate.

Antonius Castor, centesimum ætatis annum excedens, nullum adhuc corporis malum expertus erat; ac ne ætate

quidem memoria aut uigore concussis.

Enhippus rex fuit Argiuorum miræ felicitatis, cuius clypeum qui apud Græcos, rem præclare gessissent per urbem incedentes ferebant honestamenti causa.

Contra uerò inter infelicissimos iusta causa numerandus est Oedipus, qui patre interfecto matri se commiscuerit, & ex ea liberos susceperit, qui mutuis uulneribus se ipsos interfecerint.

F. Busalus ciuis Romanus filios mutuis uulneribus se petentes uidit, totidem ob seditionem securi percussos, alium qui nouercam interfecerit, filiam uerò quæ præsente marito uenenum hauserit.

RELIGIOSI.

L. Albinus uxorem & liberos in uia pedibus ire iussit, ut Vestales cum sacris currui suo imponeret.

Alexander Macedo mane ante omnia diis sacra faciebat.

Ludouicus Crassus, Francorum rex, sacerdoti Eucharistiam afferenti obuiam proficisci uoluit, quamuis grauissimo affectus morbo.

Numa instituit Deos fruge colere, & mola salsa supplicare.

Tempore bellorum Sylla Apollinis imagunculam ferebat in sinu, quam imminente discrimine osculabatur, & uelut adiutricem inuocabat. Plut.

Pericles suggestum scensurus diis uota faciebat, ne uerbum aliquod inconsultè & imprudenter euomeret.

FLVVII PRÆCIPVI NOMINIS

Acis fluuius est Siciliæ ex Ætna scaturiens, de quo Ouid. libro 4. Fast. Præterit & ripas herbifer Acis tuas

Albis fluuius Germaniæ. Lucan. fundat ab extremo flauos Aquilone Sueuos Albis, & indomitum Rheni caput.

Amphrysus fluuius Thessaliæ, apud quem Apollo diuinitate priuatus pauit armenta Admeti regis. Lucanus, Irrigat Amphrysus famulantis Pascua Phœbi.

Anauros fluuius Thessaliæ, ex Pelio monte defluens, & nullas spirans auras, ut docet ratio nominis. Lucan. Quiq; nec humentes nebulas, nec rore madentem Aere, nec uentos tenues expirat Anauros.

Apidanus fluuius Thessaliæ uelocissimus. Lucanus, et gurgite rapto Apidanus.

Anio, seu Anienus fluuius Italiæ, nomen sumpsit ab Anio rege ibidem submerso: cadit in Tiberim. Sillius libro 12. Ad genitorem Anio labens, sine murmure Tybrim.

Arar fluuius Galliæ Narbonensis, defluens in Rhodanum adeò lentus, ut difficile sit iudicare, utram in partem defluat. Sill. libro 15. Quorum serpit Arar per rura pigerrimus unde. Dicimus etiam Araris in recto casu. Claudianus Quos Araris uelox, Rhodanus quos tardior ambit. Nostro tempore uocatur Sagona.

Araxes fluuius Armeniæ, ortum habet à quodam monte, qui Abon, seu Aban dicitur, Lucanus, Armeniumq; bibit Romanus, Araxem.

Atax fluuius ortum habet in montibus pyrenæis, & defluit in mare Tyrrhenum. Lucanus libro 1. Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas.

Athesis fluuius Italiæ celebriter fluens, effunditur in Hadriaticum mare. Lucan. libro 1. Siue Padi ripis, Athesim seu propter amœnum.

Amasenus Volscorum fluuius. Virg. lib. 12. Ecce fugæ medio summis Amasenus abundans Spumabat ripis.

Aufidus fluuius Apuliæ. Horatius, Dicar, quà uiolens ob strepit Aufidus.

Albula fluuius est quem nunc Tiberim dicimus. Virg. lib. 8. amisit uerum uetus Albula nomen.

Almo fluuius Italiæ, in quo simulacrum Cybeles abluebatur. Luc. Et lotam paruo reuocant Almone Cybellem.

Amus fluuius Tusciæ in mare Tyrrhenum influens Manullus, Exul Etrusci streperem sonanda Vallibus Arni.

Achelous fluuius Græciæ, è Pindo Thessaliæ monte scaturiens. Ætoliam ab Armenia diuidit.

Bragada fluuius est Africæ, apud quem M. Atilius serpentem cxx. pedum longitudine ballistis & tormentis ex

pugnauit: leuiter fluit. unde Lucan. libro 4. qua se Braga dalentus agit.

Bæthis, fluuius Hispaniæ, dedit nomen regioni Bæthicę. Stat. lib. 2. Syl. Graio nobilior Melete Bæthis. Lucan. lib. 2 Thetimq; fugacem Qui ferit Hesperius post omnia flumina Bæthis.

Borysthenes fluuius est Thraciæ, multis fontibus copiosus, & concursu multorum amnium adolescens. Ab eo Thraces uocantur Borysthenidæ.

Bactros fluuius est in finibus Scythiæ Asiaticæ, à quo Bactra regio, & urbs nomen sumpsit Luc. lib. 3. Errantes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros Includit gelido.

Cinga fluuius est rapacissimus, ex Pyrenæis montibus in Iberum fluens. Lucan. Qua Cinga pererrat Gurgite.

Caycus fluuius est Mysiæ, à Teutranta Troadis parte defluens. Lucan lib. 3. & gelido tellus perfusa Cayco.

Chalybs fluuius Hispaniæ, cuius accolæ uocantur Chalybes, qui ferrum effodiunt, & ibidem temperant. Lucan. lib. 4. Non Chalybem gentes penitus, & c.

Cayster fluuius Lyciæ, cygnis abundans, Propertius, Si qua ue olorigeri uisenda est ora Caystri.

Cephisus fluuius Bœotiæ ortum habet in radicibus Parnasi in eius ripa fuit olim templum Temidis, ad quod accesserunt Deucalion & Pyrrha deam consulturi super humani generis reparatione. unde ab oraculo illo fluuius uocatur fatidicus. Lucan. lib. 3. Bæoti coicere duces, quos impiger ambit Fatidica Cephisus aqua.

Cyniphs Lybiæ abundat hircis, qui propterea uocantur Cinyphii. Claudianus de laudibus Stiliconis, Quos uagus humectat Cinyphs.

Cydnus fluuius Ciliciæ, Tarsum urbem præterfluit, nomen sumpsit à candido colore, quem Syri Cydnum uocant. Solinus ait, ortum eius esse ignotum, Strabo uerò ait nasci in Tauro Tibullus lib. 1. At te Cydne canam, tacitis qui leniter undis Cæruleus placidis per uada serpis aquis.

Clitumnus fluuius est Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues reddit. Prop. lib. 3. Hic anio Tyburne fluis, Clitumnus ab Vmbro Tramite.

Cremera fluuius Italiæ, apud quamquam CCCVI. Fabii pugnantes à Veientibus interfecti sunt.

Danubius, fluuius Scythiæ, ortū habet in quodam Germaniæ monte. Acceptis LX. amnibus euoluitur in mare. Alio nominē uocatur Ister, Horatius, Non qui profundum Danubium bibunt.

Daunus fluuius Apuliæ. Horatius, Et qua pauper aquæ Daunus agrestium Regnator populorum.

Eridanus fluuius est nulli amniū claritate inferior, auctore Plinio, nascitur in imis radicibus Vesuli montis, mox paruis fontibus adolescens, ita demum augetur aliis amnibus, ut se per septem ostia effundat. uelocissimus est. alio nomine uocatur Padus. Virg. lib. 3. Georg. Et gemina auratus Taurino cornua uultu Eridanus.

Enipeus Thessaliæ fluuius, apud quem Cæsar, & Pompeius congressi sunt bello, lentus est, sed mistus Apidano fit uelocissimus. Lucanus Nunquamque celer nisi mistus Enipeus.

Euenus fluuius descendens à Thracia, nomen sumpsit ab Eueno homine ibidem submerso, Calydoniam præterfluit, De hoc Ouid. lib. 9. Met. Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad undas.

Euphrates fluuius Mesopotamiæ ortum habet in paradiso terrestri, secundum Strabonem in Niphate monte Armeniæ. celeri cursu Armenios, & Cappadoces disterminat nomen interim mutat, pro uarietate locorum. Sunt qui opinentur eum suo alueo non nunquam egredi, & instar Nili Mesopotamiam irrigare, unde sumpsit nomen à fertilitate, quæ accolarum lingua uocatur Euphrata.

Eurotas fluuius Laconiæ Spartam alluens. Ouid. libro. 2. Met.

Gallus fluuius Licaoniæ aqua sua potos in furorē uertit Ouid. lib. 4. Fast. Inter ait uiridem Cybelen, altasq; Cælenas Amnis it insana nomine Gallus aqua.

Galesus fluuius Calabriæ quinq; millibus passum distans à Tarento. Stat. lib. 2. Syl. Blanda Therapnæi placeant uineta Galesi.

Ganges fluuius est Indiæ, cuius origo dubia est. tendit

in Orientem, augetur XIX. fluuiis nauigabilibus, demum septem ostiis erumpit in mare. tantæ magnitudinis est, ut ubi minus occupat latitudinis, octo millia passuum contineat, ubi plurimum, centum. altitudinis nusquam minus uiginti passibus reperitur hunc Cyrus rex Persarum in CCCCLX. alueo diuisit ob amissum ibidem equum præcipua bonitate. Lucan. libro. 8. Qua rapidus Ganges, & qua Mysæus Idaspes.

Garumna fluuius à Pyrenæis montibus defluens, Celtas ab Aquitanis dirimit. Ausonius, Æquoream liqui te propter amice Garumnam.

Chalybs fluuius ex radicibus Tauri montis scaturiens, Syros, & Paphlagones interluit, & in Euxinum mare euoluitur.

Hebrus fluuius Thraciæ, ortũ habet ab Oeagro flumine a quo uocatur Oeagrius. Virg. lib. 4. Georg. Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus.

Hypanis fluuius Scythiæ ex magna palude profluens. Propertius: Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano. Hic fluuius fert folliculos quosdam acinis maiores, quibus quadrupedes uolucres erumpunt, quæ in postmeridianum tempus usque uiuunt, & uolant: mox declinante sole macrescunt, & languens: occidente uerò emoriuntur, uita non ultra unum diem peracta.

Iberus fluuius ulterioris Hispaniæ, nomẽ imposuit regioni, Cantabros alluit, & Balearicum ingreditur mare.

Idaspes fluuius Indorum celebratissimus, aurum & gemmas habere dicitur. Statius l. 8 Theb. Ceu modo gemmiferum tyrso populatus Idaspem. Parthiã alluit, multas facit insulas: nomẽ sumpsit ab Idaspe, antiquissimo Indorũ rege.

Indus, maximus est fluuius in iugo Caucasi montis, quod uocatur Paropanysus, aduersus solis ortum effusus. Sandus ab incolis appellatur, auctore Plin. Vndeuiginti recipit amnes, sed clarissimos; Idaspem quatuor alios afferentem, & Cantabram tres, per se uerò nauigabiles Acesinum & Hypasin. nusquam latior est quinquaginta stadiis, aut altior XXV. passibus. In occasum uersus Oceano infunditur.

Iordanis fluuius in Iudæa est eximiæ suauitatis. Oritur ad radices Libani ex duobus fontibus Ior, & Dan nomine; qui simul iuncti, & fluuium & fluuij nomen perficiunt.

Isara fluuius Rhodano se commiscet.

Imera fluuius Siciliæ in duos alueos diuiditur, quorum alter aquas uoluit suaues, & optimi saporis, tenditq; in mare Tirrhenum; alter amarus decurrit in Lybicum mare.

Inachus fluuius Argiuorum nomen sumpsit ab Inacho rege. De hoc Lucan. lib. 6. nec fortior undis Lauitur auctæ pater Isidis.

Ister, ut iam diximus, alio nomine uocatur Danubius propterea à poetis uocatur Binominis, à duobus nominibus. Ouid lib. de Ponto, Stat uetus urbis ripæ uicina binominis Istri.

Ladõ fluuius est Arcadiæ, Apollini sacer, de quo Claudianus, Plurima Parrhasius tũc inter corpora Ladon Hæsit.

Liger, seu ligeris, fluuius est, Aquitanos à Celtis dirimẽs, ut aliqui uolunt. Sunt enim qui Galliam Celticam ad Garũnam usque protendant. Hic fluuius nauigabilis est, multũque absumit terræ solito non contentus alueo. Maior est eius latitudo, quàm Sequanæ, sed maior multo pro funditas.

Lincestius fluuius aquas habet tantæ uirtutis, ut inebrient instar uini.

Linternus, & Lyris, fluuij sunt Campaniæ. Virg. & umbrosæ Lyris per regna Maricæ. Labitur Lyris ex Apenninis montibus. Fregellas alluit: demum labitur in lucum sacrum. quem Minturnenses religiosissimè colunt.

Lycormas fluuius est Ætoliæ. Seneca, Nec præcipitẽ uolueret amnem Fluuius rapido fonte Lycormas.

Marsya fluuius nomẽ sumpsit ab illo tibicine, qui in Apollinem certare ausus est Cõmiscet se Meandro. quocum Icareo infunditur mari.

Matrona fluuius, Celtas à Belgis dirimit: leniter satis effluit, Sequanam ingreditur prope Lutetiam & una Occidentalem intrat Ocæanum. Octauo à Parisiis miliari Septemtrionem uersus contingit, & alluit celebre multique nominis cœnnobium, Corneium nomine. Vulgares aiunt

hunc fluuium eo esse fato, seu periculo, ut quotidie prædam aliquã sibi corripiat: quod accidit ex uorticosis foueis & uoraginibus, quibus ubique scatet.

Mæander fluuius est Phrygiæ, seu Mæoniæ, adeò flexuosus & reciprocus, ut in fontem reuerti uideatur. Lydiam disterminat à Caria. De hoc Ouid. lib. 9. Non secus ac liquidis Phrygius Mæander in undis.

Melas Bœotiæ fluuius, Mineruæ sacer, abundat oliuetis. Potos greges si albi fuerint, nigros reddit. In hoc contrarius & dissimilis Cephiso.

Meles fluuius est Asiaticus, Smyrnam alleuens.

Metaurus fluuius Vmbriæ, descẽdens in Hadriaticũ sinũ.

Mincius Venetiarum fluuius, ex Benaco scaturiens, delabitur Mantuam. Polit O sacris Minci celebrate Musis,

Mosella fluuius Galliæ Belgicæ.

Nar Sabinorum: seu Vmbrorum fluuius, aquas habet uelut sulphureas.

Nilus, Ægypti fluuius plurimũ trahit limi, quo arua fecundat: incerta est eius origo: unde Claudianus, & arcanos Nili deprendite fontes. Ecclesiastici dicunt eum à paradiso terrestri scaturire. Variis in locis mutat nomina. Septem ostiis infunditur Oceano. Ouid. lib. 1. Metam. Sic ubi deseruit. Madidos septem fluus agros Nilus Arundines profert, quarũ membranulæ similes sunt papyro. unde Ouid. lib. 15. Perque papyriferi septemflua flumina Nili. Crocodilos habet: & Hippotamos: alueum egreditur, & totam Ægyptum stagnantibus undis alluit.

Nyphates Mœdorum, seu Armeniorum fluuius, cadit ab eiusdẽ nominis monte. Sidonius, Aut ut Tigriferi pheretrata per arua Nyphatis.

Numicius fluuius est Italiæ, in quo Æneam submersũ ferunt nonnulli.

Oaxes fluuius Cretæ, de quo Virg. Pars Scythiam & rapidum Crete ueniemus Oaxem.

Orontes fluuius Syriæ, de quo Ouid. lib. 2. Met. Arsit & Euphrates, Babilonius arsit Orontes.

Pactolus Lydię aureas uoluens arenas.

Padus Italiæ, qui alio nomine uocatur Eridanus. Poetæ fabulantur in huc cecidisse Phaethontem excussum polo, unde & Phaethontæus dicitur. Martiã. lib. 10 Et Phaethõtæi qui petis arua Padi.

Peneus fluuius Thessaliæ, Macedoniam dirimit à Magnesia, in eius ripa poetæ fabulantur Daphnem in laurum fuisse conuersam, quæ propterea uocatur Peneia.

Permessus fluuius Bœotiæ, sacer Musis, à cuius nomine uocantur Permessides.

Phasis celebratissimus est Colchorum fluuius. Lucanus Colchorum qui rura facit ditissima Phasis.

Rhenus Belgas diuidit a Germanis. Mirabile est, quod de huius natura scriptum legitur. aiunt enim fluuium hũc Celtarũ infantes intra suũ sinum coniectos, si polluta matris pudicitia esset suscepti, tanquam impuri lecti uindicẽ rapidis uorticibus suffocare consuesse. quos autem sensisse legitimo & simpolluto natos matrimonio, in portum placidis aquis extulisse. hoc legitur in quadam Politiani epistola ad Iacobum Cardinalem Papiensem.

Rhodanus fluuius uelocissimus, ortum capit in alpibus. tardum Ararim proximè Lugdunum secum atripuit: auctus demum Isara & Druentia, duobus ostiis in Tyrrhenum mare diffunditur.

Rubicon fluuius Italiæ, de quo Lucan. Fonte cadit modico, paruisque impellitur undis Puniceus Rubicon.

Sarnus, & Sebetus, fluuij sunt Campaniæ.

Sequana fluuius Galliæ, Celtas dirimit à Belgis. Parisiorum Lutetiam alluit, multisque afficit cõmoditatibus. eò enim comportantur ligna, uina, & cætera, quæ urbi condicunt.

Sicoris fluuius Hispaniæ iuxta Ilerdam. Lucan. libro. 4. placidis prælabitur undis Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes.

Simois fluuius Troadis, apud quem Venus ex concubitu Anchisæ genuit Æneam. Virgilius. Tu ne ille Æneas quẽ Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygij genuit Simoẽtis ad undam?

Strymon fluuius Thraciæ, à cuius nomine Thraces uo-

cantur Strymonii.

Sperchius fluuius Thessaliæ, de quo Ouid. lib. I. Met. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipheus.

Tagus fluuius Hispaniæ aurifer.

Tanais fluuius Scythiæ ex Riphæis montibus defluens.

Thermodon fluuius est eiusdem regionis, ad cuius ripas Amazones feruntur habitasse. Ouid. lib. 4. de Ponto, Et tu feminex Termodon cognitæ turbe.

Tybris, quum prius Albula diceretur, nomen sumpsit à Tyberino rege ibidem submerso.

Ticinus fluuius Italiæ.

Tygris fluuius Armeniæ maioris.

Timauus Venetorum de quo Lucanus lib. 7. Atq; Antenorei dispergitur unda Timaui.

Trebia fluuius Italiæ. ex Apennino in Rhodanum influens, nobilitatus secunda Hannibalis uictoria, & clade L. Sempronii consulis.

Vfens fluuius Italiæ, ex Alpibus decidit in Padum.

Xanthus fluuius Troadis. Virg. Non Simois tibi, nec Xanthus, nec Dorica castra Defuerint. Hæc sunt nomina fluuiorum præcipui nominis Infinitam aliorum turbam omisimus de industria.

FLVVII AVRIFERI, ET GEMMIFERI.

Tagus Hispaniæ. Iuuenalis, Quod Tagus & rutila Pactolus uoluit arena.

Hermus Lydiæ, Stroza filius, Quòd ue Metalliferis eger it Hermus aquis.

Idaspes Indiæ. Claudianus, auriferum ueniam poturus Idaspem. Statius lib. 8. Ceu modo gemmiferum Thyrso populatus Idaspem.

Pactolus Asiæ. Lucanus lib. 3. Passaq; ab auriferis tellus exire metallis Pactolon. Vir. lib. 10. Pactolusq; irrigat auro.

Arimaspus Scythiæ fluuius aureas quodã habuit arenas.

De fluuiis quibusdam auriferis Claudianus, Non Tartessiacis illum satiaret arenis Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauserit Hermum Ardebat maiore siti.

FLVVII INFERNALES.

STyx, Lethe. Cocytus. Phlegeton, Acheron. De his Sil. l. 13. latè exundantibus urit Ripas sæuus aquis Phlegeton, & turbe anhelo Flammarum resonans saxosa incendia torquet. Parte alia torrens Cocytus sanguinis atri Vorticibus furit, & spumanti gurgite fertur. At magnis semper diuis, regiq; deorum Iurari dignata palus, picis horrida riuo, Fumiferum uoluit Styx inter sulphura limum. Tristior his Acheron sanie, crassoq; ueneno Æstuat, & gelidam eructans cum murmure arenam. Descendit nigra lentus per stagna palude.

AQVARVM MIRABILIS NATVRA.

AQuæ Sinuessanæ in Campaniæ regione sterilitatem fœminarum: & uirorum insaniam abolere produntur. In uaria insula calculosis mederi.

Iuxta Romam Albulæ æquæ uulneribus medentur Plin.

Lacus Amphion uitiligines tollit.

Cydnus Ciliciæ amnis podagricis medetur.

Leucogei fontes inter Puteolos & Neapolim oculis & uulneribus medentur.

Reatinis paludibus ungulæ iumentorum indurantur.

Cerome fons est, ex quo bibentes oues nigræ fiunt: ex Mele uerò alio fonte, albæ. si ex utroque biberint, fiunt uariæ. testis Eudicus apud Plinium.

Carthis fluuius candorem facit bobus, ac pecoribus, Sybatis nigritiam Sybarim quoque si bibant Homines, nigriores fient, & crispo capillo, si ex Chratide, fient candidi & porrecta coma.

In Lusis Arcadiæ fonte mures uiuunt, & conuersantur.

Eurythris Aleos amnis pilos gignit in corporibus.

Qui ex Clitorio Arcadiæ fonte bibũt, uini tædio afficiunt.

Marsiæ fons in Phrygia ad Cenelarum oppidũ saxa egerit

Ex Cyzice fonte potantes, amorem deponunt.

Grannone fons calidus, qui in uinum additus triduo calorem potionis custodit in uasis.

Moguntiaci fontes sunt calidi in Germania, quorum haustus triduo feruet.

In Silia Indorũ stagno nihil innatat, sed omnia mergũtur

Auernus lacus superuolantes aues enecat, & arboribus folia decutit.

In Africæ lacu Apustidamo omnia fluitant, & nihil immergitur, ut in Phintia Siciliæ fonte.

Olachas fluuius est in Bithynia. cuius gurgite periuri notantur pati: uelut flammam urentem.

In Cantabria Tamarici fontes habentur in augurio.

Lycus fluuius in Leontinis tertio die negat, si quisquam biberit.

Coaspis,&Euleii fluuiorum suaues adeò sunt aquæ,ut reges Parthorum ex his bibant.

Cabura fons est Mesopotamiæ, cuius aqua iucundè olet.

Apud Bactros amnis Ochus, & Iaxartes deferunt salis ramenta. Præcedentia hæc sumpta sunt ex Plinio.

Clitumnus fluuius est Meuaniæ, cuius aqua pota, candidos boues reddit. Propert. lib. 2. Qua formosa suo Clitumnus flumina luco Integit, & niueos abluit unda boues.

In Carysto Euboiæ aquæ feruntur esse calide, quæ uocantur Alopiæ, Tibullus lib. 4. Cratens ardens aut unda Carystia campis.

Anygri aqua in Peloponeso admodum fœtet.

Afrodisius fluuius steriles reddit mulieres.

Axus fluuius est Macedonum, cuius aquam si biberint greges armentorum, nigros pariunt fœtus.

Belus Phœniciæ fluuius arenas habet accommodas uitro

Croconus, seu Crocaculus fluuius est Bruttiorũ, in quẽ si quid coniiciatur, lapideo durescit cortice.

In Mæandro fluuio nascitur nescio quis lapis,qui pectori alligatus insaniam parit.

Melas fluuius Bœotiæ potos greges si albi sint, nigros facit: Cephisus uerò ex nigris albos reddit. Cassinitius fluuius Thraciæ, equos aqua sua potos efferat.

Virgulta, in Silarum fluuium Samnitum demissa lapidescunt. Sillius lib. 8. Nunc Silaris quos nutrit aqs,quo gurgite tradũt Duritiem lapidum mersis inolescere ramis.

Pontus fluuius Thraciæ ardentes habet lapides, qui contrariam carbonibus retinent naturam. uento enim extinguntur, in aqua uerò flagrant,odoremque instar bituminis

tetrum adeò reddunt, ut nulla reptilia propè consistant.

Salmacis fons est in caria, cuius aquam qui potauerit, mollis fieri dicitur. De mirabili aquarum uirtute Ouid. lib. 15. scribit: Medio tua corniger Ammon Vnda die gelida est, ortuque calescit, &c.

Pontanus in lib. Meteororum, uideas lapidescere Sarni Cæruleo sub fonte alnum, filicisque maniclos, Et paleæ tortos lento cum uimine culmos. Idem de fonte Ammonis sic ait: Ammonem fama est mediis sub noctibus altum Feruere, & in mediis rursum frigere diebus.

Nihil in Aspaltite Iudææ lacu, qui bitumen gignit, mergi potest.

AVCTARIVM.

Fluuij reciproci sunt Mæander, & Euripus. de Mæandro Prop. lib. 2. Atque etiam ut Phrygio fallax Mæandria campo Errat, & ipsa suas decipit unda uias, De Euripo Seneca, Euripus undas flectit instabilis uagas, Septemq; cursus flectit, ac totidem refert, Dum lassa Titan mergat Oceano iuga.

Fluuij subeuntes terras, & rursum emergentes sunt, Lycus in Asia, Erasmus in Argolica, Tygris in Mesopotamia.

Fluuij paradisi terrestris sunt quatuor, Canges, Nilus, Tigris, Euphrates.

Ostia Mili sunt Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum Pelusiacum, Mendesicum, Taniticum, Phatniticum.

Ostia Danubij sunt, Peuse insula, Naracustoma, Calostoma, Pseudostomon, Boreostoma, Stenostoma. Ammianus Marcellinus.

FONTIVM QVORVNDAM NOMINA.

Hippocrene fons est Bœotiæ, quem poetæ fabulantur equi ungula natum. Ouid. libro 5. Met. Fama noui fontis nostras peruenit ad aures, Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.

Cymothoe fons est Achaiæ. Plinius.

Nigris est fons est apud Hesperios Æthiopas. Plin.

FONTIVM QVORVNDAM NOMINA.

Cabura fons est Mesopotamiæ, cuius aqua iucundè olet. ut iam diximus.

Acidalus fons est in Orcomeno oppido Bœotiæ, Veneri sacer, quæ propterea uocatur Acidalia.

Aganippe fons est itidem Bœotiæ, sacer Musis, quæ inde uocantur Aganippides. Ouid. lib. 5. Met. Fonte Medusæo & Hyanthæa Aganippe.

Albunea fons iuxta Tibur. Virg. Locusq; sub alta Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro Fonte sonat.

Callirhoe fons Athenis propinquus. Stat. libro 12. Et quos Callirhoe nouies errantibus undis implicat.

Castalius fons est in radicibus Parnasi, sacer Musis, qui alio nomine Caballinus dicitur, à Gaballo, id est equo, cuius ungula excussus est.

Clitorius fons est Arcadiæ, qui potius uini tædium afferre dicitur.

Crunos fons est in Attica, ut etiam Larine.

Magia fons Siciliæ in agro Syracusano.

Margæa nomen est fontis apud Plinium.

Salmacis fons est in Caria.

Sebetos fons prope Neapolim Statius lib. 1. Syl. Et pulchra tumeat Sebetos alumna.

Telpissa nomen est fontis frigidissimi, cuius aqua Tyresiam extinxisse dicitur.

Lymira, Scelerirbe, & stomacace nomina sunt fontium apud Plinium.

Cissusa fons est, in quo obstetrices Bacchum Infantem lauerunt. auctor Plutarchus in Lysandro.

Eodem teste Palma & oliua duo sunt fontes prope Delon.

Dircenna & Nemeta nomina sunt fontium apud Martialem libro 1. scribentem: Auidam rigens Dircenna placabit sitim: Et Nemeta, quæ uincit niues.

Dirce fons est Thebanus, in quem Dirce Lyci uxor conuersa est. Lucanus lib. 3. Fatidica Cephisus aqua, Cadmeaq; Dirce.

Arethusa fons est aquæ dulcis prope Syracusas, ut Cyane.

Zame fons est in Africa, ex quo canoras effici uoces prodidit Varro.

Chrysorrhois fons fuit apud Troezenios.

Berbinus & Gargaphius, nomina sunt fontium apud Herodotum.

LACVS, PALVDES, ET STAGNA

AVernus lacus est Campaniæ, Diti sacer: Bœnacus lacus est Italiæ: Bœbeis Thessaliæ: Cocanicus Siciliæ: Cyminus Etruriæ: Eupilius,& Iucinus Italiæ. Mart. Fucinus & pigri taceantur stagna Neronis. Gygæus Lydiæ: Lemánus lacus prope Gebennas. Lucan. lib. 1. Deseruere cauo tentoria fixa Lemanno. Mareotis Ægypti Sannaus Asiæ, qui circumnascente absynthio inficitur. auctor Plin. Spartha Atropatiæ, salicis ferax: Stimphalus Arcadiæ: Thesbitis lacus, per quem transit Tygris fluuius. Thasimenus lacus agri Perusini Sillius, Thrasimenus in altos Ascendat citius colles Zoroanda lacus est, quem efficit Tygris fluuius. Eptabolus nomen est lacus apud Vitruuium. Genesareth apud Cor. tacitum. Acronius lacus est Alpinus. Ælicus Apolloniæ. Albanus Albani montis. Asconius Bithyniæ. Amasanctus Lucaniæ: Caulas Iudææ: Licomedes Æthiopiæ: Lucrinus Campaniæ: Pergusa Siciliæ, Tesprotie Ambraciæ: Velinus agri Vesulani: Acherusia palus est Campaniæ: Candebœa Syriæ: Mæotis Scythiæ: Serbonis palus prope montem Casium: Dastilytis & Loncanidis nomina sunt paludum apud Plutarchum: Lerna palus Græciæ inter Argos & Mycenas: Salapia palus Apuliæ: Sipus palus ad Sipuntem Diomedis ædificium. Myris, palus fuit Ægypti.

MONTES PRÆCIPVI NOMINIS.

ABila, mons est Mauritaniæ, oppositus Calpe Hispaniæ: Acantius, Magnesiæ: Acaton, Ætoliæ: Actium, Epiri; ubi Antonius & Cleopatra superati sunt ab Augusto: Acontius, Magnesiæ. Acroceraunii, montes sunt inter Armeniam & Hiberiam. Horatius, Infames scopulos Acroceraunia. Acrocorinthus, Peloponnesi: Aga, maioris Armeniæ: Agolonius, Arcádiæ: Agragas, Siciliæ: Alburnus, Lusitaniæ: Ancoranus, Mauritaniæ: Apenninus dicitur totus Alpium globus: Aracynthus, mons Ætoliæ

Mineruæ facer. Virg. Amphion Dircæus in Actæo Aracintho: Argeus, Cappadociæ: Arpennus, Pamphiliæ: Artemisius, Arcadiæ: Ascræus, Bœotiæ Atlas, Mauritaniæ: Athos Macedoniæ: Aruisium, Campaniæ: Andriceis, Ciliciæ: Ætna, Siciliæ: Aulon, Calabriæ.

Balbus, Africæ: Bebius, Campaniæ: Berecynthus, Phrygiæ: Brilesus, Atticæ.

Caphareus, Euboiæ: Calpe, Hispaniæ: Capitolinus, urbis Romæ: carina, Cretæ: Carmelus, Phœniciæ. Casinus, Campaniæ: Casyrus, Persidis: Casius, Syrie: Caucasus, Scythiæ: Caulon, Calabriæ: Chimæra, Lyciæ: Cillene, Arcadiæ: Cinthus, Deli: Cyrrha. Phocidis: Citheron, Bœotiæ: Citorius, Paphlagoniæ: Clarius, Colophoniæ: Cophantus, Bactrianorum: Corax, Ætoliæ: Corycus, Cyliciæ: Caphareus, Euboiæ.

Dardanus, Apuliæ: Dindymus, Phrygiæ: Dodona, Chaoniæ: Dyrrachium, Epiri.

Ebron, Palæstinæ: Effraim, Iudææ, Eleome, Macedoniæ: Ermanthus, Arcadiæ: Eryx, Siciliæ.

Falernus, Campaniæ: Ferraria, Hispanie: Gagus, minoris Asiæ: Gargarus, Phrygiæ Garganus, Apuliæ: Gaurus, Campaniæ: Gebenna, Aruernorum.

Hæmus, Thessaliæ: Hymettus, Atticæ: Helycon, Bœotiæ.

Ida, Phrygiæ: Idalius, Cypri: inarime, Prochytæ insulæ: Ismarus, Thraciæ.

Lacinium, Italiæ: Lathmus, Cariæ: Libanus, Phœniciæ: Lycabesos, Atticæ: Libethrus, Ætoliæ, Musis sacer. Lyceus, Arcadiæ: Lilybeus, Siciliæ.

Malea, Laconiæ: Marathon, Atticæ: Mænalus, Arcadiæ: Misenus, Campaniæ.

Neptunus, Siciliæ: Niphares, Armeniæ: Nysa, indiæ.

Oeta, Thessaliæ: Olympus, Macedoniæ: Ossa, & Othrys, Thessaliæ.

Pachynus, Siciliæ: Palatinus, urbis Romæ: Pangæus, Thraciæ, Parnasus, Phocidis: Parthenius, Arcadiæ: Pelion, Thessaliæ: Pelorus, Siciliæ: Pindus, Thessaliæ: Pirenæus, mons Hispaniā dirimens àGallia: Pholoe, Thessaliæ

Quirinus. Vrbis Romæ.

Reticus

Reticus, Germaniæ: Riphei, Scythiæ: Rodope, Thraciæ.

Scillaceum, Italiæ: Sygæum, Asiæ: Sipylus, mons inter Lydiam, & Phrygiam: Sithon, Thraciæ: Silanius, Hyberniæ: Somorus, Syriæ.

Tabor, Galilææ: Taburnus: mons in Samnio, Taygetus Laconiæ: Tarpeius, urbis Romæ: Taurus, Scythiæ: Tetricus, Sabinorum, Temolus, Ciliciæ: Tempe, Thessaliæ.

Veseuus, Campaniæ.

MONTES FLAMMIFERI.

Aetna Siciliæ. Stat. lib. 5. Theb. Vbi ignifera fessus suspirat ab Ætna Mulciber, Luc. lib. 1. et ardenti seruilia bella sub Aetna.

Lypara, quæ est una ex Aeoliis insulis. Syllius lib. 14. Nã Lyparæ uastis subter depasta caminis Sulphureum uomit exeso de uertice fumum: Ast Aetna eructat tremefactis cautibus ignes;

Aenocauma, mons est æternis ardens ignibus. Plin.

Chimæra, mons Lycius. Pontanus, Oraque flammiuoma rutilent afflata Chimæra. Horat. Me nec Chimæræ spiritus igneæ Diuellet unquam.

Vesbius, seu Veseuus, Valer. Flac. lib. 3. Arg. Vt magis Inarime, magis ut mugitor anhelat Vesbius.

HISTORIOGRAPHI PLERIQVE Græci, & Latini.

Ablabius Gothus scripsit de bello Gothorum.

Aelidorus, præsul Tricensis, quæ ciuitas est Thessaliæ, scripsit Aethiopicam historiam lib. 11.

Anastasius Lateranensis scripsit historiam ecclesiasticam usque ad sua tempora.

Andronicus scripsit res Alexandri.

Antipater Iolai filius, & Philippi Macedonis miles, scripsit historiam Perdicæ, & res Illyricas.

Appianus Alexandrinus XXII. libros historiæ Romanæ composuit, & gesta imperatorum.

Apollonius Aphrodiseus scripsit rex Carias, de Trallibus, de Orpheo, eiusque ministeriis.

Arianus scripsit historiam Alexandri magni IIX. libris. emicuit Romæ sub M. Antonio: & Hadriano principibus: á quibus ob litteras consularem meruit dignitatem.

Asellius Sempronius scripsit bellum Numantinum.

Aufidius Bassus ætate Quinctiliani scripsit bellum Germanicum.

Bairon historicus scripsit breuiarium rerum ab Alexandro gestarum.

Bemarchus Cæsariensis scripsit res gestas Constantini principis libris decem.

Cadmus Milesius scripsit historiam de Mileto, ac totius Ioniæ regione libris IV.

Calinius Syrius de gestis Alexandri, ut etiam Callisthenes Olynthius.

Callistus scripsit heroico uersu historiam Iuliani principis.

Charon Lampsacenus ætate Darii primi scripsit Aethiopica libris duobus; Cretensia item, & Grecanica.

Charon Chartaginensis scripsit tyrannos quotquot in Asia atque in Europa fuere, item uitas clarorum uirorum libris IV. illustrium fœminarum libris totidem.

Charon Naucratita sacerdotes Aegypti, & reges, qui fuere ab initio in qualibet gente.

Capton Lycius composuit historiam Isauricam lib. IIX.

Chœrilus Samius scripsit Atheniensium uictoriam contra Xerxem: & pro singulis uersibus singulos stateres aureo recepit.

Clearchus Solensis scripsit de uaria historia.

Clitarchus comes fuit Alexandri, qui eius gesta conscripsit.

Iulius Cordus scripsit uitas imperatorum.

Crito Pieriota (ciuitas est enim Macedoniæ Pieria) scripsit res Persicas, Siculas, & Macedonicas.

Q. Curtius scripsit de gestis Alexandri magni: sed opus eius mancum est, & imperfectum.

Damascius Sigiæus scripsit de rebus in Græcia gestis, præterea de parentibus eorum, qui ad Troiam profecti sunt, item de poetis & Sophistis.

Dares Phrygius Græcè scripsit bellum Troianum, cui ipse interfuit.

Dexter Barcinonensis scripsit omnimodam historiam:

Dion Cassius scripsit Romanam historiam libris xxc, præterea gesta Traiani principis, & uitam Arriani philosophi Historiam eius integram non habemus.

Dion, Prusiæus scripsit de uirtutibus Alexandri magni libros decem.

Diogenes Laertius scripsit de uita & moribus Philosophorum.

Diodorus Siculus scripsit historiam, quam bibliothecam inscripsit. Continet autem res Romanas, & Varias libris. XL. Floruit Augusti sæculo.

Dionysius Milesius scripsit res Persicas, & quæ post Darium secuta sunt.

Dionysius Halicarnassæus Augusti tempore Romanam scripsit historiam.

Egesippus scripsit historiam ecclesiasticam lib. quinq;.

Ephippius Cumæus auditor Isocratis, scripsit historiam ab excidio Troiæ usque ad sua tempora libris xxx.

Ephorus Cumeus scripsit Galeni principis historiam libris xxvII. præterea Corinthiaca, & quædam alia.

Herodotus scripsit historiam libris nouem, ex numero, & nominibus Musarum, incipiens a Cyro Persarum rege.

Herodianus Alexandrinus scripsit imperatorum historiam, quæ ad nos integra non peruenit.

Hesychius Milesius composuit historiam libris sex, in quibus complectitur Romanorum imperatorum, tyrannorum, diuersarum gentium res gestas usq; ad sua tempora.

Euemerus Massanus historiam finxit ex titulis & inscriptionibus sacris.

Eutropius Afer, discipulus Augustini, scripsit Epitomen Romanæ historiæ ab urbe condita usq; ad Valentem principem & Iouinianum.

Eustathius Epiphaneus scripsit temporum Epitomen ab Aeneas usq; ad Anastasium principem.

Eusebius scripsit historiæ libros decem, de præparatione Euangelica, & Epitomen temporum.

Florus scripsit historiam Romanam succincta breuitate, item Epitomen in libros Liuii:

Fortunatus, præsul Pictauensis, gesta sanctorum partim pedestri, partim soluta conscripsit oratione.

Gennadius Massiliensis scripsit de Viris illustribus Theodosii tempore.

Ibicus Rheginus hostoricus, uixit apud Polycratem Samiorum tyrannum.

Hieronymus Rhodius scripsit res gestas à Demetrio; Poliorcete.

Ioannes Scilax scripsit de imperatoribus Constantinopolitanis.

Iosephus Iudeus conscripsit Græcè antiquitatis Iudeorum historiam libris uiginti, ab exordio mundi usque ad XIII. annum Domitiani. bellum uerò Iudaicum cum Romanis gestum libris 7.

Irenæus præsul Lugdunensis historiam scripsit ecclesiasticam.

Isidorus præsul Hispalensis scripsit de Viris illustribus, historiam preterea ab Adamo usque ad sua tempora, & res Longorbardorum, & breuem quandam cosmographiam.

C. Iulius senator res Romanas Græcè scripsit.

Iustus Tiberiensis texuit historiam rerum Iudaicarum.

Iustinus fecit epitomen in Trogum tanta styli felicitate, ut alienum prope inuentum sibi uendicaret.

Alius Lampridius scripsit de gestis imperatorum ad Constantinum magnum.

Leo Bizantius scripsit res Bizantii à Philippo gestas.

Leo Alabandæus scripsit historiam de Caribus libris 4. de Liciis duobus, Artem Rhetoricam, Bellum Phocensium, & Bœotiorum.

Liuius patauinus scripsit historiam Romanam.

Ammianus Marcellinus uitam quorundam imperatorum.

Marius historicus scripsit principum Romanorum uitas.

Gargilius Martialis uitas imperatorum tempore Alexandri principis, cuius uitam diligentius persecutus est.

Marsyas Pellæus scripsit res Macedonicas libris 10. à primo rege usque ad Alexandrum, item & de rebus Atti-

cis libros II.

Melisandrus Milesius scripsit bellum Lapitharum, & Centaurorum.

Menechmus Sicyonius scripsit historiam Alexandri magni.

Nicolaus Damascenus scripsit historiam uniuersalem libris 70. & uitam Augusti seperatim: apud quem in tanta fuit dignatione, ut imperator ipse Placentas, ab amici acceptas uocaret Nicolaos.

Nimphis Heracleotes scripsit historiam Alexandri, & eius successorum, libris XXIV. de Heraclea XIII. usque ad euersionem tyrannorum.

Onesicritus Alexandri incunabulia & originem scripsit.

C. Oppius commentarios Iuli Cæsaris continuauit, scripsit bellum Hispaniense.

Pelæphatus Abydenus scripsit Cyprica, Attica, & Arabica.

Paulus Orosius reliquit historiam ab initio mundi usque ad Honorii principis tempora præscribens.

Paulus Foroliuiensis historiam scripsit Longobardorum

Pausanias Cæsariensis scripsit uniuersæ Græciæ geographiam, cum eius historiis.

Pisandrus Larandæus sub Alexandro Mammeæ scripsit uariam historiam uersibus & libris LX.

Pysistratus Larissæus fuit historiarum scriptor.

Plinius secundus scripsit historiam naturalem, opus apprimè utile, si careret mendis.

Plutarchus Cheronæus scripsit uitas multornm illudstrium uirorum, item Apophthegmata, Parallellas. & alia plurima.

Polybius, Scipionis Africani præceptor, scripsit Romanã historiam libris 40. quorum pauci ad nos peruenerunt.

Polemon Helladicus scripsit de origine ciuitatum Phocidis, Ponti, Lacedæmoniæ geographiam, de cursu solis libros III.

Possidonius Olbiopolita scripsit post Polybium historiam libris LII. usque ad bellum Cyrenaicum, & Ptolemæi; præterea declamationes rhetoricas, & argumenta in ora-

tiones Demosthenis. Floruit ætate Strabonis.

Priscus Panites, magister epistolarum Theodosii iunio ris, scripsit historiam Constantinopolitanam & Athilæ, libris 8. prætetea declamationes & epistolas.

Prosper, præsul Rheginus scripsit de uita solitaria, de temporibus ab adam usque ad suum sæculum.

Prudetius quoq; historiam ab Adam carmine exorsus est.

Ptolemæus Lucensis, scripsit historiam pontificum usq; ad Cælestinum quinctum, cuius tempore ipse floruit.

Pherecydes Lerius scripsit de Glero, de Iphigenia, de Festis.

Philo Herennius, Biblius genere, grammaticus scripsit de ciuitatibus, & uiris claris libros triginta.

Philocorus Atheniensis scripsit libros Attidis XVII. qui continet res Atheniensium, & reges, & magistratus usque ad Antiochum, Deum cognomento.

Philstus Syracusanus, propinquus Dionisii tyranni, scripsit res Siculas libris XII.

Phlegon Trallianus, libertus Augusti, scripsit historiam Olympiadum libris XVI. usque ad Olymp. XXIX. de fastis Romanorum libros IV. item de nominibus locorum urbis Romæ, & Epitomé Olympionicarum libris duobus.

Festus Rufus scripsit epitomen rerum Romanarum.

Sabinus Massurius scripsit Fastorum & rerum memorabilium libros.

Crispus Sallustius scripsit bellum Catilinarium, & Iugurthinum, & Comanas historias instar. Liuii, in quo opere citatur sæpenumero ab antiquis. de hoc Martialis; Crispus Romana primus in historia.

Secundus Tridentinus scripsit Longobardorum historiam

Socrates Constantinopolitanus historiam ecclesiasticam a tempore Apostolorum usque ad Chrysostomum composuit.

Sozomenus, presbyter Pistoriensis, historiæ uniuersalis amplissimum edit uolumen.

Stesimbrotus Tharsius scripsit res gestas Cimonis ducis Atheniensium.

Suetonius Tranquillus uitas duodecim Cæsarum.

Theocritus Chius scripsit historiam Libycam & epistolas quasdam.

Theodorus Gothus scripsit historiam suorũ temporum.

Theodorus Constantinapolitanus scripsit historiam ecclesiasticam à tempore Constantini usq; ad Iustinianum.

Themistogenes Syracusanus historiãCyri regis Persarũ.

Timæus Siculus res Græcas & bellum Thebanum.

Traianus patricius sub Iustiniano principe scripsit temporum epitomen.

Thucydides Atheniensis patrem habuit Olorum, mãtrẽ Egesipylam. scripsit bellumPeloponnesiacum. fuit adeò studiosus inquirendæ ueritatis historicæ, ut iis mercedem præberet, qui,nuntiarent, quæ acta essent in bello.

Val. Antias historicus plerunque citatur ab antiquis auctoribus.

Val. Maximus scripsit dicta & facta memorabilia ad Tiberium Cæsarem.

Teophanes Lesbius scripsit res à Pompeio gestas.

Timagenes Milesius scripsit de Heraclea Ponti, & uiris in ea claris libros tres.

Timosthenes, præfectus classis Ptolemæi Philadelphi scripsit de Portubus libros decem.

Vincentius ordinis prędicatorum scripsit historiam uniuersalem ab exordio mundi usque ad Hierosolymitanam expeditionem Ludouici regis Gallorum.

Volcatius Gallicanus scripsit uitas imperatorum ad Diocletianum.

Volcatius Terentianus scripsit historiam Gordianorum.

Xanthus scripsit historiam Lydorum libris IV.

Zeno Rhodius scripsit historiam Rhodiorum.fuit & alter Zeno, qui Pyrrhi gesta in Italia, epitomenque Romanorum & Carthaginiensium composuit.

Zonaras scripsit historiam uniuersalem ab exordio mundi usque ad tempora Michaelis imperatoris Constantinopolitani.

Saxo grammaticus ab hinc paucos annos scripsit historiam regum Danorum, magna uerborum elegantia.

Robertus Gaguinus historiam Gallorum regum, quem

noſtra ætate imitatur. Paullus Æmilius.

Boccacius ſcripſit de Caſibus uirorum illuſtrium.

Solinus de Mirabilibus mundi.

Blondus Foroliuienſis de Coma triumphante.

Sabellicus hiſtoriam uniuerſalem ab exordio mundi ad ſua tempora.

Volaterranus Geographiam, Antropologiam, & Philologiam.

Agathias Græcus hiſtoriam Francorum.

Pontificum Romanorum hiſtoriam ſcripſerunt Anaſtaſius, Paulus Diaconus, Guido Rauennas, Sigibertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præſul Cremonenſis, Gotfredus Viterbienſis, Vicentius præſul, Martinus Carſulanus, Landulphus canonicus Carnotenſis, Sozomenus Geruaſius Ricobaldus, Ptolemæus Lucenſis, Antonius præſul Florentinus, Platina.

Vitas imperatorum ſcripſere Cor Tacitus, Marius maximus, Iulius Cordus, Tranquillus Suetonius, Optatianus, Gargilius Martialis, Fabius Marcellus, Iul. Capitolinus Ælius Lampridius, Flauius Vopiſcus, Eutropius, Oroſius Ex Græcis Herodianus, Dion, Appianus.

GRAMMATICI.

Acron Grammaticus Horatium poetam enarrauit.

Ælius, Præconius grammaticus nobiliſſimus, orationes ad unumquemque ſcribebat. hic Metellum Numidicum in exilium comitatus eſt.

Ælius Meliſſus librum edidit de loquendi proprietate.

Alexander Mileſius, Polyhiſtor cognominatus, libertus Cor. Lentuli, grammaticus fuit, qui docuit Romæ Syllæ temporibus.

M. Popillius Andronicus ſcripſit opuſculum annalium.

Andromachus grammaticus docuit Nicomediæ, Diocletiani tempore.

Appion Alexandrinus, Didymi magni alumnus, docuit Romæ Tiberii & Claudii temporibus. ſcripſit annales, & alia complura.

Apollodorus Athenienſis grammaticus, diſcipulus Pa-

hętii Rhodii, & Ariſtarchi grammatici, ſcripſit hiſtoriam Athenienſium.

Apollonius Alexandrinus ſcripſit de compoſitione partium orationis.

Archimedes Trallianus ſcripſit mechanica & commentarios in Homerum.

Archibius Alexandrinus docuit Romæ ſub Traiano principe. ſcripſit commentarios in epigrammata Callimachi.

Ariſtarchus Alexandrinus floruit ſub Ptolemæo Philometore, cuius filium erudiit. ſcripſit commentarios ſupra mille. diſcipulus fuit Ariſtophanis grammatici.

Ariſtophanes Biſiantius grammaticus diſcipulus fuit Callimachi.

Ariſtonichus grãmaticus Alexandrinus ſcripſit in Theogoniam Heſiodi.

Arcadius Antiochenus ſcribat non nulla in grammatica.

Aſclepiades Anazerbeius grammaticus ſcripſit de fluminibus.

Aſinius Pollio Trallianus docuit Romæ tempore Pompeii magni, ſucceſſit ſcholæ Timagenis, ſcripſit bellum ciuile Cæſaris & Pompeii.

Aſinius Capito, grammaticus, reliquit librum epiſtolarum.

Callias Methymneus, grammaticus, Alcei & Sapphus poemata enarrauit.

Spurius Carbilius Romæ ludum grammaticæ aperuit, mercede docens. Idem G, litteram primus inuenit, quum pro ea C. littera prius uterentur.

Val. Cato, grammaticus, Romæ docuit multos, & nobiles, tempore Syllæ: tantumq; nominis ſibi comparauit, ut ſequentes uerſus in eius laudem uulgò prædicarentur.

Cato grammaticus Latina Syrem.
Qui ſolus legit & facit poetas.

Luctacius Daphinis, Quinct. Catuli libertus, profeſſus Romæ.

L. Cæcilius, Epirota, Attici libertus, ludum grammaticę Romæ aperuit, primusq; Virgilium, & alios nouos poetas cœpit profiteri, unde Domitius Marſus, Indicat

Epirota tenellorum nutricula uatum.

Crates Malotes, æqualis Aristophanis, floruit sub Ptolemæo Philometore. scripsit in Homeri Iliada, & Odyssæam libros ix. commentariorum. primus studium grammaticæ Romæ intulit, eo ferè tempore, quo mortuus est Ennius.

Crassitius, cognomento Pasciles, Romæ ludum grammaticæ aperuit. docuit Iulianum Antonium, Antonii triũuiri filium.

Demetrius Ixion. Adramitenus, docuit Pergami. discipulus fuit Aristarchi. scripsit enarrationem in Homerũ.

Dicæarchus Lacedæmonius, grammaticus, fuit Aristarchi auditor.

Didymus Calchentorus, grammaticus Alexandrinus, scripsit libros sup. MMMD.

Dioscorius Mireus, grammaticus, præfectus fuit prætorii Leonis imperatoris, & præceptor filiorum eius.

Diomedes scripsit quædam in grammatica, quæ adhuc extant.

Diogenianus ex Heraclea, grammaticus sub Hadriano principe, scripsit dictionarium per ordinem litterarum, & quædam alia.

Dionysius Alexandrinus grammaticus præfuit bibliothecæ, & epistolis Traiani, habuitq; præceptorem Chæremonem philosophum.

Domitianus insanus grammaticus in urbe Roma, idcognomentũ adeptus est, ꝙ esset intractabilis, & ualde morosus.

Donatus grammaticus, præceptor Hieronymi, scripsit libellum, quem pueri habent in manibus, commentarios itẽ in Terentium & Virgilium.

Demosthenes Thrax, grammaticus, Illiada Homeri, & Hesiodi Theogoniam in solutam uertit orationem.

Helladius, grammaticus Alexandrinus, sub, Teodosio iuniore scripsit lexicon ex ordine literarum, item de laudibus Theodosii, & quædam alia.

Ennius grammaticus duos libellos de literis & sillabis, ac metris conscripsit.

Epitherses Bithynicus scripsit de Atticis dictionibus.

Heracleon Ægyptius docuit Romæ & ſcripſit enarrationem in Homerum & Lyricos.

Herodianus Alexandrinus, grammaticus, Apollonii grāmatici filius,& diſcipulus, floruit ſub. M. Antonio principe ſcripſit de grammatica & imperatorum hiſtoriam.

Hermolaus Conſtantinopolitanus grammaticus ſcripſit ad Iuſtinianum imperatorem epitomen in librum Stephani grammatici de Vrbibus.

Eugenius Phryſius docuit Conſtantinopoli, imperante Anaſtaſio.

Verius Flaccus Romæ docuit Auguſti nepotes. profeſſus eſt in atrio domus Catilinæ tanta omnium beneuolentiā ut ſtatuam meruerit.

Aul. Gellius tempore Traiani ſcripſit noctes Atticas. Fauorinum maximè coluit.

Hyperechius Alexandrinus grammaticus, ſub Martiano imper. ſcripſit de Verbis, & Nominibus, & Ortographia.

C. Meliſſus Spoletinus à Mæcenate ob ingenium libertate donatus eſt.

Mithecus grāmaticus ſcripſit de Obſoniis & de canibus.

Moſchus grammaticus ſcripſit carmen bucolicon.

Neſtor Alexandrinus grammaticus Marcellum Auguſti ſororis filium erudit.

Nicias grammatticus docuitRomæ,fuitq; familiarisPompeio & Ciceroni.

Orbilius Beneuentanus profitebatur Romæ Ciceronis tempore, uir in diſcipulos plagoſus.

Pacatus Minutius ſcripſit de lingua Alexandrinorum, itē de proprietate Atticæ & Doricæ linguæ.

Palamedes Eleates ſcripſit de Tragicis & comicis dictionibus & commentarios in Pindarum.

Rhemnius Palemon profeſſus eſt Romæ ſub Tiberio & Claudio principibus.

Pāphilus Sicyonius ſcripſit de pictura,& claris pictoribus

Pamphilus Alexandrinus ſcripſit dictionarium. quod uocauit Pratum.

Papias ſcripſit dictionarium Latinum ex ordine litterarū

Pauſanius Cæſarienſis ſcripſit de conſtructione.

uixit Romæ Hadriani principis tempore.

Naucratia grammaticus docuit Athenis sub Commodo principe, ad quem scripsit Onomaticon libris x.

Pompeius Leneus, Pompeii magni libertus, scripsit de herbis & plantis.

Priscianus Cæsariensis claruit Athenis tempore Iustiniani principis. scripsit de arte grammatica ad Iulianum consulem, & ad Cosroem, Persarum regem, de naturalibus quæstionibus.

M. Val. Probus Romæ docuit. scripsit siluam obseruatio num Latini sermonis.

Philetas Cous grammaticus fuit admodum Criticus, tempore Philippi & Alexandri, præceptor Ptolemæi Philadelphi scripsit elegias & epigrammata.

Philoxenus Alexandrinus Romæ scripsit de uerbis monosyllabis, & de Græcismo, & de genere linguarum.

Scribonius, discipulus Orbili, docuit eodem tempore, quo Verrius.

Sophocles grammaticus enarrauit Lycophronē, & quosdam alios poetas.

Sosibius grammaticus fuit Laconicus.

Thelephus Pergamensis scripsit ferè omnia, quæ ad grammaticam pertinent; inter cætera collationes Epithetorum unicuique rei congruentium ad paratam elocutiones copiam.

Terentius Scaurus floruit Hadriani temporibus, scripsitque librum de Cæselii uindicis erroribus.

Timagenes Alexandrinus, sub Pompeio magno captiuus, Romam ductus, emptus est a Gabinio. docuit Romæ usque ad Augusti tempora.

Timotheus Gazeus floruit ætate Anastasii principis.

Tyrannion docuit Romæ ætate Magni Pompeii. habuit tria librorum millia in bibliotheca.

Tryphon Alexandrinus Augusti tempore scripsit de Copia orationis, de Orthographia, & quædam alia.

Verrius Cloacius scripsit de uerbis Græcis.

Volcatius Epidius Grammaticus scripsit res gestas Pompeii Magni, & eius patris. ludum aperuit, docuitque M.

Antonium & Auguſtum.

Zenodotus Epheſius docuit filios Ptolemæi primi, ac præfuit Alexandrinæ bibliothecæ primus, qui Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

Nicanor Alexandrinus grammaticus ſcripſit de punctis & dictionibus, quibus utimur in ſcribendo.

Inter neotericos numerantur Seruius, Valla, Nebriſſenſis, Nicolaus Perottus, Calepinus, Torrentinus, Bebelius, & Deſpauterius, & bonæ, ſi diis placet, doctrinæ Alexander Theopagita.

ORATORVM QVORVNDAM NOMINA.

Actius Piſaurienſis; Acatius è Cæſarea Paleſtinæ, ſodalis Libanii ſophiſtæ; M. Aemilius Lepidus, Aeſchines Athenienſis; Sp. & L. Albini Mumii filii; C. Albutius Silus, Nouarienſis; Alexander Epheſius; Anaximenes Lampſacenus, diſcipulus Diogenis Cynici, præceptor Alexandri magni, & in expeditionibus comes; Andocides Athenienſis, Leogori filius; Antipho Rhamnuſius, qui Athenis præcepta dicendi tradidit; M. Antonius auus triumuiri; Ariſtides Athenienſis; Ariſtogiton Athenienſis impudens, qui ſcripſit apologiam ad Demoſthenem ducem contra Thimotheum, ad Lycurgum contra Timarchum, & contra Hyperidem; Aſinius Pollio, Auguſti amicus, qui declamationes ſuas nunquam populo commiſit, uir alioqui naſutiore iudicio. carpebat enim in Liuio Patauinitatem, in Cæſaris commentariis infidelitatem, in Salluſtio uerba obſoleta, in Cicerone ſtylum nimis exanguem, & elixum. Hic primus Romæ Bibliothecam publicauit.

Licinius Caluus Carbones duo; Chariſius Athenienſis, filius ſororis Demoſthenis, qui multas ſcripſit orationes Attico genere; Caſſius Seuerus eloquentiſſimus in agendo, ſed minoris multò uirtutis in declamando; Q. Lutatius Catulus, Marii collega in conſulatu; M. Cœlius, Ciceronis diſcipulus, acri turbulentoq; ingenio; Cephalus Athenienſis, qui primus procemia & epilogos induxit; C. Cæſar; M. Corn. Cethegus; P. Cor. Cethegus; Cineas

legatus Pyrrhi; Cleon Halycarnassæus; Cleomachus Magnesius e Clodius pulcher; Clodius Quirinalis; Cordus Cremutius declamator; C. Cotta pressus in dicendo, in cuius oratione nihil erat nisi sincerum, nihil nisi siccum & sanum; L. Crassus, in quo teste Tullio, erat cum grauitate iunctus facetiarum & urbanitatis lepos; Curiones tres continua serie in una familia.

Demades Atheniensis; Demetrius Phalereus auditor Theophrasti; Demochares nepos Demosthenis; Dexippus Herennius Atheniensis; Domitius Afer; Demosthenes Atheniensis. hic quum multitudinem & tumultum in theatro expauesceret & excideret mente, prope sonitum litoris marini assuescebat dicere: litteram R. difficile enuntiabat, quam calculis in os coniectis pronuntiare conabatur. nunquam dicebat nisi præmeditatus. propterea Pytheas dicebat Demosthenis Enthymemata lucernam olere.

Egesias Magnesius; Epicrates Atheniensis, qui barbam ad pectus propensam solebat ferre; Hermagoras rhetor, qui scripsit de Rhetorica libros VI. de diligentia orationis, de decoro, de elocutione, de figuris; Herodes Atticus; Eudemus præceptor Philippomenis.

Sergius Galba temporum suorum eloquentissimus; L. Gellius; Caius & Tiberius Gracchi; Gregorius Nissenus,

Hiperides Atheniensis æmulus Demosthenis.

Isocrates Atheniensis, dulcis, & numerosus in dicendo; Iseus Assyrius; Isocrates Amyclas; Iulius Africanus, concitatus, & in cura uerborum nimius.

Latro Porcius; Cn. Lentulus; P. Lentulus; C. Lælius; Lysias Syracusanus, æqualis Demostheni,

L. Magius, T. Liuii gener; L. Manlius Torquatus; Marcellus Pergameus, qui scripsit librum de regno, quem Hadriano principi nuncupauit; Marius Aterius declamator; Marinus Neapolitanus, Procli discipulus; Melitus Atheniensis æmulus Periclis in rep. Menippus Stratonicensis, præceptor Ciceronis; Metellus Macedonicus; Messallæ duo; Montanus Marbonensis, relegatus à Tiberio principe; Q. Mucius Scæuola iurisconsultorum eloquentissimus.

Nicostratus Macedo æqualis Aristidi; Numius, qui

ſcripſit ad Hadrianum orationem conſolatoriam de Antinoo, Oneſimus Cyprius, qui tempore Conſtantini magni ſcripſit in Rhetorica, item de ſtatuum differentia, præexercitationes, & declamationes; Q. Hortenſius.

Pericles Athenienſis, quem ueteres poetæ Olympum uocabant, quòd tonare in concionibus uideretur, & fulminare; M. Calpurnius Piſo; Pyſiſtratus Athenienſis; Pytheas Athenienſis; Plato; L. Numacius Plancus; Plocius Gallus; Polyenus Sardianus; Cn. Pomponius; Potamon Mityleneus; Procopius; Pherecydes Syrus; Philoſtratus ſenior; Philiſthus Mileſius, Iſocratis diſcipulus, qui ſcripſit de Rhetorica, & orationes nonnullas; L. Philippus.

Quinctilianus rhetor, qui inſtitutiones oratorias ſcripſit.

Virginius Rufus; Rutilius geminus, qui fecit libros pontificales

Clodius Sabinus declamator; Serapion Alexandrinus, qui ſcripſit orationes in genere deliberatiuo; Symmachus R. L. Siſenna R. Sophron Syracuſanus; P. Sulpicius.

Corn. Tacitus; Theodectes Cilix; Theopompus Gnidius Theodorus Gadareus; Sex. Titius; Titianus, præceptor Maximini principis, qui ſcripſit libros prouinciarum. hic uocatus eſt ſimia ſui temporis, quòd omnia probè imitaretur; Trachalus; M. Tullius Cicero pater eloquētię R.

Q. Varius; Varus Geminus declamator, qui Cæſari dixiſſe fertur: Cæſar, qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant; Qui non audent, humanitatem.

Zenodotus Adramytenus.

Vide aliorū nomina apud Ciceronē de perfecto oratore.

DE POETIS GRÆCIS, ET LATINIS.

PEtrus Crinitus homo non pœnitenda, neque aſpernabili doctrina, iam ſcripſit opuſculum de Latinis poetis, doctè ſatis, & eruditè. propterea ne acta agere uideamur, in compendioſam redigemus epitomen, quòd multis ille uerbis conſecutus eſt, Latinis demum adiiciemus Græcorum nomina.

Liuius Andronicus, Epicus poeta, Latinas fabulas primus docuit Romæ annis CLX. poſt obitū Sophoclis & Euri

pidis, secundo bello Punico. eius carmina per urbem de cantarunt uirgines ad iram deorum placandam. Gesta populi Rom. xiix. libris complexus est. scripsit & hymnos deorum.

Ennius poeta, natus Rudiis Salentinorum oppido, Romam uenit ætate M. Plauti, & M. Catonis oratoris clarissimi. dicebat tria esse sibi corda, quòd Græcam linguam, Oscam; & Latinam calleret. domum habuit in Auentino colle, uixit parco & tenui uictu, contentus unius ancillæ ministerio. scripsit libros Annalium, Satyras, Comœdias, & Tragœdias. Nomina quarundam fabularum eius sunt Thelephus, Ambracia, Eumenides, Alcmoon, Andromacha, Thyestes, Medea, Phœnix, Telamon Hecuba, Achilles, Prancratiastæ, Epicharmus, Ctesiphon. Idem in Latinum sermonem transtulit Euhemerum poetam Græcum. Primus apud Latinos coronam ex Helycone assumpsit. pro cliuis fuit in pocula. Scipionem Africanum maximè coluit, mutuaq; ab eo beneuolentia redamatus est, ut iam docuimus. mortuus est articulari morbo, septuagenario maior, sepultusq; est in monumento Scipionis.

M. Plautus natus est in urbe Vmbriæ, cui nomen Sassina. operam primùm pistori locauit ad comparandum uictũ in agendis molis illis, quas trusatiles uocant. composuit in ipso pistrino quasdam fabulas, eius xxv. comœdiæ numerantur à ueteribus, cum paucis aliis secutus est Græcos Demophilum, Philemonem, & Epicharmum Siculum. scribendi elegantia claruit in tantum, ut Epius Stolo dixerit, Musas Plautino sermone fuisse locuturas, si Latinè loqui noluissent. Volcatius Sedigitus de ordine Comicorum scribens primas tribuit Cæcilio, Plautum ceteris omnibus præponens. Mortuus est paucis annis post Ennium.

Cn. Næuius comœdiographus patria fuit Campanus. Tertius in ordine Comicorum ponitur à Volcatio, stipendia fecit bellis Punicis. eius uolumen Octauiuus Lampadio grammaticus diuisit in vii. libros. scripsit præter Punicum bellum Tragœdias & Comœdias. Nimia in carpendis hominum, præcipuè Metellorum uitiis, usus est licentia.

propterea

propterea ob immoderatam uerborum petulantiam coniectus est in uincula. mortuus est Vticæ, quum factione nobilium Roma fuisset eiectus.

M. Pacuuius, nepos Q. Ennii, fuit ex Brundisio Calabriæ urbe. secutus est amplum ac sonorum dicendi genus, clarissimus grauitate sententiarum, uerborum pondere, & auctoritate personarum. Nomina tragœdiarum eius sunt Peribea, Hermiona, Atalanta, Illiona, Antiopa, Teucer, Medea. Citatur etiam in Chryse, Oreste, & Armorum iudicio. Senior fuit Accio: docuitque iisdem ædibus, quibus Actius ipse, Mortuus est Tarenti propè nonagenarius.

Statius Cæcilius, natus in Gallia, principem inter Comicos locum, iudicio Volcatii, sibi meruit. uixit summa familiaritate cum Ennio. Amatus est etiam à Terentio. scripsit comœdias xxx. & amplius quarum hæ præcipuè citantur, Nauclerus, Syracusæ, Pausimacus, Hippobolymeus Epiclerus, Cratinus, Plocius, Asotus, Ephestion, Pallacia, Andria, Annales, Fænerator, & quædam aliæ, Mortuus est uno anno post Ennium.

Attius Tragœdiographus, iunior Pacuuio, natus est parentibus libertinis, Marcino & Serano consulibus. Decius Brutus tanti eum æstimauit, ut eius uersibus templa & monumenta ornauerit. Idem quum Pacuuio suam Atreum ostendisset, & ille laudasset quidem, sed tamen dixisset, quædam uideri sibi duriuscula, & subacida, Attius uerum esse confessus est, nec tamen se propterea pænitere: quoniam idem fermè ingeniis solet accidere, quod pomis, quæ dura admodum & acerba nascuntur, post fiunt mitia & matura. Cæterum Attius imaginem suam collocauit in æde Camœnarum prægrandi forma, quum tamen esset statura admodum breui.

Terentius Comicus patria Carthaginiensis, Romam puer ductus, diligentia Terentii Lucani patroni accuratè liberalibus disciplinis eruditus est, ac propter ingenium ab eodem manumissus. amauit Statium Cæcilium, cui & suas comœdias recitauit. sex autem composuit, quas ab Apollodoro & Menandro Græcis in sermonem Latinum conuertit. Tanta in fabulis usus est arte, ut neque ad tragicam ma

gnitudinem intumescat, neque abiiciatur ad historicam. sunt qui dicant eum periisse in Arcadia dolore amissarum comœdiarum.

Lucullus Satyrographus, ex Arunca urbe Italiæ, fuit primus apud Rom. qui cœpit scribere Satyras, quibus maximè insectatus est Rutilium Lupum, Carbonem, & L. Tubulum. scripsit Satyrarum libros 30. & amplius. uocatur ab Horatio lutulentus. Hadrianus tamen eum omnibus Satyrographis præponebat. Metrophanem seruum habuit, cuius fidem commendauit in Satyris. Mortuus est Neapoli quum annum ætatis XLVI. impleuisset.

Sex. Turpilius comœdiographus, floruit seculo Terentii, cuius familiaritate usus est. septimum locum inter comicos meruit iudicio Sedigiti. periit in urbe Sinuessana iisdem temporibus, quibus natus est Furius Bibaculus.

Cn. Matius Mimographus scripsit opus uersibus exametris de Iliade; præterea Mimos, quorum hi citantur: Iam tonsiles tapetes ebrii fuco, Quos concha purpura imbuens uenenauit. Item, Sinu amicam reficere frigidam caldo, Columbatim labra conferens labris, Quapropter edulcare conuenit uitam, Curasque acerbas sensibus gubernare.

L. Afranius Comicus Romæ floruit Terentii ætate. scripsit Togatas fabulas, in quibus primum obtinuit locum imitatus est Menandrum, à quo & multa sumpsit. culpatur à Quinctiliano, quòd in suis argumentis amores proprios paulò impudentius uulgauerit.

Fabius Drosenus numeratus est inter comœdiographos.

M. Atilius fuit tragœdiographus, quem Licinius scriptorem ferreum appellauit.

Q. Trabeas octauum locum obtinuit inter Comicos auctore Volcatio. Ex eius uersibus hi præcipuè commendantur: Lena delinita argento nutum obseruabit meum, quid uelim, quid studeam. Adueniens digito impellam ianuam, Fores patebunt: de improuiso Chrysis ubi me aspexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meum Mihi se dedet, fortunam ipsam anteibo fortunis meis.

Cn. Anquillius comœdiographus plerasque comœdias

transtulit à Menandro.

Licinius Imbrex fuit comœdiographus, cuius hi afferuntur uersus: Nolo ego Neeram te uocent, sed Nerienem, Quum quidem Marti es in connubium data.

Q. Nonius scriptor fuit Atellanarum.

T. Lucretius eques Mimographus, floruit ætate Cæsaris. in suis Mimis habuit non minus sententiarum, quàm lepiditatis, quos egit non nisi in magna hominum turba.

Q. Catullus scripsit epigrammata. fuit animo facili & procliui ad amores, & delicias. amatus est à Cor. Cotta, & L. Crasso propter elegantiam ingenii, & morum suauitatem. amauit Roscium & Theotimum puerulos, quorum formam suis uersibus commendauit.

Q. Atta scriptor fuit togatarum. periit Romæ, sepultusq; est in uia Prænestina.

Publius Syrus edidit mimos. floruit ætate Ciceronis, manumissus est à domino propter gratiam & decorem formæ. Iulius Cæsar mimos eius Laberianis prætulit. Præcipuè eius sententiæ citantur istæ, Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Desunt luxuriæ multa, auaritiæ omnia. O uita misero longa, felicibus breuis. Pars beneficii est, quod petitur, si bellè neges. Beneficium dando accepit qui digno dedit. Cui plus licet quam par est, plus uult quam licet. Feras, non culpes, quod uitari non potest. Furor fit læsa sæpius patientia. Malum consilium est, quod mutari non potest. Nunquam periculum sine periculo uincitur. Comes facundus in uia pro uehiculo est. Hæredis fletus sub persona risus est. Ita amicum habeas, posse ut hunc fieri inimicum putes. Improbè neptunum accusat qui iterum naufragium facit. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.

Porcius Licinius fuit epigrammatista. ex eius uersibus sequentes probantur maximè: custodes ouium teneræq; propaginis agnum Queritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo est. Si digito attigero incendam syluam simul omnem Omne pecus flamma est; omnia quæ uideo.

Val. Æditus scripsit epigrammata. amauit Pamphilam & Philerotem, quas suis celebrauit carminibus.

Q. Val. Catullus natus est Veronæ, Terentij Varronis ætate. scripsit de passere suæ Lesbiæ ad Virgilium. celebrauit nuptias Mallii. amauit Ipsithillam & Clodiam, quã ficto nomine Lesbiam uocat. opus suum misit ad Cor. Nepotem, quod in tres partes diuiditur. in Lyricos, Elegiacos & Epigrammata. Elegiam de coma Berenices ex poeta Callimacho conuertit in numeros Latinos. Præter ea, quæ habemus, scripsit etiam Amatorium carmen de incantamentis, & carmen Ithyphallicum. Cæsarem, Mamuram, & Nouium Strumam suis uersibus maximè insectatus est. Mortuus est Romæ anno circiter trigesimo.

Cor. Licinius Caluus fuit breui statura & exiguo corpore. amauit puellam Quinctiliam. excelluit in scribendis Iambicis. inimicitias aliquandiu exercuit cum M. Tullio super eloquentiæ principatu.

Q. Cornificius epigrammatista floruit ætate Sallustii: uersatus est in militia, in qua quum milites, ignauos ad subeunda belli discrimina, galeatos uocasset lepores, ab iisdem interfectus est.

Ætate Cornificii floruit Heluius Cinna scriptor epigrammatum. scripsit opus titulo Smyrnæ, in quo nouem annos consumpsit.

M. Furius Bibaculus, natus Cremonæ, uersatus est in carmine Iambico, amicos habuit Gallum poetam & Valerium Catonem.

Terentius Varro Atacinus natus est temporibus Ciceronis & Hortensii. scripsit Argonautica, secutus Apollonium Rhodium, quod opus libris 4. absoluit. scripsit etiam Epigrammata, & carmen Elegiacum, in quo decantauit puellam nomine Leucadiam, quam præcipuè dilexit.

Ticida scripsit Epigrammata tempore Val. Catulli. amauit Metellam, quam mutato nomine uocauit Perillam.

Furius antias composuit Annales uersibus hexametris. utebatur quandoque uerbis nouis. ut indicant sequentes eius uersus. Sanguine diluitur tellus, caua terra lutescit, Omnia notescunt tenebris caliginis atræ, Increscunt animi, uirescit uulnere uirtus, Spiritus Eurorum uirides quum purpurat herbas: Quo magis in patriis possint opu

lescere campis.

L. Iulius Calidius poeta Romæ claruit ætate Pomponij Attici.

Laurea Tullius, M. Tullij libertus, scripsit epigrammata. Quædam eius carmina citantur à Plinio.

Virgilius Maro natus est Mantuæ in uico, qui Andes uocatur, idibus Octobris M. Crasso & Cn. Pompeio consulibus, Cremonæ primùm, deinde Mediolani, postremo Neapoli uacauit litteris audiuitq; Orbilium & Scribonium Aphrodisium. Induit uirilem togam eo die, quo mortuus est Lucretius. A modestia & uerecundis moribus uocatus est Parthenias. In Bucolicis imitatus est Theocritum, in Georgicis Hesiodum: in Æneide Parthenium, Pisandrum, Apollonium Rhodium, sed præcipuè Homerum. Idem scripsisse fertur quædam opuscula, ut Cyrin, Ætnam, Moretum, Culicem, Catalecton, Priapeia, Copam, Epigrammata, & Diras. Eius carmina mirum in modum placebant Augusto. Fabius uocat eum poetarum omnium longè principem. Carbilius tamen grammaticus librum composuit de uirgilianis erroribus, cui titulus fuit Æneidomastix. Moriens iusserat Æneidem suam comburi ut incastigatam: sed obstitit Augustus tantæ litterarum iacturæ. Amauit Asinium Pollionem, Corn. Gallum, Quintilium Varum, Horatium, & Mæcenatem. Eidem in theatro recitanti uniuersus populus Roma assurrexit perinde ac Augusto. Habitauit in Esquiliis prope hortos Mæcenatis. Tardus fuit in loquendo, adeò ut indoctus uideretur, & agrestis. Periit Tarenti, uel ut alii uolunt, Brundisii. Mortui cadauer delatum est Neap. ibique sepultus est.

Q. Horatius Flaccus natus est in Venusio, Appuliæ oppido, patre Libertino, duobus annis ante coniurationem Catilinæ. puer dedit operam Orbilio Beneuentano proue ctior factus Athenas se contulit, ut philosophiæ uacaret. moribus fuit impudicis, natura in iram propensa, sed tamé facilè placabili. tribuniciam Romæ adeptus est dignitatem præter cæteros coluit Mæcenatem, à quo plurimum etiam amatus est. Composuit libros carminum IV. Epodon, & Seculare carmen, libellum de Poetica, duo Satyrarum ac

totidé epistolarũ uolumina. In Satyris imitatus est Luciliũ. Eius Carminib. sumè oblectabatur Ouid. Statura fuit breui, corpore obeso, oculis lippis. mort. est anno LVII. ętatis suæ.

T. Valgius Romæ natus scripsit elegias.

Albius Tibullus natus est etiam Romæ, Hircio & Pansa consulibus. parentes habuit ex equestri ordine. forma fuit eleganti. maximè amatus est à Messalla Coruino, cuius etiam laudes celebrat. amauit etiam Horatium & Macrum; præterea Marathum & Cherintum pueros, ut Deliam, Sulpiciã, Neerã, Nemesim & Plauciã, quã ficto nomine uocauit Deliã. scripsit elegiarũ libros 9. Obiit adhuc iuuenis.

M. Manilius Romæ natus imperante Augusto, studium posuit in mathematicis disciplinis. scripsit libros 5. de astronomicis carmine hexametro, in qu ibus Hipparchum, Eudoxum, & Aratum secutus est.

Cor. Gallus patria Foroliuiensis fuit Elegiograhus. Augusti fauore conscendit ad gradum præturæ. Euphorionem Græcum in sermonem Latinum transtulit: scripsit IV. libros Amorum suorum de Cytheride. fuit primùm amicus Octauii. postea tamen suspicione coniurationis, quum in eius odium impegisset, consciuit sibi mortem, anno ætatis suæ XLIII. Cytheridem, Volumn i libertam, quam dilexit, mutato nomine uocauit Lycorim.

Sex. Aurelius Propertius, ex Meuania oppido Vmbriæ oriundus, quum patrem puer amisisset, Romam se contulit, ubi propter ingenium statim amatus est à Cor. Gallo & Męcenate. magnam in eligiis laudem promeruit, quarum IV. lib. edidit. Hostiam puellam affectu delexit incredibili, quam ficto nomine Cythiam appellauit. In suis operibus secutus est Callimachum & Philetam Graec os. Mortuus est anno ætatis suæ XLI.

L. Varius poeta Epicus maximè præstitit in scribendis tragœdiis. eius Thyestem laudat Cor. Tacitus. unus fuit eorum, quibus Octauius curam imposuit emendandæ Æneidis Virgilianæ.

C. Mæcenas è regibus Etruscis oriundus scripsit tragœdias & alia uarii generis poemata. gratissimus fuit Octauio, & omnibus poetis. fuit molli animo, & uestibus so

lutis, nimiumque sinuosis, & fluentibus, non sine mollitiei suspicione. scripsit tragœdiam Pometheum, & elegias complures. Laudatur hoc eius carmen de contemnendo sepulcro. Nec tumultum curo, sepelit natura relictos. Hortos habuit pulcherimos in Esquiliis, obiit ætate satis matura.

Ouidius Naso natus est in Sulmone Pelignorum oppido Aprili mense, eodem die, quo Tibullus. puer adhuc quum magnopere procliuis esset ad carmen, ad oratoriam facultatem à patre diuerti non potuit, nisi per quædam interualla. Tres habuit uxores; primam in adolescentia dimisit, & cum ea diuortium fecit: secundam parum stabili connubio sibi coniunctam maturè dimisit: tertia fuit Perilla, quam maxime omnium dilexit, & in Arte poetica docuit. Scripsit uaria poematum genera. in Metamophorsi secutus est Parthenium Chium poetam. Scripsit sex Fastorum libros, quos ad Germanicum Drusi filium misit. idem tamen ait duodecim se cópositos, de amoribus libros tres, libros Artium amandi & Remediorum, præterea in Ibin. de obitu Drusi, epigrammata, opus de natura piscium, & quædam alia. Scripsit & Tragœdiam, Medeam nomine. Relegatus est ab Augusto in Pontum, uel propterea libros de amoribus, quòd lasciuiores essent, uel propter adulteriũ cum Iulia, imperatoris filia. Versatus est in exilio annos VII. & amplius, in quo tantum gratiæ apud barbaras gentes sibi meruit, ut in eius obitu Getæ & Tomitani lacrymas cohibere nequiuerint. Quum Geticum sermonem & Sarmaticum didicisset, poemata scripsit Getica lingua. Mortuus est in exilio.

Cassius Seuerus, patria Parmensis, scripsit Elegias, & Epigrammata.

Domitius Marsus scriptor fuit epigrammatum: idem composuit bellum Herculis contra Amazones. dilexit Melenem puellam, quam suis celebrauit operibus.

Iulius Montanus scripsit poemata uersibus hexametris, & pentametris. non nulli eius uersus citantur à Crinito.

C. Germanicus Augustus, Drusi filius, Græcas comœdias reliquit; & opus Aiati de rebus cœlestibus Latinum

fecit. nomen meruit à Germanis deuictis. auctor fuisse fertur sequentis Epigrammatis de puero Thracensi: Thrax puer à stricto glacie dum luderet Hebro, Frigore concretas pondere rupit aquas: Orba quod inuentum mater, dum conderet urna, Hoc peperi flammis, cætera dixit, aquis.

Cæsius Bassus relatus est inter poetas Lyricos. floruit etate Claudii principis. scripsit aliquot libros uario, & multiplici carmine. amauit Ouidium, & Persium. conflagrauit in uilla sua ardente Veseuo.

Æmilius Macer, Veronensis, floruit ætate Messallæ Coruini. scripsit opus de bello Troiano, libros de Venenatis animantibus, & de Herbis, secutus Nicandrum poetam Colophonium. obiit in Asia paucis annis post Virg.

C. Rabilius poetis Epicus Satyras scripsit.

L. Annæus Seneca Hispanus. patria Cordubensis, scripsit tragœdias x. Euripidem, & Eschilum imitatus.

C. Asinius Gallus, Asinii Pollionis uiri consularis filius fecit Epigrammata, & carmen de Pomponio grammatico. dilexit Hippolytũ puerũ. interfectus est à Tiberio principe.

Aulus Persius Flaccus natus est Volaterris oppido Etruriæ. Floruit imperante Domitio Nerone. In grammatice præceptorem habuit Rhemnium Palemonem, in rhetorice Flauium Virginium. probis fuit moribus, & egregia uitæ integritate. composuit sex Satyras, in quibus testimonio Martialis maiorem promeruit laudem, quam Marsus in tota sua Amazonide. In his imitatus est Lucilium. Mortuus est non dum completis annis xxx.

Cor. Seuerus, poeta Epicus, uersatus est etiam in agendis declamationibus. scripsit opus de bello Siculo, quod non absoluit, propter obitum importunum. fecit etiam carmen de Ætna monte. uersus eius de obitu Ciceronis citātur à Crinito.

M. Annæus Lucanus, natione Hispanus, patria Cordubensis, natus est Cæsare Germanico, & L. Cæsiano consulibus. patré habuit Annæum Melam, præceptores Rhemnium Palæmonem, & Flauium Virginium, sub quibus tantum profecit, ut Græcè ac Latinè declamaret. condiscipulos habuit Saleium Bassum, & persium. prouectus est

ad dignitatem quæsture: & in augurum collegium ascitus. uxorem habuit Pollam Algentariam, nobilem eruditione & doctrina. præter opus de bello Cæsaris & Pompei. scripsit etiam Saturnalia, Syluarum libros decem, tragœdiam Medeam, de incendio urbis, de incendio Troiæ cum Priami calamitate. tres primo Pharsaliæ libros emendauit cum uxore, reliquos emendaturus, si per Neronem licuisset, cuius mandato uenas medico secandas præbuit, quum annos xxx non dum attigisset.

Pomponius Secundus scripsit tragœdias. C. Plinius duos libros composuit de eius uita & moribus. gratissimus fuit Germanico.

Cn. Getulicus scripsit Epigrammata. Amauit Cesenniam puellam.

Sextilius Hæna, natione Hispanus, patria Cordubensis scripsit inter alia carmen de laude & interitu M. Tullii

Saleius Bassus ingeniũ exercuit in scribẽdis Heroicis carminibus. Modica fuit facultate.

Clodius Sabinus Elegiographus primum tempus posuit in causis & declamationibus scripsit opus de bello Troiano, & aliquot epistolas. periit immatura ætate.

C. Pedo Albinoualus floruit sub imperio Neronis. scripsit Eigrammata. Ouidium maximè dilexit.

Volcatius Sedigitus librum composuit de poetis Latinis. senariis uersibus.

Pub. Statius Papinius, heroicus poeta, patrem habuit Papinium ob uirtutes Neapoli donatum: in qua urbe natus est Statius: uxorem habuit Claudiam doctam & eruditam. scripsit Thebaidem libris XII. nuncupatam Cæsari Domitiano, in quo opere secutus est Antimachum. scripsit & Achilleidem, & Syluarũ libros V. Domitianus eum magnificis interdum conuiuiis excepit, insigniq́ue corona & aliis donauit muneribus. Filium amisit in ætate adhuc tenera, cuius in teritum defleuit. mortuus est ætate iam prouecta.

Syllius Italicus, ex Hispania oriundus, natus est Romæ, & educatus. factus est proconsul Asiæ, gratissimus fuit Domitiano, cuius fauore ad tertium consulatum per-

ductus est. Virgilii natalem quotannis celebrabat. opus composuit de secundo bello Punico libris decē & septem. prædium habuit in agro Neapolitano, in quo nonnunquam feriebatur. septuagenario maior seipsum interfecit dolore claui cuiusdam insanabilis.

Val. Setinus Patauinus, iuxta Aponam natus, scripsit Argonautica ad Cæsarem Domitianum, multò plura scripturus, nisi immatura morte correptus fuisset. imitatus est Apollonium Rhodium, censu fuit mediocri. amauit Amazonicum puerum.

Decius Iunius Iuuenalis patria fuit Aquinas. natus est patre libertino. floruit imperante Domitiano. præceptorem habuit Frontonem grammaticum. operam dedit scribendis Satyris, & carpendis hominum uitiis mutuo amore coluit Martialem.

Aruntius Stella natus est familia consulari. floruit eo tempore, quo Flauii Cæsares Romæ imperarunt. Violantillam puellam Neapolitanam in uxorem duxit, quam Martialis Ianthidem Græcè uocat. scripsit elegias, & opus de Asteride, & poema de Interitu columbæ. prætor Romæ creatus est, & duumuir.

M. Val. Martialis. genere Hispanus, ex Bibili oppido Celtiberiæ, Romam puer profectus, omnem insumpsit operam in scribendis Epigrammatibus, acri fuit ingenio, habuitque in scribendo plurimum salis, & fellis, nec minus candoris: Ælius Verus imperator uocabat eum suum Virgilium. Donatus est equestri dignitate, & prætura. scripsit libros Epigrammaton XII. quibus adiecit Xenia, & Apophoreta. Eum tanti fecit Stertinius, ut eius adhuc uiuentis imaginem in sua bibliotheca posuerit. Mortuus est tandem in natali solo:

Sentius Augur. Romæ natus, scripsit Epigrammata, in quibus secutus est Val. Catullum, & Licinium Caluum.

Vestritius? purina, Lyricus, floruit ætate Vespasianorum. idem factus est imperator in Brueterum regem: equo superato, honoratus est statua. Filium Cocceium ad huc iuuenem amisit. In suis lyricis imitatus est Horatium.

Voconius Victor Romæ floruit Hadriano imperante.

scripsit Elegias. & Epigrammata. amauit Testylum puerum. huius poetæ mortui sepulcrum Hadrianus sequenti ornauit carmine:

Lasciuus uersu, mente pudicus eras.

L. Paulus Passienus, oriundus ex Vmbria, claruit scribendis elegiis, in quibus Propertium secutus est. scripsit & Lyricos: prædium habuit in agro Vaticano.

T. Annianus composuit Fescenninos uersus, uariis iocis & salibus refertos.

M. Marullus, Mimographus, Romæ floruit imperante Antonio Cæsare, tanta fuit in scribendo licentia, ut non dubitauerit notare principes ciuitatis, eosque nominatim suis carminibus perstringere.

Aulus Serenus Lyricus, pòemata scripsit uario & multiplici carmine.

Virgilius Romanus comœdiographus, floruit imperantibus Hadriano & Antonio, scripsit mimos, in quibus secutus est Cn. Matium.

Rufus Festus Auienus floruit imperante Diocletiano, Aratum è Græco in Latinos conuertit numeros composuit etiam librum de orbe terrarum uersibus hexametris, imitatus Dionysium Græcum poetam. scripsit etiam de Maritimis, uersibus iambicis præcipuè secutus est Hecatheum Milesium, Hellanicum Lesbium, Philonem Atheniensem, & quosdam alios, fecit & Virgilianas fabulas uersibus Iambicis.

Alphius Auitus libros fecit, qui inscripsit sunt Excellentium, uersibus diametris Iambicis.

Septimus Afer librum composuit de laudibus Iani, in quo imitatus est Callimachum.

Calpurnius Siculus scripsit carmen Bucolicum. floruit imperante Comitiano. modicis uixit facultatibus.

Aur. Olympius Nemesianus, Afer genere, patria Carthaginensis, floruit sub Numetiano & Diocletiano Cæsaribus. scripsit Cynegetica, Nautica, & Alieutica: Calpurnius eidem opus suum nuncupauit.

Maurus Terentianus, Afer natione, patria Carthaginensis, scripsit Iambos, opus composuit uario, multiplici

nienſis, ſcripſit Iambos. opus compoſuit uario multiplicique carminum genere de litteris, ſyllabis, pedibusque, & uariis metris. Filium habuit Baſſum, & generum Nouatemum.

Claudianus, patria Alexandrinus, floruit ſub Honorio & Arcadio. ſcripſit de raptu Proſerpinæ libros IV. item epiſtolas in Rufinum, de laudibus Stiliconis, Panegiricos, Epigrammata de uictoria Theodoſii contra Eugenium Gallorum regem.

Decius Auſonius Gallus, patria Burdegalenſis, uixit imperantibus Valentino & Valentiniano. Gratianum Cæſarem litteris & diſciplinis erudiit. patrem habuit Auſonium profeſſione medicum. Gratiani patrocinio prouectus eſt ad conſularem dignitatem. ſcripſit librum Epigrammatum ex Græcis in Latinos conuerſum numeros. celebrauit puellam nomine Biſſulam. ſcripſit de fluuio Moſa. Faſtorum libros abſoluit, auſpicatus à principio urbis conditæ uſque ad ſua tempora. ſcripſit & quaſdam epiſtolas.

Damaſus, natione Hiſpanus, floruit eodem tempore, quo Eutropius & Oroſius. creatus eſt Romæ Pont. max. Scripſit complures Hymnos, & librum de Romanis pontificibus oratione ſoluta. periit ſub Theodoſio, quum annum xxc. ageret.

Iuuencus, Hiſpanus, floruit imperantibus Conſtantino & Conſtante. ſcripſit quattuor Euangelia uerſibus hexametris, & Hymnos.

Aurelius Prudentius Clemens, genere Hiſpanus, primam ætatem poſuit in agendis cauſis & ciuilibus officiis, demum ad præfecturam Theodoſii patrocinio conſcendit. ſcripſit opus de his, qui pro Chriſtiana pietate ſe deuouerunt, item de Natali Domini, de geſtis & miraculis CHRISTI, de expiandis animis, de conflictu uitiorum & uirtutum.

Pontius Paulinus, patria Burdegalenſis, floruit ſub Cæſare Gratiano. ſcripſit hexametris uerſibus poema de regibus, ex Suet. collectis.

Licentius Afer, patria Hipponenſis, uerſatus eſt cũ Au

gustino summa familiaritate. scripsit hymnos & epistolas.
Venantius Honorius Fortunatus, Rauennæ eruditus, ob eruditionem Pictauorum factus Pontifex. scripsit hymnos, & libros IV. de gestis beati Martini uersibus hexametris.
Faustus Gallus floruit ætate Claudiani. scripsit Epigrammata, & Hymnos de rebus sacris. probis fuit moribus, & magna in accusandis uitiis seueritate.
Sidonius Appollinaris patria Aruernus, honesta & illustri natus familia, præceptorē habuit Flauiū Nicetiū, doctissimū tunc temporis grammaticum. scripsit permulta & soluta oratione & uario carminum genere, libros nouem epistolarum. Hendecasyllabos, Panegyricos, & uersus hexametros.
Sūt & Neotericorū nōnulli, qui in scribendis poematibus nō mediocrē meruerunt laudem. primus omnium Iouinianus Pontanus scripsit tanta dexteritate, ut ueteres proximo sequatur interuallo, præriperetque laudem multis antiquis, nisi obstaret ridicula quorūdam hominū opinio, quibus omnia fœtent, quæ non olent uetustatem. scripsit hic poeta libros Amorū tres. Tumulorum duos, de Diuinis laudibus libros Baiarū duos, Versus Iābicos, & Lyricos, duos libros qui inscribuntur Eridanus, libros de Stellis. v. librū unū Meteororū, duos de hortis Hesperidū, Pōpā Lepidinam, Melisseum, Meonem, de Virtutibus, Grammatica, & multa alia.
Pontanum mea sententia subsequitur Pollitianus, utroq; genere dicendi doctissimus.
Politianum Marullus Tarchaniota.
Marullum due Stroze, pater & filius.
Strozas Mantuanus, cuius Bucolica tanti facio, ut Virgilianis conferam.
Stare debebant in suo theatro Philelphus, & Petrarcha, quoniā modicū laudis sibi meruerūt in scribēdis poematibus
Sunt & nostro sæculo non nulli, qui magna sui nominis celebritate poeticen profitentur, ut Quinctianus Stoa, cuius familiaritate, & colloquio usus sum aliquandiu, quum degeret Lutetiæ, ibique suam Cleopolim excuderet.
Nunc Salmonius Macrinus, familiaris, & amicus meus, uersus confinxit tanta dexteritate, tamq; felici genio, ut nascens uideatur habuisse Musas obstetrices, quæ poeticum

manna eius labellis instillauerint. Excellit maximè in scribendis hendecasyllabis, in quibus tam similis est Pontano, ut eodem ouo prognati uideantur.

Germanus quoque Brixius inter nostri temporis poetas meritò conferendus est scribit enim doctè, & eruditè, tersa & facili uena.

Omittendi non sunt duo ætatis nostræ doctissimi uiri, & linguæ Latinæ principes uexillarii Helias Gemellus, & Baptista Candellarius consul Rothomagæus.

Sed iam ueniamus ad poetarum Græcorum nomina.

Greci Poet

Achæus Erethriæus poeta Tragicus, paulò iunior Sophocle, floruit Olympiade LXXIV. docuit tragœdias XLIV. uicit una.

Ægemon poeta scripsit bellum Leuctricum, Thebanorum, & Lacedæmoniorum.

Æschron Mitylenæus, inter Alexandri comites, familiaris fuit Aristoteli.

Æschylus Atheniensis tragicus, primus grauitate personarum, & coloris distinctione usus est. primus in lucem protulit tragœdias. de hoc Horatius: Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ Aeschylus & modicis instrauit pulpita tignis, Et docuit magnumq; loqui, nitiq; cothurno. De eius interitu iam diximus.

Alcman Lyricus, inuentor carminis amatorii, floruit Olympiade XXVII. Scripsit lingua Dorica.

Alcæus Atheniensis fuit Lyricus, de quo Horatius Lesbio primum modulate ciui. Politianus in Nutricia; Exactosq; canis pugnax Alcæe tyrannos, Eolium docto pertentantes barbito auro.

Alcimenes Megarensis, poeta fuit tragicus.

Alexis Terius, poeta comicus floruit ante Menandrum. filium habuit nomine Stephanum itidem comicum.

Alexander Aetolus poeta fuit tragicus.

Amipsias Atheniensis, comicus.

Anacreon Teius Lyricus, fuit in honore apud Polycratem Samiorum regem. eius poema fuit amatorium. amauit Batyllum puerum, ut iam diximus. de hoc Ouid. libro 2.

Trist. Quid nisi con multo Venerem confundere uino Præcepit Lyrici Teia musa senis.

Anaxandrides Rhodius, poeta comicus, floruit ætate Philippi Macedonis docuit fabulas LXV. uicit una.

Anaxippus poeta nouæ comœdiæ, floruit sub Antigono & Democrito Poliorcete.

Antimachus poeta fuit Colophonius, qui dum quoddam poema obscurum in auditorio recitaret: omnesque propterea discederent. excepto Platone, Legam, inquit, nihilominus, quoniam unicus Plato est mihi pro omnibus.

Antiphanes fuit poeta nouæ comœdiæ.

Antipater Sidonius uersus faciebat ex tempore. floruit oratoris Crassi temporibus.

Apollodorus Atheniensis comœdiographus floruit Menandri tempore.

Apollodorus Tarsensis fuit tragœdiographus.

Apollonius Rhodius, Callimachi discipulus, scripsit Argonautica.

Aratus Menecratis discipulus floruit Olympiade CXXIV. scripsit Phænomena, Hymnos in Pana, de Moribus, Epigrammata quædam in Antigoni uxorem, Epicœdium in Cleombrotum, Epistolas, Commentarios in Odysseam, & pleraque alia. Culpatur tamen à Quinctiliano his uerbis: Arati materia motu caret, ut in qua nulla uarietas, nullus affectus, nulla persona, totusque in nominibus ab sumitur. sufficit tamen operi, cui se parem credidit uel æqualem.

Archítas poeta fuit epigrammatum.

Archilochus Parius repertor fuit Iambici carminis, quo Lycamben socerum ad mortem impulit Horat. Archilochum propria rabies armauit iambo. De Archilocho Quinctilianus sic ait: Archilochus primus inter eos, qui Iambros scripsere. Summa in eo uis, elegantes sanè uibrantesque sententiæ, plurimum sanguinis atque neruorum. Floruit principante Romulo.

Aristeas Proconesius scripsit tribus libris carmina, quæ uocantur Arimaspea, præterea Teogoniam uersibus mille. floruit Crœso & Cyro regnantibus. Inuulgata est de

eo fabula, quòd animam resumeret quotiescunque uellet.

Aristophanes, Comicus poeta, inuentor fuit tetrametri & octometri. docuit fabulas LIV. Æmulus fuit Socratis, tres habuit filios omnes comicos,

Aristomenes Atheniensis scriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Aristonymus comœdiographus præfuit bibliothecæ Philadelphi post Apollonium. mortuus est è stranguria annos natus LXXVII.

Arrianus poeta scripsit Metaphrasim Georgicorum Virgilij, opus de gestis Alexandri libris XXIV. & quædam poemata in Attalum Pergamensem.

Archidicus Comicus scripsit contra Democharem.

Archippus Comicus Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdiæ,

Aristarchus Tegeates floruit eodem tēpore, quo Euripides, docuit tragœdias LXX. uicit duabus. uixit annos XXC.

Astydamas senior Atheniensis Tragicus, docuit tragœdias XLII. uicit 5. fuit & astidamas iunior Tragœdiographus poeta.

Augeas fuit comicus Atheniensis,

Bacchilides Lyricus Cous.

Callias Atheniensis fuit comicus filius Lysimachi.

Callimachus, poeta Cyræneus, fuit filius Batti, discipulus Armochratis. uixit apud Ptolemæum Philadelphum, præfuitq; regiæ bibliothecæ, omne poematis genus attigit scripsit in aduersarium, quem ficto nomine Ibin appellat acerbissimum poema; item Elegias, Epigrammata & Hymnos. Huius meminit Ouid. lib. 2. Trist. dicens: Nec tibi Battiade nocuit, quòd sæpe legenti Delicias uersu fassus es ipse tuas. item Propertius lib. 2. Et non inflati somnia Callimachi.

Carcinus Agrigentinus, poeta Tragicus, floruit paulò ante Philippum Macedonem. docuit fabulas XCIIX.

Cæcilius Argiuus scripsit de piscibus.

Chœromon poeta fuit comicus.

Chœrilus poeta Samius floruit Olympiade LXXV. Scripsit Atheniensium uictoriam contra Xerxem, singulorumq; uer-

uersum singulos Stateres aureos accepit. scripsit & res Lysandri Lacedæmonii, & Alexandri magni. Hunc Horatius ut malum & ineptum poetam culpat, ubi ait: Gratus Alexandro magno regi fuit ille Chœrillus, incultis qui uersibus & male tortis Rettulit acceptos regale numisma Philippos. Et in Arte, Sic mihi qui multum cessat, fit Chœrilus ille, Quem bis terque bonum cum risu miror, & idem Indignor.

Chœrilus Atheniensis fuit Tragœdiographus, qui docuit tragedias CLX. uicit XIII.

Cinesias Thebanus scriptor fuit Dithyramborum, pigro corpore, & fracto crure.

Cleon Curiens scripsit Argonautica.

Cleophon Atheniensis fuit tragicus.

Corinnus Iliensis scripsit Iliada ante Homerum litteris Doricis, tunc primum inuentis à Palamede, cuius fuit discipulus. Scripsit & bellum Dardani contra Paphlagonas, Floruit tempore belli Troiani.

Crates Atheniensis, Comicus antiquæ Comœdiæ, auditor fuit Platonis Philosophi.

Cratinus Atheniensis, ueteris comœdiæ scriptor. docuit fabulas XXI. uicit IX. Vir fuit uoluptarius & amator puerorum.

Christodorus è Copto Aegypti urbe poeta Anastasii imperatoris tempore scripsit Isaurica, ubi scribit Isauriam ab Anastasio fuisse captam.

Damazones fuit Atheniensis comœdiographus.

Demolchus fuit Syracusanus comicus. floruit Olympiade LXXIII. Filius fuit Epicharmi medici. Docuit fabulas XIV. lingua Dorica.

Dicæogenes poeta scripsit Tragœdias & Dithyrambos.

Diodorus fuit Comicus poeta, ut Dioxippus & Diocles Atheniensis.

Egemon Carcenus scripsit bellum Leuctricum, Thebanorum & Lacedæmoniorum.

Epicrates poeta fuit Comicus, ut Eriphus.

Hermippus Atheniensis, poeta ueteris Comœdiæ. scripsit fabulas XI.

Hesiodus poeta Cumæus, seu Ascræus, ab Ascra Bœotiæ uico, scripsit poemata, Theogoniam, Aspida Heroidum mulierum catalogum, Epicedium in quendam Batrachum & quædam alia. Iugulatus est ab Antipho & Crimeno fratribus. Primus agriculturæ præcepta tradidit, primus fabulas scripsit.

Eubulus Cettius Atheniensis fuit comœdiographus.

Euangelus poeta comicus scripsit de Re militari.

Eumolphus Eleusinius filius fuit Musæi, & Orphei discipulus, poeta magni nominis.

Euphronius poeta scripsit carmen Priapi: ubi deum Orneatem eum appellat.

Eutiches comicus fuit poeta.

Eupolis Atheniensis, scriptor fuit uetris comœdiæ, qui mira usus est licentia in carpendis hominum uitiis, Horatio teste.

Euripides Atheniensis tragœdiographus, natus est eo die, quo Xerxes ab Atheniensibus fugatus est. discipulus fuit Prodici in rhetorica, Socratis in philosophia. ad tragœdiam conuersus, secutus est Anaxagoram. Veneris fuit omnino abstinens. uixit in summa familiaritate apud Archelaum Macedoniæ regem, à cuius cœna dum noctu reuerteretur, iugulatus est à canibus, à quodã æmulo immissis, annum agens LXXV Scripsit Dramata LXXV. uicit V. Matrem habuit agrestia uendentem olera. Annos natus XIIX. tragœdiam scribere aggressus est in quadam spelũca apud Salamina. Cicero eius uerba totidem putauit sententias.

Idæus Rhodius opus Homeri iterauit, carmen carmini redẽs. scripsit etiã res Rhodiorũ tribus carminũ millibus.

Hiero Ferreus Atheniensis scripsit quædam poemata, quæ Plutarchus in Nicia ad ætatem suã testatur peruenisse.

Hipparchus fuit comicus poeta.

Hipponax Ephesius scriptor fuit Iamborum, qui patria pulsus ab Athenagora & Conia tyrannis Clazomenis uixit.

Lasus Hermineus, primus scripsit de Musica, primusq; Dityrambos in certamen protulit.

Lycophron Chalcidensis poeta scripsit Alexandram poema ualde obscurum, in quo meminit de uaticiniis Cas-

ſandræ. Exorſuſq; ab Hercule & rebus Troianis, proſequitur uſque ad Alexandrum Macedonem.

Magnes Athenienſis, poeta ueteris comœdiæ, floruit Epicharmi tempore, docuit fabulas XI.

Melanchus poeta fuit Elegiographus, Cimonis ducis Athenienſium familiaris.

Melitus fuit Tragœdiographus, quem Ariſtophanes taxauit ut nimis durum.

Menander Athenienſis, comicus, flagrauit amore mulierum. ſcripſit fabulas 88. & epiſtolam unam ad Ptolemæum regem. Fabius de eo ſic meminit: Menander meo iudicio, diligenter lectus ad cuncta, quæ prœcipimus, efficienda ſufficit: ita omnem in uita imaginem expreſſit, tanta in eo inueniendi copia, eloquendi facultas, ita eſt omnibus rebus perſonis, affectibus accommodatus, ut omnibus eiuſdem operis auctoribus tenebras induxerit. porrò tanto fuit in precio, ut etiam inuitatus ſit à regibus Ægypti. oblatis magnis honoribus & diuitiis.

Menalippides Melicus ſcripſit Dityrambicorum libros poemata, Epica, & Elegias.

Huius nepos Menalippides iunior ſcripſit Lyrica & Dithyrambica. Mortuus eſt apud Perdicam regem.

Menecrates fuit comœdiographus.

Menelaus Aegeus ſcripſit Thebaida libris ſex.

Mymnernus Colophonius poeta fuit Elegiographus, qui dicebat nihil eſſe iucundum ſine amore & iocis, Horat. Si Mymnernus uti cenſet, ſine amore iociſq; Nil eſt iucundum, uiuas in amore iociſq;. Proper. lib. 1. Plus in amore ualet Mymnerni uerſus Homero.

Mneſimachus ſcriptor fuit comœdiæ.

Moſcus Syracuſanus ſcripſit carmen Bucolicum.

Morychus Tragicus fuit poeta, quem Ariſtophanes galæ & nimiæ uoluptatis notauit.

Morſimus fuit Tragicus, quem Ariſtophanes inſectatus eſt.

Muſæus, Eumolpi filius, primus omnium Athenis deorum genealogiam uerſibus tradidit ſcripſit amores Hero & Leandri uerſibus hexametris.

Musæus Eleusinius, Antipheni filius, & discipulus Orphei, scripsit uitæ præcepta ad Eumolpum filium tribus uersuum millibus.

Musæus Thebanus, filius Thamyræ, poeta Melicus scripsit Hymnos & Cantica.

Museus Ephesius, poeta Eumenis & Attali regum Pergami tempore scripsit res Pergamensis, et de Perside libros x.

Nestor à Licia regione, pater Pysandri poetæ, tempore Seueri principis scripsit Iliada; Tryphiodorus uerò Odysseam ad imitationem Homeri

Nicandrus Colophonius edidit uersibus Pronostica Hippocratis.

Nicochares Atheniensis, Philonidis comici filius, coæuus Aristophanis scripsit multas fabulas.

Nicostratus fuit Comicus.

Nicomachus Phrygius scripsit Tragœdias. xi.

Nicomachus alter Atheniensis fecit Euripidem & Theagenem.

Nonnus Panapolita scripsit euangeliũ fecit Ioannis, Græcis hexametris.

Olympius Mysius, poeta melicus. & Elegiographus. discipulus Marsyæ, floruit ante bellum Troianum.

Homerus iunior, patria Bizantius, patrem habuit Andromachum scripsit tragœdias LVII.

Homerus, poetarum maximus, floruit Olymp. XXIII. annis post Troiam captam quingentis, post Romam conditã LXVII. Patria fuit Mæo. natus est adulterio matris Crithei dis uirginis Cumanæ apud fluuium Melem. unde ab initio uocatus est Melesigenes. Grammaticæ præcepta primus dedit, quum antea quisq; sermone scriberet, simul & loqueretur uernaculo. puer litteris imbutus est ab Aristeo Proconesio, seu Fannio Grammatico. factus paulò prouectior quum flagraret desiderio uisendarum regionum, ductus est per diuersa orbis loca à mercatore quodam. qui dicebatur Menthes: à quo tamen relictus est apud Ithacam propter morbum oculorum, quo ibidem laborare cœperat. conualescens demum Colophonem profectus est; ibique renascente eodem morbo, incidit in cæcitatem, ac tum

primum uocatus est Homerus, apud Cumæos & Ionas, qui cæcos uocant Homeros. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, iam diximus. Veniens Athenas in ætate iam matura quum in litore quieuisset, sparso protinus de eius aduentu rumore, hominum multitudo turmatim ad eum uidendum conuolauit. quò quum eandem ob causam diuertissent piscatores, litori appulsos statim rogauit, haberent ne aliquid? illi uerò per ænigma responderunt, Se quæcunque cepissent, reliquisse; quæ uerò non cepissent, habere significabant enim sese purgasse pediculis, quorum captos in aquis reliquissent, non captos haberent in uestimentis. Quod intricatum & perplexum ænigma Homerus ad pisces tantùm respiciens, quum dissoluere nequiuisset, pudore nimio (ut non nulli suspicantur) incidit in morbum, quo paulò pòst periit, Sed quid opus est causam mortis cōminisci, quum iam matura esset ætate? Iam enim uixerat annos CVIII. Scripsit præcipua duo poemata Iliadem, & Odysseam. Ilias continet bellum Græcorum in Troianos, propter Helenæ raptum. Odysseam Vlyssis in patriam redeuntis labores. Duo hæc eius poemata in numerum uersuum diuisa & distincta sunt ab Aristarcho grammatico. Sunt qui eidem tribuant Batrachomyomachiam, quorum opinioni repugnat Plutarchus. Habitus est apud antiquos in tanto precio, ut septem urbes eum sibi uendicauerint, eiusque uersus habiti sunt prouerbiorum loco.

Oppianus ex Anaxarbo Ciliciæ ciuitate, scripsit poema de Piscibus, quod Antonio Seueri filio nuncupauit.

Orpheus Crotoniata uixit apud Pysistratum tyrannum scripsit Argonautica.

Palepharus Atheniensis poeta scripsit de situ orbis, & contentione Mineruæ cum Neptuno ad mille uersus; Veneris quoque & Amoris sermones quinque millibus uersuum, item de crinæ Latonæ, & quædam alia.

Pamprepus Panopolita floruit ætate Zenonis principis. scripsit de Etymologiis, & Isaurica, soluta oratione.

Panolbus fuit Epicus poeta.

Parthenius Nicæus, poeta Elegiographus; captus est à

Cinna in bello Mithridatico, & obingeniũ manumiſſus ui xit uſq; ad Tiberiũ Cæſarẽ. ſcripſit elegias in Venerẽ,& Epi cediũ, in Aretẽ uxorẽ ſuã, deq; eius laudibus libros tres.

Parthenius Chius, Theſtoris filius, ſcripſit uerſus in laudem patris.

Perſes Aſchræus poeta, frater fuit Heſiodi.

Pigres Halicarnaſſæus, frater Artemiſiæ uxoris Mauſoli ſcripſit uerſus elegos in Iliadem Homeri.

Pindarus Thebanus, Lyricorum princeps, floruit Æſchyli tempore. ſcripſit lingua Dorica Olympia, Pythia, Nemæa Iſthmia. de Pindaro ſic meminit Horatius: Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, Iule, ceratis ope Dædalæa Nititur pennis, uitreo daturus Nomina ponto. Primas meruit inter nouem Lyricos, quorum hæc ſunt nomina. Alcæus, Sappho, Steſichorus, Ibicus, Bacchylides, Simonides, Alcman, Anacreon & Pindarus ipſe.

Piſandrus Camiræus poeta antiquior Heſiodo, ſcripſit facta Herculis duobus libris.

Piſandrus Larandæus poeta, ſub Alexandro Mammeæ, ſcripſit uerſibus uariam hiſtoriam libris LXVI.

Plato Athenienſis, poeta priſcæ comœdiæ. floruit tempore Ariſtophanis & Eupolidis.

Polyzelus comicus fuit.

Poſſidippus Caſſandræus comicus docuit anno tertio poſt mortem Menandri, ſcripſit fabulas XXX.

Phedimus Bizantius fuit Elegiographus poeta.

Pherecrates Athenienſis comicus militauit ſub Alexandro magno, docuit fabulas XVII.

Phidamus Epicuræus, poeta, fuit admodum laſciuus.

Philemon Syracuſanus, poeta nouæ comediæ, tempore Alexandri magni, ſcripſit ſex fabulas. uixit annos X C. periit nimio riſu.

Philemõ iunior, ei⁹ filius, itidẽ comicus, docuit fabulas 54

Philetas Cous floruit ætate Philippi & Alexandri Macedonũ. præceptor fuit Ptolemæi Philadelphi. ſcripſit Elegias & epigrãmata. cõterraneus fuit Hippocratis medici. de eo & Callimacho ſic ſcribit Fabius: Elegiæ princeps habetur Callimachus: ſecundas cõfeſſione plurimorũ Philetas occu-

pauit. Prop. lib. 2. Tu satius memorẽ musis imitere Philetã.

Philocles Atheniensis, filius sororis Æschyli, Tragicus fuit poeta.

Philoxenus Cytherius poeta Lyricus scripsit Dithyrambos xxiv. obiit Ephesi. scripsit carmine Lyrico Æacidarum genealogiam. coniectus est à Dionysio Syracusano in Latomias, quòd eius carmina & tragœdias non probaret.

Philistus Cercyreus, Tragicus poeta, uixit apud Ptolemæum Philadelphum.

Philistion Nicæus, poeta Comicus, floruit ætate Socratis

Philippides Comœdiographus quum ætate iam prouecta in certamine poetarum præter spem uicisset, inter illud gaudium repente mortuus est. Gellius.

Phormus Syracusanus Comicus, Geloni tyranno fuit familiaris, eiusque filios erudiuit. docuit fabulas vii.

Phocylides Milesius floruit post bellum Troianũ Olymp. LIV. scripsit elegias, & quãdã sentẽtias ad uitæ institutionẽ.

Phocinordes fuit comicus.

Phrynicus Atheniensis Tragicus, Thespiadis discipulus, primus uultum mulierum protulit in scenam, & Tetrametrum reperit. Filium habuit Polyphradmonem poetam tragicum. docuit tragœdias IX.

Phrinicus Atheniensis fuit Comicus,

Simonides Ceus, poeta Melicus floruit Olymp. LV. Vixit annis LXXIX. Sripsit Dorica lingua Cambysis & Darij res gestis, & Xerxis bellum maritimum; præterea Threnos, Encomia, Epigrammata, Pæanas, tragœdias, Næmias, & quædam alia. primus etiam artem memorandi fertur inuenisse, quum cœnaret in Thessalia apud Scopẽ opulentũ hominem. Præcipua eius uirtus fuit in commendanda commiseratione. nam inter cæteras funebres laudationes singulari carminum commiseratione prosecutus est conuiuas suos, apud Scopam illum, de quo nunc diximus, cœnaculi ruina collisos. Catullus, Mæstius lacrymis Simonidæis.

Simonides Teius Iambicus, scripsit. Græcorum apud Aulidem conuentum, & Timetrorum libros duos.

Simonides Magnes scripsit res gestas Antiochi magni, & bellum aduersus Galatas.

De Sappho poetria iam diximus in capite de Mulieribus doctis.

Sophocles Athenienfis Tragicus, coætaneus, & collega Periclis in prætura docuit tragœdias XIV. Deceffit fex annis poft Euripidem. appellabatur Apis, ob linguæ dulcedinem. filii eum ab adminiftratione rei domefticæ fummouerunt, ut delirantem: at ille tragœdiam protulit coram iudicibus, ut uiderent an effet opus deliri fenis. propterea reftitutus eft, & fapiens iudicatus.

Fuit & Sophocles alter fuperioris nepos, qui docuit tragœdias quattuor, atque etiam fcripfit elegos.

Sophilus Sycionius fuit comicus.

Sofithæus Syracufanus; æmulus fuit Homeri tragici.

Sotades Maronites poeta fuit Iambographus impuriffimus & plenus lafciuiæ. hinc Sotadicos uerfus uocamus pathicos & libidinofos.

Sotericus Afires fcripfit Encomium Diocletiani, & Dionyfiaca, & uitam Apollonii Tyanei.

Stefichorus poeta Lyricus, ex Hymera Siciliæ ciuitate, fcripfit Helenæ uituperationem ob quam rem exoculatus Palinodiam cecinit, & uifum recuperauit. primus cum citharæ cantu chorum inftituit. unde inditum illi nomen. In eius ore, quum infans effet, cantauit Lufcinia.

Tales Cretenfis fuit Lyricus poeta, qui quum Spartam ueniffet, Lacedæmoniorum animos fuis uerfibus adeò deliniuit, ut feritatem illam exuerint, quàm ex feueris Lycurgi legibus imbiberant.

Thamyras Thrax poeta fcripfit uerfus in theologia ad tria millia. eximia fuit pulchritudine, & amore puerorum deflagrauit.

Tellen fuit Melicus poeta.

Theognetus Comicus.

Theogenes Megarenfis floruit Olymp. LIX. Scripfit Elegias, & alia poemata. Fuit alter Theogenes trag.

Theodectes Cilix, difcipulus Platonis, fcripfit fabulas quinquaginta, præterea artem Rhetoricam uerfibus, & quædam alia.

Theodofius Tripolitanus fcripfit uerfib. in Æftatem.

Theocrytus Syracusanus patrem habuit Praxagoram, Philinam matrem. floruit sub Ptolemæo Lagi. scripsit Dorica lingua Bucolicum poema.

Theophilus scriptor fuit priscæ comœdiæ.

Terpander Lesbius, poeta Lyricus, Heptacordon, & lyrici carminis canonem scripsit.

Thespis Aticus, poeta Tragicus, primus instituit, ut Tragœdiæ agerentur in palustris unde Horatius, Ignotum tragicæ genus inuenisse camœnæ Dicitur, & palustris uexisse poemata Thespis, Quæ canerent agerentque peruncti fæcibus ora.

Timon Apolloniates scripsit tragœdias, Comœdias, Satyras, & alia permulta.

Timolaus Larissæus, discipulus Anaximenis Lampsaceni scripsit poema de bello Troiano.

Timocles Atheniensis fuit comicus.

Timotheus Milesius scripsit uersibus de Musica lib. 17. præterea Hymnos, Encomia, & Dithyrambos.

Tyrteus Atheniensis poeta, quem quum Lacædemonii certantes in Athenienses principem sibi delegissent, ita eorum animos inflammauit suis carminibus, ut omnes periculi & mortis immemores in hostem furiosi se coniecerint, eoq; modo uictoriam sibi pepererint. Horatius in Arte, Tyrteusq; mares animos in Martia bella Versibus exacuit.

Triphiodorus Ægyptius scripsit Marathoniam, excidium Ilii, & poema de laboribus Vlyssis.

Xenophanes Colophonius scripsit poema de Psyllis, præterea Elegias & Iambos contra Hesiodum & Homerum improbans, quæ de diis scripserunt.

Xenophanes Lesbius fuit Iambographus.

Xenarchus fuit poeta comœdiographus.

Zenodotus Ephesius poeta, discipulus fuit Philetæ. floruit ætate Ptolomæi primi, cuius liberos erudit. primus Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

QVI DE MODICIS REBVS opera scripserunt.

SYnesius Cyrenensis scripsit de laudibus Caluitii.
Dion, cognomento Chrysostomus, librum de comae laudibus
Batrachomyomachiam lusit Homerus.
Maro culicem & Moretum, atque etiam de apibus animalium ferè minimis scripsit fusissimè.
Busiridem tyrannum laudauerũt Polycrates & Isocrates:
Iniustitiam Glauco.
Thersiten & quartanam febrem, Fauorinus.
Muscam & Parasiticam, Lucianus.
Seneca Claudii apotheosim.
Scripsit Plutarchus Grylli cum Vlysse Dialogum.
Lucianus, & Apuleius Asinum.
Themison de laude plantaginis herbae.
Homerus librum unum de laudibus uini.
Ephren Syrus de uituperatione risus.
Marcion Graecus de Raphano.
Hippocrates librum unum de laudibus Prisanae.
Messalla singulos libros de singulis litteris.
Orpheus & Hesiod. de suffitionibus multa scripserunt.
Iuba rex de Euphorbio herba Magno praeconio uolumen edidit.
Lysimachiam herbam scriptis celebrauit Erasistratus.
Anonymos herba ab Icebo medico celebrata est.
Democritus numerũ quaternarium uolumine decorauit.
Idem de Cameleonte animali aliud uolumen conscripsit
Pythagoras librum unum composuit de bulbis.
Cato Brassicae laudes cecinit
Diocles magnis laudibus rapam extulit.
Chrysippus medicus brassicae uolumẽ priuatim dicauit.
Musaeus, & Hesiodus Polion herbam multis uerbis commendauerunt.
Phanias Physicus condidit laudes urticae.
Antemis herba magnis laudibus celebrata est ab Asclepiade. Idem librum unum de musto composuit.

SEPTEM MONTES, IN quibus Roma ſita eſt.

CApitolinus, ſeu Tarpeius, Auentinus, Palatinus, Cœlius maior, & minor, Exquillinus, Viminalis, & Quirinalis. de his Tibullus lib. 2. Capite nunc tauri de ſeptem mõtibus herbas, Dum licet hic magnæ iam locus urbis erit. Prop. ſeptem urbs alta iugis toto quæ præſidet orbi. Virg. Septemq; unà ſibi muro circumdabit arces.

VENTI DIVERSI

VEteres iuxta poſitionem cardinum tantum quattuor uentos principales à ſingulis cæli partibus flare credebant, auctore Vegetio. ſed poſterior ætas experimento duodecim comprehendit. Ab Orientali cardine oritur Apeliotes, id eſt Subſolanus, cui à dextra iungitur Circius, ſiue Chorus, à ſiniſtra Eurus, ſiue Vulturnus. Meridianum cardinem poſſidet Notus, id eſt Auſter. habetq; à dextra Leuconotum, à ſiniſtra Libanotum. Occidentalem cardinem tenet Zephyrus. Huic à dextera iungitur Lyps, ſiue Africus. à ſiniſtra Iapix, ſiue Fauonius. Septẽtrionalem cardinem ſortitus eſt Aparetias, ſiue Septẽtrio, cui à dextra hæret Traſias, ſiue Gracias: à ſiniſtra Boreas, id eſt Aquilo. Hi ſæpe flant ſinguli, interdum duo, & magnis quandoque tempeſtatibus tres ſimul flare conſueuerunt. horum impetu maria, quæ ſua ſponte tranquilla ſunt, undis æſtuantibus ſæuiunt. horum etiam flatu pro natura temporum uel locorum ſerenitas redditur, & rurſus in procellas ſerena mutantur. Hæc præcedentia docent tres eſſe uentos uniuſcuiuſq; cardinis. nunc priuatim de quibuſdam loquendum eſt.

Boreas dicitur à boatu, Latinè uocatur Aquilo: flatus eſt uiolenti & ſonori: nubes diſcutit, & ſerenum reddit aerẽ unde & Sudificus uocatur, & Nubifugus. Columella, Nec tã nubifugo borea Latonia Phœbe purpureo radiat uultu. Homerus apud Gelliũ, Sudificusque ſimul Boreas mala plurima uoluens. Hyeronimus uentũ hũc appellat Scopã uiarũ ſeu ſcopariũ, quod diſflando purget, quidquid in uia obiacet

Vulturnum, quòd inter Eurum & Notum sit non nulli Euronotum uocant.

Gaurum Græci Argestim uocant.

Fauonius Græcè uocatur Zephyrus, à poetis pater florum appellatur, & genitabilis.

Austrum aliter Noton uocant, quòd nebulosus sit & humectus. exitialis est hic uentus, & morbosus, potensque ad exitanda fulmina unde Lucretius lib. 5. Altitonans Vulturnus & Auster fulmine pollens.

Virgilius uidetur innuere Ventum Iapiga occidentalem esse, quum dicat Cleopatram è naualli prœlio fugientem in Ægyptum uento Iapige ferri.

Est & uentus nomine Cæcias, nubes atthraens.

Atabulus nomen est etiam uenti apud Horatium libro 1. Ser. scribentem: Incipit ex illo montes Apulia notos ostentare mihi, quos torret Atabulus.

Sunt & alii, qui uocantur Etesiæ & Prodromi, qui in ortu Caniculæ æstatis anni temporibus spirare solent. Lucr. Puluerulenta Ceres & Etesia flabra Aquillonum.

De regionibus quattuor uentorum, qui præcipui dicuntur, sic scribit Manilius lib. 4. Astron. totidem uenti de partibus iisdem Erumpunt, secumq; gerunt per inania bellum. Asper ab axeruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auster amat medium solem, Zephyrusq; profundum. Ouid. lib. 1. de Trist. Nam modo purpureo uires capit Eurus ab ortu, Nunc Zephyrus sero uespere missus adest. Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto, Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.

SOPHISTARVM NOMINA.

HAdrianus Phœnix, patria Tyrius, docuit Athenis magno cultus uictusque sumptu amatus est magnopere à M. Antonio, & Romam ab eodem ductus.

Ælianus Romanus sophista, qui scripsit de animalibus, de uaria historia & de re militari.

Antiochus fuit sophista securus in figuris, uehemens, in accusationibus, uenustus in defensionibus, in demonstratiuis potens. in forensibus sophistica, in sophisticis forensi utebatur oratione.

Aphthonius sophista scripsit præexercitationes in Rhetorica, & in artem Hermogenis.

Absines Gardareus Smyrnæ Præceptorem habuit Heraclidem Lycium, Nicomediæ Basilium. docuit Romæ maximiani tempore, cuius beneficio adeptus est consolatum.

Aristides Mysius docuit Smyrnæ.

Aristocles Pergamensis sophista floruit sub Hadriano. scripsit de arte rhetorici, epistolas & declamationes. sectæ fuit Peripateticæ, horridus aspectu: uoluptatibus tamen & lyræ postea indulsit.

Aspasius Rauennas, Demetriani filius, & auditor Pausaniæ, professus est Romæ sub Alexandro Mãmeæ. scripsit diuersas orationes contra Aristonem & maledicos.

Alia sophistarum nomina sunt. Ausonius quidam. Bemarchus Cæsariensis, qui scripsit res gestas Constantini principis libris decem. Chrestus Bizantius, qui quamuis esset deditus uino, ceteris tamen in rebus erat continens.

Damophilus, qui scripsit ad Lollium Maximum de uita priscorum.

Damianus Ephesius.

Dias Ephesius, qui floruit ætate Philippi Macedonis.

Dion Prusiæus, Traiano familiaris, qui scripsit pro Homero contra Platonem libros IV. item de uirtutibus Alexandri Magni libros decem, & laudem Herculis.

Ecebolius Constantinopolitanus.

Epiphanius eetreus, qui scripsit præexercitationes, & declamationes in genere demostratiuo.

Heraclides Lycius, qui Smyrnæ docuit.

Hermocrates Phocensis, qui floruit principante Seuero,

Hermogenes Euodiãus Smyrnæus, Aristotelis discipulus, qui professus est Romæ.

Eustephius Aphrodiseus, qui scripsit declamationes.

Eustochius Cappadox, qui scripsit ad Constantem principem de Cappadociæ, aliarumque gentium antiquitate.

Gorgias Leontinus artis sophisticæ parens.

Hippodromus Larisseus, qui Athenis docuit.

Isæus Assyrius, qui adolescentiã uariis corporis uoluptatibus tradidit; deinde uir factus, frugalissimus omnium fuit.

Iulianus Cappadox, ad quem, dum Athenis profiteretur, gregatim omnes conuolabant.

Libanius Antiochenus floruit sub Iuliano principe. Athenis audiuit Diophantũ philosophũ. exercuit se in declamationibus. Constantinopolim profectus, ibidẽ ludũ aperuit. unde propter lasciuũ in pueros amorẽ pulsus. Nicomediam uenit, indeq; eadẽ ob causam reiectus. in patriã reuersus est. scripsit declamationes, progymnasmata, orationes, & epist.

Lucianus Samosatenus floruit sub Traiano principe, primùm Christianus, demum fidei desertor.

Marcus Bizantius, Isæi auditor.

Menander Laodicæus, qui scripsit commentarios in artem Hermogenis, & præexercitamenta Minutiani.

Minutianus Atheniensis scripsit artem rhetoricam, præexercitamenta, & diuersas orationes.

Nicetes Smyrnæus, quem Hadrianus Ægyptio Musæo ascripsit.

Plutarchus Atheniensis præceptor Syriani.

Polus Agrigentinus, auditor Gorgiæ, scripsit eorum genealogiã & Catalogũ. qui ad bellũ Troianum profecti sunt.

Polemon Laodicæus æqualis Herodis Attici.

Priscus Panites, magister epistolarum Theodosii iunioris, scripsit historiam Constantinopolitanam & Athilæ libros octo, præterea declamationes & epistolas.

Procopius scriba & comes Iustiniani.

Protagoras Abderites discipulus Democriti, cuius meminit Aulus Gellius.

Phrynicus Bithynicus, q scripsit de Atticis dictionibus,

Rufus Corinthius.

Sabinus, qui floruit sub Hadriano.

Scopelianus Clazon, Herodis Attici præceptor.

Sopater Iãblici discipulus Constantini Magni cõsiliarius;

Theon Sidonius.

Theodorus, qui Herodis Attici tempore præfuit Atheniensium scholæ.

Thrasimachus Carthaginensis Isocratis discipulus.

Varus Persa. Zenodotus docuit Romæ sub Hadriano: scripsit epitomen prouerbiorum Didymi, & genethliacum

in Hadrianum. præterea conuertit in Græcum sermonem historiam Salustij.

Philagrus Cilix patria, auditor Lolliani, fuit sophistarum uehementissimus, maximè iracundus.

DE ANIMI SVBSTANTIA DIVERSÆ philosophorum opiniones.

Empedocles Animum esse censet cordi suffusum sanguinem.

Zeno Stoicus Ignem. Cic. 1. Tuscul.

Aristoxenus musicus Corporis intentionem quandam, uelut in cantu & fidibus, quæ harmonia dicitur.

Xenocrates Numerum, cuius uis in natura maxima esset.

Plato triplicem posuit animam, Rationem in capite, Cupiditatem subter præcordia. Iram in pectore.

Dicearchus introducit differentem nihil esset animam, nomen inane, nullamq; esse animam in homine, aut bestia. idem eodem.

Asclepiades Sensũ coexercitamenta, animam esse dicit.

Thales Naturam irrequietam.

Plato Substantiam intellectiuam. Plutarchus in Placitis philosophorum.

Heraclitus Humidiorũ, quæ in mũdo sunt, expurationem

Euripides deum. Cic. 1. Tuscul.

Alij Cor ipsum. Idem eodem.

Alij Partem quandam cerebri. Idem eodem.

Aristoteles post quattuor principia quinctam naturam ponit, è qua sit Mens. Idem eodem.

Essei Iudæi philosophi animas putant immortales, & de æthere subtilissimo instinctu naturali in corpora permeãtes, à corporibus uero absolutas, ultra oceanum degere in locis peramœnis. Cœlius lib. 3 cap. 9.

Pythagoras numerum seipsum cientem. Plutarchus in Placitis philosophorum.

Hipparchus animas nostras dixit partem esse cæli. Plinius lib. 2. cap. 26. Cicero corpus modo animæ sepulcrum modò carcerem, modò ergastulum uocat.

Aristoteles entelechiam. Becichemus in plinium.

Non tacendam interim diximus, Auerrois ſententiam, quæ toti hominum ſpeciei unicam eſſe animam aſſerit, & prẹter hanc hominum quemque unam habere ſenſitiuam, brutali paulò perfectiorem: multaque alia dixiſſe eundem & fœda, & falſa, quæ uidebis apud Cœlium lib. 2. lect. antiq. cap. 2.

Sed præter hæc Seruius, in illud 4. Aeneidos Et nunc magna mei ſub terras ibit imago, non uenit ſilentio prætereundus, Tria eſſe dicens, quibus homo conſtet, Animam, quæ ſupernam ſuam petit originem; Corpus, quòd in terram deficit; Vmbram quam Lucretius ſic definit. Supra ſpoliatus luminis aer, quæ ſi ex corpore creetur, unà cum eo perit: deinde aliquod dicitur ſimulacrum. quod inferos petit, Plutarchus in placitis philoſophorum.

ANIMÆ PRINCIPATVM IN QVA CORporis parte philoſophorum iudicia ponant.

Democritus, in toto capite eſſe cenſet.
Strato, in ſuperciliorum interſtitio.
Eraſiſtratus, circa membranam celebri.
Herophilus, in uentriculo cerebri.
Parmenides, in toto pectore.
Epicurus, in toto pectore. Plut. de placitis philoſoph.
Stoici, in corde.
Diogenes, in arteriaco uentriculo cordis.
Empedocles, in ſanguinis concretione.
Pythagoras, Viuificam uim circa cor, intellectiuam uero circa caput poſuit.
Xerxes Perſarum rex animam dixit in auribus habitare.
Bero, in Apuleium.
Democritus & Epicurus rationem in pectore, irrationabilitatem uerò per totius compaginem ſparſam eſſe dicunt. Plut de plac. phil.

ANIMA QVID RECIPIT AB influxu Planetarum.

A Saturno Ratiocinationem & intelligentiam.
A Ioue Vim agendi.

A Mar-

A Marte, Animositatis ardorem. Macrob. de Som. Scip.
A Sole, Sentiendi opinandiq; naturam.
A Venere; Desiderij motum.
A Mercurio, Pronunciandi, & quæ sentiat interpretandi uim.
A Luna, Naturam plantandi, & augendi corpora.

ANIMA, CORPORIS ABSOLVTA VINculis, quò pergat, ex multiplici ueterum iudicio.

Democritus & Epicurus mortalem censent, & unà cum corpore emorientem, quod & Plinius sentire uidetur lib. 7. cap. 55. Plutar. de Placitis philosoph.

Plato immortalem esse censuit. Idem eodem.

Stoici si inualidior sit, una cum concrementis subsistere, cuiusmodi sunt imperitorum animæ: sin strenua, quales sunt sapientum, ad flagrantes usque naturas euadere. Idem eod.

Platonici animam uiuere dixerunt, dum immutabili parte mundi consistit: mori uerò quum ad partem mundi cecidit mutabilem. Est autem Luna mutabilis & immutabilis confinium. Macrobius in somnium Scipionis.

Dryidæ opinati sunt defunctorum animas nō descēdere ad inferos, sed in alio mundo aut parte eius alia corpus aliud informare. quā opinionē sic primo Pharsaliæ describit Lucanus uobis auctoribus umbræ Non tacitas Erebri sedes Ditisq; profundi Pallida regna petūt, regit idē spiritus artus Orbe alio.

Pythagoras in alia post mortem corpora migrare. unde Plotinus eandem opinionem sequens dicit: Eos, qui humanā proprietatem seruarunt, futuros iterum homines, qui uerò sensibus defecerunt, in bruta redituros. Crin. lib. 11. cap. 3.

Alij iustorum animas ad campos Elysios migrare credunt Virg. in VI Defunctorum animæ, quæ sepultura caruerunt priusquā ad inferos uehātur, centū errant annos. Idem eod.

Essei Iudæi philosophi animas à corpore absolutas ultra oceanum degere putant in locis peramœnis. Col. lib. 2. cap. 2. Circulus est splendidissimo candore inter flammas elucens, quem uocant orbem lacteum, quæ sedes est heroum: & ubi beati sempiterno æuo feruūtur. Cic. de somnio Scipionis.

Ægyptij primi extiterunt, qui dicerent animam homini

esse immortalem, quæ de mortuo in aliud atque aliud sub inde corpus, ut quodque gigneretur, introiret atque ubi per omnia se circumtulisset terrestria, marina & uolucria, rursus in aliquod hominis corpus genitū introire: huncque ab ea circulum fieri intra tria annorum millia. quam opinionem ut suā nō nulli Græcorū usurpauerunt. Herod. lib. 2.

Zoroastrem refert Cœlius, dixisse, alatam esse animam, fractis alis in elementa ferri præcipitem, tum illis succrescentibus ad superos euolare. Cel. lib. 9. cap 38.

Porphyrius asserit unam Animam Sensibus, Memoria, & Ratione præditam, & habere orationem interiorem exteriorem que, qua inter se loquantur animalia bruta. quorum uerba à nobis non intelligi, non mirum, quum barbarorum multorum sermonem non discernamus; neque tam lo qui quàm indinstinctè uociferari putemus. Addidit ueteru m multos brutorum inter se colloquia & audiuisse, & intellexisse. Idem eodem.

Qui per diuersas gentes in constituendis sacris cærimoniarum fuerunt auctores, aliud esse negant inferos, quàm ipsa corpora, quibus inclusæ animæ carcerem fœdum tenebris, horridum sordibus & cruore patiuntur: & omnia, quæ illic sunt secundum fabulosam persuasionem in ipsis humanis corporibus assignare sunt conati. Lethem nil aliud esse asserentes, quàm errorem animæ, obliuiscentis maiestatē uitæ prioris, qua fruebatur prius, quàm in corpore dilaberetur; Phlegetontem ardores irarum & cupiditatum: Acherontem, eorum, quæ fecimus, aut diximus, pænitentiam: Cocytum, quidquid hominem ad luctum & lacrymas compellit: Stygem, quidquid humanos inter se animos odiis diffidere facit. Vulturem immortale Titii iecur rodentem, remordentis conscientiæ tormenta intelligentes. Tantalum inter cibum & potum fame & siti tabescentem, eos significare, quos magis atq; magis acquirendi desiderium cogit, præsentem copiam non uidere, & in affluentia inopes, egestatis mala perpeti. Per Ixiona rotæ radiis distractum, eos, qui ratione, uirtute, & consilio nil moderantes, & actus suos fortunę permittentes, fortuitis casibus semper rotantur. Per saxum ingens Sisyphi eos.

qui in efficacibus, laboriosisque conatibus uitam conterunt Macrobius in somnium Scipionis.

ANIMARVM SEDES APVD inferos nouem.

PRima, infantium animas tenet.
Secunda, Eorum, qui sibi per simplicitatem adesse nequiuerunt.
Tertia, Eorum, qui euitantes ærumnas sibi letum peperere
Quarta, Eorum habet animas, qui amauerunt. Virgilius per totum sextum Æneidos.
Quincta, Virorum fortium
Sexta, Nocentum, quæ à iudicibus puniuntur.
Septima, Vbi purgantur animæ.
Octaua, Vbi animæ ita purgatæ sunt, ut redeant.
Nona, est campus Elysius.

QVAS CORPORIS PARTES unusquilibet planeta regit.

SOl, caput & Cor. Mercurius: linguam & os. Saturnus, Splenem. Iupiter, Epar. Mas, Sanguinem. Venus, Renes, & genitale semen. Luna. Stomachum. Crin. lib. 12. cap. 2.

QVÆ CORPORIS PARTES VNI. cuique signo zodiaci tribuuntur.

ARieti, Caput. Tauro, Ceruix, Geminis, Humeri. Cancro, Cor. Leoni, Pectus & Stomachus. Virgini, Venter. Libræ, Renes uertebræque. Scorpioni, Genitalia. Sagittario, Femora. Capricorno, Genua. Aquario, Tibiæ. Piscibus, Pedes. Manilius & Crinitus ubi supra.

QVÆ A QVIBVS ELEMENTIS homini proueniunt.

CAro à terra. Humor ab aqua. Anhelitus ab aere. Feruor ab igne. Ingenium à Deo. Idem libro 6. cap. 12.

EXEMPLA ALIQVOT HIEROGLYphicarum notarum, quibus Ægyptii utebantur.

SErpens caudam sibi mordens Annum, astra, eorumque discursus significat. Figura Leonis, Furorem,

Anteriores partes leonis, Fortitudinem denotant.
Musca, Impudentem.
Formica, Cognitionem, & prouidentiam.
Caput leonis, Vigilantes, aut custodes.
Cælum pictum rorem eiiciens, Disciplinam uel artem.
Apollonius iuterprete Beroaldo.
Pellicani forma, Insidiantem.
Cucufæ effigies, Gratitudinem.
Ciconia, Parentum amantes designat.
Columba, Ingratitudinem.
Vipera, Mulierem uiro insidiantem.
Hyena picta, Inconstantem hominem.
Pellis hyenæ, & fortunæ & calamitatis contemptorem.
Capræ figura, Optimè audientem.
Anguilla, Omnibus inuisum. Camelus, Pigrum.
Apis effigies, Regem indicat. Crin. lib. 7. cap. 2.
Vultur. Genium & maiestatem, Idem eodem.
Bouis figura, Terram. Macrob. lib. 1. cap. 27.
Sceptrum cum oculi specie, Osyrim seu solem. idem eod.
Perdices, Contumeliosos homines. Cœl. lib. 16. cap. 25.
Hippopotami ungulæ deorsum uersæ, Impium iniustumq; significant. Idem eodem.
Accipiter, Rem denotat citò factam.
Oculus, Iustitiæ seruator, & corporis custos interpretatur. Diodorus lib. 4.
Dextera manus passis digitis, Libertatem designat.
Sinistra compressis, Tenacitatem. hæc tamen quattuor ultima de Æthiopibus Diodorus intelligit.
Crocodilus, Malum notat. Bap. in annot. prioribus.

Litteratum hieroglyphicarum meminit Lucanus lib. 3. his uersibus. Non dum flumineas Mememphis contexere biblos Nouerat, & saxis tantùm uolucresq; feræq;, Sculptaq; seruabant magicas animalia linguas. Et Apul. lib. ultimo Asini Aurei his uerbis: De opertis adytis profert quosdam libros litteris ignorabilibus prænotatos, partim figuris; huiuscemodi animalium concepti sermonis compendiosa uerba suggerentes, partim nodis & in modum rotæ tortuosis, cadreolatimq; condensis ait curiositate prophanorum le-

ctione munita. uide Baptistæ Pij annotationes priores.

VARII APVD VARIOS tondendi ritus.

MAxies Africæ populi dextram capitis partem comatam gestant, sinistram uerò tondent.

Machlies occiput crinitum gestant, tonsa anteriori parte. Herodot. lib. 4.

Anses, uel, ut Strabo uult, Anases, anteriorem partem crinitam habent, occiput uerò tonsum.

Macæ summum capitis uertice radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem.

Apud Athenienses uetus fuit consuetudo, ut qui ex ephebis excessissent, delati in Delphios de comis Deo primitias darent, anteriorem capitis partem abradendo. Plutar. in uita Thesei.

Abantes ne ullas hostibus ad capiendum ansas darent, anteriorem capitis partem tondere consuerunt. Idem eodem.

Thraces quidem à re acrocomæ uocati, antias in frontem muliebriter demittunt. Cœlius lib. 4. cap. 23.

Euboici comam per terga fusam alunt, atq; ideò Opeithocomæ uocantur. Idem eodem.

Romani ad CCCCLIV. annum usq; intonsi fuere, donec aducente P. Ticinio ex Sicilia tonsores uenerint. Plin. lib. 7. cap. 59.

Alexander in exercitu suo nihil aliud desiderari dicebat, nisi ut Macedonibus barbæ rederentur, nullum esse meliorẽ in pugna, quã barbæ captũ asserens. Plut. in Apoph.

Genas fœminis radi duodecim tabularum interdictio cautum est. Plin. lib. 11. cap. 37.

Intonsi capitis consuetudo à Lycurgi legibus, ut multi arbitrantur, processit, qui dictitare solitus est, eorum, qui honesta facie forent, accedente coma, decorum magis augeri: at ijs, qui deformes essent, ex ea plus terroris inesse. Plutar. in uita Lysandri.

Tranquillus in uita C. Caligulæ, de eius inuidia contra omnes scribens, eum ait Pulchros & comatos, quoties ei occurrerent, occipitio raso solitum deturpare.

APOPHTHEGMATA
conuicia retorquentium.

IPhicrates Harmodio, ignobilitatem exprobranti, respon dit, Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te desinet. Plutarchus in Apophtheg.

Agathocles, Siciliæ rex quum urbem obsideret, & aliqui conuiciarentur dicentes: O figule quomodo militibus stipendia solues? Respondit, Quũ urbem uestram cepero. Idẽ eod.

Androclidas increpatus à quodam, quòd claudus in aciẽ descenderet. Pugnare, non fugere. propositum esse sibi respondit. Val. de fiduc. sui.

Anacharsis exprobranti illi Attico, quòd Scytha esset, respondit, Mihi quidem probro est patria, sed patriæ tu. Diogenes lib. 2.

Anthagoras congrum quum coqueret, & Antigonus illi assistens dixisset, Putasne Homerum, Agamemnonis & Græcorum describendis rebus intentum, quomodo congri melius saperent pensitasse? respondit, Opinaris ò rex, Agamemnonem solicitius perscrutatum, ecquis in exercitu congrum coqueret? Plutarchus in Apophthegmatibus.

Diogenes, olera lauans, Aristippo dicenti, Si Dionysio adulari uelles, non ista esses, respondit, Immo tu, si ista esse uelles, Dionysio non adulareris. Val. de cont.

Cato cuiusdam probris uexatus, respondit, Impar mihi tecum certandi condicio est: nam ut malè dicere, & malè audire tibi facillimum est; sic mihi malè dicere insuaue, est, & malè audire, insuetum, Plut. in uita eius.

TRIBVNICII MAGISTRATVS
iura & potestates.

TRibuni soli magistratuum purpurati non sunt. Plutarchus in Prob.

Tribunorum ianua diu noctuque patet. Idem eod.

Tribunus non licebat unum diem ab urbe abesse. Gellius lib. 3. cap. 2.

Tribuni senatum non intrant, sed positis subsellis ante ualuas curiæ, decreta patrum attentissima cura examinant: Val. titu. de institu. antiquis.

Consulem à tribuno in carcerê duci posse constat. Liu. lib. 4. 1. decad.

Tribuni in ius uocandi potestatem non habent, sed prehendendi. Gell. lib. 13. cap. 12.

Tempus comitiorum declarare in potestate tribuni est. Blon. lib. 3. Rom. triumph.

Si alicui cum tribuno lis intercessisset, iudices erant collegæ. Gel. lib. 13. cap. 12.

Si quis tribuno nocuisset, eius caput Ioui sacrum erat: familia ad ædem Cereris, liberi uerò uenundabantur. Blon. lib. 4. Rom. trium.

Tribuni nec lictores habent, nec in sella curuli sedent ius dicturi. Plut. in problem.

Tribuni signandorum nummorum habent potestatem. Crin. lib. 17. cap. 7.

Senatusconsulta non prius ualida sunt, quàm interuenien te tribuni consensu, quæ subscripta, T, littera à Tribuno uisa & approbata ostenduntur.

IVRA, ET POTESTATES CENSORVM.

Censores creati ab anserum sacrorum cura incipiunt, alimenta locando, & imaginum splendorem reparando. Plut. in probl.

Populi partes in tribus distribuunt, & pecunias in ciuitatis ordines partiuntur. Cic. 2. legum.

Vitam hominum, & morum disciplinam obseruant. Plut. in uita Catonis Censorii.

Censura maximè omnium magistratuum reuerentiæ est, plurimęque potestatis, cùm in alijs rebus, tùm maximè ad morum emendationem, Plutarchus in uita Paulli Æmilii.

De nuptiis, de liberorum procreatione, de uiuendi ratione, & de conuiuiis diligenter inquirit censura Idem in uita Catonis Censorii.

Sacrificiorum pretia curare Censorum est. Idem eodem.

Descriptionibus genera & reip. officia distinguere possunt. Idem eodem.

Censorum est, eos, qui maiores honores gesserunt, in ordinem referri senatorum. Val. de insti.

Vrbis templa, uias, aquas, æratiũ tuentur. Cic. 2. de leg.

Equitum, pepidum ue sobolem censores distribuunt; & cęlibes esse prohibent. Idem eodem.

Altero ex Censoribus mortuo, alterum se oportet magistratu abdicare. Blondus lib. 3. Rom. triũ.

Completo quinquennio censores lustrabant & Taurilia sacrificia de sue, oue & tauro faciebant. Pomp. Le. de mag.

Cum alij magistratũ Romanorũ annui sint censura quinquenniũ durat. Vide Crinitũ lib. 4. cap. 3. Cicer. de leg.

CENSORIA POENA IN QVOS & quales ferebatur.

QVi agrum passus fuisset sordescere, censoria animaduersione puniebatur.

Qui equum graciliorem, aut parum nitidum haberet.

Qui ioco usus fuisset intempestiuè.

Qui in censorum auditorio sonorè nimis oscitasset. Gellius lib 4 cap. 12.

Senator senatu abiici tur.

Eques publicum equum perdit.

Plebeius fit ærarius, & capite censu. Crin lib. 4. cap. 3.

Huc spectat tabulas cerites fuisse, in quas referri Censores iubebant, quos notæ causa suffragiis priuabant, unde eruditè Flaccus in epistola ad Numicum dignos cerite cera dicit Romanos: quoniam luxu & uoluptatibus turpissimis tenerentur Gellius lib. 16. cap. 17. & Crinitus lib. 7. cap. 6.

NOMINA, ET VALORES PONDERVM.

SIliqua primum minimumque pondus granum tecæ inclusum. Scrupulus, Latine Obolus, sex siliquis constat. Dragma Tribus scrupulis conficitur. Vncia Octo dragmis conflatur. Libra Italica undecim habuit uncias.

Sextertium antiquum Dipondius & semis.

Sextertiũ antiquum paruũ, libras uigintiquattuor habens.

Talentum Africum libras quinquaginta.

Talentum Ægyptium quindecim pondo. Blond. lib. 9. idque ex Varrone.

Talẽtũ Atticũ magnũ, octoginta libras & quattuor uncias.

Deunx, uncias undecim; Dextãs, uncias decem; Dodrans, Nouem, Beſſis, Octo; Septunx, Septem; Seunx, Sex Quincunx, Quinque; Triens: Quattuor; Quadrans. Tres; Sextãs. duas: Semiuncia, Dimidiũ unciæ; Sexticula, unciæ ſexta pars.

Reliqua nomina ex compoſitione naſcu ntur ſatis, ut Treſſis, Decuſſis, Triceſſis, Centuſſis, id eſt, tres, decem, uiginti, triginta, centum aſſes continens. Sed aduerte, multa alia fuere talenta, ut Rhodiũ, Euboicũ, Anthiocheum, Babylonicũ, Ptolemaicum, &c. quæ quia libræ apud alios maiores, apud alios minores fuerunt, non idem ubiq; ualent Eſtq; de eorum ualore opinionum confuſa diuerſitas, nec me fallit. Plinium libro naturalis hiſtoriæ 21.c.34. de Græcis ponderibus dixiſſe, Dragma denarij argentei pondus habet. Denarius ſex continet obolos, Obolus decem calchos, Cyathus pendet per ſe dragmas decẽ, Hemina dragmas ſexaginta, Mna. quam Minã uocant, dragmas pendet Atticas centũ, Præter hæc Nota nummum argenteũ Romanũ quattuor ſcrupulis æquipollere, & inde reduc pondera ad nummorum uſum. & ualorem. Hæc & multò plura tibi ſuggeret Budæi noſtræ ætatis doctiſſimi lectio in libro, cui titulum fecit de Aſſe & partibus eius.

IVDICIORVM, ET SVFFRAgiorum notæ.

Calculus Albus in abſolutione, in damnatione Niger, dicente Ouid. 5. Met. Mos erat antiquis niueis atriſque lapillis, His damnare reos, illis abſoluere culpa.

Fabæ Sic, Plutarchus de liberis educandis.

Littera K. in damnatione nota fuit. Crin. lib. 6. cap. 6. littera A. in abſolutione, idem eodem. L

Littera L. & N, in cauſæ amplitione, quibus notabatur Non liquet. Idem eodem.

Littera T. Quum tribuni ſenatuſconſulta ſibi placère notabant. Val. de inſtit. antiq;

Thita Damnationis nota, Perſio dicente, Et potis es nigrum uitio præfigere Thita. Perſ. Stat. 4.

In comitijs circumferri tabella conſueuit, in qua puncta appoſita ſignificarent, cui candidatorum ſuffragarentur. Eraſ. in adag. Omne tulit punctum.

T. olim abſolutionis nota fuit. Aſconius Pædianus in ſuis commentariis.

Pollex preſſus, fauoris ſignum eſt. Pol. in Miſc. cap. 17.

Pollex uerſus, Denegantium. Idem eodem.

Cerula miniatula, quæ parum probantur in librorum correctione, notari ſolita ſunt. Cic. lib. 16. ad Atticum.

Creta notarunt ueteres, quæ ſequenda forent; quæ uiciſſim fugiendam, carbone. Perſius Sat. 5.

Pedibus non nunquam ferri iudicia ſolita ſunt, quũ a ſuo loco diſcedentes ſenatores ad illorum ſedes pedibus ibant, quorum ſententiam uolebant ſectari. unde pedarii fortaſſe dicti ſunt: quanqam non me fallit, aliter ſentire Gellium. Blond. lib. 4. Rom. trium.

Obelo, id eſt ſigno oblongo, in modum haſtæ, improbantur, & notantur codicum errores. Cicero epiſt. 162.

Signo ungui appoſito ubi quid non placet obſeruatur. Eraſ. in Adagijs, Vngui notatur.

Ægyptij iudices ſententiam ferunt, impreſſo ueritatis ſigno, quod aurea catena ex iudicum principis collo pendet. Diod. lib. 2.

Cicero conſul (ut auctor eſt Becichemus in præfatione facta in Plinium) docuit per ſigna quædam, & notas, multarum ſimul litterarum uim habẽtes ſenatorũ dicta colligere.

Britannicus, Perſii interpres, à Criniti opinione multùm recedit. dicit enim, K, in abſolutione ſubſcribit ſolere, quod interpretatur calon, id eſt, bonum.

RITVS CANDIDATORVM, ſeu Magiſtratus petentium.

QVi magiſtratus populi ſuffragiis petebant, albam ueſtem induere, & urbem ſupplicantes ambire ſoliti ſũt: quanquam legem à tribuno in cõtrariũ aliquando latam ait Liuius lib 4. Blon. lib. 3. Rom. triumph.

Abſque interiore tunica in forum ueſte operti deſcendebant, ut eo habitu ad ſupplicandum modeſtiores accederent. Plutar in uita Coriolani.

Deprehenſos dextra ciues benignis orabant uerbis. Idem eodem.

Multi candidati nobiles fecerunt, ut quum minus suffragiis uoluissent, prostrenerent se populo, fracto animo. atque humili, supplicarent. Cic. pro Plancio.

Candida ueste induti ambiunt, ad animi integritatem denotandam: nam solus hic color sincerus, & purus, ac minimè inquinatus est. Blon. ubi suprà.

Qui consulatum petituri in campum Martium candidati descendebant, deductores, suffragatoresque suos circa se habebant. Liuius lib. 4. decados 2.

Consueuere candidati, qui cicatrices haberent, ad alliciendа populi suffragia. nudato corpore manifestè ostendere. Plutar. ubi suprà.

In candidatorum ambitum his uersibus Lucan. inuehitur: Hinc rapti fasces pretio. sectorque fauoris Ipse sui populus letalisque ambitus urbi Annua uenali referens certamina campo. Vbi sectorem fauoris populum intelligit uenditorem suffragiorum. Annua uerò certamina, quia, ut Plut. ait, non suffragiis, sed arcu, gladio, fundaque pro largitore ad comitia descendentem, & decertare populum cerneres, & tribunalia sæpenumero sanguine fœdantem. Adde translatione admodum eleganti ad rerum aliarum petitionem transferri candidatum, ut annotauit Beroaldus in primum Asini aurei, sicuti Plinio panegyrista gloriæ & immortalitatis candidatus, Hieronymo candidatus fidei, Quinctiliano candidatus eloquentiæ, qui eloquentiam auspicatur: & Apuleio libro primo Asini aurei lepido dicto candidatus crucis appellatur, qui petit crucem, qui ue futurus est iam iam crucifixus.

FINIS.

INDEX TOMI SECVNDI.

CORNVCO PIAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS Epitome,

Quæ res quibus orbis locis abundè proueniant alphabetico ordine complectens.

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

VENETIIS, apud Ioannem Gryphium.
M D LXXIIII.

R. F.

Amphitryoniadem mouit Calydonius amnis
Fortia pro molli prælia Marte gerens.
Non tulit Alcides inuictum tam malè uinci,
Quàm benè uictori Deianira fuit.
Dum fugit in formas, tauriq; in imagine pugnat,
Et uictus mugit trux Achelous humi,
Iam simul & pulchram cum cornu perdit amicam:
Non nihil at laudis frons lacerata dedit.
Fudit opes uarias pleno bona copia cornu,
Et sacrata suis pendet ad usque tholis.
Quam reparat Textor totum dum permeat orbem,
Omnia perlustrans, ut meliora ferat.
Hos texit flores solus quos nouit Apollo,
Quosque suis ortis clara Minerua legit.
Victor Alexicacus domitor uirtute laborum
Pandit Textori, quo uia laudis eat.

AD DOCTISSIMVM uirum Blasium Madronetum Rauisii Textoris

EPIGRAMMA.

Nulla ne librorum poterit satiare supellex,
Nulla tuam Blasi bibliotecha sitim?
Non adeò feruet, quem læsit aquatica dipsas,
Aut bibitis Hydrops insaturatus aquis:
Vt tibi perpetuis studijs furiosa cupido
Crescit, & ad Musas impetuosus amor.
Si facis hoc, multo ut poßis ditescere lucro,
Magnarumq; tibi crescat aceruus opum;
Desine, te noster poterit saturare libellus,
Sis licet immani Crassus auaritia.
Omnia munifico dabit hæc tibi copia cornu,
Et Phrygio poteris ditior esse Mida.
Vis aurum & gemmas? est gemis diues & Auro.
Vis ferrũ & chalybem? ferrum habet, & chalibẽ.
Fingere uis statuas? Bimaris dabit æra Corinthi.
Quæris habere rosas? floret ubique rosis.
Vis armenta? dabit Spartani armenta Galesi.
Quæris mella? dabit quidquid Hymettus habet.

Vngere uis crines, uel corpus aromate? plena est.
Quæris aues? auibus plena & operta sonat.
Quæris opes alias? Rhodium tibi proferet imbrem.
Vis cerasos? cerasis plurima ubique rubet.
Vis menses? Mauri citrum tibi mittet Atlantis,
Pruna? dabit quid quid prisca Damascus alit.
Dat cedros Libani, dat, quas parit Ida, cupressos,
Cynnama, quæ mittit diues odoris Arabs.
Lucrini conchas, Graiæ Sicyonis alutam.
Hic dabit Argos equos, India diues ebur.
Electrum Aethiopes, fruges Cerealis Eleusis.
Hybla fauos, flores Enna, uetusque Samos.
Ostrum antiqua Tyros, lanas imbelle Tarentum.
Saßina lac, Memphis stamina, Sparta canes,
Ne tua maiores remorentur seria nugæ.
Hoc licet exiguo munere diues eris
Non tot opes habuit Babylon, non prisca Corinthus,
Non tot sceptiferi poßidet arca Iouis,

CORNVCOPIAE Ioannis Rauisii Textoris Epitome.

PRÆFATIO.

NOn uideo, unde sequens opusculũ (quod à rerum multitudine CORNVCOPIAE appellare libuit) commodius, ac decenter magis auspicari liceat, quàm ab Auro. Scribit Plinius, Senatum Romanum longo tempore exiguum habuisse aurum: adeo, ut quum à Gallis capta urbe pax emeretur, non plus, quàm mille pondo dari potuerint. Homerus scribit, Viros olim crinibus aurum implicuisse: ut nunc frequens est, & peculiare Anglis, aureas catenas collo inuolutas ostentare. Gallos cum auro ipuguare solitos Torquatus est inditio. In Quinctiorum familia aurum nec fœminas quidem habere moris fuit. Romani, auxiliares externos torquibus aureis donauere, ciuicos non nisi argenteis. Creuit paulatim omnium rerum luxuria, quum homines gustato uoluptatis succo lapsi sunt in ebrietatem. nam Bruti temporibus, mulieres pedibus aurum gestare cœperunt, ne dum collo & digitis. Poppæa, Neronis uxor, soleas aureas suis equis fecisse legitur. Antonius Triumuir corporis excrementa non nisi uasis aureis excipiebat. Ferunt Agomencelum, Alexandri magni præfectum, aureis clauis crepidas suffixisse. Aureus nummus post annũ LXII. percussus est, quàm argenteus. Spartacus interdixit castris suis, ne quis aurum haberet, aut argentum. In Tygris alueo oppidum est Babitace, cuius incolæ mortalium soli aurum in odio contrahunt. Esseni quoque (ut idem testatur libro V.) ab occidentali litore sine ulla fœmina & sine pecunia digunt. quod utinam imitarentur nostrates. non tot insidiis humana uita circumueniretur. non esset tam fre-

quens uenenorum uſus . omnes maiore animi tranquillitate uiuerent , & profundiore dormirent ſomno . ceſſarent , quæ inde enaſcuntur, belli contagia , neque aliena proſperitas retorto limaretur oculo . Sed ſurdis cano. Si me rupero , quod iam inualuit malum,non ſolùm non abolebo, ſed ne minuam quidem . Aurum nihil igne deperit , proptereà tutum eſt ab incendiis,& rogis durante materia : quinimo quò ſæpius arſit , proficit ad bonitatem . Aurum ubi igne probatum eſt , uocatur obrizum & purum . ſi auro liqueſcenti gallinarum membra miſceantur,conſumunt illud in ſe, ita hoc uenenum auri eſt, inquit Plinius . Verrius apud eundem teſtis eſt,Tunica aurea triumphaſſe Tarquinium Priſcum. Nunc ueniendum eſt ad inſtitutum , dicendumq́ue de iis locis , in quibus plurimum auri quondam repertum eſt.

LOCA DIVERSIS REBVS ABVNDANTIA.

Auro , & aurifodinis.

HIſpaniam metallis omnibus , ne dum auro abundare docet Plin. Metallis , inquit , plumbi , æris , argenti , auri tota fermè Hiſpania ſcatet. Et lib.33. Vicena, inquit, millia pondo auri ad hunc modum annis ſingulis Aſturiam,atque Galleciam & Luſitaniam præſtare quidam crediderunt , ita ut plurimum Aſturia gignat . Item Strabo , Aurum , inquit , argentum , æs , ferrum nuſquam terrarum , neque tantum , neque tam probatum generari ad Tiberii uſque tempora compertum eſt.

Iberia pars eſt Hiſpaniæ, quæ intra Ibertum fluuium continetur , quam aurifodinis claram eſſe , præter quæ iam diximus , docet etiam carmen Papinii lib 3 . Syll. ſcribentis : Quidquid ab auriferis eiectat Iberia foſſis.

Poſſidonius ſcribit M. Marcellum exegiſſe tributum ex Celtiberia Hiſpaniæ parte ad talenta D C. Ex quo conie-

cturam facere est (inquit noster Budæus) Celtiberinam gentem numerosissimam fuisse, & pecunia abundantem. Eandem ob causam Catullus Celtiberiam uocat Cuniculosam, id est Cuniculis, seu fodinis refertam, ubi ait: Cuniculosæ Celtiberiæ fili.

Quis inficabitur Tolosam, Galliæ oppidum, auri plurimum habuisse, quum Trogi testimonio, in eo reperta sint auri centum & decem millia pondo, argenti quinquies decies centena millia? Quæ summa quanti sit æstimanda, hinc licet obseruare, quòd singula pondo minoris centum aureis solatis æstimari nequeant. Hoc autem oppidum quum Q. Cæpio consul diripuisset, quisquis ex ea direptione aurum attigit, misero cruciabilique exitu periit, inquit Gellius. unde natum Adagium, aurum habere Tolosanum, in Calamitosos.

Dalmata regio est Illyrica, in q̃ua aurũ inuentum est principatu Neronis, tanta quidem copia, ut quinquagenas quotidie libras effunderet. Statius libro 1. Syl. Robora Dalmatico lucent satiata metallo.

Dardæ populi sunt Indiæ, auro fertilissimi, ut Setæ populi argenti. Plin. lib. 6. In eorum regione formicæ aurum ex cauernis egerunt; cuius raptores, si corripiant, lacerant.

Pangæus mons est Thraciæ, quem auri fertilem esse docet Herodotus in Polyhymnia. Hac iter (inquit, de Xerxe loquens) præter eos montes à manu dextra relinquens montem Pangæum, magnũm atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla. Plin. scribit, auri metalla & conflaturam à Cadmo Phœnice in Pangæo monte reperta.

Capitalia, mons est Indiæ, auri itidem ferax. Plinius libro sexto de Indo loquens: Narcæ, inquit, deinde quos claudit mons altissimus Indicorum, Capitalia. Huius incolæ alio latere auri & argenti metalla effodiunt.

Italiam auri fertilissimam fuisse contendit Virgil. lib. 2. Georg. dicens: Hæc eadem argenti riuos, ærisque metalla Ostendit uenis, atque auro plurima fluxit.

Clitarchus apud Plinium testis est Æthiopici maris insulas adeò fuisse opulentes, ut in earum una incolæ equos talentis auri permutarent.

Laureos est regio Atticæ, auri uenis frequens. unde natum adagium, Noctuæ Laureoticæ. de pecuniarum copia, quoniam numismatis Laureoticis Noctuarum figura insculpebatur. Hoc debemus Erasmo.

Plinius lib. 33. Cap. 3. scribit, Suanorū gentē auri copia usq; adeò abundare, ut regnum ipsum uelleribus aureis, trabibusque & columnis aureis & argenteis ubique scateat.

Dathus fuit Thasiorum colonia, quæ quòd auriuenas habuerit, prouerbio sequenti locum fecit, Dathus bonorum. De conferta rerum opulentia, inquit Erasmus.

Thasus insula (cuius incolæ Thasii dicuntur) aurea quondam uocata est à copia auri, quod ibidem effodiebatur.

Inter loca auri feracia, non nulli etiam fluuii numerantur, ut Tagus Hispaniæ, Padus Italiæ, Hebrus Thraciæ, Pactolus Asiæ, Ganges Indiæ, auctore Plin. lib. 33. cap. 4: Quibus adduntur Hermus, Iberus, Idaspes. De Gange Pamphilus Saxus de laudibus Veronæ: Sic Benace tuos æquant pater optime pisces, Diuitis ut fuluas marmora Gangis opes Benacus nomen est lacus. De Hermo, Mart. lib. 8. Non illi satis est turbato sordidus auro Hermus, & Hespero qui sonat amne. Tagus. Hinc opes Hermeæ dicuntur à poetis. De Tago, Claudianus lib. 1. in Rufin. Non Tartessiacis illum satiaret arenis Tempestas pretiosa Tagi. Item Plin. libro 4. cap. 22. Tagus, inquit, auriferis arenis celebratur.

De pactolo, Claud. in Panegyri Probi: quantus per Lydia culta Despumat rutilas diues Pactolus arenas.

Iberus quoque Hispaniæ fluuius auri ramenta quando fertur habuisse. unde Claud. de consulatu Manlii Theodori: Lentus Arar, Rhodanusque celer, & diues Iberus. De idapse, Statius libro 8. Thebaid. Ceu modo gemmiferum thyrso populatus Idaspem.

Hyranis, flumen est Carmaniæ, portuosum & auro fertile, inquit Plin. lib. 6. cap. 23.

Strabo ait Turditanorum, Hispaniæ populorum, gen-

tem fuiſſe opulentiſſimam, ut quæ a Carthaginienſibus quondam inuenta ſit præſepibus utens argenteis.

Aſtures populi ſunt Hiſpaniæ, Calæcis proximi, aurifodinis quondam nobilitati. Syl. Sed ſcelerum cauſas aperit deus, improbus Aſtur Viſceribus laceræ telluris mergitur imis, Et redit infelix effoſſo concolor auro.

Argento, & Argenti fodinis.

Præter quæ iam diximus tota, ſunt, & alia uenis argenti memorabilia. Strabo ait, Alyzones populos eſſe iuxta Pharnaceam inſulam, qui habent uenas argenti & ferri. Interpres Strabonis: Hinc & Alyzonas, Odiusque & Epiſtrophus una longinqua ex Alyba ducunt, argenti ubi uena eſt.

Alyba regio eſt non procul à Myſia, in qua Homerus ait eſſe argenti fodinas.

Sætas Indiæ populos argento abundare docet Plin. lib. 6. Fertiliſſimi, inquit ſunt auri Dardæ, Sætæ argenti. ſed omnium in India propè non modò in hoc tractu potentiam claritatemque uincunt Praſi, ampliſſima urbe ditiſſimaque Palibotra.

Chryſas, & Argyras, idem Plin. Indiæ populos facit auro & argento fertiles, quod etiam utriuſque dictionis etymologia comprehenditur.

Sardiniam argento fertilem eſſe, docet Architrenius illo carmine: India ebore argento Sardinia, & Attica melle.

In Saxonia Salinæ ſunt uberrimæ. præterea argenti fodinæ apud Goſtardam opidum, ab Othone primo inuente. autor Volaterr.

In Auguſtudunorum, ſeu Eduorum diocæſi pagus eſt, Cithriacum nomine, frequentibus argenti fodinis clarus. Sunt & loca eidem agro uicina, itidem argenti uenis laudatiſſima, ut Mayerium, Calcimontium. eſt & ibidem alius locus argenti feraciſſimus, Boquinium nomine.

Aere

Politianus in Nutricia Amyclas uocat Æriſonas, quòd ære, ut coniicio, claruerint. ſic autem ſcribit, ceu maximus ille Æriſonas pedibus qui quondã inductus Amyclas.

Themeſe oppidum eſt Cypri, in quo præſtantiſſima æris

metalla fuisse, docet carmen illud Papinij lib. 1. Sylu. Et queis se totis Themese dedit hausta metallis.

Fuit & eiusdem nominis oppidum in Brutiis Italiæ, conditum ab Ausoniis (Latinis Thempsa dicitur) cui hanc metallorum laudem ascribunt non nulli.

Corinthus urbs Achaiæ à Sisypho latrone condita, usque adeò æris præstantia nobilitata est, ut eo facta uasa in deliciis haberentur, auriq́ue & argenti precium transcenderent. Vnde Corinthiarius à Tranquillo in Cæsare Augusto uocatur amator huiusmodi uasorum immodicus. Ouid. lib 6. Met. Orchomenosq́ue ferox, & nubilis ære Corinthus. Plinius ait celebritatem æris esse in Asia, fuisse quondam in Campania, nunc esse in Bergomatium agro.

Idem Plin. scribit in Caristo insula, marmoris optimi ferace, æs primum repertum fuisse.

In Dodona Molossorum ciuitate fuit oraculum, & officina æris præstantissimi: quod quum optimè resonaret, fecit locũ prouerbio, Ære Dodonæo loquacior.

Armentis.

Galesum, fluuium Calabriæ, armentis abundare arguit Statius l. 2. Syl. dicens: Et Lacedæmonii pecuaria culta Galesi.

Britanniæ (quæ nunc Anglia dicitur) terra est frugifera, pecore abundans, auro, argento, ferro, plumbo, pellibus, mancipiis, canibus etiam uenaticis, ut inquit Strabo. Cicero tamen in epi. ad Treb. ei tantam sterilitatis notam inurit, ut ne scrupulum quidem argenti in ea reperiri dicat. At nunc res aliter se habet.

Gellius lib. xi. c. 1. Noct. At. Coniectare, inquit, ob eandẽ causam possumus, ꝙ Italia olim esset armentosissima, multáq; (quæ appellatur suprema) institutam in singulos dies duarũ ouiũ, & xxx. boũ pro copia scilicet boũ, proq; ouiũ pænuria.

De Calabria, Horat. lib. 1. Ode. 3. Non æstuosæ grata Calabriæ Armenta, non aurum, aut ebur Indicum.

Thraciam abundare armentis docet Seneca in Troade, Meliorq; fœtu, Fortis armentis lapidosa Thrace.

Augies, Apollinis filius, fuit Armentorum multitudine ditissimus. Vnde natum Adagium, Augiæ stabula repurgare.

Habuit Iob Idumæus septem millia ouium, tria camelo

tum, quinquaginta iuga boum, quingentasque asinas.

Erithræa insula est Hispaniæ, quam Strabo ait tantæ fecunditatis esse, ut pecudes pabuli copia sit necesse excreatione sanguinis purgari.

Asparagis.

Asparagus dici potest uirgultum, seu herba in uirgulta causam crescens ab asperitate uel Asparagus externa lingua significat fruticem. Hoc autem frutice Rauennam & Germaniam abundare docet Plin. lib. 19. De Rauenna Martialis in Xeniis: Molis in æquorea quæ creuit spina Rauenna, Non erit incultis gratior Asparagis. Suetonius scribit Cæsarem ad exprimendam rei alicuius uelocitatem consuesse dicere, Velocius quàm Asparagi coquantur. Hic frutex à Plinio uocatur Corruca.

Asinis.

Asinos optimos Arcadia, & in Italia Reate mittunt. Plinius. quos propterea Peloponnesiaci illinc sibi emebant. Varro lib. 2. de re rust. cap. 1. Hoc enim, inquit, nomine asini Arca dici in Græcia nobilitati, in Italia Reatini usq; eò, ut mea memoria asinus uenierit sestertiis millibus LX. & unæ quadrigæ Romæ constiterint quadringentis millibus.

Antron fuit Thessaliæ ciuitas, nomen inde sortita, quòd cauernis & specubus abundaret. Illic aiunt asinos insigni quondam magnitudine fuisse. Vnde prouerbium effluxit, Antronius Asinus.

Plinius libro 8. cap. 30. scribit in Africa multitudinem esse asinorum syluestrium. Idem ait asinos cornu armatos in India reperiri.

Aluta.

Sicyon urbs fuit in Achaia non procul Corintho, in qua, teste Cic. calcei molles & muliebres fieri solebant. Vnde Aluta Sicyonia dicitur. Bapt. Pius lib. 4. Eleg. Aut sibi si modicos Sicyonia uinxet Aluta, Æthereos pelli, aut heredo sa pedes. Est autem Aluta corium, quo calcei fiunt. Hic Alutarii dicuntur calceolarii.

Amomo.

Amomum herba est seu arbuscula odoris suauissimi, in Assyria frequens & Armenia. Virgil. Æclog. 4. Assyrium

uulgò naſcetur Amomum. Amomum Armenium eſt optimum, deinde Medicum, poſtea Ponticum. Plinius Naſcitur, inquit, in Armeniæ parte, quæ uocatur Otenæ, & in Media, & in Ponto.

Arboribus.

In Fortunatis inſulis arbores ſunt tantæ proceritatis, ut ad CXLIV pedes inoleſcant. Plin. lib. 6. cap. 23.

Sunt & in India arbores adeo procære, ut ſagittis ſuperari nequeant. Hæc facit ubertas ſoli, temperies cæli, aquarum abundantia. Plí. lib. 7. Idem lib. 5. ait. imas Atlantis radices denſis altiſque repleta, ſyluis, incognito genere arborũ, quarum enodi nitore ſpectabilis ſit proceritas. Frõdes cupreſſis ſimiles tenuique lanugine opertæ, quibus addita arte ueſtes Bombyci ſimiles confici ualeant.

Cyrenaicus quoque ager arboribus fertilis habetur, inquit idem Plinius lib. 5.

In Hercynia ſylua tanta eſt arborum multitudo, tanta roborum uaſtitas, ut idem Plin. lib. 16. dicat, colles occurſantium inter ſe radicum attolli repercuſſu.

Caucaſum montem arboribus abundare innuit Proper. lib. 1. Et nemus omne ſatas intendat uertice ſyluas, Vrgetur quantis Caucaſus arboribus.

Apibus.

Peruulgatum eſt ex letione poetarum, Hyblam Siciliæ, Hymetum Atticæ montes apibus & mellis optimi copia abundare. De Hybla Ouidius: quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla. Martial. lib 7. Paſcat & Hybla meas, paſcat Hymettus apes. Eadem ratione Hymettus Florens Lucretio, Dulcis Iuuenali, & Val. Flacco, Olens Statio dicitur.

Apris.

Hoc argumento poetæ Erymanthum Arcadiæ montem apris abundare dicunt, quòd ibidem Hercules furioſum illum & memorabilem aprum interfecerit. Vnde Stroza filius in uenatione: Amphitryoniades in monſtrifero Erymanto Fulmineum ſit preſſit aprum.

Auibus.

Scribit Plinius lib. 6. Fortunatas inſulas, & copia po-

[...]orum, & auium omnis generis adundare. Vide cap. 32.

Peneus fluuius est Thessaliæ, undis lucidis amœnus, ui[...]ridanti riparum gramine, & canoro auium concentu.

Arcubus.

Omnes ferè populi Orientales arcu & sagittis claruerunt, quibus annumerātur Scythæ, Getæ, Cretēses. De Armenia Lucan. l. 8. Armeniosq́; arcus Scythicis intendite neruis.

De Ithyra urbe Parthiæ, in Tauro sita, idem Luca. lib. 7. Tūc & Ithyræi, Mediq́; Arabesq́; soluto Arcu turba minax, nusquam rexere sagittas.

De Cidone, urbe Cretæ, Horatius lib. 4. Carm. Primus ue Teucer tela Cidonio Direxit arcu. Item Virgilius in Bucol. Ire libet, Partho torquere Cydonia cornu Spicula.

De Gortyna, urbe Cretæ, Ouid. lib. 7. Met. Nec Gortynico calamus leuis exit ab arcu.

Arenis.

Æthiopia scatet arenis, iuxta Marulli testimonium, dicentis: Nec te peruisti minuit, aut feruor soli, Diuesque arenarum Æthiops.

Hammanientes, Cyrenaicæ regionis populi, undique arenis circundantur, Plin. lib. 5. cap. 5.

Arundinibus.

Ouidius lib. 5. Fast. uocat Tybrim arundiferum, ab Arundinibus, ubi ait: Tybris arundiferum medio caput extulit alueo. Eadem ratione Catullus uocauit Gnydon arundinosam: Quæque Ancona, Gnydonque arundinosam Colis.

Scribit Plin. lib. 7. in India esse erundines tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Idem, Arundini, inquit, Indicæ arborea amplitudo: nauigiorum etiam uicem præstant singula internodia. circa Acesinem amnem maximæ nascuntur. Diodorus in tertio ostendit Indorum regis Staurabatis potentiam in nauigiis non paruam constitisse, quæ ad quatuor milia ex arundinibus fluuio accommodanda aduersus Semiramidis uires confecit. Ferunt enim (inquit idem auctor.) flumina, locaque palustria arundinum copiam, ita

craſſarum habere, ut nequaquam eas homines ulnis amplectii queāt. Ex his naues optimæ fiunt, propter arūdinū robur.

Aulæis.

Babylonii primi omnium diuerſos colores picturæ intexuerunt, unde & Plautus Babylonica uocat Peripetaſmata, & Ioſephus Aulæum Babylonium. Martialis quoque lib. 8. Non ego prætulerim Babilonica picta, ſuperbè Texta, Semiramia quæ uariantur acu.

In Sarra Phœniciæ urbe (quæ alio nomine Tyros appellatur) claruit uſus purpuræ. unde & Virgilius Sarranum uocat Oſtrum lib. 2. Georg. Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat Oſtro. Eadem ratione Iuuenalis Aulæa uocat Sarrana.

Claruit & Aulæis Pergamus urbs Aſiæ, quæ eius loci rex Atalus reperiſſe dicitur. unde & Attalica dicuntur. Syllius lib. 14. Quæ radio cælat Babylon, uel murice picto Læta Tyros, quæque Attalicis uariata per artem Aulæis ſcribuntur acu, aut Memphitide tela. De his intellexit Horatius dicens, Attalicis conditionibus Nunquam dimoueas, ut trabe Cypria Mirtoum pauidus nauta ſecet mare.

Lucretius quoque Aulæa commendat Britanica.

Augurio, & Haruſpicio.

Apud Etruſcos augurii primùm & haruſpicii diſciplina fertur claruiſſe, eiusque inuentor extitiſſe Tages, quam poſtea Romani ab eiſdem ſuſceperunt. Sid. in 3. Panegyr. Quid rogo biſſeno mihi uulture Tuſcus haruſpex portendit? Vir. lib. 1 de Architectura, Id autem Etruſcis haruſpicibus diſciplinarum ſcriptis ita eſt dedicatum.

Aceto.

Acetum in Ægypto ex Mareotico uino fiebat tanta quidem præſtantia, ut in maiore precio, quàm ipſum uinum eſſet. Martialis, Amphora Niliaci non ſit tibi uilis aceti, Eſſet quum uinum, uilior illa fuit. Eandem ob cauſam Codrus Vrceus libro 2. Syl. acetum uocat Pharium, dicens: Hic ſalis, hic Pharij ſeruatur copia aceti.

Attagenis.

Attagena, ſeu Attagem, auis eſt inter raras quondam gulas habita, ſed præcipui in Ionia ſaporis. auctor Plin.

Vnde Mart. Inter sapores fertur alitum primus, Ionicarum gustus Attagenarum. Fuit autem hæc auis frequens in Ionia. Plinius, Attagem maximè Ionius celebratur, uocalis aliàs, captus uerò obmutescens, quondam existimatus inter raras aues. Horatius in Epodo: Non Afra auis descendat in uentrem meum, Non Attagen Ionicus iucundior,

Aromate.

Abundat Persarum regio Aromate. unde Quinctianus in Cleopoli, Persica Aromatibus ualidis Germania fabris.

Absynthio.

Absynthium herba est amara, uim habens calidam & stypticam. Potum stomacho prodest ad dolores corporis, Laudatissimum nascitur in Ponto. Ouid. lib. 5. de Trist. Cana prius gelido desint absynthia Ponto.

Absynthus, urbs est Thraciæ, quæ nomen sumpsit a copia absynthii ibidem crescentis, quo oues pascuntur in regione Pontica felle carentes.

Nascitur quoque absynthium laudatum in Macedonia, & Tauro monte.

Est & unum genus, quod Santonicum dicitur, a Galliæ ciuitate. de quo uidetur intellexisse Mart. Santonica medicata dedi mihi pocula Virga. Plin. ait laudatissimum reperiri in Thaposyri Ægypti.

Aspidibus.

Aspides serpentes sunt frequentes in Ægypto, heberibus oculis, eisdemque in temporibus fixis. Venenum habent; quo siquis percussus fuerit, nunquam euadit, nisi uulnere altius resciso. Earum imagine utebantur Agyptij reges in suis Diadematibus. unde Val. Flaccus libro 4. Argon. Iamque Aspide cincta comas, & ouanti persona sistro. Lucanus lib. 4. Pharias uocat Aspidas, id est Ægyptias, ubi ait: Aspidas ut Pharias cauda sollertior hostis Ludit, & iratas incerta prouocat umbra.

Attilis piscibus.

Attili sunt pisces, qui inertia pinguescunt. sunt autem frequentes in Pado, adeò ut ad mille quandoque libras capti sin, qui nisi iugis boum extrahi potuerunt.

Anguillis.

Anguillæ pisces sunt admodum lubrici, & uolubiles, qui octonis uiuunt annis, durantque sine aqua senis diebus Aquilone spirante. capiuntur plurimæ in lacu Bænaco hyemato, & in tanta mirabili multitudine, ut in excipulis eius fluminis, ob hoc ipsum fabricatis, singulorum millium globi reperiantur.

Scribit Plinius, Anguillas in Gange reperiri tam inusitata magnitudine, ut tricenos pedes impleant. cuius testimonium confirmat Solinus.

Ælianus apud Volater. scribit, in Timauo optimas, ac præpingues capi. Alii palmam lacui Vulsiniensis tradunt.

Scribit Plutarchus in Timolione in limosis locis iuxta Syracusas ingentem anguillarum multitudiné pasci, adeò ut piscari uolentibus lata adsit præda.

Auratis piscibus.

Aurati pisces sunt, qui à Græcis Chrysophryes appellantur. In mariis refluxu frequentes ueniunt ad Actium Epiri oppidum, ibique in locis arenosis ad subnascentium arborũ radices & latebras occultantur, & à peritis facilè capiuntur. Horum piscium uiuaria primus instituit Sergius Orata, nomen inde consecutus.

Anthiis piscibus.

Anthiæ sunt pisces naso adunco, testudineo corpore, qui pennas habent, quas auium more, & uolanti similes pandunt. Reperiuntur autem in mari rubro, lupi magnitudine. sunt & frequentes prope Cheledonias insulas Asiæ.

Asteriadibus.

Asterias auis est docilis, humanæ uocis, & uerborũ imitatrix, quam plurimam habet Ægyptus.

Aspalacis animalibus.

Aspalacus est animal, quod sola Bœotiorum terra fert, à qua translatum statim perire dicunt. frequens est tamen apud Orchomenios.

Alcibus.

Alces sunt animalia, figura & pellibus capris similia, uerùm maiore aliquanto. crura habent sine nodis & articulis, quare arboribus stantes adhærent in somno. Reperiuntur in

tur in Syluis Germanorum.

Alumine.

Alumen dicitur terræ falsugo, à lumine, quòd lumen coloribus tingendis præstet. inuenitur nigrum, & album, liquidum, & spissum. inuenitur in Ægypto, ac in Melo insula. & Macedonia Volterranus ait fodi in Etruria, in agro Massano & Volaterrano.

Acacia herba.

Acacia herba est, membris medens luxatis, quæ nascitur in Aegypto Cappadocia, & Ponto.

Aconito.

Aconitum herba est, quæ, ut fabulantur poetæ, ex Ceriberi spuma uenenum contraxit efficacissimum, quo tempore Hercules monstrum ab inferis ad superos eduxit. Aliqui dictum putant ab Acone portu Heracleæ; qui prouentu malorum graminum usq; adeò celebris fuit, ut noxiæ herbæ Aconita illic nominata sint, licet alias deriuationes ponant plurimi. Volaterranus ait nasci in Italia.

Alypio herba.

Alypium herba est fruticosa, & subrussa, flore nigro, quæ nascitur in maritimis Africæ.

Aneso herba.

Anesum semen est Apio simile, uim habens calefactoriam. frequeus est in Syria.

Arinea fruge.

Arineam Volaterranus inter fruges enumerat, quam ait frequentem esse in Gallia, & Italia.

Alosis.

Alosæ pisces sunt oblongi, de genere Clupearum, qui alio nomine Chryssæ dicuntur. Ferunt laudatissimas esse in Tiberii.

Aloe.

Aloe herba est succi amarissimi. unde Iuuenalis, Plus aloes, quà mellis habet. Nascitur in India plurima. Eius quoque gummi uenit etiam ex Arabia, & Asia, ad conglutinanda uulnera utilissimum.

Aſphalto frutice.

Aſphaltus frutex eſt ſpinoſus, & odoratus, quo utuntur unguentarij ad unguentorum ſuccum. Naſcitur apud Iſtiũ & Niſyrum in Syria, & Rhodo.

Agarico.

Agaricum frutex eſt itidem odoratus, frequens in Cilicia, & apud Sarmatas.

Achate gemma.

Achates gemma eſt uario colore, partim retinens Iaſpidis uitreum, partim Sardi ſanguineum, partim Smaragdi fulgidum. Dedit autem nomen Achati fluuio Siciliæ, quòd frequens ibidem reperiatur.

Artificibus.

Plinius lib.6.de Meroe loquens, Cæterum,inquit,quum potirentur rerum Æthiopes, inſula ea magnæ claritatis fuit. Tradunt armatorum CC. millia dare ſolitam, Artificum quattuor millia alere.

Alabaſtro.

Alabaſtrum genus marmoris perlucidi, quo antiquitus uaſa fiebant unguentaria. Naſcitur autem in India, circa Thebas Ægyptias, & Damaſcum Syriæ. Habebat & Sparta uiride cunctis hilarius. Dicimus & Alabaſter. Cicero lib. 2.Quæſt.Aca. Quibus etiam Alabaſter plenus unguenti putere uidetur. Item Alabaſtrites. Plin.libro 36.Hunc aliqui lapidem Alabaſtritem uocant, quem canant ad uaſa unguentaria. De Alabaſtro Martial. lib. 11. Quod Coſmi redolent Alabaſtra focique deorum.

Auripigmento.

Auripigmentum foditur in Syria ad uſum pictorum, in ſumma tellure, auri colore,ſed fragili, lapidum ſpecularium modo. Plinius lib.33. cap 4.

Aliis rebus.

Amaranthum Plinius lib.17.ait laudatiſſimum naſci in India. & Syria.

Arctionem herbam reperiri in Creta,

Amphitanem gemmam in India.

Acedem arborem in Iſtria.

Abietem in Vogeſo monte, Corſica, Bithynia, Ponto

Macedonia. Sunt & abietes in Cypro cxxx. pedum longitudinis: crassitudinis uerò ad trium hominum complexum. Germaniæ prædones singulis abietibus cauatis nauigant, quarum quædam xxx. homines ferunt.

Alica species est panis, quam ex Piceno probat Plin.

Ambrotonum herbæ genus, laudatissimum habet Sicilia, deinde Gallia.

Amaracum Cyprus, Accipitres Massilia.

Aslarum unguentum Pontus, & Phrygia.

Buxys.

CItorum Paphlagoniæ, Olympum Macedoniæ, Pyrenæos item & Corsicam Buxis abundare docet Plin. lib. 6. cap. 17 Buxus, inquit plurima Pyraneis, ac Cytoro montibus, ac Berecynthio tractu. Crassissima in Corsica florem non ferendo. Hæc in Olympo Macedoniæ gracilior, sed breuis, De Cytoro Virg. 2. Georgic. Et iuuat undantem Buxo spectare Cytorum. Propterea pectem (quo discernuntur, & comuntur capilli) proprio epitheto appellatur Cytoriacus, quod Buxo fiat, quam in Cytoro frequentem esse diximus. Ouid. libro 4. Metam. Sæpe Cytoriaco diducit pictine crines.

Aspagones populi sunt in India, quos Plin. lib. 6. cap. 2. scribit Vitis, Lauri, Buxi, & pomorum omnium esse fertiles.

Baccis fructibus.

Bacca dicitur fructus Lauri, Oliuę, Myrti, & aliarum eiusmodi arborum, quo Sycionem urbem Achaiæ abundare docet Ouid. lib. 4. de Ponto, dicens: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos, Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos. Virg. lib. 2. Georg. Venit hyems, teritur Sicyonia bacca trapetis.

Idume, urbs Syriæ, baccis & arboribus, baccas ferentibus, abundant. Pontanus de hortis Hesperidum Quæque & Idumæas mittunt palmaria baccas.

Arimpæi populi sunt ultra Riphæos montes, apud quos tanta est baccarum copia, ut illis etiam uiuant.

Baccis gemmis.

Est & Bacca nomen Gemmæ, frequentis apud Gangem Indiæ fluuium. Pontanus in Lepidina: Dona ferunt auro

grauida, & Gangetice bacca.

Bombyce.

Bombyx dici poteſt ſubtiliſſima tela, quam eiuſdem nominis uermes in India conficiunt Aranearum more. reperitur autem apud Orontem fluuium laudatiſſima. Salmonius, Alter Orontæa radiat ceruice decorus, Alterius roſea fronte coruſcat Onyx. Bap. Pius lib. 3. Eleg. uſus eſt in maſculino genere, dicens: Protegit obſcurus radiantia tempora Bombyx. In hoc Propertium imitatus.

Plinius laudat Bombycem Aſſyriam, qua uiri fœminis ceſſerunt. quum uiros etiam non puderet, has ueſtes induere propter onera æſtiua. In tantum (inquit ille) a lorica geſtanda diſceſſerunt mores, ut oneri ſint ueſtes.

Arabia (quam ab omnium deliciarum ubertate felicem uocamus) Bombyce quoque abundat. Propertius libr. 2. Nec ſi quæ Arabia lucet Bombyce puella. Hinc Bombycinæ uocantur ueſtes illæ molliſſimæ. Iuuenalis, Cuius delicias & panniculus Bombycinus urit.

Belluis.

Horatius lib. 4. Carm. uocat mare Belluoſum à belluarum, quibus abundat, multitudine, ubi ait: Te Belluoſus, qui remotis obſtrepit Oceanus Britannis.

Dyardenes fluuius (inquit Curtius lib. 7. de geſtis Alexan.) minus celeber auditu, quia per ultima Indiæ currit. Cæterùm non Crocodilos modò, ut Nilus, ſed etiam Delphines, ignotaſque aliis gentibus belluas alit.

Bobus.

Celaduſam Plin. lib. 3. cap. 26. facit inſulam Meſiæ intra ſu rium, bobus & capris laudatam.

Taurominium mons eſt Siciliæ, bobus plurimis abundans qui propterea Taurominitani dicuntur, ut Carybdis Taurominitana.

Aelianus apud Volaterranum ſcribit, boues eſſe in Phœnicia tanta magnitudiue, ut à ſtantibus mulgeantur. idem ait apud mare rubrum boues cornibus flexibilibus eſſe apud Myſos ſine cornibus naſci: in India curſu cum equis contendere publico ſpectaculo. In Lybia boues eſſe agreſtes,

equis non inferiores cursu. Apud Crathera, item Clitumnum Vmbriæ fluuium armenta ex nigris alba fieri. in Euboia omnes ferè boues albos nasci. Tauros Aethiopum agrestes cornua aurium modo mouere.

Campania albos & exiles gignit, Vmbria uastos, Etruria albos & ad opera fortes, Apenninus uegetos, ac labori aptissimos.

Balsamo.

Balsamum arbuscula est aromatica cuius lignũ Xylo balsamum, succus Opobalsamum dicitur. Plin. lib. 12. Omnibus, inquit, odoribus præfertur Balsamum uni terrarum Iudææ concessum. Producitur & in ualle Syriæ, arbore mali Punici magnitudine, ramis multis, folio rutæ simili, candido tamen & perpetuò uirente. fructu simili Terebintho.

Bitumine.

Is, urbs est distans à Babylone itinere octo dierum, apud quam fluuius est eiusdem nominis, ex quo Bitumen toti Babyloni quondam subministrabatur.

De Asphaltite Syriæ lacu Plin. lib 27. Quin & bituminum, inquit, sequax alioqui, & lenta natura, in lacu Iudææ, qui uocatur Asphaltites, certo tempore anni supernatans, nequit sibi auelli, ad omnem contractum adhærens, præterquam filo, quod tale uirus infecerit, Item lib. 2. Nihil, inquit, in Asphaltite Iudææ (qui bitumen gignit) mergi potest. Et libro 5. Asphaltites nihil præter bitumen gignit.

Ammianus Marcellinus lib. 22. Citra omnes, inquit, propinqua est nobilis Assyria. nunc omnis appellatur Syria, ubi inter baccarum uulgariumque abundantiam frugum, Bitumen nascitur prope lacum Sosingitem, cuius alueo Tigris uoratus fluensque subterraneus percusis spatiis longis emergit.

Inter cetera laudatur Bitumen illud, quo semiramis coctiles Babylonis muros construxit. unde Ouid. lib. 4. Met. ubi dicitur altam Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Nympheus mons est ardens, cuius crater Bitumen egerit omni bitumine dilutius.

Beryllis.

Beryllus lapillus est pallidus & transparens, Smaragdo similis, qui semper sexangula figura, artificum opera politur, quoniam hebescit, nisi color repercussu angulorum excitetur. unde Iuuenalis Sat.5. Beryllos inæquales uocat, ubi ait: ipse capaces Heliadum crustas, & inæquales Beryllos Virro tenet Phialas. Beryllos India gignit, rarò alibi repertos, prætęrquàm in Phœnicia, ubi etiam adinueniuntur.

Bysso,

Byssus dicitur genus lini subtilissimi, quo pretiosissimæ fiunt Vestes, que Byssinæ appellantur. Byssus in Iudæa præcipuus nascitur teste Iosepho; secundus in Elide Græciæ ciuitate, colore inferior Iudaico, sed tenuitate prestantior

Bulbis.

Bulbus à Romanis dicitur Allium agreste: alii Allium marinum uocant. Caulem & folia habet Lilio similia. Venerem excitare fertur. Mart. in Dist. Quum sit anus coniux & sint tibi mortua membra, Non aliter Bulbis, quàm satur esse potes. Nec aliam ob causam bulbos: salaces uocat. lib.3. dicens: Sed nihil erucæ faciunt bulbiq́ue salaces. Col. lib. 11. Quæq́ue uiros acuunt, armantq́ue puellas, Iam Megaris ueniant genitalia semina bulbi.

Bulbi Megarenses præcipuam obtinent palmam, quos propterea Cato Megaricos uocat, & multum celebrat, teste Plinio lib. 19. cap 5.

Idem Plinius ibidem ait Bulbos sponte nasci, & copiosissimè in Balearibus, Ebusoque insulis, ac per Hispanias: post hos in Africanati maximè laudantur sed & in Prænestinis campis sponte nascuntur, ac sine modo, in Remorum aruis.

Balænis.

Balænas alit Indicum mare, quintuplo Elephantis magnitudinem excedentes. Plinius lib.9. cap.3. ait quasdam reperiri quaternum iugerum

Balano.

Ballanus arbuscula est, seu herba unguentaria & aromatica, frequens in Troglodytis, Thebaide, & Arabia.

Bisontibus.

Bison animal est deforme iubarum prolixitate, & reliquo corpore. De quo Mart. lib 1. Illic cessit atrox Bubalus atque Bison. Et alibi, Turpes esseda quod trahunt Bisontes. Hoc animal gignit Scythia & Germania, quæ tamen fructum inopia paucissimis abundat animalibus.

Bubalis.

Bubalus animal est ceruicem habens uitulo similem, unde & nomen sumplit, reperitur autem in Africa.

Bonasis.

Bonasus animal est iuba equina, cætera tauro similis, cornibus inter se adeò reflexis, ut pugne sint inutilia. Gignitur hoc animal in Pœonia, monte Mesapo. Volaterránus ait Bonasorum uenationem hodie cerni in Lusitania.

Habet Buccardiam gemmam Babylon.

Buteones auex, Baleares insulæ.

Bedellium arborem Scanthrum mons Scythiæ.

Croco.

Corycus oppidum est Ciliciæ, ubi Crocus nascitur rara bonitate & felicitate, qui propterea Corycius uocatur. Horatius lib 2. Serm. Corycioque croco sparsum stetit. Plin. lib. 21 Prima nobilitas, inquit, Cilicio croco, & ibi in Coryco monte deinde Lycio, monte Olympo: mox Centuripino Siciliæ. aliqui Phlegræo secundum locum dedere. Virg. in Battarum: & hic Cilicio Crocus editus aruo. Lucan. lib. 9. Vtque solet pariter totis se effundere signis Corycij pressura Croci. Mart. lib. 11 Vltima Corycio quæ cadit aura Croco.

In Tmolo quoque monte Ciciliæ, uel (ut aliis placet(Lydiæ, Croci & quidem optimi copia esse memoratur. Virg li. 1. Georg. Non ne uides, Cróceos ut Tmolus odores, India mittit ebur, molles sua tura Sabæi? De hoc intellexit Lucr. lib 2. dicens: Et quum scena croco Cilici perfusa recens est.

Habet & Sicilia Crocum præstantissimum, licet Corycio fortasse uiliorem: unde Statius lib. 2. Syl. Et tenues Arabum respirant gramine Syluæ, Sicaniisque crocis.

Canibus.

Canaria una est earum insularum, quas Fortunatas, à

rerum copia, uocamus. Hæc à multitudine canum ingentis magnitudinis nomen sumpsit. Plin. lib. 6.

Amyclis (quæ ciuitas est Laconiæ) canes optimi fuisse dicuntur. Virg. lib. 3. Georg. Armaq;. Atmiclæumque canem, Cræssamq; pharetram.

Molossia quoque, & Epirus partes sunt Laconiæ, optimis canibus abundantes. Virg. in cul. Illum Scylla rapax canibus succincta Molossis. Item Horat. lib. 2. Serm. Simul domus alta Molossis Personuit canibus. De Epiroticis Varro lib. 2. de re rust. cap. 9. Itaque à regionibus, inquit. appellantur Lacones, Epirotici, Salamantini. Tanta fuit huius loci canum bonitas, ut apud suos sepulcra meruerint. unde Strozza fil. - suos de more Molossa uetusto Condit terra. canes, cineres nec lædit opertos.

Celebrantur & canes Vmbriæ, quæ est pars Italiæ. Syllius libro 3. Ceu pernix quum densa uagis latratibus implet Venator dumeta Lacon, aut erigit Vmber Nare sagax è calle feras.

Seneca in Hippolyto cemendat Spartanos, ubi ait: At Spartanos (genus est audax Auidumque feræ) Nodo cautus propiore liga.

In Melita insula (quæ est inter Corcyram & Illyricum sita) canes sunt admodum parui, qui habentur in deliciis, adeò ut mulieres maiorem illis, quàm maritis habent honorem. Hinc adagium, Canis Melitæus, quum quis ad uoluptatem nutritur, non utilitatem. Plinius in fine tertii, Inter Corcyram, inquit, Illirycum Melita: unde catulos Melitæos appellari Callimacus auctor est.

Creta.

Creta dicitur tenas quædam terra, qua fullones in abluendis maculis uti consueuerunt. Omnium præstantissima fuit in Creta insula; à qua nomen traxit. Hac etiam abundat Cymolus insula, quæ propterea Cymolia dicitur. Cuius duo esse genera scribit Plin. lib. 36. cap. 16. Candidum scilicet, & ad purpurissum inclinans.

Crete quandoque utuntur Figuli: unde Varo lib. 3. de re rust. Figlinam uocat. At quod extat ulcus, inquit, figlina illiniunt creta, Figularem Col. lib. 7. & Cymoliam. Cre-

ta Cymolia ex aceto linas, inquit. Item, Solet etiam ipsum animal uiuum creta singulari circumdari.

Crocodilis.

Crocodilus animal est quadrupes, ex ouo in miram excrescens magnitudinem, ut qui duos & uiginti cubitos impleat. Quatuor menses hiemales non comedit, lingua caret, uiuit in terra, & in aqua. Crocodilis autem abundat in primis Nilus, unde Plin lib 8. Crocodilum, inquit, habet Nilus, quadrupes malum, & terra pariter, ac flumine infestum. Mart. lib. 3. Cui comparata rictibus tuis ora, Niliacus habeat Crocodilus angusta.

Ombitæ populi in Aegypto hoc animal adorant, eique sacros dies faciunt, ac lætantur liberos suos ab eo deuorari.

Habet Indus fluuius Crocodilos. unde Herodotus, Is, inquit, cupidus cognoscendi, ubi nam Indus, qui secundus omnium fluminum Crocodilos præstat, mare influat. Plinius libro 5. cap. 1. ait: Mauritaniæ flumen Bambotum Crocodilis, & Hippopotamis refertum. Idem quoque testis est in flumine (cui Darat nomen) Crocodilos gigni.

Canabæ.

Canabis herba est. qua fiunt funes, qui propterea Canabini dicuntur Columellæ. Hac abundat Scythia. unde Herodotus, Nascitur, inquit, apud Scythas canabis Lino simillima, præterquam crassitudine, & magnitudine. Plin. li.16. ait: Canabem agri Sabini æquare arborum altitudinē.

Capris.

Capraria insula (quam Græci Aegilon dixere, auctore Plinio) à multitudine caprarum nomen indepta est.

Iuxta Cyniphem fluuium. Capras esse inusitatæ magnitudinis docet Plin. unde etiam Pontanus: Iure cui Marsi inuideant, & ipsi Cinyphes hirci.

Capras optimi lactis feraces habent Fortunatæ insulæ unde Horat. Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ; Refertque tenta grex amicus ubera.

Callisthenes apud Volat. testis est capras esse in parte Africæ, uillis consilibus, ex quibus nautæ rudentes conficiant.

Capræ Syriæ magnam uim lactis egerunt: unde natum Adagium, Capra Syria, de eo, qui multam affert utilitatē

In regione Caspia nascuntur Capræ equi magnitudine, sine cornibus, colore albo, quæ longo uillo, ac mollitie lanis certant Milesiis; unde sacerdotes, & Caspiorum ditissimi uestes conficiunt. Nymphodorus apud Volaterranum testis est in Sardinia tantam esse caprarum multitudinem, ut earum pellibus pro uestimentis utantur incolæ, conuersis introrsum hyeme uillis, æstate uerò auersis.

Corylis.

Corylis (quæ sunt arbores nuciferæ (abundat urbs Campaniæ, Auella nomine, unde nuces Auellanæ dicuntur, que & Ponticæ, Cato de re Rust. Nuces caluas auellanas, Prænestinas, & Græcas.

Cupressis, & Cyparissis.

In Ida monte Phrygiæ multas esse Cupressos docet Plinius lib. 15.cap.34. Idem ait Cupresso in Creta optimè nasci. Mantuanus in Epig. Ida funebrem peperit Cupressum.

Cyllene mons Arcadiæ eadem ratione Cupressifera uocatur ab Ouid. lib.5. Fastorum, ubi ait: *Hæc enixa iugo Cupressiferæ Cyllenes.*

Habet & Cupressos Erymanthus mons Arcadiæ. Ouid. in eo Dei. Tegæus aper Cupressifero Erymantho Incubat.

De Lycæo monte itidem Arcadiæ, Sidonius: Quantum non Cyparissi fer Lycæus, Quantū nō nemorosa tollit Ossa.

Cyparissus ciuitas est in Parnaso iuxta Delphos, quæ ab eius arboris frequentia meruit nomen. Homerus apud Volat.

Cypero arbore abundat Ascalon urbs Iudææ, & Canopus hostium Nili, seu urbs Ægypti. Nascuntur etiam Cupressi in Co insula, auctore Plinio.

Costo.

Costus in fœmineo, seu Costum in neutro genere, arbuscula est quędam aromatica, reperitur & in masculeo. Excellit autem Arabicus, albus existens, & leui pondere, probi odoris. secundam laudem habet Indicus, qui leuis est: tertiam Syriacus, colore Buxeus, odore graui. Lucanus lib 9. Et tamarix non læta comis, Eoaque Costus. Laudatur & Persicus, unde Horatius lib. 3. Nec Phalernæ uites, Achæmeniumque Costum. Plinius lib. 12.cap. 12.ait optimum Costum reperiri in Patale Indorum insula.

Caſeis.

Lunæ urbis Etruriæ Caſeos commendat Mart. in Apopho. dicens: Caſeus Etruſcæ ſignatus imagine Lunæ. Præſtabit pueris prandia mille tuis.

Apud Veſtinos. Italiæ populos, caſei quoque fiebant laudatiſſimi, auctore Plinio, & tanta quidem pretio, ut carniũ loco haberi poſſent. Mart. Si ſine fruge uoles ientacula ſumere frugi, Hæc tibi Viſtino de grege maſſa uenit.

In Trebula agri Reatini oppido caſei itidem fiebant optimi. de quibus Martialis: Trebulanos genuit, commendat gratia duplex, Siue leui flamma, ſiue domamur aqua.

Culicibus.

Ammianus lib. 18. At ubi, inquit, ſolis radiis exarſerit tempus in regionibus, æſtu ambuſti, uapore ſideris, & magnitudine culicum agitantur, quorum agminibus per eas terras referta ſunt omnia. De Meſopotamia.

Cynnamis.

Cynnamum arbuſcula eſt aromatica, odore præſtans, & ad unguenta mire efficax. frequens eſt autem in Panchaia. Ouid. lib. 10. Met. - ſit diues Amomo Cynnamaq;, Coſtumque ſuam, ſudataque ligno Tura ferat, floresq; alios Panchaia tellus.

Abundat & Arabia Cynnamo unde Propertius lib. 3. Et Tyrus Oſtrinos præbet Cadmæa colores, Cynnamon & multi paſtor odoris Arabs.

Pangæus Thraciæ itidem. Claud. de nupt. Honori & Mariæ: Hic Caſiæ matura ſeges Pangæaque ſurgunt Cynnama.

Calamis.

Calami apti chartis ex Ægypto mittebantur, qui cognationem quandam cũ papyro habebant. Sed Gnydii ex Creta præſtantiores ſunt, auctore Plinio, quamuis hoc Gnydo inſulæ Veneri ſacræ non nulli tribuant. Naſcebantur item ad eundem uſum in Aſia ad Anethecum. De Ægyptijs Mart. Dat chartis habiles calamos Memphitica tellus.

Nigri, Aethiopum fluuio, eadem natura, quæ Nilo: calamum & papyrum & eaſdem gigni animantes, iiſdemque temporibus augeſcit. Plinius libro 5. cap. 8. Calami Aromatici naſcuntur in India. Commendantur qui ſunt fuluo

colore, ualde geniculati, & uiscosi. Plinius ait: ibidem reperiri calamos arboreæ amplitudinis. Idem autor ait nullum esse calamum sagittis aptiorem, quàm qui nascitur in Rheno Bononiensi, fluuio, cui plurima inest medulla.

Commendantur & Cretici, & qui circa Acesinem fluuium maximè nascuntur, uide Plinium ipsum lib. 16. cap. 17.

Cera.

Hymettus mons Atticæ, & Hybla Siciliæ propter apum ibidem mellificantium multitudinem cera abundant. Ouid. lib. 10. Met.- ut Hymettia sole Cera remollescit, tractataq; pollice, multas Flectitur in facies. Politianus in Ambra. Gaudebat calamos Hyblæis iungere ceris.

Pontanus in Eridano commendat Ceram Mantuanam, ubi ait: Electro felix, felix Mantoide Cera Eridanus.

Columbis.

Chaoniam partem Epiri & Dodonam Chaoniæ Syluam, columbis abundare sequentia docent testimonia. Ouid. lib. 2. de Arte. Quasque colat turres, Chaonis ales habet.

Vsus columbarum apud Syrios olim fuit prohibitus. Ideo illis in locis tanta fuit earum copia, ut accedentium mercatorum ora peruolarent. Tibullus lib. 1. Quid referam, ut uolucres crebras intacta per urbes, Alba Palæstino sancta columba Syro.

Tanta est apud Pæonios & illyricos columbarum multitudo, ut contra eas ordine militari in bellum exeant, quemadmodum Magnesij, & Ephesij contra locustas.

Conchis & Conchyliis.

Lucrinus Campaniæ lacus delicatissimas habuit conchas. Martialis lib 5. Concha Lucrini delicatior stagni. Horatius in Epodo: Non me Lucrina iuuerint Conchylia,

Bibaga Indiæ est insula, quam Plin. lib. 6. ait Osteis & Conchyliis. esse refertissimam.

Est & in rubro mari Concharum multitudo: unde Polit. in Ambra. Donat Erithræis hæc plena monilia Conchis.

Cocheleis.

Cochlea dicitur testa Limacis, seu limax ipsa. Cocleas alit Mare rubrum maximas & rubentes. Illyricis magnitudo præcipua: Africanis fecunditas: Balearicæ nascuntur in

ſpeluncis. Laudatæ etiam in inſulis Caprearum.

Cedris.

Libanus mons Phœniciæ Cedris abundant. Sedulius li.4. Mirab. Diui. Semper habens frondes & tanquam Libana Cedrus Multiplicandus adeſt.

In Aegypto & Syria reges, inopia abietis, Cedro ad claſſes feruntur uſi. Plinius lib.16.

Cygnis.

Cayſter fluuius eſt Lydiæ, Sardibus proximus, abundans Cygnis. Ouid. lib. 5 Triſt. Vtque iacens ripa deflere Cayſtrius ales, Dicitur ore ſuam deficiente necem.

Volaterranus in Geographia, ubi mores Britannorum deſcribit, ait, Cygnos ad Tameſis ripam non minus quattuor millibus continuò nutriunt.

Chalybe.

Norici incolæ ſunt Alpium, apud quos, auctore Plinio, laudabiles ſunt Ferri & Chalybis fodinæ. hinc Horatius enſem Noricum appellat, ut Bap. Pius Chalybem li.4. Eleg. Noricus aut tenero ſtat tibi corde Chalybs.

Ceraſtis.

Ceraſtis ſerpentibus quadrigemina præferentibus cornua Libyam abundare, docet Lucanus lib. 6. dicens: Aut uiuentis adhuc Lybicæ membrana Ceraſtæ,

Chelydris.

Chelydrus ſerpens eſt, qui per terram ſe conuoluit, moraturque tam in aquis, quàm in terra. Frequens eſt autem in Calabria: unde Virg. lib.3. Georg. Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis, Spumaq; conuoluens ſublacto pecto re terga, Atque notis longam maculoſus grandibus aluum.

Coloſſis.

Coloſſi dicuntur grandes & corpulentæ ſtatuæ, quæ antiquitus diis erigebantur. Præcipuæ autem magnitudinis fuerunt Rhodii, & ille omnium maximus, qui Soli ſacer habitus eſt, de quo in ſeptem orbis miraculis diximus. Quinctianus in Cleopoli: Clara Rhodos proprium non amiſſura Coloſſum eſt.

Crateribus.

Iam docuimus quanta fuerit olim Corinthii æris præ-

ſtantia. propterea Mantuanus lib. 2 Parth. Mart. Craterem uocat Corinthum, dicens. Vbi purpura cingit Vaſa Corinthiacis crateribus æmula.

Citro.

Citrus arbor eſt frequens in Atlante monte Maritaniæ, quia pretioſæ admodum menſæ fieri conſueuerunt. De his intellexit Lucan. lib. 10. Dentibus hinc niueis ſectos Atlantide ſylua Impoſuere orbes. Et Martialis lib. 10. Et Mauruſiaci pondera rara Citri. Plin. lib. 13. Atlanti confines ſunt Mauri, quibus plurima arbor Citri, & menſarum inſania.

Cæpis.

Cumas Cæpis abundare docet Columella lib. 10. ſcribens; Quæ pariunt ueteres Cępoſo litore Cumæ.

Colocaſia.

Colocaſia herba eſt Ægypto peculiaris. unde Martialis, Niliacum ridebis olus, lanasque ſequaces, improba quum morſu fila manuque trahes.

Corruda.

Corruda herba eſt quædam ſylueſtris. qua ſuperioris Germaniæ campos refertos eſſe ſcribit Plinius lib. 19. cap. 8.

Carduis.

Volaterranus ait Carduos Hiſpanos miræ magnitudinis eſſe, præſtantisque ſaporis. Plinius eós commendat, qui apud Carthaginem, & Cordubam naſcuntur.

Cappari.

Capparis frutex eſt humi ſparſus, ſpinoſus, hami inſtar, naſcens in locis aſperis, & grana habens mali punici granis ſimilia. optimus aduehitur ex Alexandria.

Conferua.

Conſerua herba eſt á conſeruando nomen adepta, frequens in fluminibus Alpium.

Caſia.

Caſia, herba eſt ſuauiſſimi odoris, & Cynnameæ uirtutis. naſcitur autem in Felici Arabia.

Ceraſis.

Ceraſus Ceraſuntis, óppidum eſt Ponti. quód á Ceraſorum arborum multitudine nomen ſuum traxit. reperiun-

tur etiam in Lusitania, & ripis Rheni, inquit Plinius.

Cotoneis malis.

Cotoneis malis abundat Cydon, Cretæ oppidum, à cuius nomine Cydonia aliter dicuntur.

Cancris.

Phœnicia Cancros habet litorales, tantæ uelocitatis, ut uix comprehendi possint.

Cuniculis.

Plinius scribit tantam olim fuisse Cuniculorum in Balearibus insulis multitudinem, ut, populatis, & corrosis messibus, famem incolis attulerint.

Calceamentis.

Sicyon urbs fuit inter Corinthum & Achaiam, in qua fiebant calceamenta, quæ in deliciis apud eos habebantur, qui cultui corporis studebant, & elegantiæ.

Chrysocolla.

Chrysocolla humor est in puteis, per uenam auri defluens. laudatior autem habetur in Aurariis Cypri. laudatissima est in Armenia, secunda in Macedonia, largissima in Hispania, inquit Plinius.

Coticula gemma.

Coticula gemma est, arguens cuiusmodi, & quàm purum sit aurum. aliter Heraclius, seu Lydius dicitur. Reperitur in flumine Tmoli Armeniæ.

Carbunculis.

Carbunculus lapillus est, ignis fulgorem proferens. laudatissimus aduehitur ex India, licet Carthagine, & Massiliæ reperiatur.

Calce.

Volaterranus ait in Tibure oppido ingentes esse fornaces, ubi Calx effoditur.

Cotono.

Cotonum uerbo Gallis peculiari, est lana, seu lanugo tenuissima, mollitia & candore excellens, qua delicatæ uestes Ægyptijs sacerdotibus quondam fiebant. aliter.

Goſſipium uocatur. Naſcitur in Calabria. in inſula item Maltha prope Siciliam: ſed optimum uenit ex Syria.

Carpionibus.

In Bænaco lacu (quem ab anguillarum multitudine commendat Plinius) nunc frequentes inueniri Carpiones teſtis eſt Volater.

Cocco.

Coccus pro purpura ſumi ſolet: unde ueſtes Coccinæ. Martialis, Coccina famoſæ donas & Ianthina mœchæ. Quinctil. lib. 1. Non dum uerba exprimit, & iam Coccum intelligit. At Coccum in neutro genere granum eſt, ſeu frutex, quo fullonum tinctura conficitur. naſcitur optimum in Aſiæ partibus. nunc omnium optimum è Valentia Hiſpaniæ oppido aduehitur. Eſt & Eliberis urbs Hiſpaniæ, quæ ab eius grani copia Granata dicta eſt.

Chalbana.

Chalbana frutex eſt odorus, ſeu liquor ferulæ, Turis ſpecie, Metopion aliqui uocant. reperitur in Syria.

Cercopythecis.

Cercopytheci animalia ſunt de genere Simiarum, cauda quinum cubitorum, barba propenſa, coma humana, alba facie, reliquo corpore nigrantes. Verſantur in montibus Indiæ apud Taxilam ciuitatem, copia quidem tanta, ut Alexandro illac tranſeunti, terrorem incuſſerint.

Callitrichibus.

Callitriches etiam ſunt de genere Simiarum. barbam habent in facie, & lata ſunt cauda, neque uiuunt in altero, quàm æthiopico ſolo.

Cynoproſopis.

Cynoproſopi animalia ſunt eiuſdem ferè ſpeciei, capite, dentibus, ac pelle canibus propè ſimiles, hominibus reliqua. reperiuntur in deſertis Indiæ Æthiopam uerſus.

Catoblectis.

Catoblectum Africa gignit, tauro propè ſimilem, aſpectu terribilem, ſuperciliis altis, extantibus oculis, in receſſu ſanguineis, & in terram ſemper depreſſis, iuba equina, quam ad certamen erigit.

Chenalo-

Chenalopecibus.

Chenalopex auis est minor Ansere, ex Vulpis & Anseris forma, Aquilæ & Feli inimicus. fœtum mira complectens charitate. Plinius ait hanc auem frequentem esse apud yritanos in mensarum deliciis.

Cinnamulgis.

Cinnamulgus auis est in Arabia, quæ in surculis sui nominis ædificat.

Cephalis piscibus.

Cephalus piscis est, à cuius frequentia Cephalenides insulæ iuxta Actium oppidum nomen traxerunt.

Citharœdis piscibus.

Citharœdum piscem habet mare rubrum, cui inde nomen datum; quòd a cauda ad uerticem lineas habeat instar neruorum musici instrumenti distentas.

Coronis.

Elis urbs fuit Græciæ, propè quam celebrabantur ludi Olympici: uariisque coronis donabantur pugiles, & athletæ seneca in Troade; Pharin. an Pisam Iouis, & Coronis Elida Claram.

Castaneis.

Habent Petragorici, Galliæ Aquitaniæ populi, tantam castanearum & glandium multitudinem, ut earum arboribus & syluis plena sit regio, quibus porcos pinguefaciunt, & saginant. Laudatissimum castaneis putatur Tarentum, & in Campania Neapolis.

Cetis Piscibus.

Plinius lib. 32. scribit, Cetos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum sexaginta latitudinis in flumen Arabiæ intrasse.

Coracini pisces peculiares sunt Nilo.

Cerusam habet Rhodus.

Cates Taygetus & Creta.

Crystallum India.

Cylindros gemmas India.

Coralochatem Creta & Oeta.

Cacopyritem gemmam Cappadocia.

Choaspitem & hoaspes.

Cytisum, herbam, Cyclades.
Caprificos arbores Cea insula.
Cucumeres Africæ copiosissimi sunt & grandissimi. præcipui nascuntur in Arabia, mox Cyrenis; in Arcadia similes Heliotropio.
Cyminum herbam habet Æthiopia. Coriandro abundat Ægyptus. Camelos inter armenta pascunt Orientales. Plinius.

Draconibus.

FRequenter sunt in Massylia Africæ Dracones, qui propterea Massyli dicuntur a poetis. Pamphilus Saxus, Arca Massyli uincunt; quæ poma Draconis.
India fert Dracones tantæ magnitudinis, ut Elephantes (quibuscum certant) circumflexu facili ambiant, nexuq; nodi præstringant. Plinius libro 8.cap.11. Apuleius li.11. Hinc dracones Indici, inde Gryphes Hyperborei.
Generat Dracones Æthiopia, Indicis pares, uicenum cubitorum.
Asachei quoque populi sunt in Æthiopia, apud quos maximè nascuntur, ita ut cratium modo impliciti erectis capitibus uelificent ad meliora pabula Arabiæ. Auctor idem Plinius.

Disciplinis.

De Athenis Cic. libro 1. de Oratore: Atque ut omittam Græciam & illas omnium doctrinarum inuentrices Athenas, in quibus summa dicendi uis & inuenta, & perfecta est. unde & Ouid. in Epist. Atque aliquis doctas iam nunc eat, inquit, Athenas.

Diuitiis.

Fama est Syracusanos opibus olim adeò creuisse, ut sequenti prouerbio fecerint locum, Vobis ne decima quidem Syracusanorum adest, quum diuites alloquimur. est & aliud argumentum miræ eius urbis opulentiæ, quòd die quodam, terrestrem & maritimum contraxerit exercitum.
Non aliam ob causam poetæ fingunt imbrem aureum olim in Rhodum pluisse, quàm ob immensas eius urbis diuitias, Quinctianus in Cleopoli, - sit fertilis aruo magna

Rhodos, quondam descenderit aureus imber in Rhodon.

Dictamo herba.

Dictamus, seu Dictamum herba est, qua lacerti cum serpentibus pugnaturi se refouent. frequens est autem in Ida monte Cretæ. Virg. li. 12. Dictamum genitrix Cretæa carpit ab Ida.

Dipsadibus serpentibus.

Dipsas serpens est minor uipera, qua demorsi, feruescunt siti, & tandem emoriuntur. frequens est apud Garamantes. unde Syl. libro 13. Quippe atro rapidas efferuescente ueneno Dipsadas, immensis horrent Garamantes arenis. Reperiuntur etiam in Libya, & Arabia.

Equis.

Argos ab equorum præstantia commendat Horat. lib. 1. Car. dicens: plurimus in Iunonis honorem Aptum dicet equis Argos, ditesq; Mycenas.

Equo pugnare, Thessalorum est inventum. & primum in Thessalia equi usus repertus est. Lucanus, Thessalicus sonipes, bellis feralibus omen. Antiquitus prima laus fuit Equarum Thessaliæ, hinc adagium Erasmo positum, Decernitur equa Thessalica, de summo præmio. Cæsar equorum Thessaliæ, in tauros dimicantium, eosque perimentium spectaculum Romæ exhibuit. Strabo quoque ait Thessaliam pascendis equis esse commodissimam, qui Arcadicos & Epidauricos maximè præcellant. Adagium

Asturia, urbs Hispaniæ, equos habuit (qui Tollutarii dicuntur) gressus molliter glomerantes, alterna crurum explicatione. Martialis, Hic breuis ad numerum rapidos qui colligit ungues, Venit ab Hispanis gentibus Astur equus.

Agragas, seu Agrigentum, Siciliæ oppidum, habuit optimos equos. Virg. lib. 3 Æn. Arduus inde Agragas ostentat maxima longè Mœnia, magnanimum quondam generator equorum.

De Bibili Celtiberiæ ciuitate Mart. Videbis altam Liciane Bilbilim Equis & armis nobilem.

Nisæus mons est in Media, in quo pulcherrimi itidem nascuntur equi.

De Elide, Græciæ urbe, Propert. lib. 1. Et quas Elis

opes antè parat equis. Tibul. Qui prior Elæo est carcere miſſus equus.

De Argæo Cappadociæ monte. Caludianus lib. 2. in Ruf. Volucrumque parens Argæus equorum.

In Olysippo Hiſpaniæ urbe, equæ Venerem ſibi figurantes, hauſto Fauonio dicuntur concipere.

Equis abundat Scythia. Aſinis carens, propter immenſum frigus. Sunt in eadem regione populi, equorum carnibus uescentes, quos Ptolemæus Hippophagos uocat. Scythæ, inquit Plinius, equitatus & equorum gloria ſtrepunt.

Neſi populi ſunt in Scythia Europæa, optimis quondam equis abundantes, quibus reges utebantur.

Irlandiæ regio equos habet uectorios, præcipua bonitate, quos Vbinos uocant, celeriores Anglicis.

De Satriano urbe Apuliæ. Horatius, Me Satrianæo uectari rure caballo.

Tunis urbs Africæ, habuit præſtantes curſu, quos Barbaros uocant, quales in Maſſylia, Numidiaque paſſim reperiuntur.

Ex Tyrrheni maris inſulis, præſertim Corſica, & Sardinia, adducuntur breues admodum, ſed animo generoſo, atq; audaci ingreſſu, & irrequieto.

Ex Germania grauiores, qui Succuſſarii dicuntur Feſto, Nonio Tortores, Plauto Cruciantes.

Herodot. ſcribit in Paremitana regione Ægypti equos eſſe fluuiales, ungulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, magnitudine maximè tauri, craſſo corio, ut ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Idem ait circa Mæotis paludem (unde profluit Hypanis) equos eſſe ſyluestres & candidos.

Elephantibus.

corſellæ oppidum eſt in Africa, ubi prægrandes ſunt Elephanti, quorum etiam multitudo eſt in tota ferè Africa. Plin.

Sala quoque oppidum Mauritaniæ, greges habet plurimos Elephantum.

Plinius de Tingitania Africæ prouincia ſcribens, Ipſa inquit, prouincia ab Oriente montoſa fert Elephantes.

Herodotus in Thalia ait, Æthiopiam terrarum habita-

tarum ultimam uastos ferre Elephantos, prominentibus utrinque dentibus.

Libya. Syllius. l. 3. Belua nec retinet tardâte Libyssa timore

Plinius scribit in India gentem esse, cuius rex quadraginta millia Elephantorum in armis habeat. Alios item ibidem esse populos Palybotros nomine, qui Elephantorum nouem millia regi suo per omnes dies stipendientur. unde, inquit ille, coniectatio ingens opum est. Idem libro 8. scribit, Indicum Elephantum Afri pauent, nec contueri audent. nam & maior Indicis magnitudo est.

Sunt & alii populi Oraturæ, quorum rex habet decem millia Elephantorum.

Automelæ oppidi rex Elephantes habet M D C.

Pauperior Charmorum rex Elephantos L X.

Pandi gens sola Indorum regnata fœminis, quingentos habent Elephantos. Galterus lib. 1. Alexandreidos: Nobilium mula regionum laude superbit, Hæc diues gemmis. Elephantibus India barrit. Hinc decenti Epitheco poetæ Indicum uocant Elephantem. Martianus Cappella, Indicos, inquit, Elephantos organica permulsos detineri uoce compertum.

Habet Marmarica regio Africæ Elephantos. Sidonius. Non si quas eboris trabes refractis Rostris Marmarici dedere Barri.

Onesicritus apud Plin. lib. 6. testis est Elefantos in Taprobane insula maiores, bellicosioresque, quàm in India gigni.

Trogloditæ contermini Aetiopiæ solo Elephantum uenatu nutriuntur.

Ebore.

India. Virg. India mittit ebur, molles sua tura Sabæi. Horatius lib. 1. Car. Non aurum, aut ebur Indicum, Ouid. Sectile deliciis India præbet ebur.

Assyria. Idem Ouidius lib. 2. Eleg. Mæonis Assyrium fœmina tinxit ebur.

Echinnis piscibus.

Frequentes esse iuxta Misenum promontorium Echinnos docet Horat. lib. 2. Ser. dicens: Miseno oriuntur Echinni, Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum,

Electro.

Electrides Mesiæ sunt insulæ (quas aliis Glessarias uocant (dictæ, quòd in his proueniret succinum, quod illis Electrum uocant. Gignitur etiam in Aethiopia.

Ebeno.

Ebenum arborem nigri coloris, itidem habent Aethiopes.

Eruca.

Eruca herba est Venerem excitans. unde Ouid. de Rem. Nec minus Erucas iubeo uitare salaces. Columel. lib. 11. Excitet ut Veneri tardos Eruca maritos. Frequens est in Hispania.

Exocœtis piscibus.

Exocœtus piscis est in siccum somni causa exiens. hunc habet Arcadia.

Exercitu.

Quo tempore Aethiopes rerum potiebantur, Meroe insula ducenta armatorum milia regi suo suppeditabat.

Aliis rebus.

Eupatoriam herbam mittit Arcadia.
Euphorbiam Atlas.
Eumetritem gemmam Lesbos.
Equos pennatos Aethiopia.

Formicis.

IN solitudine Indiæ arenosa formicæ gignuntur canum quidem magnitudine minores, uulpium uerò maiores. earum nó nullæ apud regem Persarum uisuntur in uenatu captæ, inquit Herodotus. Aurum è cauernis ibidem eruunt. Propertius libro 2. Inda cauis aurum mittit formica metallis.

Apud Dardas, Indorum populos, mons est trium millium stadiorum ambitu, & sub eo aurifodinæ, in quibus formicæ uulpibus non minores aurum effodiunt.

Plin. lib. 11. scribit, in Aegypto formicas esse magnitudinis luporum.

Frumentis.

Cremona frumenti ferax est. unde Mantuanus, Et frumentifera cultissima rura Cremonæ.

Plinius scribit, Siciliam & Beticam frumentis adeò fe-

cundas esse, ut aristas centum granorum egerant.

De Babilonia, Herodotus in Clio. Hæc regio, inquit, omnium, quas uidimus, optima est duntaxat ferendo frumento. nam in arboribus ferendis, uite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando, adeò ferax est, ut nunquam non ferè ducena reddat. & ubi præstans bonitate se uincit, etiam ad tricena quaternum ferè digitorum latitudine, triticeis atque hordeaceis foliis.

Frumentifera etiam est Eleusis urbs Atticæ. Mantuanus in Dionysio, Misit & altricem frugum Cerealis Eleusim.

Arica Horatius lib. 2. Ser. Fruméti quantú metit Africa.

Idem lib. 1. Car. Quidquid de Libycis uerritur areis.

Apulia. Idem Horat. lib. 3. Car. Quàm si quidquid arat impiger Apulus, Occultare meis dicerer horreis.

Gargarus mons, seu Gargara in plurali. Ouid. Gargara quot segeres, quot habet Methymna racemos.

Morauia regio, Boemiæ uicina, pabulo, frumento, & pecore abundat.

Frugibus.

Siciliam frugibus esse fecundissimam constat. Stroza pater, Aruaque frugiferæ pinguia Sicaniæ. Hinc orta est fabula de Cerere, quæ ibidem fruges & modum arandæ terræ cómostrasse dicitur. Et Cicero Siciliam horreum populi R. uocat, quæ sæpe maximos pauerit exercitus.

Strepit etiam hac ubertate Italia. Vir. lib. 2. Georg. Salue magna parens frugum Saturnia tellus. Plin. lib. 3 cap. 5. Italiam uocat terram omnium terrarum alumnam.

Idé lib. 5. de Africa loquens, ita, inquit, appellatur regio fertilitatis eximiæ, cum cétesima fruge agricolis fœnus reddente terra. Hor. l. 3. Car. Fulgenté imperio fertilis Africæ.

Hispania. Martianus Capella, Europæ, inquit, lumen Hispaniæ contributum fertili frugum, optimæque prouinciæ, metallorum auríque fœtura, & meri marmoris, gemmarumque muneribus prædicandæ.

Sardinia. Claudianus, Cumanæ speciem plantæ se magna figura Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni, Diues ager frugum.

Plinius lib.21. cap.15. ſcribit, Aegyptum frugum eſſe fertiliſſimam. unde Priſcianus. ſeu Rhennius in Dionyſij Geographia: Hinc Nilus currens ad partes flumine pingui, Fertilis Aegypti terras fœcundat opimas.

De Fortunatis inſulis, Horatius in Epodo: Petamus arua diuites & inſulas, Reddit ubi Cererē tellus inarata quotānis.

Homerus ſcribit, templum Cereris fuiſſe in Pyraſo urbe Phthiæ, propter copiam frugum eius loci.

Aroa urbs Achaiæ. nomen ſumpſit ab Aratro, quòd ſit pariter ferax frugum.

Eſt fertilis Thracia frugum & frigore, & æſtibus, ut Africa & Aegyptus, inquit Plinius.

Fructibus.

Plinius lib 5. ſcribit Atlantem Mauritaniæ montem, opacum, numeroſumque eſſe ſcatebris fontium riguum, qua ſpectat Africam, fructibus omnium generum, ſponte ita ſubnaſcentibus, ut nunquam ſatietas uoluptatibus deſit.

Cicero de lege Agraria contra Rullum. Campania, inquit, ſemper ſuperbi bonitate agrorum & magnitudine fructuum, ſalubritate aeris, & pulchritudine regionis.

Viuareſium prouincia eſt ſuperior ſinguæ Oxitanæ, Rhodano contermina, quà proſpicit Orientem terra quidem montoſa, ruentibusq; impetu miro torrentibus ubiq; irigua, frequens & uelut turrita montium multitudine, præter cæteras Galliæ partes, quot tamen de bonitate, & fertilitate loci nihil adimit, immò uerò auget inuſitata quadam natura. nam (quod eſt præcipuum) uina profert laudatiſſima, omniumque laudibus, nemine reclamante longis interuallis anteferenda. Qua parte reſpicit Occidentem, montes habet, electiſſimis, raraq; bonitate caſtaneis refertiſſimos. omnium præterea pomorum, nucum, & aliorum hoc genus fructuum adeò ferax, ut nec pira Calabris, nec hortos Heſperidum, nec Phæacum pomaria, conferre liceat. Granis, herbis, floribus, uiolis, fructibus intantū fecunda, ut in ea pingenda, omnibusq; dotibus ornanda: ui res ſuas exercuiſſe natura uideatur. Vbertatē & copiā legu minū ſi uideres, rapereris in admirationē, tibiq; iucūdū eſſet iſtic relicta patria exulare. Nec immeritò uiuareſiū a uita,

a ut uiuariorum multitudine nomen meruit. habet enim Leporaria, ornithones, auiaria & cætera, quæ uillaticam decent pastionem.

Fagis.

Plinius lib. 16. scribit ex Cornelii Alexãdrini testimonio, dulcissimas esse fagos in Chio insula, earumque glandibus obsessos ibidem homines diu durasse.

Feris.

Polybius apud Plinium prodit, ab Atlante Occasum uersus, saltus esse pleno feris, quas generat Africa.

Scythia regio feris abundat, propter solitudinem hominum eius regionis, qui nullis certis sedibus utuntur, sed uagi feruntur in plaustris. unde & Scytharum solitudo, transit in prouerbium. Adagium

Ferro.

Chalybes populi sunt in Ponto, prope Thermodoontem. qui optimo abundat ferro. Virg. lib. 1. Georg. India mittit ebur, molles sua tura Sabæi. At Calybes nudi ferrũ.

Norici Alpium populi, uenas ferri laudabiles habuerunt. hinc Hor. ensem uocat Noricum, dicens: Quas neque Noricus Deterret ensis.

Melita quoque Siciliæ insula prestãtes habet ferrifodinas.

Bilbilis fluuius est Hispaniæ, apud quem optima ferri tẽperatura fiebat. hinc Horat. lib. 1. Car. Loricas uocat Iberas, dicens: Quum tu coemptos undique nobiles Lybros Paneti, & Socraticam domum Mutare loricis Iberis, Pollicitus meliora, tendis.

Fundis.

Baleares duæ sunt insulæ in mari Hispano, apud quas usus fundæ repertus est, & adeò celebratus, ut matres filios suos aliis auibus olim uesci non paterentur, nisi quas Funda fuissent adepti. Florus, Cibum, inquit, puer a matre non capit, nisi quid ipsa monstrante percusserit. Luc. lib. 1. Et torto Balearis uerbere fundæ Ocyor. Plin. lib. 3. Baleares, inquit, funda belicosas. Græci Gymnesias dixere. Virg. l. 1. Geor. Stupea torquentur Balearis uerbera fundæ.

Fauis.

Fauis abundat Hybla & Hymettus. Syll. lib. 14. Tum qua

nectareis uocat ad certamen Hymettum, Audax Hybla fauis.

Faui cera spectabiles reperiuntur in Pelignis, Sicilia, Creta, Cypro Africa. Plin. scribit uisum in Germania octo pedum longitudinis fauum.

Floribus.

Cicilia. Satius lib.2. Syl. Quid Cilicum flores, quid munere graminis Indi?

Enna urbs Siciliæ. Stroza pater, Non tu floriferis in odoræ uallibus Ennæ.

Saba. Statius lib 5. Syl. Ver Arabum, Cilicumque fluit, floresque Sabæi.

Ætna. Ausonius, Qualis floricoma quondam populator in Aetna.

Hybla. Ouid. lib.5. de Trist Florida quam multas Hybla tuetur apes.

Paphos. Crinitus, Seu tu floriferam, concelebras Paphô.

Turia, fluuius Hispaniæ. Claudianus, Floribus & roseis formosus Turia ripis.

Plin. lib.21. scribit Cyrenis semper flores esse laudatissimos.

Adagium Tritum adagium est apud Eras. Samiorum flores: ubi quis extremam decerpit uoluptatem: quod ea insula florum ubertate claruerit.

Fabis.

Plinius libro 4. ait, Burcanam insulam esse Ponti, quæ Fabaria dicatur Latinis, a multitudine frugis inibi sponte prouenientis. est autem insula Oceani septemtrionalis.

Fraxinis.

Ida mons Fraxinis abundat tantæ bonitatis, ut Citro sint similes, & ablato cortice plerunque ementes decipiant. nascuntur & in Co insula. Plinius.

Ficubus.

Plurima ficus exit in Thessalia & Macedonia, Plin. lib. 6.

Horatius in Epodo ait fortunatas insulas abundare ficubus. scribens: Suamque pulla ficus ornat arborem.

Credibile est maximas esse ficus Indiæ, & ualde spatiosas, quum sub earum una turmæ condantur equitum.

Figulinis officinis.

Pythecusa, auctore Plinio lib.3.dicta est non à Simiarum multitudines, sed à figulinis. Pythos enim dolium dicitur.

Fontibus.

In Ida monte multi sunt Fontes: ex quorum duobus Scamander, & Simois scaturiunt. Ouid. libro.2.Met. Et tum sicca prius creberrima fontibus Ida. Thomas Rhadinus, Ida multifons Cyzicum Rhomanis honora. Propterea aquosam eam uocat Horat. lib.3.Car.dicens: Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida.

In Tomaro monte Epiri centum esse fontes docet Plin. lib 4. Tomarus, inquit, mons centum fontibus circa radices Theopompo celebratus.

Flammis.

Vesæuus, mons Campaniæ, flammas quandoque proiecit. Mantuanus in Brixia, Et quæ flammiuomi pariunt arbusta Vesæui.

Felibus.

Tartessii populi sunt in Iberia, apud quos Feles maximè nasci dicunt. unde natum Adagium, Feles Tartessia. Adagium

Fluminibus.

In India mira est fluminum uastitas. Proditur Alexandrum magnum nullo die minus stadia DC. nauigasse in Indo fluuio, nec potuisse ante menses quinque enauigare, adiectis paucis diebus, tamen minorem Gange esse constat.

Megasthenes apud Plin. sexaginta eius amnes prodit.

Ferulis.

Ferulas in Aegypto præcellere scribit Plin lib.13.c.22.

Galinis.

VArro lib.3. de re rust. Gallinæ, inquit, Africanæ sunt grandes, quas Meleagrides appellant Græci. de his loquitur & Mart. Ansere Romano quamuis satur Hannibal esset, Ipse suas nunquam barbarus edit aues. Suetonius in Caligula, Hostiæ erant Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, Numidicæ, Maleagrides.

Gallinaria insula est in mari Ligustico, nomen inde sortita, quòd gallinis abundet. Aelianus Apud Volat. testis est, Maleagrides esse in Lero insula, quas fabula uult Me-

leagri Oenei filij natas, luctu patris in aues fuisse conuersas.

Gemmis.

Plinius lib.6. ait in Taprobane insula aurum & argentum esse in precio, Marmo testudinis simile, Gemmas, Margaritasque in honore multo præstantiores.

India uariis abundat gemmis. Sabell. Cernere erat quicquid gemmarum prodiga mittit India, quicdquid opum pelago scrutatur Erithrã. Prop. lib.2. India quos medio uertice gemma tenet.

Erithra rubri maris insula. Claud. Talis Erithræis intextus Nebrida gemmis Liber agit currus.

Idaspes fluuius. Claudianus, Diues Idaspæis augescat purpura gemmis.

Garamantes populi Orientales. Syllius lib.15. Ardebat gemma Garamantide cærula uestis.

Habet & Mare rubrum gemmas uarii coloris, magnique precii. Seneca in Herc. Oetæo: Gestat pelagi dona rubentis, Nec gemmiferas detrahit aures Lapis Eoalectus in unda Tibull.l.3. Quid ue in Erithræo legitur quæ littore cõcha.

Sunt & fluuij non nulli gemmis nobiles, interquos Aoaxis, & Ganges numerantur à Plinio.

Glandibus.

In Dodona Chaoniæ sylua primùm repertus est glandis usus. Virg. lib. 1. Georg. Chaoniam pingui glandem mutauit arista.

Gruibus.

Apud Strymonem fluuium & Bistonem lacum Thraciæ, grues maximè per æstum morantur. Lucanus lib. 3. Deseritur Striymon. rapido committere Nilo Bistonias consuetus aues.

Gazis.

Gazæ dicuntur diuitiæ Persarum, quos auro, gemmis & unguentis refertissimos fuisse constat. Statius lib. 1. Syl. Dignæ Midæ, Crœsique bonis, & Perside Gaza. Sabellicus: Regia quod Arœsi cepit. quod sterfica regum Gaza uetus.

Gryphibus.

Gryphes habent Hyperborei septentrionales. Politianus: Gryphes Hyperboreos Nemesis, Cytheræa columbas.

Gobiis.

Gobiis Venetiæ. Martialis: In Venetis sint lauta licet conuiuia terris, Principium cœne Gobius esse solet.

Glaniis.

Glanii pisces sunt, quos Volaterranus & testimonio Stephani grammatici, ait nasci apud Glanium Cumarum fluuiũ.

Gruibus piscibus.

Grus piscis est habens os & ceruicem grui aliti similem, & squamas instar pennarum eius. nutrit hunc piscem Corinthium pelagus, magnitudine pedum xv.

Galgulis.

Galgulus auis est magnitudine turturis, toto corpore uiridis, frequens in Peloponneso.

Graculis.

Venetorum Hadriam incolentium regio tot habet graculos, ut fruges populentur, & iacta absumant semina.

Glasco.

Glascum herba est, qua Plinii temporibus Britanni se inficiebant, atro colore terrorem ostentantes. unde Mart. Barbara de pictis ueni Bascauda Britannis. Bapt. Pius. Et Galatæ, Heluetiiq; truces pictique Britanni.

Glaucione.

Glaucion herba est foliis similibus Papaueris, frequens in Syria.

Gagate.

Gagates lapillus nascitur in Lycia, iuxta ostium Gagatis fluuii, unde nomen traxit.

Gypso.

Gypsum Tymphaicum laudat Plinius, à Tympho oppido, plurimum quoque effoditur in Epiro. fit etiam in Phœnicia, Turiis & Perrhœbia.

Aliis rebus.

Gentianam herbam habet Phœnicia & Illyricum; Galeritem gemmam Achelous, Galbanum herbam, Syria.

Hircis.

Cinyphs fluuius est Africæ: apud quem grandes nascuntur Hirci, uilloque tonsili. Virg. Nec minus interea barbas, incanaque menta Cinyphii tondent Hirci.

Hydris.

Nilus fluuius. Mantuanus in Aprili, Niligenas abigens ab ouilibus Hydros.

Helleboro.

Plurimum hellebori nascitur in Oeta monte. Plinius.

Supra Antyciram quoque montes sunt petricosi, in quibus copiosè prouenit helleborum. hac autem herba purgantur insaniæ. propterea Liuius Drusus Tribunus ipsi quum morbum comitialem pateretur, Anticyram dicitur nauigasse in eaque insula helleborum bibisse, atque ita morbo liberatum. unde etiam Horatius in Arte, Si tribus Anticyris caput insanabile, nunquam Tonsori Licino commiserit.

Apud Helyconem, Bœotiæ montem, nascitur quoque optimum & cerebro utile, purgandæque insaniæ itidem efficax.

Herbis.

Homerus apud Plinium lib 15. gloriam herbarum Ægypto tribuit. Diodorus de Ægypto loquens, Terra, inquit, inculta relicta pecori ad pastũ adeò exuberat herbis, ut oues bis anno pariant, bisque præbeant lanam.

Aeschylus apud Plinium Italiam herbarum potentia refertam prodit.

De Aci fluuio Ouid. lib. 4. Fast. Præterit & ripas herbifer Acituas.

Epirus, idem Ouid lib. 8. Metam. Misit aprum quanto maiores herbida tauros Non habet Epirus.

Herbis ueneficis.

De Caucaso & Scythia, Claudianus lib. 1 in Ruf. funestarumq; potestas Herbarum, quidquid letali gramine pollens Caucasus & Scythicæ uernant in gramine rupes.

Colchos & Iberia. Hor. in Epod. Herbasq; quas Colchos atque Iberia mittit uenenorum ferax.

In Ponto quoq; prouentus est malorum graminum. Virg. in Buc. Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta uenena Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto

Thessalia. Tibul. lib. 2. Quidquid habet Circe, quidquid Medea ueneni, Quidquid & herbarum Thessala terra dedit.

295

Hortis.

In Phæacia horti fuerunt memorabiles, & pomaria uariis referta fructibus. quæ quum magno studio coleret rex eius loci Alcinous, Deus hortorum creditus est. Stat. l. 1. syl. Quid Bifera Alcioni laudem pomaria, uosq;, qui nunquam uacui prodistis in aera rami.

Syria fuit in hortis operosissima, auctore Plinio. inde quoq; est prouerbium Græcis, Multa Syrorum olera. Adagium

Hyacyntho.

Hyacynthum florem mittit Æthiopia. frequens etiam nascitur in Thermis Diocletianis. eximiè quoque prouenit in Gallia. Plinius.

Hysopo.

Hysopum montanum, & hortense optimum nascitur in Cilicia, in Tauro monte. dein probatur Pamphilium & Smyrneum.

Helenio.

Helenium flos est, quem lacrymis Helenæ fabulantur natum. reperitur in Helena insula.

Hippice.

Hippice herba est, qua pasti equi diuturnam famem sustinent. unde nomen sumpsit. frequens est in Scythia, prædulcis circa Bœotiam.

Herodiis.

Herodii aues sunt prope flumina degentes, frequentes in Diomedæa insula.

Hircis piscibus.

Hirci pisces circa Cyrenaicum Sardoumq; mare oberrantes uisuntur cum Delphinis.

Aliis rebus.

Heliotropium herbam mittit Æthiopia.
Hephestitem gemmam, Coricus.
Hexeconthalithum gemmam, Troglodita.
Hematitem, Aethiopia.
Hydromellem, Phrygia.
Hyænas anamalia, Africa.
Hen at›podes aues, Aegyptus.
Hammoniacum, Africa.

Hyacinthos gemmas Æthiopia, atque etiam Chrisolytos; aureo colore translucentes. quibus præferuntur Indicæ (si uariæ non sint) Bactrianæ.

Ignibus.

AEtna inter montes igniferos numeratur. Lucanus lib. 1.-& ardenti ciuilia bella sub Ætna.

Iaculis.

Gnosos urbs est Cretæ, cuius incolæ Iaculis claruerunt. Lucan. lib. 3. Gnososque agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

Iuncis.

Inter Iuncos præstantissimus est Nabathæus; deinde Arabicus, quem quidam Babylonicum uocant: tertius Libycus, propè inutilis. laudatur & Hispanus, quo fiunt funes.

Iri herba.

Iris herba est odorata, Raphano similis, unguentisq; & mædicina aptissima. frequens est in Cyzico insula.

Iride gemma.

Iris gemma (quam crematam, tusamque ad Ichneumonum morsus remedio esse Horus apud Plinium prodit) nascitur in Perside.

Isati.

Isatis herba est fullonia, rubro, colore quam mittit Syria.

Iuniperis.

Scribit Plin. lib. 16. uastas esse iuniperos in Hispania.

Insulis.

Idem li. 3. ait Illyrici oram mille amplius insulis frequentari, propter naturam uadosi maris.

Ichneumonibus.

Ichneumon serpens aspidi infestissimus frequens est in Ægypto.

Ibidibus.

Ibis auis circa Pelusium tantum nigra est, cæteris omnibus locis candida.

Lanis.

MIletos Asiæ fuit ciuitas, prestantia Lanarum (quæ ibidem inficiebantur) memorabilis. Virgil. lib. 3. Georg. quamuis Milesia magno Vellere nutentur Tyrios imitata

imitata colores.

Tarenti quoque optimæ inficiebantur Lanæ. Horatius li. 2. Serm. Lana Tarentino uiolas imitata ueneno.

In Canusio Apuliæ oppido, & Caledonia, seu Britannia fuit eximia lanarum bonitas. Quinctianus in Cleopoli, Fama Caledoniæ sileat miracula Lanæ Et Canusina simul.

Lingonicas lanas probat Martialis lib. 11. Dicens, Lingonicis agedum tumeat tibi culcitra Lanis.

De Melita insula maris Siculi, Syllius lib. 14.-telaque superba Lanigera Melite & litus piscosa Melacte.

Luceria uetus fuit Dauniorum oppidum, ubi sacrum Mineruæ fanum extitit. Eius Lanas probat Horatius lib. 3. Carm. Te Lanæ propè nobilem Tonsæ Luceriam, non citharæ decent. Plin. lib. 26. commendat Galaticas, Tarentinas, Atticas, Milesias.

Plinius lib. 8. de lanis & ouibus loquens, Hispania, inquit, nigri uelleris præcipuas habet, Polentia iuxta Alpes cani, Asia rutili, quas Erithras uocant, item Bætica, Canusium: Fului Tarentum.

Laserpicio.

Laserpicium genus est herbæ preciosissimæ, & in medicinis optimæ; (Sylphion Græci uocant) cuius succus Laser, folium Maspetum dicitur. Nascitur hæc herba in diuersis locis: sed omnium laudatissima est apud Cyrenem Lybiæ urbem. Catullus ad Lesbiam, Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ Laserpici feris iacet Cyrenis.

Lentisco.

Linternus Campaniæ fluu. Lentisco arbore abundat. Oui. lib. 15. Hinc calidi fontes, lentisciferumq; tenetur Linternũ.

Lactucis.

Plinius lib. 19. ait, Lactucas in binos pedes aliquando se pandere, sed in Circelensi agro amplissimas prouenire.

Lauris.

In Olympo monte, inquit idem lib. 16. cap. 33. nulla est arbor Lauro copiosior.

Idem lib. 15. Laurus, inquit, non quia perpetuũ uiret, nec quia pacifera est, præferenda utique Myrto, & Oleæ est: sed quia spectatissima in monte Parnaso, ideoq; etiam Apol-

lini grata. Ouid. lib. 11. Ille caput flauum Lauro Parnaside uinctus. Virg. lib. 2. Georg. & iam Parnasia laurus Parua, sub ingenti matris se subiicit umbra.

Laurum Peneiam plerunque appellant poetæ, à Peneo Thessaliæ fluuio, iuxta quem frequens est hæc arbor. Val. Flaccus lib 1. Et in summo Laurus Peneia Gano.

Permessum, Bœotiæ fluuium, Lauros habere docet Pontanus lib. 2 de hortis Hesperid. dicens: Bæuaci de fonte ferat Permessida Laurum

Phocis. Sabell. in Eleg. Phocaicæ Laurus, Libethridumq; chori.

Sycion quoque urbs Oleo & Lauro abundat, unde Sicyonia bacca dicitur.

Plinius lib. 15. ait, plurimam Laurum in Ida, & circa Heracleam Ponti prouenire.

Lacte.

Saffina, urbs Vmbriæ, Plauti patria, Lacte abundat. Mart. Metam quod lactis Saffinate de sylua.

Lituania tantam habet lactis copiam, ut eius regionis incolæ semper ferè lacticiniis utantur, & melle.

Habent & Fortunatæ insulæ magnam uim lactis: unde Horat. in Epo. Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ, Refertq; tenta grex amicus ubera.

Leonibus.

Africa, Ouid. lib. 4. Trist. Tempore Pœnorum compescitur ira Leonum. Idem de omnibus propè Africæ partibus memoratur.

Getulia. Horat. Atqui non ego te, Tigris ut aspera, Getulus ue leo, frangere persequor.

Libya. Mart. lib. 7. Iam cernes Libycum uallo assultare leonem.

Caspia. Statius lib. 8. Theb. Cæde redit, sic Hircana leo Caspius umbra.

Marmarica. Seneca in Agamemnone: Marmaricus leo Morsus cruentos passus audacis leæ.

Missylia. Codrus, Antè panens capiet Massilum damaleonem.

Habet & Parthia leones. Marullus, Quos fera tygris,

quos leo Parthicus.

Mauritania. Pont. Sed prius aut Mauro ueniam fera præda leoni. Hor. lib. 1. Car. Nec Iubæ tellus generat leonum Arida nutrix.

Plinius li. 8. scribit solam Syriam leones nigros alere.

Lente.

Lens legumen est, quo qui uescerentur, olim æquiore animo fieri crediti sunt. Frequentes est Ægypto, Pelusio, Nili ostio. Mart. Accipe Niliacam Pelusia munera Lentem. Virg. lib. 1. Geor. Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis.

Lino.

Abundat Ægyptus Lino tenuissimo. Syl. lib. 3. Et Pelusiaco filium componere Lino. Argumentum maximæ tenuitatis est, quòd singula fila CCCLXV. filis constare dicantur, cuiusmodi uisa sunt in Thorace Amasis regis, qui Rhodi uisebatur, auctore Plinio. Æthiopes, & Indi ex malis, Arabes ex cucurbitis, Asiatici ex genista Lina demetunt.

Est ex sua gloria Cumano in Campania, quo ad piscium capturam utuntur eius urbis incolæ.

Carbasinum Linum apud Tarraconem repertum, ex quo nautica uela conficiuntur: ex quo & Carbasus nomen habet.

Nascitur Linum in desertis Indiæ, apud Caristum insulam, tanta bonitate & excellentia, ut margaritarum adæquet precium. Carbasinis uestibus Indi & Arabes corpora uelant, quæ sunt auro purpuraque distinctæ, ut scribit Curtius. unde Propertius lib. 4. Rapta ue odorato Carbasa lina duci.

Setabis, urbs Hispaniæ, agrum habet nomine Spartarium, à Sparto lini genere. Plin. quoque scribit citeriorem Hispaniam habere splendorem lini præcipuum. Serabica lina probat Catullus, dicens: Nam sudaria Seraba ex Iberis Miserunt mihi muneri Fabullus.

Larice.

Laricem arborem frequentem esse in Ida, docet Plinius lib. 16.

Luto fictili.

Samon, & Saguntum Luto fictili ad uasa aptissimo abundare certum est. Mart. lib. 8. Ficta Saguntino Cymbia

malo Luto. Eandem ob causam Lagœna uocatur Saguntina à Iuuenale.

Lænis uestibus.

Pellene urbs fuit Achaiæ, à Pellene Titane condita, apud quam optimæ fiebant Lenæ uestes, quæ egregiè bellantibus dabantur in præmium uirtutis.

Lapide speculari.

Lapis specularis in Hispania reperitur, & in Bononia Italiæ. quem quidã humore terræ glaciari modo crystalli dicũt.

Ladano.

Ladanum frutex est odoratus, quo abundant Arabes, & Nabathæi Syriæ contermini.

Lacertis.

Nascuntur in Arabia Lacertæ duorum cubitorum, Nysa uerò monte Indiæ xxxiv. pedum longitudine. Volat. scribit in Æthiopiæ insulis captam à regibus Lusitaniæ Lacertam octonum cubitorum longitudine, tanto oris rictu, ut solidum infantem deuorasset.

Capraria una ex Fortunatis insulis, itidem Lacertis referta est. Plinius.

Locustis.

Incolæ Gasii montis adeò quondam locustis infestati sunt ut contra eas Iouis auxilium implorauerint, & Seleucidum auium eas perimentium aduentum.

Graculi à Thessalis, Illyriis, & Lemniis, nutriuntur contra locustas, quorum ui maxima obruuntur, ubi certa mensura est præfinita, quam singuli enecarunt, ad magistratus deferant.

Magnesii, & Ephesii contra locustas ordine militari ad bellum exeunt, tanta eorum animalium scatent multitudine.

In mari Indico locustæ aquatiles quaterna implent cubita. Plinius, In India ternum pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & femoribus ferarum usum præbentes quum inaruerunt.

In Cyrenaica regione lex est ter anno debellandi eas.

Necare & in Syria militari imperio coguntur, quæ tamen Parthi, in cibo gratæ sunt.

Lupis piscibus.

Lupum piscem laudatissimum capi Romæ in Tiberi fluuio scribit Plinius lib. 9.

Lupis feris.

Cœlius scribit Lupos apud Crotoniatas maximè scatere, à quibus Milonem ibidem deuoratum scribit.

Lagnibus.

Lagnis piscis apud Mæandrum, & Lycum Asiæ, item apud Strymonem Europæ fluuios cernitur.

Loto.

Loton arborem gignit Africa, sed præcipua est circa Syrtes, atque Nasamones.

Lilio.

Lilion laudatissimum est in Antiochia, & Laodicea Syriæ, mox in Phaselide. quartum locum obtinet in Italia nascens.

Susa urbs Persarum à Memnone condita nomen sumpsit à Liliorum multitudine. nam Persæ Susam uocant Lilium.

Leporibus.

Baleares insulæ tot quondam leporibus obrutæ sunt, ut eius loci habitatores aduersus prouentum eorum, auxilium militare ab Augusto petiuerint. nam prius famem regioni populatis messibus attulerant. Leporem marinum tactu pestilentem habet Indicum mare.

Lyncibus.

Lyncas frequentes generat Aethiopia. Plin. lib. 8. c. 12.

Habet Ledonem herbam Arabia, Lesbidem gemmam Lesbos.

Melle.

Hybla, mons Siciliæ, optimo abundat melle. Mar. libro undecimo; Mella iubes Hyblæa tibi, uel Hymettia nasci.

Sicilia. Varro lib. 3. de re ru. Propter hoc Siculum mel fert palmam, quòd ibi thymum bonum & frequens est.

Hymettus mons Atticæ. Statius lib. 6. Theb. Strident Hymettia mella.

Attica. Ouidius, Adiice de flauis Attica mella fauis. Plin. Mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur.

Calydna una est Cycladum, mellis itidem ferax. Ouid. lib.8. Dextra Lebynthos erat, fecundaque melle Calydna.

Scribit Plin. Sabæos esse ditissimos syluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum, rigui mellis, ceræque prouentu.

Calabria. Horat. Quanquàm nec Calabræ mella ferunt apes.

In Fortunatis insulis copia est optimi mellis. Horatius, Mella caua manant ex ilice montibus altis.

Cyrnus insula est abundans melles, sed illaudato. Virg. Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos.

Torini populi Indiæ uictitant melle, quo affluunt. Vale Flac. lib.6. Mellis honos Torinis.

Strabo ait in India arundines sine apum auxilio mel ferre suauissimum.

Mellaria opidum Hispaniæ meruit nomen à copia mellis.

Marmore.

Sinada oppidum Phrigiæ, ad L X. stadia proximum habet uicum Docimum. ubi marmor nascitur, quod incolæ Doci mitem, Romani Sinadicum uocant. Horat. Quòd si dolentem nec Phrygius lapis, Nec purpurarum sidere clarior Delinit usus. Hac ratione Pontanus Idæas uocat columnas, dicens: Hinc etiam templa Idæis innixa columnis. Statius lib.1.Syl. Sola cauo Phrygiæ mittit quam Sinados antro, Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys.

Commendatur & marmor Numidicum, quod M. Lepidus primus omnium Romæ ostendit, maculis quidem purpureis uariatum. nã hunc lapidem Atys, quum in Phrygiã Cybelem fugeret, cruentasse dicitur. Vocatur autem Porphyrites. Plin. ait, præter marmoris Numidici, ferarumq; prouentum. nullum aliud esse regionis insigne. Martialis, Marmore picta Nomas.

Laconicum marmor uiride erat, & cunctis hilarius, omniumq; preciosissimum. Stat. in Syl. hic dura Laconum Saxa uirent.

Tænarus Laconiæ promontorium marmor habuit laudatissimum. Tibullus, Quid ue domus prodest, Phrygiis innixa columnis, Tænaræ siue tuis, siue Caryste tuis.

Tasos Cycladū una marmor habuit maculosum, quod Tasium dicitur.

Carystos, urbs Euboiæ, marmor habuit laudabile, quo primus in columnis Romæ usus est Mamurra. Plinius, Carystos, inquit, nobilis, nobilior tamen marmore. Lucanus, Qua maris angustar fauces lapidosa Carystos.

Luna urbs Etruriæ marmor habuit candidum & lucidum, quam propterea metalliferam, id est Marmoris feracem, uocat. Stat. dicēs: An ne matelliferæ repetit iā mœnia Lunæ.

Eurotas, Laconiæ fluuius: ab eiusdem rei præstantia commendatur.

In Syene Aegypti urbe fodiebatur etiam maculosum marmor, quod Pyropœcidos, id est, igneis maculis uariatum dicitur. Eo faciebant obeliscos Aegypti reges.

Paros quoque Aegæi maris insula marmor habuir laudabile. Plin. scribit Aegyptium Labyrinthum lapideis à Paro columnis fuisse factum. Horatius, Vrit me Gliceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius. Ouidius lib. 3. Met. Hæret ut è Pario formatum marmore signum.

Apud Sycionem marmorum fuit nobilis uena, ubi Dipœnus & Syllus cælatores patria Cretenses claruerunt.

Chios quoque maris Aegæi insula, Taygetus, seu Taygetum mon. Laconiæ, Hymettus Atticæ, Donisa, Liguria Dalmatia marmoris eximii laudem meruerunt.

Meretricibus.

In Suburra uico orbis Romæ fuerunt meretricum domicilia, quæ propterea Suburranæ dicuntur. Pamphilus, Deque Suburranis Thaida fornicibus. Martialis, Famæ non nimium bonæ puellam, Quales in media sedent Subura.

Corinthus urbs tantis deliciis eneruata est, ut Veneris templum ibidem fuerit, ubi mille circiter elegantes meretrices paratæ erant uenientibus se prostituere, inter quas numerantur præcipui nominis, Lais, Thais, Cyrene, Leæna Synope, Phryne, Sicyone. Vnde natum prouerbium, Corinthiari, id est, Lasciuire.

Myrtis.

Sparto. Virg. in Battarum. Et uiolæ genus omne hic est & Spartica Myrtus.

Orontes, Salmonius, Non Thabor horum animos, non myrtifer angit Orontes Eurotas. Catullus, Quales Eurotæ perpingunt flumina Myrtos.

Metallis.

Ilua insula, Tusciæ adiacens, clara est metallis, Virg. lib. 10. ast Ilua trecentos, Insula inexhaustis Chalybum generosa metallis. Plin. Venaria Ilua, cum ferri metallis.

De Amathunte Cypri ciuitate Ouid. lib. 10. At si forte reges fecundam Amathunta metallis.

De Temese Cypri urbe, Statius lib. 1. Syl. Et queis se totis Temese dedit hausta metallis. Ouid. lib. 15. Hippotadeque domos regis; Temesesque metalla.

De Luna urbe Etruriæ, Statius lib. 4. Syl. An'ne mettalli feræ repetit iam mœnia Lunæ.

Posidonius dicebat Plutum deum opulentiæ habitare subterranea Hispaniæ: tanta est in eo terrarum tractu, metallorum fecunditas.

Italia, inquit Plinius, metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris.

Murice.

Murex piscis est, cuius humore fit color purpureus, & quandoque pro purpura capitur. Murice autem claruerunt loca sequentia.

Tyros, Virg. Tyrioque ardebat Murice læna.

Africa, Horat. Tebis Afro murice tinctæ Vestiunt lanæ.

Baiæ, Idem lib. 2. Ser. Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Getulia, Idem, Argentum, uestes Getulo murice tinctas.

Phocis, Ouid. lib. 6. Met. Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

Tarentum, Sidonius: Muricis Tyrij, seu Tarentini conchyliato ditat indutu.

Sidon, Lucanus: Et Tyros instabilis, preciosaque murice Sidon.

Laconia, Pamphilus: Picta nec Oebalio fulget quæ murice uestis.

Assyria, Sidonius: Assyrius murex, nec tibi signa dabit. Idem dicendum de locis, ostro, & purpura claris.

Muribus.

Cosæ, urbs Italiæ, murium quotidie erumpentium multitudine obruta est.

Tanta est in Aegypto murium abundantia, ut & segetes populentur, hisque litatione & uotis resistere oporteat.

Argillus, mons Thraciæ, dictus est à multitudine murium, qui in terra ibidem reperti sunt concertantes. Argillus lingua Thracum mus dicitur.

Scribit Plinius ex Gyaro, Cycladum insula, incolas à muribus fugatos.

Plurimi & ad Troadem perueniunt, unde iam magno prouentu fugauerunt accolas.

Tantus fuit apud Persas murium prouentus, ut repertæ sint prægnantes in utero parentum. teste Plinio.

Messibus.

Habet Ægyptus binas in anno messes, ac totidem æstates. de Africa & Ægypto, Statius lib. 3. Syl.- quod messibus Afris Verritur, æstiferi quidquid terit area Nili Aegyptus ab antiquis orbis horreum uocata est, quò dei nimici gratia & salutis confugere soliti sunt.

Libya. Horatius: Quidquid de Libycis uerritur areis. Mart. Possideat Libycas messes Hermumque Tagumque.

Coronia urbs Thessaliæ. Stat. lib.7. Theb. Exilem Glisanta, Coroniamque feracem; Messe Coroniam, Baccho Glisanta colentes.

Gargarus mons in Ida. Claud.- iam flauescentia centum Messibus, æstiuæ detondent Gargara falces.

Mercibus.

Orientales populi uariarum rerum mercibus, ut gemmis, auro, argento, ture, balsamo, cæterisque rebus aromaticis abundant: hinc Stroza filius merces Eoas uocat, dicens: Ille dat Eoa lectos de merce lapillos.

Thebæ urbs centum portarum fama nobilis copiosa fuit Indicarum, Arabicarumque mercium.

Minio.

Minio pigmento abundat Minius, Iberię fluuius, nomen inde adeptus. Prop. Vt Mæotica nix Minio si certet Ibero.

Sisapo locus Hispaniæ, optimum habet Minium, Plin. Celeberrimum Minium ex Sisaponensi regione Bætica, Miniario metallo.

Reperitur & Minium apud Colchos, in rupe quadam inaccessa: optimum uerò supra Ephesum.

Margaritis.

Margaritis lapillis abundat India. Plin. Quantum apud nos Indicis margaritis precium est Idem lib. 9. Principium ergo, culmenque omnium rerum precii, margaritæ tenent. Indicus maximè has mittit Oceanus. Bap. Pius, Indaq; gē miseris margaris acta uadis.

Habet etiam margaritas Taprobane, Arabiæ insula: item Perimula promontorium Indiæ. Laudantur circa Arabiam in Persico sinu maris rubri.

Scribit Plin. Cascandrum insulam esse desertam in Oceano Indiam uersus, margaritis quæstuosam.

Tilos quoque Arabiæ insula, celeberrima est margaritis.

Palæogones incolæ sunt Taprobanes insulæ, auri, margaritarumque grandium fertiliores, quam Indi.

Tacitus scribit Britanniam aurum & argentum, aliaque metalla gignere, & Oceanum margaritas, sed subfuscas & liuentes. Suetonius ait, Cæsarem in Britanniam nauigasse, causa Margaritarum.

Mulis.

Hispania Stroza pater, Hispanasque simul mulas, mannosque Britannos Adde.

Murænis piscibus.

Mare Siculum. Martialis, Quæ natat in Siculo grandis muræna profundo.

Plinius probat lupum Tiberis, Rhombum Rauennæ; Murænam Siciliæ, & elopem Rhodi.

Sunt & prope Tartesum, Hispaniæ urbem, delicatæ Murænę. Quinctianus, Traxit & Tartesia Muræna quosdam.

Magalibus.

Magalia, seu mapalia dicuntur Getulorum casæ, quæ culmis teguntur. Mart. Tecum ego, uel sicci Getula mapalia Pœni, Et Poteram Scythicas hospes amare casas.

Ad hunc locum facere uidetur, quod Sallust. scribit, de Nu

midis, quos ait habuisse alueos nauiũ inuersos ꝓ tuguriis.

Scythiæ quoque non alias domos habuerunt, quam uolubiles, & palustris ductiles. unde Horat. Campestres melius Scythæ; Quorum plaustra uagas rite trahunt domos, Viuunt, & rigidi Getæ.

Myrra.

Myrrham arbusculam aromaticam succo distillantem habet Arabia. Virg. in Cyri, Ille Arebis myrrhæ quondam qui cepit ocellos.

Habet Myrrham Orontes. Propertius, Aut quid Oronte a crines perfundere myrrha?

Assyria Pontanus, Et Assyriam redolentia pectora myrrhã.

Excellit & Troglodytica Myrrha, quæ lucida est, suburidis, & mordax.

Musculis.

Musculi pisces nascuntur in Stymphali Arcadiæ.

Muriis.

Antipolis, urbs Asiæ, Muriis & Thynnis piscibus abundat. Martialis Antipolitani fateos sunt filia Thynni.

Monilibus.

India. Statius lib. 1. Syl Huic Inda monilia Glaucum, Proreaque, atque omnem Nereida quærere iussi. Vbi loquitur de forma, & cultu Violantillæ, uxoris Stellæ poetæ Patauini.

Murrha gemma.

Murrham gemmam (qua fiebant murrhea, seu murrhina pocula preciosa) multis in locis mittit Parthia. Propertius, Murrheaque in Parthis pocula cocta focis.

Montibus.

Macedonia perpetuis montibus cingitur, habet ab Oriente Ossam & Pelion, ab occasu Pindum, ab Aquilone Olimpum, a Menide Othryn.

Corsica quoque montibus, tanquam uerticibus, abundat unde & nomen sumpsit. Corsas enim tempora Græci uocãt.

Molaribus.

Antron urbs est Thessaliæ, cauernis & cuniculis abundans, quibus optimi lapides ad molas eruuntur. Gellius uocat molas illas trusatiles, ubi loquitur de Plauto: quem ait

operam piſtori locaſſe, & feciſſe quæſtum in agendis molis illis, quas truſatiles uocant.

Melino.

Melinum pigmentum nomen ſumpſit à Melo inſula, unde exportatur.

Magnete.

Magnes lapis eſt argento ſimilis, ferrum ad ſe attrahens. reperitur in India, & in Siphno inſula maris Aegei.

Mellonibus.

Melones (quos Veteres Melopepones dicebant) fructus ſunt hortenſes, qui humi rotundantur. Spartianus Oſtienſes probat.

Muſcis.

Plinius ait Cyrenaicos Achorem deum contra multitudinem muſcarum inuocare, eique litare conſueuiſſe. Muſcarũ multitudo depopulata eſt quondam Megarenſes.

Myrica.

Myrica arbuſcula naſcitur domeſtica in Aegypto, & alibi agreſtis.

Myrobalano.

Myrobalanũ arbor eſt frequens apud Trogloditas Aethiopiæ, Aromaticam ferens glandem, qua fit unguentum precioſum. Palma, quæ fert myrobalanum, probatiſſima eſt in Aegypto.

Malobathro.

Malobathrum unguentum eſt odoriferum, Syriæ regioni peculiare. Horatius, Cum quo morantem ſæpe diem mero Fregi, coronatus nitentes Malobathro Syrio capillos.

Meliloto.

Melilotos, herba eſt ſuauis & mellea, de qua Ouidius: Pars thyma, pars rores, pars meliloton amant.

Melilotos optimus eſt Atticus: naſcitur & in Campania circa Nolam mellini coloris odoriſque uehementis.

Mantichora.

Mantichoram feram India gignit magnitudine leonis, pelle uilloſa & purpurea, uultu & auribus propè humanis, triplici dentium ſeria in utraque maxilla, utrinque aculeis cuſpidatam, quos in certamine pro telis iaculatur.

Monope.

Monopem animal tauri magnitudine habet Pœonia.

Muribus Araneis.

Muribus Araneis, quos Herod. Mygdalos uocat, ſcatet Britannia.

Monocerote.

Monoceros fera eſt ſæuiſſima, capite ceruino, pedibus elephantinis, cauda aprina, reliquo corpore ſimilis equo, uno in fronte cornu duum cubitorum armata: naſcitur in Aethiopia.

Margaris.

Margari piſces ſunt ſpecie rotunda, & gregatim natantes, ac regem ſectantes more apum. reperiuntur in mari Rubro.

Membranis.

Membranæ pergami primum repertæ ſunt,

Malis punicis.

Malum punicum, ſeu granatum, frequens eſt apud Carthaginem, unde cognomen ſumpſit.

Malis Cydoneis.

Malis Cydoneis (quæ & Cotonea dicuntur) nomen dedit Cydon urbs Cretæ, in qua magnus fuit eorum prouentus.

Milio.

Milio gaudet Campania, pultemque candidam ex eo facit. Sarmatorum quoque gentes hac maximè pulte aluntur. Aethiopes non aliã frugem, quàm milii, hordeiq; nouere. Habent & Niuerni agros milio, perinde ac frumento, aut aliis ſegetibus refertiſſimos, quo etiam contrito, & in farinam redacto pultem coficiunt.

Malua.

Maluas Plin. ſcribit in Arabia ſeptimo menſe arboreſcere, quod eſt argumentum magnæ fertilitatis.

Moly herba.

Moly herba à Mercurio reperta, maximè contra uenena efficaciæ, Naſcitur in Cillene Arcadiæ.

Millitibus.

Plinius ſcribit Italiam nunciato Gallico tumultu ſolam ſine externis ullis auxiliis armaſſe, peditum xxc. millia;

equitum DC. millia.

Mulis piſcibus.

Mulos piſces Septemtrionalis gignit Oceanus,& proxima pars occidentis.

Merulis albis.

Merulæ circa Cyllenem Arcadiæ, nec uſquam alibi candidæ naſcuntur.

Aliis rebus.

Mithidanion herbam generat Pontus, Melichryſim gemmam India, Magudarim caulem Syria, Maſtichem arborem Chios inſula.

Niuibus.

Taurus, Othrys, Rhodope, Scythia, Thracia nullo ferè tempore non rigent niuibus, gelu, ac glacie. Taurus, Remaclus: Nubibus impono Taure niuoſe tuis. Scythia, Lucanus: Solibus & nullis Scythicæ, quum bruma rigeret, Dimaduere niues. Thracia, Statius lib. 11. Biſtoniæ tepuere niues. Ouid. Bracia Sythonia candidiora niue. Othrys, Claudianus: Laſſa per Othryſias fundere membra niues. Rhodope, Ouid. in Epiſt. Quà patet umbroſum Rhodope glacialis ad Hemum.

Scribit Plin. Atlantis uerticem, altis etiam æſtate niuibus operiri.

Nemoribus.

Zacynthos inſula non procul Corintho, Virg. lib. 3. Æn. Iam medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos.

Egaleos mons Atticæ. Statius lib. 12. Diues & Egaleos nemorum, Parneſque benignus Vitibus.

Atlas, inquit Martianus Capella, numeroſus eſt, ſcatens fontibus, ſed rupidus infecundus.

Nucibus.

Auella, urbs, Campaniæ, nuces habuit præſtantiſſimas. Plinius, Nuces Auellanæ capitis dolorem faciunt. Virg. Et qui mali feræ deſpectant mœnia Auellæ.

Plinius laudat Tarentinas amplitudine, & putaminis mollicie. Celumella, Nucem Græcam Auellanam, & Tarentinam hoc modo facere poteris.

Thaſiæ. Quinctianus, Thaſia nux quoſdam, Cilix & piſcis aliquos. Varro apud Gellium Scaros Cilices, nuces

Thasias, palmas Aegyptias, glandes Ibericas inter cibos electiles reponit.

Optimum genus Nucum fuit Persicum, auctore Plinio, Politianus in Rust. Cornaque cum Cerasis, duroque putamine clausa Persica nux.

Plinius laudat Ponticas. unde Statius li. 1. Syl. Quidquid nobile Ponticis nucetis

Nardo.

Nardus, seu Nardum frutex est aromaticus, quo India & Persis abundant. Horatius, Nunc & Achæmenio perfundi Narda iuuat. Plinius, Cuius folia nihil ab Indico nardo distant.

Nymphis.

Oceanus Nympharum omnium pater est. Catullus, Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

Napis.

Amiternum, urbs Campaniæ, Napis abundant. Martialis, Hos Amiternus ager felicibus educat hortis. Plinius, Napi uerò Amiternini (quorum eadem ferè natura) gaudent æque frigidis. Napus in Aegypto mirè celebratur propter olei celebritatem, quod de semine eius faciunt.

Nebridibus.

Nebrides dicuntur damarum, seu ceruorum pelles. his abundat mons Nebris nomine, auctore Solino.

Nitro.

Nitrum lapis est sulphuri commistus, & natura sali proximus. Apud Epirum fit eodem, quo sal, modo. Optimum crescit in Macedonia, quod uocant Colestricum. In Aegypto conficitur multo abundantius, sed deterius. Nitrariæ egregiæ Aegyptiis circa Memphim esse consueuerunt.

Nasturcio.

Nasturcium herba est corporem & hebetudinem excitans. frequens est apud Babylonem.

Neadibus.

Neades animalia sunt, quorum uoce abrumpitur terra reperiuntur in Samo insula.

Narcisso.

Pli. ait probatissimũ narcissum crescere in Liciæ montibus.

Oſtro.

LEmanus lacus, Gebennæ propinquus, colore muricis abundare arguitur dicto Ricardi Bartolini: Oſtrifero madidum caput obiectare Lemanno.

Sarra, ſeu Tyros. Virg. Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat oſtro.

Sidon. Ouid. Hic qui Sidonio fulget ſublimis in oſtro.

Aſſyria. Virg. in Cyri: Non Libys Aſſyrio ſternetur lectulus oſtro.

Phœnicia. Rufus Feſtus, Agenoreo color hinc mentirier oſtro.

Tænarus mons Laconiæ. Ægidius Maſerius, Commendent oſtrum Tænarus, atque Tyros.

Chalcedon. Luc. lib. 9. Pontus & oſtriferam dirimat Chalcedona curſu.

Oleo, & Oliuis.

Venafrum Campaniæ oppidum præcipuam olei laudem meruit. Martial. lib. 13. Hoc tibi campani ſudauit bacca Venafri Vnguentum. Horat. Preſſa Tenafranæ quod bacca remiſit Oliuæ. Plinius, Et uulgò, inquit, principatum hoc bono obtinuit Italia toto orbe, maximè agro Venafrano.

Picenum regio Italiæ. Mar. Si mihi Picena turdus Palleret oliua. Oliuam Picenam commendat Plinius.

Sicyon urbs Achaiæ. Ouid. in Ibin, Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto.

Trebia, ſeu Trebula urbs Italiæ (quæ prius Nitiſca dicebatur) etiam claruit oliuis. Virg. lib. 7. Eretimanus omnis Oliuiferæque Nitiſcæ.

Peparethros inſula. Ouid. lib. 7. Met. Et Giaros, nitidæq; ferax Peparethros oliuæ.

Ager Sabinorum. Ouid. lib. 3. Faſt. Primus oliuiferis Romam deductus ab aruis.

Eurotas fluuius Laconiæ. Stat. lib. 4. Theb. Taygetique phalanx, & oliuiferi Eurotæ Dura manus.

Lycabeſos mons Atticæ. Stat. lib. 12. parnesq; benignus Vitibus, pingui melior Lycabeſos oliua.

Betis

Bætis Hiſpaniæ fluuius. Martialis, Bætis oliuifera crinē redimite corona. Plinius, Glareoſum oleis ſolum aptiſſimum in Venefrano, pinguiſſimum Bætica. Idem, Bætica quidem meſſes uberrimas inter oleas metit.

Paropotamia proxima Tigri regio non palmetis modò, uerum, & oleo, pomiſque & aliis arbuſtis nobilis eſt.

Oliuis etiam abundare Fortunatas inſulas oſtendit Horatius, dicens: Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ.

Taburnus mons Campaniæ. Virg. iuuat Iſmara Baccho Conſerere, atque olea magnum ueſtire Taburnum.

Ouis.

In Velitris, Volſcorum oppido, fuit ouorum ingens abundātia. Mantuanus, Iā Latii Romā caput, ouiferasq; Velitras.

Pygmæorum caſas luto, penisque, & ouorum putaminibus conſtrui ſcribit Plin. lib. 7.

Oonæ eodem teſte inſulæ ſunt Ponti, in quibus ouis auium & auenis uiuunt incolæ.

Ouibus.

Galeſus, Calabriæ flumen, ouium multitudinem quondam fertur habuiſſe. Horat. lib. 2. Carm. Dulce pellitis ouibus Galeſi flumen.

Canuſium urbs eſt Apuliæ, in qua lanæ erant rutili coloris Iuuenalis Sat. 6. Paſtores, & ouem Canuſinam, ulmosq; Falernas.

Galia: Hor. Nec pinguia Gallicis creſcūt uellera paſcuis.

Calabria, & Apulia. Col. lib 8. Generis eximii Calabras, Apulasq, milites noſtri exiſtimabant, earumq; optimas Tarentinas. Nunc Gallicæ precioſiores habentur, earumque præcipuæ Altinates. Altinum autem oppidum eſt in palude poſitum, ſimilem Rauennæ ſitum habens. Martialis, Velleribus primis Apulia prima, ſecundis Nobilis Altinum, tertia laudat ouis. Plinius, Lana autem laudatiſſima Apula, & quæ in Italia Græci pecoris appellatur, alibi Italica. Tertium locum Mileſiæ oues obtinent. Apulæ breues uillo, nec niſi penulis celebres, Circa Canuſium, Tarentumque ſummam nobilitatem habent.

Tibareni populi ſunt Trapezonti imminentes. Chalybibus uicini, ouium præſtantiſſimi cultores. Priſcianus. ſeu

Rhemnius in Dionysiij Geographia: Hic pecorum est diues nimirum gens Tibarenum: Hanc prope sunt Chalybes, durissima regna colentes, Quos labor exercet sæuus, ferrique metalla.

Ægyptus adeò herbis exuberat, auctore Diodoro Siculo, ut oues bis anno ibidem pariant, bisque præbeant lanā.

Herodotus ait in Arabia esse oues cauda trium cubitorum, quam per humum trahunt.

Sunt & minutissimæ oues in Chio pabuli inopia, quarum tamen lacte caseus conficitur laudatissimus. Ibidem agni statim à partu matrem pastoremq; agnoscunt, & circa petulca lasciuia subsiliunt.

Ornis.

Pelion mons Thessaliæ. Val. Flac. lib. I. Arg. Quantum Peliacas in uertice uicerat ornos.

Odoribus.

Arabia propter uarias herbas, fruticesq; aromaticos, tota est odorifera. Statius lib. I. Syl. Odoriferis Arabum quod doctus in aruis. Tibullus, - urantur odores, Quos tenet è terra diuite mittit Arabs.

Saba. Col. lib. II. Cæliribus, templisque Sabæum miscet odorem. Statius lib. 2. Syl. Odoriferos exausit flamma Sabæos. Plin. scribit Sabæos ditissimos syluarum fertilitate odorifera.

Persis. Syl. lib. 15. Altera Achæmenium spirabat uertice odorem. Ad hoc allusit Hor. Persicos odi puer apparatus.

Assyria. Catullus, Fragrantem Assirio uenit odore domū.

Panchaia, & Idaspes. Claudianus, Quidquid turiferis spirat Panchaia syluis, Quidquid odoratus longè blanditur Idaspes.

India. Syllius libro 17. Qualis odoratis descendit Liber ab Indis.

Armenii. Tibul. lib. I. Iactat odoratos uota per Armenios

Apud Delphos, oppidum Phocidis, dabantur Apollinis oracula. Plin. Subeunt in hac reputatione Delphica oracula uelut ad castigandam hominum uanitatem a deo missa.

Ostreis.

Ostrea, seu Ostreæ appellantur aquatiles conchæ, qua-

rũ olim usus erat in delicus. Optimæ fuerunt in lacu Lucri no Mart. Ebria Baiano ueni modo concha Lucrino. Hor, Non me Lucrina iuuerint cóchylia. Sergius Orata(qui primus ostrearum piscinas habuit) optimum saporem Lucrinis adiudicauit.,

Geradalca stagnum est agri Volaterrani, optimis ostreis refertum.

Baiæ, Hadrianus Care. Baiana ostrea: murices, luposque Circeri. Hor. Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini.

Abydus. Mantuanus, Vnus, & ostriferam Sesto qui iunxit Abydon.

Oppidis,

Alexandri magni comites in eo tractu Indiæ, quem subegerant, scripserunt quinque millia oppidorũ fuisse, Indiáq; tertiam partem esse terrarum omniũ, & multitudinẽ gentiũ innumeram probabili ratione. Indi enim propè gentium soli nunquam emigrauere suis finibus,

Bætica olim habuit oppida 175.

Oleribus.

Syria in hortis operosissima oleribus abundauit. unde natum Adagium, Multa Syrorum olera.

Onagris.

Onagri syluestres asini pręcipui sunt in Phrygiam & Lycaonia. sunt & in Mauritania cursu pernices, citoq; desistẽtes, quos annelos uenatores propterea facilè capiunt.

In India reperiuntur agrestes, equi magnitudine, capite pænè rubenti, oculis cæruleis, uno in fronte cornu.

Onocrotalis.

Onocrotalos aues, olorum similitudinem habentes. Gallia Septemtrionalis, Oceano proxima mittit.

Onychite.

Onychitem gemmam in Arabiæ montibus, nec usquam alibi nasci ueteres putauerunt.

Aliis rebus.

Othonem & Oenanthem herbas habet Syria. Opalos gemmas, India. Ocram pigmentum, Topazonos insula. Obsidiarum lapidem Aethiopia. Oryges feras, Africa. Origanum herbam, Bœotia.

Pice.

PLinius, Asia picem Indicam maximè probat. Græcia Piericam, Naryciam. Virg. lib. 2. Georg. dicens: Et iuuat undantem buxo spectare Cytorum. Naryciæque picis lucos. est autem Narycia, seu Narycium oppidum Volscorum. Col. lib. 11. sobolem dabit illa capacem Naryciæ picis, aut Actæi meliis Himetti.

Est & circa Idam in Troade pix plurima. Virg. libro 3. Georg. Idæasque pices & pingues unguine ceras.

Illyrium, seu Illyria, Epiri regio, Italiæ propinqua, pice quoq; abundat. Ouid. Nigrior Illyrica cui pice sanguis erat.

Theopompus apud Plinium testis est in Apolloniatarum agro picem fossilem non deteriorem Macedonica inueniri.

Piceis arboribus.

Picea arbor frequens est in Pado: unde impositum fluuio nomen. Pades enim Piceat Gallicè uocantur, inquit Plin.

Palmis.

Apud Hessenos populos urbs est Eggada nomine, fertilitate, & nemoribus palmetorum nobilis.

Aegyptus. Plin. Palma, inquit, quæ fert Myrobalanum, probatissima est in Aegypto. Quinctianus, Inuenta mensis palma mox Aegyptia.

Idume prouincia Syriæ palmis luxuriat. Lucanus, Et arbusto palmarum diues Idume. Virg. lib. 3 Geor. Primus Idumæas referam tibi Mantua palmas.

Hiericus oppidum est Idumææ, in cuius agro Strabo ait palmetum esse centum stadiorum. Plinius Hiericuntem pal metis consitam, & fontibus irriguam uocat. Idem, Sed ut copia, inquit, ibi, atque fertilitas, ita nobilitas in Iudæa, nec in tota, sed Hiericunte maximè.

In Babylonia per omnem regionem palmæ sunt sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ.

Arabia. Ouid. lib. 10. Palmiferos Arabes, Panchæaque rura relinquam.

Pharos Aegypti Insula, Ouid. lib. 2. Eleg. Quæ colis & Memphin, palmiferamque Pharon.

Selinis urbs iuxta Lilybæum. Syll. Audax Hybla fauis, palmis quoque onusta Selinis. Virg. lib. 3. Aen. Teque datis

linquo uentis palmosa Selinis.

Plinius scribit Iudæam esse inclytam palmis.

Est & in Liguria castrum S. Romuli palmis nobilibus refertum.

Canaria una ex Fortunatis insulis abundat palmetis, cariotas, id est, palmarum fructus ferentibus. Mart. Notæ cariotides theatris. Stat. Prægrandes cariotides cadebant.

Tylos, insula maris Persici, palmas, oleas, uites, ficos, & uaria pomorum genera profert.

Thebæ Ægyptiæ palmis itidem fecundæ fuerunt. Stat Seu quæ palmiferæ mittunt uenalia Thebæ.

Pomis.

Tibur oppidum, non procul Roma, pomis abundauit. Col. lib. 11. Et turris lacus, & pomosi Tiburis arua.

Phæacum regio tanta pomorum ubertate claruit, ut præmaturis fructibus noui statim succederent. his autem præfuit Alcinous. Stat lib. 1. Syl. Quid bifera Alcinoi laudem pomaria, uosq; Qui nunquam uacui prodistis in aera rami? Iuuenalis Sat. 5. illa iubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat.

Anio fluuius, Tiburi propinquus; etiam pomis abundat. Propertius, Ramosis Anio qua pomifer incubat aruis.

Falisci, Volscorum populi, etiam abundant pomis. Ouid. lib 3. Eleg Quum mihi pomiferis coniux foret orta Faliscis

Aspagones, Indiæ populos, uitis, lauri buxi, pomorumq; omnium in Græcia nascentium fertiles scribit Plinius.

Omnes Fortunatæ Insulæ copia pomorum & auium omnis generis abundant.

Plumbo.

Mictis Insula candidum generat plumbum. Plin. libro 4. cap. 16. Timæus historicus à Britannia introrsus sex dierum nauigatione abesse dicit insulam Mictim, in qua candidum plumbum proueniat.

Ex Cassiteride insula, ait Plin. lib. 7. cap. 56. plumbum primus apportauit Midacritus.

Cantabria nigro abundat plumbo.

Pantheris.

Hyrcania Scythiæ pas Pãtheris, Pardis, & Tygrib. abũdat.

Pinis.

Atlas mons. Ausonius, Nec pinifer Atlas Amphytrioniadem puerum.

Ida. Statius lib. 3. Syl. Pergame pinifera multò preciosior Ida..

Licæus mons Arcadiæ. Statius lib. 7. Theb. Nec sua pinigero magis adnatet umbra Lycæo.

Simois fluuius Phrygiæ. Statius lib. 12. Pinigeri rapitur Simoentis ad amnem.

Mænalus. Virg. Pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem Mænalus, & gelidi fleuerunt saxa Lycæi.

Ossa mons Thessaliæ. Lucan. Quantus Piniferæ Boreas quum Thracius Ossæ Rupibus incubuit.

Othrys. Val. Flac. Parnasi lateant iuga, cesserit Othrys Piniger.

Portis.

Ægyptiæ Thebæ centum portis nobiles fuerunt. Iuuenalis, Ecce uetus Thebæ centum iacet obruta portis. Plin. Et Diospolis magna, eadem Thebæ, portarum centum nobilis.

Piscibus.

Aulis urbs, seu Portus Bœotiæ, piscibus abundat. Ouid. libro 12. Met. Bœotaque tellus Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.

Benacus lacus. Petrarcha, Carmine piscoso referens accepta Benaco. Vbi primam corripuit, quæ à Virg producitur.

Gnydos Lyciæ ciuitas. Ouid. lib. 10. Piscosamque Gnydon, grauidamque Amathunta metallis.

Multa sunt in Nilo piscium genera, inter quos numerantur Lepidothus, Coracinus, Porcus, Phagonus, Siluius, Citharus, Alosa, ex testaceis Dilichius, Phiscus, Bosites.

Tanta est in Thule insula piscium multitudo, ut ligni loco comburantur ab incolis.

Gedrosi Indiæ populi (qui Atbim amnem incolunt) fores in domibus maxillis piscium, & belluarum faciunt, & ossibus tecta contignant.

Populis arboribus.

Sperchius fluuius Thessaliæ. Ouid. lib. 1. Met. Populifer Sperchius, irrequietus Enipeus.

Padus. Ouid.lib.2.Eleg.Frigidus Eurotas, populiferque Padus.

Populos nigras, efficacissimas habet Creta Insula.

Papyro.

In Lacunis Nili nascuntur iunci, ex quorum tenuissimis fissuris contexuntur chartæ, & uela, & uestes & stragula. est autem Papyrus frutex nascens in paludibus Aegypti, aut quiescentibus aquis Nili. Papyrum ostendit primus in Aegypto Alexander. de Papyro Lucanus, Non dum flumineas Memphis contexere Biblos Cœperat. Ouid.lib. 15.Perq; Papyriferi septemflua flumina Nili. Martialis, Perdite Niliacas Musæ mea damna papyros. Plinius lib. 13.Papyrum, inquit, nascitur in palustribus Aegypti, aut quiescentibus Nili aquis, ubi euagatæ stagnant, dua cubita non excedente altitudine gurgitum. Et paulò pôst, Nuper & in Euphrate nascens circa Babylonem Papyrum intellectum est eundẽ habere usum chartæ.

Prunis.

Damascus, urbs Siriæ, optimis abundat pruinis, quæ Damascena uocantur. Columel.lib.11. Armeniisque, & Cereolis, prunisque Damasci. Plinius lib. 15.In peregrinis arboribus dicta sunt Damascena, à Syriæ Damasco cognominata.

Piris.

Plinius ait Crustumina Pira cunctis esse gratissima.

Abundat & Piris Calabri, quæ consueuerunt hospitibus apponere. Horat. Non quo more Piris uesci Calaber iubet hospes. Hinc Adagium, Calabri hospitis Xenia.

Crustuminis proxima sunt Falerna, à potu. quoniam tanta uis succi abundat.

Porris.

Aricia urbs Italiæ porris abundat. Martialis, Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros.

Tarentum. Idem Mart. Fila Tarentini grauiter redolentia porri.

Plinius ait laudatissimum porrum esse in Ægypto, mox Orchiæ, atque Ariciæ.

Phasianis.

Phasiani à Phaside, Colchorum fluuio, dicuntur, quòd

ibi sint frequentes. Lactantius, Cernitur & mistam Phasidis inter auem. Mart. lib. 13. Argiua primùm sum deportata carina, Antè mihi notum nil nisi Phasis erat.

Paludibus.

Nilus. Statius li. 3. Syl. lib 8. Lenta paludosæ proscindunt signa Rauennę.

Sicambri populi Germaniæ, Rheno proximi, in paludibus habitant. Propertius, Ille paludosos memoret seruire Sicambros.

Portentis.

Vnde paludosi fœcunda licentia Nili. Rauenna. Syl.

Nilus. Stroza fil. Et portentiferi nasset uada noxia Nili.

Pruinis

Scythia, Riphæi, Caucasus, Strymon fluuius Thraciæ perpetuis rigent pruinis. Virg lib. 4 Georg. Aruaque Riphæis nunquam uiduata pruinis. Claudianus, Caucaseas captiua bibunt armenta pruinas.

Pharetris.

Creta. Virg. lib. 3. Georg. Armaque, Amyclæumque canē, Cressamque Pharetram.

Gnosos & Gortyna urbes Cretæ. Luc. 3. Creta uetus populis, Gnosusque agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

Cydon urbs Cretæ. Ouid. lib. 8. Met. Armaque, equosq;, habitusque, Cydoneasq; pharetras.

Lycia. Statius lib. 6. Theb. Cætera pars Lyciis gaudet. contenta pharetris.

Media. Marullus., Non tot spicula Medicis pharetris.

purpura.

In Mœlibœa, urbe Thessaliæ, claruit usus purpuræ. Virg. lib. 5. Æn. Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit.

Plinius ait in Laconia purpuram optimam fieri consueuisse. Horat. Nec Laconicas mihi Trahunt honestæ purpuras clientes.

Bombycinam uestem texere Pamphila Platis filia in Coo insula prima docuit. Martialis, Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ.

Tyros. Tibullus, Illi selectos certent præbere colores

Africa puniceum, purpureumque Tyros. Idem, Vellera det succis bis madefacta Tyros.

Sidon & Ancon. Syllius lib. 8. Stat fucare colus, nec Sidone uilior Ancon.

Plinius de Carthagine loquens, Nunc omnis, inquit, nobilitas conchylio, atque purpura constat.

Purpuras pisces habent Sigæum & Lectum, Idæ promontoria.

Placentis.

Picentes pane laudantur, quem conficiebant ex halicæ materia macerata. hic ob duriciam frangi non poterat, nisi lacte, mulso ue mollitus. Martialis, Picentis Ceres niueo sic nectare crescit, Vt leuis accepta spongia turget aqua. Pamphilus, Non halicæ panes, non quas tibi terra placentas Picentina dedit.

Pyramidibus.

Pyramides lapideæ fuerunt structuræ in Ægypto, quas reges sumptu maximo erigebant aut in ostentationem diuitiarum, aut in usum sepulturæ, aut ad excitandum populi torporem. earum una CCCLX. millibus hominum, uiginti annorum spatio constructa fertur, tanta quidem rerum prodigentia, ut in raphanos, allium & cæpas (quibus operarii uescebantur) MDCCC. talenta erogata sint. Martialis, Barbara Pyramidum sileat miracula Memphis.

Procellis.

Syrtis, Charybdis, Scylla, Malea, Caphareus, marina dicuntur pericula, procellis frequentibus agitata. Pamphilus, Perque procellosas Syrtes, per saxa Maleæ, Per mare, quod rapido uortice Scylla trahit.

Pectinibus.

Pectinibus patulis iactat se molle Tarentũ. Plin. ait laudatissimos esse pectines Mitylenis, in Ægypto uerò pectunculos.

Pecore.

Phyllos regio Arcadiæ. Stat. lib. 4. Theb. Aptior Armentis Mydea, pecorosaque Phyllos.

Tartari populi, quum frugibus careant, pecore tamen

abundant. & quoniam aquarum sunt pauperes, equinum sanguinem bibunt.

Sclaui regionem habitant adeò feracem, ut bis in anno grauidas habeant pecudes, quæ quater tondentur.

Volaterranus ait Pannonam pecoribus & uitibus abundare: sed olei pauperem esse.

Orchomenos, urbs Arcadiæ, Polymelos a pecoris copia nomen meruit.

Angli pecore abundant, lanisque mollissimis, quoquò uersus exportatis. Viuaria animalium ad tria millia in tota insula cernuntur, inquit Volaterranus.

Pabulis.

Morauia sterilitatem olei, & uini, pabulorum, frumenti, pecorisque copia abundè pensat.

Erithrea insula Hispaniæ tantæ est fecunditatis, ut oporteat pecudes, pabuli copia, ex creatione sanguinis purgari: cuius rei causa, ea finguntur, quæ de Geryonis armentis dicuntur.

Plinius ait nihil esse laudatius Germaniæ pabulis.

Pernis.

Pernæ pisces de genere concharum, frequentes sunt circa Pontias insulas.

Psymmythio.

Psymmythium, seu Cerussam parit Rhodos insula.

Pumicibus.

Pumices dicuntur lapides erosi amne, leuigandis corporibus aptissimi. laudantur in Melo, Scyro & Æoliis insulis. reperiuntur, & in Sicilia nigri coloris.

Persicis.

Persica dicuntur à Perside regione his abundante. habet Aegyptus Persicum arborem similem piro.

Paliuro.

Paliuro arbori Cyrenaica regio suam postponit Loton.

Ptisana.

Ptisanæ potioni (cuius laudibus Hippocrates uolumen unum dicauit) bonitas præcipua Vticensi: in Aegypto fit ex hordeo.

Panico.

Panico cibo præcipuè utitur Aquitania. Ponticæ gen-

tes nullum panico præferunt cibum.

Portu.

Aulis, urbs Bœotiæ, portum habuit quingentarum nauiũ capacem.

Strabo ait Anthedonem Bœotiæ urbem portuoſam eſſe.

Munychia urbs Atticæ habuit ſtationem cccc. nauium capacem.

De Lycia, Seneca in The. Tutamque crebris portubus Lyciam uidet.

Pardis.

Pardos in Africa, Syriaque eſſe creberrimos, ait Plinius capiuntur & in regione Mauritaniæ, ſunt & in Caria ac Libya prælongi admodum, animo imbelles, ſaltu agiles, pelle adeò durra, ut ferro non cedat.

Priſtibus.

Priſtes piſces ſunt in mari Indico cc. cubitorum.

Plataniſtis.

In Gange reperiuntur hletaniſtæ piſces xv. cubitorum.

Phœnice.

Phœnicem auem annis DCXC. uiuentem ſola fert Arabia. Claudianus, Hæc fortunatus nimium Titantus ales Regna colit, Solisq; plaga defenſus iniqua Poſſidet intactas ægris animalibus oras.

Palumbibus.

In agrum Volaterranum Palumbes quotannis aduolant è mari.

Pſytacis.

India Pſytacum mittit, auem humanæ uocis docilem. Claudianus, & ſi qua loquendi Gnara, coloratis uiridis defertur ab Indis. Nunc etiam aduehuntur ex Luſitania, inſulisque Æthiopicis.

Phaleridibus.

Phalerides aues habet Parthorum Seleucia. Aquaticarum laudatiſſima Aſia.

Phalocrocoraces aues Baleariũ inſularum ſunt peculiares.

Pellibus.

Ex Tana, Venetorum caſtello, exportantur pelles & mancipia, quæ Sarmatæ mercantur, uocantque Carcaſos.

Panibus.

In Scolo Bœotiæ uico laudatiſſimi fiebant panes.

Pelamidibus.

Pelamidum piſcium copiam habent Alyzones populi.
Strabo ait etiam reperiri in anguſtiis Byzantii.

Peloridibus.

Pelorides piſces dicũtur à Peloro promontorio,ubi ſcatẽt.

Peponibus.

In campania Pepones optimi ſponte proueniunt.

Petroſelino.

Optimum Petroſelinum ueniebat quondã ex Macedonia.

Pœphagis.

Habet India pœphagũ animal duplo magnitudinem equi excedens.

Perdicibus.

Teophraſtus dixit perdices eſſe in Paphlagonia duplici corde.

Palæſtra.

Fuerunt Spartani clariſſimi pugiles,& palæſtritæ.Propert.
Multa tuæ Spartæ miramur iura palæſtræ.

Aliis rebus.

Parthenium pigmentum habet Aegyptus.
Purpuriſſum colorem India.
Panacem herbam Clitorus mons.
Panacem unguentum Arabia.
Philoginon gemmam, Porphyritem lapidem, Perſeam arborem Ægyptus.
Phatagam animal,Porphyrum ſerpentem India.
Parnopum auem Galatia.
Pardialim & Perſeum piſces Mare rubrum.
Populo, & diuerſis rebus abundat, Parriſiorum Lutetia.

Quercubus.

CHaonia, pars Epiri, glandibus abundat, & quercubus. Ouid.lib.10. Vmbra loco uenit, non Chaonis abfuit arbor.

Dodona ſylua Epiri.Val.Fl li.1. Arg.Dodonida quercum Ingredior. Syl.lib.3.Implet fatidico Dodonida munere quercum.

Ossa mons Thessaliæ. Val. Fl. Fleuit ubi Osseæ captaret munera quercus.

Racemis.

CAecubum, oppidum in sinu Caietano, terras habet optimi uini feraces: Horatius, Cæcubum, & prælo domitam Caleno Tu bibes uuam.

Tmolus mons Lydiæ. Ouid. libro 4. de Ponto: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos, quot Sycion baccas.

Methymna. Ouid. Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos.

Rhombis.

Hadria, seu mare Hadriaticum. Iuuen. Satyra 4. Incidit Hadriaci spatium admirabile Rhombi.

Rhombitem Ptolemæus ait esse fluuium post Mæotidem à Rhomborum frequentia nominatum.

Plinius ait Rhombum Rauennæ esse laudatissimum.

Rosis.

Pæstum oppidum in Lucania bis in anno fructus quosdam, & in his rosas parit. Virg. lib. 4. Georg. Biferique rosaria Pæsti. Idẽ de rosa, Vidi Pæstano gaudere rosaria culta

Pangæum quoque montem rosis feracem esse decet Plinius lib 21. cap. 4.

Abundat & Campania optimis rosis, quibus præcipua dignatio. his Plinius addit Prænestinam & Milesiam. est etiam Cyrenis odoratissima rosa.

Resina.

Resina humor est fluens ab arboribus, etiam in eisdem resi dens. Plautus Aegyptiam probat in Marcatore, dicens: Resinam ex melle Aegyptiam uorato, saluum feceris.

Raphanis.

Raphanus herba est, seu radix comestibilis, tam frequens & nobilis apud Delphos, ut ex auro diceretur, Beta ex argento, Rapum ex plumbo. Aequat in Germania infantum puerorum magnitudinem. In Aegypto Raphani sparguntur nitro, ubi sunt suauitate præcipui.

Laciadæ quoque populi Atticæ raphanorum habẽt copiã apud eos moris erat, ut qui fuisset in adulterio deprehensus

ignominiosas pœnas, daret, impactis in pudendam corporis partem, raphanis, qui ibidem crescunt mira magnitudine.

Rapis.

Plin.lib.18. Dat palmam rapis, in Nursino agro nascẽtibus

Reseda.

Resedam herbam collectiones, inflammationesque decutientem habet Ariminum magno prouentu.

Riuis.

Methone urbs riuis abundat. Seneca in Troade, An frequens riuis leuibus Methone?

Serpentibus.

Ophiusa insula dicta est a multitudine serpentum. Ophis enim Græcè serpentem significat. unde Ophiogenæ populi in Hellesponto, qui serpentum ictus tactus leuant, & imposita manu, corporis uenena extrahunt.

Mauritania. Hor. Nec Mauris animo mitior anguibus.

Libya. Syllius, Terga damus, Libycisque parem non esse fatemur Anguibus Ausoniam.

Africa. Horat. lib. 1. Ser. Canidia afflasset peior serpentibus Afris.

Sinuessa urbs Campaniæ. Ouid. lib. 15. Vulturnus, niueisque frequens Sinuessa colubris.

Cinyps fluuius est Libyæ inter duas syrtes, capris & serpentibus abũdans. Pamphilus, Affer Cinyphi caput colubri.

Candei populi orientales serpentibus uescuntur. unde & Ophiophagi uocantur, neq; est alia regio earũ fertilior Plin.

In India serpentes in tantam adolescunt magnitudinem, ut solidos hauriant ceruos, taurosque.

Tanti sunt & apud Rhindacũ amnẽ in Põto, ut superuolantes, quãuis altè, pernicitérque alites hausturaptas absorbeant.

Constat apud Bragadam fluuium serpentem centum & uiginti pedum longitudinis à Regulo interfectum. quod est argumentum maximos ibidem nasci.

Sulphure.

Nascitur, inquit Plinius, sulphur in insulis Aeolis, inter Siciliam & Italiam, sed nobilissimum in Melo insula. In Italia quoque inuenitur in Neapolitano, Campanoq; agro, & collibus. qui uocantur Leucogabi. Volateran. ait nunc

fossile sulphur esse in agro Volaterrano. Nar quoque fluuius aquas habet Sulphureas. Ausonius, Fluminibusque Italis præponens sulphureus Nar.

Segetibus.

Apud Cinyphem Libyæ fluuium magna est frugum copia unde Ouid. Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas.

Multis testimoniis constat Libyam & Africam segetibus abundare. Mant. in Syluis, Vbi Lybicæ segetes, ubi Gnosia uina. Ouid. lib. 4. de Ponto, Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos, Ab hac rerum copia, Cererem Argi Libyssam uocant, auctore Festo.

Gargarus mons Phrygiæ. Ouid. Gargara quot segetes. quot habet Methymna racemos.

Scaris piscibus.

Scaros pisces habet Carpathium mare. Hor. Non me Lucrin a iuuerint conchlia, Magis ue Rhombus, aut Scari Siquos Eois intonata fluctibus, Hyems ad hoc uertat mare Eois fluctibus dixit, id est, Orientalibus, propter mare Carpathium. Hunc piscem Optatus Helipertius, præfectus classis sub Claudio principe, è Carpathio aduexit. numeratur autem inter cibos electiles. Varro apud Gellium testis est Scaros Cilices omnium esse præstantissimos.

Sagittis

Sequentia loca incolas habuerunt peritissimos sagittarum Creta. Virg. in Cyri, Attica Cretæa sternebat rura sagitta.

Lycia. Virg. lib. 8. Ille mihi insignem phaletrã, Lyciasq; sagittas Discedens, pharetramque auro dedit intertextam.

Cydan urbs Cretæ. Statius lib. 7. Theb. Cydonæas ante ibant gesa sagittas.

Gortyna. Lucan. lib. 6. Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo. Idem, Nec Eois peior Gortyna sagittis.

Dicte. Syllius lib. 13. Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur urbis arundo.

Parthia. Mantuanus in Alphonso, nec Parthica tanto Agmine per cæli nubem se fundit arundo. Hac ratione Catullus Sarthos uocat sagittiferos.

Erithra, seu Erithræ. Sid. Fortè sagittiferas Enam popu latus Erithras. De Orientalibus populis Val. Flac. lib. 5. Quos

neque Iber, neque tuta suis Aurora sagitis Sustinet. Per auroram intelligit Orientales.

Sarissis.

Sarisse dicuntur hastæ Macedonum. Ouidius libro 12. Qui clypeo, gladioque, Macedoniaque Sarissa. Lucan.lib.8. Primi Pellæas arcu fregere Sarissas.

Smaragdis.

Smaragdo gemma uiridi, & oculorum aciem recreante abundant Erithra. & Scythia. Claud. Inter Erithræos surgentia colla smaragdos.

Reperitur etiam in India, & Cypri ærifodinis. Plinius ait Ægyptiorum, Scythicorumque smaragdorum tantã esse duritiem, ut nequeant uulnerari. Ait & Scythicos omnium esse nobilissimos.

Sistris.

Sistrum tinnulum est instrumentum, ab Aegyptiis repertum, quo utebantur in sacris Isidis, unde Sistrati Aegyptii dicuntur. Mart. Linigieri fugiunt, calui, sistrataque turba. Ouid. lib.3. Eleg. Quid nunc sacra iuuant, quid nunc Aegyptia prosunt Sistra?

Saccaro.

Saccarum dicitur mel in arundinibus collectum instar gummi candidum, & dentibus fragile. Saccarum autem fert Arabia, sed laudatius India.

Stanno.

Casiterides decem sunt insulæ in Hispania, ex quibus effoditur Stannum, quod Cassiterum appellatur. Diodorus ait uenam stanni esse in Britannia iuxta Helenum promontorium, quod nunc Cornubiam uocant.

Saxis.

Mantuanus Apenninum saxosum, Pamphilus Ceraunia scopulosa, Calentius Pelion lapidosum uocat, quòd eo loca saxis abundent.

De Eryce, monte Siciliæ, Seneca in Medea: Quæcunque generat inuius saxis Eryx.

Stamine.

Pergamus Attali regia, Memphis, & Babylon urbes ingeniosæ fuerunt in texendis staminibus. Politianus in Rust.

Textile

Textile nec tenero subtegmine fulgurat aurum, Spirantes referens uultus, quæ Pergamos olim Artificii descripsit acu, quæ stamina Memphis, Quæ Tyros & Babylon radio pinxere sonanti.

Sale, & salinis.

Hammanientes, Cyrenaicæ regionis populi, domos sale- montibus suis exciso, ceu lapide construunt.

Sunt etiam in Saxonia Salinæ uberrimæ, & argentifodinæ ab Othone primo inuentæ.

Alos, urbs Achaiæ, à sale ibidem reperto meruit nomen.

In Ormeno monte Indiæ quum sal eruitur, & instar lapidum cæditur, fertur postea renasci mira ubertate.

Apud Cyprum sal hammoniacum dicitur, quod in arena repetitur.

Bisuntium, urbs est Burgundiæ, in cuius agro duo sunt fontes, alter aquæ dulcis, alter, unde sal igne densatum conficiunt, candore præstans maximum eius gentis uectigal.

Tarentini sale abundant candidissimos, atque fossili, quem Plinius ait esse omnium suauissimum.

Apud Bactros amnis Ochus, & Iaxartes ex appositis montibus deferunt salis ramenta.

Sunt & in Africa lacus turbidi salem ferentes.

In Carris Arabiæ oppido muros domosque massis salis faciunt, aqua ferruminantes.

Salicibus.

Ameria urbs Vmbriæ fuit quondam salicibus ferax. Virg. Atque Amerina parat lentæ retinacula uiti.

Setabo.

Setabum genus est lini, sudariis aptissimi, & tenuitate præcipui, quo abundat Hispaniæ urbs Setabis nomine. Catullus, Nam sudaria Setaba ex Iberis miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius.

Sparto.

Spartum herba est in Hispania frequens, qua optimum etiam conficitur linum. Strabo ait in Hispania campum esse Spartarium, à Sparti multitudine nuncupatum.

Scombris.

Scombraria insula est, uel promontorium contra Afri-

cam, ſcombris piſcibus abundans. unde nomen tractum.

Saliunca.

Saliuncam herbam breuem & folioſam multæ ſuauitatis gignit Pannonia, & Norica.

Suibus.

Sues in Arcadia adeò ſaginantur, ut Plin.ſcribat Soricem in corpore cuiuſdam præpinguis nidificaſſe.

Struthiocamelis.

Struthiocameli aues ſunt in Africa, & Æthiopia tantæ magnitudinis, ut altitudinem hominis inſidentis equo ſuperent, & celeritate uincant.

Salmonibus.

Salmo fluuiatilis in Aquitania, præfertur marino.

Sampſuco.

Sampſucus herba eſt Mitylenis plurima, quo optimum conficitur oleum, quod Sampſucinum dicitur.

Speculis.

Optima ſpecula olim fiebant Brundiſii, Stanno & ære miſtis. Plinius.

Signis.

Rhodi 73.millia ſignorum fuiſſe, Mucianus apud Plin.teſtis eſt.

Sinopide pigmento.

Sinopis primùm inuenta eſt in Ponto, inde nomen aſinope urbe. naſcitur in Ægypto, Balearibus, Africa, ſed optima in Lemno & Cappadocia.

Siliqua.

Siliqua arbor naſcitur frequens in Syria Ioniaque, & circa Gnydon, atque in Rhodo ſemper comantibus foliis.

Syluis.

Mare rubrũ, & totus Orientis Oceanus refertus eſt ſyluis. Tylos quoque inſula maris Perſici, quà ſpectat Orientem.

Subere.

Suber præcipuè naſcitur circa Elidem, aut Spartam. Plinii temporibus naſcebatur in Italia.

Scirpis.

Mauri mapalia ſua tegunt ſcirpis, tanta eorum multitudine affluunt. his & naturæ in pado uelificant.

Stipulis.

In Leborino, Campaniæ agro, tanta eſt ſtipularum craſſi.

tudo, ut eis ligni uice utantur.

Serpillo.

Plin.lib.19.ait, montes Thraciæ ſcatere ſerpillo.

Spongiis.

Spongiæ molliſſimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ, denſæ circa Malæam,

Aliis rebus.

Sarcocollam paruæ arboris lacrymam habet Perſis.

Sandaracam pigmentum Topazos, ſiue Topazonos rubri maris inſula. Selenitem gemmam Arabia. Seſamum frugem India. Syroperdicem auem, perdice minorem, Antiochia. Scynthicem herbam Bœotia. Stechadem herbam odoratam Stœchades inſulæ.

Syderitem gemmam Arabia. Silurum piſcem Nilus. Scorpiones Africa.

Terebinthis.

ORicos, ſeu Orithos ciuitas eſt iuxta Epirum, abundans Terebintho arbore, quæ propterea uocatur Orithia. Virg. lib.10. Incluſum buxo, aut Orithia Terebintho Lucet ebur.

Syria quoque habet Terebinthum maximè in Damaſco.

Talpis.

Talpis ſcatet tota Bœotia, præterquam Coronea urbs, ubi nec gignuntur, nec allati uiuunt.

Plinius ait talpas in Orchomeno cuncta ſubruere.

Ture.

Sabæa regio Arabiæ, & tota fermà Arabia abundant ture. Plinius, Sabæi Arabum propter tura clariſſimi. Val.Flac.lib. 6.Argon.Hac quoque turiferos felicia regna Sabæos. Virg.li. 1.Aeneid.Centumque Sabæo Ture calent aræ.Iem.India mittit ebur, molles ſua tura Sabæi.

Minæi, Arabiæ populi, primi commercium tuis fecere, maximeque exercent.

Abundat etiam ture Panchaia regio Arabiæ. Lucr. lib. 2. Araque Panchæos exhalat propter odores.

Ture quoque nobilis eſt Libanus, mons Phœniciæ. Auſonius Florum ſpirat odor, Libani ceu montis honor tus.

Topazio.

Topazio lapide pretioſo abundat Topazios inſula ma-

ris rubri, à qua & nomen sumpsit. Repetitur & in Arabiæ insula, quæ Chytis uocatur.

Testudinibus.

Scribit Plinius in Taprobane insula tantam plerisque in locis testudinum reperiri multitudinem, ut earum superficie contegantur habitantium familiæ.

In Carmaniæ angulo sunt Chelenophagi, inquit Plinius; testudinum superficie casas tegentes, & carne uescentes. sunt in Africa plurimæ.

Testudines tantæ magnitudinis habet Indicum mare, ut singularum superficie habitabiles casæ integantur, atque inter insulas rubri præcipuè maris, his nauigent cymbis.

Troglodicæ cornigeras habent, ut in Lyra annexis cornibus latis, sed mobilibus, quorum in natando, remigio se adiuuant.

Tædis.

Tæda arbor, nuptiis quondã sacra, frequẽs est in Calabria.

Thapsia.

Thapsia, ferulà syluestris, nomen sumpsit à Thapso insula, in qua abundat.

Tigribus.

Reperiuntur tigres in India apud Prasios populos, magnitudine duplici, quàm sit Leo. Iuuen. Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem.

Sunt & frequentes in Hyrcania, & Armenia, propterea Hyrcaniæ & Armeniæ dicuntur à poetis. Virg. Daphnis & Armenias curru subiungere Tigres Instituit.

Dicuntur & Gangeticæ à Gange. Ouidius lib. 6. Met. Nec mora traxit Ityn, ueluti Gangetica ceruæ Lactentem fœtum per syluas Tigris opacas.

Eadem ratione dicuntur Caucaseæ, à Caucaso monte Scythiæ. Syllius, Caucaseam lustrans uirgato corpore Tigrim.

Et Caspiæ, à Caspia Scythiæ regione. Claud. Si tu sancta Ceres, & te non Caspia tigris Edidit.

Particæ à Parthia. Idem, Quem Parthica tigris uelat.

Prope Niphatem Scythiæ fluuium sunt etiam tigres. Sido, Aut ut Tigriferi pharetrata per arua Niphatis.

Tarandis.

Tarandum animal tauri magnitudine, & pelle uersicolo-

re (qua ſcuta fiunt) fert Scythia.

Torſionibus.

Torſio piſcis eſt ſimilis Delphino, præterquam roſtro, hunc gignit mare Ponticum.

Thriſſis piſcibus.

Triſſas in Tiberi fluuio laudatiſſimas reperiri ſcribit Plin. has in Ægypto circa Meroæ ſtagnum coloni flebilibus numeris eſcæ uice deceptas expiſcantur.

Thynnis.

Strabo ait Thynnos piſces miræ magnitudinis in Hiſpania reperiri, eoſque glande ueſci prodit.

Triciis.

Thriciæ piſces ſunt frequentes in Iſtro, ex quo quum in mare uenerunt, nunquam poſtea remeant.

Thymallo.

Thymallum piſcem magnitudine cubitali gignis Ticinus Italiæ fluuius.

Tuberibus.

Tubera poma, ſeu cibi in magnis olim deliciis fuerunt. Aſiæ nobiliſſima extitere circa Lampſacum,& Alopeconeſum; Græciæ uerò circa Elidem. Præſtant Africana. De his Mart. Rumpimus altricem tenero de uertice terram Tubera: Boletis poma ſecunda ſumus.

Tela.

Auſonius telam commendat Perſicam, ubi ait: Laudet Achæmenias Orientis gloria tellas, Molle aurum paliis Græcia texe tuis.

Commendatur Aegyptia ob præcipuam lini bonitatem, uel quòd multis liciis (quæ polymita dicuntur) texere docuerint. Lucan.l.10. Vt mos eſt Pharis miſcendi licia telis.

Setabis urbs Hiſpaniæ tela claruit. Syllius lib. 3. Atque altrix celſa mittebat Setabis arce, Setabis & telas Arabum ſpreuiſſe ſuperbas, Et Peluſiaco filum componere Nilo.

Tauris.

Clitumnus fluuius eſt Vmbriæ, cuius aquas pota candidos boues (qui ibidem ſunt frequentes) reddit. Stat.lib. 1. Syl. Aut præſtent niueos Clitumna noualia tauros.

Meuania oppidum eſt Vmbriæ, Clitumno fluuio propin-

quũm, ferax taurorum & armentorum. Lucan. lib. 1. Est qui tauriferis ubi se Meuania campis Explicat.

Taxus.

Taxus arbor est feralis baccas proferens uenenatas, a qua toxicum uelut taxicũ appellatur. frequens est in Hispania & Corsica. unde Virg. Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos. Plinius ait, Arcadiæ taxos tam præsentis esse ueneni, ut si quis sub iis dormiat, cibum ue capiat, statim moriatur.

Tapetibus.

Alexandria & assyria tapetibus claruerunt, qui inde Assyrii & Alexandrini uocantur. Statius libro 2. Theb. Fuderat Assyriis extincta tapetibus alto Membra toro.

Thermis.

Baiæ ciuitas est Campaniæ, in cuius agro calidæ sunt aquæ ad uoluptatem & uarios morbos aptissimæ. unde & thermæ Baianæ celebratæ sunt.

Tragoni, & Trogete.

Tragonis, seu Rhagion, herba nascitur in Creta tantum insula in maritimis, Iunipero similis & semine, & folio, & ramis.

Trogetes arbos nascitur in inferiore Cyrenaicæ parte.

Thymo.

Thymus, seu Thymum, herba est apibus gratissima. qua abundant Hybla & Hymetus. Virg. in Buc. Nerine Galatæa, thymo mihi dulcior Hyblæ. Mart lib. 5. Hyblæis madidas thymis placentas.

Tritico.

Plinius ait Bizantium Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, atque missa Augusto ex uno grano quadrigenta paucis minus germina, & CCCXL. stipulas Neroni ex uno grano.

Cum centesimo quidem & Leontini Siciliæ campi fundunt. sunt in primis feraces tritici tota Bætica & Aegyptus.

Tribulis.

Thracia tantam habet tribulorum copiã, ut eorum foliis equos saginent, qui ad Strymona habitant.

Tragelaphis.

Tragelaphi animalia iuxta Phasim, Colchorum amnem, nec alibi nascuntur.

Turdis.

Idem ait Turdos frequentes in Germania cerni maximè hyemis tempore.

Vasis.

HAbet Samos insula figulinum lutum, conficiendis uasis (quæ in æsculentis laudantur) aptissimum. unde Tibullus lib. 2. At tibi læta trahant. Samiæ conuiuia testæ.

Cumæ quoque ciuitas Campaniæ uasis olim terreis gloriabatur. Idē Tibullus, Fictaque Cumana lubrica terra rota.

Corinthus, urbs Græciæ, prima toreumatum, uasorumq; luxuriam comenta est, quæ Corinthia propterea dicuntur, & eorum amatores Corinthiarii. Suetonius in Augusto, Pater argentarius, ego Corinthiarius. Statius, Aeraq; ab Isthmiacis auro potiora metallis.

Venenis, & herbis uenenatis.

Abundat uenenis, & herbis ueneficis Thessalia. Tibull. lib. 2. Quidquid & herbarum Thessalia terra dedit. Propertius lib. 1. Et bibere è tota toxica Thessalia Lucan. lib. 6. Thessalia quinetiam tellus herbasque nocentes Rupibus ingenuit. Ouid. lib. 3. Nam mea Thessalico languent deuota ueneno Corpora.

Pontus quoque ueneficis abundat herbis. Virg. in Bu. Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta uenena, Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.

Colchos, & Iberia sunt etiam feraces ueneni. Horatius, Herbasque, quas Colchos & Iberia Mittit uenenorum ferax.

Scythia, Statius lib. 4. Thebaid. Et Scythicis quoties armata uenenis Colchis aget.

Athrax urbs est Thessaliæ, itidem ueneni ferax. Val. Flac. lib. 6. Argon. Quāuis Athracio Lunā spumare ueneno Scire.

Citea urbs fuit Colchorum, ueneficiis famosa. Prop. lib. 1. Tunc ego crediderim uobis & sidera & amnes Posse Cytæinis ducere carminibus. unde & maga Citæis ab eodem uocatur lib. 2. ubi ait: Non hic herba ualet, non hic nocturna Citæis, Non per Medeæ gramina cocta manus.

Phasis fluuius Colchorum. Ouidius, Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ?

Vellere.

Seres populi sunt orientales, apud quos arbores sunt, non folia solum, sed lanam quoque tenuissimam proferentes, ex quarum frondibus, caniciem depectunt aqua perfusam, & ex uellere uestimenta conficiunt, quæ uocantur Serica. Virg. lib. 2. Geor. Velleraque ut foliis depectunt tenuia Seres. Prop. lib. 1. Quid releuant uariis Serica textilibus?

Miletus, urbs Ioniæ, Lanarum & uellerum præstantia, magnam quoque meruit laudem. Martial. Nec Miletus erat uellere digna tuo. Hor lib. 1. Epist. Alter Mileti textam cane peius & angue Vitabit chlamydẽ. Virg. l. 3. Geor. quãuis Milesia magno Vellera mutentur, Tyrios imitata colores.

Vestibus.

In Pellene, Achaiæ ciuitate, diuersæ uestimentorum formæ fieri consueuerunt. Vestes Pellenicæ adeò nobiles fuerunt, ut in Iunonis ludis ac certaminibus, uictori Lacerna Pellenica præmii uice daretur.

Vlmis.

Pteleon. urbs Thessaliæ, nomen habuit ab ulmorum frequentia.

Vitulis.

Sunt qui uelint Italiam à taurorum, boum, uitulorumque multitudine & præstantia nominatam. Græci enim, inquit Gellius, Italos uocant uitulos.

Vrbibus.

In Creta insula centum fuerunt urbes. Ouid. lib. 6. Fama noui centum Cretæas forsitan urbes Implesset monstri. Idem in Epist. Non ego te Crete centum digesta per urbes Aspiciam.

Aegyptii regnante Amasi uiginti millia urbiũ habitauerũt
In Bactrianis mille urbes fuerunt, In Italia septingentæ.
Tarraconensis Hispania continet oppida CCXCIII.
Polybius scribit trecentas Celtiberorum urbes à Tiberio Gracchio exbugnatas.

Viuariis.

Viuaria animalium, inquit Volaterranus, ad tria millia in tota Britanniæ insula cernuntur.

Vrtica pisce.

Vrtica piscis adhærens scopulis frequens est in Chalcide Euboiæ.

Vnguentis.

Vnguentum Rosaceum optimum est apud Phaselidem, Neapolim, & Capuam: Crocinum in Cilicia, & Rhodo: Nardinum, apud Tarsum Oenanthinum & Omphacinum apud Cyprum: Adramictinum, Amaranthinum, Coum, Melinum, Metopium, Mendesium, in Ægypto: Iridis optimum apud Elidem. Fuit & Agathusa insula unguento nobilis, una earum, quæ Sporades dicuntur. Item Syria. Prop. lib 2. Quum dabitur Syrio munere plenus onyx.

Antiquitus laudatissimum fuit unguentum in Delo insula. Terrarum omnium accommodatissima unguentis est Ægyptus, ab ea Campana est proxima copia rosæ. Bathylli populi, Cyprii, Cyziceni, Corinthii unguentis madent.

Vrsis.

In Mysias ursi sunt albi tanto infecti ueneno, ut canes uenantes solo afflatu perimant.

Apud Roxolanos & Lituanos maximi capiuntur ursi, qui mansuefacti regibus sunt in deliciis.

Vris.

Vri animalia sunt magnitudine tauri, quę in Germania syluis reperiuntur.

Vlulis

Vlulæ in Borsippa, Assyriæ ciuitate, miræ magnitudinis, ac cibo expetitæ inueniuntur.

Ventis.

Gonoessa, Aetoliæ ciuitas, perpetuis uentis agitatur. Seneca in Troade, An carnes nunquam Gonoessa uento.

Vnionibus.

Vniones gemmæ reperiuntur in gange. Mantuanus, Vnioque ingenti candens Gangeticus orbe.

Vitro.

Plinius ait Sidonem uitri officinis quondam fuisse nobilem lib. 5. Sidonem uocat uitri artificem.

Vitra fiunt in India è crystallo. & ob id nullum comparatur Indico.

Venedonibus.

Iuba apud Plinium testis est Venedones arbores esse in Arabia quinquagenum cubitorum altitudine.

Vicis.

Habuit insula Taprobana uicos 700. quos pagos dicimus.

Vulturibus.

Vultures non aliorsum dicuntur Caucasei, quàm quòd in Caucaso abundent. Virg. in Buc. Caucaseasque refert uolucres, furtumque Promethei. Hinc orta poetarum fabula de Prometheo, quem ibidem rodi à uulture fabulantur.

Vlua.

Padusa fluuius, Rauennæ uicinus, plurimum habet uluæ Mantuanus, Et uluiparæ tellus uicina Padusæ.

Vino & uitibus.

Tmolus mons Lidiæ, Falernus, & Massicus Campaniæ, Aulon Calabriæ, optimo abundant uino. Tmolus, Sillius lib. 7. Atque ex illo tempore diues Tmolus. Ouid. lib. 6. Met. Deseruere sui nymphæ uineta Tmoli. Falernus, Varro, Quod far comparandum Campano? quod triticum Apulo? quod uinum Falerno? Tibul. Nunc mihi fumosos ueteris proferte Falernos. Massicus, Horat. Est qui nec ueteris pocula Massici. Virg. lib. 7. Vertunt felicia Baccho Massica. Aulon, Horat. Et amicus Aulon Fertilis Baccho minimum Falernis Inuidet uuis. Mart. Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon, Det pretiosa tibi uellera, uina mihi.

Gaurus quoque, mons Campaniæ, uinum habuit laudabile, ut Falernus.

Commendatur & uinum Lesbium, Prop. lib. 1. Lesbia Mentoreo uina bibas opere. Horat. Hic innocentis pocula Lesbii Duces sub umbra. Aristoteles (ut scribit Gell. lib. 12.) ægrotans gustato uino Rhodio, inquit, Firmum hercle uinum, & iucundum. Degustato inde Lesbio, Vtrunque, inquit, oppidò bonum, sed suauius Lesbium.

Methymna ciuitas fuit in Lesbo, uini bonitate nobilis. Virg. lib. 2. Georg. Quā Methymnæo carpit de palmite Lesbos. Syll. lib. 7. Ac Methymna ferax, Latiis cessere Falernis.

Cæcubū oppidum Cāpaniæ commendat etiam uini bonitas. Mart. Cæcuba Fundanis generosa coquuntur amicis.

Horat. Cæcubum & prælo domitã Caleno Tu bibes uuam.

Fuit & in Caleno urbe Campaniæ uinum generosum. Iuuenalis, Quæ molle Calenum Porrectura uiro miscet sitiente Rubetam.

Formiæ, urbs iuxta Caietam, antiqua Lestrygonum sedes, fuit nobilis uino. Horat. Mea nec Falernæ Temperent uites, neque Formiani pocula colles.

Setina urbs Campaniæ superbit etiã uini bonitate. Mart. lib. 4. Tu Setina quidem semper, uel Massica ponis.

De Surrento, Campaniæ oppido, Martialis: Surrentina bibis, nec Myrrhina picta, nec aurum Sume, dabunt calices hæc tibi uina suos.

Habuit & prædulces uuas Alba urbs Italiæ. Martialis, Hoc de Cæsareis mitis uindemia cellis Mittit, Iulæo quæ sibi monte placet.

Fundanum etiam commendatur à Fundis oppido Campaniæ. Martial. Hæc Fundana tulit felix Autumnus opimi.

Messana, urbs Siciliæ, à Mamertinis Campaniæ populis habitata optimum ferebat uinum. Martialis, Amphora Nestorea tibi Mamertina senecta Si detur, quoduis nomen habere potes. Plinius, Quartum curriculum obtinuere publicis epulis a diuo Augusto Mamertina, circa Messanam in Sicilia genita.

Chios insula maris Aegei, & Aruisium in ea promontorium laudantur uini præstantia. Syllius lib. 7. Et ambrosiis Aruisia pocula succis.

Veientum Etruriæ oppidum. Horat. Qui Veientanum festis potare diebus. Mart. lib. 2. Veientana tuam si domat uua sitim.

Aminæi populi fuerunt, ubi nunc est Falernus, quorum regio Aminæa dicebatur uini feracissima. Virg. libro 2. Georg. Sunt & Aminææ, uites firmissima uina.

Thasus, insula maris Aegei, uinum habuit laudabile. Virgilius libro. 2. Georg. Sunt Thasiæ uites, sunt & Mareotides albæ.

Mareotis pars Aegypti, itidem. Horat. Mentemque lymphatam Mareotico Redegit in ueros timores. Sta. lib. 3. Syl. Sparsit Tyrrhenæ Mareotica uiua Mineruæ. Hoc

uinum durat in longam uetustatem.

Naxo, insula maris Ægaei, à fertilitate uini Dionysia dicta est. unde Pontanus uitigenam eam appellat: dicens: Hanc post uitigenæ spatiantem litora Naxi. Bacchicã Stat. lib. 4. Achil. Lemnos, & à tergo decrescit Bacchica Naxos.

Maronæa urbs Ciconum laudata est uino, quo Vlysses inebriauit Polyphemum. Tibullus, Victa maronæo fœdatus lumina baccho.

Methone quoque, urbs in Thracia, nomen habuit à uini copia. nam Methin Græci ebrietatem uocat.

Tarraco in Hispania, etiam uino claruit. Sill. lib. 3. Dat Tarraco puben Vitifera, & Latio tantùm cessura Lyæo.

Vina apud Græcos celebrata fuere Prannium Cereri sacrum, Chium, Thasium, Lesbium, Creticum, & apud Syracusanos Polium, Coum, denique & Rhodium.

Celebrantur & alia pleraque loca uini bonitate, quæ omnia longum esset recensere. propterea summatim subiiciamus, quod in compendium redegimus ex Plin. lib. 14. cap. 10. Augustus, inquit, Setinum prætulit cunctis. Antea Cæcubo erat generositas in palustribus populetis Secunda nobilitas agro Falerno. Nascitur Gauranum summis collibus, mediis Faustinum, imis Falernum. Albanæ uuæ sunt prædulces, Surrentina in uineis tantum nascuntur, conualescentibus maximè probata propter tenuitatem, salubritatemque. nam quæ spissa sunt, non adeò prosunt morbis Surrentino medici nobilitatem dabant. Certant Massica æquè ex monte Gaurano. Præponuntur Calena, & quæ in uineis arbustisque nascuntur, Fundana. Augustus probauit Mamertina, circa Messanam Siciliæ genita. Potulana ab auctore dicta etiam laudantur. Retica Falernis tantum posthabentur à Virg. Etruriæ palmam Luna habet, Liguriæ Genua, inter Pyrenæum Alpesque Massilia. Hispaniarum Laletana, copia nobilitantur. Elegantia uerò Tarraconensia, atq; Lauronensia, & Balearica ex insulis, Italiæ primis conferuntur. In summa gloria fuere Thasium, Chiumq;: ex Chio, quod Aruisium uocant. item Lesbium, quod sponte naturæ suæ maræ sapit. Gratia est & Clazomenio.

Quid autem de Gallicis dicendum? de quibus ueteres ni

hil ferè ſcriptum reliquerunt, ne alienæ gentis gloria ſuam ipſi deprimerent. exiſtimabant, fuliginem, & tenebras ſuis inductum iri, ſi de noſtratibus uerba facerent. ſciebant enim terram Gallicam populi uirtute omnium præſtantiſſimam, uini quoque gloria non eſſe inferiorem, immo & feliciorem multò. propterea hoc uelut conniuentes prætermiſerunt, quum tamen ſit in confeſſo Belnenſibus, Niuernis, Andegauenſibus, Aurelianis, Pariſinis meliora non reperiri, etiam ſi exotica omnia conferre libeat.

Sed iam noſtræ copiæ finem faciamus. nam tametſi curſim omnia, & uelut per tranſennam attigerimus, remque omnem leui, quod aiunt, brachio excuſſerimus: ſatis tamen hæc ipſis etiam litterarum heluonibus fore confido. Quod ſi quis rem parum accuratè dicat curatam, curet curioſius. habebit ſaltem, ubi doctrinæ ſuæ, & eloquentiæ neruos exerceat.

LOCA DIVERSIS
REBVS CARENTIA.

CONGRVVM uidetur, ut rerum copiam ſubſequatur pænuria. propterea paucis narrare conſtitui, quibus locis quæq; res deſint, ut animi paſcantur uarietate, quæ tantum uoluptatis conſueuit parere, quàm tum ciborum diuerſitas, menſis. ſed iam hanc rumpamus glaciem, & iter aperiamus lectori.

Inſula eſt Carthaginem uerſus, Gauleegalata nomine, cuius terra Scorpionem dirum animal Africæ necat.

Dicuntur & in Clupea emori ſcorpiones.

Nilus unus omnium fluuiorum nullas expirat auras. Plin.

Sigaros Arabiæ eſt inſula, quam canes non intrant: expoſitiq; circum litora, errando moriuntur.

Tentyræ inſulæ crocodili non adnatant, olfactuque incolarum, ſerpentes fugantur.

Ceruos Africa propemodum ſola nõ gignit, nec etiã urſos

Afinis (quòd fint frigoris impatientes) carent Pontus, & Scythia regiones frigidiffimæ.

In Arabia Suillum genus non uiuit in ullo genere, maximè in regione Scænitarum populorum.

Muftellæ in Bœotiam Lebadiã illatæ, folũ ipfum fugiunt.

In Ithaca lepores illati moriuntur extremis quidem in litoribus.

In Ebufo Cuniculi non funt.

In Olympo Macedoniæ monte non funt lupi. Lupos quoque non gignit Anglia, nec aliunde aduectos nutrit.

In Creta infula non funt uulpes, nec urfi, nec ullum omnino maleficum animal præter phalangium: item non funt Cerui, nec Apri nec Attagenæ, nec Erinacei.

Plinius ait in Africa nec effe apros, nec ceruos, nec capreas: nec urfos.

Idem ait Cornicem nunquam Athenis afpici.

Hirundines Theborum tecta non fubeunt, quoniam urbs illa fæpius capta fit. nec Biziæ in Thracia cernuntur propter fcelera Thefei.

In Creta infula non funt Noctuæ, & fi qua inuecta fit, emoritur. Rhodos aquilam non habet.

Larius lacus eft Italiæ tranfpadanæ, ad quem Ciconiæ non tranfmeant.

In Fidenate agro iuxta Romam Ciconię nec nidum faciunt.

Picus Martius negatur effe in agro Tarentino.

Perdices non tranfuolant Bœotiæ fines in Attica.

Nõ eft ulla auis in Põto ĩfula, in qua fepultus eft Achilles.

Cerafi in Ægypto, nulla cura unquam potuere gigni.

Hedera non nafcitur in India, nifi in monte Mero.

In Aegypto & Syria reges, inopia abietis, cedro ad claffes feruntur ufi.

Magudaris non prouenit in Cyrenaica regione.

Thymum herbam apibus gratiffimam non habet Arcadia.

In Carina, monte Cretæ, mufcæ non reperiuntur;

Templum quoque Herculis Romæ non ingrediebantur.

In Ægypto non nafcitur Hebenus arbor.

Tineæ in Thracia, Phrygia non nafcuntur.

India neque æs, neque plumbum habet, sed g[illegible]mis suis, ac margaritis hæc permutat.

[illegible]ures non sunt in Paro insula.

Daulis oppidum est non procul Delphis, ubi Lucinia non parit.

Herodorus ait nullos mulos gigni in Scythia propter immensum frigus.

Montes non habet Lusitania, teste Strabone.

Cic. ait Anglos oleo carere, & uino, pro quo ceruisia utantur.

Gauleon, regio Libiæ, serpentes non nutrit.

In Coronea Bœotiæ urbe talpa non gignitur.

AD ILLVSTRISSIMVM, MAGNÆ'QVE spei adolescentem, & regio prognatum sanguine Franciscum Cliuiensem Rauisii Textoris carmen.

CVr ego nunc laudum preco tubicemque tuarum
Has tibi primitias, atque hæc monumenta laboris
Offero, & inculta fabricatum incude uolumen,
Laurigeris Francisce, puer gratissime Musis?
Hoc fecere tui mores, & candida uirtus:
Quæ quantum surgit numerosis mensibus ætas,
Tantum habet augmenti, crescitque augmentibus annis.
Tanta tibi in niueo, tam clara est gratia uultu,
Tantus in ore lepos, tam claræ in corpore dotes;
Vt triplex habeat lapidoso in pectore marmor,
Qui tantum specimen non pleno prædicatore.
Quo fit, ut hos noster numeros tibi mittat Apollo,

FINIS.

VENETIIS apud Ioan. Gryphium.
M D LXXIIII.